3

[illegible] 38 [illegible] 2/16

[illegible]

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium Loch, id est, Linctuum, Suffuf, id est, Puluerum, Aquarum, Decoctionum, Oleorum, quorum apud Ferrarienses pharmacopôlas vſus eſt.

His acceßit de morbo Gallico lepidißimus eiuſdem Authoris Tractatus.

Ad Reuerendiſs. Balduinum de Balduinis, Epiſcopum Marianenſem.

LVGDVNI,

Apud Ioannem Temporalem.

1555.

AD REVEREN.

DISS. BALDVINVM DE BALDVINIS, EPIſcopũ Marianenſem Antonius Muſa Braſſauolus.

*

Oſtquàm Roma diſceßi, Reuerẽdißimè Præſul, intra me ſedulò cogitare cœpi, quo muneris genere eſſem Reuerendißimam præſtantiam tuam ſalutaturus. nam ſummos uiros Antiquitas abſque muneribus nunquàm erat ſalutare ſolita. Deniq; occurrit mihi libellus iſte, qui proxima fœtura in lucem proditurus erat, ut eſſet noſtræ ſalutationis initium, & munus: non quidem, ut aliquid dignitatis tibi impartiri poßit, cùm à te potius dignitatem, & authoritatem recepturus ſit, ſed quia ad medicam fa-

*cultatem ſpectat, in qua tu adeò profeci-
ſti; ac excelluiſti, ut ſummum artis cul-
men, ſummumq; apicem omnibus conſen-
tientibus calculis adeptus ſis. Libellum
igitur hunc tuæ celſitudini inſcribimus,
dicamus, atq; deuouemus; ut ſit muneris
illius inſtar, quo Reuerendißimam
Excellentiam tuam hodierna luce
ſalutamus. Quod ſi alacri
uultu, ut ſperamus, rece-
peris, ad maiora in tui
gratiã edenda ex-
citabimur.
Vale.*

*

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium Loch, id est, linctuum vel eclegmatum, quæ in Ferrarienſibus pharmacopolis ſeruantur.

BRASSAVOLVS. SENEX.

BRAS. Cur toto hoc die cum iſto nebulone, ne dicam lenone garris? iamdudum magnam illius negotij partem pertractauiſſemus, quod hodie tibi diſquiſiturum ſpopondimus, niſi tot bonas horas cũ hoc blaterone amiſiſſes. SEN. Secus fieri non potuit. BRAS. Imò cùm ita facis, & ætati, & arti, & loco, & dignitati tuæ derogare videris: quin omnes ferè homines qui in foro ſunt, huc acceſsiſſe conſpicio, vt nugas quas cum illo habes, audiant. SEN. Tamen ego ſubmiſſa voce loquebar. BRAS. Submiſſa prorſus voce loquebaris, ſi canes ipſi ſubmiſsè latrant, & ſi

 qui

qui alta voce ſtrident, ſubmiſſa voce loquuntur. SEN. Ita eſſe iurando affirmaſſem. BRASS. An neſcis iram tuum animum impedire, ne verum diſcernere poſſit? at hæc miſſa faciamus, & illum cum malo ſuo genio abire ſinas. nos verò illa contemplemur, in quorum gratiam huc iſta hora acceſsi. SE. Imò nihil magis exopto. Nunc etenim loch genera in examen ducenda ſunt. BRAS. Scito illa, quæ ab Arabibus loch vocantur, à Græcis ἐκλέγματα dici, & à Romanis linctus, nomina à lingendo deducta. nam linctus, vt catapotia minimè tranſglutiuntur, nec bibuntur, vt potiones, ſed in ore ſeruantur, ac veluti lambuntur, atque linguntur, quoad paulatim liquidiora effecta, partim in thoracem, partim in ventriculum deſcendant. SEN. Linctus igitur appellandi ſunt, qui loch à me priùs nominabantur? BRAS. Appellandi quidem, ſi Latinum nomen imitari volueris, & ſi Græcum, eclegmata. quæ cùm in os inſumpta ſunt, homo pronus iacere debet, vt in aſperam arteriam faciliùs deſcendant, quoniam ſi ſupini iaceamus, in gulam potiùs dilabuntur. SEN. Idem & in aëre attrahendo contingere deberet. BRAS. Non eſt par ratio, quia adeſt in thorace follis ille pulmonicus, qui ad ſe aërem atrahit

hit. SEN. Neque hoc bonum eſt quod per ſolam illam viam atrahatur, & præſertim Ferrariæ, vbi aër valde craſſus eſt. BRAS. Multæ aliæ ſunt in noſtro corpore viæ pręter aſperam arteriam, per quas aër ingreditur, nimirùm inſenſibiles cutis meatus. Cùm verò dicis Ferrariēſem aërem eſſe val de craſſum, deciperis. nam non eſt adeò craſſus, vt arbitraris, aliàs de hoc noſtro Ferrarienſi aëre vbertim diſſerui, cum illuſtriſs. Victoriam Piſcariæ Marchioniſſam curarem, vt Marino viro doctiſsimo ſatiſfacerem, qui noſtrum hunc aërem, & natale cœlum reprehendebat, Marchioniſſæque Ferraria diſcedere ſuadebat, ac ſaluberiorem locum eligere. SEN. Semper arbitratus ſum noſtrum natalem aërem humidiſſimum eſſe atque craſsiſsimum, & ab aliis veteribus id ſemper audiui. BRASSAV. Tu vnà cum illis decipiebaris. SEN. Cur igitur fama hæc increbruit, & per totam ferè Italiam adhuc vagatur? BRASSAVOLVS. Verus fama fuit Ferrarienſe ſolum humidiſsimum eſſe, & conuallibus, lacunis, ac ſtagnis plenum, quia in extremis conuallibus ſitum eſt, nec tunc fama à verò diſcrepabat, quoniam vallibus circunſepta erat, vrbs noſtra nullúſque aderat locus quin cãnetis, & paludibus ſcaturiret,

tum crassissimus & humidissimus aër almam vrbẽ nostrã sepiebat, humidiq; morbi eo tẽpore sine delectu vigebant, cruráq; præsertim occupabant, qui ob nimiam humiditatem sanitati breui restitui nõ poterant. SE. Ob hoc fortè adagium per totam Italiam peruectum est, putrida, scilicet esse Ferrariensium crura. BR. Adagium hoc tũc à verò prorsus emanauit. nunc autem oppositum esse constat. nam & ars, & nostrorum patrum, ac auorum industria, & diligentia, solũ hoc minus humidum reddidere. nam conualles omnes, & lacunas, hominum boúmq; laboribus in solidam terram ac fertilissimam commutarunt, vt paulatim in talem deuenerit tẽperiem Ferrariensis aër, vt in actiuis qualitatibus æquilibrium teneat. SEN. At in passiuis quæ'nam qualitas superatur? BRAS. De actiuis primò disseramus, quas tẽperatas esse in calido & frigido, hic aër ostendit: quia neq; frigidissimas hyemes, neque calidissimas æstates habemus, sed mediocritatẽ seruãt hæc tẽpora, & si quandoq; rigeat glacies, & nix substrata sit, breui perdurãt. in passiuis verò qualitatibus ferè tẽperatus est, tamẽ in humidum potius vergit, in quo omnes ferè bene se habent mortales, & humanæ vitæ optimè cõducit. SE. Antiquæ nostrorũ principũ picturæ

ræ aëris temperiem quæ nunc viget,ostendere possunt.nã qui ante ducẽtos annos dominabãtur,ita picti videtur,vt pãno quodã totum caput,mentũ ac barbam integerent. B R.Neq; istud ab re faciebant.nã eo humiditatis noxas euitabãt,quoniã illo tempore conualles multæ & lacunæ sole illustratæ, effumabãt,& euaporabãt,vt aër hic his plenus vaporibus, caliginosus, & humidissimus redderetur.S E. Illam fuisse rationem arbitror,cur tam arcte caput obnecterent, quoniã cùm ætatis processu conualles obstruerentur,& in ductis riuulis aquæ in padum cõfluerẽt,illorũ capita tam graue circundari panni onus ferre nõ potuerũt,idcirco pannũ in leuiorem pileum cõmutarunt. B R. Hoc & secundò,& tertiò, & quartò, & quintò,ac sæpius cõmutatum est,idq; Principum figuræ ac Icônes(vt tu ipse probè dixisti) in variis tẽporũ succesionibus ostendere proculdubio est.S E. Hoc sæpius & vidi,& adnotaui, & alios minoris ætatis admonui.B R.Denique conuallibus omnibus obstructis,& in feracissimam terram redactis,paruissima,leuissimáq; absque vllo incommodo geruntur pilea, quod planissimum indicium esse potest, aëris tẽperiem esse immutatam,& ad tẽperatas ferè qualitates redacta.S E. Haud leue est eiuscemodi

argumentum ad aëris temperiem comprobandam. BR. At aliam audias non mediocrem rationem. SEN. Iam audire ſum paratus. BR. Externi homines & aduenæ, qui ex diuerſis non modò Italiæ, ſed totius mundi partibus Indies Ferrariam cõfluunt, in hoc aëre probè vitam degũt, ſiue in ſiccioribus ſint orti locis, ſiue in humidioribus, ſiue calidioribus, ſiue frigidioribus. SE. Muſca alba profectò eſt, aduenam inuenire, qui Ferrarienſem cœli ſtatum, & vitales has auras, hoc eſt, aërem in quo viuimus, non bene ferat. BRAS. Hoc maximum eſt probi aëris ac bene temperati indicium. SEN. Et quo nullum fortè maius, ne dicã æquale inueniri poterit. BRASSA. Et hoc potiſsimùm ad propoſitum ſuadendum facit, quòd nulla eſt in Italia vrbs (pro populi ac multitudinis ratione) in qua tot antiquiores & ſeniores inueniantur, quot Ferrariæ viſuntur. non pauci ſunt qui centeſimum annum tranſegêre. octuagenarios plures alit Ferraria, ſeptuagenarium eſſe nullius ferè momenti negotium eſſe videtur, in hac vrbe. SEN. Et quod mirum eſt, mulieres etiam ad has ætates Ferrariæ perueniunt, & integra ac ſapienti mente fruuntur, & vegetioribus ſenſibus vt res præter naturam videatur, niſi quiſpiam

ocul

oculata fide ita esse percipiat. BRASS. Hæc integrum testimonium esse possunt, quòd Ferrariensis aër temperatus sit. SEN. Nosco impræsentiarum me diu ex longo rumore fuisse deceptum, qui tamē antiquitus verus erat. nūc verò absurdus. putabā nimirū Ferrariensem aërem adhuc humidissimū esse, nisi me egregiis rationibus admonuisses. at nunc percipio, ad temperiem quandam hominibus cōuenientem esse redactum, & si nonnunquàm humidus esse videatur, est ob singularem tempestatem, & anni conditionem, vel vigente hyeme qua vniuersus ferè orbis humidus euadit. BRAS. Tibi verò mirum haud videatur, humidissimum aërem temperatum euasisse, quoniā vt Plato in libris de legibus scriptum reliquit, omnia hæc terrena immutātur, vt vbi montes fuerint, maria nūc latrent: & vbi maria, montes: vbi vrbes erant erectæ, nunc valles visuntur, apud nos rem ita euasisse certum est. nam vbi conualles erant, & stagna, nunc solida terra, variis herbis induta virescit, hominésq; ac bruta fert, ac pascit. SEN. Talisq; terra effecta est, vt omnia fertilissimè progignere sit apta. BRASSA. Audias nūc & aliud ad hoc suadendū argumentū. Ferrariensia vina oligophora ac dilutissima ex soli humiditate antiquitus erant, nūc præ-

potentia

potentia gignuntur, & talia, quæ marinos æstus ferre possunt, neq; vllā putredinē incidūt. Hoc verò maximū est indiciū, solum esse ab eo, quòd antiquitus erat, immutatū. SE. Et hoc fortè magnū est hominibus incōmodum. nam cùm vina erāt oligophora, cornix alba videbatur, podagricū hominē Ferrariæ inuenire, aut qui vesicę calculo laboraret. nūc verò vinis ipsis immutatis, potentioribúsq; effectis, multi podagra laborant, & nōnulli vesicę calculo. BRAS. Id verissimū est, quod enarrasti. at ad eadē persuadenda, hominū qualitates ac dispositiones plurimū facere vidētur. nā si Ferrariensium hominū colores cōtemplemur, statim viuidos esse pro maiori parte percipiemus. SEN. Sunt præterea magni corpore Ferrarienses, & per proportionē crassi, quæ temperatas aëris qualitates attestari possunt. BRAS. Neque splēdidus esset faciei color, nisi in temperato aëre viueremus. Idē præterea & artes atq; studia ostēdunt. nam Ferrariæ viri nō desunt in omni arte, omníque facultate præcellentes, siue illa spectes, quæ vt conficiātur, manuū auxilio indigēt: siue illa quę ad ingenij acumen, & mētis discursum spectare videntur, cùm Ferrariēses patria exeunt, nullis sunt in ea quā exercēt facultate secundi. hæc omnia sunt & probi, &

temperati hominis indicia. SEN. A tua hac ſentētia diſſentire nō poſſum, quia humida regio homines ingenio hebetiores reddit, & cerebri ſubſtantia pinguiuſculos gignit. BRAS. De viriū robore, ac membrorū agilitate, quid opus eſt eloqui, cùm omnibus palam ſit, in his exercitationum generibus Ferrarieſes multū pollere? SEN. In illa qua ſum ætate cōſtitutus, nunquàm audiui Ferrarienſem aliquē in duello dimicātem, qui glorioſam palmā non ſit adeptus, tamen & multi ab eo tēpore quo memoria mihi deſeruit, in publico duello dimicarūt. BRAS. Ego qui nō ſum tam grauis annis, vt tu ipſe es, non paucos referre poſſem, qui trophæa Ferrariā reportarunt, & adhuc in Deorum templis ſuſpenſa manēt. at hæ dotes in his hominibus eſſe non poſſunt, qui intemperato aëre ortū habēt. prætereà verò in 6. climate vrbs noſtra ſita eſt, quòd clima temperatiſsimum eſſe authores teſtātur, & in medio prorſus huius Septētrionalis quā incolimus orbis partis. nam à xl. partiū & dimidiæ latitudine incipit, & in xlvij. & quartā alterius partē definit, vt medius eius punctus à xlv. parte parum recedat, quæ eſt nonaginta partiū medietas. intelligo autē partes illas in quas aſtrologi faciliorís computationis gratia, huius quartę mūdi partis
quam

quam incolimus diuisêre. quod verò mediũ sit, hinc cõstare potest, quia ab æquinoctiali tantum distat, quantũ à polo distare concipitur. medium pretereà existit in hac parte, quæ commodè habitatur, videlicet inter partẽ illam, quæ à tropico cancri ad circulum arcticum vsq; intercipitur. nam circulus cancri ab æquinoctialis partibus pauló minus 24. distat, totidémq; partibus distat arcticus circulus à polo, vt inter vtrosq; circulos partes restent ferè xlij. quæ si per medium diuidantur, planum erit sextũ clima vtriusque dimidii partem capere. nam (vt Mathematicè probatur) ab extremis lineæ partibus æquis demptis portionibus, punctus qui erat in tota linea medius, in ea parte quæ remanet, & ipse medius remanebit. nam si ad alterum declinaret extremorum, necessariũ esset, maiorem portionem fuisse ab vno latere ablatam, quàm ab alio, vel prius in medio non fuisse, dicendum esset. at hic situs temperatus, temperatas reddit regiones, quæ sub ipso sunt. vocatur verò per boristenem clima, sub quo neque hyemes sunt algidissimæ, vt homines frigore rigescant, neq; illis præsentibus viuere possint, neq; ardentissimæ æstates quibus homines exurantur, & calorem ferre non possint. sed hæ omnes horum temporũ quali-
tates

tates,tam facilè feruntur, vt extremæ haud videantur. hæc verò omnia certiſsima ſunt loci temperie præditi indicia, neque aſtra quæ ſub hoc climate ſunt, caliditatem maximam frigiditatémue præter modũ inferre poſſunt. nam ab Aſtronomis ſcriptũ eſt, per huius climatis initium in cœlis Bootis aſtile tranſire,& extremitatem alæ ſiniſtræ cygni ſiniſtrũ Perſei brachiũ dexterúmque aurigæ humerũ.per ipſius verò medium dicunt tranſire humerũ ſiniſtrũ Artophilacis, & dexterũ Perſei crus,caprámque Erichtonij. at per huius climatis finẽ dicunt Arcturi caput tranſire,& ſiniſtrũ engonaſis genu, & ſiniſtrum Perſei latus,quæ aſtra non poſſunt magnopere caliditatẽ & frigiditatem excitare, imò neq; humiditatem, aut ſiccitatem. SEN. Sub ſexto igitur climate temperata eſt habitatio? & regno illi correſpõdens tẽperata? BRAS. Temperata præ cęteris eſt atque perfectiſsima habitatio, vt in noſtris in tertium lib. Aphoriſ. Commentariis ſcriptũ reliquimus. Adde, ſi vrbes illas contẽplemur quæ ſexto climati ſubſunt, omnes ferè aërẽ habẽt ad temperiẽ inclinantem. Deniq; ſi vrbis noſtræ ſitum cõtemplemur,nõ eſt prorſus deſpiciendus. nam talis eſt vt ex eo tẽperies ſuaderi poſsit, lõgè abeſt à mõtibus,lõgè à mari,lõgè à paludibus impræſ

impræſentiarũ,ac ſtagnis. SEN. Nunc præ-
tereà abſunt valles. BRAS. Omnibus vẽtis
expoſita eſt Ferraria præſertim bonis, qui
illam abſq; vllo impedimento circũagunt,
ac circunſpirãt, optimas habemus aquas,ac
viuas,quæ à fontibus ad nos per bonã terrã
ac fertiliſsimã confluunt, neque ſtagnantes
ſunt.de aquæ dotibus,& aquarum palma in
libris de ratione victus in morbis acutis
vbertim tractauimus. huius generis vrbes
tot dotibus inſignitas laudauit Hippocra-
tes,in libro de Aëre,aquis,ac locis,cùm ait.
Quamobrẽ vrbes quæ bene poſitæ ſunt,ſo-
léque probè luſtrãtur,vẽtiſq; bonis perflan-
tur,aquiſq; optimis vtũtur, minus has mu-
tationes ſentiũt, quas prius ſcilicet enume-
rauerat. Ferraria ventis omnibus afflatur,
ſed Borea , Aphrico , ac Coro frequentius,
quorum ſecũdus garbino vulgò dicitur , &
tertius Maeſtro.hi verò ſunt ſaluberrimi in
Italia venti,nihil inſuper adeſt,quòd aliqua
ex parte ſolem impedire poſsit, ne Ferrariã
illuſtretur,ac irradiet, illã quotidie circuit,
& ipſa in medio exultans ſolis vires ac viui
ficantes radios, nullo nõ momento recipit.
SEN. Cùm igitur Ferrarienſis aër temperie
præditus ſit , & hoc in omnibus tam paſsi-
uis quàm actiuis qualitatibus , éſtne aliqua
qualitas, ad quam potiùs inclinet? BRAS.
Talis

Talis eſt noſtri aëris temperies, vt in humidum tantiſper inclinet, & hoc præſertim imminente hyeme, ſi illã haud frigidã eſſe contingat, & ad craſſam aliquãtiſper inclinet. SEN. Audiui in eiuſcemodi aëre temperato quidẽ, ſed ad craſſum inclinãte homines & animalia cõmodiùs ac diutius viuere. BR. Ita eſſe & ratio & experiẽtia oſtendunt, ratio inquã, quia ſumus cõpoſita corpora, nõ ſimplicia, craſſa, & cõpacta, idcirco temperato prorſus aëre indigemus, ſed tali temperie, quæ ad craſſum potiùs, quàm ad tenue vertat, experiẽtia verò quia indies videmus homines in hoc aëre longæuos eſſe, ac diutius ſuperuiuere, & integra ſanitate frui. SEN. Gaudeo plurimũ atque lætor noſtrum natale ſolũ, tali, támq; exquiſita temperie eſſe præditũ. at nũc tempus inſtare videtur, vt de ſpeciebus loch verba faciamus. BRAS. Vt lubet. At ſchedam tuam depromito, & per ordinẽ linctuum genera referto. SEN. Tam pauca ſunt, vt abſque ſcheda (nullo etiam prætermiſſo) referre poſſim. nam omnia ita integrã memoria teneo, vt in pyxidibus diſpoſita ſunt. BR. Quódnam primũ eſt? SEN. Id quòd primũ eſt, ſi ab vna parte incipiam, vltimũ erit, ſi ab alia parte exordiri voluerim. BRAS. Ab ea parte numerare incipito, quæ verſus oſtium vergit.

SEN. Primum igitur eſt loch ſanum & expertum. BRAS. De hoc à Meſue ſcriptum eſt, quòd illud inuenerit, & quod tuſsi confert ac raucedini vocis, quæ ob frigiditatẽ contingit, & pituitam craſſam, quæ in thorace ac pulmone continetur. at ipſius compoſitionem referto. SEN. Referam vt in examen veniat, ita à Meſue conficitur.

℞. Cinnamomi
Hyſſopi ſiccæ
Glycyrrhizæ
Singulorum ℥ ß.
Iuiubarum
Sebeſten
Singulorum numero xxx.
Paſſularum enucleatarum
Caricarum
Dactylorum pinguium
Singulorum ℥ ij.
Fœnugræci ʒ v.
Cap.ven. M. j.
Aniſorum
Fœniculorum
Iridis
Calamenti
Seminis lini
Singulorum ʒ iiij.

Hæc omnia coquãtur in lib.iiij.aquæ quoad duæ libræ ſuperſint, ſupra quas iniician-

tur

tur penidiarum libręduæ,& ad mellis ſpiſ-
ſitudinem coquantur,poſteà addantur.

Pineorum mundatorum ℥ v.
Amygdalarum mundatarum
Glycyrrhizæ
Tragacanthi
Gummi arabici
Amyli
Singulorum ℥ iij.
Iridis ℥ ij.

Miſceantur omnia, & agitentur quouſque
compoſitũ maceretur,& albũ fiat,doſis eius
eſt à drach.v.vſq; ad decẽ. BR. In codicibus
Meſue ita ad verbũ ſcriptũ eſt vt retuliſti.
SEN. Quare huius lin&#x1d;ctus doſin ponit Me-
ſue,cùm non ſit ſolutiuus?BRAS.Id facit,ſi
quis voluerit copiã ſcire,quę ex ipſo vna vi-
ce ſumi poteſt:tamẽ nos iubemus cochleari
vel lingula aut re alia ſimili,modicũ accipi
lingẽdo,itaq; fieri ſæpius,& in ore quãtum
fieri poterit,retineri,ac ſini vt paulatim de-
ſtillet. nã hoc modo portio aliqua actu ad
thoracẽ tendit,ac pulmonẽ,craſſãſq; mate-
rias incidit,& naturã ad expulſionẽ excitat,
tamẽ nõnulli ſunt Pharmacopôlę nõ ſolùm
in aliis Italiæ vrbibus, ſed & Ferrariæ, qui
in aliquibus ſimplicibus pondera euariant.
SEN.Quónam modo id faciũt?BRAS.Iſto,
qui ſequitur, vt cõpoſitionẽ ſimul habeas.

℞. Cinnamomi
Hyſſopi
Glycyrrhizæ
Singulorum ʒ iiij.
Iuiubarum
Sebeſten
Singulorum nu.xxx.
Paſſularum
Caricarum
Dactylorum
Singulorum ℥ ij.
Fœnugræci ʒ v.
Cap.ven.
Aniſorum
Fœniculorum
Iridis
Calamenti
Singulorum ʒ iiij.
Seminum lini ʒ iiij.ß.
Aquæ communis ℔ iiij.
Miſce, & bulliant ad conſumptionem mediatatis, poſtea adde
Zuccari ℔ ij.
Pineorum mundatorum
Amygdalarum mundatarum
Singulorum ʒ v.
Glycyrrhizæ
Tragacanthi
Gummi arabici

Amyli

Amyli
Singulorum ʒ iij.
Iridis ʒ ij.

Miſce, & conficiatur eclegma ſecũdum artem. SEN. Modiciſsima eſſe videtur inter Meſuẽ,& iſtos differẽtia. BRAS. Non parua eſt, quia hi zuccarũ apponũt, vbi Meſue penidion addit, prætereo etiã quod cap. ven. ſub põdere drach. iiij. ponũt. at Meſue dicit Man. j. SEN. Vidi etiã Pharmacopôlas qui in ſuis cõpoſitionibus ponunt ſolùm paſſularum, caricarum,& dactylorũ ſingulorum vnc. j. cùm tamẽ Meſue ponat vnc. ij. BRAS. Adſunt & nonnulli qui radicem iridis imponant ad drach. iiij. SEN. Hæc nõ magnifacio, ſed id ſolùm mihi non placet, quòd diapenidiarũ loco, zuccarũ addiderint. BR. Cur nunquàm probè album eſt eiuſcemodi eclegma, quòd tamẽ albũ eſſe deberet? SEN. Quia diu non ducitur, ac agitatur. BR. Diu igitur ducatur vt albũ euadat, veruntamen cum penidia cõpoſitionem hãc ingrediantur, nõ ab re fortè erit, ad exquiſitiorẽ compoſitionis intellectionẽ de penidiis, ac diapenidiis tractare. SEN. Vt lubet. BRAS. Quomodo diapenidia cõficis? SEN. Vt docet Nicolaus. nam eiuſcemodi compoſitio ad Nicolaum refertur. BRAS. At quomodo illã conficit Nicolaus? SEN. Hoc modo.

 ℞. Pen

℞. Penidiarum ℥ xvj.ß.
Pineorum
Amygdalarum mundatarum
Se.papa.albi
Singulorum ʒ iij. ℈ j.
Cinnamomi
Gariophyllorum
Gingiberis
Succi glycyrrhizæ
Tragacanthi
Gummi Arabici
Amidis
Seminum citruli,melonis
Seminum cucumeris,cucurbitæ
Singulorum ℥ j.ß.
Camphoræ tertiã partẽ vnius ſcrupuli.
Syrupi violati,quod ſufficit. poſteà compoſitionem hoc modo fieri oſtendit,in vna aquæ libra,tres violarum vnciæ bulliat,donec aqua aliquantulum inficiatur, poſteà coletur,& vna zuccari libra addatur,& bulliat donec inſpiſſari incipiat, tunc nuclei pinei addantur, & amygdalæ, & melonis ſemina, citruli, cucurbitæ, & cucumeris,& vnaquæq; ſemina per ſe imponantur, probè contuſa, ſempérque rudicula mouendo, deinde penidia addantur,tenuiter puluerizata,& cum liquefacta fuerit,craſſum illud quod ſupernatat lingula(quam caciam vocant

cant)percolentur, & in mortario iterũ probè terantur, & bene agitando commiſceatur, deinde camphora iniicienda eſt, & deniq; prædictorum aromatum puluis, cum prædicto ſyrupo agitando in mortario cõquaſſentur, donec ad minima ſint cõmiſta, mane præbeatur, & veſperi, cum ptiſana calida. his verò qui febrem non habẽt, cum vino calido, ita Nicolaus ait. BR ASS. Hæc ſunt diapenidia, quæ in vſu habẽtur, & quæ à nõnullis recentibus diapenidia magna vocantur. SE. Quomodo magna dici poſſunt, ſi parua diapenidia haud cõficiãtur? BR. Magna ob eorũ præſtantiam nuncupantur, & ob eorũ efficaciam, & à penidiis quæ copioſè compoſitionem ingrediũtur, diapenidia nuncupãtur. Nicolaus dicit ad omne vitiũ pulmonis ac tuſsis valere, & ad raucedinem vocis ex ſiccitate factã, phthiſi ſuccurrit, & craſſas materias attenuat, ac ita parat, vt cũ extuſsitur, facilè exeãt, neq; tracheæ cãnali inhæreãt. veruntamẽ cum ipſa cõpoſitio ab ipſis penidiis diapenidiũ nuncupetur, quomodo penidia ipſa conficiantur, contẽplari neceſſariũ eſt. SE. Penidia in pharmacopoliis ſeruamus. BR. Cuiuſnam authoris ſunt? SE. Penidiorum authorem nunquam legi, ſed à præceptore ita parari didici, vt nunc paro. BR. Quid perſolueres, ſi penidiorum

authorem tibi indicarē? SE. Nihil prorsus, quia ad me nihil spectat, an Socrates fuerit, an Plato, modò res ipsa de qua agitur probè cōficiatur. BR. Et an rectè conficiatur ignoras, si authorē nescias à quo cōpositio desumitur. nam verū in tuo paruo libro rectè, an nō rectè scripta sit ignoras. SE. Authorē igitur pandito. BRA. Penidiorum compositio à Bulchasi refertur, in libro qui Seruitor inscribitur, cùm ait, Accipe zuccari albi & mūdi lib.j. vel duas, vel ad summum tres, quia nō possunt probè fieri in multa copia, idq; pone in vas æneum stanno circūlitum, vel in vas terreū vitro delibutum, cuius orificiū latum sit. at æneum vas aptius est, zuccarúmq; deinde liquefacito, cū tanta aquę dulcis quantitate, qua cooperiatur, & (ait author) si zuccarum est forte, pone cū eo pro qualibet zuccari libra, mellis vnciā vnam, & supra ipsum destillato oleum amygdalarum dulcium, si illud habes. si verò illo caroas, oleum aliud eius loco superiniicito, & vas ad ignem ponito supra prunas, ex acapnis lignis (hoc est adeò siccis, vt fumum non emittant) confectas, ac semper æqualiter misceto, & coquito, donec sit prope aquæ consumptionem. experire verò an coctum sit, gutta, supra marmor eiecta, quam digitis tangito, cúmque fila inter digitos

gitos fieri conſpicies,neq; adhæreant, tunc ab igne remouendum eſt,& ſupra marmoreum lapidem eiiciatur, atque extendatur, prius verò aut oleo amygdalarum dulcium ſit inunctum,aut ſeſamino: partésque eius vndique ſparſæ (dum calidæ ſunt) in vnum colligantur:caue autem ne manus tibi aduras.deinceps trahe & extende per manus vt dulcia trahuntur electuaria, curuúmque clauum in pariete infigi iubeto, ſupra quē diutius penidia extendito, frequenter tractando,vt fit in dulcibus aliis electuariis, quouſque ad ſummum dealbetur,notatóq; ſemper igne calefaciendum eſſe dum attrahis, vt extenſioni magis obediens ſit, & poſt calefactionem iterum ſupra clauum appone.& attrahito,cùm erit album, vt tibi videbitur, forficibus incìde in fruſtula ſecundum libitum tuum, ſi verò tibi animo ſit,rotundas efficere formas,aut oblongas,aut alias diuerſas, amylum album accipito, ac terito, & ſupra marmor ponito, & extende ſupra hanc farinam, quæ ſupra marmor ſparſa eſt, penidiarum paſtam, quam plicato, inuoluito, incidito ac conformatio, vt tibi lubuerit, tamen hoc opus citò expedire oportet,ne dum manibus trà ctatur,frigeſcat, deinde ſupra cribrum extendito, & per vnius horæ ſpatium iuxta

prunas apponito, poſteà refrigerari ſinito, ac ſeruato. SEN. Ego præciſè ita conficio penidia quæ ſeruo. BRASSA. Nec vllus alter adeſt conficiendi modus, hæc ſunt penidia, quæ diapenidion ingrediuntur, & diapenidion ſuperiùs enarratum illud eſt, quòd loch ſanum ingreditur, ad quod iam ſermo deflectendus eſt. SEN. Cur ad loch ſanum redeundum, ſi de eo ſuperiùs iam vbertim egerimus? BRASSA. At iſtud nondum enarratum eſt, cinnamomum, ſcilicet hyſſopum ſiccum, & glycyrrhizam in multis Meſue impreſſas codicibus ſumi ad ſemidrachmam ſingulorum, imò & inter pharmacopôlas aliqui ſunt, qui ſemidrachmam tantùm illorum trium ſim plicium apponunt, & alij ſemiunciam. SENEX. Cui ſententiæ magis inhæres tu? BRASSAVOLVS. Illi, quòd quatuor ſingulorum drachmæ ſumantur: nam & glycyrhiza, & hyſſopus, & cinnamomum in maiori copia, ſumi debet, quàm in ſemidrachma, vt tota compoſitio ab ipſis etiam vim habeat, quam & ab ipſis prorſus habere debet. SENEX. Ego ſemper horum trium ſimplicium drachmas quatuor appoſui mei Meſue manuſcripti verbis ductus. BRASSAVOLVS. Etiam ſi fuiſſes tua ſponte ductus, probè egiſti. SEN.

Repe

Reperitúrne loch istud sanum apud antiquos? BRASSA. Est Mesue inuentum, at nullus alius antiquior de eo (quòd sciuerim) mentionem facit, diapenidia tamen apud antiquos inueniuntur, si Actuarius, & Nicolaus Alexandrinus antiqui sint. SEN. Cupio & horum authorum compositiones audire, num inter se conueniant, & an eædem sint cum illa, quam paro compositionem. BRAS. Non erit mihi molestum horum authorum compositiones referre. SE. Vt lubet, nam & mihi gratissimum feceris. BRASS. Ita ab Actuario scriptum est. Diapenidiō antidotum valet aduersus omnem pectoris noxam, tussi à frigore contractæ, vocis iacturæ, tabidis, purulenta excreantibus diluculo, & vesperi cum cremore ptisanæ calido sumptum.

℞. Penidiarum ʒ xvj.
Nucis pineæ
Amygdalarum
Seminis portulacæ
Capitis papaueris albi
Singulorum ʒ iij.
Cinnamomi sexquiscrupulus j.
Garyophyllorum
Gingiberis
Succi glycyrrhizæ
Tragacanthæ

Sing

Singulorum *

Mellis quantum ſit ſatis. hæc eſt Actuarij compoſitio. SEN. Eſt multùm breuis ac decurrata. nam in ea quam paramus compoſitione, ſex ſimplicia plus adſunt, quàm in iſta, & ſimplicium etiam pondera euariant, at cur ad garyophylla pondus non addidiſti, ſed locum aſtro ſignaſti? BRASS. Quia neque in Actuarij codice adeſt pondus. SE. Quod verò arbitraris eſſe horum pondus? BRAS. Arbitror omnia illa in eodem pondere, cũ cinnamomo eſſe debere, quoniam & in compoſitione quam paras in eodem ſunt pondere, imò verborum Actuarij continuatio hoc idem innuere videtur, cùm dicit, cum ſexquiſcrupulo vno cinnamomi, garyophyllorũ, gingiberis, ſucci dulcis radicis, tragacanthæ ſingulorũ, arbitror particulam hanc ſingulorum referri debere ad idem pondus, vt hic ſit ſenſus, ſexquiſcrupulus vnus ſingulorum, ſcilicet cinnamomi, gingiberis, & reliquorum. SE. A' tua ſententia non dimoueor. BRA. Nec dimoueri debes. SEN. At cur vocat hunc linctum antidotus Actuarius? BRASSA. Antidotus prorſus dici non poteſt, niſi vocabuli ſignificatum ampliemus, fortè legẽdum eſt magnum, cùm & in Alexandrino ſcriptum ſit diapenidion magnum. SEN. Ad cuius differen

ferentiam dicitur magnum? BRASSA. Ad parui differentiã, quod describit, sed vtraq; referã, ne illa desideres, ita verò dicit Alexã drinus de magno loquẽs diapenidio, Hoc opitulatur asthmaticis, arteriacis, siue perdit tussientibus, vocẽ calidã ex calido perfectè reparat, peripneumoniacis subuenit.

℞. Penidiarum ℔ j.
Pineorum
Amygd. purgatarum
Se. papaueris albi
Singulorum ʒ xx.
Cinnamomi
Garyophyllorum
Gingiberis
Succi glycyrhicæ
Tragacanthi
Gummi Arabici
Amyli
Seminum citruli
Melonis
Cucumeris
Cucurbitæ
Singulorum ʒ x.
Camphoræ ℈ iij.

Syrupi violacei quod sufficit. hoc modo conficito, penidia cum syrupo lento igne aliquantulum bulliant, & inde puluis eorum quæ in puluerem redacta sunt, temperet

peretur, detur mane & vesperi cum tepida. SEN. Differt ab eo, quod conficio in ponderibus tantum. BRASS. Et cum ego crediderim pondera in hac compositione magis iusta esse, idcirco secundum hæc pondera compositionem ipsam seruandam esse maluerim, quàm illam, quam seruas, in qua est tam magna copia cinnamomi, gingiberis, & garyophyllorum. SEN. Hoc non erit surdo cantatum. deinceps enim maius Alexandrini diapenidion seruabo. BRASSA. Paulò pòst idem Alexādrinus diapenidion minus refert. SEN. Et hoc contemplandum est. BR. Ita dicit author: Diapenidion minus facies ad vlcera quæ intrinsecus maturanda sunt, omnes putredines expurgat, & pectoris constipata mollit.

℞. Penidiorum ℥ lxxx.
Papaueris
Gingiberis
Tragacanthi
Pinearum purgatarum
Amygdalarum
Anisorum
Seminis citruli
Melonis
Cucurbitæ
Singulorum ℥ xij.
Spicæ

Croci

Croci

Singulorum ʒ vj.

Mellis rosei quod sufficit. detur mane & vesperi cũ tepida. SE. Súmne hoc cõfecturus ac seruaturus? BRAS. Minimè, sed satis erit primum seruare ad vsus. SE. Legi, quandoq; apud Mesue loch bonum & expertum, est ne hoc, quod vocatur sanum? BRAS. Non est hoc. sed de eo sermonem habet in capitulo de tussi humida, ita verò illud conficit:

℞. Mellis boni ℥ iiij.

Vitellorum ouorum recentium.

Butyri

Singulorum ʒ iij.

Mel & butyrum coquantur quoad habeãt modicũ spissitudinis, deinde paululùm infrigidari sinito, & cum eis ouorum vitella misceto, posteà adde Piperis nigri ʒ xij. & sumatur ex eo lambẽdo mane, & vesperi, & est expertum. SEN. Arbitror quòd pro obsonio cũ pane edi posset. BR. Bonũ profectò est gustui, propreteà illud bonũ vocat, & expertum. at alia linctus genera referto.

SENEX.

Loch de pino secundo loco in pyxidibus meis ordinem habet. BRASSA. & de illo iam verba faciemus. SEN. A Mesue dicitur tussi antiquæ conferre, & asthmati & sputi glutinositati, & anhelitus constrictioni.

BRASS. Modum referas quo illud conficit Mesue. SEN. Ita conficit:

℞. Granorum pini ℥ xxx.
Amygdalarum dulcium
Auellanarum assatarum.
Tragacanthi
Gummi arabici
Glycyrrhizæ
Succi glycyrrhizæ
Amyli
Cap.ven.
Radicum lilij cœlestis
Singulorum ℥ iiij.
Carnium dactylorum cheyron ℥ xxxv.
Amygdalarum amararum ℥ ij.
Mellis
Passularum
Zucchari taberzeth
Butyri recentis
Singulorum ℥ iiij.

Mellis taberzeth quãtum sufficit. ex eo accipiatur quasi lambendo vncia vna. BRA. Aliqui sunt Ferrariæ, qui ab hac compositione Loch de pino haud multùm euariãt, alij vt cœlum à terra distincti sunt, illi, qui modicè euariant, grana pini in eadem mensura ponunt in qua sunt amygdalæ & auellanæ. SEN. Hos haud probè agere arbitror. BRASS. Imò prauè agunt, quoniam & int

& intentionem omnium Mesue codicum euariant, & ponunt in minori copia, nucleos pineos, quàm esse deberēt, nec à pino denominatio fieri posset. SE. quod legitur mellis, & deinde passularum, ab aliquibus continuate ponitur, vt mel passulatum intelligatur, hoc est mel passularum, in quo scilicet decoctæ sint passulæ vuæ. BRAS. tamen siue passulas addideris, siue mel in quo ebullierint haud magnifaciendum est. SE. tamen quid potius sumendum, num vtrunque an mel ita coctum? BRAS. mel potius accipiendum suaderem, in quo passulæ fuerint decoctæ. at quid intelligis per lilij cœlestis radicem? SE. iridis radicem. BRAS. ita prorsus intelligēdum erat, nonnulli etiam sunt, qui butyrum non apponunt, quod tamen apponēdum censeo, cùm ad illa quæ præscripta sunt conueniat, & quamuis nonnulli butyrum prætermittāt, quia rancescit, ob hoc nos iubemus hunc linctum in parua fieri copia, in tanta inquam, quòd in vno mēse vendatur. SE. quid intelligit per dactylos cheyron? BRAS. nonnulli intellexere dactylos ex regione quadam, quæ tali nomine vocatur, at aliâs nos ostēdimus esse corruptum vocabulum & loco illius particulæ cheyron legendum esse fuluum, vt legi debeat dactylorum

faluorum. SEN. Quid autem verè intelligendum est per zuccarum taberzeth, & per mel taberzeth? BRAS. Nonnulli per mel taberzeth succum ipsum intelligunt, ex quo per coƈturam fit zuccarũ, quòd tamen nondum exiccatum sit, per zuccarum verò taberzeth illud intelligunt, quòd iam exiccatum sit, at cùm hi absque autoritate, & ratione loquantur, & nunquam de liquato zuccaro vlla facta sit apud authore, mentio, propterea cum sua hac opinione dimittãtur, & nos cum aliis dicamus, zuccarum taberzeth esse zuccarum vocatum album, & depuratum, ita & mel ipsum depuratum erit mel taberzeth, sitq; eiusce modi compositio cum melle, & non cum zuccaro liquido, & vbi præsto erit ac præsens zuccarum illud liquidum antequam durescat? SEN. Debet ne sumi in tanta copia, vt refert Mesue, & nonnulli confirmãt qui medicos illos reprehẽdunt, qui in pauca præbent copia? BRAS. Mihi potius arridet, vt frequenter ac modicè accipiatur, quàm semel copiosè, quoniam in tanta copia, illud deglutire cogimur, neque potest diu in ore seruari, si verò ad drachmæ quantitatem accipiatur, in ore facilè detineri potest, & paulatim deglutiri. SEN. Vniuersa hæc compositio, cùm ex frigidis & calidis

dis constituta sit, in quo quantitatum gradu esse potest? BRAS. Nonnulli dicunt in primo ordine calefacere & exiccare, at mihi potius videtur, quòd sit in secundo ordine calidum, & in passiuis ferè temperatum vel modicè exiccare. SEN. Nónne vehementius est, quàm loch sanum? BRAS. Minimè. nam loch sanum magis calidum est, & vehementius isto. SEN. Cur aliqui incipiunt à loch sano, postea præbent loch de pino? BRAS. Hi errant, & medicamentorum vires ignorant. nam in thoracis affectibus primò debet præcedere loch pini, deinde loch sanum & expertum. SEN. Quæ sunt compositiones quibus alij vtuntur pharmacopolæ ab hac diuersæ, quàm ex Mesue adduximus? BRAS. Aliqui in ponderibus differunt ita conficientes.

℞. Granorum pini ℥ xx.
Amygdalarum dulcium
Auellanarum assatarum
Tragacanthi
Gummi arabici
Glycyrrhizæ
Succi glycyrrhizæ
Amyli
Capill. veneris
Radicum iridis
Singulorum ℥ iij.

Carnium dactylorum ℥ xv.
Amygdalarum amararum ℥ iij.
Mell. passularum
Zuccari taberzeth
Butyri recentis
Singulorum ℥ iiij.

Mellis taberzeth quantum sufficit. SE. in melle quantum temporis debent passulæ coqui? BRAS. quo ad omnes sint veluti consumptæ & liquefactæ, vt expresione facta & per linteum excolata, id quod excolatum est mel passularum appelletur. audias verò compositionem quàm nonnulli seruant pharmacopolæ, ab illa Mesue differentem. SE. est ne valde differẽs? BRAS. statim percipies, nisi tibi graue sit audire, ita nimirùm conficiunt.

℞. Capill. veneris
Florum boraginis
Buglossi Violarum
Singulorum ℥ iij.
Passularum
Succi glycyrhizæ
Singulorum ℥ vj.
Iuiubarum numero xlv.
Iridis ℥ iiij.
Dactylorum ℥ j. ß.
Hyssopi siccæ ℥ iiij. ß.

Aquæ fontis quantum sufficit, misce & fiat deco&

decoctio secundum artem, postea adde.

Amyli
Amygdalarum mundatarum
Seminum omnium mundatorum
Singulorum ʒ vj.
Pinearum mundatarum ℥ j. ß.
Tragacanthi
Gummi arabici
Seminis papaueris albi
Singulorum ʒ iij.
Spodij ʒ vij. ß.
Zuccari ℔ ij.

Misce & fiat electuarium secũdum artem. SE. ab illo Mesue toto differt cœlo. nam neque in simplicibus conuenit, neque in ponderibus, neque in conficiendi modo. BRAS. est alterum prorsus eclegma, & longè diuersum. SEN. væ ægrotis illis, qui in medicorum manus incidunt, qui & compositiones quas pharmacopolæ seruant, nesciunt. nam eiuscemodi diuersitas posset esse nõ paucorum malorum causa. BRAS. hi medici, qui illa quæ indicant ignorant, non sunt illi qui medeantur, sed sunt pharmacopolæ. SE. adest & Ferrariæ pharmacopola quidam, qui Eclegma hoc secũdum Serapionem conficit, & vocat illud loch de granis pini, ita verò conficit.

℞. Granorum pini
Tragacanthi
Auellanarum
Radicis iridis
Gummi
Singulorum ℔ j.
Seminis lini torrefacti
Dactylorum
Singulorum ℥ vij.
Butyri
Mellis
Singulorum quantum sufficit.

Misce & fiat eclegma secundum artem.

BRAS. Alter etiam reperitur pharmacopola, qui secundum conficit à Serapionem Methamen de granis pini vocatum, ad tussim antiquam, & asthma, & anhelitus constrictionem.

℞. Granorum pini
Tragacanthi
Seminis cucumeris
Citruli
Gummi
Fœnu græci
Amygdalarum dulcium excoriatarum
Glycyrrhizæ
Amyli
Capill. veneris
Singulorum ℥ v.

Amyg

Amygdalarũ amararũ excoriatarũ ℥ ij.
Dactylorum ℥ xx.
Butyri recentis ℥ xl.

Mellis quantum satis est, misceātur, & quibus conuenit adhibeatur. SE. Forte & suæ sunt apud Auicennam de pino compositiones. BRAS. Imo non desunt, sed ab his sunt longè diuersæ, quales & illæ sunt, quæ à Rasi in decimo practicæ referuntur. SEN. Ego verò, quã compositionem seruaturus sum? BRAS. Illam Mesue, quæ per totam Italiam in vsu est. SEN. Reperitur ne apud antiquos? BRAS. Multę quidem sunt apud antiquos cõpositiones quæ pineos nucleos recipiunt, at nulla talis est, qualem Mesue descripsit, si nihil habeas in ipsa Mesue cõpositione, in quo ambigere posis, ad aliud linctus genus te conuertito.

SENEX.

Nihil prorsus habeo, idcirco loch de pulmone vulpis in medium adducam considerandum. BRAS. A' quo authore illud accipis? SEN. A' Mesue. BRAS. Quomodo cõficit? SEN. Isto.

℞. Pulmonis vulpis sicci
Succi glycyrrhizæ
Capill. veneris
Seminis fœniculi
Anisorum

Singulorum partes æquales.

Confice cum zuccaro decocto in aqua quātum sufficit,& quandoque conficitur cum rob myrtino, túncq; magis roborat. BRAS. in quo loco apud Mesuen exstat hoc eclegma? SEN. illud non vidi in ipso authore, sed compositionem habeo in meo paruo libello, sub titulo Mesue scriptā, at nónne est in Mesue antidotario? BRAS. minimè omnium, sed est in illa parte in qua de phthisi sermonē habet, & eclegma ipsum Gal. attribuit. SE. conficitur ne, vt ego retuli ab omnibus pharmacopolis qui Ferrariæ degunt? BRAS. nonnulli ita statute conficiunt.

℞. Pulmonis vulpis præparati
Succi glycyrhizæ
Seminis fœniculi
Singulorum ℥ ß.
Zuccari albi ℔ j. ℥ iiij.

Misce & fiat eclegma secundum artem. SE. isti capillos veneris prætermittūt,& anisa, quæ tamen ad thoracem conferre possunt. BRAS. pauciora prorsus accipiunt, quàm à Mesuæ scriptum sit,& in zuccari quantitate aberrant, debet esse gustui optimum eiusce modi eclegma, cùm tantam zuccari recipiat copiam, at nonnulli ita conficiunt.

℞. Pul

℞. Pulmonis vulpis ſicci
Succi glycyrhizæ
Capill. veneris
Seminis fœniculi Aniſorum
Singulorum ℥ iiij.

Confice cum ſucco diſſoluto in aqua decoctionis myrti, poſtea adde Syrupi myrtini ℔ ij.v. Miſce & fiat eclegma. S E. erit valde molle, neque ita dicit Meſuæ, ſed inquit ipſe, aut zuccaro confici, in aqua diſſoluto, aut rob myrtino. B R A S. at hi vtrunq; accipiunt ne errent, & præterea magis roborat. in hoc verò Meſue præceptum non ſeruant, qui vult aut vnum aut alterum eſſe recipiendum, & non vtrunque. nam vnum aliud impedit, aliqui ſunt qui ita prorſus conficiunt, vt à Meſue ſcriptum eſt, tamen aniſa prætereunt, alij ex melle hoc modo conficiunt.

℞. Succi glycyrhizæ
Pulmonis vulpis ſicci
Seminis fœniculorum
Capillorum veneris
Singulorum ℥ j.
Mellis ℔ j.

Contritis conterēdis, omnia in melle optimo deſpumato miſceantur, vt pro ſingulis tribus vncijs mellis vna pulueris vncia miſceatur. S E. zuccarum conuenientius eſſe

arbitror. BRAS. Ad nõnullos affectus mel est efficacius, tamen illud à nobis seruandum est, quòd probè authores scripsere: scripsit verò Mesue zuccarum accipiendum, aut rob myrtinum, non autem mel. SEN. Sunt ne aliæ apud pharmacopolas diuersitates? BRAS. Vna adest nõ mediocris, nam nonnulli magnam quandam compositionem conficiunt, à nullo authore quem sciuerim positam. SE. Illam audire desidero. BRAS. Tuo desiderio satisfaciam, cùm ita illi conficiant.

℞. Radicis iridis
Glycyrrhizæ
Hyssopi siccæ
Tragacanthi
Singulorum ʒ j.
Pulegij
Cinnamomi
Amygdalarum dulcium
Singulorum ℈ ij.
Gingiberis
Ficuum siccarum
Dactylorum
Cubebarum
Seminis vrticæ
Anisorum
Singulorum ℈ ij.
Pulmonis vulpis præparati ʒ vj.

Zucca

Zuccari diſſoluti in decoctione cap. ven.
Glycyrrhizæ, hyſſopi, & pulegij ℥ vj.
Miſce & fiat loch.

SEN. Ampla videtur eiuſcemodi compoſitio, & in ſimplicibus, ac ponderibus ab illa Meſue longè diuerſa. BRAS. Cùm à Meſue ſcriptum ſit, pulmonis vulpis præparati, quomodo illum præparas, & quid eſt hoc præparare? SEN. Ita præparo, pulmonem in primis ab omnibus immunditiis libero, poſteà ardente aqua lauo, deinde zuccaro probè puluerizato, illum aſpergo, deinde exiccari ſino in calidario, vel in furno mediocriter calido, deinde cùm exiccatus eſt in abſinthio inuoluo, ac conſeruo. BRAS. Cur potius in abſinthio quàm in alia herba? SEN. Quia ita conſuetum eſt in abſinthio conſeruare, ídque videtur abſinthij eſſe proprium. BRAS. Ob hoc fortè abſinthio includitur, quia tineæ abſinthiũ fugiunt, ac formicæ, ne ab illis corrodatur: tàmen alter adeſt præparandi modus. SEN. Qui nam? BRAS. Pulmo accipitur, & per bronchia ac canales inciditur, & vino albo potenti odorato abluitur, ídque quinquies, aut ſexties fieri debet, & lotio vna ab alia vnius horæ ſpatio diſtet, in furnóq; exiccetur tepido, cùm primũ exiccatus eſt in abſinthio reſeruetur. nota præterea vinum

vinum quo abluitur calidũ esse oportere. SE. neq; iste aptandi modus mihi displicet, at reperitur ne apud antiquos, quòd vulpis pulmo, pulmonis affectibus conueniat? BRAS. Imò reperitur, nam Gal. in decimo de Simplicium medicamentorum facultatibus libro dicit, vulpinus pulmo, si bibatur resiccatus asthmaticos iuuat, & in libello de medicinis facile parabilibus ad Solonem scriptum est ad asthmaticos facere pulmonem vulpis siccatum & tritum, & vino nigro potui traditum, & Dioscorides de pulmonibus agens ait, quin etiam vulpis siccatus pulmo suspiriosis vtiliter bibitur. SEN. reperitur ne apud Galen. eiuscemodi genus linctus? BRAS. illum in hoc authore diligenter quæsiui, & nunquam inuenire potui, sed alia etiam sunt, quæ Mesue Galen. attribuit, cùm de illis ne quidem somniauerit. SEN. reperitur ne saltem apud alios antiquos? BRAS. nõ quòd inuenerim, licet vulpis pulmone nonnunquam vsi sint. SEN. quam igitur compositionem seruaturus sum? BRAS. illam Mesue in capit. de phthisi, quam Gale. attribuit, licet illã apud Gal. nũquàm inuenire potuerim. SEN. sunt ne aliæ apud pharmacopolas diuersitates? BRAS. nullas præter enarratas. SEN. putas ne magnã esse in hoc pulmone vim? BRAS.

pulm

pulmonem hunc haud magnifacio, neque ad ea quę dicuntur magnopere valere arbitror, ac alios ſequi volo vbi manifeſtum nõ appareat in ægrotis nocumẽtum. veruntamen in eclegmatibus ſuperius dictis, primum ordinem hic tenet in imbecillitate, in ſecundo loco eſt linctus de pino, in tertio loco eſt linctus ſanus & expertus, in quarto verò loco eſt linctus de ſcilla.

SENEX.

Et hic eſt quod in meo ſequitur pharmacopolio linctũ de pulmone vulpis. BRAS. quomodo conficis hunc de ſcilla linctum? SEN. vt Meſue conficit. BRAS. ipſe ait eſſe medicamẽtum magni iuuamenti illis quibus materia craſſa, glutinoſa, & difficilis maturationis exhuberat, in mẽbris anhelitus reddens eam facilem ad expulſionem, & confert difficultati anhelitus & dolori pectoris, ac laterũ, & quomodo illud conficis? SEN. vt author facit, videlicet.

℞. Succi ſcillæ

Mellis deſpumati

Singulorum partes æquales.

Miſce & decoquantur in formam linctus, & lambẽdo accipiatur. BRAS. ita accipiendus eſt cùm affectus illos quos retuli quiſpiam patiatur, omniáque eclegmata, quæ pro thorace ſumuntur, ita ſunt delingenda,

ac in

ac in ore feruida, quoad paulatim stillent, partim ad thoracē, partim ad ventriculum. SEN. Quomodo in thoracē descēdere poterunt? BRAS. Pars aliqua omnino descēdit, ad pulmones, si homo pronus iaceat, alia pars ad gulam tendit, quę etiam resudat ad thoracē. SEN. Quid intelligeres tu in hac cōpositione per hāc particulā partes conuenientes? BRAS. Idē intelligo ac si dixisset partes æquales, nam & in capite de scilla eclegma facit, ex succo scillæ ac melle, & in cap. de tussi humida loch refert de scilla sabor expertū & efficax in humida tussi, cùm eiuscemodi materias ex pectore educat, & ex partibus conficit æqualibus, nam dicit.

℞. Succi scillæ
Mellis
Singulorum partes æquales.

Coquātur quoad incrassentur, hoc indiciū esse potest, quòd æquales partes recipiendæ sint. SEN. Id tibi credebā etiā si probare nō esses enixus, & Auic. in quinto canone inquit loch de scilla, cōferēs ad anhelitus difficultatē, & sputi, & dolori laterū, & pectoris, sumātur succus scillæ & mel despumatum, & coquātur simul, & lambat de eo ante cibū, & post cibū. SEN. Arbitror esse vehemens medicamētū. BRAS. Vehemētissimum est, potissimū verò senibus præbetur,

qui anhelitus difficultate deprehẽſi ſunt,& materia craſſa ac glutinoſa abundant.nam mirũ in modũ illã incidit, ac attenuat, & à Serapione in ſeptimo tractatu ſcriptũ eſt, loch de cæpa ſcillæ conferens ad aſthma,& anhelitus difficultatẽ. ſumatur ſuccus ſcillæ,& mel æquali mẽſura, & igne decoquatur, donec ſpiſsitudinẽ acquirat, & lãbatur ante cibũ,& poſt cibũ. ex his planũ tibi eſſe poteſt, quòd æquales partes mellis & ſucci ſunt accipiẽdæ. SEN. Quãto ſpatio ante,& poſt cibũ ſumi debet? BRAS. Vnius horæ ſpatio,tamẽ toto die ſumi debet,pro ſingula vice cochlear noſtrate,capite verò prono ſinatur,vt paulatim deſcẽdat,ac tu quomodo ſcillę ſuccum extrahis? SEN. Hoc modo, ſcillam accipio, & extimos cortices, ac intimam pelliculã eiicio, & vna intrinſecam partem quam venenum eſſe fatentur,ſimul cum abiectis pelliculis, poſtea in triticeæ farinæ paſta includo,vel ſiligineæ, vel hordeaceæ,neque lutum accipio vt quidam faciunt,quia ſordities in ſcillam decidit,cum ſcilla in paſta incluſa eſt,illam in furnũ pono,& tãdiu deſero, quoad paſta ſit cocta, & ſit effectus panis. BRAS. Calefacis ne vehemẽter furnũ? SEN. Tẽperatè calefieri iubeo. BRAS. Multo igitur tempore indigebit ad cocturã. SEN. Indigeat,quid refert? ego panis

nis cocturam expecto, imo in furnum poni iubeo, postquam arthocopi panē suum decoxerint, neq; amplius furnum calefieri iubeo, deinde à furno eximo, & scillæ laminas ita calidas in lapideo mortariolo, pistillo ligneo pinso, quo ad scilla probè pinsa sit, deinde in tenue linteū inuoluo, atque exprimo, itaq; succum colligo. ferro autem non vtor, quia vti venenum euadit. BRAS. curaui ego vulnera ense, qui scillam inciderat illata. vix poterāt vulnera ad cicatricem perduci. SEN. ego hoc aliâs audiui. BRAS. & verissimum est, puerum vidi qui scillam cultro incidebat, & qui eodem cultro pollicem in iunctura sibi percussit, víxque sanguis exiuit, verum ex hoc vuluere obiit. SEN. nunquam audiui, quòd interficeret. BRAS. hoc deinceps nunquam dicere poteris, sed eandem ob causam qua tu lutum non accipis pro scilla in furno coquenda, Actuarius luto etiam non est vsus in suo de cōpositione medicamētorum libro, vbi de scilliticis agit panibus, & inquit, scillā nouellam, non per quam magnā oportet circunlinire, non vt nonnulli luto (sordidum enim mihi & spurcū videtur) sed subactam polline (inassatur enim facile tenerrimus hic pollen) hactenus Actuarius. SEN. fieri ne potest vt non sint diuersi ac disidentes

in hoc

in hoc linctu pharmacopolæ? BRAS. diuersi haud sunt, sed omnes eodem præcise modo parant. SEN. reperitur ne apud antiquos eiuscemodi linctus? BRAS. imo est antiquissimus, & apud Dioscoridem inuenitur, qui vbi de scilla agit, inquit, prodesse diuturnis tussibus, suspiriosis trium obolorum pondere cum melle in eclegmate. en quomodo cum melle prębet in eclegmate, & nihil aliud addit, imo & ipsemet Dioscorides illam vel luto coquit, vel pane aliquo ob vehemẽtem illam quam habet acrimoniam. SEN. ne pigeat obsecro Dioscoridis modum referre. BRAS. ita dicit, crustã ex panificio, & opere pistorio aut luto inuoluitur, inuolutáque in furnũ coniicitur, aut carbonibus obruitur, donec circũlita crusta illa abunde tosta sit. quòd si amota crusta illa, nondum cocta penitus scilla tenerior facta flaccescet, noua ex panificio, & pistorio opere crusta, aut luto circundata iterum cremabitur: quod enim sic cremata nõ fuerit graui periculo præsertimq; interaneis, dabitur. SEN. ita vrere videtur, vt in puluerem deduci possit. nam secunda vice vrit, quãdo tenerior facta flaccescit. BRAS. si torreatur vt in puluerẽ reduci possit, ex puluere & melle fiet linctus, tamẽ hoc Dioscorides nõ sancit, quòd ita scilicet torreatur, vt

d in pulu

in puluerem deduci pofsit, veruntamen alios coquendi modos præbet. SEN. quos nam? illos etenim fcire flagro. BRAS. Ita fequitur Diofcorides, torreantur hæc ipfa etiam in operculato fictili in furnum coniecta, fumitur ex ea abiectis extimis cunctis partibus quod maximè intimum eft, coquitur eadem concifa etiam, effufa priore aqua, nouáque fuperinfufa vfque dum neque amaritudo, neq; acrimonia in aqua fentiatur, ficcatur in vmbra etiam in taleolas fecta fcilla, cum funiculo traiecto, fic ne taleolæ inuicem fe tangant, per interualla fufpenditur, vtimúrque fic fecta & feruata fcilla ad oleum, vinum, acetúmque, quæ à fcilla fcillitica nominätur, hæc Diofcorides. SEN. Et perpulchre, miror tamen cur Gale. de hoc medicamento mentionem non fecerit. BRAS. Quis te hoc edocuit? SEN Tu ipfe qui Gale. non adducis. BRAS. Nondum erat tempus, nec præftabatur occafio, imo Gale. de hoc linctu mentionem facit, fed ad ipfum conficiendum, neque fcillam, neque mel coquebatur. SEN. Fortè neque Mefue coquebat, licet de aliquibus fcillæ coctionibus loqueretur, vbi de illa agit: tunc enim cùm cocta eft, non adeò vehementer agit. BRAS. Haud eft lethalis error, fi quis ita excogitauerit, quamuis

Dioſcorides dicat plurimos habere crematam vſus, & quòd non cremata graui periculo ſit & præſertim interaneis. SEN. Galen. locum (ni pigeat) mihi indicato, vt in eo authore præſentem linctum inuenire poſſim. BRAS. Eſt prope calcem ſeptimi libri de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, vbi inſcriptio eſt Aſclepiade pharmaca ad dyſentericos conſcripta, & refertur ad Antonium Muſam, ſcillæ crudæ (inquit) ſuccum exprimito, eique parem mellis attici menſuram addito, & ad prunas admota coquito, dato inde ante & poſt cibum myſtri menſuram. SEN. Non poſſum non arbitrari ab hoc Galen. loco Meſuen accepiſſe. BRAS. Id fieri non poteſt, quia accipit ipſe deſpumatum mel quod à Galeno non accipitur, verum cùm de hoc ſatis dictũ eſſe videatur ad aliud linctuum genus accedito. SEN. Id ſtatim efficiam, ſi me hác ambiguitate leuabis, à te dictum eſt Galen. ſcillam non coxiſſe, neque mel, tamen verba quæ ex eo adduxiſti illa decoxiſſe oſtendunt. BRAS. Intelligebam ante mixtionem: neque ſcillam coquebat, nec mel, vt alij faciunt, ſed poſt mixtionem coquebat.

SENEX.

Loch igitur de papauere cùm mihi satisfactum sit, contemplemur. BRAS. illud est quod diapapauer etiam vocatur. SEN. illud prorsus, verum quibus conuenit affectibus? BRAS. Mesue ait ad calidam tussim conferre, & ad pectoris asperitatē, & ad illum cuius sputum tenue est, & maturatione indiget ac incrassatione, & febri calidæ conducit, atque pectoris dolori, & pleuritidi, at tu quomodo illud conficis? SEN. vt Mesuæ facit, videlicet.

℞. Papaueris albi ʒ xxv.
Amygd. dul.
Granorum pini
Gummi arabici
Tragacanthi
Succi glycyrhizæ
Singulorum ʒ x.
Amyli ʒ iiij.
Seminis portulacæ
Lactucæ
Cotoneorum
Singulorum ʒ iiij.
Croci ʒ j.
Penidiorum alborum ℥ iiij.

Syrupi de papauere quantum sufficit. syrupus verò hic propriè fit ex seminibus papaueris albi, & nigri, & seminibus, lactucæ ac viol

ac violarum. BRAS. scito me in aliquibus antiquis codicibus scriptum reperijsse, amyli ℥ iij. & non iiij. quibus maximè assentio. forte dices cùm hic ponat syrupum de papauere, cur addidit qui fit ex seminibus & reliqua quæ recẽset syrupum ingredientia. SEN. Imo ambiguitatem facit, quod dixisti, at dilui potest, quòd duas posuerit syrupi de papauere descriptiones, vt illam recenseret, de qua intelligeret, simplicia quæ ingrediuntur, enarrauit. BRA. at ego excusationẽ tuã recipiendam non esse suadebo, quoniam & si duas referat syrupi de papauere compositiones, tamen nulla illarum hæc est, quæ sola illa accipit, quæ hîc referuntur. SEN. verum profectò est, ac nos syrupum de papauere accipimus, qui in vsu est, & quem in nostro seruamus pharmacopolio. BRAS. multas præterea habet syrupi de papauere descriptiones in sua practica Mesue, tamen nulla est huic similis, idcirco arbitrandũ est Mesuen intelligere linctũ hunc ex syrupo de papauere ita concinnato confici debere. SE. mihi autẽ dubitatio occurrit contra ea quæ dixisti, quia Mesue diminutus videbitur, cũ nõ edocuerit in quo liquore simplicia illa ebulliri debeant, & an compositio sit zuççaro vel melle conficienda. BRASS.

non mihi displicet & licet nonnunquam in necessariis ambigere, vt res ipsæ certius inueniantur, ac discutiantur, ex his ergo quæ à Mesue enumerata sunt, syrupus confici debet, & quamuis non referat in quo liquore hæc sint ebullienda, intelligendum est in aqua, & ex zuccaro potius fieri debere quam ex melle, cùm mel calidius sit, nam fulgidum linctum parare intendit. SEN. Verum & alter esse videtur in compositione error. BRAS. Qui nam? SEN. Quia simplicium quantitatem non edisserit. BRAS. At facilè est quantitatem inuenire. nam per hunc ordinem, & his seruatis ponderibus confici debet.

℞. Capitum papauerum alborum cum seminibus, Nigrorum
Singulorum ℔ ſ.
Seminum lactucæ
Florum violarum
Singulorum ℥ j. ſ.

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ secundum artem, hoc est donec sint papauerum capita decocta, deinde exprimãtur, & cum duabus zuccari libris fiat syrupus, vel ex vna zuccari libra, & altera penidiorum, hic est syrupus, qui eclegma hoc de papauere ingreditur, alij tamẽ aliter conficiunt, sed ineptè, & præter artem. SEN. Esset ne exec

ne execrandus error, si quispiam hoc diapapauer ex alio conficeret syrupo? BRAS. Non seruaretur authoris intentio, qui ita fieri monet, tamen si cum communi de papauere syrupo conficeretur, haud magnifaciendum esset, neq; execrabilis esset error. SEN. Semper ex hoc confeci. BRA. Nec solus es, sed omnes hunc modū sequūtur pharmacopolæ, tamen mihi potius arridet, vt authorū vestigia sequamur, & cū illorum compositiones facimus, illa impo namus, quæ ab ipsis scripta sunt, si quis verò alia compositione vti voluerit, hanc suo modo paret, & cum arte, & non sequatur authorem. SEN. Confecisti ne tu quandoq; diapapauer? BRAS. In tenui materia à capite ad pulmones descendente, & præsertim salsuginea, cùm ægroti vexãtur, vt dormire nō possint, hoc eclegma confici iussi, & optimè conduxit.

℞. Seminum peponum
Cucurbitæ
Cucumerum
Singulorum ℥ j.
Seminum papaueris ℥ j. ß.
Amyli
Gummi arabici Tragacanthi
Succi glycyrrhizæ
Singulorum ʒ iij.

Seminis hyoſcyami ℥ ij.
Nucleorum pineorum
Amygdalarum
Singulorum ℥ vj.
Boli armeni
Terræ ſigillatæ
Singulorum ℈ j.
Roſarum rub.
Balauſtiarum
Singulorum ℈ ij.

Miſce cum zuccaro violato cando, ex ſucco violarum confecto, & iuleb violato eodem modo facto fiat eclegma ſecundum artem, quandoque addo opij grana quatuor. SEN. debet eſſe cœleſtis coloris zuccarum hoc càndum violatum, & iuleb violatum, ex ſucco violarum confecta. BRAS. eo prorſus colore affectum eſt, ſomnum inducit eclegma hoc, tuſſem mitigat, & materiam hanc tenuem ingroſſat, neque illam ad pulmones deſcendere ſinit, imo craſſa reddita per ſputum emittitur. SEN. in quo affectu addis opium? BRAS. cùm homines in deſperata quadam ſunt inſomnia, vt nullo pacto dormire poſsint, confici iubeo quandoque ex papaueris albi recentibus capitibus in aqua ad vltimam conſumptionem ebullitis, & per linteũ expreſsis, poſtea hoc, quod è linteo deſcenderit collecto bolum armen

armenum addi iubeo, & zuccarum candidum violatũ ex ſucco violarũ & iuleb violatum.itaq; linctus cõficitur, qui tenui deſtillationi,& inſomnię ſumme prodeſt.nõnulli dicũt Meſue diapapauer eſſe frigidũ in primo ordine,& humidum. verũ hoc eſt ſupra ſecundum ordinem frigidum & humidum. SEN. iubes ne & papaueris cortices ebulliri? BRAS. Et cortices ipſos.nam capita recentia accipi iubeo,& in aquã imponi. SE. ad quam copiam? BRA. hoc nihil refert, ſint quotcunq; capita,& in quocunq; põdere.nam poſteaquàm expreſſum fuerit ex ſingula expreſsi vncia, boli armeni vnciam addo & zuccari violati ſemiunciam. de violato autem iuleb tantum appono, quantum ad corpus molle reddẽdum ſatis erit,nonnunquam verò tragacanthum addo,vt glutinoſius euadat, & cùm ſumitur diutius in ore permaneat.nam quanto magis in ore ſeruatur,& paulatim ſtillat, tanto magis prodeſt. SEN. habemus & in vſu Nicolai diapapauer,quod author dicit, hecticis, phthiſicis, ac nimium vigilantibus, mirificè prodeſſe. BRAS. illius authoris compoſitionem referto. SEN. iam refero.

℞. Succi glycyrhizæ
Tragacanthi
Gummi arabici

Singulorum ʒ x.
Se. papaueris albi
Penidiorum
Singulorum ʒ xx.
Amygd.dul.mundatarum ʒ x.
Amyli
Se.cotoneorum
Portulacæ
Singulorum ʒ v.
Se.melonis
Cucurbitæ
Cucumeris
Lactucæ
Maluæ
Singulorum ʒ viij.

Omnia hæc in puluerem redigantur, & cum ſyrupo violaceo vel ſapa conficiatur. BRAS. Pauci ſunt in hac vrbe, qui hoc ſeruent Nicolai diapapauer. SE. Ego ſemper ſeruaui, tamen nũquam audiui medicum, qui inter dicendum diceret. ℞. diapapaueris Nicolai, ſed omnes ſimpliciter, diapapauer vel loch de papauere indicant, & tũc illud Meſue præbeo. BRAS. Ergo in tua pyxide, in tuóve labello Nicolai diapapauer, quod prima vice confeciſti integrum eſſe debet. SE. Niſi pauperculis quandoque gratis erogaſſem, totum haberem, quod prima vice cõfeci. BRA. Iam vires amiſiſſe non

nõ dubito,cùm nimis antiquum ſit.S E. Ob hoc illud abiicere ſtatui,& deinceps nõ conficere.B R A S.Fruſtra eſt illud ſeruare,ſi nõ indicitur & in vanum ſimplicia amittantur,quæ illud intrant, at bonum eſſe inficias haud ire poſſum,& vtile,at Meſue diapapauer potius probo. S E.Nos pharmacopolæ vocamus illud Meſue loch de papauere, & hoc Nicolai diapapauer. B R A S. Tamen vtrũq; eſt linctus vtrunq; eſt eclegma, vtrunq; eſt diapapauer,hoc eſt ex papauere confectum,vos autem vocabulis vtimini, vt vobis in mentem venit, at Meſue in capite illo vbi agit de medicinis frigidis ad tuſsim catarrhalem,tria refert diapapaueris genera. S E N. Poſteaquam nobis nihil aliud agendum eſt in præſentiarum, quàm de his linctuum generibus agere, optarem vt tria hæc genera referres.B R A S.Id libenter efficiam:primò inquit author,diapapauer ex inuentione noſtra conferens cum auxilio Dei ad tuſsim catarrhalem recentem,& antiquam, & pectoris ægritudines maturat,& eſt mirabile.

℞. Papaueris ʒ xxx.
Glycyrrhizæ
Tragacanthi
Penidiarum
Singulorum ʒ xxx.

Gumm

Gummi arabici
Succi glyzyrhizæ
Farinæ fabarum
Fœniculi
Anisi
Se.lactucæ
Amyli
Se.portulacæ
Maluæ
Singulorum ℥ x.
Se.cucumeris
Melonis Cucurbitæ
Singulorum ℥ v.

Confice cum melle colato, aut cum penidijs & melle sing. quantum sufficit. dosis est aur. ij. SEN. iam vnum audiui Mesue diapapauer. ad alia te conferas. BRAS. Mesue iterum dicit, diapapauer ex inuentione nostra conferens cum auxilio Dei tussi catharrali recenti, & veteri, pectoris ægritudines maturat, & est mirabile.

℞. Papaueris ℥ xxx.
Gummi arabici
Succi glycyrhizæ
Tragacanthi
Penidiorum
Singulorum ℥ xxx.
Seminum fœniculi
Anisorum

Lactuc

Lactucæ
Maluæ
Singulorum ℥ x.
Seminum cucumeris
Cucurbitæ
Melonis
Singulorum ℥ v.

Confice cum melle colato aut cum penidiis & melle quantum sufficit. Dosis aur.ij.
SEN. referas & tertium, vt ad maiora progredi posſimus. BRAS. iſtud non eſt ex inuentione Meſue. ſed eſt Hamech filii Zachariæ, cuius iuuamentum (inquit) eſt ſublime ad tuſsim catharralem cum caliditate & aſperitate, & ſiti, & ad raucedines vocis, & ad pleuritim.

℞. Papaueris albi
Penidiorum
Singulorum ℥ xxv.
Succi glycyrhizæ
Tragacanthi
Gummi arabici
Singulorum ℥ xx.
Amygdalarum dulcium ℥ viij.
Amyli
Seminum cotoneorum
Portulacæ
Singulorum ℥ v.
Seminum cucumeris

Citr

Citruli
Melonis
Cucurbitæ
Lactucæ
Maluæ
Singulornm ʒ iij.

Tempera cum syrupo violato. dosis eius ab aur. ij. vsq; ad vnciam semis cum aqua hordei decoctionis iuiubarum & sebesten, & si vigilias habeat cum eo quod mulgetur ex papaueris semine cum cortice suo, hæc sunt diapapaueris genera à Mesue descripta. SE. At in vsu non sunt. BRA. Minimè, nisi quispiam in vsum ducat, at potius laudo diapapauer illud quòd etiam ex Mesue conficis, & in tuo seruas pharmacopolio. SEN. Nónne adest, & apud Auicēnā loch de pâpauere? BRAS. Adest in quinto canone, summa prima, tractatu quinto. SEN. Quomodo ab Auicenna conficitur? BRA. Alio modo quàm à Mesue cōficiatur. nam ita dicit, loch de papauere conferens ad sanguinis per vomitū expulsionem, & ad calidam febrem, tussim, pectoris dolorem & pleuritim, cuius cōpositio hęc est.

℞. Rosarū rubearum ablatis capitibus
Gummi arabici
Singulorum ʒ ß.
Amyli triticei

Traga

Tragacanthi
Granorum papaueris
Singulorum ʒ ij.
Spodii
Croci
Singulorum ʒ ß.
Succi glycyrrhizæ ʒ ij.

Aggrega has medicinas tritas, & cribellatas quæ hac actione indigent,& cõfice cum triplicato,& repone in vase,& vtere quando necesse fuerit,& bibatur cũ tereniabin, aut decoctione hyssopi. SEN. Quid intelligendum est per hoc,& confice cum triplicato? BRAS. Aliqui intelligunt cum vino cocto,cuius tertia pars consumpta sit. SEN. Hoc quadrare nõ videtur,quia hoc triplicatum vocari non potest,sed potius est resolutum. BRA. Posset prorsus in hoc casu sumi sapa, & conueniret, at potius arbitror hîc verbum deficere,& legi oportere & confice cum triplicato iuleb violato, aut zuccaro violato, aut aliquo simili. SE. Ita esse non dubito,sed ad alia cõtemplanda accedamus. BRAS. Quid impedit te aliud proponere considerandum ex his, quæ in tuo sunt pharmacopolio?

SENEX.

In meo pharmacopolio, nullæ aliæ insunt compositiones, quæ sub nomine loch

compr

comprehendi possent. at multa sunt quæ delingendo sumuntur. BRAS. omnia illa quæ pro thorace & pulmone conficiuntur in medium adducito præsertim si delingenda sint, quamuis non sint sub nomine loch imponenda, hoc est eo non sint insignita nomine. SEN. electuarium igitur pectorale in medium prosiliet. BRAS. & hoc linctus vocari potest, at quis est ipsius author? SEN. ignoro, sed illud habeo in meo libello scriptum, & cùm electuarium pectorale indicitur, illud præbeo. BRAS. vocatur & loch pectorale, & multi recentiores medici vocant illud loch pectorale, veruntamen conficiendi modum referto. SEN. iam refero.

℞. Succi caulium ℔ j.
bulliat & despumetur, postea adde croci ʒ. ij.
Mellis
Zuccari
Singulorum ℔ ß.

Fiat loch secundum artem & vtere lambendo. BRAS. quidam reperiuntur, qui habent quidem electuaria pectoralia, at illa loch non vocant, neque electuaria, sed potius mixturas pectorales. SE. quo modo confectæ sunt? BRAS. isto.

℞. Zuccari violati

Boragin

Boraginati
Buglossati
Manuschristi violati
Singulorum ℥ iiij.
Dia iris ex zuccaro ℥ vj.
Penidiarum
Diatragacanthi
Singulorum ℥ vj.
Diacalamenthi
Loch de althæa
Singulorum ℥ ij.

Misce cum syrupo violato,& fiat mixtura, ac reseruetur. SEN. Ineptum videtur vocabulum,hãc cõpositionem appellare mixturam. BRAS. Imò ineptissimum. nam vnãquanque compositionem, mixturam esse nemo ignorat,in hac verò cõpositione,quæ prædura sunt, primò debent in puluerem redigi, posteà conseruis recipiẽda sunt,deniq; omnia cum syrupo violato sunt miscenda. SEN. Magna est differẽtia inter electuarium pectorale quod conficio,& istud. BRAS. Non me latet,cùm dixeris te nescire cuius sit authoris id quod conficis pectorale electuarium,authorem tibi aperiã, reperitur apud Gordonium, & ab ipso vocatur loch de caulibus,licet tu electuarium pectorale voces. in nonnullis tamen pharmacopoliis hoc quod sequitur electuarium

pectorale conficitur.

℞. Althææ præparatæ ℔ j.
Enulæ ℔ ij.
Hyssopi
Gariophyllorum
Cinnamomi
Singulorum ℥ j.
Glycyrrhizæ rasæ ℥ ij.
Origani ℥ ß.
Crocci ʒ j.

Althæa primo coquatur & enula optimè, & singula per se pistentur, & fiat electuarium secundum artem, quo lambendo vtaris. s E. Vidi apud non paucos pharmacopolas istud confici.

℞. Penidiarum
Diatragacanthi
Singulorum ℔ ß.

Misce & cum iuleb violato fiat loch, aliqui sunt, qui confectum seruant, & alij tunc faciunt cùm electuarium pectorale indicitur. B R A S S A. Alij verò sunt, qui ita conficiunt.

℞. Penidiarum
Zuccari candi violati
Diatragacanthi
Singulorum partes æquales.

Iuleb violati quãtum sufficit, misce & fiat eclegma, aliqui miscent cum syrupo de gly cyrrhiza

cyrrhiza, at ego diuersa præparari iubeo pectoralia eclegmata, vt conuenit ac contingit. nam in pleuritidis initio cùm nihil expuitur, & materia est penitus cruda ex iuleb violato, & zuccaro cando violato eclegma confici iubeo, postea syrupum de capillis veneris addo, & deinde penidia, postea diapenidia, & si materia sit partim crassa, partim tenuis, ita confici moneo.

℞. Diapenidiarum
Diatragacanthi
Singulorum ℥ j.

Cum syrupo de capillis veneris fiat linctus, vel cum syrupo de hyssopo, si crassa materia superet. si verò tenuis superet, cum violaceo, & plus addo de penidiis si sit crassa & multa materia, si verò sit tenuis, & in copia plus addo de diatragacantho, itaq; vario vt ei conuenit, qui affectus est, & materiæ expuendæ. nam ipsa est quæ augere, & minuere facit illa quæ compositionem ingrediuntur. S E. In materia crassa attenuãda quando magis augere volueris, quomodo incedes? B R A S. Post penidia, & diapenidia, loch de pino indico, cum syrupo de capil. vene. deinde loch sanũ accipi iubeo, postea diairidẽ, deinde loch de scylla, hisq; addo vt in linctus formã coniiciantur, syrupum de hyssopo primùm, deinde syrupum

de prasſio, poſteà oxymeli compoſitum, denique oxymeli ſcilliticum, itaq; per ordinem incedo. SEN. In materia verò tenui quem ordinem ſeruas? BRAS. Id tibi explicabo cùm omnia linctuum genera enodauerimus.

SENEX.

Nunc ſequitur diatragacanthum. BRAS. Et ſi ſub linctus nomine poſitum non ſit, tamen cùm lambendo ſumatur, & in ore ſeruando, vt hæ materiæ quæ in thorace ſunt expuantur, idcirco ab re non erit, de illo in præſentiarum tractare, túque probè feciſti, cùm illud huc adduxeris, at cùm duplex ſit diatragacanthum, calidum ſcilicet & frigidũ, de quo intelligis? SE. Cùm ſimpliciter profertur diatragacanthum, frigidum ſemper intelligitur, & cùm quiſpiam ſimpliciter petit diatragacanthum, illi ſemper frigidum præbeo, imò ſi calidum porrigere voluerim id efficere nequirem, quia neq; illud ſeruo, neq; vnquã ſeruaui. BRAS. At à quo authore frigidum accepiſti? SEN. A' Nicolao, qui ait diatragacanthum à tragacantho nomen accepiſſe, & addit ſanare omne pectoris vitiũ & pulmonis, quod ex caliditate fit & ſiccitate, præſertim phthiſicis, hecticis, pleuriticis, & peripneumonicis, & addit valere ad omnem tuſſem quæ ex cal

ex caliditate fit, vel ſiccitate, & ad omnem linguæ ac gutturis aſperitatem. cùm verò ſumitur tam diu in ore ſeruetur, quòd diſſoluatur. BRAS. Compoſitiones referto, nã præter ea, quæ ab authore ſcripta ſunt, ſcio tenuibus materiebus multum proficere, quæ incraſſari debent. SEN. A' Nicolao ita paratur.

℞. Tragacanthi albi ℥ ij.
Gummi arabici albi ℥ j. ʒ ij.
Amyli ℥ ß
Glycyrrhizæ mundæ ʒ ij.
Seminum melonum
Citrulorum
Cucurbitæ
Cucumeris
Singulorum ʒ ij.
Penidiorum ℥ iij.
Camphoræ ℈ ß

Syrupi violati, quòd ſufficit. BRAS. Quomodo hęc ſimul miſcet, vt compoſitio fiat? SE. Ita ait, ſemina cum aqua ponãtur ſupra zuccarum, tantáque ſit aquæ copia, vt zuccarum tegi poſsit, & bulliant vſq; ad aquæ conſumptionem, poſteà per rariſsimum pannum percolentur, & deinde quod percolatum eſt, ad ſyrupi decoctionem ac conſiſtentiam coquatur, poſteà fundatur in mortario aromatum pulueres bene miſcẽ-

do. BRAS. Hoc modo conficiendum eſt, primò tragacāthum ſeorſum in puluerem redigendum,& non cum aliis diutina indiget confuſione,priuſquam in puluerem redactum ſic.nam ſi aliis miſceretur,antequã eſſet tuſum , & cõtenderemus in puluerem omnia ſimul redigere , alia in tam tenuem pollinem redigerentur , quòd per aërem aduolarent,tragacantho igitur ſeorſum in puluerem redacto,& alia in puluerem redigantur,quæ redigi debent , ſemina deinde à ſuis corticibus liberanda ſunt,deinde fiat ſyrupus vt ipſe dicit , at aduertendum ne nimis coquatur. nam tunc pulueres recipere non poſſet.SEN. Nonnullos vidi,qui hunc ſyrupum clarificabant. BRAS. Ob quam rem? SE. Vt tragacāthum magis album efficeretur. BRAS. At poſteà eſt minus efficax,in ſyrupum primò ponatur tragacanthi puluis,deinde alij pulueres ſequãtur probè ſemper commiſcendo , ſcitóque gummi genera in violarum aqua ſolui debere,& in puluerem minimè cõteri , & hoc eſt in omni compoſitione ſeruandum.nam ex hac tractatione magis album efficitur, neque illud faciendum,quod aliqui faciũt, qui pro ſingula puluerem vncia zuccari libram commiſcent . at pro ſingulis tribus puluerem vnciis,vna zuccari libra miſceatur

tur, omniáque probè commista in placentulas vel in morsellos redigantur. SENEX. In quo loco apud Galenum syrupus albus reperitur Nicolai. BRAS. Cur hoc petis? SEN. Quia quòd dixi syrupus violaceus, in de compositionibus, & in multis codicibus ita scriptum est, syrupi albi Galen. authoréſque exponunt, id est iuleb violati, nonnulli verò dicunt, syrupi albi, id est syrupi violati. BRAS. In meis Nicolai codicibus, non legitur syrupi albi Gal. sed simpliciter syrupi violati, tamē quia multi codices ita habent, videlicet, syrupi albi Galeni dicimus apud Galenum non inueniri syrupum album, ne dum hoc nomen syrupus, at apud ipsum legitur ius album, quòd huic compositioni minimè cōueniret, neq; Gal. cognitionem habuit iulėborum vel syruporum, vt nostra hac ætate conficiuntur, & quia nonnulli dicunt Galenum per hunc syrupum iuleb simplex intellexisse, ex aqua, & zuccaro confectum, nos istis dicimus Galenum non cognouisse zuccarum quo nos vtimur, ex cannis excoctū, cognouit tamen saccharum, quòd supra cannas æstiuo tempore concrescit, at hoc non est nostrum vocatum zuccarum, syrupus igitur violaceus desumendus est. SENEX. En ad quantam malitiam deuenere ho-

mines,vt hoc etiam diatragacanthum adulterare nitantur. BRAS. Quo illud adulteratur? SE. Amyli puluerem in magna copia adiiciunt,& pulueres alios fubtrahunt. BRAS. Hos ego ftatim fufpendi iuberem, quia fi in re tam parui momēti, & minimi lucri adulterium faciunt,ambigēdum non eft, in rebus maioris momēti & amplioris lucri effe adulteria cōmiffuros. SE. Nemo ambigere debet. BRAS. Si quempiam nofcis, qui hoc exerceat mihi indicato: nam primus erit quem puniri faciam,ob errore quos in compofitionibus cōmittunt pharmacopolæ. SE. Si mihi quifpiam occurrat adeò impius,illum protinus detegam,& vt à vitiis fuis emendetur, atque expurgetur, tibi indicabo. BRAS. Huic illud boni præftabis, quòd admonitus deinceps cauebit, ne huius generis errores committat. SEN. Sed pefsimus huius fceleftis animus nunquam corrigetur,erit hic bonus,vel faltem non malus formidine pœnæ, non autē virtutis amore. BRAS. Tibi iureiurando affirmo, fi tres aut quatuor huius generis errores,vel potius excogitata adulteria, in aliquo inuenirem pharmacopolio, me illum è pharmacopolarum albo effe eiecturum, vt nunquam deinceps in noftra hac alma vrbe artem exerceat,& fi adulterium in ca-

tarthi

tarthicis sit medicamentis, præter annotatam punitionem, tercentis etiam mulctabitur scuris. nam illorum nulla ratio habenda est, qui ob paruum lucellum homines sponte necare volunt. SEN. Nulla est tam sæua punitio, qua hi improbi ac scelesti puniri non debeant, ad rem verò redeamus, nam diatragacanthum calidum sequitur contemplandum. BRAS. A' quo authore desumitur? SEN. A' Nicolao vt arbitror. BRAS. In Nicolai codicibus haud inuenitur. SEN. Cuius ergo authoris est? BRAS. Hoc diatragacanthum non legi, nisi apud quempiam ex recẽtioribus, quorum libri nunc vix leguntur. SEN. Quinam est hic author? BRAS. Gilibertus vocatur, qui in sua Praxi in capitulo de thoracis strictura diatragacanthum calidum descripsit, quòd ad frigidi differentiam ita nuncupatum esse constat, hoc verò ita confici monet.

℞. Tragacanthi in sufficienti aqua temperati ℥ iij.
  Hyssopi ℥ j. ʒ ij.
  Cinnamomi ℥ ß
  Gingiberis ʒ ij.
  Glycyrrhizæ
Succi glycyrrhizæ
    Singulorum ʒ j. & G̃ xv.

Confice cum calamento tragacanthum & sufficienti melle,& lento igne ad spissitudinem decoques, posteà ab igne deponito, pulueres addito ac vsui reseruato, & ad castaneæ quantitatem præbeto. SEN. Ego in meo pharmacopolio semel tantum in cuiuspiam medici gratiam confeci, & semel, aut bis tantum vendidi. BRAS. Nec immeritò,quia cùm valeat(vt ferunt) ad asthmaticos,hæmoptoicos,anhelosos,suspiriosos, peripneumonicos, pleuriticos, & ad omnẽ pectoris coarctationem,ac ventriculum roboret,& concoctionem adiuuet,& tussientibus conueniat ob frigidam pituitam quã eiicere non possunt, miror cur tragacanthum recipiat,quod adstringit,coagulat,& expuere non finit. nam eius officium est incrassare id quod tenue est.non autẽ quòd crassum est attenuare. SE. Fortè ponitur ad adstringenda simplicia,vt forma in qua sit perficiatur. BRAS. Nimia est tragacanthi copia,si compositionem ad hunc finem ingrederetur. SE. Noui pharmacopolas nonnullos,qui plus etiam addunt in eorũ compositionibus tragacãthi,ita enim cõficiũt.
℞. Tragacanthi triduo in aqua temperati ℔ j.
Hyssopi
Pineorum

Amyg

Amygd. mundatarum
Singulorum ℥ iij.
Seminis fœnugræci
Cinnamomi
Singulorum ʒ ij.
Seminis lini vsti ℥ iij.
Gingiberis
Glycyrrhizæ rasæ
Succi glycyrrhizæ
Singulorum ℥ j.

Puluerizentur tenuiter, quæ in puluerem redigenda sunt, & quæ conterenda sunt, contritioni mandentur, postea hoc modo conficiatur. tragacāthum in aqua infusum, per linteolum extorquēdo excerne, & cum libris duabus, & vnciis octo mellis cocti vsque ad spissitudinem, lento igne rudicula semper agitando misceto, deinde nuclei pinei, amygdalæ, lini semina & fœnugræcum addantur, postea ab igne deponatur, & suprascriptorum aromatum puluis addatur vsuique reseruetur. BRAS. Est longè diuersa ab illa quā retuli, & in simplicibus, & in ponderibus eiuscemodi compositio, & si diatragacanthum calidum esset conficiendum, ac seruandum hoc proculdubio esset, nisi tantam tragacanthi copiam reciperet. nam huius compositionis intētio est attenuandi ac aperiendi, tragacanthum vero astr

ro astringit, & incrassat. SEN. Prætermittam igitur. BRAS. Prætermittito, cùm alij adsint superius dicti linctus ad eosdem affectus, valentius facientes, interim verò alia contemplemur.

SENEX.

Nescio an diairidē huc afferre debeam. BRAS. Quam ob rem? SEN. Quia in linctuum genere esse nō videtur. BRAS. imò & lingendo sumitur, & thoraci conuenit, ab re verò non est, si de eo agamus, cùm sit compositio, quæ ad thoracis affectus conuenit, nam vt Nicolaus inquit, dyspneis prodest, arteriacis, tussientibus, vocem deperditā restaurat, si ex frigiditate sit. SEN. Hi omnes sunt & thoracis, & ipsius partiū affectus. BRAS. Ob hoc de illo tractare conuenit, at compositionem referto. SEN. Notandum primò reperiri diairidem ex melle, & diairidem ex zuccaro. BRAS. In his nulla alia differētia esse debet, quàm quòd vnum recipiat mel, & aliud zuccarum. SEN. Imò multū differunt. BRAS. Vtrunque igitur referto, vt quomodo differant, contemplari possimus. SEN. Nicolaus diairim ex melle ita conficit.

℞. Iridis ℥ j.
Polij
Hyssopi

Glycyrrhizæ
  Singulorum ℥ vj.
Tragacanthi
Amygdalarum
Pineorum
Cinnamomi
Gingiberis
Piperis
  Singulorum ℥ iij.
Caricarum
Carnium dactylorum
Passularum mundatarum
  Singulorum ℥ iij. ß.
Styracis rubræ ℥ ij. ℈ j.

Mel quod sufficit. sumatur vesperi cum vino calido. BRAS. Ego vnaquaq; hora præbeo, & perficit semper, & præsertim cùm crassas materias quę in thorace sunt exuere oportet. SEN. Tu ergo eo vteris ac si sit linctus? BRAS. Et quid est aliud quam linctus, qui lambendo sumi debet? notáque & si dicat sumi cum vino calido, hoc faciendum esse intelligit, postea quam fuerit eliquatum, & descenderit. SEN. Amarum esse debet. BRAS. Ob quam rem? SEN. Quia iridem recipit. BRAS. At radix illa non est vehementer amara, tótq; adsunt dulcia, vt maiorem extinguerēt amaritudinē, quàm sit illa iridis, veruntamen hoc diaiiris quod

ex Nic.

ex Nicolao adduxisti, ex melle confectum est, nunc illud adducito, quòd ex zuccaro fit. SEN. Id ita conficio, zuccarum depuratum, ac clarificatum, & ad debitam coctu-ram percoctum accipio, & cùm infrigidatum fuerit, puluerem radicis iridis ad debitam quantitatem commisceo, & in vocatis morsellis confectionem facio. BRAS. Illa igitur non recipit, quæ in diairide cum melle sumuntur? SEN. Non recipit, & hoc est, quòd perenniter vendo. BRAS. Iuberem vt omnia adderentur, & in solidiorem formam ex zuccaro redigeretur. SEN. Ita deinceps efficiam. BRAS. Quantam mellis copiam id recipit quòd cum melle est? SEN. A libra vna & semis vsque ad duas. BRAS. Nonnulli verò sunt, qui in Nicolai compositione tragacanthum accipiunt, & amygdalas ac reliqua in hoc ordine ad vncias tres. SEN. Hoc absurdum videtur, quia reliqua nimis superarent. BRAS. Arbitror ego compositionē quam adduxisti esse exquisitè illam Nicolai. aliqui præterea sunt, qui vbi legitur caricarum, dactylorum, passularum singulorū drachmas tres, & semis, legūt drachmas quatuor & semis. SEN. Hic est mitior error, verùm reperiturne apud antiquos eiuscemodi diairis? BRAS. Si antiquus est Nicolaus Alexandrinus

drinus apud antiquos inuenitur, quia apud ipsum est, imò Nicolaus propositus ab Alexandrino accepisse videtur, quia eisdem ferè vtitur verbis. nam dicit, diairis, dicitur ab iride, & prodest dyspnoicis, arteriacis, tussientibus, vocem perditam restaurat, si ex frigiditate fuerint. duodecima pars est libræ tres, ita verò conficit.

℞. Radicis iridis ℥ j.
Pulegij
Hyssopi
Glycyrrhizæ
Singulorum ʒ vj.
Tragacanthi
Amygdalarum
Pineorum
Cinnamomi
Gingiberis
Piperis
Singulorum ʒ iij.
Caricarum
Carnium dactylorum
Passularum enucleatarum
Singulorum ʒ iij.
Styracis rubri ʒ ij. ℈ j.

Mellis quod sufficit, sumatur vesperi cum vino calido. SEN. Eadem prorsus est compositio cum illa, quam adduxi. BRAS. Nónne tibi dixi propositũ ab Alexandrino accep-

accepiſſe? SEN. At in alijs compoſitionibus aliquo modo differre videtur, in hac verò nihil diſcrepat. nam neque vna ſyllaba in vna eſt compoſitione, quæ in alia non ſit. BRAS. Nota preterea vbi dicit ſtyracis rubri, aliquos addidiſſe ſtyracis liquidæ ſub eodem pondere, videlicet drachmas duas & ſemis. SEN. Putas ne hoc eſſe addendum? BRAS. Siue addatur, ſiue non addatur, haud magnifacio, tamē in maiori parte codicum non adeſt, cùm verò de diaride ſatis dictum ſit, ad alia te conuertito.

SENEX.

Neſcio an in hunc ordinem referendum ſit diacodium. BRAS. Inferendum, quoniam inter linctus genera numeratur, ſed hoc erit apud antiquos tam diuerſum, vt à Galeno multa ipſius genera referantur, in libro de compoſitione medicamentorum ſecundum locos. veruntamen cùm de ipſo plene tractaturi ſimus, ab illo incipiamus, quod tu paras & in pharmacopolio ſeruas. SEN. Ego Nicolai diacodion ſequor, & hoc modo conficio.

℞. Capita papauerum nō nimis viridium nec nimis exiccatorum numero xij.
Roſarum ℥ ij. ß.
Croci
Acaciæ

Glyc

Glycyrrhizæ
Singulorum ℥ j.
Boli ℥ ß
Cinnamomi
Symphyti
Hypociſtidis
Balauſtiarum
Singulorum ℥ j.
Myrtillorum ℥ j
Corallorum rubrorum, alborum
Sumachiorum
Sanguinis draconis
Laccæ
Roris ſyriaci
Singulorum ℈ ij.
Seminis portulacæ ℥ ß

Ita verò conficiatur, papauerum capita in tantundem aquæ pluuialis imponantur, vt bene tegantur, hicque per tres dies dimittantur, & in eadem aqua vſque ad tertiam partem bulliant, poſtea colentur, & in hoc quod decoctum eſt, libra vna & ſemis mellis myrtini imponatur, in quo melle, quæ præſcripta ſunt admiſceantur. & ſi fortè quiſpiam ignoraret, quomodo myrtinum mel conficiatur, ſtatim Nicolaus quomodo fiat edocet, cùm dicit confectio mellis myrtini talis eſt, in duabus deſpumati mellis libris libra vna ſucci myrtillorum

imponatur, & ad ſucci cõſumptionem percoquatur, poſtea colatur. quantitas ſumenda eſt à drachmis quatuor ad ſex. BRAS. Nihil plus addit Nicolaus, vt tu adduxiſti. SEN. Et ego Nicolaũ ſequor. BRAS. Cur potius Meſuen nõ ſequeris in compoſitione illa, quam vocat ſua lingua diaiacur, quę græcè diacodion eſt? SEN. Ita didici à præceptore meo, & cùm à medicis diacodion indicitur, ſemper hoc præbui, impræſentiarum præbeo, & in poſterum præbebo, niſi melius fuerim admonitus. BRAS. Tamen cùm antiquorũ compoſitiones haberi poſſunt, nunquam probo, vt illæ deſerantur, & nouæ quædam introducantur. nam illæ quæ ab antiquis ſcriptæ ſunt, per longam experiẽtiam comprobatæ ſunt. at nouæ compoſitiones, nondum certa iudicia habere potuerũt. SEN. In hoc tecum facio; ſed ego ſum id ſemper ſecutus, quod à pueritia didici, ac imbibi, neque vllus ad hoc, neq; tempus me admonuit, gaudeóq; nondum periiſſe vt diacodij compoſitionẽ conficere addiſcam. BRAS. Si de diacodio, omnia quæ dici poſſunt referre tentarem, dies prius deficeret, quàm ipſa compoſitionis diacodij materia, idcirco dicendum eſt diacodion, variis modis confici debere, vt variæ ſunt intẽtiones, ad quas eo vti voluerimus.

rimus, hæ verò diuersitates à Galeno docentur, in septimo de compositione medicamentorum secũdum locos, capite secundo, in quo loco cùm multas diacodij compositiones attulisset, denique propriam diacodij compositionem describit, notat nos ita vti debere sua compositione vt ipse illam composuit. SEN. Et quomodo illam composuit? BRAS. Audito, arbitratur illam esse præstantiorem compositionem, in qua ad vnum aquæ sextarium, decem papaueris capita iniiciuntur, vt à Critone scriptum est, aut ad duos sextarios quindecim capita vt Soranus dixit, medium deinceps inuenit inter horum duorũ authorum sententias, quando octo aut nouem capita in vnum sextarium coniecerimus. neque præmacerat Gale. papaueris capita ad triduum vt Hæras faciebat, neque etiam statim collecta capita coquit. sed si humidiora sint, & meliora ad vnum diem, nocte etiam subintellecta, si etiam duriora & sicciora sint, longiori tempore macerat, idcirco nondum indurata accipere oportet, & valde mollia abiicienda sunt, & sicciora modicum succum habent, humectiora verò crassum quidem, sed crudum adhuc, & aquosum ac debilem, vt illa fugienda sint capita, quæ ex humidis, & pal-

lustribus locis affecta sunt, numerus verò iuxta aquæ proportionem iniiciendus est, de mediocribúsque intelligito capitibus, nam aliqua sunt moderatis maiora aliqua minora, alia inter hæc mediocria, ex his prædictum numerũ ad sextarium coniicere oportet, cocturæque terminus non sit, vt tertia pars, aut quarta aut aliqua talis pars aque fiat reliqua, verum vbi primum in totum flaccida fuerint facta, cur verò flaccida esse debeāt, ratio à Galeno assignatur, quia succum expressurus est, quod facile fiet ipsis flaccidis effectis, diutius coquere iudicat superuacuum, huic succo mellis dimidiam mensuram commiscet, & lento igne coquit, ad attici mellis compagem. at quia nonnulli in pluuia aqua primam cocturam fecere, ne videlicet ipsa ad aliquam putredinosam qualitatem permutetur, idcirco addit & fontanam sufficere, pluuiosa non præsente, aquam verò non probat, quæ per plumbeos canales percurrit, quia nonnihil ex plumbo in ea continetur, & ideo, qui eiusmodi aquæ fęcem bibunt, dysenteriam incidunt. hæc est diacodij compositio Galeni. SEN. Parum differt ab illa Mesue in simplici compositione diacodij, priusquam adstringentia simplicia illi addantur. BRAS. Imò Mesue integram Galen.
compoſi

compositionem afferre debebat, quia illam se relaturum spopondit. SEN. Quinam est huius compositionis vsus? BRAS. Multiplex est, qui tam plane à Galeno descriptus est, vt eius verba tantum audire indigeamus. Datur his (inquit) qui somnō opus habent, quibus plerunque etiam cogimur dare illa, quæ opium receperint, his præberi debet, qui tenuem habent, à capite ad asperam arteriam destillationem, & ob sequētem tussim dormire haud permittuntur. at Galen. pro his ex sapa diacodion parat, túncque ait, ad huiusmodi sufficientem cocturam esse, vbi papaueris capita ad aquæ medietatem fuerint decocta, imò addit, quod per passum, & theræum creticum melius est, quàm per mel cocturam fieri, vbi fluxus valde tenuis extiterit. nam non latebat Galenū attenuantis facultatis esse mel, propterea tunc fugiendum, quia tenues fluxiones auget, admiscet etiam dulcem radicem huic pharmaco, dum coquitur, & si abfuerit, eius succum iniicit, qui de Creta asportatur, si circa pulmonem adsit destillationis copia, quæ à capite descenderit confectionem ex melle, aptiorem esse dicit, sicuti indigentibus somno illa quæ ex sapa constat, his etiam qui indigent reiectio-

ne per ſputum, compoſitio quæ recipit mel eſt commodior, ſi æger ſomnum capere voluerit, diacodion accipiat, aut ex melle conditum, aut quod citra mel eſt apparatũ, ſi quandoque aliquid vrgeat, vt vtraque permixta ſint ex eo plus pone quòd magis vrget, notátque Galen. id vrgere magis, quod maiori auxilio opus habet, & ſi petas in quanta copia præbeatur, inquit datur commoderata menſura duorum cochleariorum ſatis magnorum copia, debet verò eiuſcemodi copia augeri, & minui iuxta corporis magnitudinem eius qui ſumere debet, & ætas conſideranda eſt, & anni tempus ac regio. nam in his omnibus frigidioribus minimum dandum, calidioribus amplius. adde deſtillationis reſpectũ ſuadere an plus, an minus ſit exhibendum. hæc eſt diacodij Galen. compoſitio, & mutatio, quam in ipſa facit. SEN. Scire optarē & illa diacodionis genera quę apud antiquos erant in vſu. BRASS. Nimis prolixum eſſet referre. SEN. Quid aliud acturi ſumus, quam iſtud? BRAS. Audito igitur, hæc, quam referam antiquiſsima fuit, & vſitatiſsima diacodij compoſitio, in qua tamen (vt Galen. notat) multum differebant. nam aliqui ad centum viginti papaueris capita aquæ ſextarios viginti infund

fundebant, vt vnumquodque sextarium sex papaueris capita reciperet, alij verò in octuaginta aquæ sextaria octingenta papaueris capita infundebant, vt singuli sextarij capita decem acciperent, nonnulli in vno aquæ sextario, octo papaueris capita imponebant, alij (quos Galenus reprehendit) in aquæ sextarios tres octuaginta papaueris capita imponebant. Alij (quos vehementius reprehendit) in tres aquæ sextarios centum viginti papaueris capita imponebant. SEN. Si hoc erat commune, quæ postea erant propria authorum diacodia? BRASSA. Andromachus mille ducenta viridia papaueris capita sumebat, postea pluuiam aquam indebat, neque ponit (vt Galenus refert) quantitatem. SEN. At quam aquæ quantitatem Andromachum posuisse arbitraris? BRA. Tantam posuisse arbitror quanta papaueris capita tegerentur, & ebullire possent. Crito autem hoc modo composuit, capita papaueris agrestis octingenta, aquæ sextarios octuaginta ad tertias coquito, & exprimito, & decem mellis libras adiicito. SEN. Hoc est simplicissimum diacodion. BRAS. Simplicissimum quidem, sed nonnunquam compositum efficiebat Crito, cùm addebat.

Croci
Myrrhæ
Succi hypociſtidis
Singulorum ℥ xij.
Thuris ℥ vj.
Acaciæ ℥ xij.

Galenus tamen ſimplicisſima vſus eſt com poſitione,& non iſta compoſita. SEN. Alia proſequaris obſecro. BRAS. Heras ita con ficiebat diacodion,capita papaueris viridia centum viginti,aquæ pluuiæ ſextaria tria, triduo macerentur,poſtea ad tertias coquito,& exprimito,& addito mellis ſextario, in duplici vaſe coquito,&,cùm ſpiſſari cœperit,adde acaciæ ruffæ ℥ j. ſucci hypociſtidis ℥ j. at cum capita in aqua ponebantur,vna croci drachma in linteolo poſita, ſimul erat ebulliẽda.quidam addunt myrrhæ ℥ j. quam cum modico paſſo terunt, poſtea quoad ſpiſſeſcat percoquunt, à Galenóque notatur,ſi cùm mel apponitur, nihil aliud addatur,eſſe diacodion non medicamentarium. SEN. Fuit pauca aquæ quantitas illa quàm hic author accepit. BRASSA.Galenus etiam idem iudicauit, verum Democrates in libro Philiatrus inſcripto,id eſt,rerum medicarum ſtudioſus, Themiſonis diacodion refert, ab eodem authore inuentum,& in metris confectum.

SEN.

SEN. Et hæc carmina lubentissimè audirem. BRAS. Audies si aures accommodabis, nam ita cecinit.

Papaueris quòd nominant ipsi agricolæ
Agreste, nam spontaneum est, nec conseritur,
Capita virentia, & recentia, integra,
Semen rubrum, nondum nigrum gerentia
Decem quatuor centúmq; magnitudinis
Mediocris in nouam ollulam atq; amplã indito,
Infunde tres pluuia de aqua sextarios,
Macerato in his totam diem noctem simul,
Dein coquito lento igne, ac diutiuscule, &
Omnem liquorem expressum in ollam excipito,
Et mellis attici libras tres addito.
Rursúsq; lenem ad flammulam decoquito
Dum mellis haud fiat liquidi bona compages,
Mox frigefacta in vitreum vas condito,
Sic nos quidem, ac Themison primus, qui perdidit
Vsum, addidit myrrham, acaciam, & rubens crocum, &
Hypocistidis succum, astea obsoleta iam.
Simplex enim parata commodissima est
Iocunda valde leuis atque viribus
Ex hac datur mystri minuti quantitas
In noctem aliquando plus, minus rursus diem,
Vt tempore pauco in ore hanc sic detineat
Iussus liquentem sensim, ita post vt deuoret

Quòd si nolles aluum morandi gratia, &
Si statur ut pulmonis & stomachi fluor,
Eruptióq; sanguinis sepium supra
Facere, eupatoricæ, ut tu potius hinc ponticæ
Addes, rhois su ci, simul drachmas duas
Tantundem & acaciæ bonæ, non veteris: &
Auferre iam volens ab igne pharmacum
Diluta passo ambo hæc simul confundito
Paulatim, adhuc feruentibus in cellula,
Quo ferueant parum simul, mox vasculo
Refrigerata indantur, inde vitreo.

SE. Gestio animo cũ medicamẽta audio carminibus composita. BRA. Hoc boni habẽt quòd in ipsis simpliciũ põdera facilè variari nõ possunt. nam minima quæq; mutatio carmẽ deprauare potest, adde facilius posse memoria cõmendari. SE. Alia prosequaris. BRA. Adest & Sorani diacodiõ, ab ipso authore ita cõfectũ. ℞. Capita papaueris numero centũ quinquaginta, aquæ sextarios viginti, in lebetẽ nouũ cõiecta ad dimidias coquito, & reiectis capitibus mellis sextarium vnum addito, postea vero.

Myrrhæ
Croci
Hyppocistidis
Succi acaciæ
Singulorum ʒ j. obolos iij.

Lint

Linteolo illigato, & in lebetem suspendito, quo simul cum melle coquantur, postquam verò crassescere inceperit, fasciculum colligatum tollito, & in mortarium coniectum, cum passi cyathis tribus terito, indéq; in lebetem coniectum lente simul donec spissetur, coquito. at à Sorano scriptum est, mitior est confectio, quæ ex solo melle, & capitum papaueris cremore constat. efficacior autem redditur si in fasciculum linteoli pro adstringentibus mellilotum, & radicem dulcem addideris, hæc à Galeno in præcitato libro referuntur. SEN. Hoc ferè modo conficit Mesue. BRAS. Imò Mesue Galeni modo conficit, licet postea diuersa addat, vt antiqui faciebant. nam acaciam addit, rubeam, ensistidem pro quo legendum est hypocistida, crocum, myrrham, balaustia, & ramich admonet, præterea nonnullos mellis loco penidia apposuisse. alij verò zuccarum apponunt, quod mihi semper magis placet quàm mel, & mellis vires habet, licet sint remissiores, monet præterea dispositionem quandoque exigere vt ex nigro papauere conficiatur, ad quinquaginta capita, & quandoque fieri debere ex papauere nigro & albo simul. SEN. In tanta authorum diuersitate, quod nam diacodij genus confectur

fecturus sum? BRAS. Illud quod ex Galeno retuli. SE. Illud posthac cōficiam, at reliqua prosequaris. BRAS. Refer tu quodnam genus linctus superſit cōſiderandum. SEN. Nullum genus à me prorſus relictū eſt, ex his quę in vſu ſunt. BRAS. De eclegmatibus ergo finitum erit.

SENEX.

Finitum prorſus erit, niſi inter linctus, manus Chriſti vocatum, diamargaritonem, & ſaponeam numerare volueris. BRASSA. Cur non numeranda cum pectori ac thoraci conueniant? SEN. Audiui manuſchriſti adſtringere, quomodo igitur pectori ac thoraci conferet? BRASS. Si id quòd dicis verum eſſet, in tenui ſaltem ac calida conueniret deſtillatione. at tibi oſtendam genus aliquod manuſchriſti pectori conferre, & aliud ad alia. SEN. Iam ore aperto quod dicas expecto. BRAS. Ego verò à te peto quomodo conficias. SEN. A' quo initium ſumere debeo? BRAS. A' manuſchriſti. SEN. Duo manuſchriſti genera conficio, & in meo pharmacopolio ſeruo, alterum ſimplex, alterum perlatum vocatum, quòd à perlis hoc eſt margaritis quæ illud ingrediuntur nomen ſortitum eſt, eſt verò illius compoſitio quod ſimplex eſt, talis.

℞. Zuccari clarificati, & ab aqua percolati ℔ j.

Aquæ rosaceæ ℔ ʒ

Misce & ad aquæ consumptionem simul bulliant, & vnà ad vehementem zuccari coctionem, deinde supra marmor farina aspersum inijce, & in placentulas conformentur. BRAS. Nonnulli oleo amygdalarum dulcium sibi manus inungunt, & in placentulas conformant. SEN. Placet ne tibi hic modus? BRASS. Imò displicet, sed potius probo vt supra farinam conficiantur hoc est manuschristi, quod aliquã habet adstringendi vim. at cõficis ne aliud manuschristi genus? SEN. Nõ aliud quàm perlatũ. BRA. Tamen & eodem modo fieri debet pro thorace manuschristi violatum. SEN. Quonam modo? BRAS. Isto.

℞. Zuccari clarificati, & ab aqua percolati ℔ j.

Aquæ violarum ℔ ʒ

Misce & coquatur vt superius dictum est, & eodem modo cõformetur. nota me quandoque ex succo violarum & succo rosarum fieri iussisse, túncq; maiorem gratiam habebat, & plus conferebat, quàm facta ex aquis destillatis. SEN. Iubebas igitur & rosarum succum, & violarũ simul misceri? BRASS. minimè omniũ: sed iubebam fieri manu

manuſchriſti violatũ ſeorſum, & ſeorſum manuſchriſti roſatum. SEN. Fortè poſſet, & hoc modo manuſchriſti boraginatum, confici, & bugloſſatum, & ſaluiatum. BRAS. Quis fieri impedit? imò & ex his fieri poteſt, & eorum vſus ad illos erunt affectus, ad quos herbę ipſæ, aut flores conferunt. SEN. Aliqui ſunt, qui duas tantum aquæ vncias pro ſingula zuccari libra imponunt. BRAS. Hi errant, quia tunc nullam fere haberet ab aquis efficaciam, at pro ſingula zuccari libra ſex aquæ vel ſucci vrticæ eſſe debent, nunc tuum manuſchriſti perlatum referto, & modum quod illud conficis. SEN. Ita conficio.

℞. Zuccari clarificati & in aqua diſſoluti ℔ j.

Aquæ roſarum ℔ ß

Miſce & bulliant ad conſumptionẽ aquæ, & quo ad zuccarum conſiſtentiã habebit, atq; perfectam, vt ſcilicet duriuſculum euaſerit, tunc iniice margaritarũ nõ perforatarum, & in puluerẽ redactarum ℥ j Miſce & in placẽtulas redigãtur. BRA. Videtur eſſe nimis pauca margaritarũ quantitas. SEN. Quanta igitur eſſe deberet? BR. Vncia vna. SE. Ita ſemper cõfeci. BRA. Et ſemper aberraſti, imò & vſq; ad duas vncias apponi poſſet, tamen cõueniẽs etiam eſt ſi vnam tantum

tum margaritarum vnciam receperit, con ficis ne aliud manuſchriſti genus? SEN. Memini me quandoq; confeciſſe manuſchriſti ex fragmentis vocatum, ſed confici dimiſi, quia nullus vnquã illud indicebat. BRAS. Cùm verò illud ea vice confeceris, quomodo confeciſti? SEN. hoc modo.

℞. Zuccari clarificati & in aqua diſſoluti ℔ j.

Aquæ roſarum ℔ ß

Miſce & bulliant ad aquæ conſumptionẽ, & ad zuccari duriciẽ, poſtea in fine addãtur.

Omnium fragmentorum pretioſorum ſubtiliſsimè pulueriʒatorum ℥ iij.

Margaritarum ℥ j.

Miſce & ſupra marmor farina aſperſum fiant placentulæ. BRAS. An hoc ſerues, an nõ ſerues nihili facio, idémq; de perlato intelligo, qui in pretioſis illis lapillis, hoc eſt meris vitris paucam habeo fidem, imò & ſi etiam eſſent veri lapilli nullam adhibeo fidem illis lapillis, neq; etiam in margaritis, ſpem aliquam pono, niſi pulchrum monile ipſarũ haberem, & illud venderẽ. SEN. Hoc fortè vtilius eſſet, quàm collo geſtare. BRAS. His manuſchriſti diuerſa addi poſſunt, & ſecundum iſta nomen diuerſum efficere. at hæc quæ dicta ſunt, de his manuſchriſti ſatis eſſe videntur. SEN. Et ob

ob id potissimum, quia eodem semper fiūt modo, quicquid ipsis addatur BRAS. Saponeam igitur contemplemur.

SENEX.

Saponea duobus conficitur modis. BRA. Hi modi à te referendi sunt, vt contemplemur an pectori conueniat, cùm multi eam ad hunc vsum seruent, & ita præbent ac si linctus vice fungatur. SEN. Hic vnus est cō ficiendi modus.

℞. Zuccari clarificati & aqua consumpti ℔ j.
Aquæ rosaceæ ℥ iiij.
Amyli pulueri zati ℥ iiij.

Bulliant hæc omnia simul ad aquæ cōsumptionem, & quo ad zuccarum durā coctionem nactum sit, posteà adde

Gingiberis optimè puluerizati ʒ ij. deinceps in vocatos morsellos supra marmor. extendantur. hic est vnus modus conficiendi saponeam. at scire percupio vnde deductum sit nomen hoc saponea. BRAS. Ab albo sapone (vt arbitror) quia in albas redigitur portiunculas, vt albus sapo, verum secundam afferto compositionem. SEN. hæc est.

℞. Amygdalarum dul. mundatarū ʒ xvj.
Amyli purissimi & noui ʒ iiij.
Zuccari albi & clari ℔ j.

Ex hoc

Ex hoc zuccaro nouem vnciæ ſumantur, cum tunſis amygdalis, quæ ſimul mixta per denſum ſetaceum percolentur, & ad ignem ſuſpendantur, cúmq; ſpiſſari cœperit amylum, & reliquæ tres zuccari vnciæ ſunt ad prædictam compoſitionem addendæ. ſiuendúmq; eſt, vt ad perfectam coctúram redigantur, ad quam cùm peruenerit in bolos quos morſellos vocant, redigendum eſt. BRAS. Cùm minori coctura in linctus formam deducitur, & in thoracis affectibus præberi poteſt, ſed modicè efficax eſt, imò in hoc iuuandi genere, æquè vel etiam magis iuuabunt pignocata vocata, & mazapanis. SE. Multos vidi, qui hæc pro tuſsi emebant. BRAS. At quomodo conficis pignocata, & mazapanes, cum thoraci conferre non dubitem, & in hunc ordinem ſunt reponenda.

SENEX.

A mazapanis incipiam, quos ita confici iubeo. Recipiatur amygdalarum dul. ſemilibra, quæ tenuiſsimè conteratur, & in tenellam paſtam redigatur, his addatur libra vna zuccari tenuiſsimè pulverizati, & vnà probè miſceantur, ac piſtentur, inter piſtandum verò, ac ſubigendum valenter miſceatur, & addatur aquæ roſaceæ quantum ſufficit, vt probè miſceantur, & ad quantum

g lubue

lubuerit quantitatem extendantur,deinde zuccaro in quo nonnihil tragacanthi dissolutum sit,& ex oui albumine clarificato, crustam mazapani super induo, quæ vti vitrum videtur,quàm vulgus Rosellam appellat. BRASSA. Ego nonnunquam ex amygdalis & peponum seminibus fieri iubeo, quandoq; ex amygdalis & nucleis pineis,quandoq; ex amygdalis, & pistachiis, ac nucleis pineis, quandoque ex prædictis, & caponum pulpa cum quispiam nutriendus est. SEN. Vnde nomen hoc accepit mazapanis? BRAS. Est nomen compositum ex maza & pane, maza verò antiqua fuit compositio, qua vescebantur, vnde posteriores ad compositionem illam alludentes mazapanem nuncuparunt. at facilius est scire,vnde pignocata nomen sortitum sint. nam à nucleis pineis nomen sortita sunt, quæ quomodo conficis,enarrato.

SENEX.

Hoc modo pignocata conficio, zuccari clarificati,at nõdum perfectè cocti libram vnam,accipio, & ligulam in qua decoquitur ab igne remoueo,ac rudicula vehementissimè circunduco, posteaquam optimè agitatum fuerit, ac dealbatum, quòd ex hac agitatione fit,addo nucleorum pineorum ℥ iiij.& iterum probè misceo, postea

perfec

perfectè coquo,& in vocatos morsellos redigo. BRAS. Non mihi placet tanta zuccari quantitas, in tam pauca nucleorum pineorum copia. SEN. Si aliter fierent, diu perdurare non possent. BRAS. Neque volo vt perdurent, sed potius dum recentia sunt edantur. SEN. Nonnulli pro singula zuccari libra, nucleorum pineorum libram imponunt, sed diu perdurare non possunt, idem in mazapane dicendum est. BRAS. Scio cùm in tali copia adest zuccarum gustui magis placere, sed vis nucleorum pineorum minus exercetur, at diamargaritonem vocatum iam contemplemur.

SENEX.

Duo compositionis de margaritis genera parata seruo, alterum ex Nicolao, alterum ex Auicenna sumptum. BRAS. Vtrunque referas, vt illud probemus, quod magis probandum videbitur. SENEX. En igitur Nicolai diamargariton audito.

℞. Gariophyllorum
Cinnamomi
Spicæ
Galangæ
Ligni aloës
Glycyrrhizæ
Trochiscorum diarhodon

Diaui
Singulorum ʒ j.ß
Nucis moſchatæ
Maceris
Aliptæ moſcatæ
Zedoariæ
Rhabarbari
Styracis calamitæ
Singulorum ʒ j.
Margaritarum perforatarum, non perforatarum
Oſsis de corde cerui
Blattæ byſantiæ
Ambræ
Cardamomi
Leuiſtici
Seminum baſilici
Singulorum ℈ j. minus G̃ ij.
Camphoræ G̃ vj.

Mellis roſati quod ſufficit, detur in æſtate cum rhodo ſtomate, id eſt aqua roſacea, vel cum aqua frigida in hyeme cũ vino mane, & meridie. BRAS. Ad quæ conferre dicit Nicolaus? SEN. Authoris verba referam, vt inde colligas ad quos conferat affectus, inquit verò diamargariton à duobus dici margaritarum generibus perforatarũ inquam, & non perforatarum, quæ compoſitionem ipſam ingrediuntur. BRAS. Miror cur

cur ſolas nõ perforatas non acceperit,quia perforatio illa à margaritarum perfectione nonnihil aufert.nam ob aliquam acrem materiam, quæ illos erodit, perforantur, idcirco non adeò exquiſitæ ſunt, vt nõ perforatæ.SEN.Si tibi placuerit,deinceps non perforatas ſolas ad duplum ponderis quàm ſint recipiam, vt vicem perforatarum ſuppleant.BRAS. Illa proſequaris,quæ à Nicolao ſcripta ſunt.SEN. Sequitur valere ad cardiacos triſtes, hoc eſt mæſtos, & ad omnem cordis imbecillitatem, & ſtomachi faſtidium aufert, digeſtionem procurat, aſthmaticis,dyſpnoicíſq; opitulatur,phthiſicis opem fert, & his qui ex longa ægritudine ſunt extenuati,in calce verò compoſitionis animaduertit Nicolaus, phthiſicis potiſsimũ,& conſumptis prodeſſe. BRAS. Hoc non eſt diamargariton, quod in vſus ſeruatur,& quod in rotulis vbique conformatum inuenitur,& album eſt.nam in electuarij formam hoc potius conficitur. SE. Ita profectò eſt,at ego nunquam aliud diamargariton confeci, quàm iſtud, & illud Auicennæ,quod ex tertio canone ſumitur. BRAS. Multa hîc eſſent conſideranda, vt de trochiſcis diarhodon, de trochiſcis diani,id eſt,de violis. Verùm cùm in libello de trochiſcis ſint à nobis explanata, non ſunt

 iterum

iterum repetenda, ſed erit ſatis animaduertiſſe hoc non eſſe diamargariton, quod communiter in omnibus fit (præterquam in tuo) pharmacopolis, impreſentiarum verò Auicẽnæ compoſitionem referto. SE. Hæc eſt quæ ſequitur.

℞. Margaritarum non perforatarum
Pyrethri
Singulorum ʒ j.
Gingiberis
Maſtiches
Singulorum ʒ iiij.
Been albi, rubri
Piperis
Macropiperis
Singulorum ʒ iij.
Zedoariæ
Doronici
Seminis apij
Thapſiæ
Nucis moſchatæ
Maceris
Singulorum ʒ ij.
Cinnamomi ʒ v.

Zuccari ſublimis ad pondus omnium, & nonnihil plus ſi opus ſit, & fiant morſelli, imò & in electuarij forma fieri poteſt. BRASSA. Ad quæ dicit conferre hoc ſuum diamargariton Auicenna? SEN. Mulieribus

bus conferre ait, nam maniacum affectiones sanat, & affectiones quæ sunt in mulierum ventriculis remouet. notat verò adhibendum esse studium in illarum ventriculis, idcirco ait illos roborari oportere, cum his quæ sunt veluti zeleniabin cũ xyloaloë, & mastiche, & similibus, his etiam conferunt electuaria ex zuccaro plurimo cum speciebus aromaticis, in quibus non adest multa caliditas facta, & cum emplastris stypticis calefacientibus aromaticis. BRAS. Et cur viris præberi non potest eiuscemodi diamargariton? SEN. Non negat Auicenna viris præberi. BRAS. Mirum tamen videtur cur fœminarum ventriculis tot adhiberi voluerit, cùm ipsum diamargariton ad hæc perficienda sit satis. SEN. Tot fortè adhibuit, vt breuius in sanitatem restituatur, tamen quicquid sit, illa sunt Auicennæ verba, quæ adduxi. BRAS. At his prætermissis dicimus hæc quæ adduxisti, non esse diamargariton illud quod in publico & communi vsu habet. nam maxima pharmacopolarum pars hoc seruat, quod referam.

℞. Zuccari fini
Margaritarum perforatarum, non perforatarum
Singulorum ℥ ij.

 Misce

Misce & fiat puluis subtilissimus, ex quo & rosacea aqua fiat confectio in rotulis secundum artem. SE. De hoc iam locuti sumus. nam est manuschristi perlatũ. BRAS. Nota tamen aliquos esse pharmacopolas, qui Nicolai diamargariton parant, & illud vocant diamargariton calidum, & subinde aliud conficiunt, quod frigidum appellant. SEN. Quomodo frigidum hoc conficiunt? BRAS. Hoc modo.

℞. Sandalorum omnium
Florum rosarum
Violarum
Seminis peponum mundatorum
Trochiscorum diarhodon
Serici contusi
Singulorum ʒ ij.
Ossis de corde cerui
Spodij
Doronici romani
Been vtriusque
Spicæ nardi
Croci
Singulorum ℈ ij.
Margaritarum perforatarum, non perforatarum
Rasuræ eboris
Saphyrorum
Smaragdorum

Hyac

Hyacinthorum
Seminis acetosæ
Endiuiæ
Ligni aloës
Ambræ grisæ
Singulorum ℥ ß.
Auri optimi ℥ j
Camphoræ ℈ j.
Moschi G̃ ij.

Misce & fiat puluis, ex quo deinde possunt fieri morselli vel placentulæ vt lubebit. SE. Nunquam audiueram hoc genus diamargariton frigidi. BRAS. Deinceps ita dicere haud poteris. SEN. Reperitur ne apud antiquos diamargariton? BRAS. Actuarius cōpositionem quandam parat, quam diamargariton vocat, sed à præscriptis differētem. SEN. Illum libenter audirem. BRAS. Ita dicit Actuarius, diamargariton, id est, ex vnionibus illinctus, concinnatur contra vehementem cordis vibratum, falsas abolet imaginationes, aberrantésque à ratione cogitationes animi, quibus addicti sunt insani & atræ bilis principatus, & dæmonia abigit. SE. Hæc mira videntur. BRAS. Ita verò conficit.

℞. Intubi
Linguæ bouis maioris, minoris
Santali citrini

Rutuli
Linguæ passeris
  Singulorum ʒ vj.
Agalochi
Succini
Coralli cremati
Ambaris
Gariophyllorum
Margaritarum
Seminis citri
Basilici
Cyperi
Boli armeniaci
Corianni sicci
Auri
Argenti
Aluminis
Galliæ moschatæ
Setæ crudæ
Scobis cornu ceruini
Spodij
Rhoei indici
  Singulorum ʒ ß
Thymi
Florum roris marini maioris,minoris
Senecionis
Zudæræ
Croci
Cubebe,id est carpesij

Maceris
Nucis indicæ
Seminum intuborum
Singulorum ℥ iij.
Moſchi
Camphoræ
Singulorum ſexquiſcrupulum.

Ea tuſa cretáque cum punicorum Zulapio vt fermenteſcat miſceto, modus eſt ſicilicus ſexquiſcrupulus ex antedicto Zulapio. SEN. Poteſt ne, & in rotulas conformari? BRAS. Quid impedit? SEN. Maxima videtur compoſitio. BRAS. Idcirco & illi minorem fidem adhibeo, præſertim cùm dicat fugare dæmonia. SEN. Exorcizata aqua fugantur, atque benedicta. BRAS. Imò rectis actionibus, mentéque recta, & ſpe tota in Deo optimo maximo poſita, ac in ſeruatore noſtro Ieſu Chriſto. ad rem verò redeuntes, Alexādrinus diamargariton aliud retulit capite 159. SEN. Neque iſtud prætermittito. BRAS. Ita inquit, magnum & pretioſiſsimum contra omnes cordis imbecillitates, & ſtomachi diſtemperantiam, faſtidium aufert, coctionem procurat, Aſthmaticis, dyſpnoicis opitulatur, phthiſicos, & eos qui ex longa ægritudine extenuati ſunt reficit, & renutrit ſubito deficientes magna cum celeritate leuat, & ad

ad miraculum vſque recreat. SEN. Non dicit illa fatua, quæ ab Actuario referuntur. BRAS. Ita verò conficit.

℞. Cinnamomi
Ligni aloës
Gariophyllorum
Spicæ
Galangæ
Glycyrrhizæ
Trochiſcorum violarum
Diarhodon
Singulorum ʒ xv.
Nucis moſchatæ
Alyptæ
Zedoariæ
Nardi
Maceris
Rhabarbari
Styracis
Singulorum ʒ x.
Margaritarum integrarum perforatarum
Oſsis eboris
Oſsis de corde cerui
Gingiberis
Blattæ byſantiæ
Singulorum ʒ v.
Moſchi
Ambari

Carda

Cardamomi
Seminis libistici
Basilici
Singulorum ℥ iij.
Camphoræ ℥ j.

Mellis rosei quod sufficit. dentur de eo drachmæ duæ mane, & in meridie aut cùm opus fuerit. SEN. Hæc compositio ostendit Alexandrinum non fuisse antiquum, quia recepit os de corde cerui, ambracanum, & camphoram. BRAS. Id prorsus ostendit, sed ad alios linctus te cõuertito. SEN. Nullos alios seruo, aut vidi vnquam ab aliquo seruari pharmacopola, nisi medicus quispiam nonnunquam genus vnum, aut alterum sibi parari iubeat, quo dum viuit in suis vtatur ægrotis. at illo obeunte ab vsu desuescit. BRAS. Otiari igitur erit opus? SEN. An hæc tibi videtur esse conueniens hora redeundi domum? BRAS. Imò iam transacta est, heus puer mulam ducito, vale mi senex. SEN. Et tu quoque, verùm redire non obliuiscaris, vt denique nihil in meo pharmacopolio prætermissum sit, quin sub examen venerit.

*

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium infusionum, quæ apud Ferrarienses pharmacopolas seruantur.

BRASSAVOLVS SENEX.

BRAS. Planum est in vestris pharmacopolis nullas decoctiones prorsus seruari, sed tunc fieri cum à medicis pro ægrotantibus indicuntur. De infusionibus verò locuturus à te peto num aliquæ per quodpiam temporis spatium seruentur? SEN. Imò aliquæ sunt infusiones quæ diu seruantur. BRAS. Quænam? SEN. Rosarum infusio, imò multæ rosarum infusiones seorsum à pharmacopolis seruantur. BRASS. Omnes referto. SEN. Id in præsentiarum efficiam, si aures accõmodabis. BRAS. Iam prorsus accommodatæ sunt. SEN. Audias igitur, syrupum rosatum

rosatum vocatum simplicem conficimus, qui ex paucis rosarum infusionibus cōstat, infusionem hanc pro hoc syrupo conficiendo, si eo indigebimus seruamus, huius infusionis quantitatē quampiam conficimus ex cuius parte syrupum rosatū simplicem paramus, si contingat nobis syrupum hunc deficere, ex seruata infusione illum efficimus, antequam nouæ rosæ emerserint, ac floruerint. si verò vsque ad nouas rosas huius syrupi satis habeamus, infusionē eiicimus, & aliā paramus, ad eundem conficiendum syrupum. en igitur hæc vna est rosarum infusio, quam seruamus. BRAS. Alias referto. SEN. Syrupum etiam de siccis rosis conficimus ex siccarum rosarum infusione, hanc etiam infusionem seruamus. BRAS. Quid opus erat hanc infusionem vos seruare cùm toto anno siccæ rosæ habeantur? SEN. Vt in promptu habeatur infusio, & ne illam tunc efficere cogamur. BRASSAVOL. Quid refert hoc si illam etiam, tunc efficeres? SEN. nihil refert. at illam semper in meo pharmacopolio seruare volui. BRASSAVOL. Id facis, quod multi alij non faciunt, nam in rarissimis inuenies hanc infusionem pharmacopolis, & fortè in nullis præterquam in tuo. SENEX. Ne ab antiquo more desciscam, illam

illam ſemper ſeruabo, neque vnquam me pœnitebit. BRAS. Ad alias ſermonem cõuertito. SEN. Fit etiam ſyrupus roſatus ſolutiuus vel de nouem infuſionibus, huius ſyrupi tantam quantitatem paro ſingulis annis in menſe Maij, quantam arbitror toto anno mihi ſuffecturam, & reliquum infuſionis quod mihi ſupereſt ſeruo. ſi ſyrupus ipſe deficeret, ex hac ſeruata infuſione tantam ſyrupi quantitatẽ paro, quanta videbitur ad nouas vſque roſas ſuffectura. BRAS. Corrumpetur ſi tanto ſeruabitur tempore. SEN. Nonnunquam vidi infuſionem hãc corruptam, & putrefactam, tamen ne putreſcat illam modice ebulliri facio, & in vitrea phiala ſeruo, oleo ſuperingeſto, ne vel tantillum aëris ingredi poſsit, hac nimirum præparatione huius generis infuſa diu ſeruari nihil impediet. BRAS. At ego tantum ſyrupi ſemel facerem in menſe videlicet Maij dum roſæ floreſcunt, quãtum mihi potius ſupereſſet, quàm deficeret, & infuſionem hanc minimè ſeruarem. SEN. Huius ſyrupi quãtitas quæ conſumi debeat ſciri non poteſt, ſicuti neque ſciri poteſt, quot ægroti futuri ſint in hac noſtra alma patria Ferraria, qui ſyrupo ſolutiuo indigere debeant, inſuper accedit vt nonnunquam pharmacopolis externiſ huius ſyrupi plu

pi plures libras vendam. BRAS. Si huius syrupi mercator esse instituisti secus est, à te verò hoc agendum esset, vt tantam copiam parares, quanta pro hoc populo sit satis, iámque instructus esse deberes, quanta copia singulis annis in ægrotis consumatur, & licet par ratio semper non sit, tamen non magnopere euariabit, si deinde vt externis vendas copiam aliam conficere volueris conficito, tamen id semper seruato quod in nostræ patriæ gratiam conficitur, & nunquam nisi ciuibus qui eo indigent ad expurganda corpora vendatur. SEN. Hoc quòd consulis deinceps efficiam. senæ etiã infusionem per tres aut quatuor dies seruamus. BRAS. Hoc non est seruare, sed est illam quando opus erit conficere. illa nimirum tantum seruari dicuntur, quæ per multos menses, aut de anno in annum, vel per amplius spatium integra seruantur. de senæ verò infusione nihil in præsentiarum agendum est, cùm in syruporum libello satis amplè pertractata sit, hic illud tantum addere placet pharmacopolas extare, qui senæ infusionẽ præbẽt etiam corruptam, qui per decem aut quindecim dies confecta permanserit. SEN. In meo pharmacopolio in æstate singulis diebus, in hyeme alternis conficitur, neque vnquam

hoc ipse diem quartum attingit. at hi qui corruptam præbent infusionem dire vti crassatores puniendi sunt. BRASSAV. Ita mente volutabam, quempiam in hoc errore deprehensum in carcerem trudi iubere, & per quindecim dierum spatium nihil aliud in potu ei præbere, quam putridam senæ infusionem, quæ dum corrumpitur acescit, & hunc saporem vehementem habet, qui bibentibus summopere displicet. SEN. Videretur ebullitionem semper debere esse infusione potiorem, quia in ebullitione simplicia plus morentur cum vehementi calore, quàm in infusione. BRAS. Et hæc est causa cur aliquorum debet fieri infusio, aliorum ebullitio, & non infusio. nam illa quæ vires habent in superficie infundenda sunt, ne diu ebulliendo vires istæ exhauriantur. adde illa quæ vires habent tenues, & tenuis sunt substantiæ ob eandem causam potius infundenda esse, quàm ebullienda, & illa quæ modicas habent vires potius infundenda sunt, quàm ebullienda, insuper illa quæ substantiam raram habent, à quibus vis facile euaporare potest, infundenda sunt, non autem ebullienda, vnde flores, tenella folia, ac similia potius infundenda sunt, quàm ebullienda. SEN. Mihi subit memoriæ Mesuæ sententia

tia, qua dicit infusionem meliora reddere medicamenta. BRASSAVOL. Posteaquam de Mesue incidit sermo, optarem vt referres quomodo medicamenta per infusionem meliora fiant. SEN. Id libenter efficiam. nam spero me saltem hoc recepturum, quod Mesue contextum vbi obscurus videbitur interpretaberis. BRASS. Incipito igitur, nam agere nequeo quin tibi satisfaciam. SEN. A' Mesue ita scriptum est, infusionem medicamenta ita reddere meliora, quoniam eorum facultatem maleficam aufert. BRASSAV. Miror cur de hac re exemplum non præbuerit. SEN. Imò præbet. nam dicit sicut granum cnidium & Esula aceto macerata superficialem acrimoniã amittunt, quæ alioqui maximè vrerent. BRASSAV. Hoc non voco infundere, sed macerare. nam non opus est acetũ calefacere, sed hæc in ipsum vt frigidum est imponuntur, & in illo macerantur, & si tibi in his placuerit vti vocabulo infunduntur, nullus impedit, & hãc actionem infusionem vocare poteris, hoc etiam modo & coriandra in acetum infunduntur, cùm præparantur, & aceto ipso macerantur. SEN. Ita prorsus constat, sed aliud exemplũ præbet Mesue in eadem re. BRAS. Quod nam? SEN. Inquid & turbith

lacti mulso infusum & siccatum ventrem non amplius turbare. BRAS. Ex his ergo colligere putas infusionem à medicamentis malignitatem auferre. SEN. Imò nihil aliud intelligo. BRAS. Tamen cùm sermo noster de infusionibus esse debeat, quæ per os sumuntur, & nõ de ipsis infusis: propterea quòd à te adductũ est ad rem ipsam non videtur. SEN. Imò ad rem est vt de infusionibus verba facimus, licet omnes non sint Infusiones quæ per os insumantur, at infusa diu seruari possunt, nõ autem infusiones ipsæ, imò hæ de quibus verba facimus abiiciuntur statim, cùm nouerimus à medicamentis vim malignam iam esse ablatam. BRAS. Fateamur ergo & has infusiones considerari debere, quæ infusa corrigunt, tamen ipsæ non sumuntur, sed abiiciuntur. at reliqua prosequaris, quæ de his infusionibus à Mesue scripta sunt. SEN. Iam tenes iuxta Mesuem infusionem maleficam medicamentorum vim auferre, aliud deinceps à Mesue scriptum est, & ipsam infusionem vim habere, bonam medicamentorum facultatem augendi. BRAS. Præbet ne exemplum Mesue? SEN. Præbet. nam dicit turbith succo cucumeris agrestis infusum vel maceratum ab hac infusione hoc recipere, quòd crassam materiam ac pituitosam, à remotis

remotis partibus vehementius educit, & hermodactylus scillitico aceto infusus, vt scillæ succo, aut raphani succo, id acquirit quòd à iuncturis materias vehemẽter educit, & longè vehementius quàm sit ipsius natura: tertium præterea in agarico præbet exemplum, quòd scilicet in oxymelite infusum vehementius purgat quàm suapte natura facere soleat. hæc sunt tria in his rebus Mesue exempla, quæ etiam ad propositum ostendendum satis apta videntur. BRAS. Quod de hermodactylo scriptum reliquit, non est in vero hermodactylo intelligendum: sed in colchico ephemero, in præsentiarū hermodactylum vocato, quod prorsus infundendum est vt vim illā amittat, qua insumentes strangulando necare potest. SEN. Infusiones nonnunquam in medicamentis fiunt vt vim quam habent medicamenta cuipiam liquori impartiantur. BRAS. Hæc est vera & exquisita infusio. SEN. Et est in tertio loco à Mesue relata. BRAS. Authoris exempla referto, vt contemplemur an sit vera, & exquisita infusio. SEN. In aloë exemplum præbet, cùm inquit, aloëm in aliquem infundi liquorem vt ipsius vis in illum conuertatur. BRAS. ad eundem finem fit rhabarbari infusio, vt ipsius vis in liquorē transeat. SEN.

Multæ vero à Mesue causæ referuntur, cur hoc fiat. BRASSAV. Causas istas ne silentio pertranseas. SEN. Inquit Mesue medicos infusiones facere vt infusæ rei vis ob multas causas in liquores transeat, inter quas vna est vt medicamenti vis ad profundas partes, ac remotas promptius penetret. BRASSAV. Et ratio est quia medicamenti vis in crassa est substantia, cùm verò infunditur, & in liquorem quempiam vis exit, quæ ob liquorem facile penetrare potest, id verò prius non habebat, aqua igitur infusionis aloës facilius penetrat, quàm faciat ipsa aloë in substantia sumpta. SEN. Exemplum verò præbet, vt cùm decoctum aromatum, cui infusa sit aloë bibendum præbemus. BRASSAV. Aromatum decoctum aloëm proculdubio magis penetrare faciet, quàm ita per se ipsam penetrasset, & quàm penetrasset, si in pura aqua esset infusa, quia aromata aquæ impartiuntur vt facilius penetrare valeat, & omnia quæ sunt simul mixta per easdem vires magis penetrare possunt. SEN. Aliam rationẽ reddit Mesue inquiens interdum fieri infusionem vt medicamenti vis mitior fiat. BRASSAV. In aloë ipsa hoc fieri non erat opus, quia vis aloës mitissima est, neq; hoc indiget vt mitior efficiatur

ciatur. SEN. Mesue in scamonio exemplum præbet, nam scamonium lineo panno quandoque ligatum in syrupo aliquo incoquimus, siue in sapa, siue in alio succo, vt ipsius vis quæ insolens est ac vehementissima mitescat. BRASSA. Hoc & in colocynthide fieri potest, & in turbith, & in vnoquoque vehementissimo medicamento. SEN. Nonnunquam medicamenta reperiuntur quæ vires habent oppositas, tunc infunduntur vt commixtæ vires ab inuicem separentur. BRASSA. Huius rei exemplum præbeto. SEN. Mesue exemplum referam in rhabarbaro, & myrobalanis. hæc infunduntur, vt deiectoria vis, & ventrem subducens in liquorem transeat. vis autem adstringens, in rhabarbaro, & myrobalanis permaneat. BRASSA. Hoc est cur nonnulli infundere voluere priusquam in alui profluuiis rhabarbarum præberent. at in profluuiis opto ego quòd prauum est subducat, postea adstringat, hæc nimirum causa est cur in alui profluuiis rhabarbarum exhibeam, & myrobalanos, vt ventrem scilicet subducant, postea adstringant. nã subductoria vis prius agit quàm adstrictoria. SEN. Nõ ne saltẽ vstulatum præbes in alui profluuiis rhabarbarum? BRASS. Et hoc

mihi displicet, quoniam vstulatio illa eductoriam rhabarbari vim exhaurit, tamen rhabarbarum quòd in alui profluuiis adhibetur, primò subducere debet, secundò adstringere. & hæc est intentio quam in profluuiis, in quibus rhabarbarum conuenit medicus habere debet, vt quòd prauum est prius educatur, & quòd bonum est adstringatur, vel aluus adstringatur, ne quæ bona sunt excernat. SEN. Nonnulla quandoque infunduntur, vt nouam acquirant naturam. BRASS. Quomodo hoc intelligis? SEN. Vt Mesue facit, cùm ait colocynthidis medullam tragacanthi mucillagine imbutam ventriculi villis adhærere desinere, imò cito permeare, neque sedi, neque vesicæ obesse, & de scamoneo exemplum præbet, quod oleo violaceo infusum nullo modo obesse possit. BRAS. A' Mesue denique notatur inter illa quæ infunduntur, aliqua esse quæ vim solam in infusione relinquunt, alia quæ vim solam non relinquunt, sed aliquid etiam eorum substantiæ commiscetur. SEN. Quæ nam hæc sunt? BRASSA. Cassia, & tamarindi, cùm hæc infunduntur eorum vis in liquorem transit in quem infunduntur, & nonnihil etiam substantiæ ipsorum in eundem liquorem transit. SEN.

Hoc

Hoc planiſsimum eſt, tamen rariſsimè vel nunquam caſsia infunditur, tamarindi verò plerunque infunduntur, & eorum ſubſtantia ab ipſis difficulter remouetur. BRASSA. Cum pinſa ſunt, portio aliqua aufertur, ſed hæc miſſa faciamus, & de infuſionibus quæ quotidie fiunt pertractemus. SEN. Ab re tamen non fuit hæc quæ ex Meſue retulimus, in medium attuliſſe, vt cur ſimplicia infundantur cauſam haberemus. BRASSA. De infuſionibus nunc pertractemus quæ ſimplicium vires recipiunt, ſimplicia infunduntur, quia decoctionem non ferunt, decoctionem verò non ferunt, vel quia vires illas quas habent in ſuperficie ſeruant, vel quia modiciſsimas habent. SEN. Adde vel vt à profundo aliqua ſimplicis medicamenti vis attrahatur. BRASSA. Hoc nunquam dixerim, quoniam eiuſcemodi ebullitione potius indigent, vt à profundo ad circunferentiam vis aliqua educatur, nulla autem infuſione indigent. SEN. Ita eſſe non dubito, ſed id mihi inconſiderate in mentem venerat effutiendum, nunc verò ad rem propoſitam redeamus. BRASSA. De re propoſita iam ſatis dictum eſſe arbitror. SEN. Cur hoc? nondum eſt hora quòd de infuſionibus verba facimus.

BRASSA. Tu ergo colloquia horis meteris? dic verò quæ eſt intentio noſtra in hoc ſermone? SEN. De infuſionibus peragere, quæ in Ferrarienſibus pharmacopolis ſeruari conſueuerunt. BRASSA. At cùm nullæ ſeruentur à vobis infuſiones, quid nobis dicendum relinquitur? SEN. Nihil prorſus quantum de hoc ſit, at multa alia ſuperſunt conſideranda. BRASS. Tot fortè non ſunt quot eſſe arbitraris, vt autem ſermoni de infuſionibus quæ diu ſeruari non poſſunt finem imponamus (quanquam infuſa aliqua diu ſeruari valeant) dicendum eſt, infuſiones has tunc eſſe conficiendas cùm à medicis indicuntur, niſi per tres aut quatuor dies plus minus illas ſeruare libuerit. de infuſionibus verò intelligo cùm herbarũ vires in quempiam liquorem recipiuntur, & hæc de infuſionibus iam ſatis eſſe videntur. SEN. Dixiſti infuſa diu poſſe ſeruari, infuſiones autem minimè, at infuſa ſunt infuſionum infuſa, igitur ſi infuſa diu ſeruari poterunt, & infuſiones diu perduraturas cenſendum erit. BRASSA. Non me latebat te nonnunquam declaratum eſſe dialectica, nunc autem video quantum profeceris, nam argumentum hoc tuum eorum quæ ſunt ad aliquid regulis

lis innititur, videlicet quòd vno posito aliud ponitur, & quod vno remoto aliud remouetur, quæ regula in ipsis relatiuis, vt relatiua sunt vera est, at in rebus ipsis hoc est in substantia cui relationes innituntur vera non est, quoniam nunquam erit pater vt pater, nisi filius adsit, tamen is homo qui fuit quandoque pater absque filio esse potest, idem in infusionibus & infusis dicendum est, infusio vt infusio non aderit, si abfuerit infusum, & è contrario. at res ista quæ infusio vocatur, absque infuso esse potest, & infusum sine infusione, quanquam dici etiam posset infusum & infusionem non esse vera ad aliquid. sed hæc quæ ad propopositũ minimè spectant, missa faciamus. SEN. Ego in his argutiis summè delector. BRASSA. A' Platone derideberis, qui pueriles has nugas tam longæuus exerceas, quoniam idem author quendam senem qui in his versabatur garrulis nugis derisit, ac penitus à Philosophorum schola explosit. SEN. Tamen & tu te dialecticæ præstantia vtilitate ac necessitate, nonnunquam verba fecisti. BRASSA. Tunc pueriles annos agebam, & de vera dialectica verba faciebam, non autem de sophisticis his nugis, quæ hominem derisui tradunt

dunt. SEN. Optarem vt edoceres quibus argumentis huius artis vtilitatem ac necessitatem annotabas. BRAS. Iam supra crepidam loqui inciperemus. SEN. Neque hac hora aliud à nobis agendum est. BRASS. Posteaquam rem hanc vehementer tibi cordi esse conspicio, alias vt pueriles nostros lusus legere possis efficiam.

*

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium aquarum, quæ in publicis Ferrarienſibus pharmacopoiis ſeruantur.

BRASSAVOLVS SENEX.

BRAS. Aquæ illę quas in pharmacopolis ſeruatis, ſunt ne eodem modo confectæ? SEN. Eodem prorſus nam omnes vi ignis eliquatæ ſunt, & per vocatum alambicum ex herbis extruſæ. BRASS. Tamen & hoc etiam modo confectæ, id eſt, vi ignis eliquatæ, diuerſo modo extruduntur. SEN. Ita conſtat, nam aliqui balneo vocato Mariæ has aquas conficiunt, alij ſolo alambico, balneum verò Mariæ ad id alludere videtur, quòd apud antiquos in duplici vaſe eſt. BRAS. Deſtillandarum aquarum modum ignorarunt antiqui, quod verò frequens eſt

eſt apud Galenum in duplici vaſe coqui non eſt balnei Mariæ modo eliquari. at eſt coctura quædam, quæ ab igne immediatè non fit, ſed à re alia, ab igne tamen excitata, vt id quod coquitur nihil ignis recipiat, quæ verò per balneum Mariæ fiunt herbarum vi ignis eliquationes, coctiones minimè ſunt, ſed vaporũ ab herbis extruſiones, qui vapores deinde conglobati in aquam deſcendunt, in hac deſtillandi arte authores naturam ſummopere imitati ſunt, pluuias mollientem, nam ex vaporibus à terra, & ab aquis eleuatis pluuiæ fiunt, à ſolis verò calore eleuantur, à quo tenuitatem acquirunt, & in mediam vſque aëris regionem aſcendunt, quæ frigidiſsima eſt, in qua cùm ſunt ob loci frigiditatẽ condenſantur, & condenſati in aquam congelantur, ac deſcendunt, & hæc pluuia appellatur. eodem modo ars paruum quempiam plumbeum mundum effecit, in quo talia ſunt à quibus vapores eleuari poſſunt, qui eleuantur, & vſq; in mediam huius parui mundi regionem aſcendunt, in qua cùm ſunt, quia frigida eſt condenſantur, & aqua efficiuntur, ac per mundi latera deſcendunt, & in carnali colligun tur, per canulámque exeunt. plerunque verò ſi aquam extrudere volumus alambicorum

eorum summitates frigida aqua refrigerare cogimur, vt vapores intus condensari valeant, qui alioqui ab ignis vt consumerentur,& aqua colligi non posset,sunt verò eiuscemodi instrumenta plumbea effecta, quia metallum hoc frigidum est, & vapores condensare aptum. SEN. Putas ne aquas omnes quæ alambico fiunt simplicium è quibus extruduntur vires seruare? BRASSA. Aliquas seruare arbitror, alias minimè. SEN. Eas quæ seruent libenter addiscerem,& eas quæ non seruent. BRASSA. Imprimis te in genere docebo, postea singulatim de vnaquaque herba, cuius aqua in vsu est verba faciemus: in genere igitur herbæ omnes calidæ & siccæ aquas suas optimas reddunt, quæ caliditatem seruant, ac siccitatem, at herbæ frigidæ & humidæ suam non seruant humiditatem, neque frigiditatem, quia ex igne in alambicum recepto nonnihil caliditatis acquirunt, quòd suam propriam ab aqua aufert naturã, neq; aqua ista illius simplicis medicamenti, à quo extruditur amplius naturam habet. SEN. Nihil igitur habet illius simplicis à quo extruditur naturæ? BRA. Dicendũ nõ est quod nihil prorsus habeat propriæ qualitatis, ad modicam habere nemo ambigere debet. SEN. Tamen

endiuiæ

endiuiæ aqua & lactucæ ac solatri (vt experientia ostendit) infrigidare valent. BRASS. Id quidem faciunt, sed modice, alioqui verò vehementer infrigidarent, si proprias herbarum à quibus extruduntur qualitates seruarent. SEN. Quid igitur agendum vt proprias seruare possint qualitates? BRASS. Decoquendæ sunt, & decoctum sumendum est, vnde in his aquis in quibus frigiditatem, & humiditatem expetimus, aquæ non sunt alambico extrudendæ, sed herbæ potius decoquendæ, vel in fluminis aquam infundendæ, & aquæ loco alambico extrusæ hac aqua vti debemus. tamen si quispiam his aquis potius vti exoptet, quæ vi ignis eliquatæ sunt, noscat si balneo vocato Mariæ eliquẽtur, humidarum ac frigidarum virium minus amittere, quàm si alambico eliquentur, vel capello vocato. nam hæ aquæ plus calidi ac sicci recipiunt, quàm illæ quæ balneo Mariæ conficiuntur. SEN. Destillandi hoc munus, vnde hoc nomen sumpsit vt Mariæ balneum vocaretur? BRAS. À mari. nam magna adest aquæ copia, quę in magno vase ebullit, fumus verò qui ab hac ebulliente aqua eleuatur, is est, qui sua caliditate humidiores partes & vaporosas ad herba eleuat, quæ in bona vocata condensan

densantur,& aqua fiunt,quæ in vas recipiēs colligitur,vnde aqua quæ ebullit mare esse videbitur, vt potius vocari deberet maris balneum,quā Mariæ,nisi imaginemur huius balnei inuentorem vel huius modi destillandi,mulierem quādam fuisse Mariam vocatam. SE. Quicquid sit & vnde nomen deduxerit, ad id quòd cœpimus negotium nihil facit. ego autem scire voluerim, quænam herbæ vi ignis eliquari debeāt,& quæ non debeant eliquari, sed potius decoqui. BRAS. Id libēter efficiam,si tu singulatim aquas omnes vi ignis extrusas,quas in pharmacopolis seruatis in medium attuleris. SEN. Id statim efficiam neque diu immorabor,peoniæ aquā seruamus. BRAS. Hæc alambico extrudatur, quoniam caliditate sua viget,& in frigidis affectibus prebetur, vt in epilepsia,in apoplexia, & in eiusdem generis reliquis, quanquā & mulieres illa vtātur ad puerorum vermes,& ad affectum vulgò brutam vocatum. SEN. Seruamus & nenupharis aquam. BRAS. Hæc alambico conficienda non est,quoniam ea ad infrigidandum vtimur, alambici verò calor propriam illius frigiditatem aufert, at flores potius decoquendi sunt, & decoctum vbi opus erit exhibendum, vel saltem Mariæ balneo extrudatur. SE. Et scabiosæ aquam

ſeruamus.BRAS. An calida ſit, an frigida eiuſcemodi aqua, ambiguum videtur. nam quid ſit apud antiquos ignoratur, & illi qui ſtœbem eſſe arbitrati ſunt decipiuntur, ſed in noſtro ſimplicium examine hac de re locuti ſumus, tamen quicquid ſit recentes illam calidam & ſiccam in ſecundo ordine arbitrantur. SEN. Si ita eſſet vi ignis eliquata ſeruari deberet. BRAS. Et illam ita ſeruato. SEN. Et parietariæ aquam in pharmacopolis habemus. BRAS. Ad quē finem illam ſeruatis? SE. Medici ad vrinam prouocandam illam indicunt. BRAS. An id verum ſit ex Dioſcoride colliges, qui ait helxinem (hoc etenim nomine illam vocat) eſſe frigidæ, & adſtringentis naturæ, ſi illam ad refrigerandum ſerues (vt vires habet) vi ignis eliquanda non eſt, ſed potius ebulliēda, & in ſimplici aqua, ita nimirùm propriam frigiditatem ſeruabit, neque tuo fine fruſtraberis, ſi ea ad infrigidandum vti volueris. SEN. Et lactucæ aquā ſeruamus. BRAS. Cùm hac ad infrigidandum & humectādum vtamur, decoctum tunc facito, quando à medicis lactucæ aqua indicitur. SEN. Hoc non efficiam ne cum illis cōtendere cogar. BRAS. Verùm cùm hāc aquam ego indixero, decoctum pro meis ægrotis præbeto. SE. Alambico etiam diſſoluta frigida

gida esse videtur, quia experientia ostendit imbecilliorem nonnullis ventriculum reddidisse, qui illam exhausére. BRAS. Nõ negatur in hac aqua etiam vi ignis eliquata frigiditas aliqua, sed tanta non est quanta indiget medicus vt ægrotãti applicet, quãdo ægrotãtem secũdum talem gradum alteraturus est. SEN. Et maluæ aquam seruamus. BRAS. Alambico dissoluta seruari potest, quia caliditatem aliquã habet. at ipsius humiditas ab ignis calore remittitur. SEN. Neq; bardanæ aquã preterimus. BRAS. Est vngula caballina. SE. Nos etiam farfaram vocamus. BRAS. Bechion à Græcis, à Latinis tussilago dicitur, quia tussi opitulatur, cùm frigida sit herba, decoctio potius faciẽda est, quã alambico eliquãda. SE. Quomodo frigida si tussi opitulatur? BRAS. Partes aliquas calidas habet idcirco à Gal. acredinẽ habere notatũ est, idcirco non magnifacio, siue huius herbæ aqua per alambicũ collecta sumatur, siue per ebullitionẽ in dulci aqua. SE. Et capillorũ veneris aquam seruamus. BR. Adiãthũ est apud Dioscor. & Gal. capillus veneris, Gal. verò notat inter caliditatẽ & frigiditatem esse symmetron, idcirco vbi moderata indigemus caliditate aqua vi ignis eliquata vti poterimus, si verò tẽperato frigore indigeremus, esset po-

tius decoquẽda herba, habet & deficcãdi fa cultatem, quæ in aqua vi ignis eliquata ma gis pollet. SEN. Et maioranæ aquam serua- mus. BRAS. Galenus dicit in caliditate esse tertij ordinis in siccitate secundi, idcirco igne detrusa, quia ipsius caliditas augebi- tur, seruari poterit. SEN. Quid sentis de sa- binæ aqua, qua nullum caret pharmacopo- lium? BRAS. Ipsius vis calida est idcirco vi ignis eliquanda, quæ caliditate adhuc ma- gis vigebit. SE. Non deest in meo iuæ aqua pharmacopolio. BRAS. Et hæc ignis vi ab ipsa herba extrudenda est. nam in secundo ordine calefacit, in tertio iuxta Galenum desiccat, hæ verò qualitates ignis vi vehe- mentiores redduntur. SEN. Arbitror idem iudicium futurum de apij aqua apud nos recondita. BRAS. Idem prorsus. SEN. Et idem erit de aqua ex eupatorio iudicium. BRAS. Hoc non est tam certum, támque constans, quoniam à Galeno notatur inci- dendi, extergendíque facultatem habere, citra manifestam caliditatem, propterea posset & vi ignis eliquari, & ebulliri. SEN. Quid de scolopendrio dicendum? BRAS. Si de illius herbæ aqua, quæ passim à phar- macopolis scolopendria vocatur, & ab anti quis phyllitis intellexeris, cùm frigida sit herba, & adstringens, erit potius decoquen da

da, quàm ab ea vi ignis extrudenda aqua. at si antiquorum scolopendriam intellexeris, quod à pharmacopolis citrach vocatur, cùm sit herba calida, caliditatéque vigeat, vi ignis eliquari poterit, atq; seruari. SEN. Et portulacæ aquã seruamus. BRAS. Hæc nullo modo est igne eliquãda, nam ea qua posset frigiditas remitteretur. SE. Et chamæmeli aqua nostra vasa plena sunt. BRAS. Cùm temperata sit herba, poterit vi ignis eliquata seruari, & si opus erit decoctum etiam confici. SE. De matricariæ autẽ aqua quid dicendum videtur? BRAS. Cùm sit calida herba, & calor ab alambico vehementior reddatur, igne eliquatam seruatam esse censemus, imò & idem iudicium de saluiæ aqua, menthæ & hyssopi faciendum est. SE. Et has omnes seruamus, & vna rutæ aquam. BRAS. Et hæc est alambico confecta seruanda. SE. Fortè & cardi benedicti, & lupulorum aquas & asparagi igne eliquatas seruare oportet. BRAS. Hæ herbæ prorsus calidæ sunt caliditatéq; vigent, quanquam in lupulis aliqua fortè sit ambiguitas, tamen calidos esse cõstat, propterea & hanc, & illam igne eliquatas seruato. SE. De solani aqua quid sentire oportet? BRAS. Quid aliquid quàm illam non esse seruandam, quæ igne sit eliquata? frigidissima

nimirum herba eſt,& frigiditate pollet,idcirco ne vi ignis incaleſcat cùm ea indigemus heiba decoquenda eſt,& decocto vten dum,idem de cucurbitæ aqua cenſendũ eſt, de aqua plantaginis, de endiuiæ aqua, de aqua violarum,& ſimilibus. SEN. Quia omnes frigidæ ſunt. at de cuſcutæ aqua quid ſentis? BRAS. Neſcio an ciros vocẽ, an herbam hoc quod cuſcuta dicitur, de qua recentiores ambigunt. SE. Sunt veluti capillamenta, à nonnullis podagra lini vocatur, quoniam lini culmos lædit, nam lini plantas ambigit, tegit,& creſcere nõ permittit. BRAS. Ferrarienſes ruſtici grungũ vocãt, nõnulli exiſtimant eſſe calida capillamẽta, alij frigida. in vſu eſt huius plantæ aqua ad iecoris obſtructiones reſerãdas, ratione huius actionis calida eſſe videbitur, tamen ſecundum ordinem excedere nõ ſentio, vnde poteris,& hanc ſeruare vi ignis eliquatam, quamuis & per decoctionem vires proprias ſeruare poſsit. SE. Et graminis aquam ſeruamus. BRAS. Hanc herbam temperatam eſſe arbitror, in actiuis ſcilicet qualitatibus, tamen ob dulcedinem quam habet ad temperatam depẽdere caliditatem, vel ſaltem calidas partes habere, quanquam Gale nus in ſexto ſimplicium dicat, radicẽ eius eſſe modicè frigidam,& ſiccam, de herba

ba verò dicit quòd primo excessu refrigerat, in humiditate verò & siccitate moderata est, verùm dulcedo aliquid caliditatis habere testatur. at mulieribus quæ ipsa vti volunt ad necandos vermes in puerulis iubeo vt illam decoquant potius, quàm vi ignis eliquatam accipiant. SEN. Audiui aliàs te dicentem vermes haud necare, cùm tamen herba sit apud omnes publicitus recepta. BRAS. Et nunc iterum audies, nam herba est quæ vermibus potius blanditur, quàm aduersetur. nam non solùm non est amara, sed dulcedine quadam viget, quo sapore vermes delectantur, tamen vt mulieribus satisfaciam nonnunquam contentus sum, vt hac herba vtātur, ne tandiu imbibitam opinionem statim eruere volens deridear. nam & si vermibus non aduersetur, febri saltem aduersari videtur, imò iubeo vt simul ebulliat cum huius herbæ radice hordeum, quoniam qui vermibus vexantur, vt plurimùm febre correpti sunt, præsertim si vehementer iis corripiantur. at de his satis, quæ ad hoc propositum minimè spectant. SENEX. Sum ne graminis igne confectam aquam seruaturus? BRAS. Vt lubet, tamen mihi potius arridet vt in aqua ebulliat. SEN. Et betonicæ aquam in pharmaco-

polis habemus. BRAS. An calida sit, an frigida. à Galeno minimè explicatum est, tamen vires quas refert calidam esse ostendunt, quæ nonnisi à calido medicamento haberi possent: inquit enim quòd incidit, & est amara, ac subacris, calculos rumpit in renibus, pulmonem, pectus, & iecur expurgat, abstergítque, menses quoq; cit, & comitialibus prodest, cum rupta conuulsáq; curat, postremò acidum ructantibus, & ischiadicis pota auxilio est, hi affectus non nisi à causa calida fieri possunt. arbitror verò esse in secundo ordine calidam, quia sensu calidam esse percipitur, & in eodem ferè ordine exiccare, vel in primo saltem intenso. SEN. Ex hac igitur herba aqua vi ignis eliquata seruanda erit. BRAS. Iam ex te ipso noscere incipis, quæ nã herbæ sint vi ignis eliquandæ, & quæ minimè. SEN. Vir esset pinguiori mineruæ præditus, qui hoc statim non nouisset cùm à te dictum sit, & verè dictum aquas ab igne in alambicum agente nõnihil caliditatis adipisci, idcirco cùm frigidæ herbæ hoc modo igne eliquẽtur earum aqua frigiditatem remittit. in herbis autem calidis earum caliditas augetur. BRAS. Argumentũ sumito quòd aquæ ab ignis caliditate nonnihil recipiant, quoniam cùm bibuntur sensus, quidam vstionis

nis in ipsis semper sentitur, quem vstionis sensum vulgus brustolinum vocat, ac si rei vstulatæ odorem nactæ sint, si verò balneo vocato Mariæ aquæ conficiantur, huius odoris speciem vel non habent, vel modicissimè habent. idcirco si frigidæ aquæ Mariæ balneo eliquentur, minus caloris recipiunt, vnde si ex herbis frigidis aquas vi ignis eliquatas extrudere volueris in vocato Mariæ balneo eliquentur, veruntamen in frigidis herbis decocta potius semper seruabo, quàm aquas vi ignis extrusas. SE. Et pimpinellæ aquam seruamus. BRAS. Ea medici vtuntur ad incipientes hydropes, ad cachexias, & alios similes affectus, tamen ignota est apud antiquos herba. nõnulli arbitrati sunt esse Dioscoridis Thelephium, apud Theophrastum mentio fit bibinellæ herbæ, Theodoro Gaza ita vertente, quicquid tamen sit videtur apud antiquos ignota. vnde vel ea non vtor, vel rarissima vtor, nonnulli putant quòd lapidem in renibus ac vesica cõfringat. SE. Cùm de simplici aliquo medicamento audio, quòd vesicæ lapidem frangat, semper vires aliæ quas illi attribuunt authores, mihi suspectæ sunt, quoniam huius sententiæ sum, nihil prorsus esse quòd vesicæ lapidem cõfringere posit, præter malleum & incu-

dem. BRAS. Neque ego à tua ſententia, vel tantillum dimoueor, ſed & hi adduut pimpinellam contra ſtranguriam valere, & dyſuriam, & quòd vim habet vrinam prouocandi, & iecoris obſtructiones ac lienis aperiendi, nonnulli arbitrati ſunt pimpinellæ puluerem in eclegma redactum in melle, vel zuccaro in febrientibus ad duas drachmas per multum temporis inſumptum, cum quatuor vnciis aquæ pimpinellæ ægrotum à phthiſi liberare. SEN. Hoc mirificum eſſet. BRAS. Imò proficuum, ſi experientia ita eſſe oſtenderet. SEN. Quid putas tu? BRAS. A' phthiſi non liberaturum etiam ſi mille pimpinellæ acetaria ederentur. SEN. In acetariis ple runque pimpinellam commiſceri vidi. BRAS. Tamen ex his herbis eſt, quæ difficulter coquuntur. SE. Seruanda igitur erit aqua vi ignis eliquata. BRAS. Illa inquam ex pimpinella. SE. At ex chelidonia, quænam ſeruanda eſt? BRAS. Conſideremus prius quid Galenus de ea ſentiat, arbitror te ſeruare chelidonij maioris aquam. SEN. Illam prorſus. BRAS. De eo autem Galenus dicit eſſe tertij ordinis abſoluti iam calefacientium & exiccantium. SEN. Iam ſcio aquam ex chelidonio igne eliquatam potius eſſe ſeruandam, quàm decoctum faciend

ciendum: sed & idem iudicium in absinthij aqua faciendum est, & in aqua melissæ, cùm sint calidæ harum aquarum herbæ. BRAS. Ex te ipso iam negotiari potes. SEN. Tamen mihi summè placet, vt omnes quas in pharmacopolis seruamus aquas contemplemur, aut illas saltem nominemus. BRAS. Vt lubet. SEN. Nescio quid faciendum sit de buglossæ & boraginis aquis. BRAS. Si herba quæ vulgò buglossa vocatur cyrsion sit apud antiquos, est calida herba, & borago, quam Dioscorides ac Galenus buglossum vocant calida est, & humida, caliditatis ratione igne eliquari deberet, humiditas verò vt decoquatur expetit, quoniam humiditas per decoctionem facilius seruatur, imò & aqua in qua decoquitur ad illam nonnihil addit. at cùm hæ aquæ ad hilaritatem insumantur, & potius temperatæ sint, quàm in hac vel in illa qualitate multum excedant, idcirco per Mariæ vocatum balneum eliquatæ potius seruandæ, nam ita gratiores erunt, neque in hoc conficiendi modo humiditas multum amittitur. SENEX. Quid dicendum est de verbenæ aqua? BRASSA. Quid? quòd alambico educta seruanda sit: nam vt Galenus dicit vim habet hactenus desiccandi, vt vulnera conglutinet. an
verò

verò calida ſit an frigida minimè exprimit. nos in frigiditatem inclinare putamus, ſiue de recta loquamur, ſiue de ſupina verbenaca, de recta Dioſcorides dicit ignes ſacros cohibere, & exedentia compeſcere, hæc verò ſunt rei frigidæ munia, non autem calidæ. ſupinam autem contra tertianas præbet. at quicquid ſit, illam quæ in Mariæ balneo eliquata eſt, ſeruato. SEN. Et fumi terræ aquam ſeruamus. BRASS. Herbam calidam eſſe ipſius vires oſtẽdunt, quæ obſtructiones aperit, vrinam prouocat, & ventriculum roborat, idémque ſapor oſtendit, qui acris eſt, & amarus, licet Galenus addat & aliquid habere acerbitatis. SEN. Ex his ergo inferendum eſt, aquã vi ignis eliquatã ſeruari debere, at de acetoſæ aqua quid dices? BRAS. Nihil aliud quàm eſſe per decoctionem faciẽdam cùm ſit frigida herba. SEN. Si frigidam eſſe nouiſſem, neque iſtud ignoraſſem, eius ſcilicet aquam per decoctionem eſſe faciẽdam, verum & cichorij aqua eodem modo erit paranda. BRAS. De hoc ambigendum non eſt, cùm frigidæ ſit temperiei. SEN. Eſt etiam ſiccæ. BRAS. Ita Galenus ait, & has vtraſque habet in ſecundo exceſſu qualitates, notáque domeſticam eſſe ſylueſtri magis frigidam, notat inſuper multæ humiditatis

ditatis

ditatis admixtionem ſiccitatem extinguere. vnde per decoctionē potius erit facienda, ſi hac humiditate vtamur. ſi autem ſiccitate vti voluerimus, per alambicum facta potius erit ſeruanda. SEN. Et iridis aquā in pharmacopolis ſeruamus. BRAS. Et hæc vi ignis eliquanda eſt, quoniam caliditas in ipſa exigitur & ſiccitas. SEN. In alchachengi aqua quid facturus ſim, ignoro. BRAS. Cùm hac aqua ad aperiendum, & vrinam prouocandam vtamur, calidam eſſe conſtat. SEN. Reliquum non ignoro. BRAS. Quid ſcilicet? SEN. Eſſe vi ignis eliquandam, ſed & corticū fabarum aquam ſeruamus. BRAS. Vrinæ ardorem mitigat, quia frigida eſt, & cortices illi frigidi ſunt & humidi. SEN. Hoc oſtendit aquam eſſe per decoctionem faciendam. BRAS. Verùm eſſet ſi virides cortices per hyemem ſeruari poſſent. at cùm ſeruari non poſsint, aqua balneo Mariæ ex his corticibus in æſtate fiat. SEN. Imò vtuntur etiam ad mitigandam vrinam ſi acris eſt, cicerum preſbyterorum aqua. BRAS. Si hæc herba ſaliunca ſit calida potius eſt, quàm frigida, & vrinam prouocat, idcirco potius ſeruanda eſt alambico confecta. SEN. Et lauandulæ aquam ſeruamus, quam igne eliquarī oportere regulę à te enarratæ oſtendunt.

BRAS.

BRAS. Si ſpicæ genus ſit, vel non ſit, tecum facio. nam calida herba eſt, atque ſicca, & his viget qualitatibus ſicuti & roris marini aqua vi ignis eliquata ſeruanda eſt, cùm & ipſa caliditate ac ſiccitate polleat. SEN. Et citrangulorum aquam ad epithemata pro roborando corde ſeruamus. BRAS. Et hæc quoq; calida eſt, & Mariæ balneo conficienda. SEN. Quid de Eufragiæ aqua dicendum videtur? BRAS. Nondum reperi apud antiquos euphragiam, cùm tamen herba ſit oculis vtiliſsima, & quæ illos abſtergit, ac viſum acuit. SEN. Ignoras igitur qua qualitate ſit prædita? BRAS. Imò non ignoro, quia calida herba eſt in ſecundo ordine, & in eodem etiam exceſſu ſicca, abſtergítque ac emundat, & viſum puriorem redit, oculorúmq; humiditates reſoluit. SEN. Ergo ſeruanda eſt vi ignis eliquata. BRAS. Ita ſeruanda prorſus, reliquas proſequaris aquas. SEN. Nullas alias ſeruamus. BRAS. In officinis igitur aquam vocatam Nampham non habetis. SEN. Neque habemus, neque ſeruamus, at illam myropolæ ſeruant. BRASSA. Si quiſpiam medicus pro epithemate illam indiceret, quid à te ageretur? SEN. Ad myropolas ſtatim mitterem, quorum in foro copia eſt, & illam ad quantitatem quæ tunc ſufficeret emerem

emerem. ERAS. Et profectò eiuſcemodi aqua non eſt diu ſeruanda, cùm eius odor euaneſcat, ſi nullas alias in pharmacopolis ſeruatis aquas, ab re non erit ad prandium accedere, reliqua quæ ad hoc negotium attinent cùm tempus dabitur oportunū tractaturi, interim verò ſcito frigidas aquas vi ignis eliquatas in vſum venire poſſe, cum tanta non indigemus frigiditate quanta eſt herbæ cuius eſt aqua, frigiditas. SENEX. Neque hoc prætereundum erat.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium suffuf & puluerum quæ apud Ferrarienses pharmacopolas in vsu sunt.

BRASSAVOLVS SENEX.

BRAS. Illa ne seruatis quæ à Mesue suffuf nominantur? SEN. Neque scio quid suffuf nomẽ significet, imò si quispiam canem lapide percuteret ac diceret inter iaciẽdum suffùt, non dubitò quòd tantùm à loco in quo est discederet, quantum pedes illum ferre possent. BRAS. Imò & si prolata dictione caro vel panis percutiatur idem efficiet. SEN. Neque in illo morabitur loco si panibus & ossibus impetatur. at quid significat nomen hoc suffuf? BRAS. Est arabum nomen quod puluerem odoratũ significat, antiqui nonnullis vtebantur odoratis pulueribus

ueribus ad membra intrinſecus & extrinſecus roborãda, & ad flatus ac alia ſimilia arcenda. ſemper autem erant odorata, propterea dici poteſt quod de odoratis pulueribus hîc loquemur. SEN. Nos in pharmacopolis diuerſas puluerum compoſitiones ſeruamus, ſed multæ non ſunt odoratæ. BRAS. Mihi animo eſt vt omnes illos pulueres contemplemur. SEN. Nihil ad rem faciunt, quia odorati non ſunt, & præterea aliâs ingrediuntur compoſitiones quibus deinde vtimur compoſitis. at ſi ſuffuf puluerem ſignificat, de his pulueribus agemus, & idem erunt quod ſuffuf. BRAS. Tamen ſuffuf & puluis differre videntur. SEN. quo nam modo? BRAS. Quia puluis nomẽ eſt generale ad quodcunq; pulueris genus, & vnumquodq; ſimplex medicamẽtum ſiue craſſe, ſiue tenuiter in puluerem redactum, puluis dici poteſt, & cinis, ac terra ipſa minutiſsimè trita puluis dicitur. at ſuffuf eſt puluis tenuiſsimus atque odoratus. SEN. Pulueres igitur omnes quos in pharmacopolis ſeruamus ſum adducturus? BRAS. Illos omnes, vt cõtemplemur nunquid ipſorum aliquis ſuffuf ſit, nam ſuffuf puluerem ſignificat ex pluriũ ſimplicium pulueribus confectum, atque odoratũ, hos igitur tuos pulueres in medium adducito.

SEN. En puluerem quendam seruamus ex quo fit stomachica nocrea. BRASS. Quis nam est? SEN. Hic qui sequitur.

℞. Cinnamomi
Gingiberis
Singulorum ℥ j.
Macis
Nucis moschatæ
Gariophyllorum
Singulorum ʒ j.

Misce & fiat puluis subtilissimus. hunc seruamus puluerē ad trazeam stomachicā cōficiendam. BRASS. Est odoratus puluis & talis qui vētriculum roborat, flatus dissoluit, coctionē procurat, obstructiones aperit, & reliqua agit, quæ aromatū calida facere cōsueuerunt. at de illo nihil in præsentiarum dicendum videtur, quoniā agemus cū de trazea ipsa verba faciemus. SEN. Seruamus etiā & diagalangæ species. BRAS. Quæ nam sunt? SEN. Hæ quæ sequuntur.

℞. Galangæ ℥ j. ß.
Gingiberis ʒ vj.
Glycyrrhizæ ʒ ij.
Piperis ʒ iij.
Hyssopi siccæ
Gariophyllorum
Cardamomi maioris
Cinnamomi

Nucis

Nucis moschatæ
Singulorum ʒ j.
Misce & fiat puluis subtilissimus. BRAS. Et eiuscemodi puluis suffuf vocari potest, cùm odoratus sit, de quo agemus quando de diagalanga sermonem habebimus, dissoluit & ipse flatus, ventriculum roborat, & frigida membra calefacit. SEN. Cùm de hoc puluere alibi etiam tractaturus sis, senæ puluerem in mediũ afferam, qui ad catapotia continenda seruatur, ad electuaria insuper, & quãdoque ex iure in potu sumitur, vel ex aliquo liquore. BRAS. Puluerem hunc adducito. SEN. Illum audito.

℞. Foliorum senæ
Tartari albi
Singulorum ℥ ij.
Cariophyllorum
Cinnamomi
Galangæ
Amidis
Singulorum ʒ ij.
Diagridij ʒ iij.

Misce & fiat puluis subtilissimus. BRAS. De hoc puluere in libello in quo de catharticis agimus medicamentis quæ pilularum formã non seruant, locuti sumus. SEN. Memoria habeo propterea pulueres hieræ simplicis Galeni in medium adducam. BRAS.

quales nam? SEN. Hos.
℞. Cinnamomi
Mastiches
Assari
Croci
Xylobalsami
Spicæ nardi
Singulorum ʒ vj.
Aloës optimi ʒ c.
Misce & fiat puluis subtilissimus. BRAS. De hoc puluere vbertim locuti sumus in nostro pilularum examine. SEN. De speciebus ergo hieræ picræ Galeni verba faciamus. BRAS. Illas referto. SEN. Hæ sunt.
℞. Cinnamomi
Croci
Spicæ nardi
Schoeni
Assari
Casiæ ligneæ
Xylobalsami
Carpobalsami
Violarum
Absinthij
Epithymi
Agarici albi
Rof. rub.
Turbith electi
Colocynthidis

Mastic

Mastiches
Singulornm ℥ j.
Aloës ad pondus omnium.

BRA. Et de hac hiera in prædicto loco verba fecimus, & vna ostendimus nõ esse Galeni, neq; illam vnquã somniasse Gale. SEN. de aromarico igitur rosato Gabrielis agamus, cuius species, id est, pulueres in pharmacopolis seruamus, ita verò conficitur.

℞. Ros. rub. ʒ x.
Glycyrrhizæ rasæ ʒ iij. ℈ ij.
Ligni aloës
Sandalorum citrinorum
Singulorum ʒ ij.
Cinnamomi electi ʒ iij. ℈ j.
Macis
Gariophyllorum
Singulorum ʒ j ℈ ij.
Gummi arabici
Tragacanthi
Singulorum ℈ v. G̃ vij.
Nucis moschatæ
Cardamomi maioris
Galangæ
Singulorum ℈ ij.
Spicæ nardi ℈ j. G̃ vij.
Musci G̃ xiiij.
Ambracani ℈ j. G̃ vij.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRASS. Abſurdum videretur nos medicamentis locum præoccupare velle: de hoc enim agemus quando de aromatico roſato verba facturi erimus. SEN. De ſpeciebus igitur, id eſt pulueribus confectionis Elesccoph agamus, quæ ex his conficiuntur.

℞. Scamonij
Turbith albi
Singulorum ℥ ij.
Gariophyllorum
Cinnamomi
Gingiberis
Myrobalanorum emblicorum
Nucis moſchatæ
Polypodij
Singulorum ℥ ij.ß.
Zuccari albi ℥ vj.
Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus.

BRASS. De hoc locuti ſumus in medicamentorum examine quæ pilulæ non ſunt, & catharticā vim habent. SEN. Fruſtra igitur hæc refero. BRAS. Non fruſtra quia in memoriam ſaltem illa reuocas, quæ niſi ſępius pertractentur, obliuioni traduntur. SEN. Puluerem igitur audito quem ad necandos vermes ſeruamus.

℞. Cinnamomi electi ℥ ij.
Gingiberis
Cornucerui vſti

spodij

Spodij
Peoniæ
Corallorum rubrorum
Lupinorum
Dictamni
Coriandrorum præparatorum
Singulorum ʒ j.
Seminum caulium
Centonici
Sementinæ
Singulorum ℥ j.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRAS. Et de hoc etiã puluere locuturi sumus, cùm de electuariis & vocatis cõfectionibus agemus. SE. Et pro diacymino conficiendo puluerem seruamus qui talis est.

℞. Cymini præparati ʒ vj.
Cinnamomi
Gariophyllorum
Singulorum ʒ iij.
Gingiberis ℥ ß. ℈ ß.
Galangæ ʒ j. ß.
Piperis
Satureiæ
Calamenthæ
Singulorum ʒ ij.
Piperis longi ʒ ß.
Spicæ nardi
Nucis moschatæ

Singulorum ℈ ij.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRASS. Et de hoc in prædicto agemus loco. SEN. Puluerem igitur diarhodon abbatis contemplemur, qui hoc modo conficitur.

℞. Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorum
Singulorum ʒ ij.ß.
Tragacanthi
Gummi arabici Spodij
Singulorum ℈ ij.
Assari
Spicæ
Mastiches
Cardamomi maioris
Cardamomi minoris
Croci
Ligni aloës
Gariophyllorum
Galliæ moschatæ
Seminum anisorum
Seminũ fœniculorum
Cinnamomi
Seminum basilici
Berberis
Seminum scariolæ
Seminum portulacæ
Maluæ

Lact

Lactucæ
Papaueris albi
Cydoniorum
Citruli
Melonis
Cucumeris
Cucurbitæ
Singulorum ℈ j.
Oſsis de corde cerui
Margaritarum
Singulorum ℈ ß.
Zuccari candi
Roſarum rub.
Singulorum ℥ j.ß.
Succi glycyrrhizæ
Rhabarbari electi
Singulorum ℈ j.
Camphoræ G̃ vij.
Muſci G̃ iij.ß.
Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus.

BRAS. Neq; de hoc puluere vel tantillum verba facturi ſumus, quoniam in libello de electuariis, de eo vt conuenit, verba faciemus. SEN. Abſtinere non poſſum, quin pul uerem illum referam, ex quo diamuſcum dulce conficimus, eſt verò hic.

℞. Croci
Doronici
Zedoariæ

Ligni aloës
Macis
Singulorum ʒ ij.
Albarum margaritarum
Setæ crudæ adustæ
Carabe
Corallorum rubrorum
Galliæ moschatæ
Melissæ
Singulorum ʒ ij.ß.
Been albi
Been rubri
Folij
Serici
Gariophyllorum
Singulorum ʒ j.
Gingiberis
Cubebarum
Piperis longi
Singulorum ʒ j.ß.
Musci ℈ ij.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRAS. Et de hoc etiam puluere tunc agemus cùm de diamosco dulci in electuariis pertractabimus. SEN. Seruamus & diambræ pulueres, qui sunt.

℞. Cinnamomi
Doronici
Gariophyllorum

Mac

Macis
Nucis moſchatæ
Folij
Galangæ
Singulorum ℥ iij.
Spicæ
Cardamomum maioris
Cardamomum minoris
Sandalorum citrinorum
Ligni aloës
Piperis longi
Singulorum ℥ ij.
Ambracani ℥ j.ß.
Muſci ℥ ß.
Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus.

BRAS. Neque hic puluis in præſentiarum conſiderandus eſt, ſed ſuo loco de illo pertractare ſatis erit. tunc verò pertractabitur cùm de electuariis verba faciemus. SEN. Temperare non poſſum quin pulueres diatrion pipereon in medium afferam, etiam ſi illos minimè contemplaremus. hîc verò eſt ille puluis.

℞. Piperis albi
Piperis nigri
Piperis longi
Singulorum ℥ ij. ß.
Gingiberis
Thymi

Haſc

Hasce
Anisorum
Singulorum ℥ j.
Spicæ
Amomi
Singulorum ℈ j. Ĝ x.
Casiæ
Seminum apij
Sileris montani
Assari
Enulæ siccæ
Singulorum Ĝ xv.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRAS. De diatrion pipereon suo agemus loco, propterea ne ipsius tractationem præoccupemus: tunc enim de illo agemus, quando in aliorum ordine erit pertractandum. mirum verò est quòd pulueres in pharmacopolis non seruetis, qui deseruiant solum vt pulueres, & compositiones alias non ingrediantur. SEN. Cōstrictuum puluerem ad hūc vsum seruamus. BRAS. Cuius authoris est? SEN. Est puluis (vt vocant) magistralis, qui certum non habet authorem, sed ita in vsum receptus est. BRAS. Pulueris compositiones referto. SEN. Hæc est quæ sequitur.

℞. Boli armeni
Terræ sigillatæ

Nucum

Nucum cyparifsi
Seminum portulacæ
Myrtillorum
Acaciæ
Singulorum ℥ ß.
Seminum plantaginis
Gypfi
Singulorum ℥ ij.
Thuris albi
Sanguinis draconis
Singulorum ʒ ij.
Mafliches
Tragacanthi
Gummi arabici
Confolidæ maioris
Singulorum ʒ v.
Mifce & fiat puluis fubtilifsimus.

BRAS. Cùm medici conftrictiuum puluerem indicunt tu hunc præbes? SEN. Hunc femper præbeo, nifi medicus quifpiam particulariter puluerem alium indixerit. BRASS. Sunt & alij Ferrariæ pharmacopolæ, qui hunc puluerem conficiunt, fed plura habent in compofitione fimplicia, quàm tu adduxeris. SENEX. Quæ nam? BRASS. Leporis pilos, chartam vftam, & furni fuliginem. SEN. Compofitionē quàm alij parant integram adducito. nam memini me illam quādoq; vidiffe, in quo autem loco

loco, mente non teneo. BRASS. Hæc eſt quam refero compoſitio, à tua etiã in ponderibus differens.

℞. Boli armeni
Terræ ſigillatæ
Seminum portulacæ
Myrtillorum
Acaciæ
Pilorum leporis vſtorum
Seminum plantaginis
Chartæ vſtæ
Singulorum ℥ j.
Fuliginis furni
Gypſi
Singulorum ℥ iiij.
Sanguinis draconis
Thuris
Aloës
Singulorum ʒ ij.
Maſtiches
Tragacanthi
Gummi arabici
Conſolidæ maioris
Singulorum ʒ j.
Miſce & in puluerem redigantur.

SE. Percipio iam in hoc puluere, plura eſſe ſimplicia, quàm in meo. at meo haud pauci vſi ſunt, & valde profuit. BRASSA. In hoc puluére conficiendo nonnulli dicunt

craſſo

crasso modo terenda esse simplicia, quod absurdum iudicare oportet. nam nō solum sunt tenuissimè conterenda, sed etiam per cribrum ex pergameno eliquanda. SEN. Sumitur ne per os hic puluis? BRAS. Sumi nihil prohiberet, at eius frequentissimus est per extrinseca vsus, quando sanguis sistendus est: tunc enim oui albumen sumunt ac concutiunt, postea huic pulueri miscent, & stuppa, vel linteis, vel penicillis recipiunt, & supra locum è quo emanat sanguis imponunt. nōnulli oui albumine & plantaginis succo ad puluerem ipsum dissoluendum vtuntur. SEN. Idem est & pulueris quem seruo vsus. BRAS. Idem prorsus est, sed is quem adduxi magis adstringit. SEN. Omnes igitur aut meum seruant puluerem aut eum quem adduxisti? BRAS. Minimè omnium, nam multi alio vtuntur constrictiuo puluere, & aliū seruāt. SE. Quē nā? BRA. Hūc qui sequitur.

℞. Boli armeni ℔ j.
Myrtillorum ℥ vj.
Sanguinis draconis ℥ iij.
Mastiches
Thuris
Singulorum ℥ j.
Rof. rub.
Balaustiarum

Sing.

Singulorum ℥ ij.
Misce & fiat puluis subtilisſimus.
SEN. Puluis quem seruo est longè vehementior isto. BRAS. Inficias minimè eo, & ille quem superius adduxi est tuo vehementior. SEN. Extant ne alij, qui alium seruent? BRASS. Imò apud aliquos pharmacopolas hunc seruari vidi.

℞. Mastiches
Thuris
Nucum cyparisſi
Antimonij
Corticum granatorum
Balaustiarum
Copularum glandium
Singulorum ʒ ij.
Misce & fiat puluis subtilisſimus.

SEN. Et ego quoq; hunc puluerem seruo, sed cùm alicui intestinum exit, illum tantum præbeo. BRAS. In hoc casu ob id conuenit quia adstringit, verum alij pharmacopolæ pro constrictiuo puluere hunc adhibent cùm simpliciter constrictiuus puluis indicitur, & prorsus constrictiuus est, non tamen aliorum comparatione, nam vehementius adstringũt suprascripti, & hic quẽ pro intestini recti exitu seruas, non tantum adstringit, sed etiam membra roborat, supra quæ ponitur. SEN. Sunt ne antiqui

antiqui de aliquo conſtrictiuo puluere locuti? BRAS. Sunt prorſus. nam Galenus in quinto methodi medendi libro puluerem quendam deſcribit, quo in omni ſanguinis profluuio ad aſtringendum vtitur. SEN. Opto ſummoperè hunc Galeni puluerem addiſcere. BRAS. Id ſtatim efficies, nam ſuum puluerem ita Galenus conficit.

℞. Thuris partem vnam
Aloës partis vnius ſemiſſem
Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. SEN. Quomodo hoc puluere vſus eſt Galenus? BRAS. Illum cum oui albumine ad mellis craſsitudinem ſubigit, poſtea pilo leporis molliſsimo excipit, & loco ſupraponit, vnde ſanguis emanat. SEN. Nonnullos vidi, qui medicamẽtum pilis non excipiunt, ſed pilos potius minutim incidunt, & medicamento miſcent. BRAS. Hoc non magnifacio, nam tot poſſent inciſi pili accipi, quòd illis etiam medicamentum exciperetur. Aetius verò eodem vtitur medicamento, & pilis non excipit, ſed lana, locóq; imponit. SEN. Alios etiam vidi, qui goſopion accipiebant. BRAS. Nonnulli etiam ſunt, qui ſequenti vtuntur conſtrictiuo puluere.

℞. Thuris
Aloës
Pilorum leporis vſtorum

I Boli

Boli armeni
Sanguinis draconis
Terræ sigillatæ
Mastiches
Singulorum ʒ j.

Misce & fiat puluis subtilissimus. SE. Quinam est ipsius vsus modus? BRAS. Is qui superius in aliis pulueribus dictus est, plantaginis succo miscetur, & oui albumine, stuppáque excipitur. SEN. Ego nunquam vidi te constantem cùm pulueres constrictiuos indicis, sed modo vno, modo alio vteris puluere. BRAS. Ita fieri necessarium est, cùm diuersæ etiam fiut intentiones, ad quas ego vtor, & modo hunc adstringētem puluerē, modo illum vt affectui quē curo, conuenit, mihi parandum iubeo, & nunc duo, nunc tria, nūc plura misceo simplicia, vt plus, & minus, adstringere animo est, & vt simul membra ipsa roborare intendo. SEN. Quo modo adstringentia per magis & minus differunt? BRAS. Si omnia in ordinem quæ adstringunt tibi referre voluerim, & secundum vires proprias, secundum magis & minus distinguere, nimis amplū esset negotiū, at paucula quædam per hunc ordinem tanquā omnium specimen adducam, de quibus Galenus mentionem facit, in sexto de compositione medicamentorum

rum ſecundum locos capite tertio. S E. Hæc haud oſcitanter expecto, & ore aperto à te deprehendere incipio. B R A S. Hæc moderatè adſtringunt, roſæ, roſarum flos, palmulæ, phœnicobalani, pampini vitis, rubus, rubus caninus, aſpalatum, cyperum, cycinū, ſiliquæ mori, mori radices, hypociſthis, mala auſtera, pira acerba, ſorba, rheō, aloë, iunci rotundi odorati flos, radix nardi indicæ, radix nardi communis. S E N E X. Quæ poſt hæc vehementius adſtringunt? B R A S. His fortiora ſunt, neq; manifeſtam habent aſperitudinem, fructus ſpicæ Aegyptiæ, rheon, diphryges, rhus obſoniorum, balauſtium, cycini, malicorium, galla, galla omphacitis, baccę myrthi, cotonea acerba, virgulta tenera ilicis, arbuti, ſmilacis, phagi glandes, corna, meſpila, fructus memœcilli. eximiè verò adſtringentia ſunt, omnia aluminis genera, ſed ſciſſum eſt tenuiorum partium, ideo vtilius, atramentum ſutorium, tamen aliquid habet caliditatis. S E N. Acaciæ nullam mentionem feciſti. B R A S. Sub Aegyptia ſpina continetur. S E N. Neq; de bolo armeno, aut terra ſigillata verba habuiſti. B R A S. Inter mediocriter adſtringentia numeranda ſunt. at hîc locus nō eſt de adſtringētibus omnibus pertractandi. tibi autem in pręſentiarum ſatis

ſit, vt hæc ex Galeno ſumpta pro exemplo poſuerim, vt tu ipſe alia ex his inuenire queas. SEN. Cuperem vt tu conſtrictiuum quendam puluerem conficeres, qui vehementiſsimus eſſet. BRAS. Hic eſt vehemētiſsimus adſtrictorius puluis.

℞. Aſpalati
Muſci
Helenij
Myrrhæ
Thuris
Thuris corticis
Maſtiches
Nucum cypariſsi
Myrices
Cyperi
Hypociſtidis
Litij
Acaciæ
Rhu obſoniorum
Nucleorum pineorum
Balauſtiarum
Malicorij
Buccinorum
Eboris
Cornu cerui
Seminum plantaginis
Seminum hederæ
Aloës

Sarcocollæ
Symphyti
Mororum rubrorum exiccatorum
Psylij
Myrtillorum
Plumbi cremati
Aluminis liquidi
Pumicis
Gypsi
Corallorum alborum
Lapidis hæmatitis
Gallæ omphacitidis
Cornum fructus
Maceris
Mastiches
Consolidæ maioris
Singulorum ʒ iij.
Lapidis armeni
Boli armeni
Terræ sigillatæ
Squamæ ferri
Aluminis scissilis
Atramenti sutorij
Singulorum ʒ j.

Misce & fiat puluis subtilissimus. cuius vsus erit ad omnia adstringẽda, quæ adstrictione indigent. SEN. Arbitror tuum hunc pulverem omnia cõplecti, quæ adstrictoriam vim habere scripta sunt. BRAS. Multò plu-

ra ſunt adſtringentia, quàm illa quæ compoſitionẽ ingrediuntur, tamen multa ſunt, & talia quæ nunquam te decipient, ſi puluere iſto vtaris, qui & per os inſumi poteſt, & extrinſecus adhiberi, & per clyſteres iniici, vt adſtrictione indigemus & ratione loci in quo fieri debet. SEN. Poſſet tamen & ex paucioribus fieri adſtringẽtibus ſimplicibus. BRASSA. Poſſet profectò, & ego quandoq; duo aut tria indico, vt illis opus habeo. at in præſentiarum reliquos pulueres quos ſeruas, adducito.

SENEX.

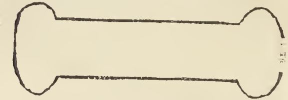
Et capitalem temperatum puluerem ſeruamus. BRAS. Nónne & frigidum ſeruatis atque calidum? SEN. Minimè omnium. BRAS. Ergo cũ capitalis puluis indicitur, ſiue calidus dicatur, ſiue frigidus, ſiue temperatus, hunc ſemper adhibetis, quem temperatum vocaſti? SE. Hunc ſemper adhibemus, & ita præceptor meus faciebat, & ego ad hanc vſq; ætatem ſemper feci, ſi aliũ me facturũ edocebis, illum deinceps cõficiam, ac ſeruabo. BRAS. Neceſſarium erit pulueres iſtos, ſecundum has tres intentiones diſtinguere, & vnumquenque ſeorſum paratum ſeruare, ne talis deinceps error contingat, qualem ad hoc vſque tempus ſemper commiſiſti. nunc verò tuum illum referto

capit

capitalem puluerem,quem ſeruas tempera-
tum.S E. Hic eſt quem refero.
℞. Sandaracæ
Roſ.rub.
Nucum cypariſsi
Myrtillorum
Corticum thuris
Maſtiches
Gariophyllorum
Singulorum ℥ ß.
Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. BRAS.
Gariophylla, contra reliqua ſimplicia ſola
pugnant, tamen ad temperiem quodam-
modo accedunt. at ne putes vnumquenque
tuo modo conficere, cùm nonnulli ſint,
qui capitalem puluerem hoc modo com-
ponant.
℞. Florum chamæmeli
Florum ſtœcadis
Florum meliloti
Singulorum Man.ß.
Maſtiches
Macis
Cubebarum
Nucis moſchatæ
Corticum citri
Roſ.rub.
Singulorum ʒ j.
Corallorum rubrorum ℈ ij.

Salis vſti ℈ iiij.

Conterantur hæc & in puluerem redigantur, ac ſupra coronalem commiſſuram extendatur. SEN. Præceptor meus hac compoſitione vtebatur ad ſacculum conficiendum ſupra caput imponendum. BRASSA. Nihil impedit ſacculum fieri, & hoc puluere impleri, ac ſupra caput poni. SEN. Quænam debet eſſe ſacculi forma ſupra caput imponẽdi? BR. Si vna & lambdæ cõmiſſura roboratione indigeat, hec eſt ſacculi forma

qui his pulueribus implendus eſt, & capiti ſupraponendus. nota verò nonnullos ſub aliis ponderibus hũc puluerem ſeruare. SE. Quo nam modo? BRAS. Iſto qui ſequitur.

℞. Florum chamæmeli
Florum ſtœcadis
Maioranæ
Singulorum Man. ß.
Macis
Maſtiches
Singulorum ʒ j.

Cora

Corallorum rubrorum ℈ j.
Cubebarum
Nucis moſchatæ
Corticum citri
Roſarum
Singulorum ʒ j.
Salis vſti ℈ iiij.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. SE. Pauca eſt in hoc, & in ſuperiori differentia. BR. Pauciſsima omnino, quoniam præcedens deſcriptio recipit corallorum rubrorum ℈ ij. hæc verò recipit corallorum rubrorum ℈ j. in reliquis conueniunt. SEN. Vidi ego pharmacopolas, qui ſequentem ſeruabant puluerem, & nunc ſeruant, & pro capitali omnibus vendunt. BRAS. Nõdum vidi qui nam puluis ſequatur. SEN. Neq; videbis, ſed audies. ita enim conficiunt.

℞. Sarcocollæ
Thuris
Iridis
Sanguinis draconis
Myrrhæ
Ariſtolochiæ longæ
Farinæ hordei
Aloës
Singulorum partes æquales.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus. BRAS. Eſt Auicennæ puluis, ſed qui non ponitur

ſupra caput, ad roborandum, niſi vlcus in capite adfuerit, nam de hoc puluere Auicenna agit, vbi de cranei fractura verba facit, quoniam poſt vlceris concoctionem ac emendationem eo vtitur, vt caro ſub detecto oſſe generetur. SEN. Quos pulueres ad hoc propoſitum iuberes tu ſeruaturos eſſe? BRAS. Optarem vt hunc temperatum ſeruares, & cùm temperatum puluerem capitalem indixero, hunc præberes.

℞. Roſ. rub.
Balauſtiarum
Maſtiches
Singulorum ℥ ij.
Macis
Thuris
Myrtillorum
Singulorum ℥ j.
Nucum cypariſsi
Stœcadis
Singulorum ℥ j. ß.

Miſce & fiat puluis tenuiſsimus. SEN. Multa calida puluerem hunc ingrediuntur. BRAS. Si frigida calidis comparabis, totam compoſitionem ad temperiem accedere percipies, cùm verò capitalem puluerẽ frigidũ indixero, hũc qui ſequitur præbeto.

℞. Boli armeni
Roſ. rub.

Myrt

Myrtillorum
Masticiches
Balaustiarum
Corallorum rubrorum
Gummi arabici
Terræ sigillatæ
Singulorum ℥ ij.

Misce & fiat puluis tenuissimus. SEN. Non videtur multũ frigidus hic puluis. BRAS. nec caput vehementer infrigidandum est, in quo scilicet frigidissimum continetur membrum, adde non debere esse valde frigidum, quia frigidi natura est obstruere. SEN. Tamen in phrenitide maximè infrigidamus ex oxyrhodino, & non fit obstructio. BRAS. In oxyrhodino acetũ adest quod penetrat ac incidit: idcirco non obstruit, imò non conueniret si obstrueret, nunc calidum capitalem puluerem audito.

℞. Nucis moschatæ
Macis
Corticum citrorum
Stœcadis
Maioranæ
Hyssopi
Acori
Cubebarum
Iridis illiricæ
Costi

Menthæ

Menthæ
Singulorum ℥ j.
Gariophyllorum
Cinnamomi
Singulorum ℥ ij.
Euphorbij ℈ j.

Misce & fiat puluis tenuissimus, quo etiam sacculus fieri poterit, & commissuris supraponi. at si puluerem absque sacculo commissuris applicare volueris, in frigido puluere commissuras myrtino oleo vel rosaceo prius delinias, postea frigidum puluerem supraspargito, pro temperato puluere oleo rosaceo vel chamomelino commissuras delinito. cùm verò calidus puluis applicandus erit, nardino oleo commissuræ delinendæ sunt, vel oleo de nuce myristica, quia oleorum vires puluerum viribus similes esse debent, qui commissuris supraponuntur. SEN. Deinceps in tui gratiam hæc tria puluerum genera parata seruabo, vt cùm indixeris, distinctè præbere possim. BRASSA. Alia iam prosequaris puluerum genera.

SENEX.

Seruamus & puluerem sanctum nuncupatum. BRASSAV. Et si de hoc puluere in catharticis locuti sumus medicamentis, tamen ab re non erit compositionem saltem referre

referre. examen verò si quispiam scire voluerit, ad libellum de catharticis recurrat, in quo omnia sunt aperta. SENEX. Ipsum igitur puluerem adducam. BRAS. Id facito. SEN. En adduco.

℞. Folliculorum senæ ℥ j. ß.
Tartari albi ʒ ij.
Gingiberis ʒ ß.

Misce & fiat puluis. BRASSAVOL. Alij hunc puluerem ex elaterio conficiunt, ac reliquis supradictis, tamen de hac re in præsentiarum nos minime loquemur, sed te potius ad alia referenda excitabimus.

SENEX.

Seruamus & senæ puluerem. BRAS. Tamen & ille quem sanctum nominasti senæ puluis est. at de illo etiam in libello de medicamentis catharticis, quæ pilulæ non sunt verba fecimus, vnde te pulueremreferre satis erit. SEN. Senæ puluis hic est.

℞. Foliorum senæ
Tartari albi
Singulorum ℥ ij.
Gariophyllorum
Cinnamomi
Galangæ
Amidis
Singulorum ʒ ij.

Diag

Diagridij ʒ iiij.

Misce & fiat puluis. BRAS. De hoc puluere illa in memoriã reducito, quæ in libello de catharticis medicamentis quæ non sunt in pilularum forma scripta reliquimus. SEN. Alios ergo referam quos seruamus pulueres. BRAS. Iam referto.

SENEX.

Inter illos quos seruamus pulueres, puluis cordialis temperatus suum ordinẽ habet. BRAS. Alios ne à temperato seruatis? SEN. Et frigidum seruamus. BRAS. Calidum verò non seruatis? SEN. Alium nõ seruamus à temperato, & frigido puluerem. BRAS. Hoc fortè probe effectum est. SEN. Quam ob rem? BRAS. Quia cor nunquam calefaciendum est, etiam si frigidissimum sit. at cum calefactione indiget talibus calidis vti debemus, quæ ad temperiem accedant, & ad calidum dependeant, non autem his, quæ cordis caliditatem nimis augere possent. at puluerem hunc tuum pro corde temperatum contemplemur. SEN. Est hic quem refero.

℞. Ros. rub.
Florum boraginis
Florum buglossi
Florum violarum
Singulorum ʒ vj.

Sandal

Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorũ
Singulorum ʒ ij.
Charabe
Corticum citri
Singulorum ʒ j. ℈ j.
Spodij ʒ j.
Gariophyllorum
Macis
Croci
Singulorum ℈ j.
Ofsis de corde cerui ʒ ß.
Been albi
Been rubri
Singulorum ʒ iij.
Misce & fiat puluis.

Quidam volunt cõtundendum esse crasso modo, alij tenuissimè. BR. Cũ his facio qui in tenuissimũ puluerẽ cõminuendum esse monent, quando eo indigemus. SEN. Ita facimus, illum seruamus in frustula concisum, vel mediocriter contusum, postea cùm vti voluerimus eum in tenuissimum puluerem redigimus. BRASSA. Hoc probè effectum est, ne à tenuissimo illo puluere vis effluat medicamentosa, & ideo pro pulueribus seruãdis hæc vna sit regula, primo crasso quodam modo contundantur, quousq; oportunitas contingat, qua illo vti voluer

voluerimus, tunc in tenuissimum puluerem facile redigetur, vel etiā integra simplicia seruētur, quoad ipsis vti voluerimus, & tunc in tenuissimum puluerem redigantur. SEN. Nónne est temperatus eiuscemodi puluis? BRAS. A' temperato nonnihil declinat, tamen alij sunt qui alio vtuntur pro corde temperato puluere. SEN. Quonam? BRAS. Isto.

℞. Rubini
Granatæ
Iacinthi
Smaragdi
Saphiri
Singulorum ℈ j.
Margaritarum non perforatarum ℈ j.
Corallorum rubrorum
Corallorum alborum
Ossis de corde cerui
Cornu vnicornis
Singulorum ℈ ß.
Musci
Ambræ
Singulorum G̃ iiij.
Foliorum auri
Foliorum argenti
Singulorum folia. vj.

Omnia subtilissimè puluerizentur & per linteum eliquentur preter aurum & argentum

tum,quæ postea addantur, aliqui sunt, qui hunc seruant (vt vocant) cordialem puluerem. SEN. Quid tu de hac cõpositione sentis? BRAS. Quid aliud quàm quòd aliâs dixi? cõpositiones quæ pretiosos recipiunt lapides, & aurum ac argentum, vanas esse, nisi sint coronæ regię, aut pontificum infulæ. nam lapides illi pretiosi præter id quod vitra sunt, etiam si essent veri lapides, vires illas ad cor non habere arbitramur, quas arabes authores illis imponunt, idcirco quantũ in me sit potius probo compositionem à te adductã, quàm hanc in præsentiarum à me relatam, & à multis pro cordiali puluere seruatã. SEN. Vidi ego & alios qui cordialem vocatũ puluerẽ seruabãt, ad epithemata cõficienda, & pretiosorũ lapidum fragmẽta recipit, tamẽ & multa alia etiam recipit præter pretiosa fragmenta. BRAS. illum referto. SEN. Hic est qui sequitur.

℞. Florum buglossi
Florum boraginis
Florum melissæ
Singulorum Man.ß.
Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorũ
Sandalorum citrinorũ
Ros. rubrarum
Singulorum ℥ ij.

Doronici
Been albi
Been rubri
Carabæ
Ofsis de corde cerui
Singulorum ℈ iiij.
Corticum citri
Seminis acetofæ
Ligni aloës
Gariophyllorum
Singulorum ʒ j. ß.
Croci ℈ ß.
Margaritarum ʒ ß.
Musci G̃ iij.
Camphoræ G̈ vj.
Rubini
Granati
Iacinthi
Smaragdi
Saphiri
Singulorum ʒ j.
Corallorum rubrorũ
Corallorum alborum
Spodij
Singulorum ʒ ß.

Vnumquodq; horum ſimplicium ſeorſum in puluerem redigatur, poſtea vnà miſceantur, ex hoc deinde puluere cum aceto, vino cretico, aqua roſacea, & aliis aquis, vt

melissæ

melissæ, boraginis, buglossi, acetosæ, epithemata conficiunt. BRASSA. Idem nunc repeto, me scilicet nullam in his pretiosis lapillulis habere spem, nisi magni haberentur, & multa pecuniarum summa venderentur. at si pulueres, vel in epithematibus, vel quocunq; alio modo cordi non applicantur vt calefaciant, vel vt frigefaciant, quando videlicet hæc pretiosa fragmenta recipiũt, sed solum vt cor ipsum roborent. veruntamen alios etiam vidi pharmacopolas, qui ad sacculos pro corde roborando conficiendos sequentem pulverem seruabant. SEN. Illum audire expecto. BRAS. Hic est, ne amplius expectes.

℞. Florum boraginis
Florum buglossi
Florum melissæ
Singulorum ℥ ß.
Rosarum rubrarum ʒ ij.
Florum chamæmeli
Florum roris marini
Singulorum ʒ j ß.
Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorũ
Sandalorum citrinorũ
Been albi
Been rubri
Boli armeni

Ossis de corde cerui
Singulorum ʒ j.
Corallorum rubrorum
Seminum acetosæ
Corticum citri
Singulorum ʒ ß.
Ligni aloës
Spodij
Singulorum ℈ ij.
Croci
Setæ crudæ
Singulorum G̃ x.
Camphoræ ℈ ß.

Vnumquodque crasso modo pulverizetur, ac misceatur. SEN. Pro conficiendis sacculis conuenit vt contritio crasso modo fiat, pro epithematibus autem debent tenuis simplicia in pollinem conteri. at perdurant ne diu pulueres? BRAS. Tantum perdurant, quantum simplicium vis in ipsis permanet, & odor, ac sapor seruatur. SEN. Ego mihi pulueres paro per duos mẽses BRAS. Fortè neque eorum vis tandiu perdurat, tamen puluerum crasso modo cõtritorum vis diutius permanet, quàm in pollinem contritorum. SEN. Nosco & pharmacopolas qui hunc sequentem seruant puluerem.

℞. Zaphiri
Hyacinthi

Rubini

Rubini
Smaragdi
Granatæ
Singulorum ʒ ß.
Corallorum rubrorũ
Corallorum alborum
Ofsis de corde cerui
Spodij
Limaturæ auri
Argenti
Charabæ
Singulorum ʒ ij.
Croci
Xyloaloës
Singulorum ʒ j.
Cinnamomi electi ʒ iij.

Misce & fiat puluis subtilissimus. BRAS. Est puluis à Nicolao Florentino confectus libro quarto in capite de syncope, quo vti possumus ad epithemata, ad cataplasmata, ad linimenta, ad sacculos, vt alia illi cõmiscebimus. SEN. Sit vel Nicolai Florentini, vel alterius, nihil ad rem facit. BRAS. Nota verò nonnullos in hoc puluere etiã addere.

Cristalli
Ambræ
Singulorum ʒ ß.

SEN. Hoc ignorabam. BRAS. Nunc non ignoras, aliqui præterea extãt Venetiis qui

pro temperatis conficiendis pro calidó cor de facculis alium feruent puluerem. SEN. Quem nam? BRAS. Hunc qui fequitur.

℞. Sandalorum rubrorum
Sandalorum citrinorum
Rofarum
Corallorum alborum
Corallorum rubrorũ
Spodij
Camphoræ
Foliorum myrti
Boraginis
Singulorum ʒ j.
Been albi, rubri
Corticum citri
Nucis mofchatæ
Spicæ
Ofsis de corde cerui
Granæ tinctorum
Foliorum lauri
Gariophyllorum
Zedoariæ
Ligni aloës
Ozimi
Roris marini
Cubebarum
Melliffæ
Singulorum ℈ j.
Mufci G̃ iiij.

Amb

Ambræ
Croci
Singulorum ℥ iij.

Contundantur, & fiat puluis qui pro conficiendis sacculis reseruetur. SEN. Est magna compositio. BRAS. Imò est confusa, neq; combustam setam in compositionem aliquam recipiẽdum voluerim. de osse autem de corde cerui, quòd est chartilago quędam neruea, nihil in præsentiarum loquor. nam nullas pro corde habere vires non dubito. at hæc pro temperato puluere qui ad cordis affectus conferat sint satis. nunc de frigido verba faciamus. aliqui pro corde, hunc seruant frigidum puluerem.

℞. Rosarum
Florum buglossi
Florum boraginis
Singulorum ʒ ij.ß.
Corticum citri
Foliorum myrti
Corallorum alborum
Corallorum rubrorum
Coriandrorum præparatorum
Sandalorum rubrorum
Sandalorum citrinorum
Singulorum ʒ j.ß.
Camphoræ ℈ j.
Misce & fiat puluis.

SEN. Hic non est frigidus puluis quem seruo, sed pro conficiendis sacculis pro corde calido hunc potius seruari vidi. BRASSA. Tuum igitur hunc frigidum cordialem (vt aliorum verbis vtar) puluerem explicato.
SEN. Iam explico.

℞. Rof. rub.
Florum violarum
Florum boraginis
Florum buglosſi
Singulorum ʒ vj.
Triaſandalorum
Charabæ
Spodij
Corallorum rubrorum
Corallorum alborum
Myrtillorum
Corticum citri
Singulorum ʒ ij.ß.
Macis
Nucis moſchatæ
Croci
Ligni aloës
Been albi
Been rubri
Singulorum ʒ ß.
Meliſſæ
Baſiliconis
Florum nenupharis

Sing

Singulorum ℥ ij.
Camphoræ
Ossis de corde cerui
Singulorum G̃ xv.
Misce & fiat puluis.

BRAS. Neq; hic est ita frigidus puluis vt fieri potest, sed fortè is qui composuit, calida addidit vt frigida penetrare facerent, quoniam frigida suapte natura sunt ad penetrandũ inepta. at alij sunt Ferrariæ pharmacopolæ qui puluerem alium pro corde magis frigidum seruant? SEN. Qui nam est? BRAS. Hic qui sequitur.

℞. Ros. rub.
Florum nenupharis
Florum boraginis
Florum buglossi
Florum violarum
Singulorum ℥ ß.
Sandalorum alborum
Sandalorum rubrorum
Sandalorum citrinorum
Rasuræ eboris
Corallorum alborum
Corallorum rubrorum
Singulorum ʒ ij.
Coriandrorum ℥ ß.
Lambruscæ
Semen acetosæ

Singulorum ʒ j.
Ossis de corde cerui ℈ ij.
Margaritarum ℈ iiij.
Camphoræ ʒ j.
Croci ℈ ß.
Misce & fiat puluis.

SEN. Hic prorsus est prædicto frigidior. BRAS. Nulli dubium est, quia nihil recipit calidi, vel euidenter ac insigniter calidi. SEN. Arbitror pulueres pro corde adductos esse omnes ad id propositum qui à diuersis pharmacopolis per totam Italiam seruantur. BRAS. Adducam & alium puluerẽ, qui pro corde seruatur, ac per os sumitur, vnde & zuccarum recipit. SEN. Nũquam audiui pulueres pro corde, zuccarum recipere. BRASSA. Hoc deinceps dicere non poteris, quoniam hanc pulueris compositionem tibi referam per os sumendam, quanquam & nihil impediret eo in epithematibus vti. est verò hic qui sequitur ne illum desideres.

℞. Corallorum alborum
Corallorum rubrorum
Terræ sigillatæ
Singulorum ℥ ß.
Rasuræ eboris
Cornu cerui
Singulorum ʒ ij.

Corian

Coriandrorum præparatorum
Spodij
Rosarum
Singulorum ℈ ij.
Seminis acetosæ
Sapluri
Rubini
Smaragdi
Hyacinthi
Granatæ
Ossis de corde cerui
Singulorum ʒ ß.
Zuccari albi ℥ iij.
Foliorum auri
Foliorum argenti
Numero xxv.

Cõterantur omnia subtilissimè & serue tur. SEN. Zuccarum profectò non reciperet nisi per os insumeretur. at fragmenta illa per os insumere, an tutũ sit ignoro. RAS. tutũ quidem est, sed ob quẽ finẽ recipiãtur, me latet. nam non arbitror illas habere vires, quas illis attribuunt arabes. secus verò est pro vna intentione pro roborãdo corde puluerem adhibere, aliud pro alia. SEN. Quid ex tuis his verbis intelligere statuisti? RA. Istud, quod pro corde pulueres quandoque seruantur ad cor à venenosis materiebus tuendum, quandoque ad

ad infrigidandum, quandoque ad calefaciendum, & quandoque per extrinseca, quandoq; per intrinseca, quoniam his pulueribus extrinsecus vtimur, ex ipsis epithemata parando. intrinsecus verò in potu præbendo, vel in catapotia redactis transglutiendo. SEN. Desiderio quodam agitor quempiam pro corde puluerem ex his qui illud roborant, & à materiebus venenosis tuentur seruare. BRAS. Pulueris compositionem te edocebo, sed nunquam vendes, nisi egomet indixero, aut ex meis discipulis quispiam. SEN. Et hoc mihi erit satis, nam plura à te singulis annis in meo pharmacopolio pro ægrotis indicuntur, quàm ab aliis huius vrbis decem medicis simul indicãtur, verum si aliqua contigeret pestilẽtia, ego eo in epithematibus vterer, & per os prębere m. BRA. Hic est pro corde puluis qui venenosis materiebus aduersatur, & aëri venenoso ac pestilenti obsistit, quem te seruaturum deinceps moneo. SEN. Non deficiam quin seruem, sed illum referto. BRAS. Iam refero.

℞. Boli armeni
Terræ sigillatæ
Corallorum rub.
Corticum citri
Singulorum ℨ j.

Scord

Scordei
Calendulæ
Giragæ,id eſt,polemonij
Thlaſpi
Singulorum ʒ ij.
Cinnamomi
Roſ.rub.
Singulorum ʒ j.ß.

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus, quo ad epithemata vti poteris, & ſi per os inſumēda volueris adde zuccari ad pondus omnium,& cinnamomi quantitatem auge, vt ad tres drachmas perueniat. nam tunc magis ſapiet. SEN. Cur in hoc puluere os de corde cerui non poſuiſti, ſpodium, eboris raſuram, & pretioſos lapillos? BRAS. Quia ad hoc negotium nihil prorſus conferre arbitror, nam à nullo authore fide digno proditum eſt, neque vllam habent manifeſtam qualitatem, qua hoc efficere poſsint. at illa omnia quę in præſcripta cōpoſitione extant, apud antiquos authores reperiri conſtat, & ad ea peragenda quæ diximus apta eſſe teſtantur, neſcio etenim quid valere poſsit ad corroborandum chartilago illa neruea, quæ in cerui corde reperitur, minúsq; ſcio quomodo ad idem præſtandum cōferat ſpodiū, ac pretioſi illi lapilluli, imò ſi quid ex his eſſet cui hoc præſtari

præſtari poſſe conſiderem, potiſsimum eſſent margaritæ, quibus tamen modicam fidem adhibeo, & nullam prorſus auro & argento, niſi ratione qua copioſè habētur, & ad neceſſarias res emendas quibus fruimur expenduntur. SEN. Si hæ compoſitiones quas adduxi tibi minimè placuerint tu aliqua parandam edoceto, nam ego illam in tui gratiā ſeruabo. BRAS. Nō ne ſeruatis puluerem pro corde calidum? SEN. Ego nō ſeruo, neq; aliquem audiui qui ſeruaret. BRAS. Cur nō ſeruatis? SEN. Ignoro. BRAS. Fortè hæc cauſa quia cor calidiſsimum eſt omnium mēbrorum quæ in corpore continētur, idcirco refrigeratione aliqua ſemper indiget, vt pulueres illi qui temperati dicuntur calidorum vice fungantur. nam maiorem nō exigit caliditatem quàm illa ſit, quæ in temperatis continetur pulueribus cor, hanc ob rem nemo calidū puluerē pro corde ſeruauit. at temperato pro calido vtuntur. SE. Nūquam audiui medicum aliquem, qui puluerem pro corde calidum indiceret, ſed tēperatū indicentes audiui, cū epithemata fieri volunt. BRAS. Id fit ob id quod à me dictū eſt, cùm à medicis puluis pro corde frigidus indicitur, illum præbe frigidū quē vltimo loco adduximus, & cū tēperatū indicunt illū præbe, quē tu cōficis. ego

ego autẽ hos pulueres nũquã indicam, sed statim puluerem mihi parabo, cum eo pro meis ægrotis indigebo, tamẽ pro horũ puluerum forma ex simplicibus qui cordi vere conferunt, hic qui sequitur est puluis pro corde frigidus, quem seruandũ voluerim.

℞. Florum nenupharis lutei
Rof.rub.
Florum violarum
Florum boraginis
Florum buglossi
Florum labruscæ
Se.acetosæ
Singulorum ʒ vj.
Corallorum rubrorum
Terræ sigillatæ
Boli armeni
Singulorum ʒ ij.
Sandalorum rubrorum
Sandalorum luteorum
Singulorum ʒ iiij.
Camphoræ
Myrtillorum
Singulorum ʒ j.
Croci ℈ i.
Ambracani G̃ iiij.

Misce & fiat puluis subtilissimus, qui præbeatur quando puluis pro corde frigidus à medicis indicitur. S E. Ego deinceps hunc parab-

paralio. BRAS. Si temperatum conficere volueris id facile efficies, si hæc quæ sequuntur. simplicia prædictæ cõpositioni addideris.

℞. Macis
Nucis moschatæ
Cinnamomi
Ligni aloës
Corticum citri
Singulorum ℥ ij.
Musci Ǧ ij.

Misce & fiat puluis subtilissimus, & præcedenti puluеri misceatur, quo poteris etiam pro calido vti, quoniam cor simpliciter calida non exigit, tamen si alicui placeret calidum pulucrem parare, id facilè fiet, si suprascripta simplicia tantum sumantur gariophyllis additis, & in puluerem redactis, sed calidis solum nunquam indiget cor. nunc alios prosequaris pulueres qui in pharmacopolis seruantur. SEN. Nullos alios (quod sciuerim) seruo. BRAS. Tamen alij etiam apud alios seruantur pharmacopolas. SEN. Fortè ex simplici re. nam & ego omnium ferè simplicium puluerem seruo. BRAS. At hoc non probo, cùm melius sit tunc in puluerem redigere cùm medici eo indigẽt, & pulueres quos dixi ab aliis seruari pharmacopolis nõ sunt simplices, sed ex diuersis compositi. SEN. Tu illos referto.

BRAS

BRASSAVOLVS.

Multi incarnatiuum vocatum puluerem seruant, quem supra vlcera quæ exiccatione indigent spargunt, quoniam ob nimiam humiditatem caro in ipsis augeri non potest. SE. Ex quibus conficitur simplicibus? BRAS. Ex his.

℞. Mastiches
Sarcocollæ
Sanguinis draconis
Boli armeni
Corticum thuris
Myrrhæ
Lithargirij
Aloës
Singulorum ʒ ij.

Misce & fiat puluis subtilissimus. SEN. Ferrarienses chirurgos video compositiones semper indicere vt illis videtur, cùm his pulueribus indigent. BRAS. Tamen & nõnulli Ferrariæ, Venetiis ac Romæ hunc prædictum seruant, & cùm puluis incarnatiuus indicitur præbent. SEN. Alios prosequaris pulueres quos minimè seruo, tamen apud aliquos in vsu sunt.

BRASSAVOLVS.

Nonnulli sunt, qui pro virilis membri exanthematibus puluerem seruant, quem vulgò vocãt puluerem pro tarolis. SE. Ego

quandoque hunc puluerem seruaui, sed postea animaduerti me nunquã illum vendere, idcirco illum cõficere ac seruare prætermisi. BRAS. Tu nullum debes habere cum tonsoribus commercium, & cum nõnullis qui temerè medentur. SEN. Neque cum his partem vllam habere volo. BRAS. Sed hi sunt, qui hos pulueres vendi faciunt, & quæ ingrediuntur ignorãt, imò si etiam scirent quæ simplicia ingrediantur, eorum tamen vires ignorãt. SEN. Hunc puluerem referto, nam statim an is sit quem seruabam percipiam. BRAS. Pro virilis membri exanthematibus hic est puluis,

℞. Aloës
Tutiæ præparatæ
Turis
Boracis
Cucurbitæ
Lithargirij
Aluminis rochæ
Tartari
Aristolochiæ rotundæ
Iridis
Boli armeni
Singulorum ℨ iij.
Camphoræ ℨ ß.
Zuccari albi ℥ ß.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

SEN.

SEN. Hic eſt præciſe puluis quem ego ſeruabam. BRAS. Mihi ſubiit mente cauſa, cur illum amplius non vendis. SEN. Quænam eſt? BRAS. Quia omnes vocato præcipitato vtũtur, in puluerem redacto, nam hoc breuiſsimè eiuſcemodi exanthemata tot prætermiſsis ſimplicibus in ſanitatem reſtituit. SEN. Ego etiam ſeruare ſolebam puluerem quendam ad virile membrum vlceratum. BRAS. Et multi pharmacolæ illum ſeruant, quem referre ne pigeat. SE. Ille quem ſeruabam hic eſt.

℞. Gallarum
  Aloës
    Singulorum ℥ ß.
  Zuccari albi
  Sanguinis draconis
    Singulorum ʒ ij.

Miſce & fiat puluis, cuius vſus eſt primò aqua aluminoſa locum abluere, poſtea puluerem ſupraponere. BRAS. At hi pulueres nihil ſunt, ſi præcipitato comparentur, verum horum vſus ſit prius, vt à leuioribus curatio exordiatur.

BRASSAVOLVS.

Miror autem, quòd puluerem aduerſus lumbricos nõ ſerues. SE. Imò ſeruo. BRAS. Tamen non retuliſti. SEN. Eram oblitus, ſed hanc compoſitionem in meo ſeruo

pharmacopolio.

℞. Seminis portulacæ ℥ j.
Musci Ḡ iiij.
Corallorum rubrorum
Coriandrorum præparatorum
Singulorum ℥ j.
Seminis attriplicis ℥ ß.

Misce & fiat puluis, qui cum vino præbeatur potenti, vel aqua decoctionis radicum graminis, vel agrimonij, dosis est ℥ ß. vel Ḡ iij. BRAS. Nescio cur tam pauca copia præbeatur. SEN. Ita audiui. BRAS. Quando ego puluerem pro vermibus indico, tu hunc præbes? SEN. Hunc met. BRAS. O Dij immortales nihil ferè habet, vel modicum quid, quòd vermibus aduersetur, sed de aliis quibusdam miror pharmacopolis, qui libistici radicem sumunt, ac exiccant in furno cùm panis eductus fuerit, postea in puluerem redigunt, & cùm pro vermibus puluis indicitur præbent. SEN. Non conuenit? BRAS. Meliora adsunt, & vermibus magis pro pria, quis aut tibi persuasit, vt talem pro vermibus seruares puluerem? SEN. Nullus, sed præceptorem meum secutus sum virũ grauissimũ, qui puluerem ita paratum seruabat. veruntamen & alium pro vermibus seruabat puluerem præceptor meus, quem semel tantũ confeci, quia

mihi

mihi videbatur potius pro corde puluis. BRAS. Illum referto. SEN. En refero.

℞. Cornu cerui vsti
Granellæ præparatæ
Dictamni
Seminum caulium
Sem. acetosæ
Sem. coriandrorum præparatorum
Sem. portulacæ
Ossis de corde cerui
Singulorum ʒ ß.
Lapidum pretiosorum
Singulorum ʒ j.
Rhabarbari electi ʒ j. ß.
Foliorum auri nu. vj.
Sem. libistici ℈ iiij.

Misce & subtilissimè terantur ac seruetur. BRAS. Quid est granella? SEN. Est herba Ianuæ. BRAS. Ignotum per ignotum tradidisti, nam minus in præsentiarum te intelligo, quàm prius, nempè quid sit herba Ianuæ non intelligo, vocabulum fortè deprauasti, & vbi herba Ianuæ legisti, scriptũ erat herba Iamana. est verò herba Iamana costus, costúsque (de amaro intelligo, ac nigro non de illo, qui nunc est in vsu dulci) vermes interficit. SE. Ita nos vocamus herbam quandam, & granellam, & herbam Ianuæ. BRAS. Alij sunt qui hanc ferè compo-

positionem conficiunt, verùm nonnulla ex superabundanti àddunt, nunc ad alia transeundum est, quoniam tua hæc herba mihi ignota est, nisi sit vocata sementina. SEN. At tu horum compositionem referto, vt quæ addiderint, percipiam. BRASSA. Ita conficiunt.

℞. Cornucerui vsti
Granellæ præparatæ
Dictamni
Mirrhæ
Tormentillæ
Sem. caulium
Sem. acetosæ
Sem. coriandrorum præparatorum
Sem. portulacæ
Ossis de corde cerui
Singulorum ℥ iiij.
Saphyrorum
Smaragdorum
Rubinorum
Granatorum
Hyacinthorum
Singulorum ʒ j.
Rhabarbari electi ʒ j. ß.
Sem. libistici ʒ x.
Foliorum auri numero xl.

Misce & fiat puluis subtilissimus. SEN. Aliqua omninò adest differentia. at non valde

magna

magna.B R A S. Tamen vtraq; compositio ad cor roborādũ potius facit, quàm ad vermes (si illa etiam ad cor faciunt, quæ in cõpositione posita sunt. nam multa sunt quæ neq; cordi cõuenire arbitror) at ego de his compositionibus admiratione afficior. tu verò in mei gratiam hunc, qui sequitur pul uerem seruato, qui mirum in modum vermes interficit.

℞. Corallinæ
Sementinæ
Scordei
Singulorum ℥ j.

Misce & fiat puluis subtilissimus. S E. Hunc tuum puluerem deinceps seruabo. B R A S. At tibi sum compositionem aliam præstaturus quam in mei gratiam seruabis, quando pro lumbricis puluerem indixero: illam verò in scriptis mandaui in vermium curatione quam edidi. S E N. Cùm primũ illam præbebis statim parari faciam. extant verò alij pulueres qui in vsu sint?

BRASSAVOLVS.

Seruatur & à nõnullis pharmacopolis pul uis pro his, qui in lecto mingunt. S E N. Ego aliàs seruare solebã, sed diu est quòd illum nõvendidi, imò & aliqua portio fortè adest in pyxide. B R A S. Modum igitur refer quo illum conficiebas. S E N. Hic est modus.

℞. Coriandrorum præparatorum
Gummi arabici
Granorum myrtillorum
Boli armeni
Singulotum ℥ j.

Misce & fiat puluis, cuius sumenda quantitas est drachma vna ex vino calido nigro styptico in lecti ingressum. BRAS. At illi pharmacopolæ de quibus intelligebam, alium conficiunt puluerem, cuius compositionem in Montagnanam referunt. SEN. Compositionem hanc (ni pigeat) referto. BRAS. Hæc est quam refero.

℞. Stomachorum gallinarum præparatarum ℥ iiij.
Agrimoniæ ℥ j.
Cineris erinacei combusti ℥ iij.

Misce & fiat puluis, cuius præbeatur ægrotanti drachma ex vino, vel ex iure, cùm itur dormitum. SEN. Quomodo præparantur gallinarum ventriculi? BRAS. Hoc modo ventriculi gallinarum sumãtur cultro, deinde ab extima pelle liberẽtur, aquã postea quæ à capitello descendit cùm nigrum saponem parare volunt, accipito, & per horã ventriculos in illam infundito, postea duabus aut tribus vicibus vino lauato, dein in nigrum vinũ per horam infundito, postea vino alio lauato, & deinde in prædictam

capit

capitelli aquam infundito, postea lauato, & iterum in vinum infundito, hócque toties facito, quoties album euaserit, denique in furnum ponantur in quo prius coctus fuerit panis, & exiccentur, ac ad vsus referuentur. SEN. Ego compositionem istam haud magnifacerem. BRAS. Et ego minus. SEN. Quem ergo puluerem pro hoc negotio seruandum desideras? BRAS. Hunc qui sequitur.

℞. Boli armeni
Terræ sigillatæ
Singulorum ℈ j.
Acaciæ
Balaustiarum
Myrtillorum
Corallorum alborum
Rosarum rubrarum
Singulorum ʒ j.

Misce & fiat puluis subtilissimus, cuius sumenda quantitas est drachma vna in vino styptico nigro, cùm dormitum itur. SEN. Videtur potius cōstrictiuus. BRAS. Et quis nam alter esse potest? SEN. Sunt ne alij pulueres, qui ab aliis seruētur pharmacopolis?

BRASSAVOLVS.

Non ne & tu Ducis puluerem seruas? SEN. Seruo, sed illum inter aromata numero. BRAS. Idcirco suffuf est, id est odoratus

pulvis, quo ad ventriculum vtimur roborandum, ac calefaciendum. at quomodo illum conficis? SEN. Hoc modo.

℞. Cinnamomi ʒ ij.
Gingiberis
Galangæ
Gariophyllorum
Nucis moſchatæ
Cardamomi maioris
Cardamomi minoris
Cubebarum
Piperis longi
Singulorum ℈ j.
Zuccari albi ℥ vj.

Miſce & fiat puluis primò pinſendo aromata, poſtea zuccarum. BRAS. Melius eſſet pro ſingula puluerum drachma zuccari vnciam commiſcere. at hunc ducis puluerem alij faciũt ex ſolo cinnamomo, & zuccaro, alij hoc modo.

℞. Cinnamomi ℥ j.
Gingiberis ʒ j.
Croci ℈ ß.
Zuccari ℥ iij.

Miſce & fiat puluis, vel primò aromata in puluerem redigito, poſtea zuccarum addito, alij ſunt qui magnam conficiunt compoſitionem, & illam ſub Ducis nomine ſeruant. SEN. Quo nam modo hi parant, & ex quib

quibus? BRASSAV. Hoc modo.

℞. Cinnamomi
Gariophyllorum
Corticum interiorum cinnamomi
Amomi
Melegetarum
Trium piperum
Gingiberis
Folij
Ligni aloës
Macis
Singulorum ℥ ß.
Cardamomi
Cubebarum
Singulorum ℥ j.
Spicæ nardi ℈ ß.
Musci Ğ iiij.
Nucis moschatæ ℥ ß.
Zuccari albi ℥ vj.
Foliorum auri num. vj.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

SEN. Magna profectò est compositio eiuscemodi. BRAS. Magna quidem est, tamen simplices compositiones mihi potius arrident, vt illa cæteris præstare videatur, quæ cinnamomũ tantum gingiberem, ac zuccarum recipit, neque illa despicienda est, quæ præter hæc nonnihil etiã assumit croci. SENEX. Extant ne alij pulueres, qui ab aliis

aliis ſeruentur pharmacopolis?

BRASSAVOLVS.

Nonnulli pulueremſeruant ad inteſtini exitum.SE. Cuius inteſtini? BRAS. Recti inteſtini, quod inuertitur, & ad quantitatem quandoq; quatuor aut ſex digitorum plus minus exit.SEN. Ego nunquam puluerem hunc ſeruaui, tu verò compoſitionem referto ni tibi moleſtum ſit.BRAS. Moleſtum minimè eſt, ſed illa hæc eſt, quàm nũc tibi refero ſi audire ne pigeat.

℞. Maſtiches
Thuris
Nucis cyparisſi
Antimonij
Corticum granatorum
Balauſtiarum
Glandium
Singulorum ℥ ij.

Miſce & fiat puluis.SEN. Quo nam modo hoc puluere vtuntur? BRAS. Inteſtinum prius vino nigro tepido, quod ſtypticitatem quandam habeat abluunt, poſteà inteſtinum hoc puluere aſpergunt, & paulatim intra anum imponunt: ita enim paulatim conſtringitur, & non exit, tamen de hoc inteſtini exitu ſuo agemus loco, quando exitus inteſtini recti curationem moliemur.

SEN

SENEX.

Rhabarbari insuper puluerem seruamus, & aloës. BRAS. De simplicium pulueribus hîc verba non facimus, sed de compositis tantum loquimur. nam hoc modo vnumquodque simplex hîc esset pertractandum.

SENEX.

Memini me quandoque pulueres alios seruasse quos in præsentiarum minimè seruo, cùm illos vel nunquam vel semel tantum vendiderim. BRAS. Quos nam? SEN. Puluerē ad gonorrhœam seruare solebam & cùm quispiam hunc affectum patiebatur hunc puluerem illi præbebam. BRAS. Puluerem ipsum referas. SEN. Hic est.

℞. Menthæ siccæ ʒ iij.
Sem. agni casti
Radicum iridis
Singulorum ʒ ij.
Sem. ruthæ ʒ j.
Sem. lactucæ ʒ ij. ß.
Misce & fiat puluis subtilissimus.

BRAS. Quomodo præberi iubebas, & in qua copia? SEN. Absque pondere semicochlear commune accipi iubebam, ex albo vino per duas ante cœnam horas. BRAS. Melius est illum ex iure accipere in quo vitulorum aut boum pedes ebullierint, tamē non multum adstringebat hîc tuus puluis, arbitr

arbitrórque vix vnum fuisse sanitati restitutum. SEN. Ob hoc fortè nullus fuit vel vix vnus, qui illum emeret. BRAS. Melius est ex bolo armeno, terra sigillata & albis corallis puluerẽ hunc conficere. nunc vnusquisque medicus ad hoc propositum vt illi videtur puluerem indicit. tunc autem alios ne seruabas pulueres.

SENEX.

Seruabam & puluerem ad dolores post partum, cùm iuuenis eram, statímque cùm mulier pepererat puluerem hunc ab ea sumi iubebam, nunc nulla est quæ illum recipiat, propterea ab vsu ita desiuit, vt amplius non vendatur, ob hoc illum minimè seruo. BRAS. Ipsius compositionem saltem adducito. SEN. Hæc est quæ sequitur.

℞. Corticum casiæ
Casiæ ligneæ
Cinnamomi
Cap. veneris
Singulorum ℨ ij.
Aniforum
Passularum
Singulorum ℨ iiij.

Terrantur subtiliter, & cum vino albo præbeatur. BRAS. Puluis hic obesse nõ potest, tamen alia multa sunt quæ exquisitius ab his doloribus liberãt, idcirco non mirum si

aboletus

aboletus ſit huius tui pulueris vſus. alios autē vidi pharmacopolas qui ita parabant.

℞. Cinnamomi
Gingiberis
Aniſorum
Amidis
Seſelidis
Cumini
Singulorum ʒ ij.
Matricariæ
Arthemiſiæ
Sabinæ
Cap.ven.
Singulorum ʒ j.
Myrrhæ
Bdelij
Singulorum ℈ j.
Zuccari ad pondus omnium

Miſce & fiat puluis ſubtiliſsimus, cuius ſumenda quantitas eſt drachma vna ex vino cretico, vel ex iure, in quo petroſelini radices, ac fœniculi ebullierint, ſed nec puluis iſte amplius in vſu eſt. SEN. Audiui caſsiæ corticē multum facere ad hoc propoſitum, qui compoſitionē meam ingreditur. BRAS. quam caſsiam intelligis? SEN. Illam qua ad leniendum ventrem vtimur. BRASSA. Ergo huius vocatæ caſsiæ quam ego ſiliquam oblongam nomino corticem ſumis?

SEN.

SEN. Illum fumo. BRAS. O' maxima hominum ignorantia. SEN. Multos audiui medicos qui corticẽ illum ad menses prouocandos indixere. BRASSAV. Vtinam mendici potius essent, quam medici, hi qui adstringentem rem pro aperiẽte adhibent. SENEX. Ergo cortex ille adstringens est? BRAS. Hoc hi soli ignorant, qui sensu carent. SEN. At indies video medicorum turbam, ad ciendos menses hoc cortice vti. BRASS. Optimè dixisti medicorum turbam, hoc vti, quia celebres medici huius generis peccatum non committerent. SEN. Vnde prouenit hic error? BRAS. Hinc errorẽ istum emanasse arbitror, quoniam id quod in præsentiarum cassia vocatur cur ita nominetur ignoro, cùm potius oblonga siliqua vocari deberet, & longum chirath. at apud antiquiores græcos cassiæ quidem mentio fit, sed per cassiam id intelligunt, quod nos vulgò canellam vocamus, vnde recentiores medici, id quod à græcis cassia dicitur, idem esse putarunt, cum eo quod ab Arabibus cassia vocatur, vnde omnes antiquorum cassiæ proprietates quæ nostra canella est, Arabum cassiæ quæ est siliqua oblonga attribuunt, verum inter alia ad quæ confert antiquorum cassia, hoc vnum est, menses ciere, recentiores hinc

hinc accepisse arbitror, cùm & censuerunt, & scriptis mandarunt casiā hanc Arabum menses prouocare, vnde nomine decepti putarunt, & vulgarem casiam easdem habere vires, eandémque esse. SEN. Non potuit ædepol alia fuisse causa, quam ista. at quomodo nosti huius vulgaris casiæ corticem adstringere? BRAS. Pręter ipsam experientiam, quæ rerum omnium magistra est, & gustus ipse hoc ostendit, nam si corticem hunc masticabis adstringere prorsus conspicies præter id quod est terreæ naturæ, siccæ, atque frigidæ, vnde si eo ad infrigidandum, & exiccandum vti volueris, munus hoc efficere posse, nō dubitamus. SEN. Adsunt ne alij pulueres qui ab aliis seruentur pharmacopolis?

BRASSAVOLVS.

Nullus alius mihi in mentem venit pręter puluerem vocatum cyprium. SEN. Puluis hic ad myropolas spectat, nō autem ad pharmacopolas. BRAS. Imò & nonnullos pharmacopolas illū seruare noui, & secundum Arabes potest vocari suffuf, cùm sit puluis odoratus. SEN. Quomodo conficitur eiuscemodi puluis? BRAS. Varia sunt huius puluis genera, & tot ferè componitur modis quot sunt myropolæ, & multi cum paucis odoratis compositionē parant,

vt magis lucrentur, modo nonnihil redoleat puluis. SEN. Tu integras compositiones referto. BRAS. Et integras & optimas tibi referam compositiones, audito igitur cyprium puluerem qui suauiter redolet.

℞. Rosarum damascenarum
Cyperi
Sandalorum citrinorum
Singulorum ℥ j.
Iridis ℥ ß.
Ligni aloës
Calami aromatici
Galangæ
Belzuini
Singulorum ℈ j.
Gariophyllorum ʒ j.
Musci Chirath. v.
Zibetti Chirath. iij.

Vnumquodque horum in puluerem redigatur, & simul secundum artem misceantur. SEN. Hic est puluis cyprius? BRAS. Est vnus modus illius pulueris, tamen & hoc potest muscus quercinus suffumigari, & reddi odoratus, vt postea ostendemus in alio, qui sequitur illius pulueris modo. hic verò puluis in vitrea phiala seruandus est. SEN. Illum igitur referto, quem dicebas pulueremn. BRAS. Iam refero.

℞. Musci quercini ℔ j.

Musc-

Muſcum verò longiorem eligito, & magis album qui haberi poſsit, craſſáſque illius partes abiicito, poſtea dulci aqua lauato, & toties lotiones repetito quoties vltima aqua qua lauatur clara ac limpida euadat, deinde ſupra tabulam optimè ſiccã extendatur, Soliq; exponatur, donec egregiè ſiccetur, poſtea roſacea aqua aſpergatur, dein linteo tegatur, & Soli iterũ exponatur, donec exiccetur. interim verò ſæpius voluendus, ac reuoluendus muſcus eſt, dúmque ſolis feruorem adhuc ſeruat, fricandus eſt ac in puluerem redigendus, & per ſetaceũ cribrum eliquandus: manibus verò fricandus eſt in linteo & extra linteum: id verò quòd in cribro permanebit, & per foramina non eliquabitur, iterum Soli exponendus eſt, & eodem modo faciendum, quoad vniuerſus muſcus ſubſederit, & per ſetacei cribri foramina eliquatus fuerit, dein puluis hic ſumatur, & roſacea aqua moſchata aſpergatur, poſtea ſupra amplam menſam in inferiori parte extendatur, magnóque linteo tegatur, deinde ſequenti ſuffumigio foueatur, ac ſuffumigetur.

℞. Belzuini ℥ iij.
Styracis calamitæ ℥ iiij.
Laudani
Ligni aloës

Singulorum ʒ j.
Moſchi Chirath.ß.

Vnumquodque per ſe conteratur vel cultro incidatur, & omnia ſimul miſceatur, deinde ex hoc ſuffumigio, ad vnius cerasi quantitatem ſumatur, & igni modico ſupraponatur, hócque ſuffumigium ſub iam dicta menſa collocetur, & per vnius horæ ſpatium dimittatur, poſtea iterũ eodem modo ſuffumigium fiat, & iterum per horæ ſpatium effumet. hócque modo continuandum eſt, quouſque compoſitio ex qua ſuffumigium fit deficiat. cùm verò puluis ſuffumigium ita receperit in vitream phyalam probè obturatam reponendus eſt. nota verò ſuffumigium iſtud fuiſſe ſatis ad libram vnam muſci quercini odoratam reddendam. SENEX. At ſi puluis ſit in maiori copia quid tunc agendum eſt? BRASSAV. Suffumigium multiplicare eſt opus, cùm verò puluere iſto vti volueris tunc.

℞. Huius ſuffumigati pulueris ℥ j.
Belzuini ʒ j.
Muſci Chirath.iiij.
Zibett Chirath.iij.

Miſceantur hæc & in vitrea ampulla bene obturata ſeruentur, ſi verò huic ſuffumigato pulueri primam compoſitionem commiſceri volueris non mediocriter odoratum

tum reddes puluerem. SENEX. Neque iste secundus erit inodorus. BRASSAVOL. Imò apprimè redolet, & odore haud negligendo. SEN. Extant ne alij conficiendi modi? BRASSAVOL. Extant, & multi, nam adest cyprius puluis rosatus. SEN. Quomodo cōficitur? BRASSAVOL. Hoc modo.

℞. Rosarum damascenarum ℥ ij.
Sandalorum rubrorum ℥ j.
Ligni aloës
Ciperi alexandrini
Singulorum ʒ iij.
Iridis ʒ j.
Gariophyllorum tritorum ʒ j.
Musci optimi Chirath.iij.
Zibetti
Ambracani
Singulorum Chirath.ij.

Vnumquodque seorsum in puluerem redigatur, & per cribrum setaceum eliquescat, postea simul misceantur, & in vitrea ampulla bene clausa reseruetur, hic est vnus modus cyprij pulueris ab aliis distinctus, tamen ex hoc potest quercinus muscus prędicto modo suffumigari, & postea addantur muscus, & ambra, tunc erit exquisitus puluis & suauem spirans odorem. SENEX. Non dubito, at extant ne alij præparandi

hunc puluerem modi? BRAS. Extat & cyprius puluis niger. SEN. Nunquam vidi nigrum, sed vidi equidem non probè album, qui cineritiũ colorem præseferebat : ne verò tibi molestum sit nigrum hunc referto. BRAS. Hic est qui sequitur.

℞. Cyperi ℥ ij ß.
Sandalorum citrinorum
Laudani
Singulorum ℥ ß.
Gariophyllorum ʒ iij.
Musci Chirath. iij.
Zibetti Chirath. ij.

Vnumquodque seorsum tenuissimè conteratur & vnà misceantur, ac in vitrea ampula reseruetur. SEN. Si postea quercini musci suffumigato pulueri, hunc puluerẽ commiscere voluerim, nõ ne fieri poterit? BRAS. poterit quidem, sed si hoc feceris tam odoratus nõ erit, vt sunt pulueres illi quercino musco haud mixti, neque isto addito puluis erit niger. SEN. Cur omnes quercinum muscum accipiunt? BRAS. Cur ad odorata conficienda olea, balaninum accipitur? SEN. Quia vniuscuiusq; odoris expers est, & omnes facilè recipit. BRASSAV. Idem de querno musco iudicium fieri debet, nam nullum penitus odorem spirat, & omnes facilè recipit, idcirco media est ad pulueres odor

odoratos materia, nam pro aliorum medicamentorum materia, illa ſumuntur, quæ exuperantem nullam qualitatem habent, vt neque calida ſint neque frigida, neque humida, neque ſicca, æque illa ſumēda ſunt pro cōmuni odoramentorum materia quæ nullum habent odorem, neq; ſuauem, neq; inſuauem, qualis eſt muſcus iſte roboreus, qui ab his ſumitur, qui odoratum hunc cyprium puluerem cōficere volunt. SEN. Adſunt ne alij hunc puluerem conficiendi modi?. BRAS. Imò adſunt, nam nonnulli ita confecere, primò quercinum muſcum in Ianuarij menſe collectū recepere roſaceáque aqua lauarūt, poſtea in Sole, vel in furno exiccarunt, itaq; dum adhuc incaleſcebat, ipſius libram vnam recipiebant, iridis vnciam vnam, & in puluerem redigebant, & tenuiter per cribum ſetaceum eliquabant, deinde roſacea aqua madefaciebant, vt totum id humidū efficeretur, poſtea ſupra ſetacei cribri fundum extendebāt, linteóq; contegebant, & ſub cribro ſetaceo ſuffumigium hoc modo faciebāt, pro vnaquaque prædicti pulueris libra, hæc pro ſuffumigio recipiebant.

℞. Pulueris belzuini ℥ j.
Styracis calamitæ ℥ iij.
Ligni aloës ℥ j.

omnia hæc conterantur, ac misceantur, & supradictus musci puluis eo suffumigetur, cauendúmque est ne ab vlla parte exeat fumus, at per semihoræ spatium dimittatur, postea iterũ eodẽ suffumigio suffumigare oportet, deinde accipiendum ac iterũ pinsendum, cum eo quod relictum est ex prædicto suffumigio, & iterum per cribrũ setaceum eliquandum, & pro singula huius pulueris vncia miscendum.

Musci chirath.ij.

Ambracani chirath.j.

Zibeti chirath.iij.

Hęc simul misceantur, & exquisitus puluis habebitur. SEN. Et etiam bene suauiter odoratus. BRAS. Et suauiter odoratus. SEN. Adsunt ne alij cõficiẽdi hos pulueres modi? BRAS. Adsunt, hũc audito modum, bouillum stercus recẽs accipito, & in sole, vel apud ignem exiccato. SEN. Odoratus esse non poterit si ex stercore conficiatur. BRAS. Reliquum audito, postea an fœtere possit iudicabis, nam quandoq; ex amaris rebus dulcia fiũt, immatura persica amara sunt, quæ cùm maturescunt dulcissima euadunt. SEN. Illud natura fit non arte. BRAS. Et ars naturam imitatur, & ea plerunque ars perficit, quæ natura perficere nesciuit, vnde immatura persica quæ

amara

amara sunt, si melle vel zuccaro cōdiantur melleā dulcedinem, ac sacchareā acquirūt. SEN. Prosequaris igitur. BRAS. Deinde conterātur & rosacea aqua exquisita abluatur in catillo per diem dimittendo, quòd quater fiat, denique in eodem extendatur vitreato catillo, vt stercus totum in catillo extensum sit, ac illi inhæreat, deinde prædictus catillus vertatur, suffumigando vt superius dictum est, in supradicto puluere, opúsque est prædictum puluerem dum suffumigatur cōmouere. si verò exiccaretur, opus est iterum aqua rosacea illum madefacere, cúmq; pluries fuerit suffumigatus puluis in prædicto catillo bene tecto exiccari permittatur, & cùm probe siccus erit in vitrea ampulla conseruetur, postea

℞. Huius pulueris ita præparati ℥ j.

Belzuini ʒ iij.

Musci chirath. iij.

Omnia simul misceantur, ac puluis fiat. SEN. ex stercoribus ergo odoramenta fiūt, hoc idem est vt cùm aliqua condiuntur edulia quæ simpliciter edi non possunt, sed conditura efficit, vt gustui sint apta, non pauci acerbi fructus edi non possunt, qui posteaquam cōditi fuerint, à nobis libēter excitantur. BRAS. Non ne audiuisti nonnullos quandoque dicentes si calceorum

foleæ condirentur, quòd egregiè saperent? SEN. Audiui. BRAS. Et ita esse constat, nã illustrissimus & excellẽtissimus Alphõsus Dux Ferrariæ tertius, qui supra omnes quos vnquam nouerim herbarum, florum, fructuum, surculorum & caulium cõditura delectabatur, huius rei periculum fecit, posteaquam foleas aqua, cinere, & calce diu macerari fecit, zuccaro condiri iussit, & omnes conditas foleas degustarũt, inter quos & ego testis sum, qui per multos etiã annos partem foleę conditam seruaui, quis vnquam putaret nuces pineas cum summis corticibus edi posse? cùm sint tam præduri fructus, sed illos conditura molliores & esui aptos reddit. SEN. Imò & nucem plurimã cũ crescit nullus vnquam edere posset, nisi conditam, at sunt ne alij hunc puluerẽ conficiendi modi? BRAS. Adsunt, nã hic est vnus modus ab aliis distinctus, aridas rosas accipito & in puluerẽ redigito, & si tibi videatur adde modicum pulueris liliorum alborũ, postea styrachis, ac belzuini æquales partes addito, de horum verò statuta quantitate nihil dicitur, quoniam quanto horum plus apponetur, tanto redolentior reddetur compositio. SEN. Ergo puluerem hunc, non ingreditur quercinus muscus? BRAS. Nõ ingreditur, sed & alium audito

cyprium puluerem.

℞. Florum aranciorum
Florum rosarum odoratarum musco
Rosarum
Florum gelsmini
Singulorum partes æquales.

Exiccentur & fiat puluis, vt in cyprio puluere ex quercino puluere superius dictum est. at puluis alius cyprius nunc mihi in mẽtem venit qui violaceus nuncupatur, & albus est. SEN. Hanc compositionẽ libẽter audiã, præsertim cùm violarum odor mihi gratus sit, neque odoratis vaporibus caput offendit, imò neque vapores ascendere sinit. BRAS. Compositionem igitur audito.

℞. Iridis ℥ iij.
Sandalorum citrinorum ℥ ij.
Rosarum damascenarum
Ligni aloës
Belzuini
Cyperi
Singulorum ℥ ß.
Musci chirath. iiij.
Zibetti chirath. ij.

Omnia singulatim in puluerem reddãtur, postea simul misceantur, & in vitream ampullam seruẽtur. SEN. Cur cyprius puluis violaceus appellatur, cùm neq; violas, neq; violarum odorem vllo modo spirare poss

posſit? BRASS. Id verum eſt quòd dicis, tamen à myropolis violaceus nuncupatur. at ſi ego illum violaceum vocandū voluerim, iuberem vt exiccatæ violæ adderētur, licet cùm ſiccæ ſunt, multum odoris nō habeāt. SEN. Neq; cùm virides ſi manibus tractentur, tamen ſiccæ nonnihil ſeruant odoris. BRAS. Imò virides pertractatæ neſcio quid herbacei ſpirare videntur. SEN. Adſunt ne aliæ horum puluerum compoſitiones? BRASSA. Adeſt & hęc quam qui conficiunt dicunt eſſe cyprium puluerem naturalem, fortè quia ſimpliciſsimus iubent in Decembris luna, vel Ianuarij colligēdā eſſe lalanem.i.vſnem, & in vmbra exiccandam, poſtea cum modico aquæ roſaceæ pinſenda eſt, & in paſtæ modum redigatur, (ſi verò abſque roſacea pinſeretur nares ingrederetur, & illas offenderet) cùm erit pinſa, & ita in paſtam redacta, ponatur in pateram, & in vinariam cellā, vel in locum alium humidū deportetur, quoad mucida euaſerit, ac effloruerit, tunc iſtam ſupra tabellam extendito, & in clibano vel ſole exiccari facito, poſtea iterū in tenuiſsimū puluerem redigito, & ſolo belzuino ſuffumigato, vel pro ſingula pulueris iam ſicci libra Manne belzuino drachmæ decem miſceantur, & diu in mortario agitanda, & ita

& ita erit optimus puluis. SEN. Quid lalane sit ignoro, & quid etiã vsne. BRAS. Herba est, quæ è Cypro Venetias affertur musco similis, imò est ipse muscus quo & tu vteris, & arabes arborũ muscum vsneen vocant. SEN. Hinc forte accepit vt cyprius vocaretur. BRAS. Imò hæc fuit nominis causa, quia è Cypro Venetias conuehitur, muscus verò noster qui in quercubus oritur non est adeo exquisitus, vt cyprius, nonnulli in cypro in puluerem redigunt, & in placentulas subigunt, vt commodius ferri posit. SEN. Sunt ne illæ placentulæ quibus Ferrarienses myropolæ vtuntur ad hunc puluerem conficiendum? BRAS. Illæ prorsus sunt, quas cirellæ de cypri vocant. SEN. Prius quid essent ignorabam, & terrã quandam esse arbitrabar. BRAS. Non est terra, neque subdentibus stridet, sed est prædictus puluis, quem & emptores ignorant, sed dicunt ad cyprium puluerem conficiendũ esse cirellas. SEN. Ferrarienses pharmacopolæ quomodo puluerem hunc conficiunt? BRAS. Placentulas istas in puluerem redigunt, quæ belzuino suffiunt, postea odoratum quodpiam addunt, vt muscum, vel ambracanum, & zibettum nonnũquam commiscent at suarum commixtionum certam regulam non habent:

quon

quoniam aliquis plus odoramenti, aliqui minus, aliqui vnum, aliqui aliud cõmiſcẽt odoramentum. at pulueres quos ſuperius enarrauimus perfectiſsimi ſunt. SEN. Cypriæ iſtæ placentulę ſunt cineritij coloris, ad album vergentis. at adſunt ne alia ſimplicia quibus hic puluis confici poſsit? BRAS. Illa omnia quæ ex ſe nullum odorem ſpirant, & odores facilè recipiunt, talis eſſe generis arbitrandum eſt, nonnullos vidi qui amygdalarũ intimos cortices comburebant, & in puluerem redigebant, & pro huius pulueris fundamẽto vtebãtur. SEN. Quos cortices intelligis? BRAS. Non perduram teſtam, ſed intimum illud ſpolium, quod amygdalæ ſubſtantiam immediatè contegit, alij (quos potius probo) in clibano exiccant, & in puluerem redigunt, poſtea ſupradictis modis ſuffumigant, in populo albo tenellum quoddam adeſt albumen friabile quòd in puluerem redigi poteſt, & (vt prius dictum eſt) ſuffiri. nam nullum habet odorem hic puluis, & eſt omnium capax, æque verò friabile eſt eiuſcemodi lignum vt optimum agaricum. nonnulli ſunt nunc Ferrariæ qui alabaſtrum vocatum lapidem in tenuiſsimum pollinem redigunt, & ſuffiunt, ac prò cyprio puluere vendunt, alij ampullam ſuffumigant

migant,postea implent puluere aliquo,qui cùm in ampulla ab emptoribus odoratur, ob odorem ab ampulla cõtractum, odoratus videtur, postea cùm extrahitur nihil penitus redolet. SEN. O sceleftissimi omnium. BRAS. Hic est Aediliũ,& Tribunorum plebum error, qui curare deberent ne quispiam deciperetur. SEN. Adsunt ne alij cyprij pulueres? BRAS. Infinitis ferè aliis confici posset modis, tamen à præscriptis haud multum euariare poterũt. at tempus iam est huic de cyprio puluere sermoni metam imponere, tu alios interim pulueres referto, ex his quos in pharmacopolio seruas. SEN. Nullos alios seruo pulueres, neq; (vt Arabicè loquar) suffuf. BRA. Huic igitur contemplationi finem imponamus. SEN. Vt lubet.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium Oleorum, quæ apud Ferrarienſes pharmacopolas ſeruantur.

BRASSAVOLVS SENEX.

BRAS. Neque pluuia, neque ventus, neque cœnoſa via te remorari potuerũt quin huc accederes? SEN. Imò neque tonitrua, neq; fulgetra, neq; ipſa fulmina talia extitiſſent, vt me vel pauxillum domi occluſiſſent, vel detinuiſſent, quin ad noſtrum hoc negotium perficiendum acceſsiſſem. Nam tam vehementi ſum dulcedine affectus in his compoſitionibus conſiderandis, quæ in meo ſunt pharmacopolio, & tanta dulcedine illectus, vt cùm bibo, cùm edo, cùm dormio, cùm vigilo, in his ſemper verſor. Tota nocte dormiens hanc ſchædam ſcribebam. BRAS. Vnum tamen ſcio quòd te domi

domi per integrã diem clausisset. SE. Quod nam illud est? BRAS. Insomnium aliquod terrificum, & horrorem inducens, nam audiui te insomniis adeò credere, vt tota vita tua ab illis dependere videatur: nihilq; tibi magis certum esse potest ad futura prædicenda insomnio. SEN. Necessarium est me illi rei credere, quæ nunquam me fefellit. nam nihil prorsus mihi euenit commodi, vel incõmodi, nihil dextri vel sinistri, quin illud dormiens longè antea præuiderim. BRAS. Id melancholicis præ cæteris contingit naturis. Si tot ostenta, tot portenta, tot praua insomnia, & terrifica, tot visa, & tot varios euẽtus tibi cõtigisset, quot mihi superiori anno 1550. contigere antequam Romam proficiscerer, non dubito te Romam vnquam fuisse profectum. SEN. Talia fortè extitere, vt neque domi recessissem. nam his rebus sum valde addictus, neque absq; ratione quoniã sæpius mihi verũ predixere. Imò ab insomniis nunquã deceptus sum. at quæ fuere ista tam horrida, támq; terribilia, quæ tibi occurrere? BRAS. Quæ, tot, & tanta, támque terribilia, vt relaturus horrescere incipiam: nocte illa, qua mihi summo mane indicatum fuit illustrissimum Ducem Romam profecturum esse, & me accingi oportere, vt illum comitarer,

huius generis visum in somniis accepi: per asperos, inacessósque montes mihi equitare videbatur. cúmque in summum deuenissem iugum, è maximo præcipitio equum decidisse, & in acutũ lapidem caput meum impegisse: præ ictu verò magnam vocem emisi, & cum tanto tremore, tantóq; timore experrectus sum, vt anceps sim, an in veris discriminibus tantum vnquam timuerim: iterum dormiui, & statim per montes mihi equitare videbatur, & à nonnullis latronibus insequi, at ego citato cursu fugiebam. Equus verò flumen ingressus, quod transeundum occurrebat bibere volens, statim in caput decidit, méque in profundam aquam deiecit, submergíque videbar: at latrones occurrentes, me ab aqua liberarunt, spoliarúntque, & nudum reliquerunt. Ego autem fingebam esse mortuum. Abibant latrones, vnus verò ex illis ad me conuersus dicebat, videtur quòd adhuc palpitet, illum finire statui, ne quandoque nos insequeretur. nam homo mortuus bellum non ingerit, pugionéque euaginato, me punctim in thorace feriebat, primóque illo ictu, magno cum eiulatu experrectus sum: tũc vxor mea, quæ vnà in eodem erat thoro, quid haberem interrogabat: nam persenserat me in magna esse angustia, ac anxietate, lamẽtaríq;

tarique, conqueri, ac eiulare. Ego illi respondi me somniasse, & nihil esse. Tertiò obdormiui, & per montes tertiò equitare videbar. cúmq; equum in quandam montis costam flecterem, en maximus ac ingẽs serpens, qui quatuor equi mei crura cauda colligauit, & sub equi cauda collo exire videbatur, & per equi dorsum caput elongabat, quousque ad collum meum perueniret, extensóque collo dentibus caput meum amplectebatur, & cauda tam vehementer equi crura arctabat, vt in terram deciderit. Tertiò experrectus sum cum magno timore: cúmque dies iam illucesseret, ampliùs dormire nolui, ne tam sæuis insomniis premerer. E' lecto igitur surrexi, mente quodammodo commotus. En illustrissimi Ducis nostri Architriclinus ad me accessit: & eiusdem illustrissimi Ducis nomine me admonuit, vt itineri me accingerem, ipsum illustrissimũ Ducem Romã comitaturum. SEN. Ego (si eiuscemodi insomnia habuissem) Romam nullo pacto profectus essem. BRAS. Quamobrem? SE. Ne in me ipsum terribilia illa insomnia conuerterẽtur. BRAS. Si Principi cuipiam inseruires, qui te amaret ac veneraretur, nónne in rebus tam honestis illi parêres? & præsertim cùm vitã suam in tuis manibus

ſponte commiſiſſet nullíq; alij fideret? SE. Si eſſet Imperator Auguſtus, aut ſummus Pōtifex ab hac vrbe cū his diris inſomniis, non me dimouiſſent, imò nō niſi poſt quin tumdecimum diem domo exiuiſſem ne ſo mnium in me verteretur. BRAS. Imò ſi vera eſſent inſomnia, in te etiam domi clauſo verti potuiſſent. nam ſi à ſchalis cecidiſſes, collúmq; tibi fregiſſes, vt nonnullis cōtigit, ex alpibus eſſes deiectus, poſſunt nimirum ſchalarū ſummitates in inſomniis pro alpibus ſumi. & quiſpiam ex tuis famulis potuiſſet te pugione interficere, ac ſpoliare, vt nonnullis quandoque contigit: vndique igitur pericula imminent, illis etiam ſimilia, quæ per ſomnia videntur. SEN. At hæc non tam facilè domi contingunt, vt in montibus aſperíſque locis, & in acceſsis. BRAS. Vndiq; ſunt anguſtiæ: at ſomnia vti vera recipienda non ſunt, cùm & à Catone ſcriptum ſit:

Somnia ne cures: nā mens humana quod optat,
Dum vigilat ſperat, per ſomnū cernit idipſum.

SEN. Ego certus ſum, te nunquam excogitaſſe trucidari, neque è ſummis iugis cadere, neque ab angue lacerari. nam nemo eſt tam inſanus, qui hęc mēte reuoluat. BRAS. Satis eſt me audiuiſſe de præcipitiis multos decidiſſe, imò & ſemel vidi in Genuenſibus

ſibus montibus Petrum Lauezolum nobilem Ferrarienſem, qui è ſummo monte in infimam conuallem vnà cum equo decidit. SEN. Fuítne in fruſtula cõminutus? BRAS. Imò nihil mali perpeſſus eſt: ſed per duos menſes perenniter plorauit. Deus optimus illum ſeruauit: audiui etiam nonnullos è montibus decidiſſe, & necatos eſſe. SEN. Nunquam vidiſti ſerpētem equorum crura colligantem. BRAS. Romæ marmoreum vidi Laochoontem, qui à duobus anguibus cum filiis nectebatur. SEN. Nondum fueras Romæ, vt Laochoontem videre potuiſſes. BRAS. Aliàs videram Romæ in Pontificis hortis, imò ſatis eſſet, me frequenter vidiſſe diuum Georgium pictum, & draconem illum fabuloſum ipſius equi crura nectentem, hoc inquam ſatis fuiſſet, vt cùm dormirem, talis in phantaſia irriperet imaginatio. SEN. Quicquid ſit, ego Romam nunquam profectus eſſem, inſomniis illis horribilibus perterritus. BRAS. At ego, qui illuſtriſsimum Ducem vti filium diligo. Imò vti me ipſum, illum nunquam deſerere potuiſſem: ſed aliud audias vehementius quod tunc contigit, poſteaquam Architriclinus mihi indicauit, quòd eſſem illuſtriſsimum Ducem comitaturus, in librarium meum cubiculum redij, & minimè

mè dormiens, ſed vehementer vigilans, vocem audiui vti hominis eiulantis,ac conquerentis, quæ locum ferè contremiſcere faciebat. perterrefactus ſurrexi (nam ſedebam)& quiſnam eſſet interrogaui,vox illa ſuſpirium haud quoddam magnum emiſit,illámque amplius non audiui. SEN. O' magnum ac ſtatum tuæ perniciei portentum, poſteà Romam profectus eſſem. BRAS. At aliud audias per multas anteà noctes in cubiculo,in quo dormiebam,vocem quandam audiueram conquerentem, dum noctu expergiſcerer..hæc autem vox ſolebat eſſe mihi præſagium, cùm aliquid disfortunij illi contingere debebat. ipſa etenim omnia futura bona, & mala, quæ illi euentura erant per multum ante temporis,quàm fierent,prædicere ſciebat,hanc quandam vocem vigilans audiui,non dormiens. Imò cùm aliquid incommodi mihi eventurum eſt,ſentio ac ſi ſit aquæ gutta, quæ in terram ſtillet,vel ſupra aliquam capſam,aut ſcrinium, hanc ſtillam quã nunc voco ſtillam, per multas noctes antequàm Ferraria diſcederem audiui,ſolet nimirum futurorum malorum mihi eſſe prænuntia. SEN. Quid eſſe arbitraris? BRAS. Si antiquitatem ſequerer, genium meum eſſe dicerem, qui de incommodo aliquo malo

me

me admonet, vt illud euitem. christianè verò loquens, dicam esse Angelum mei custodem, qui me monet, vt si fieri possit, malum illud euitare tentem. SENEX. Hoc maximum Dei donum esse puto. BRASSA. Non ambigo. nam Deum (ob immensam suam misericordiam) semper fautorem habui, ac protectorem, qui direxit me in semitas suas, & quem in finem vsque me directurum spero, quo ad in sinu Abrahæ me reponat, vt vnà cum sanctis suis cohabitem in secula seculorum. Sed & alia audito, quæ te magnopere deterruissent. Vltima illa die, qua sequente mane Ferrariæ discessurus eram, cùm cubiculi mei fenestræ inhærerem, quæ viridarium versus inspicit, ego contemplans an tempus tranquillum futurum esset, (nam aër tunc multis nubibus erat oppletum) en fax quædam è cœlo decidit, quæ parietem, fenestram, & me ipsum lambere visa est, hæc in terram decidit, ac euanuit. SENEX. Si hoc mihi contigisset, certus fuissem me breui obiturum esse. BRAS. Vana prorsus fuisset opinio. Sentis ne tu cum Platonicis, quod vnusquisque proprium sydus habeat, quod decidit, cùm obiturus est? SENEX. Imò in illa sum sententia: experientiáque osten-

dit in illis æstatibus plures mori homines, in quibus plures decidunt stellæ. BRAS. Eadem est in his ratio, qualis de Cometæ apparitione refertur. Nam cùm hæc apparent, scilicet & multi ignes cadentes & Cometæ, tunc annus ille valde siccus est, qui acutas etiam inducit ægritudines. multi verò in acutis ægritudinibus obire solent. Imò & si verum esset quod vnusquisq; proprium haberet astrum, & maius, & minus secundum hominum conditiones. ego talis non sum, vt astrum tam ingens habere debuissem, quale illud, quod eo tempore decidit. SEN. Hanc hominum differentiam non intelligo, quò ad progenies, & prosapias, sed quo ad virtutes, & ad cæteros iuuandos mortales: illi etenim sunt maiores, qui vti Dei multis benefaciunt. Imò ob hãc causam rerum inuentores Antiquitas Deos vocauit, tamen quicquid sit, vniuersus orbis cum his portentis Romam haud me duxisset. BRAS. Hæc omnia deliramenta esse arbitratus sum, & à nemine sanæ mentis consideranda. Sed audias quod consecutum est nocte illa vltima, qua summo manè Ferraria discessurus eram, cùm dormirem, videbatur mihi esse in domo mea antiqua, & genitorem meum, ac genitricem, fratres, sorores, filios, patruos, consobrinos

ad me

ad me venisse, méq; circundasse, tamen dormiens intra me dicebam, nónne isti sunt mortui? At genitor interrogauit me, nunquid cũ ipsis omnibus proficisci voluerim, mente cõmotus annuere nolebam. At denique annui, dicens me tunc esse illos comitaturum, itaque itineri se præstiterunt, & ego vnà cum illis ad diui Andreæ templum profecti sumus, in quo templo Brassauolorum sepulchra erecta sunt. Tunc genitor, ac genitrix me comprehendentes, in terram extendere. interim ingens strepitus in cubiculo excitatus est, & ego experrectus sum. SEN. Et cum hoc insomnio Romam profectus es? BRAS. Et essem in Indiam profectus. iam verò illucescebat, è lecto surgere cœpi, mihíq; interulam præposterè imposui, deinde è lecto surgens, & aëris constitutionem ante fenestram considerans. En cornix versus me crocitans volauit, & ligulam, qua me nectebam, è manibus meis ferè abduxit, sinistrorsum abuolauit, posteà maximè crocitans supra fumarium illius cubiculi, in quo eram, insedit. Interim ego vxorem meam deridebam, quæ cornici maledicebat, & iussit vt lapidibus abigeretur, quod famulus quidam præstare tẽtauit, sed nunquã abigere potuit, imò statim noctua, quæ supra idem fumarium insidebat, terri-

ficam vocem emittere cœpit,forte à cornice deterrita. SEN. Ego nec domo inde ad octo dies exiuissem. BRAS. Reliqua verò audito, is qui calcaria mihi imposuit, id quod ad sinistrum spectabat pedem,dextero aptauit,& è cōtrario,quod ad dexterum attinebat,sinistro. SEN. Tot refers, vt impossibile esse videatur, quin aliquid summè sinistri tibi contigerit. BRAS. Nihil tamen cōtigit,instructus igitur equum ascendi. cùm verò è domo egrederer,in portæ limine tam vehementer cespitauit equus,vt ferè deciderit. Ferraria egressi,locus constitutus erat,in quo prādere statueramus.erat verò in dimidio itineris inter Ferrariam & Bononiam,& locus sanctus Petrus in Casali vocatur. Cùm ab equo descendere volui, sagi mei pars sub Ephippio continebatur, descendens tota sagi dextera pars cōfracta est,& diaphoretico sudore profluere cœpi, syncopénq; incidi,vt fuerim coactus me supra lectum prosternere,& interula exui,ac fricari,deinde venter commotus est, & remissam quandam febrem incidi. SEN. Hoc saltem te impedire debebat,ne Romā proficisceris. BRAS. Et ego hoc potiùs verendum iudicaui,quā alia omnia portenta, & de egressu Ferrariam cogitare cœpi,tamen eadem die Bononiam petere volui, nocte quieui

quieui,vt mane cõſequenti non eſſem quidem à febre immunis, ſed eſſet remiſsiſsima,vt pro itinere perficiendo equum aſcẽderim,deniq; Romam perueni ſoſpes,quãuis ob frigus dextero crure dolere cœperim. At hoc,quod ſequitur,te fortè vehemẽtiùs detinuiſſet, Reuerendiſsimus Cardinalis Eſtenſis iuſsit me domi ſuæ habitare in monte Iordano. præcipienti domino libẽter obtẽperaui, in die magno ſancti Louis in templum profectus ſum,quod in monte Iordano erectum eſt, vt Euchariſtiæ ſacramẽtum inſumerem. Aderat religioſus quidam (vt pleriq; ſunt) ignarus, qui & mihi, & aliis Euchariſtiam præbuit per modum viatici. SEN. Quomodo per modum viatici? Eóne modo, quo præberi ſolet breui morituris? BRAS. Illo inquam, quando à medicis omni ſpe vitæ deſtituti ſunt, & id ſacerdotibus indicatur. SEN. O' ignariſsime omnium religioſorũ. ego hanc Euchariſtiam haud ſumpſiſſem, ſed in alium locum diuertiſſem. BRAS. Cùm audiſſem religioſum iſtum aliis Euchariſtiam ſub viatici verbis præbentem, mihi in mentem venit abire. at deſiderium hoc primò compeſcui,intra me dicens, Hoc nihil refert, ſum nunc in via Ferrariam redeundi,& ad æternam patriam,ad quam omnes

tend

tendere debent. Post hãc Eucharistiæ sumptionem, in cubiculum meũ redij, ac nonnullis diuinis eloquiis operã dedi, post prãdium religiosum illum ad me vocari iussi, accessit ilico, quẽ interrogaui, cur illis verbis vteretur, cùm Eucharistiam præberet. Ipse qui nec probè literas colligere nouerat, respondit se quandoq; audiuisse quempiam ita dicentẽ, nullámque insuper rationem afferre sciebat. at si illius manus vidissem priusquam Eucharistiam sumpsissem, nunquam permisissem, vt in os meũ illam imponeret. Erãt nimirum manus fumario nigriores, prolixósque habebat vngues cœno, aut stercore, aut pure plenos. nam totus erat scabiosus, & scabiei pustulæ in manibus purè profluebãt. SEN. Mirum est, quòd hęc omnia nõ te deterruerint. BRAS. Neq; maiora me deterruissent, cùm hæc omnia fortuit arbitrer, nihilq; futuri portendere, nisi supra humores, Verũtamen cùm Ferrariam redirem, casus contigit, qui mihi magis displicuit. SEN. Qui'nam fuit hic casus? BRAS. Magnificus ac nobilissimus Philippus Strozza Mantuanus, anulo me donauit triginta aureorum pretij, cyaneo lapide decorato, quem in sinistræ manus auriculari digito gerere cœpi, hũc anulum prope Bolsennam amisi, elegissem potius longè peiora

iora somniasse, quàm anulum amisissem, non ob ipsius pretium, sed vt tanti, talisque viri monumentum apud me esset reconditum: tamen neq; hoc ægrè tuli, sed comitibus omnibus dixi. En omniũ portentorum finem nactus sum, nam omnes ferè prædicta portenta audiuerant. imò quando Romam proficiscebar, hæc omnia in pessimũ iter interpretatus sum. nam quotidie pluit, & viæ omnes præter aspredinem, adeò erãt limo plenæ, vt equi ad ephippia vsque cœnum penetrarẽt. SEN. Vno verbo mentem meam tibi aperiam: neque Duces, neq; Reges, neque Pontifices id efficere potuissent, vt Romã profectus essem. BRAS. At quid mihi contigerit, contemplator, idcirco & insomnia, & alia portenta nulli facienda reor, quanquam maximus sim somniorum coniector, nonnulláque habeam insomnia, quæ me nunquam fefellerunt, vnũ præterieram, quod erat primo loco dicendum. nam eo fortè deterreberis, cùm ab omnibus antiquis obseruatum sit mortem semper prædixisse. SEN. Quódnam est hoc? BRASSA. Quódnam? id quod meo magno incommodo magnóq; dispendio consecutum est. SEN. Contremisco audiens, & adhuc quid dicturus sis, ignoro. BRAS. Horrendum igitur ac deterrẽdum audito euentũ. Si ego

his, quæ obseruata sunt ab antiquis, fidem præstarem, anno. 1549. magnã tegetem centum curruum capacitatis, è regione domus meæ apud Sanctum Spiritũ fieri feci. anno autem. 1550. cùm hora. 21. die. 26. mensis Februarij Epidemicos Hippocratis libros, publicè interpretarer, en ex meis famulis vnus in publicas profectus scholas totus sudore profluens, alta voce dixit: Patrone, non est amplius legendum, sed domum celeriter redeundum, quoniam domus ipsa comburitur, & iam accensa est, & tota flagrat. Interim ego campanas audiebam eo vehementer intonantes sono, ad quem cùm domus, & tecta comburuntur, excitari solent & malleo percuti. ego cõtemplationis viribus in meipso collectis, illi respõsum dedi, comburatur. nam hinc discessurus nõ sum, priùs, quàm integram lectionem perfecerim. Nam intra me consideraui domum meã exuri non posse, neq; conflagrare, cùm tota cõcamerata sit, ac lateritiis fornicibus compacta, tunc lectionem prosecutus sum, famulus fortè considerans se malè locutum esse, dixit non esse domum, quæ conflagraret, sed tegetem, quam in auiario ædificari feceram, tunc huic dixi, Ito tu, & cum aliis ignem extinguatis. In Hippocratísque interpretatione procedebã. at scholastici nouarum

uarum rerum cupidi, cùm campanarũ audirent sonitum ingeminare, manibus ac pedibus supra tabulas magnum strepitum excitabant, vt necessariũ fuerit me lectioni finem imponere, & cum ipsis scholasticis domum regredi. Cùm domum redij, tectum reperij quod superiori anno, pro fœno, palea, & lignis custodiendis parari iusseram totum fuisse combustum, ignémque fuisse extinctũ: illuc tamen tota vrbs concurrerat. SEN. Ad quid peragẽdum? BRAS. Vt in his fit casibus aliqui ceu amici, vt infortunium deplorarent, qui domi suæ potiùs manere deberent, ne illis impedimento essent, qui ignem extinguere possunt, alij accedunt rerum nouarum cupidi, vt videant, pauci vt ignem extinguant. maxima verò pars vt furetur. SEN. Hoc nũquam credere potuerim. BRASSAV. Imò certus esto. nam aliqui ligna asportarunt, alij strigile, alij spongias, quibus equorum caudæ abluuntur: alij habenas, & vsque ad scopas ac scopulas deuenere, quispiam prætereà inuentus est, qui cùm paucum mulæ tegmentum surripere non posset, pilũ quandam surripuit, qua vestis mea detinetur, cùm mulæ insideo, ne per ipsius mulæ clunes decidat sed vnum fuit, quod præter cætera magis me molestauit. SEN. Quódnam?

BRAS.

BRAS. Locus ille, in quo teges ædificata erat, meum eſt auiariũ, in quo multos habebam, & pingues capos, gallináſque altiles, huius generis animalia, cùm ob ignem, tum ob hominum multitudinem deterrita extra cohortis parietes abuolarunt. vicinis autem meis indici feci, ſi capos meos, aut gallinas habuiſſent, mihi redderẽt. Nemo autem fuit, qui vel minimum pullum reddere voluerit. SEN. Hoc fuit prorſus maximum diſpendium. BRAS. Et multis rationibus maximum, cùm, quia erant optimæ prolis gallinæ: tum quia capi erãt pinguiſſimi, quos reſeruabam, vt iura nutritioni apta mihi conficerent, cùm in æſtate nonnunquam in appetentiam incidam. SEN. In his igitur caſibus opus eſt (vt vulgò dicitur) malum perpeti, & malum annum. BRAS. Hoc mihi præ cæteris diſplicuit. SEN. Non dubito: quoniam illud tibi auferebatur, quod vitam præſtaturum erat. BRAS. Alij cellam vinariã meam ingreſsi erant, & certatim abſq; delectu bibebant, vt quempiam viderim, qui abſq; intermiſſione decem cyathos biberit. SEN. Ignem denique extinctum inueniſti? BRAS. Inueni quidem, ſed poſtquam tectum cõflagrauerit, & tegulæ omnes fuère fractæ. SEN. Hoc cõtigit antequam Romam profectus eſſes?

esses? BRAS. Hoc inquam contigit. SEN. Neque diuus Petrus, & Paulus Ferraria me dimouissent. nam conflagrationes, illarum præsertim rerum, quas aliquis condidit, vel ædificari fecit, illius qui cõdidit perniciem significare solent. BRAS. Tamen tu vides, quid in me ipso mali cõsecutum sit: dispendium potius ægrè tuli iterum condendi tegetem, & amissos capos, ac gallinas, quàm de vita periculũ timuerim, quanquam nòn ignorauerim à Suetonio, & Plutarcho in aliquorum heroum morte scriptum esse, templa conflagrasse, turres, domos, & proprias statuas, quæ etiã fuêre, fulmine ictas, ac si illius herois consecuta est mors, ab his ignibus fuisset prędicta. At hæc sunt gentilia à christianis haud credenda, qui totam eorum spem in Christo solùm habere debent. SEN. Hęc est summarum summa, egò nunquam Romã fuissem profectus. BRAS. Verùm ego profectus sum & incolumis regressus. SEN. Quomodò potuit exuri locus is, cùm nullus ibi habitet? BRAS. Nullus est Ferrariæ nobilis, neque in alia Italiæ vrbe, qui suos famulos, ac ancillas melius persoluat quàm ego persoluã. semper sunt apud me debitores, & ego creditor: tamen in viros, ac mulieres adeò iniquas incido (ob mea fortè apud Deum demerita) vt

plusquam beluæ sint. Quomodo autem illos in victu tractem, & in quibusdam annuatim donariis, tu nosti. SENEX. Non est opus hæc mihi referre, qui iam diu domi tuæ versor BRAS. Scis etiam in meo viridario multa esse simplicia, quæ vt ab hyemis inclementia defendam, singulis annis iubeo milij nigri culminibus tegi. Vere aduentãte simplicia deteguntur, & abiiciuntur culmina. Ancilla quædam ebria (vt ferè semper est) milij nigri culmos combussit in inferiori, quæ domi meæ inest, coquina: vxor mea, quæ virago est, & quotidie totã domum circuit videns milij nigri cinerem aliis cineribus commisceri, clamare cœpit, ac dicere, quòd ille cinis in alium locum asportandus erat, qui facilè posset lineos pannos potiùs denigrare, quàm vel tantillum dealbare. Ancilla hęc ebria expectauit, quòd vxor mea abiisset, & cinerem hunc in auiarium portauit. Erat verò cinis, in quo nondum erant scintillæ extinctæ. cinerem autem apud paleare portauit, in quo multi paleæ currus aderant, quæ paleæ sub tegete seruabantur, ad equorum & mulorum vsus, contigit fortè fortuna, vt eo die vehemens quidam ventus spiraret, qui milij nigri culmina semiaccensa excitauit, & in paleam detrusit, itaque palea accensa est.

SEN.

SENEX. O' vere ebria mulier, quæ ignem apud paleam tulit! BRASS. Ebriisſima, vt sui moris eſt. at hęc miſſa faciamus, ad præſens negotium nihil attinentia. & id ob quod conuenimus, pertractemus. Dic igitur quid ſcriptum erat in tua illa ſchæda, quam dormiens ſcripſiſti? SEN. Dormiens quidem non ſcripſi, ſed illam mihi ſcribere videbatur, cùm tamen eſſet iam ſcripta. omnia verò cõtinet olea, quæ in meo extant pharmacopolio, & quæ à medicis quotidie indicuntur. BRAS. Nunc igitur tibi in animo eſt, vt olea omnia, quæ in vſu ſunt, examinemus, ac contemplemur? SEN. Erit mihi gratiſsimum, ni tibi moleſtum ſit. BRAS. Didiciſti'ne adhuc quid olei nomine cenſendum ſit? SEN. Olea ſunt, quę oleagineam habẽt naturã, vt inungere poſsint, & liquida ſint, non prædura, vt vnguenta. BRAS. Imò & olea apud antiquos vnguenta vocãtur, & præſertim odorata. SEN. Memini cùm de vnguentis ageremus, te oſtendiſſe olea apud antiquos vnguenta vocari. imò particulariter docuiſti, laurinũ oleum apud Galenum vnguentum nominari. BRAS. Gaudeo tibi in mentem hæc veniſſe, ne iterum in memoriam reuocare cogerer, & locos referre, quibus ſuadetur, quæ nunc olea vocantur, vnguenta ab antiquis

fuiſſe nuncupata:quanquã & nonnunquam illa olea vocentur.tamẽ Galeni ſententiam de hac re non prætermittam,qui in vltimo capite ſecundi libri de Simplicium medicamentorum facultatibus, inquit, Oleum etenim roſaceum nominare aderit, quod abſque odoramentis præparatum eſt, cui autem & horum aliquid inditũ fuerit, non id etiam oleum, ſed vnguentum cognominant. SEN. Compoſita igitur odorata erunt vnguenta. BRAS. Et etiam olea,& ita cenſuiſſe veteres dicit Galenus.ſimplicia verò, ſunt olea. At de quibus oleis tractaturi ſumus? SEN. De omnibus, quæ in publicis officinis ſeruamus. BRASS. De compoſitis igitur agemus, & de ſimplicibus, & de his, quæ per expreſsionẽ fiunt,& per ignis vim. SEN. De omnibus in ſumma. cur verò ita petiiſti? BRAS. Quia multa ſunt oleorum genera, inter ſe diuerſa. SEN. Non intelligo quid ſentias, niſi planioribus verbis ape rias. BRASS. En explico, cùm ſimpliciter oleũ dicitur, oliuarũ oleum ſemper intelligitur;quod per expreſsionem fit, & per expreſsionem oleum amygdalarum, laurinum, & balaninũ, & alia multa,vt illa quæ ex perſicorũ ſeminibus extruduntur, prunorum, & armenicorũ, alia fiunt per odoramentorum impoſitionem in hæc, quæ exprim

exprimuntur, vt est oleum de gelsemino, oleum de rosetis: alia fiunt per foliorum impositionem, vel herbarum, vt oleum amaracinum, rosaceum, & eiusdem generis alia: nonnulla ab arboribus exudant, vt oleum abietinum, opobalsamum, & quandoq; opus est arboris corticem scarificare, quandoq; non est opus: alia vi ignis fiunt per vocata alambica, vt nos in præsentiarum facimus cinnamomi oleum, gariophyllorum, & gingiberis, pro his oleis Mesue nos remittit ad Alchymistas, tamen ego aliqua conficio, chymica arte neglecta. SEN. Scio cur negligas. BRAS. Et cur? SEN. Quia ex stercore, & vrinis singulis annis mille aureorum prouentum tibi accumulasti. BRAS. Hæc fuit mea ars chymica, cui totis viribus semper innixus sum, vt facultatem medicam semper diligenter exercerem, extat & aliud oleorum genus, quod è montibus exudat, ac emanat, vt petroleum montis gibbij vocatum, & multa alia. SEN. Si de his omnibus non agemus, aliquæ saltē oleorū species ex his quę enarrasti à pharmacopolis seruantur, de quibus agendum erit. BRAS. Ab eo igirur incipias oleo, quod in tua scheda primò scriptū est.

SENEX.

1 Oleum amygdalarū dulcium, primum

 locum

locum occupat. BRASSAV. Cur de communi oleo prius verba nõ facis? SEN. Quia notissimum est. BRAS. De ipso tamẽ multa præsciẽda sunt, & multis, ac diuersis modis seruãdum est. SEN. De illo igitur vt lubet agamus. BRAS. Imò necessarium est: tum quia diuerso modo illud seruare debes: tum quia multas ingreditur, & oleorũ, & vnguentorum compositiones, quomodo oliuarum oleum ex expressione fiat, tam manifestum est, vt edoceri nõ indigeat. At tu ex oliuis immaturis oleũ seruare debes, quod omphacinum vocatur, & Galenus quandoq; illud vocat omotribes, id est crudum. SEN. Hoc seruo, imò illud mihi paro, & ita parãt omnes alij pharmacopolæ Ferrariæ. BRAS. Habésne oliuas in tuo viridario? SEN. Non habeo, & ob frigus ægrè in Ferrariensi agro nascũtur. sed dulcius oleũ, quod haberi possit, emo, posteà optimè lauo, hoc est omphacinum oleum. BRASS. Hoc prius nõ audiueram, arbitraris igitur oleum ita lotum, effectum esse, ac si immatura sit oliua? SEN. Non, sed easdem vires habere putabam. BRASSAVOL. Quomodo easdem, si hoc oleum etiam ita lotum sit calidum, & omphacinum frigidum, ac adstringens? SEN. Quid igitur deinceps à me agendum erit? BRASSAV. Mutinam mittend

mittendum,& oliuæ emendæ, quæ immaturæ sint, Ferrariámq; asportandæ, ac exprimendæ. Notáque huius olei duplex genus seruari oportere. Vnum ex oliuis prope maturitatem, sed tamen immaturis, aliud ex acerbissimis, hoc secundo in magnis, ac vehementibus vtimur inflammationibus: primo autem in paruis ac remissis. SEN. Nónne idem esset, si ad amicum quempiam meum scriberem, qui vt hoc oleum haberem, curaret? BRAS. Idem prorsus, si fidem illi præstare posses, Verùm contingit, quòd vir hic, ad quẽ scribis, circa alia occupatus est. & ad hoc peragẽdum famulum mittit, qui (vt famuli faciunt) omnia ex opposito peragit, idcirco tutius est, si ad te oliuæ mittantur, quas electas habebis, & illas eiicere poterit, quæ ineptæ tibi videbũtur, de oleóq; certus eris, quod in pharmacopolio seruabis. SE. Erit longè maior expensa, quàm cõueniat. BRA. Dic, cur omphacinũ oleum in tuo seruas pharmacopolio. SEN. Vt vendam, & aliquid lucrer. BR. Quid impediet te cariùs vendere, & emptoribus causam indicare? SEN. Omnes pharmacopolium meum euitarent. BRA. Nõ euitarent, si ita constare, vt asseris deprehenderent. at potius euitare deberent, si noscerẽt te illa non habere, quæ habere deberes, & aliud pro

 alio

alio vendere. SEN. Ad oleum redeamus, nam mores tuos deinçeps seruaturus sum. BRAS. Ex vtroque omphacini genere,& lotum,& non lotum seruare oportet, vt in promptu sint,cùm vel à Medicis indicũtur, vel in aliquam compositionem sunt ponenda. SEN.Ita deinceps efficiam.BRA. Cùm verò oleum ex maturis oliuis, quòd cõmuniter oleum vocatur ad multa seruaturus sis,dulce oleum quærito,quod alieni odoris nihil spiret.& hoc serua lotum,atq; non lotum,& ex omni genere salsum serua, & minimè salsum.SEN.Mihi superfluum esse videtur oleum lauare,cùm in ipsa exigatur pinguitudo. BRAS.Ob multa lauatur,primò,vt album fiat,prætereà, vt ab ipso nonnunquã salsedo remoueatur.tertiò,vt acritudinem dimittat.quartò,vt oleagineus odor auferatur.quintò,vt aliarum rerũ odores,sapores,& qualitates alias faciliùs recipiat. SEN. Súmne alia de oleo seruaturus? BRASS.Antiquum etiam & nouũ in omni genere seruato.nam multæ compositiones antiquum expetunt oleum,aliæ recens.SE. De simplici oleo nihil aliud seruari posse arbitror. BRAS. Neque ista à tua officina abesse debẽt,ne cùm illis indigueris,aliunde quærere cogaris. SEN. A' tuis mandatis nec quidem discedam, sed omnia integrè exeq

exequar. BRAS. Neq; istud prætereundum est, quòd ex diuersis mundi partibus olea enanciscaris, quę tenuiora sint, & minùs tenuia. Galenus iubet quandoque sumi Sabinum vti tenuius, quandoq; Hyspanum. At cùm ista vel haberi non posint, vel difficulter haberi, Romæ verò Sabinum facilè habetur. In hac verò nostra alma, ac inclyta patria difficulter, idcirco Sabini loco exquisitum Salodiense seruato, & pro Hyspano id, quod ex piceno affertur, modò optimum sit. In oleis verò non solùm distantes patriæ differentiam faciunt: sed in eadem patria diuersi colles, vt Septentrioni magis oppositi sunt, & meridiei hoc in oleis diuersitatem facit in tenuitate & crasicie. SEN. Curabo etiam vt hæc oleorum genera, quæ enarrasti cõsequar, sed lucrum non feret expensas. BRAS. Imò feret, nisi supra modum lucrari volueris. SEN. Nondum nouisti animum meum circa lucrum. BRA. Imò iam diu noui, & vtinam omnes tui similes essent. nam res viliori pretio venderentur, quàm nunc fiat.

SENEX.

2 De dulcium igitur amygdalarum oleo verba faciamus. BRASSA. Vt lubet. Quomodo illud cõficis? nam hoc imprimis contemplandum est, & meritò post id quod

verè oleum eſt, & à cuius nomine alia omnia nũcupata ſunt, ſecundũ locũ obtinet. nam non ſolùm eſt medicamentum, ſed & alimẽtum, cùm dulces amygdalæ, & ipſarũ ſuccus (Galeno teſte) animalia nutriant. multis verò confert eiuſcemodi oleum, de quibus agemus, ſi priùs tu quomodo illud conficias, aperies. SEN. Illud conficio, vt à Meſue edocemur, quanquam & aliũ habeã modum, quo ad maiorem extrudendi olei copiam, quã communiter fiat, potiùs vtor. BRAS. Tu potiùs hoc modo vteris ob auaritiam. Nam ita exprimere non eſt opus, vt ex amygdalis queq; craſsiſsima pars exeat, ſed ſatis eſt tenuiorem partem extrudere, vel ſaltem primã partem à ſecũda ſeorſum ſeruare. SEN. Nõdũ eſt, quod hoc obſeruare cœpi, vtranque ſcilicet partem ſecernere, & craſsiore in conficiendis emplaſtris, ac vnguentis, quæ præcipuo alicui membro applicentur tantùm vti. BRAS. Modos nunc illos, quibus hoc oleum paras referto. SEN. Meſue ita parari docet, dulces amygdalæ accipiãtur, & ab omni cortice liberentur. BRASSA. Ad quantam copiam accipis? SEN. Hoc non animaduerto. Nam quantitatem, quam voluero accipio, poſteà extremè tero, contundo, & in maſſam redigo, deinde per quinque horarum

ſpacium

ſpaciũ in loco calido exſiccari ſino, iterúmque tero, ac contundo, háncque maſſam ita calidam in torculari pono. adeóque premo vt oleum exeat. BRAS. Quomodo amygdalas ab vltimo liberas cortice? SEN. Quandoque illa in ſartagine vehementer calefacio, poſteà craſſo linteo optimè confrico, tunc cortices illi abeunt, ac decidũt. BRAS. Oleum iſtud vſtulatæ rei ſaporem enãciſcitur. ob hanc vehementem in ſartagine calefactionem. SEN. Hoc verum eſt, idcirco alias amygdalas ebulliri feci, poſteà facillimè ab illa pellicula immunes reddidi. BRASSA. Et hoc facit vt oleum aqueum euadat. nam amygdalis aqua imbibitur. SEN. Nonnunquàm ego cum tota mea familia cultris ſumptis amygdalas abradendo ab extimo illo cortice liberauimus. BRASSA. Tunc nec vſtulatæ rei odorem, nec aqueam naturam habere debuit. SEN. Ita profectò fuit, ſed magnus labor fuit, longáque temporis contritio illa, qua vnaquæque amygdala abradenda erat. BRAS. Iuxta laborem tuum oleum vendito. SEN. In eodem adhuc ſumus ſermone, tunc nullus à me emeret, ſi vel tantillum plus venderem, quàm alij faciũt. BRAS. In quo calido loco contuſas illas reponis amygdalas? SEN. Calidarium quod

quoddam paruum habeo, in quo bellaria ſeruo, in illud per quinque aut ſex horas repono, donec totum incaleſcat. BRAS. Nimius calor euitandus eſt, ne pinſa illa maſſa torreatur. propterea in furno calefieri non debet, tamen in ſole, æſtiuo tempore calefieri poſſent. At ſuauior caliditas eſt, ſi per totum hoc tempus lintea igne in caleſcant, & illis circundetur hæc maſſa, frequẽter illa immittendo, donec perfectè calida ſit, tamen Meſue facit, & ex pinſis amygdalis quæ in duplici vaſe coquantur. SEN. Haud intelligo impræſentiarũ, quomodo in duplici vaſe coquẽdæ ſint. BRAS. Hoc multis modis intelligi poteſt, primò, quod amygdalæ bulliant in aqua in vaſe duplici, vt illarum cortex facilè auferri poſsit. Poteſt & hoc de iã tritis amygdalis intelligi, & ita prorſus intelligendum eſt, quod.ſ. amygdalæ excorticatæ, ac tritæ in vitreum vas, vel in vitreatum abſque aqua ponantur, & vas hoc in alio vaſe caleſcat, in quo ſit aqua per horam, poſtea torculari amygdalæ exprimantur, tunc maior olei copia emanabit. SEN. At erit aquoſius. BRAS. Nõ aquoſius, quia aquam minimè attingunt amygdalæ, neque aqua ad ipſas peruenire poteſt. Addit & alium modum calefaciendi amygdalas Meſue, ſi tritæ in

ſacculum

ſacculum ponantur, & ſacculus ſub cineribus recondatur, ſiue ſub calida terra, ſiue ſub arena calida:ita enim & magna exibit olei copia. SEN. Ego nonnunquam ſub calido furfure iuſsi hunc ſacculum poni, & olei conuenientem copiam eduxi. BRAS. Nihil refert ſiue furfur acceperis, ſiue miliũ, ſiue aliquod aliud, modò calorẽ ſeruare poſsit. SE. Modus verò proprius, quo magnã olei copiã educo, talis eſt, excauatum ferrum ad volæ manus formam, ſed magis concauum fieri feci, aliud prætereà ferrum fieri iuſsi ad illius cauitatis magnitudinẽ, quod illã implere poſsit, poſteà amygdalas ad oleum paratas in cauitatem pono, & alio ferro in capite in modum pilæ rotũdo comprimo, tunc vehemẽtius oleum educo, & maiorem copiam colligo. BRASS. Hic videtur eſſe ſecũdus modus à Meſue deſcriptus. SEN. Qui nam eſt ille. BRASS. Iubet amygdalas in vaſe concìdi, vt poſteà concitetur, ídq; in loco calido fieri monet, & aquæ calidæ modicũ, ſuperfundi, & prelo conſtringi, prelo verò concauitatem habente: in decliuiori autem parte adſit veluti ductus, per quem oleum in vas deſcẽdat, in quo colligatur. monet verò in inferiori preli parte adeſſe cõcauitatem, & globum ad concauitatis mẽſuram, & quod hic globus

bus vacuam cauitatem semper impleat. SEN. Omnino ille esse videtur, quē seruo modus. At Mesue negligere videtur an ex ferro sit, an ex ligno. Sed ego experior ex ferro id magis efficere atq; plenius. BRAS. Dioscorides eodem modo conficere videtur. SEN. Dioscoridis modum & ipsius authoris verba referto. BRAS. Sumit ipse (at de amararum amygdalarum oleo loquitur, quamuis idem sit conficiendi modus) quartam modij amygdalarū partem, quas purgat, hoc est à corticibus liberat, deinde arescere sinit, quod nobis indicium est à corticibus feruēti aqua liberasse, postea ita exiccatas pistillo leuiter comprimit, quo ad in offam, vel in placentulam illas redegerit, deinde aspersis feruentis aquæ laminis duabus, semissem horæ confundere sinit, postea ab aqua eximit, & iterum in mortario contundit. Cùm verò secunda hac vice fuerint contusæ, in alueolum ponit, vel in prelum ac exprimit. SEN. Non est magna differentia. At quid nunc dicis, cùm Dioscorides aquā superingerat, aquosum igitur erit? BR. Omnino magis aquosum erit, quàm si amygdalæ non fuissent aqua imbutæ. Nota verò Dioscor. nō fuisse prima expressione contentū, sed amygdalas illas accepisse, quæ erant expressæ, & aquæ

aquæ laminam superinfudisse, paululúmq; siuisse, vt combiberet, deinde ab aqua exemisse, & iterum expressisse. SEN. Magna olei quantitas hac secunda vice exire nõ debet. BRA. Tanta exit, quanta exire potest. Verùm hoc oleũ cum præcedenti simul miscebant antiqui. SEN. Ex amygdalis verò ita conficiendo, quanta olei quãtitas emittitur? BRAS. Dioscorides dicit amygdalarum semodium, vnam olei heminam reddere. SE. Aliâs ex vna amygdalarum libra, quinq; vel sex olei vncias elicere solebam. Nunc cum meo illo ferreo instrumento ad octo, & nouem vncias educo. BRASS. Tuũ illud ferreum instrumentum gratissimum tibi esse debet, cùm te non modicè superlucrari faciat. SEN. Gratissimum mihi profus est instrumentum, tum quia vtile, tum quia à me inuentum. BRASS. A' te inuentum? fortè è ferro illud aliâs factum esse non constat, sed ex alia materia extitisse, ex Mesue sententia constat, qui in torculari concauitatem facit, & iuxta concauitatis capacitatem, quæ in torculari est, globum. non exprimit verò, num ex ferro, an ex ligno esse debeat: sed modum alium audito, quo oleũ istud efficitur. amygdalæ vehementer terendæ sunt, posteà in feruentem aquam iniiciẽdæ, & ebullire sinendæ,

ping

pinguedinem ſemper, quæ innatat à vaſe, in quo ebulliunt auferẽdo.nam pinguedo illa oleum eſt,quod ab amygdalis emanat. SEN.At erit multa aqua miſtum.BRAS. Tunc eo vtar, cùm emollire opus erit. Verùm & ſi nonnulla aquæ portio oleo ſit commiſta, illam auferre haud difficile eſt, oleũ per aliquod ſpaciũ quieſcere ſinendo, in hoc etenim ſpatio oleum aſcendet, & aqua in fundo permanebit.SEN.Non me latet hoc nõ eſſe difficilè eximere ab oleo, videlicet aquam,domum phyalas habeo perforatas,cũ quibus oleũ ab aqua eximo. Nam cùm oleum & aqua in phyala ſint, & per aliquot horas quieuerint , foramen aperio, quod eſt ferè inter aquam & oleum in phyala,itaque oleum exit,& aqua relinquitur:& ſi olei pauxillum ſit derelictum, illud totum facilè aufero. BRAS. Non dubito,ſed & alius eſt oleum educendi modus, vt ego ex gingibere,gariophyllis, cinnamomo,& pipere oleum extrudo,in eneo vaſe duobus tantùm pugnantibus, glacie, ſcilicet,& igne, hoc eſt ſummo frigore, & ſummo calore.SEN. Sunt prorſus mirabilia illa,quæ ex diuerſis rebus extrudis per calorem,& frigus olea , & , quod admirabilius eſt,odorem, ſaporem,& colorem rei ſeruant,quam in oleum reſoluit.BRAS.At

nuper imaginatus sum (nam facile est inuentis addere) modum quo oleum abundantius educam, quàm priùs facerem. SEN. Neque istud erit arti inutile, verùm tuum hunc distillandi modum mihi aperire ne recuses. BRAS. De eo impræsentiarū nihil tibi dicturus sum, cùm de illo sim seorsum libellum scripturus, qui totum hunc modum aperiet. SENEX. Multos vidi, qui ex amygdalis integris, & non excorticatis oleum educunt, illas in trusatilem molam ponentes, ac prementes. BRAS. Non conuenit hoc, quia eiuscemodi oleum corticis colorem habere debet, neque tanta educitur copia, quanta educitur, si sint pinsi, & calefactæ (vt superiùs dictum est) amygdalæ. SEN. Quem modum sequi debeā (cùm tot sint) ignoro. BRAS. Mihi placeret, vt cultro amygdalas cortice liberares, & sine aqua pinseres, posteà eo modo exprimeres, quo tibi magis placeret. Et si, vt Dioscorides facit, aquam addere volueris, pro hoc prælium inferre recusabo, verùm isto vtar oleo ad effectus, in quibus emollire opus est, & multum humectare. SEN. Quibus conuenit oleum amygdalarum dulcium? BRAS. Illa imprimis referam, in quibus peculiariter eo vsus sum & vtor, posteà ea quæ ab authoribus dicūtur, exequar in tho-

racis inunctionibus vbi humectare oportet, eo peculiariter vtor. Cùm verò aliquis torminibus premitur, quatuor vncias potui præbeo, ex eo quod recenter fit ab amygdalis expressum. SEN. Quarum partium torminibus adhibes hoc oleum? BRAS. Omnium intestinorum torminibus, & ventriculi sit cuiuscunq; generis affectio, præbeo & mulieribus, quæ peperere, ad quatuor vncias bibendum cum duabus vnciis zuccari vocati fini, ne torminibus crucientur, & illas à torminibus liberãt, cùm quispiam ex inanitione singultum incidit, cochlear huius olei transglutiẽdum præbeo, & hoc frequenter, imò & si sit ex flatu conuulsio, & ex repletione vtor, & proficit. SEN. Id tibi dicam quod Satyrus domino suo dixit, quod eodem spiritu ad calefaciendum, & infrigidandum vtebatur: ita tu eodem vteris oleo ad singultum ex inanitione, & repletione, qui fiunt ex causis contrariis. BRAS. Et ego respondebo, vt Satyro responsum fuit, & si idem sit oleum tamen diuersa intẽtione vtor ad conuulsionem ex repletione, & diuersa ad conuulsionem ex inanitione. Vtor præterea hoc oleo pro basi, & subiecto in diuino illo vnguento ad partum facilitandum, & ad dolores sedandum, & ad accelerandum fœtus exitum,
cùm

cùm in via eſt, & non niſi difficulter, & cum tempore exire ſoleat, hoc oleo particulariter ad hæc vtor, & ſemper proficere expertus ſum. Vt autem amygdalas dulces, minus efficaces eſſe quàm amaras Dioſcorides iudicat, ita amygdalarum dulcium oleum minus efficax eſt, quàm amararum. SEN. Ita ratio dictare videtur, ſi id verum ſit, quod à Dioſcoride primo ſcriptum eſt: dulces ſcilicet amygdalas eſſe minus efficaces maris. S R A S. Ad nonnulla conueniunt amygdalæ dulces, ad quæ non conuenirent amaræ, idémque iudicium in oleis faciendum eſt. Ad thoracem, autem emolliendum, amygdalarum dulcium conuenit oleum. non æquè verò amararum conuenit, leniunt gutturis aſperitatem dulces amygdalæ, idémque efficit oleum, quod ab oleo amygdalarum amararum minimè efficit, idem in pulmone. facit, & in omnibus extrinſecis partibus valet, & huius generis oleum ad omne prę-durorum humorum genus. artubúſque aptiſsimum eſt, ac iuncturis, hecticis in potu præbendum eſt. nam illos impinguat, præter id quod interanea humectat, & in hoc caſu oleum illud melius eſt, quod cum aqua effectum eſt, ſi argenteo tubo in veſicam per penem, vel in vterum per

colum iniiciatur horum membrorum ardori succurrit. SEN. Nónne Actuarius ac Alexandrinus,de hoc oleo verba fecerunt? BRAS. Arbitror de amygdalarum amararum oleo ipsos loqui,vt in illo ostẽdemus. de hoc verò satis iam dictum est.

SENEX.

3 De amararum igitur amygdalarum oleo verba faciamus. BRAS. Nihil est quod à nobis dicendum sit de ipsius ab amygdalis eductione, quia eodem modo & eisdem instrumentis educitur,quo & quibus amygdalarum dulcium oleum superius confici diximus. Vnum verò minimè probo, quod à nonnullis pharmacopolis fieri his oculis vidi, cùm amygdalarum amararum oleo carerent, dulcium amygdalarum oleum commiscebant, huius olei munus est, obstructiones aperire, dolores sedare, flatus resoluere, & materias etiam à quibus flatus excitantur, peculiariter aurium doloribus à causa frigida succurrit,& surditati, quæ ab eadem sit genita causa & sibilis, ac strepitibus,qui in auribus gignuntur,asperitates,quæ in membris reperiuntur, lenire dicitur, imò ita esse experientia ostendit, si asperum membrum eo inungatur, cùm nerui dolent,& tensi, ac duri efficiuntur, his prodest hoc oleum, faciei macu-

las

las aufert, quas vulgus panes vocat, imò, & lentiginibus succurrit, ac asperitatibus, quę in facie contingunt. Dioscorides ait ad mulierium locorum strangulationes valere hoc oleum, & eiusdem partis inuersiones ac inflammationes ad capitis, & aurium dolores facit, intentos sonos, & sibila fugat, prodest prætereà renum cum vrinæ malo aliquo doloribus, vrinæ angustiis, calculosis, suspiriosis, & lienosis: emendat idem vultus maculas, asperam, discolorémque à Sole cutem, & rugas melle lilij radicibus, cypriéq; aut ex rosa ceræ commixtũ, quinetiam hebetes restituit oculos, & cum vino furfurea, atque manantia capitis vlcera exerit. Hæc Dioscorides de amararum amygdalarum oleo, scito etiam asperis cõferre pernionibus, & si ad vncias quatuor bibatur, aluum egregiè soluere, & vermes necare. SEN. Fortè, quia amarum. BRAS. Et ob hoc etiam. nam cùm Galenus de simplici aliquo lumbricos necare dicit, addit quia amarum. rerum verò amararum natura, ratione qua amara sunt est calefacere, attenuare, incidere, digerere, tergere, & valenter. SE. Nunquam vidi animal aliquod in hoc oleo nasci. BRAS. Et hoc est amararum rerum natura, ac proprium, vt neque in vermes conuertãtur, neq; vermes admit-

tant,propterà bilis pura in vermes conuerti non poteſt, quia ſupra modum amara, licet pituitæ miſta vermes nonnunquam gignere poſsit,tamen adeſt tunc maior pituitæ copia, bilis minor.SEN.Alexandrini modum conficiendi hoc oleum nondum edocuiſti.BRAS.Ipſe non exprimit amygdalas: ſed in oleum oliuarum infundit, itaque ait author ille,prodeſt ad Cephalalgiam,aurium dolorem, tinitum, & ſurditatem iniectum compeſcit,rugas,& ſordes faciei cum cerato irino aut roſaceo detergit,ſtranguriofis & lithiadicis,ſuper pectinem inunctum, aut pervirgam immiſſum prodeſt,matricis dolores,phlegmones,ſuffocationes in modum peſſarij ſuppoſitum, mitigat. Recipe olei libras quinque, amygdalarum purgatarum vncias vigintiquatuor,amygdalæ tritæ,& in oleo triduo infuſæ ad medietatem coquantur,& colatum condatur,& vſui reſeruetur.SEN. Et ſi non exprimat,an de dulcibus, an de amaris loquatur amygdalis, effectus tamen ad quos valere refert, quod de amaris loquatur, oſtendunt.BRAS. Ita prorſus eſt, ſed aliam apponit confecturam, quæ talis eſt, Amygdalæ amaræ purgatæ,& ſiccæ in pila diutius tundantur, & cùm aliquantulo aquæ diu ſubigantur,& poſt quinque aut ſex ho-

ras

ras iterum terantur, & manibus fortiter exprimantur, illud autem aquæ, quod supernatauerit cochleari colligatur, hoc iterúmque facito, donec totam pinguetudinem excusseris, quæ sicuti suprà diximus, cochleari collecta condatur, & vsui reseruetur, hæc Alexandrinus. SEN. Sunt alij omnino conficiendi modi. at quomodo conficit Actuarius? BRAS. Omnia authoris verba referam, ne quicquam desideretur. Inquit, nimirum amygdalinũ oleum prodest aduersum inflammationes vteri, conuersiones, occlusionésque, item ad strangulatus eorundem locorum infusum, doloribus capitis instillatum medetur, aurium grauitatem, sonitus, stridores, & sibilos discutit, renum vitio, & vrinæ difficultate laborantibus, calculosis, viscerum tormentis, iocinorosis, suspiriosis, lienosis sumptũ subuenit, neuos & maculas à facie tollit, & cutem erugat, reliquámque eius emaculat labem, cum radice lilij melle rosaceóq; tanquam cerato permistum, oculo abolet hebetudinem, emanantia capitis vlcera, furfuréssque ex vino detergit, hoc aliqui Metopion vocant, ratio eius talis, amygdalæ amaræ chœnices quatuor purgatas, & exiccatas pistillo ligneo in mortarium collatas leuiter cõtunde, quo ad massa fiat, cui aquç

feruentis heminas duas affusas semihoram dimitte, posteà vehementiùs iterum tunde, deinde ad tabellam premens tortiuum cremorem excipe, & quod pingue digitis adhæsit, in cornicula diffunde, rursúsque in id quod expresseris, heminam aquæ vnam infunde, & spatio vt combibat interposito, iterum exprime forma, qua priùs, choenices quatuor heminã conficiunt. hæc Actuarius. SEN. Duo hæc olea amararum, scilicet & dulcium amygdalarum, in quo qualitatum ordine reponi debẽt? BRAS. Dulcium amygdalarum oleum in actiuis qualitatibus temperatum existimatur, in pasiuis in primo ordine humidũ. At necessarium est dicere esse in primo ordine intenso humidum, vel in secundo arbitror, potiùs in secundo esse humidum. amararum verò amygdalarum oleum est in primo ordine calidum, nec aliqua destituitur humiditate, quãquam & siccitatem habeat, quæ qualitates quodammodo inter se pugnare videntur: denique hoc notato, si ad quatuor vncias bibatur, omnia expurgare quæ in intestinis continẽtur, & obstructiones aperire: sed hæc iam satis esse videntur.

SENEX.

4 De regiis nucibus oleum sequitur, de regiis dico ad auellanarum nucum & similium

lium differentiam, modus condendi hoc oleum eſt. Idem cum his, qui dicti ſunt modis in oleo amygdalarum dulcium conficiendo. Nota verò huius generis oleum triplex fieri, Vnum ex oleoſis, & ferè ſemiputridis nucibus: multi enim nuces dimittere ſolent, vt inueteraſcant, & oleoſæ efficiantur, quo maiorem olei copiam educant. At oleum iſtud per os haud ſumitur: nam eo modo mediocriter læderet. fit ex optimis nucibus oleum, & hoc eſt, quod per os præbere debemus: tertium fit ex oleoſis partim, & partim bonis nucibus, & hoc ad clyſteriorum vſum vti poſſumus. nam mirum in modum flatus diſcutit, vnde in colico dolore clyſterem imponere conuenit ex vino cretico, & oleo de nucibus. Meſue etenim dicit craſſos flatus reſoluere, & tumoribus conferre, ac neruorum contractionibus, neruorúmque puncturæ conuenit ex lota calce ſimul, ſcabiei quoque aduerſatur. At in hoc caſu quantò eſt magis rancidum, tantò efficacius eſt, lucernæ quæ ex hoc oleo ardēt ad illas legentibus vel exercentibus capitis dolorem, & perturbationem ingerit, nucum oleo ad piſces in sartagine coquendos vſus ſum, optimos reddere piſces noui, & ab ipſis magnam humiditatis partem auferre, guſtuíque placent: ſed

opus eſt, vt ex optimis nucibus oleum fit: non autem ex rancidis. modus verò auferendi ex hoc oleo ſcabiem, hic eſt.

℞. Olei nucis ℥ vj.
Calcis ablutæ ℥ j.
Salis communis ℥ ß.
Miſce.

SEN. Tamen à Meſue de calce addenda, & ſale nihil ſcriptum eſt. BRAS. De ſale quidem nihil ſcripſit, de calce verò prius ſtatim dixerat, quod huic oleo miſceatur. SE. Hoc dicit, cùm de neruorum punctura ſermonē facit. BRAS. Tu verò intellige etiam ad ſcabiem, quæ ſequitur. SEN. Miror, cur calx non exurat. BRAS. Imò lota exiccat abſque mordicatione, ac digerit. ego verò ad opus perficiendum ſalem addo. SENEX. Quódnam oleū accipis aduerſus ſcabiem? BRAS. Illud quod ex antiquis, ac rancidis nucibus cōfectum eſt à Galeno in ſeptimo de Simplicium medicamentorum facultatibus dicitur, eſſe tenuium partium, & per halitum digerere, ac ſine morſu ſiccare. Quantū verò in nerui punctura conueniat eiuſcemodi oleū, Galenus in ſexto Methodi aperit, & in libro de Compoſitione medicamentorum ſecundum genera. Ad aurium tinnitus & frigiditatem mulieres Ferrarienſes hoc oleo frequenter vtuntur, illud

illud calidum in aures imponẽtes, quod ab re non est, licet aurium proprium in frigidis affectibus amygdalarũ amararũ oleum esse videatur. SEN. Maximus est Ferrariæ huius olei vsus, ad capsas, ac mensas ex nuceis tabulis confectas illustrandas. Nam cùm eo inunguntur, pulchrũ colorem contrahunt. BRAS. Neque pauca consumitur in his inungendis, ac perficiendis copia. SEN. Possétne fieri ex recentibus nucibus? BRAS. Posset quidem, sed nonnihil haberet humiditatis, mirificũ profectò est, rem tam humidissimã, vt est recentissima nux, tempore adeò siccam euadere. SEN. Nux dum nucleum facit, nõ solùm est humidissima, sed & crassæ & glutinosæ substantiæ. nam in initio nux subiectum habet veluti mucum quendam crassum ac glutinosum. Vnde cùm vim habeat glutinandi, quam paulatim per coctionem amittit, & maturationem, si ex nucibus recentibus expilatis oleum fiat, gustui optimũ est, & album est, ac aqueum. nucum etiam olei vsus est, cùm in dysenteria tinesmus adfuerit, parua accipitur ex nuce tabella,& nucum oleo bene inungitur, & calefit, & hic qui tinesmo cruciatu supra tabellam sedere iubetur, venter adstringitur, & tinesmus remittitur, valet & hoc oleũ ad latum Lumbricum

bricum. SEN. Legi Dioſcoridem id de nuce ipſa dicentem. BRAS. Si nux ipſa id efficit, cur nucis oleum id valentiùs non efficiet? SEN. Id effecturũ non dubito. at Actuarius dicit eandem habere vim caryinum oleum cum balanino, idcirco vultus maculas, lentigines, varos, & cicatricũ nigredinem exterere deberet. SEN. Hęc proculdubio facere deberet, cùm à balanino oleo hęc omnia perficiãtur. BRAS. At experientia oſtendit nucum oleum, carnẽ denigrare. SEN. Fortè de extimi corticis ſucco intelligis. BRAS. De oleo loquor, quod non modò carnẽ, ſed & tabulas denigrat: oleũ verò iſtud aluum ſoluere non dubito. At oleum, quod ad alui ſolutionem ſuſcipiẽdum eſt, ex recentibus nucibus confectum eſſe debet: & ſi vltimo illo cortice, qui carnem tegit, excoriatæ eſſent, cùm premuntur nuces, oleum dulcius efficeretur, & aptiùs aluum emolliret. A rancido & veteri abſtinendum eſt, niſi velimus & gulam, & aſperam arteriã maximè vexare, poteſt & auribus inſtillari, cùm ex frigiditate dolent, & cùm ſonitus, ac ſibili in ipſis perſentiantur. SEN. Diſpeream, niſi ex hoc oleo recenti piſces in ſartagine mihi coqui faciam. BRAS. Tibi nõ diſplicebunt, & ſecum afferunt nucis ſuauitatem: ſed ſummopere caue, ne oleum ſit

rancid

rancidũ : ita enim & pisces amitteres. SEN. Quomodo amitterem? BRAS. Quia edere non posses, nisi cum summo fastidio. SEN. Nunquàm coqui facerem in huius generis oleo, nisi esset recens. ad id verò quod dicebamus redeuntes, est Actuarius solus, qui dicit oleũ nucum eandem habere vim cum balanino. BRAS. Imò est & ipse Dioscorides, qui in calce illius partis, vbi de balanino agit oleo, inquit cõfici. Similiter vt balaninum, oleum sesaminum, & ex iuglandibus nucibus, haberéque easdem balanino vires. SEN. Fortè intelligit in multis. BRAS. Alia nũc referas consideranda olea.

SENEX.

5 Oleum de been post caryinum accedit. BRASS. De illo nuper loquebamur. Apud Dioscoridem est oleũ balaninũ, quod been vocant Arabes, à recentioribus, & à Galeno sexto de Simpliciũ medicamẽtorum facultatibus libro, balanus myrepsica vocatur, hoc est vnguentaria glans, quia ad odoramenta oleo ex hac glande expresso vtebantur, vtpote quòd nullius odoris sit particeps, & reliquos odores facilè recipiat, à Mesue dicitur fieri hoc oleum, vt fit oleum de amygdalis. Nota verò fieri posse per expressionem, & cum aqua & absque aqua, & per ebullitionem, & per modum illum no-

strum

ſtrum ex æneis vaſculis. Dioſcorides etiam dicit confici & balaninũ oleum eodem modo, quo amygdalinũ, & addit, Vultus maculas, lentigines, varos, & cicatricũ nigredinem exterit: aluum idem ſoluit, ſed ſtomacho nocet, auriũ doloribus inſtillatur, ſonoribus,& ſibilis cũ anſerino adipe vtiliter, hæc Dioſcorides. Nota verò aluũ mollire,vt oleum amygdalarũ dulcium, ac nucum faciunt. nam ſi vnciæ quatuor ſumantur, ventrem ſubducit, cicatrices nonnunquam delinire iuſsi, & pulchriores effectæ ſunt,ſi balanus ipſe edatur,vomitum inducit,& ſi copioſiùs edatur, ventrem etiã ſubducit. SENEX. Non eſt in magno vſu apud pharmacopolas. BRASSAV. In magno tamen eſt apud myropolas. SEN. Ego tamen illud ſemper ſeruaui. BRAS. Illo frequẽter vſus ſum in his, qui fæces habent in corpore præduras, venter etenim clyſteri ex hoc oleo remollitus eſt. SEN. Nónne & alia eandem vim habent? BRAS. Habent quidem, vt oliuarũ oleum, & amygdalarũ, ſed non tam efficacem, vt balaninũ, arbitror quòd ſtercoris odorem facilè etiam recipiat, cùm in rectum iniicitur inteſtinũ. SEN. Nemo ambigere debet omnibus modis fieri poſſe non dubito, quos ſuperiùs enarrauimus, Tu reliqua oleorum genera proſequaris.

SEN.

SENEX.

6 Oleum de Cherua huc accedit. BRAS. Tu semper magis barbaris vocabulis vteris., quæ dici possint. Dioscorides illud vocat oleum κίκινον, Latini oleum cicinũ, vel kicininũ. SEN. Vnde nomẽ accepit? BRAS. Scito herbam illam, quæ vulgò myrasole, hoc est heliotropiũ, vel solisequa vocatur, semẽ parère, quod veluti spiculas habet, vel pedicula absq; acumine in extimo cortice, hoc semen animali cuipiam assimilatur, quod Latinè ricinus dicitur, vulgò verò cecca, quod fortè nomen scilicet cecca, ἀπὸ τοῦ κίκς deductũ est. nam κίκον animal hoc Græci vocant. Ex expressis huius plantę seminibus, vt predictum est, vel per vocatum alambicum, vel per ebullitionẽ oleum fit, quod cicinum, & ricininũ nominatur: nonnulli putant esse oleum de catapucia vocatum, quod absurdum est: quia illa inter lactarias herbas numerãda est. at cicus vel ricinus lacte caret. huius olei cõfecturam ita docet Dioscorides: Sumito quot satisfacere credideris maturos ricinos, contusósque eodem modo, quæ in cratibus siccantur in sole disponito, sinitóque in sole esse, vsque dum vestiens eos disruptus cortex ceciderit, tunc collectam eorum carnem in mortarium coniicito, tusámque diligenter in

lebetem

lebetem ſtanno ex interiore parte illitum aqua plenũ transferto, & admoto igne facito ſimul ferueant. Cùm verò omnẽ quem habebant humorem, iam remiſerint, amoto ab igne lebete illo conchula colligito, quod ſupernatabit oleum, reponitóque. SEN. Hic eſt modus, quo ſuperiùs in aliis dixiſti per ebullitionem fieri, & olea educi, nónne? BRASS. Hic prorſus eſt. tamen hic modus, olei haud multum facit. SEN. Ob hoc fortè Dioſcorides ſcripſit in Aegypto, quòd maiore eius copia indiget ea gens. aliter conficitur ricininum oleum. BRAS. Hic alter modus plus olei reddit. SENEX. Qui'nam eſt? BRAS. Dioſcoridem audito, qui ita ait: Purgatos enim ricinos, ſtatim molis ſubiiciant, ferántque diligẽter, cùm farinam eorũ in ſportas coniicientes prelo exprimant. Nota verò & ex ricino oleum omphacinũ fieri poſſe, ſi ex illis fiat immaturis. SEN. Quando maturitatem habẽt ricini? BRAS. Dioſcorides monet tunc eſſe maturos, cùm ex veſtientibus eos folliculis emerſerint. SENEX. Ad quòs valet affectus huius generis oleum? BRASS. Dioſcorides inquit valere ad manantia capitis vlcera, ad ſcabies, ad ſolis inflammationes, ad præcluſos, & inuerſos muliebres locos, ad cicatrices informes, ad aurium dolores, ſi em-

plaſtris

plaſtris miſceatur, efficaciam illis præbet. Præterea hoc denique à Dioſcoride ſcribitur, quòd potum per aluum aquas, & ventris lumbricos pellit. SEN. Meſue verò dicit flatum craſſum diſſoluere. BRASS. Et hoc etiam facit glutinoſam pituitam ſimul attenuando, coliq; inteſtini, & ilij, ac hydropi confert, aut bibitũ, aut per clyſterem iniectum. SEN. Hoc eſt, quod à Dioſcoride dicitur, ducere aquas potum, imò & pituitam etiam educit, & quicquid in viis continetur: vim enim habet qualem ricino tribuunt authores. Circunforaneus quidã ſuperioribus annis qui fingebat ſe eſſe Venetum, volebat fieri facere hoc oleum ricininum, quod ad aptãdas lanas aptum eſſe dicebat, & ad vrendum in lucernis, & ad ſaponem conficiendum, petebátque ab illuſtriſsimo Duce priuilegia, & fingebat partem agri Ferrarienſis cici ſeminibus ſe ſeminare velle, tamen nihil effecit, & deinceps nunquam eſt viſus. BRASSAV. Ita ſolent iſti efficere, vt videant num aliquid lucrari poſsint. Quod ſi illis ſuccedat, abeunt, ſed palàm. ſi nõ ſuccedat, diſparent ac ſi vmbræ ſint. SEN. Nónne in tuo horto cicum ſeminaſti? BRASS. Seminaui. at magnam ſeminum copiam non produxit, vt de illo multa experiri potuerim: verùm fu-

turo anno in maiori copia seminari, vel plantari faciam. SEN. Et ego in experiẽdis rebus te semper concomitabor, cùm nihil mihi charius sit, nihilq; gratius, quàm noua quotidie addiscere, atque experiri. SEN. Reperitúrne alius hoc oleum conficiendi modus præter hunc Dioscoridis apud antiquos? BRAS. Actuarius de illo etiam mentionem facit, & modica est à confectione Dioscoridis differẽtia nam dicit: Cicinum oleum (idem verò est quod ricininum) facito ad hunc modum, ricinos eius maturos refrigeratos quot putabis huic rei satis esse, in solem conferto, expressósque vuarum modo in tabulatis explicitarum sternito, vt perrarescant, & tantisper contineto, dum inuestiens cortex sponte decidat, cùm carnes eorũ collectas, & in pilam iniectas diligenter condito, & in lebetem plumbatum aquam cõtinentem cum vino subiecto igni feruefacito, vbi succum omnẽ reddiderint ignem subtrahito, atq; oleum omne, quod innatat in parua colligens cornua tollito, & ita recondito. SEN. A' Dioscoridis confectione modicè differt. BRAS. Addit hic author aquæ vinum, quod non addit Dioscorides. Audito verò quid in Actuario posteà sequatur. Inquit enim: Aliqui vbi abundat, vsus eius aliter temperant, repurgatos

gatos ricinos ad trusatiles molas cõferunt, vt probè ac diligenter molantur, molitósque in sportulam coniiciũt, deinde machinamentis cremorem omnem exprimunt. Ricini autem maturi sunt, cùm inuolucris ipsos cingentibus destituuntur. Prodest autem cicinum oleum psoris, vlceribus capitis erumpentibus, solis inflammationibus, vuluis quæ occlusæ, conuersæ'que obstrangulant, cicatricibus fœdis, aurium doloribus additum in emplastra, affectus eorum accendit potu, aluum ciet; quæ aquis grauatur, lumbricos intestina occupantes depellit. SEN. Vt percipere possum authores omnes, qui post Dioscoridem scripsere, ab eo accepisse constat. BRASS. Tamen Auicenna à Dioscoride non accepit, cùm ipse mentionem faciat olei de cherua; id est ricinini compositi, licet in secundo loco simplex ponat eo confectum modo, quo Dioscorides scripsit. SENEX. Cupio audire hoc Auicennæ compositum ricicinum. BRAS. Audies compositionẽ quandam barbaram, si aures accõmodabis. Ita enim quinto canone dicit Auicenna: Oleũ de cherua, quod confert ad mollificationem, & paralysin, & torturam, & hepatis obstructionem aperit ac splenis, & ad colicam confert, cuius permistio hæc est:

℞. Ameos
Origani
Calamenti montani
Myrrhæ
Marmacor
Seminum apij
Seminum fœniculi
Seminum anisi
Se. alandachocha
Mastices Assari
Fœnugræci
Singulorum ʒ vij.
Alseel
Alphael
Albeh
Acori
Cassiæ Indæ
Bdelij
Singulorum ʒ v.
Serapini
Ammoniaci
Opopanacis
Singulorum ʒ iij.
Radicum apij
Corticum radicum fœniculi
Schoeni
Glycyrrhizæ
Enulæ siccæ
Hascæ

Singul

Singulorum ʒ x.
Ezirlusen
Sinsider
Singulorum ʒ iij.
Gingiberis
Cinnamomi
Gariophyllorum
Cardamomi
Girbage
Cubebarum
Macropiperis
Piperis
Nucis moschatæ
Macis
Nigellæ
Costi
Carui
Singulorum ʒ iiij.
Zedoariæ
Doronici
Singulorum ʒ v.

Tere medicinas crasso modo, & funde super eas aquam, adeò vt submergãtur, & decoquantur, donec dissoluantur, & colentur, & fundantur super ea olei de cherua recentis lib. vij. Decoquantur lento igne, donec consumatur aqua, & remaneat oleum, & administretur, cùm necesse fuerit pondus aur. ij. vel iij. cum aqua de radicibus. SEN.

Eſt apta compoſitio hæc? BRAS. Eſt nullius momenti. SEN. Multa ſunt in hac compoſitione ſimplicia, quæ me latent. BRAS. Et deinceps te latebunt. nam neque minimum quid tibi explicarem, quoniam non eſt noſtrum propoſitum de vnguentis, ſed de oleis pertractare. SEN. Tamen ſimplicia ſaltem intelligere optarem, quæ ab Auicenna dicuntur, ne tempus luſiſſe videar. BRAS. Neque vnum, vt dixi, ſum tibi impræſentiarũ relaturus. aliâs verò quid ſint, ad vnum vſq; explicabo, nunc vtilius erit olea proſequi, quæ in veſtris ſeruãtur pharmacopolis. SEN. Audiui infeliciſsimum eſſe hoc oleum domi ſeruare. BRASS. De planta dicitur, domum illam eſſe malè beatam, in qua ſit plantata. Mirum tamen eſt, cur ita increbruerit fama, cùm dæmonibus aduerſari creditum ſit, & eſſe ferè ad omnes incantationes amuletum.

SENEX.

7 Oleum de Chartamo ſedem hîc poſuit. BRAS. Miror cur hoc ſerues, cùm in vſu non ſit, gaudeo tamen, quòd illud ſerues, quoniam deinceps eo vtor. quam verò compoſitionem confeciſti? SEN. Illam, quam refert Meſue. BRAS. Et quam refert? SEN. Eundem poſuit cõfectionis modum. BRA. Quomodo tu illud confeciſti? SEN. Per expreſ-

preſſ

preſsionem. BR A S. Per expreſsionem fieri nihil impedit omni modo, quo fieri poteſt expreſsio, & per ebullitionem, & per ænea vaſcula eo modo, quo nos conficimus. S E N. Omnibus his modis fieri poſſe non dubito. BR A S. Excoriaſtine grana à ſuo illo præduro cortice? S E N. Minimè, ſed cum pinſo cortice preſsi. nam nimis difficilè eſſet vnumquodque granum aperire. B R A S. Tamen hoc faciendum eſt, ne oleum ab illo cortice nonnihil adſtrictionis acquirat. S E N. Eſſet nimis longum ſingulum granum ab eo cortice eximere. B R A S. Nónne etiam eximi facis peponum ſemina, cucurbitarum & ſimilia? S E. Ita quidem facio, ſed tenellos cortices habent: chartami verò ſemen prædurum eſt, vt comprimi non poſsit, & granum educi. B R A. Imò ſi inter angulos dentibus conſtringatur, granum ſtatim proſilit. S E N. Ego in tam parua copia hoc oleũ vendo, vt graue mihi eſſe non debeat ex emundatis granis parare. nam ſola grana pro pſitacis nobilibus vẽdo. B R A. Eſt proprius pſitacorum cibus, & eo maximè delectantur, diutiúſq; viuunt, ſi iſto nutriantur. S E N. Tamen ſunt amara eiuſcemodi grana. B R A. At pſitacis dulcia viden tur, ſicut & amaræ ſalices, capellis dulces eſſe vidẽtur, experimẽtũ vidi, pſitacos ama-

ra fœmina plus diligere, quàm dulcia. Psitacum domi habebam, qui amaras amygdalas lubentius edebat, quàm dulces, & semina citrorum lubentius, quàm multa dulcia, non tamen quàm zuccarum. SEN. Ad quos confert effectus eiuscemodi oleũ? Ad eos secũdũ Dioscor. ad quos cõfert oleũ cnidium. cnidiũ verò oleũ potũ in purganda aluo vires habet, tamẽ oleum de cnico, id est, chartamo minus efficax est. SE. Mesue dicit regio morbo occupatis conferre, obstructionibus, & dolori vẽtriculi, & dolori coli intestini, & obstructioni pectoris ac pulmonis plenissimè conferre, eáque emẽdare, & vocem clariorem reddere. BRAS. His omnibus conuenire non dubito. Sed ad aliqua redeamus, & olea quæ in tuo seruas pharmacopolio, in examẽ ducamus.

SENEX.

Laurinum oleum in mea scheda sese offert examinãdum. BRAS. Quomodo oleũ istud conficis? SEN. Vt Mesue facit, qui ità ait: Accipe quot lauri baccas tibi placuerit, quæ maturæ sint, & dum adhuc recentes sunt, in pila contundito, & cum aqua in aheno bullire facito, deinde in torculari plano quod vacuitatem non habeat, exprimito, & ex aqua oleum quod supernatauerit, colligito: postea iterum contrita grana

torculari

torculari cauitatem habente exprimito, calidámque aquam infundito, & oleum colligito: hoc oleum ita cõficere nos docet Mesue. BRAS. Dioscorides in pila contundere non videtur, neq; in alio instrumento: sed inquit, lauri baccas sumendas iam drupas, & in aqua coquendas. nam pinguitudo quædam ex vestiente eas cute remittitur, quam manibus conchula exprimentes colligunt. SEN. Ex tusis baccis oleum faciliùs exire debet, & exit etiã per expressionem, & per æneum vas, vt nos olea ex simplicibus extrudimus. Itaque & exquisitius exit oleum & magis odoratum. Verũtamen Dioscorides nonnullos refert, qui alia commiscebãt huic oleo simplicia, cùm ait: Quidam in confectione eius acerbum oleum angulosó rotundóq; odoratis iũcis, prætereà odorato itidem calamo anteà spissantes, tamen lauri tenerrima folia in id conicientes, simul omnia cogunt. SEN. Laurum magis redolere debet. BRAS. Magis profectò laurum redolet: sed & alia, quę sunt addita odoramenta, sentiuntur. at alij alia etiam addebãt, vt Dioscor. refert, cùm ait, quidam & lauri baccas foliis superadiiciunt, donec odore satis esse videatur. Aliqui prætereà sunt, qui styracem & myrrhã commiscent. SEN. Cùm diuersa sint bac-

carum genera, è quo genere hoc oleum erit efficacius? BRASSA. Dioscorides pro me tibi respondebit, cùm ait, probatissima ad laurini olei confectionem montana, & latifolia laurus est. SEN. Montanam hîc Ferrariæ non habemus, tamen latifolia adest. at non magnopere laborabo, si lauri baccas mõtanas enãcisci voluerim. BRAS. Quomodo deprehendis laurinum oleum in suo genere esse optimum? SEN. Illud optimũ esse arbitror, quod laurum magis redolet. BRASSA. A' Dioscoride verò notatur illud esse cæteris prestantius, quod recens sit colore viridi, amarissimum & acre. SEN. De amarore sum maximè expertus. nam quandoque illud gustaui, & ipsius amaritudo linguam, & palatum adeò mihi penetrauit, vt per longum temporis spatiũ inhæruerit. BRASSA. Non mirum, quia & calidum est & tenuium partium, potest & hoc oleum ex baccis immaturis confici, quod non erit adeò calidum, vt illud quod ex maturis conficitur, & aliquid habebit adstrictionis: propterea aliquibus conueniet, ad quæ non conueniret, si ex drupis baccis id est optimis ætate ad decerpẽdum esset confectum. SEN. In multis etiam prædictis ex maturis, & immaturis olea cõfici licet. at quibus cõfert affectibus eiusce-

modi

modi oleum? BRAS. A' Dioscoride dicitur, calefacere, mollire, laxare, & lassitudines recreare. SEN. Quomodo recreantur lassitudines? BRAS. In lassis eo iuncturæ inũguntur, & lassitudo remittitur: propterea Dioscorides sequitur vtile esse cunctis neruorum malis, febrium horroribus. SEN. Bibitúrne ob febrium horrores? BRAS. Non bibitur, sed ex eo calido dorsum inũgitur, vel linteum in eo madescat, ac calefiat, posteà supra dorsum extendatur, addit & valere ad auriũ dolores, & distillationes, conueniréque contra renum ex frigore dolores ait, vt si aliquod aliud valeat, denique addit quòd potum, nauseam facit. SEN. Imò præter nauseam & subuersionem, nihil est, quod magis aduersari ventriculo dici possit. BRASSAV. Tu es expertus? SEN. Sum expertus magno meo incommodo, quia illud (vt dixi) gustando, in os amaritudinem quandam ad multas horas impresit, quæ nauseam mihi commouit, fitne alio modo hoc oleum? BRAS. Alexandrinus 727. sui libri de Compositione medicamentorum capite, lauri baccas in oleo ebullire facit, cùm ait: Sumãtur lauri baccæ recẽtes, & maturæ, cõtritæ, & diu coctę in oleo exprimãtur, & colẽtur, cúmq; refrixerit, illud pingue quod supernatauerit

uerit, penna colligitur. S E. Talem efficaciā habere nō arbitror, qualem id habet, quod in aqua ebullit: quia aqua ab oleo laurino ſegregatur. oleum verò imbibitū nō ſegregatur. puto enim, quòd de oliuarū oleo intelligat. B R A. Id ſemper intelligēdum eſt, cùm ſimpliciter oleum profertur. S E N. Videtur ferè author hic velle, quòd oleū hoc laurinum ſupra oleum oliuarum natet, & pēna colligatur. B R A. Ob hanc cauſam excogitaui mendoſum eſſe Alexandrini Codicem, & legendum eſſe, in aqua ebullire. S E. Ad quæ cōfert ſecundum ipſum? B R A. Inquit virtutem habere calefactoriā & malacticam, facit etiam ad capitis & auriū dolores, & ad omnes neruorum paſsiones, & dolorem inteſtinorum vniuerſorum in malum perterebratum immiſſum, & ad lenes prunas calefactum, anóq; ſuppoſitum ſiue iniectum, hæmorrhoidum dolorem placat, & ex eis fluentem ſanguinem ſiſtit: ſcabioſis, & pruriginoſis iuxta ignem inunctum aptabitur. S E N. Plura retulit, quàm ipſe Dioſcorides: & Meſue etiam addit, dolori hepatis, & hemicraneæ & ſtomachi, ac lienis, & omnium interaneorum conferre, & dolori coli inteſtini & vteri. Extátne alius, qui de eo locutus ſit? B R A S S. Actuarius de eo ſermonem habuit, & confici do-

cet pondere adhibito, quod nec à Dioscoride, nec ab aliis adhibitum est: sed ipsi lauri baccas sumunt, vt ipsis placet. SEN. Quomodo conficit? BRA. Hoc modo. Olei è drupis expressi libræ septem, & semis, baccarum lauri maturarum sexquilibra commistis, & molitis oleũ exernitur. SE. Et hic quoq; oliuarũ oleũ apponit. BRA. Apponit quidem, nisi intelligeremus ex drupis lauri baccis, quę in olea & lauro drupę insunt, & tunc ex oleo laurino oleum laurinum cõfecisset, idcirco potiùs intelligo accepisse oleum ex drupis oliuis. Sequitur Actuarius, quidam baccas lauri solùm citra mistionem aliam moliunt, & ita prelo, vel fisco oleum exprimũt. hoc verò merum est & sincerum. SEN. Hic est communis conficiendi modus, verùm, conuenit ne hic author cũ aliis in huius olei viribus? BRAS. Conuenit, sed alia addit quæ ab ipsis scripta non sunt. SEN. Referas obsecro, quæ ab ipso scripta sunt. BRASS. Ita consequitur author, laurinum excalefacit vehementer, & mollit, ita vt ij, qui scabie scatent, & asperis impetiginibus obsidentur, illiti in balneo, persanentur. sed eo conuenit abstinere lichenibus & psoris inflãmationem minãtibus. In calidis quoq; tẽperatuis, & biliosis: si quidẽ frigidis corporibus,

humidis

humidis & putricosis congruit. Item iis quorũ articuli algoribus aut perfrictione affligũtur, ischiadicis subsidio est, vermes, & pediculos enecat, furfures capitis emendat. Alopecias, & ophiases corrigit, vsus eius in lauacro nitri. posteà detergere oportet vino & melle, & fœnigræci farina. sed cauendum est, ne capitis calorem sentienti laurinum hoc oleũ admoueatur. SEN. Nõ mihi displicet hic vsus, tẽperies. s. annotare, in quibus non conueniat, & quibus cõferat effectibus. BRAS. Veruntamen in doloribus potissimum ventris per clysterẽ iniicitur, & hominẽ à dolore liberat, eóq; millies vsus sum in intestini coli dolore, & aliis ventris, & nunquam me decepit, quomodo semper profecisse expertus sum. Ad alia verò nunc pedem conferamus.

SENEX.

9 De oleo Sesamino agendũ venit. BRA. Sesamus in Grecia frequentissimus est, quo panum crustas circumdant, & copetas ex ipso faciũt, illa fortè sunt, quę à Dioscoride in cnico coptaria vocantur, vel saltem illæ placentulæ, quas nos copetas nuncupamus, à coptoriis per similitudinem nomen sumpsere. Tu verò quomodò sesaminum oleũ conficis? SEN. Sesaminum oleum ab Apulia Ferrariam transportatum, emo, cum sesa-

mus Ferrariæ non nascitur. BRAS. Ego in rusculo meo Franculino vocato, seminari iussi, & profecit: sed rusticorum incuria à passeribus fuit ferè totus voratus, est negligentia nostra, quæ facit vt in Ferrariensi agro non nascatur: negligentia verò est, quia nõ seminatur. SEN. De hoc nõ dubito, tamen nonnunquam à quodam Apulo semina ipsam Ferrariam fuere allata, quæ emi & oleum Mesue modo à granis eduxi. BRAS. Tu deniq; modum hunc Mesue referto. SEN. Primùm ab omnibus immũditiis, & à puluere sesamum liberaui, deinde ipsum aqua cũ pauco sale modicũ aspersi: postea manibus confricaui, deinde iterum aqua aspersi, vt madesceret. & quia secunda vice id madorem nõ sumpsit, tertia etiam vice irroraui, posteà grana supra latam mensam, vt exiccarentur, extendi iussi, deinde in furnum posui, & modica assatione assaui, quamuis etiam illud effecisse potuissem supra æream patinam igni superpositam, supra quam sesami grana extensa essent, quæ modicè assarentur. at ego in furnum posui supra tabulam extensam, posteà in facculum posui ex aspera tela confectum, & optimè perfricaui, & tanto tempore, vt cortices abigerentur. deinde illum supra mensam dilataui, & corti-

ces abſtuli, illúmque iuſsi molis emolliri,& in paſtam quandam deduxi, deinde torculari exprimi iuſsi. B R A S. Longus eſt hic cōficiēdi modus, à Meſue dicitur fieri, vt oleum amygdalarū. Superiùs verò dictū eſt amygdalarū oleum multis modis fieri poſſe,& exprimendo, & ebulliendo, & per vocatum elambicū, & aliis diuerſis modis. S E N. Et Meſue etiam breuiorem modum docet conficiendi oleum ſeſaminum, cùm ait: Et quandoque trahitur oleū præterquā excorientur. ſ. grana. ita verò confici debet, ſeſamus primò aſſetur, deinde molatur,& fiat maſſa, & ſicut diximus, oleū trahatur. B R. Paulus Aegineta lib. vij. c. 19. breuibus modum conficiendi hoc oleum docet, cùm ait: Oleum ſeſaminum fit cōtuſis ſeſamis, & per ſportulam in teſtulam expreſsis in aqua calida, oleo ipſo diſcreto, & vitreis vaſculis repoſito. S E N. Quomodo confici docet Dioſcorides? B R A S. Conficiendi modus à Dioſcoride haud edocetur, ſed de ſeſamo tractās, id tātùm dicit, fit ex ſeſami ſemine oleū, quo Aegyptij vtūtur, Paladij temporibus, & Collumellæ in Italia frequentiſsimus erat, nunc ferè aboletus eſt. S E N. Putas tu corticem auferendum eſſe? B R A S. Cùm ſit tenellus, illum auferre negligerem: ſed vno ex ſupradictis in oleo amygd

amygdalarum modis absque tanta præparatione exprimerem. SEN. Ad quos confert effectus eiuscemodi oleum? BRAS. A' Mesue dicitur impinguare, arbitror, quòd beluas vehementer impinguaret, & illis saperet, si biberetur in copia. Imò & si grana ipsa pabuli loco ederentur, est pingue granum, dulcis etiam ac pinguis saporis, iussi quandoq; eiuscemodi grana torefacta zuccaro condiri, & omnibus mirè placebant, genitale semen auget. nam & pingue est, duritias ac asperitates lenit, vocem clara reddit, guttur asperum emollit. Et est materia oleorum multorum, quoniam ex sesa mino oleo multa olea cõficiuntur. Dioscorides notat sesamum stomacho obesse, & animæ grauitatẽ facere, quoties quispiam ipsum ederit, & dentibus inhæreat, ratio est, quia facilè putrescit, & anima hoc est halitus, qui ab ore exit, putrido hoc semine inficitur, & fœtidus exit, si in neruis aliqua crassa concreuerint à sesamo illito discutiuntur, contusis, & inflammatis auribus prodest, atque ambustis stellionum, & cera starum morsibus medetur. SEN. Dioscorides multò plura dicit ad quæ confert, quàm Mesue. BRAS. Sequitur prætereà, quòd herba in vino decocta, contra oculorum inflammationes, & grauissimos eorum do-

lores præsertim valet. Adde etiam, quòd recens oleum sesaminum pectori confert, & tussi, & pleuritidi, eiúsq; vsus in olei amygdalarum dulcium defectu pro illo conueniret. SEN. Dulce est, cùm recens habetur. BRAS. Et granum ipsum à quo exprimitur, dulce est, & pingue: in puerorum tussi huius olei cochlear cum zuccaro cando in puluerem redacto illam sedat, si paulatim transglutiatur, panem ex Creta allatum, granis sesami crustatum edi gustui minimè ingratum, eo cretenses nonnunquam vtuntur in aliquibus panũ generibus, quãdo pasta tenella est, & panis suam formam acceperit in sesami grana inuoluunt, vt totus panis extrinsecus his granis impleatur, posteà coquunt, & tota crusta est sisamis circunsepta. At de hoc oleo iam satis.

SENEX.

10 Imò & oleum de nuce Indica moras rumpebat, vt in medium prodiret. BRAS. Quid sit Indica nux, in nostro Simplicium examine scriptũ est. Miror cùm hoc oleum in vsu non sit, cur illud serues. SEN. Semper seruaui, & frequẽter vendidi. BRAS. Quomodo confecisti? SEN. Per expressionem, vt oleum amygdalarum dulcium exprimitur. BRAS. Potest & per ebullitionem fieri, & per ebullitionẽ illã, quæ per alambicum

bicum vocatum fit ex igne,& glacie. SEN. Quomodo ex igne & glacie? BRAS. Eo modo,quo ego ex diuersis rebus oleum extrudo.nam & ex pipere,& ex gariophyllis, & ex cinnamomo simplicissimum oleum educo, quod ita redolet ista simplicia, vt ipsamet seipsa redoleant,propriúmq; illius simplicis saporem seruat.SEN. Noui illorum oleorum perfectionem, si in magna conficerentur copia.BRAS. In maiori copia fieri non possunt, quia huius simplicis medicamenti spirituosa pars tantùm elicitur.SEN. Ad quos confert affectus oleum de Indica nuce? BRAS. Mesue inquit neruorum dolori conuenire, thoracémque ac pulmonem lenire, & claram vocem efficere,atque corpora impinguare,genitaléque semen augere.SENEX. Arbitror me ob hoc vendidisse,vt semẽ augeretur emptoribus. BRAS. Et ego ob aliud puto,vt scilicet mulieres nonnullæ, quæ concipere non poterant,conciperent,neq; solùm hoc oleo vtũtur ad hunc finem,sed & ex ipsius nucis carne ac aromatibus morsellos vocatos aut placentulas confici faciunt, quas edunt vt concipiant.SEN. Ego millies huius generis morsellos,& placentulas paraui,& à medicis millies mihi inditi sunt. BRAS. Alia igitur olea sub examen veniant.

t 2 SEN

SENEX.

11 Oleũ de ſeminibus lini examini ſubiici cupit. BRAS. Oleum eſt maximè in vſu ad emolliendum. SEN. A' Meſue conuulſionibus conuenire dicitur, & omnes neruorum duricies ac iunctura lenire, éſtq; optimum medicamentum ad ani affectus, & ad omnes ani abſceſſus, ad hæmorrhoidas, ad ani rimas, & potiſsimùm conuenit dolori pulſatiuo. BRAS. Intellige dolori pulſatili, qui in ano eſt, præſertim cùm hæmorrhoides vexant. Superioribus diebus quendam curaui ex hæmorrhoidum dolore, qui vehementer cum pulſatione vexabatur, fatebatúrque quod obiiſſet, niſi iuſsiſſem linteum in oleo ſeminum lini madefactum imponi. Conuenit prætereà & ad excitãda ſputa. SEN. Multos vidi, qui in pleuritide hoc præbent. BRAS. Error eſt, niſi conuenienti tempore præbeatur. at Ferrariæ nõnulli ſunt temerarij, qui ex profeſſo, cùm aliquem norunt laterali morbo affectum, illuc accurrunt, & vnum vel alterum adducunt teſtem, quibus hoc oleum præbuere, & ſanitati reſtituti ſunt. SEN. Tamen illos non referũt, qui obiere, hos verò longè plures eſſe, quàm illi, qui ſuperuixere non dubito. BRAS. Præbent verò olei ex ſeminibus lini vncias quatuor, aliqui ſex, mellis roſati

rosati colati vncias duas, itaque propinant. Semperq; adducunt Ducem Herculem primum, qui cùm esset à medicis in pleuritide destitutus, hoc sumpto oleo conualuerit, cùm hoc falsissimũ sit. at quo modo oleum hoc conficis? SEN. Eo modo (vt Mesue inquit) quo sesaminum oleum conficitur. In hoc verò differt, quia à lini seminibus cortices haud auferuntur, quando oleum expressuri sumus, sicut à sesami granis remouentur. BRAS. Fieri etiam potest eiuscemodi oleum per ebullitionem, vt si hæc semina pinsantur, & veluti in pastam deducantur, posteà hæc massa in aqua ebulliat, oleum supernatare percipies, quod lingula colligi debet, fit etiam & pervocatas botias nostro modo, & est optimũ oleum, verùm & educitur cum modica aquæ effusione: & hoc quod extrahunt ad lucernas accendendas vtuntur, tamen lumen ita clarum non emittit, vt oliuæ oleum, capútq; perturbare videtur, si quis prope lucernæ fumũ permanserit. Ad alia verò te conferto.

SENEX.

12 De Rosaceo oleo hîc pertractandũ est, cùm post præscripta suam sedem primò repositam habeat. BRAS. Ad olea iam transigere videris, quæ per expressionẽ minimè fiunt: sed per solam reium impositionẽ in

ipſum oleum: hinc ólea per impreſsionem vocantur. Nam (vt Meſue ait) ſicut per ſigillum in ceram imprimuntur imagines, ita herbarum vires in olea, vt per ſigillum imprimuntur, poſsúntq; & compoſita dici, & ſimplicia, vt vnum ſolùm ſimplex medicamentum vel plura recipiunt. Ab roſaceo autem oleo non ab re incepiſti: quoniam eſt oleum multis nominibus dignum, & tale quod ad infinitos ferè conuenit affectus. multa verò ſunt olei roſacei genera, tu quot generibus vteris? & quot in tuo ſeruas pharmacopolio? SENEX. Seruo roſatum oleum completum, & ſimplex oleum roſatum, & roſatum omphacinum. BRAS. Cõpletum hoc quomodo conficis? SEN. Vt à Meſue edocemur. nam prima eſt, quam refert compoſitio, & quam vocat oleum roſaceum cõpletum, & roborare dicit, reſoluere, lenire, & dolorem ſedare. BRAS. Compoſitionem referto. SEN. Id efficiam, poſteaquam notauero, Meſuen roſatum oleum in completum diſtinguere, & in rude: completum fit ex maturo oleo, & maturis roſis. Rude verò ex immaturis oliuis oleo, & ex roſis nondum maturis. BRAS. Quomodo dici poteſt maturum, & immaturum in roſis, cùm maturum & immaturũ ſolis fructibus conuenire videatur? SEN. Meſue ſano modo intel

Intelligendus eſt. nam roſæ per ſimilitudinem immaturæ dicuntur, nimirùm cùm calyx nondum apertus eſt, immaturæ vocantur. BRAS. Sed hæc miſſa faciamus, & quomodo conficiat, referto. SEN. Oleum de oliuis ſumit, aut oleum ſeſaminum. BRAS. Quódnam accipis tu? SEN. Oliuarũ oleum. nam ſemel ex ſeſamino oleo confeci, & roſarum odore minus erat refectum. BRAS. Cauſa non me latet. SEN. Me tamen latet. BRAS. Cauſa fuit, quia ſeſaminum vetus erat, atque rancidum. SEN. Antiquum quidem erat, non tamẽ rancidum. BRAS. Proſequaris. SE. Oleum hoc pluribus lotionibus fontium aqua lauari iubet, deinde recentium roſarum rubrarũ folia ſumi quantitate ſufficienti, & in oleo quod modò lotum eſt ſepeliri, & in vitreo vaſe recondi, cuius orificium obturari monet, & Soli exponi per dies ſeptem, deinde in vaſe duplici coqui per horas tres, poſteà permutari iubet roſarum folia, & alia accipi recentia, & per alios dies ſeptem in Sole dimitti, poſteà eodem modo coqui, vt prius, & iterum roſarum folia permutari, & aquam infuſionis roſarum accipi iubet, de qua ſuperius ſermonem habuit, cùm de ſyrupis agebat. Eiuſcemodi verò aqua ad tantam attingat copiam ad quantam

ipſum oleum,iubétque vaſculi os claudi,in quo repoſitum eſt, & per quadraginta dies inſolari,deinde percolari,& Soli per longũ tempus exponi. BRAS. Cùm igitur oleum roſatum completum indico, hoc præbes? SEN. Hoc inquam. BRAS. Roſatum verò omphacinum quomodo conficis? SEN. In eodem loco docemur à Meſue. vocat verò hoc oleum Rude,ad completi differẽtiam. conficiendi verò modus idem eſt cum prædicto. in hoc verò tantùm differt,quòd hoc rude immaturarum oliuarum oleum recipit,& roſarum folia,quæ nondum ſunt expanſa aperto calice,imò calix adhuc adſtrictus eſt. BRAS. De hoc rudi oleo dicit,quòd inflammationes extinguit,roborat,in vnũ cogit,denſat,fluxionéſque ſiſtit,ſi bibatur dyſenteriæ maximè conuenit, & ſi aliquæ materiæ per corpus defluant,illas cohibet. at quomodo ſimplex à te vocatum cõficis? SEN. Vt Nicolaus conficit. BRAS. Modum referto. SEN. Duas olei communis libras accipit,ſuóq; modo lauat, librámq; vnam ac ſemis viridium roſarum aliquantiſper contuſarum ſumit,& in plenam ollam ponit in caldario aqua pleno ſuſpenſa,& tandiu bullire ſinit, quouſque ad tertiam partem pertingat, poſteà in lineum pannum album imponi iubet,& torculari exprimi:

hunc

húncque liquorem conseruat. BRAS. Tam modicam copiã efficis vna vice? SEN. Nunquam maiorem efficere volui, sed potiùs pluries reiteraui, hoc nimirum in compositionibus quas facio, obseruo, vt nunquam authorum quantitatem excedam. BRAS. Et hoc mihi summè placet. nam quantitatem augere, plerunq; est causa, vt haud probè fermententur medicamenta. SEN. Ita conficio commune rosaceum, súntne alij, qui alio modo conficere moneant? BRAS. De hoc oleo in suo antidotario Actuarius peragit, & inquit: Rosarum rubrarum detractis vnguibus, & noctu diúq; in omphacino oleo decoctarum sexquilibram operculato vase diebus quadraginta insolato. SEN. Hoc est oleum rosaceum omphacinum, verùm non animaduertit rosas non debere esse apertas, sed accipiendas esse calicibus etiam clausis. BRAS. Omnino magis conuenit, si ex eiuscemodi conficiatur rosis. At Alexandrinus 740. sui libri capite ex omphacino oleo etiam cõficit, cùm ait: Accipe olei omotribeos, abluti libras tres, rosarum ℔ j. rosæ exungulatæ in mortario diutissimè tritæ, cùm oleo in vase vitreo condantur, & ad Solem per octo dies exponantur. nono autem die colentur, & eiectis prioribus, totidem nouellæ contri-

tæ immittantur: iterúmq; octo diebus vas in apricum proponatur, circa nouum diem diligẽter colentur, & eodem oleo alia eiusdem ponderis immittantur, & ita fortiter obturatum diebus quadraginta Soli exhibeatur. constitutis verò transactis diebus in temperato loco vsui reseruetur. SEN. Eadem videtur esse cum prima Mesue compositione. BRAS. Et fortè Mesue ab Alexandrino accepit: sed Paulum Aeginetam audito lib. 7. cap. 19. ita conficientem. Recipe rosarum rubrarum detractis vnguibus, & per diem, noctémq; refrigeratarum vncias tres, olei omphacini sextarium Italicum vnum, summa cura, ac diligentia vasculum extrinsecus, ne diffletur, & euaporet coperculans sub dio ad quadraginta dies insolato, quibus diebus elapsis deponito nõ quidem in solùm aut pauimentum, sed in tabulam. SEN. Ob quam causam hoc facit. BRAS. Ne à pauimento humiditatem aliquã attrahat, & ne situm redoleat. at aliorum modos quosdam refert, qui à communi vsu dissidentes videntur, quãquam illos expertus sim. SEN. Quínam sunt hi modi? BRAS. Ita inquit, quidam loco expositionis ad Solem, ad puteũ aquæ frigidæ quadraginta dies appẽdunt vasculũ, propterea quòd ex frigore amœnũ ac gratũ odorem

obser

obſeruat,alij in terrã hoc ipſum difodiunt. SEN. Eſt'ne verum, quòd ob frigiditatem odorẽ magis ſeruet? BRAS. Odor tam fluxibilis eſt, vt cùm caliditatẽ perſentit, euaneſcat:& illud quod ſub terra ſeruatur, ſitũ redolet. SEN. Ergo melius eſt illud in ſole conficere, quàm in frigore, vel in alio loco. BRAS. Melius arbitror, tamẽ frigidius eſt, ſi vel in puteo, vel ſub terra ſeruetur, quia à locis frigiditatẽ acquirit. SEN. Id, quod in puteum dimittitur, debétne aquã tangere? BRAS. Debet, ſed animaduertendũ eſt, ne aqua vaſculũ ingrederetur. SEN. Súntne alij præter dictos, cõficiendi modi? BRAS. Meſue præter modũ illum, quẽ nuper adduxiſti, tres alios refert modos. SEN. Illos ni piget cõtemplemur. BRAS. Quid aliud à nobis in præſentiarũ faciendũ, quàm hęc contemplanda? ex hoc cõficiendi modo, quẽ ex Meſue nũc referã, Oleum roſaceũ ſumit, vt magis ſit reſolutiuũ. Recipit verò ſucci roſarum, & aquæ infuſionis roſarũ ſingulorũ partem vnam. Olei loti partes tres, foliorũ roſarum cõtuſarum quantum ſufficit, pone in vitreum vas, & orificium obturato, ſolíque per decẽ dies exponito, deinde per tres dies in duplici vaſe coquito, poſteà iterum adde roſas, & per ſeptẽ dies inſolato, poſteà iterum coque, & eundem modum ter-

tiò

tiò replicato,denique probè exprimito, vt ſimul tantum relinquatur aqua infuſionis roſarum,& roſarum ſuccus cum oleo, & in vas ponantur,quod bene obturetur,& Soli per quadraginta dies exponatur.S E N.Non arbitror roſarum ſuccum,& roſarum infuſionem per hoc tempus debere eſſe reſoluta.B R A S. Recorderis,quòd etiã in duplici vaſe per tres dies ebulliuit.S E N.Aliũ etiam Meſue modum cõtemplemur. Amygdalæ (inquit Meſue) bene purgatæ ad quantitatem,quæ lubuerit ſumantur,& in mortario extremè terantur,deinde trita roſarum folia accipito,& cum amygdalis miſceto,iterum bene tundendo, poſteà in loco calido per integram diem relinquantur, deinde aquæ calidæ infuſionis roſarum modicum addatur, & abſque vlla intermiſsione miſceantur:denique torculari exprimantur,& quod expreſſum eſt, in vitreum vas arcti orificij ponatur, vt probè obturari poſsit, ſolique exponatur,quando lubuerit eo vti poteris.B R A S.Vt autem has Meſue compoſitiones finiamus,quartam ponit,in qua oleum hoc ex ſeſamo excorticato fieri monet,& quod eodem modo fiat,quo tu in tertio modo retuliſti. Meſue verò notat amygdalas ſumi debere,quando oleum roſaceũ rude,id eſt omphacinum facturi ſumus.me

lius

lius autem esse ad oleum rosatum completum. SEN. Sesamino oleo vti: intellige verò, quando sumus hoc modo oleum istud confecturi. nam ad rosaceū rude, id est omphacinū nihil melius, quàm oliuarū oleum accipere omphacinum. SENEX. Aliter fieri non posse reor, si quis illud modicè astringens, ac refrigerās habere voluerit. BRAS. Veruntamen alio fit modo ex amygdalis, sumuntur amygdalæ, & à suis omnibus liberantur corticibus, deinde rosarum folia ipsis cõmiscentur amygdalis, & cùm folia aruerint, alia sumantur, & prima abiiciantur, hócque multotiens fiat, quoad scilicet rosarum odor in amygdalas transiuerit. at transiuisse nõ solùm cognoscitur odoratu, sed & gustu, cùm vna editur amygdala, & rosarū odor integrè persentitur, quãquam & hoc sit minus odoratus sentire per os odores, verùm sentitur masticando: propterea gustui attribuitur, licet sit ipse odoratus qui sentit, hoc percepto, amygdalæ exprimantur, & rosaceum habebitur quod mirificè rosam redolebit. SEN. Opus est in hoc condendo oleo decies plerunque rosas immutare. BRAS. Mutētur & vigeties, labori & rosis parcendum non est. toties verò immutari debēt, quoties odor in amygdalas optimè receptus sit, fit & ex Myrepsica

balano

balano rosaceũ, & duobus modis vno modo in balaninum oleum rosarum folia imponendo: altero modo in mundatis balanis folia imponendo, vt de amygdalis dictum est, cúmque odor in balanos receptus fuerit, tunc exprimantur. SEN. Hoc modo myropolæ odorata olea conficere solent. BRASS. Non me latet. SEN. Súntne antiquiores de hoc oleo locuti? BRAS. Dioscorides de illo mentionẽ facit, & conficiendi modos in scriptis reliquit. SENEX. Ni tibi molestũ sit, hos Dioscoridis modos referto. nam hũc authorẽ inter probatissimos semper existimaui, & numeraui scriptores. BR. Imò & inter diligentissimos, sed audias quid de illo dicat, fit hoc modo rosaceum vnguentum. SEN. De vnguento non loquimur, sed de oleo. BRAS. Nónne aliâs audiuisti, illa quæ nunc olea vocantur, si odorata sint, ab antiquis vt Dioscoride, Galeno, vnguenta vocari, & non olea? SEN. Audiui, sed memoria exciderat, quod cœpisti iam prosequaris. BRAS. Et tũc potissimum vnguentum appellãt, cùm aliud ab oleo recepit. Illud verò ita conficit Dioscorides: Summito rotũdi odorati iunci pondo quinque, vncias octo, simúlq; olei pondo duo, vncias quinque, tundito dein, maceratúmq; aqua coquito cõtinuè miscendo, cúmque per colum

lum traieceris in olei pondo viginti & vncias quinque, rosas sine humore aliquo numero mille coniicito, manibúsque odorato melle inunctis misceto, sæpius leuiter per diem premens, integrã dein noctem dimissas matutino exprimito, cúmq; quod in eo fæculentũ est, subsederit ex vase, in quo erit in craterẽ melle anteà inunctũ transfundito, & seruato, cõiectis mox in labellum expressis illis eisdẽ rosis superinfundito, iterum spissati olei pondo octo, & vncias tres. Iterúmque exprimito, erit hoc tibi secundarium rosaceum. & si tertium, & quartum efficere volueris, nihil impedit: sed oleum infundito & exprimito. SEN. Quantò magis à primo receditur, tantò debent esse rosacea imbecilliora. BRAS. Nulli dubium esse debet, propterea primum, & secundum effici iuberem, & amplius nõ progrederer, licet Dioscorides dicat primum fieri, secundum, tertium, & quartũ. notátque quoties feceris, toties crateras melle inunctas esse oportere. Et præterea notat, si volueris iterata confectione vires rosaceo adiicere, in oleũ primò expressum, parem recẽtium, & sine humore rosarum numerum adiicito: manibúsq; melle anteà inũctis exprimito, facitóq; iterum, tertiũ & quartum similiter exprimens, & quoties facies, nouas quotidie

tidie detractis vnguibus coniicito rosas: sic enim efficacius erit. SEN. Hoc modo in infinitum progredi possemus. BRASS. Imò finem imponit Dioscorides, quia ait vsque ad septimam tamen additionem, nec vltra rosarum vires oleum admittit, melle præterea & prelum inunctum sit. SEN. Consentit ergo, vt septem fiant rosacea? BRASS. Neminem cogit septem efficere, sed potiùs monet fieri posse, si quispiã ita oleum multiplicare voluerit. A Dioscoride verò notatur oportere diligentissimè oleum à succo rosarum separare. nam vitiat minima eius pars totum vnguentum. SEN. Quomodo hoc fiet? BRAS. In coctura debet esse consumptus. SEN. Tamen Dioscorides huius succi mentionem nõ facit. BRAS. In principio quidem mentionem non facit, sed in fine ostendit factam etiã esse de illo mentionẽ superius: propterea in contextu nonnulla desunt verba, quæ erant fortè, vt rosarum succus aquę misceretur, quãdo in principio ebullit. Vel intellige, quòd rosarum succum intelligat, qui in aqua recipitur. SEN. Præparari'ne docet alio modo, quàm isto? BRASSAVOL. Imò docet. nam sequitur, quidam solas centum rosas, detractis vnguibus insolatas pondere vnciarum sex in olei sextarium demergunt, dimissásque

in eo

in eo diebus octo madere, mox quadraginta diebus tertia rosarum adiectione insolatas sic reponunt ac seruant. SENEX. Hi sunt faciles modi. BRASSAV. Audias & alium compositum modum, quem & ipse refert Dioscorides. SEN. Iam audio. BRASSAV. Inquit, sunt etiam, qui odorato calamo, & aspalatho oleum ante spissant. SEN. Quomodo deinde efficiunt? BRAS. Modo iam prescripto, imò & addit nonnullos esse, qui ad coloris bonitatẽ anchusam, & ne ingrato odore sentiatur, salem adiiciunt. SEN. Ad quos valere dicit affectus suum rosaceũ Dioscorides? BRAS. Audias illũ ita dicentem, est rosaceo adstringendi, refrigerandíque vis. adspergitur vtiliter, & cataplasmatis pari vtilitate miscetur, potum idem soluit aluum. SEN. Nauseosum videtur rosaceum bibere. BRAS. Cur nauseosum, si in doloribus etiam simplex oleum bibitur, & oleum amygdalarum dulcium? Nota verò non solum aluum subducere, sed bilem extrudere, & aquas, & quæcunque in ventre continẽtur. SEN. Ad quantam copiam hoc facit? BRAS. Ad quatuor vncias sumptum. SEN. In me ipso proculdubio experiar, cùm excreare nequiuero, verùm illa prosequaris, quæ à Dioscoride de ipso referuntur. BRASS. Sequitur quod stomachi ardores

restinguit, caua nutrit vlcera, malefica mitigat, manantibus capitis vlceribus, eruptionibúsque aliis in ea parte infigitur. Aspergunt contra capitis dolores in principio, dentes eodem in dolore colluuntur, facit ad induratas palpebras, contra quas inungitur. Clysterem præter hæc infundit, contra intestinorum, muliebriúmq; locorum pruritus, & erosiones. SENEX. Id quod nos conficimus ad tótne valet affectus? BRAS. Imò & quod tu conficis, & id Dioscoridis ad plura etiam valet, quàm ab ipso Dioscoride scriptum sit. nam confert podagrarum inflammationi, & hæmorrhoidarum, & infinita ingreditur composita, est oleum humanę vitæ haud mediocriter vtile, sicut & rosa ipsa qua nullum est magis vsitatum simplex, & quod plura ingrediatur composita. SEN. Quódnam oleum sum seruaturus, id est quam compositionẽ sum facturus? BRAS. Illam Mesue primã. SEN. Illam quam vocat oleum rosaceũ completum? BRAS. Illam inquam, & Nicolai compositionem pretermittito, quia hæc Mesue magis digna est, sempérque vidi optimos pharmacopolas Mesue compositionem potius seruare, quàm illam Nicolai, quanquam & nonnulli sint qui Nicolai compositionem sequuntur. Iussi nonnunquam rosaceum

faceum ita confici: Oleum primò probè lauari iussi, & vltima lotio fuit ex aqua rosacea: posteà in ipsum rosarum folia exactis vnguibus, quæ fuissent per quinque horas à rosario ablata, imponi iussi, erat vitrea phiala, vas, in quo rosaceum conficiebatur, tantámque rosarum quantitatem apponi iussi, vt phiala videretur esse semiplena oleo, & semiplena rosis. Deinde phialam obturatam soli per octo dies exposui, posteà rosas illas exprimi iussi ac abiici, & alias imponi, & post octo dies id iterum feci, posteà exprimi iussi. Et in quadraginta dierum spatio rosas sexties mutaui, denique vltima vice, quia amplius rosæ non aderant vltimas rosas in oleo reliqui, & per quadraginta dies æstiuo Soli exposui, deinde phialam reponi iussi, oleum istud odoratissimum fuit, imò si nonnunquam aliquæ guttæ in terram deciderent, rosarum odor per totum cubiculum referebatur. Nota verò in Mesue compositione, cùm infusionis rosarum aquam apponit, & dicit apponendam esse, sicut quantitas olei, antiquum habemus Mesue contextum, quem vidisti. SEN. Et vidi, & multa in eo emendatiora esse reperij, quàm in aliis sit Mesue codicibus. BRASSAVOL. Illius particulæ loco,

ſicut quantitas olei ſcriptum eſt, ſicut quarta pars olei. SEN. Ita legendum non dubito, quia nimia videtur infuſionis roſarum aquæ quantitas, ſi olei quantitatem æquauerit. BRAS. Nonnunquam ex ruberrimis roſis quæ nullum habēt odorem, roſaceum fieri iuſsi, reperiiq; eſſe magis adſtringens, quàm id quod ex odoratis conficitur roſis. Iuſsi nonnunquam ex damaſcenis roſis eodem modo confici oleum, quod odoratiſsimum fuit, tamen & myropolæ ex excorticatis amygdalis, & damaſcenarū roſarum foliis, vt ſuperiùs de cōmunibus roſis cum amygdalis dictum eſt, illud conficiunt. ſed quandoque fieri iuſsi oleum præ omnibus adſtringens ex roſis albis, & oleo omotribes, hoc eſt omphacino, & ex oliuis immaturis expreſſo, cæteris frigidius eſt, & magis adſtringens, ſed odore caret. Imaginatus autem ſum, confici poſſe, & odoratum, & adſtringēs hoc oleum, ſi partim ex odoratis roſis, partim ex albis conficiatur: ex illis enim odorem, ex his adſtrictionem & frigiditatem enanciſcetur. SENEX. Hæc de roſaceo ſatis videntur, niſi alium habeas conficiendi modum, quem non audiuerim. BRASSAVOL. Cùm hæc tibi ſatis eſſe videantur, ad aliud olei genus contemplandum te conuertito.

SEN

SENEX.

13 Oleum chamæmelinum excuti oportet. BRAS. Excutiamus. at tu quomodo illud conficis? SEN. Vt Mesue docet, qui ait, vt oleum rosaceũ confici oportere. BRAS. At cùm multæ sint olei rosacei apud Mesuem compositiones, quam sequeris in hoc chamæmelino conficiendo? SENEX. Primam in ordine. BRAS. Neque mihi displicet. Scito tamen chamæmelinũ ex omphacino oleo non esse conficiendum. at semper ex oleo fiat ex maturis oliuis expresso, quod completum author ipse vocat, quanquam & nonnulli ex sesamino oleo conficiant. SENEX. Et Mesue ex hoc fieri debere monet. BRAS. Verùm non omnes pharmacopolæ eodem cõficiunt modo. nam aliqui compositionem illam olei rosati sequũtur, in qua in oleum rosarum flores imponunt, & per quadraginta dies insolãt. at ego hoc modo fieri facio mirè redolens, chamæmeli flores primò oleo probe loto in phialam poni iubeo, & lutea florum parte phialam impleo, & per octo dies in feruenti sole seruo, posteà flores exprimi iubeo ac eiici, & alios similes flores imponi, & iterum per octo dies in eodem sino loco, posteà exprimi iubeo, hócque per totam æstatem facio, quousque chamæmeli flores haberi pote-

runt,qui per totam fere æstatem habentur, posteà ad vsus reponi iubeo, vltimòsq; flores in oleo relinquo. SEN.Florum chamæmeli odorem seruaturum nõ dubito. at cur luteam florum partem accipis, & non albam? BRAS. Quia illa est quæ odore fragrat,& quæ herbæ vires seruat,& cùm Paulus conficere docet, solam luteam partẽ accipit.albam verò eiici iubet, quanquam & si alba illa foliola in oleum (cum parte tamen lutea) imponerentur, errorem cõmissum esse non iudicarem. SEN. Pauli conficiendi modum audire optarem. BRAS.Ita ait libro septimo capite 20. conficitur ex chamæmelorum floribus albis foliolis resectis, per diem integrũ naturalem sinuntur à sua herba abscisi flores, posteà sumũtur horúm florũ duæ vnciæ olei sextarium vnum Italicum, posteà in vas ponenda, & vasis os raro linteo tegendum, quo commodiùs exhalet. Insoletur deinde per quadraginta dies, posteà diligenter tegito, & ad vsus seruato. SENEX. Hic author nullã facit ebullitionem, & nullam expressionem. BRASSAV.Ita simpliciter cõficit, vt tibi retuli. SEN. Extant ne alij antiquiores, qui de eo locuti sint? BRASS. Actuarius & ipse conficere docet, albis exactis foliolis, quæ luteam partem circundant.ita verò dicit

cit, chamæmeli flores lutei sine ambientibus candidis foliis pondere sextantis in libram olei demerguntur, & vitreo vase linteolo cooperto, quadraginta dies Sole sinatur illustrari, dicit etiam per se vel cum temperato calore illitum rarefacere, lõgas maximè febres discutere, quòd si ex mero calido, dolores omnium corporis mẽbrorum illitum leuat. SEN. Mesue plura de illo dicit quàm Actuarius. BRASSA. Quid denique ait? SEN. Esse oleum benedictum, multis iuuamentum præstans. nam resoluit, dolores sedat, cúmque modicam quandam stypticitatem habeat, defluxum prohibet materierum, neruos roborat, & eorũ doloribus confert. & omnia neruosa membra robustiora facit. BRA. Quod stypticum sit Mesue aduersus Galenum esse videtur, qui vim laxandi illi attribuit, ob quã vim floribus aduersatur, & illas prohibet. Alexandrinus verò in suo de compositione medicamentorum libro inquit: Salubre esse ad feruorem, & capitis dolorem, stomachi vitia ex bilioso sine alio colore commota compescit, articulisque proficit, & ad multa alia salutiferum est. SEN. Inter anodyna numeratur. BRASSA. Et verè anodynon est. SEN. Docet ne illud conficere hic author? BRASSA. Docet. SEN. Et

quo modo? BRAS. Isto qui sequitur. Recipi iubet olei dulcis ℥ xxxvj. floris chamæmeli mense Iulio collecti ℔ j. flos in oleo diebus canicularibus in vitreo obstructo vase ad solem suspendatur ad quadraginta dies, deinde conseruetur in loco conuenienti. SEN. Mediocriter calefacere arbitror. BRAS. Temperatum est. Imò Galenus in secundo de compositione medicamentorum secundum locos eo ad infrigidandum vtitur. nam illorum, qui caput habent inflammatum ob solem, caput hoc oleo perfundit, & linteis madefactis capiti supraponit. SEN. Vergítne ad calidum? BRAS. Est in primo ordine remisse calidum, idcirco inflammationi conuenit, quia illa quæ in primo ordine calida sunt, inflammatas partes refrigerant. Galenus oleo rosaceo illud comparat. SEN. Sentísne tu idem cum Galeno? BRASSA. Non possum non sentire chamæmelinum oleum esse rosaceo parumper calidius. At cùm de isto satis dictum videatur, alia oleorum genera in medium prodeant.

SENEX.

14 Oleum violaceum sedem suam post chamæmelinum collocauit. BRAS. Collocauerit vt lubet. à Mesue dicitur, quod vniuscuiusq; nostri corporis partis inflammatio

matione ſedat, pectoris aſperitates, ac pulmonis lenit, calidos abſceſſus mitigat, pleuritidíque confert. At ego in incipientibus hecticis ad inungẽdum thoracem eo vtor. nam ab hectica refrigerando, & humectando thoracis partes præſeruat, ne ita abſque pręſidio dimiſſæ exiccentur, vel ab ipſis intenſius, quàm ſint tota humiditas exhauriatur. At à quo authore illud accipis? SEN. A' Meſue, & tu ipſe Meſuen adduxiſti de illius viribus loquentem. BRAS. Quomodo violatum conficis? SEN. Eo modo quo roſaceũ, vt Meſue docet: addit verò hoc dempto, quòd ex viridi oleo fieri debet, vt amygdalino, vt ſeſamino. BRASSA. Per viride oleum, omotribes oleum intelligit ex immaturis oliuis confectum quod omphacinum vocatur refrigerandi vim habet ac leniendi, inflammationes ſedat vbicunque ſint, aſperitates lenit, & quę in pectore ſunt, atque pulmone, pleuritidi conuenit, calidósq; abſceſſus ſedat, hoc ſolo oleo, & cera multos ab hectica, quæ iam cœperat præſeruaui, toto thorace ante & retro inuncto. Hoc oleum duobus modis fieri iubeo. Primò, ſumpto oleo omphacino, quod odorare debes, ſi nihil penitus habeat odoris, nullam præparationem illi adhibeo. at ſi nonnihil habeat odoris, iubeo vt probè

aqua abluatur. Denique verò vltima lotio fit ex violarum aqua iubeo, deinde vt in phialam ponatur, in quam nigrę violæ pro ratione olei iniiciãtur: posteà soli per quatuor dies exponantur, à Sole mox auferantur, violæq; exprimantur, ac eiiciantur, & recentes aliæ in oleum imponantur: deinde per quatuor dies insolentur, vase probè tecto: posteà exprimantur, & ita fiat tertiò, quartò, & quintò: denique vas à Sole remoueatur, & iterum nouæ violę imponantur, & per triginta dies Sole illustrentur, & reseruẽtur ad vsus. SEN. Mesue iubet ex oleo amygdalarum confici, & sesamino. BRAS. Si ex prædictis oleis confici debeat, opus est, vt diligenter lauentur, tunc nimirũ omphacini vim incidunt, pręsertim si frigidissima aqua lota sint. Alter modus est, accipiendo amygdalas dulces electas, ac excoriatas, quas violis commisceto, & ita facito singulis diebus, vel alternis saltem, toto illo tempore quo violæ florent, & amygdalæ violarum odorem amplè imbibitum habuerint: tunc amygdalæ exprimendæ sunt, & oleum hoc, quod amygdalas redolet, seruandum. De sesami granis idem fieri posset, nisi extrinsecum corticem haberent, qui odorem probè imbibi non sinit. Ex myrepsica autẽ balano eodem modo fieri posse

poſſe conſtat, cùm & myropolæ ita conficiant. SEN. Extántne alij conficiendi modi? BRA. Nonnulli lotum oleum, & violas ſub terram reponunt, odoratius fieri rati. Alexandrinus verò ita confici monet.

℞. Olei ℔ viij.
Violarum ℔ j.

Violæ cum oleo in vaſe vitreo conditæ, per dies viginti ad ſolem ſuſpēdantur, poſt hæc lento igne aliquantulum in vaſe fictili, vel vitreo bulliant, pòſt rurſus decem diebus ad ſolem exponantur, deinde reponantur. SEN. Refértne affectus ad quos conferat? BRAS. Et plures refert, quàm dictum ſit. nam dicit, Phreniticis non dormientibus, cum tritici farina, & ſtrichni ſucco ſubactum fronti, & temporibus impoſitum, ſoporem inducit, cyathi duo cum euphorbij ſcrupulis duobus poti lumbricos mirè excludunt volis manuum, & plantis pedum illitum, ſtomachi feruorem placat, cum ſucco portulacæ, & aquæ cucurbitæ miſtum, hepati, & præcordiis adhibitum intolerabiles cauſi calores mitigat. SEN. Ad calidos omnes affectus in genere conuenit. BRASSA. Actuarius ad violaceum conficiendum violarum quadrans, & olei libras duas recipit, poſteà inſolat. Paulus Aegineta ἰάτὸν oleū ab aliquibus fieri dicit

cit ex purpureis, ab aliis ex luteis, ab aliis ex albis vnguibus detractis, accipit foliorum violarum vncias tres, & in olei omphacini Italicos sextarios quinque recipit, & accuratè constringit, ne exhalent, posteà decem diebus insolat, ter ipsas post triduũ commutans, & ad conseruandum pauca quædam viridia folia immittit. SEN. Violaceum ex luteis violis violatum non dicitur, sed oleum de Cheir, vel Alcheir. BRA. De hoc etiam verba faciemus, quod violaceo oleo vires habet oppositas: tamen & quæ ab Arabibus Cheir vel Alcheir dicuntur, apud Græcos sub violarum genere continetur, de qua re amplè in nostro simplicium examine locuti sumus. At violaceum ex his semper fieri debet violis, quæ cœlesti colore insignitæ sunt. Imò adeò hoc colore, & florido imbutæ sunt, vt violaceus color nuncupatus sit, & per violaceum hũc intelligamus.

SENEX.

15 Cùm de Cheir mẽtio facta sit, de oleo quod ex eo cõficitur, verba faciamus. BRAS. Eodẽ fieri modo constat. At ad hoc concinnandum, omphacinum accipi nõ est opus. nam eiuscemodi oleũ calidum est, & doloribus ex flatu cõuenit, & ex pituitosa materia frigida, & per clysterẽ iniectũ, vẽtris tor minib

minibus succurrit, neruorũ dolores sedat, & iũcturarũ, pectori cõuenit, renibus, ac vesicę. Mesue illud magis ꝓbat, quod ex cheir cõficitur luteo, quã quod ex albo. sed de cõficiẽdi modo, dicit fieri, sicut oleũ chamæmelinũ. Paulus, qui de omni violarũ genere locutus est, tres violarum vncias absq; vnguibus pro sextario vno olei, & in vitreum vas ponit, quod obturat, & per decem dies in sole seruat. & gelsemini vocati sub viola vel leucoio contineri vidẽtur. Nobis tamẽ potiùs arridet, vt eo conficiatur modo, quo violaceum oleum confici diximus, vt scilicet in optimi olei phialã, sed non omphacini, tantum florum violarum lutearum imponatur, quantum phiala capere potest, posteà soli per sex dies exponatur, & flores exprimantur, nouíque imponantur, post alios sex dies idem fiat, quousque hoc per quadraginta dies factum sit, tunc harum violarum odorem oleo inesse, & luteum quendam colorem acquisiuisse percipies, deniq; flores impone, quos ampliùs remouere non debes: sed ad vsus seruato. Tamẽ à Dioscoride iasmini vnguenti mentio fit, quod ex albis violis fieri dicit, non dubito ex nostris gelseminis esse confectum, quãuis nomen à violis deductum sit. Ita verò cõfici docet Dioscorides. At primò ait, quæ
in Persi

in Perside iasme quasi facto à violis nomine violaceo appellatur, albæ violæ floribus conficitur, coniectis in Icalicum sesamini olei sextarium eorum florum vnciis duabus, & vt in liliino demonstratũ est in alia vasa translatis: vtuntur eo Persæ in conuiuiis odoris causa. Toto etiam corpori in balneis accommodatum his est, quos lauari, & calefieri oportet. Ingrata in eo odoris nimia bonitas est, ideóq; multi non libenter eo vtuntur. SEN. Et nunc etiam qui in bálneis lauantur, hoc oleo post lotionem inunguntur. Conficitur verò floribus in omphacinũ bene lotum impositis in phiala, & per sex dies insolatis, & denique ita procedatur, quousque gesmini florere perseuerarint, vicéque vltima gelsemini flores in oleo sinantur, & ad vsus referuetur, oleũ hoc potiùs ad odorem paratur, quàm ad medicos vsus, à myropolis hoc modo cõficitur. Iesmini flores dulcibus excorticatis amygdalis miscent, ac toties mutant, quo ad amygdalæ iesmini odorem receperint, posteà amygdalæ exprimuntur, & oleum colligitur odoratum. Idem fit ex vnguentaria glande, & gelsemini floribus, posset fieri & ex sesami seminibus eodem modo. SEN. Hoc est omnibus floribus & herbis commune. BRASS. Tamen propalandum

est

eſt, & reiterandum, ne memoria decidat, & vt illa quæ ſunt apta, enodentur, nunc aliud olei genus contemplemur.

SENEX.

16 Oleũ Anethinũ ſeſe offert cõſiderãdũ. BR. A' quo authore illud accipis? SE. A' Meſue, qui ait, eodẽ modo confici quo chamæmelinũ. BR. Accipisne flores vt in chamæmelino, flores ſolùm accipiuntur, imò ſola lutea pars. SE. Flores accipimus, & aliquid herbæ. BR. At Dioſcor. ſolos accipit flores. SE. Quomodo hoc cõficit Dioſcorides? BR. Ipſe vocat anethinũ vnguentum, & accipit olei põdo octo, & dodrante anethini floris pondo vndecim, & beſſem, facitóq; diẽ vnã in oleo madeant, tum manibus exprimito ac reponito. SE. Vno ſolo die nõ debet anethi odorẽ recepiſſe. BR. Tecũ fuero, niſi in oleo ebullierit, hoc fortè præuidẽs Dioſco. addit quòd ſi volueris ſecunda adiectione vires illi addere, nouúmq; anethi florẽ pariter in oleo demergito. SE. Nos flores iſtos in oleum imponimus, & per quadraginta dies inſolamus, poſteà reponimus. BR. Melius eſt hoc modo cõficere (vt à nobis aliâs dictũ eſt) oleũ probè lauare, poſteà anethi flores cũ hoc oleo in vitreã phialã imponãtur, quæ obturetur, & ſoli per ſex dies exponatur, poſtea flores exprimãtur, & abiiciantur

tur, ac alij noui indãtur, & ita per ſingulos ſex dies vſque ad quadraginta fiat, vltima vice ſinendi ſunt in phiala flores, & ad vſus reponendi. SEN. Ad quos adhibetur affectus eiuſcemodi oleum? BRAS. A' Dioſcoride dicitur. Poteſt anethinum vnguentum muliebres aperire, & lenire locos, contra circularium febrium in acceſsione cũ tremore algores accommodatum eſt, calefaciens, & laſsitudines recreãs, vtile prętereà articulorum doloribus eſt. SEN. At Meſue de ipſius viribus ita diſſerit: Dolores ſedat, reſoluit, ſudorem prouocat, idcirco rigori febrium inunctum in ſpina, & membris neruoſis cõfert, ſomnum prouocat, & capitis dolori aduerſatur, abſceſſus reſoluit, & duricies. Paulus pro anethino oleo conficiẽdo iubet recipi comam florum viridis anethi, quæ vno die exiccata fuerit ad vnciam vnam, & in olei dulcis ſextarium Italicum vnum imponi, & inſolari, tamen & alium docet conficiendi modum, quo breuius fit, tunc eadem florum coma exiccata, cum oleo in duplex vas ponatur, & percoquatur, tamen à Paulo iudicatur hæc eſſe inefficaciora olea, quàm illa quæ per inſolationem fiũt. Tamen vndecunque Galenus de anethino oleo verba facit, ſemper illud per decoctionem parare videtur. SEN. In quo loco de hoc

hoc oleo ſermonem habet Galenus? BRAS. Non extat vnus ſolus locus, ſed diuerſi ſunt loci, in quibus de ipſo mentionem facit. SEN. Volumina ſcire optarem, in quibus de his pertractauit. BRAS. In quarto de ſanitate tueńda vno ante calcem folio, de oleis tractat, qui ſuccos non craſſos nec lentos, qui in carne, cutéque reſident, euaporare faciunt. Et inquit anethinum oleum præparaſſe, eſt facillimum. Poteſt verò & id medicamentum per halitum digerere ſiue ſolo eo, ſiue cum cera, reſináq; vtare. Danda verò opera eſt, vt in vaſe duplici & anethinũ coquatur, vtiliúſque fuerit, ſi anethum viride ſit, quod vtique ſi quo tempore requirit, compelletur maturum id eſſe. SE. Percipio Galenum in duplici vaſe coquere voluiſſe, ſed per hanc ebullitionem non negauit perfectius eſſe, ſi inſoletur. BRAS. Ita à Paulo iudicatum eſt, tamen nonnullos audiui, qui aliam ſequerentur ſententiam, à quibus prorſus ſponte diſſentio. nam inſolatum ſemper vehementius eſt. ſed Galenus ita parat, quando in promptu non habemus, & eo breui vti velimus. SEN. Nónne etiam breuis modus eſt ille, qui à Dioſcoride refertur, qui anethi quantitatem in oleum ponit, & per diem tantũ in illo ſinit poſteà exprimit? BRAS. Hunc Dioſcoridis

 modum

modum non probo, imò & per ebullitionem breuius fit, quàm Dioſcoridis modo. SEN. Ampla videtur anethi quantitas illa, quam Dioſcorides in oleum ponit, olei ſcilicet pondo octo, & dodrantem, florum anethi pondo vndecim, & beſſem, hoc eſt, ſi velimus per cõmunia veſtra vſitata pondera exprimere, olei libras octo, & vncias nouem, florum anethi libras vndecim, & vncias octo. BRAS. Ampla profectò quantitas eſt, & talis vt oleum ſuperet. at fortè hæc cauſa eſt, cur tantùm per diem in Sole dimittit, & deinde exprimit: tamen quicquid ſit, mihi ſemper magis placet modus ille, quem retulimus. SEN. Alia referto Galeni loca, in quibus de hoc oleo loquatur. BRAS. In vndecimo Methodi, & in duodecimo de eodem agit: ſed omnia repetenda non ſunt, ne labor hic noſter in immenſum creſcat. Ab Actuario de hoc oleo ita ſcriptũ eſt, calidum eſt, illitu medetur horroribus certo circuitu remeantibus, laſsitudines diſcutit, dolores articularios ſubleuat, vteri duricies emollit ſubter inditũ. ita verò confici docet: anethum viride noctu, diúque flacceſcens, inſtar vnciæ demergitur in olei dulcis ſexquilibram, & operto vaſe quadraginta dies inſolatur. SEN. Hic eſt communis modus. BRASSA. Nihil refert

refert, ego nunquàm preteriissem quin huius authoris verba audires, neque mihi graue erit alium parandi modum tibi referre, quem Alexandrinus partim per ebullitionem, partim per insolationem fieri docet. SEN. Quínam est hic modus? BRAS. Author ille inquit: Recipe olei vncias vigintisex, florum anethi vncias duodecim, tribus diebus flos in eo infundatur. quarto verò die, lento igne parum coquatur, & succus diligenter eliciatur. Iterúmque decoctioni foliorum anethi vnciæ tres addantur, & ad Solem suspendantur, vsuíque reseruetur. SENEX. Cur secunda vice folia apponit, & non flores? BRASSA. Non dubito flores etiam sumendos esse, in quibus maior inest vis, quàm in foliis, & Alexandrini codicem mendosum esse reor, qui vbi folia habet, legendum est flores, quanquam & folia easdem quidem habeant vires, sed sunt imbecilliores. SENEX. Docétne quibus conferat affectibus? BRAS. Imò docet, cùm ait, opitulatur caput dolentibus, & hemicraneorum articulorũ doloribus inunctum subuenit, typica frigora, stomacho, renibus, & dorso iuxta ignem illitum emendat. Matrici suppositum, menstruis imperat, & omnes casus eius componit. SE. Omnes

ferè in his,ad quæ valent conuenire videntur.BRAS. Non mirum est, quare nullas alias habet vires ab istis. At oleum quod in tua sequitur scheda,iam in mediũ prodeat à nobis considerandum.

SENEX.

17 Oleum Liliorum alborum ad examen accedit.BRAS. A' quo authore accipitur? SEN.A' Mesue,qui ita de illo disserit,pectoris dolori conferre, & dolores illos sedare, qui à frigiditate fiunt, & vteri dolori conuenire,ac eius frigiditati,renes quoque calefacere,& vesicam,& colicæ prodesse.BR. Hæc prætermittito,& quomodo illud conficias,enarrato.SEN. Ita conficio,vt Mesue docet,qui ait,eodem confici modo,vt chamæmelinum,præter id quod lutea pars in lilio eiicienda est.BRAS.Et in chamæmelo pars alba erat eiicienda,fit quoq; oleum hoc ex maturarum oliuarum oleo, vel ex sesamino, posset & ex amygdalarum dulcium oleo confici.SEN.Docet & alium conficiendi modum Mesue.BRAS.Quem modum? illum referto.SEN. Inquit accipiēda esse liliorum folia ad vncias octo.

Masticbes
Calami aromatici Costi
Carpobalsami

Sing

Singulorum ℥ j.
Gariophyllorum
Cinnamomi
Singulorum ℥ ß.
Croci ʒ iij.

Omnia præter liliorum folia infundantur in sufficienti aqua,& die ac noctu dimittantur, posteà ebulliant ebullitione vna aut duabus, deinde supra hæc iniice olei sesamini, aut olei de oliuis completis libras duas,& in vitreum vas cum liliorum foliis ponito,in Soléque per dies quadraginta dimittito:deindè percolato, ac vtaris. Addit Mesue,si liliorum oleum ex lilio,quod iris dicitur,cõficiatur,esse magis resolutiuum, calefactiuum, penetratiuum. At si fiat ex communibus liliis albis vocatis, esse magis solutiuum,doloris lenitiuum & maturatiuum. BRAS. Cur oleum ex iride his liliorum alborum oleo comparauit, cùm de irino oleo seorsum à nobis pertractandum sit? SEN. Fortè quia & hic flos apud ipsum sub lilij nomen venit. BRASSA. Liliorum oleum,quod nuper adduxisti,compositum est,non simplex: hîc verò de simplici oleo pertractare intendimus. Nos itaque cõfici iubemus, & est valde efficax, completum oliuarum oleum sumatur optimè lotũ, ac in vitream phialam ponatur,quæ liliorum

alborum foliis impleatur, & ore obturato per octo dies Soli suspendatur, posteà folia exprimantur, & alia noua in phialam addantur: itáq; singulis octo diebus fiat, quousque lilia haberi poterũt: vltima vice Soli per triginta dies exponatur: denique bene exprimantur, & ad vsus reseruetur. Non mihi etiam displicet, si hac vltima vice folia in phiala relinquantur, potest fieri & ex amygdalis, quibus liliorum folia inuoluantur, quoad odor fuerit probè ingressus amygdalis, posteà amygdalæ exprimantur, & oleum conficiatur, quod lilium redolebit hoc eodem modo fit ex vnguentaria glande, & ex sesamo, si sesami semina habeantur. SEN. Quódnam ex his efficacius est? BRAS. Illud, quod per tot dies fuit insolatum immutatis foliis. SEN. Fecêréne antiqui de hoc oleo mentionem? BRAS. Imò maximam & antiquitus vocabant, ipsum vnguentum susinum & crininon. SE. Cur ita? BRAS. De nomine susino ratio non habetur. nam authores ignorant, cur susinum vocatum sit. de crinino verò ratio facilis est. nã à lilio crininon vocatur, cùm Græci ita lilium nominent, ac si diceremus oleum crininon, id est liliinum. De eo Dioscorides amplè pertractat, & compositum facit, non simplex, & vnguentum vocat, sicut

cut & multa alia vnguēta olea nominauit. SE. Ne tibi molestum sit illa referre, quæ à Dioscoride de hoc oleo prodita sunt. BR. Sunt nimis prolixa. SEN. Et à nobis nullum aliud negotium peragendum est, tu breuioribus verbis quibus fieri possit, refer to. BRAS. Vt tibi morem geram, hoc efficiam, ait ille: Sumito olei pondo nouem, & quincuncē, & odorati calami pondo quinque, & quadrantem, myrrhæ quincuncem, tusáq; omnia, & vino odorato macerata, in oleo decoquito, per colum deinde traiicito, traiectóque oleo tusi cardamomi, cœlestíque aqua macerati pondo tria & semissem iniicito, dimissúmque cardamomum in oleo madere exprimito. spissati deinde hoc modo olei pondo, & semissem sumito: sumito itidem & lilia mille numero, decerptáque eorum folia in labrum, quod latum, non tamen profundum sit coniicito, superinfusóq; oleo manibus melle inunctis misceto, dimissáque omnia integrum cum sua nocte diem, matutino in reticulo composita exprimito, citissimè quod defluet oleum à simul expressa aqua excolans, & separans: neq; enim rosacei modo mistam sibi patitur aquā, sed concalefactū referuet, & vitiatur. Diffundito præter hæc sæpius in alia, atque in alia melle inuncta vascula

ſalem inſpergens, & quæ coëuntes deſcendunt ſordes diligentiſsimè auferens, poſt hæc translatis ex fiſcella in labrum expreſſis, primùm aromatis ſuperinfundito. Iterum aromatis odorati olei par priori pondus, adiectíſque tuſi cardamomi drachmis decem, manibus efficaciter miſceto, nec multò pòſt exprimito, quod defluet purgãs ſuperinfundito, & tertium, iterúmque eadem facito, cardamomum & ſalem pariter inſpargens, & manus melle inungens. Erit quod primum fuerit expreſſum, probatiſſimum. Secundum, quod deinde. poſtremæ verò notæ tertium. Sumito deinde iterum lilia mille, decerptáque eorum folia in labrum coniicito, ſuperinfusóq; expreſſo primùm oleo, eadem pariter vt in primo facito, cardamomum adhuc miſcens, mox exprimens. In ſecundo itidem, tertióque vt præmonſtratum eſt facito, cardamomum pariter adiiciens & exprimẽs: quoties enim noua folia in oleo maduerint, eo efficaciore poteſtate vnguẽtum habebis, poſtremò cùm iam ſatis tibi eſſe videbitur, ſingulis eius confectionibus miſceto probatiſsimæ myrrhę duas & ſeptuaginta drachmas, croci decem, cardamomi duas, & ſeptuaginta. Addit deinde quidam croci, cinnamomíq; par pondus tuſum, cribróque excuſſum in

labr

labrum cum aqua coniicito, primóque expressum vnguẽtum superinfundito. Cúmq; aliquantisper dimiseris, iu parua excipito vascula sine humore, gummi & myrrha, crocóque & melle aqua dilutis anteà inuncta. Eadémque in secunda vnguenti expressione facito, & in tertia. SEN. Dioscoridem militem fuisse rebar. BRAS. Miles quidem fuit, sed non talis, quales nostro hoc tempore militant literarum ignari, & qui nulla fide insigniti sunt, & pietate. SENEX. At adeò diligenter vnguentum hoc efficere nos docuit, vt nihil addi posse non dubitem. Dioscorides verè miles fuit, & pro vniuersa humana natura pugnator, quæ ob suam natiuam imbecillitatem facillimè collabitur, nisi medicis præsidiis perenniter subleuetur. Verùm & alio modo hoc oleum conficere nos docuit Dioscorides. SEN. Quónam? BRAS. Cùm & ipsi notum esset id, quod edocuerat esse compositum vnguentum voluit, & simplex vnguentum edocere, quod ex balanino oleo, liliísque aut quouis alio placuerit oleo conficitur. SE. Posteaquam tot ex Dioscoride relata sunt, hoc etiam referas, ad quos conueniat affectus. BRASSA. Libenter efficiam. Sequitur author, calefit vnguentum hoc, mollit, præclusos, & inflammatos mulie-

bres locos aperit. Estq; omnium aliorum in vniuersum muliebribus, id est fœminarum mensibus vtilissimum, vtile idem manantibus capitis vlceribus, varis, furfuribus, & pustularum in capite eruptionibus, vibices, præterea quamprimùm emendat, & reliquo corpori concolores reddit, rarefacit in vniuersum liliinum vnguentum, potum per inferna, purgat. SE. Ergo in potu sumebatur hoc vnguentum? BRAS. In potu quidem, & ego nostrum liliinum in potu mulieribus plerunque præbui, ob vteri causam, & optimè contulit. Dioscorides sequitur vrinam eiicere, & stomacho noxium esse, & nauseam facere. Actuarius in libro de Compositione medicamentorum, mensuram cõficiendi hoc oleum docet his verbis: Accipe foliorum liliorum (intellige de florum foliis, non autem de plantæ foliis) exactis vnguibus, sextans, dulcis olei libras tres tribus insolentur diebus, deinde prioribus eiectis, noua coniiciantur folia, mox iterum exacto triduo, inducãtur alia, ter hoc opus obeundum. SE. In tuo conficiendi modo ter fieríne iubes? BRAS. Toties fieri iubeo, quoties lilia florescunt, & quoties haberi poterunt. SE. Quid de hoc oleo dicit Alexandrinus? BRAS. Ipse compositum quoddam oleum, non simplex con

ficit

ficit. SE. Quódnam est illud? BRAS. Hoc quod sequitur.

℞. Olei ℔ v.
Liliorum ℔ j.
Rosarum ℔ ß.
Mastiches ℥ ij.
Croci ℥ j.

Lilij, rosarum, mastiches, croci puluis simul cum oleo in vitreo vase cōdatur, quod ad Solem nouem diebus suspensum, decimo die lento igne coquatur, & colatū vsui reseruetur. SE. Quódnam potius probandum tibi videtur? BRAS. Simplex. nā cùm de liliorum oleo quæstio est, vim liliorum solùm petimus, & non alterius simplicis, ne putantes nos liliorum viribus vti velle in aliquo affectu, diuersorum simplicium viribus vtamur. SEN. Hoc mihi placeret, quod dicis, si in omnibus seruaretur. BRAS. Paulus hoc modo conficit.

℞. Foliorum liliorum, quæ per diem fuerint à lilio diuulsa & noctem ℥ ij.
Olei Italicum sextarium.

Iniiciātur in vas bene obturatū, ne exhalet, & in Solem ponantur dies tres, quibus trāsactis primis floribus exemptis, & proiectis, aliæ duæ vnciæ aliud triduum immittantur, & sic reponantur. SEN. Actuarius ter hoc fecit, liliorum folia, scilicet immutauit

tauit. BRAS. Ob hoc illud Actuarij perfectius iudicato. SEN. Cur Paulus non dixit flores istos esse exprimendos, sed illos absq; expresſione eiicit? BRAS. Illud subintelligere oportet. Nota verò Paulum post simplex liliorum oleum, compositum etiam retulisse. SEN. Quónam modo? BRASSA. Esset nimis longum referre. SEN. Et quibus negotiis adstricti sumus, quin Paulum suum hoc oleum conficientem audire possimus? BRAS. Posteaquam tam impensè hoc scire desideras, quomodo ab eo authore conficiatur, audito.

Sumito olei sextarios. iij.

- Calami odorati ℔ v.
- Myrrhæ ℥ v.
- Cardamomi ℔ iij.
- Foliorum lilij detractis vnguibus, & per diem & noctem dimiſsis ℔ j.
- Cinnamomi ℥ iij.
- Croci ℥ v.

Prӕparationem vniuersam in tres iniectiones diducito, primùm quidem myrrham, & calamum vino per quinque dies macerantes ter in die agitemus, tum oleum ad paucisſimum decoquamus. secundò verò cardamomum aqua per triduum macerando commouentes pari rursum ratione cum oleo ad horam vnã simul elixemus, deinde

detrah

detrahentes oleo puro liliorũ tertiam partem iniiciamus, & lapſo iam triduo colando aliam liliorum tertiam partem iniicito, quam iterum poſt triduum colans, & repurgãs primæ alteram liliorum tertiam partẽ cum roſaceo leuigato immitte:tranſactis tribus aliis diebus oleo detracto, cinnamomum contuſum loco arnabo, vel caſſiæ duplum carpeſium iniice, & reponito. SEN. Compoſitum Dioſcoridis liliinum eſt magis amplum quàm hoc Pauli, ſed quam compoſitionem magis probas tu? BRASS. Illam Dioſcoridis:ex ſimplicibus verò illã magis probo, quam ego adduxi. At ad alia oleorum genera ſermonem conuertamus.

SENEX.

18 Oleum Irinum huc accedit cõſiderandum. BRASSAV. Et Irinum etiam ab iride vocatur, mirificum eſt oleum. at in eo cõficiendo quem ſequeris authorem? SEN. Meſuen. BRAS. Compoſitionem referto. SEN. Iubet accipi radicum iridis quantum placuerit, & florum iridis ad duplum, aquæ decoctionis radicum iridis quantum ſufficit. funde ſuper hæc oleum ſeſaminum, vel oleum roſaceum completum, quantum ſatis eſt, poſteà decoque in duplici vaſe, & permuta radices, ac florũ folia, & id facito quod

quod dictum est de oleo rosaceo. BRASS. Quid factum est in oleo rosaceo? SEN. Per hoc modo facta est rosarum mutatio. multas verò dotes huic oleo præstat Mesue. BRASSA. Quásnam? SEN. Inquit Irinum oleum esse abstersiuum, resolutiuum, maturatiuum, & frigidorum dolorum sedatiuum, & materierũ quæ in pectore sunt, & pulmone, maturatiuũ, iecorísque ac splenis doloribus cõfert, atq; eiuscemodi membra calefacit. Iuncturarum prætereà doloribus cõfert, & earum durities lenit, idémq; efficit in duris abscessibus, & in strumis, & vteri dolori ac frigiditati valẽtissimè confert, conuulsionibus cõuenit, si in aures instilletur, aurium dolores sedat, & narium fœtori opitulatur. BRAS. Pluribus quidem confert affectibus, sed plures etiam prætermisisti, vt quod intestinorũ doloribus conueniat, & capitis, & chiragris, ac podagris à frigida causa. SEN. Nihil prætermisi ex his, quæ à Mesue scripta sunt. Incusandus est Mesue, qui non omnia scriptis mandauit. Súntne antiqui de hoc oleo locuti? BR. Imò celeberrimè, extat apud Dioscoridem compositio, quam deinceps in mei gratiã serues, iubeo, & cùm Irinum oleum, vel vnguentum indixero, hoc Dioscoridis semper præbeto. SEN. Id libenter efficiam, imò

plurim

plurimum gaudeo, cùm antiqua medicamenta in lucē,& vſum redire video. BRAS. Fortè igitur arbitraris te ſeniorem in iuuenilem ætatem poſſe redire. SENEX. At cùm ſim hoc Irini ſpiſſamentum facturus, illud referto, vt ſi in aliquo anceps ſim, ambiguitates remoueas. BRASS. Hoc libenter efficiam, ita Dioſcorides inquit: Sumito noui, necdum florentis in palma fructus operimenti pondo ſex,& beſſem, tusímque tenuiſsimè in olei pondo ſeptuaginta tria & ſemiſſem, coniicito, miſcetóque aquæ heminas decem, tum in æneum coniecta omnia coquito, vſque dum operimenti fructus palmæ odorem contraxerint, oleum deinde in craterem melle inunctum excolato, primò ex hoc oleo Irinum vnguentum conficitur madente (vt mox tradetur) inſpiſſato ſic oleo iride. SENEX. Quomodo iris madet,& quæ iridis pars? BRASSAVOL. Radices. nam hoc mihi magis placet, quàm ſi flores apponerentur: quoniam radix oleo odorem præbet. hoc verò pacto fiat: Sumito illius olei libram vnam, radicum iridis craſſo modo puluerizatarum vncias tres, ſimul miſceantur, poſteà Soli per aliquot dies ſuſpendantur, vt iridis vis melius in oleum ingrediatur. nam non æquè bene ingreditur, ſi non inſol

insoletur, vel saltem paulisper bulliat. tamen & alium conficiendi modum Dioscorides tradit. S E N. Nec ab re facit quia primo modo confici non posset. nam operimenta non habentur nondum florentis in palma fructus, quod spathem, vel elatem Græci vocāt. B R A S. Non esset magni momenti negotium illud habere. S E N. Secundam Dioscoridis compositionē audire percupio. B R A S. Inquit ipse. Conficitur idem præterea hoc modo, sumito olei pondo septuaginta,& semissem, ligni balsami pondo quinque & sextātem, tundito vt dictum est,omniáque simul coquito,addito deinde balsami ligno, tusi odorati calami pro eo adiicito pondo nouem,& dextantem,myrrhæ'que granarū vetere odorato vino dilutum, & in oleo demergito. Sumito deinde spissati aut aromatis odorati olei pondo quatuordecim,tusæ'q; iridis par pondus in eo demergito, facitóq; integrum cum suis noctibus biduum in eo madeant, túncque valde & violenter exprimito:& si efficaciores vires vnguento addere volueris, iridis par pondus, bis, térq; facito in oleo pariter madeant, & exprimito, probatissimum est quod solam iridem, nihilque aliud olebit. S E N. Cupio & noscere ad quos iuxta Dioscoridem conferat affectus. B R A S S. Tuum hoc

hoc desiderium facillimè explere possum. nam sequitur, molliendi, calefaciendique vires irinum habet vnguentum, repurgat quæ medici afferunt, putrescentiáq; & sordida vlcera muliebrium locorum vitiis accommodatum est, inflammationibúsq; & præclusionibus eorum, fœtus ex vtero pellit, hæmorrhoidas aperit, cõtra aurium sonitus cũ aceto, & amaris amygdalis instillatur, contra diutinas á capite in subiectas partes destillationes, & ozænas, inunctis eo naribus succurrit. Purgat idem aluũ pondere cyathi potũ, prodest ileosis, vrinã cit, vomitus difficultates adiuuat, digitis aut vomitoriis inũctis, quin etiã in anginis inungitur, aut cũ mulsa aqua gargarizatur. datur & contra faucium asperitates, & his qui cicutam, fungos, aut coriandrũ hauserint.
SEN. Longè plura sunt hæc quæ à Dioscoride referũtur, quàm illa quæ à Mesue scripta sunt. BRAS. Et adhuc alia supersunt ab his authoribus prætermissa. tanta efficacia pollet eiuscemodi oleum SEN. Qui modus magis tibi placet vt paretur? BR. Ille quem superius attuli ex radice, & illo precise modo, & non alio, quando simplici irino vti voluerimus, & non ex multis composito.
SEN. Extant ne alij authores qui de hoc locuti sint? BRAS. Alexãdrinus, & Actuarius

de hoc oleo verba fecere, & cõficiendi modum edocuere. SENEX. Horum authorum conficiendi modos scire optarem. BRASS. Ita inquit Alexandrinus.

℞. Olei sextarios decem.
Aquæ sextarios tres.
Radicis iridis ℔ iij. & ℥ iiij.
Radicis lilij ℥ xv.
Radicis cyperi viridis ℥ vj.
Helenij ℥ iij.
Anchusæ ℥ ij.
Cinnamomi
Asæ
Spicæ
Singulorum ℥ j.

Species in puluerem redactas, radicésq; contritas in aqua, & oleo diebus quinque infunde, & leuibus prunis ad cõsumptionem aquæ decoque, ita tamen ne ardeat oleum, & inde ablatum post diem integrum refrigeratum cola, & in vase conditum vsui reserua: est enim calidum, & leptoriticum. SEN. Quid significat hoc vocabulum? BR. Author vocat hoc oleum leptopocon, quia crassos humores extenuat, propterea bene addit. & ideo humores reprimit, & humores pingues subtiliando consumit. SEN. Et hoc est valde compositum oleum. BRASS. Compositum profectò est. SEN. Secundum

comp

compositionem ad plura valere debet. BR. Referam quæ ab Alexandrino dicuntur. Inquit quòd vsurpatur ad diuturnum catarrhum, naribus illitum ozænas & putredines narium aufert, tinnitũ aurium cum aceto & ruta & amygdalis amaris commistum, & auribus iniectum tollis asthmaticis gargarismo adhibito opitulatur, ventrẽ tollit in mensuram cyathi vnius acceptum, & tormina intestinorum iniectum placat, tumores hystericos, & suffocationes vuluæ sedat, vice pessarij suppositum ambobus menstrua educit hæmorrhoidas veteres iniectum, siue colo iniectum aperit. SENEX. Aliqua refert, quæ à Dioscoride haud scripta sunt. BRAS. Et aliqua etiam præteriit, quæ ab eo sunt relata. sed Actuarij compositionem nunc audito, qui ita ait. Irinum oleum calefacit, emollit, roborat.

Aspalathi
Iridis
Baccularum viticis
Piperis
Inulæ
Singulorum ℔ j.
Lachrymæ panacis
Iunci odorati
Singulorum ℥ j.
Anchusæ, duellam.

Olei quantum ſatis eſſe videbitur.
SEN. Neminem adhuc audiui, qui hoc irinum oleum ſimplex cõficeret. BRAS. Imò nec Paulus illud ſimplex facit. SEN. Pauli igitur modum non adduces? BRASS. Imò adducam, ſed ad hunc locum ſeruaui, ita dicit ipſe, irini olei conficiendi ratio.

Iridis
Aſpalathi
Cyperi
Singulorum ℔ v.
Succi panacis quadrans.
Anchuſæ ℥ ij.
Olei ℥ xxx.
Aquæ ſextarij xv.
Sunt qui ad hęc addunt floris lentiſci ℥ vj.
Caſsiæ quadrantem.
Xylobalſami ℥ vj.
Nardi celticæ ℥ vj.

Omnia contuſa aqua, & oleo diebus quinque macerans coquito in diplomate horis ſex, & deponito. SEN. Aqua reſolui debere arbitror. BRAS. Imò ob hoc illã ebullire facit. SEN. Opus eſt vt vehemẽter ebulliat, ſi tota aqua in ſex horarum ſpatio reſolui debeat. BRAS. Et ſi à Paulo ſcriptũ non ſit, tamen cenſendum eſt tãtum ebullire debere, vt aqua ſit reſoluta. SEN. Imò, & aliquantiſper bulliendum erit poſtquam aqua fuerit

rit

rit resoluta, sed quid est in diplomate coqui? BRAS. Est in duplici vase coqui. SEN. Et hoc etiam aquæ resolutionem retardat, idcirco plusquam sex horis indigebit. BR. Tibi iam dictum est per sex horas, & horas intelligendas esse quò ad aqua fuerit resoluta, & vt notasti aliquantisper etiam absq; aqua oleum cum simplicibus ebullire debet. Ad alia verò oleorũ genera sermonem vertere conuenit.

SENEX.

19 Oleum Sambucinum in medium adducendum est. BRAS. Multi Ferrariæ illo vtuntur, cùm partem aliquam combustam habent. SEN. Dupliciter paratur, ex floribus, & ex medio tenello cortice. BRA. Hoc quod ex cortice cõfectum est, illud est quo Ferrarienses mulieres ad cõbusta vtuntur. id verò quod ex floribus confectum est, illud est quod neruorum doloribus adhibetur, & neruos roborat. SEN. De hoc igitur solo conficiendo Mesue locutus est, quare inquit. Oleum sambucinũ lenire, cutimq; mundificare, & neruorum doloribus conferre, ac illos confortare. BRASS. Neque mihi displicet vt ita intelligas. at quomodo à Mesue conficitur? SEN. Inquit vti oleum rosaceum confici debere, tamen olei chamæmelini confectio videtur esse ma-

gis propria huic olei ſambucini cõpoſitioni, & aliqui Meſue codices legunt, vt chamæmelinum oleum cõfici debere. nam ita fit vt chamæmelinum. ita verò illud conficiendum arbitror, oleũ probè lotum accipere oportet, poſteà in vitream phialam imponẽdum. & albis ſambuci floribus implenda eſt, & Soli per ſex dies ſuſpendenda, poſteà flores exprimerem,& nouos imponerem,hócque per totũ id tempus efficerem,quo ſambuci flores haberi poſſunt,idẽ iudicium eſt de eo quod ex tenellis conficitur corticibus, quæ ſub duro cortice continentur corticem illum ſepties ſaltem mutare oportet,& phiala ſemper ad Solem ſuſpenſa permaneat, hic eſt melior modus qui fieri poſsit. Si oleum illud quod ex floribus confectũ eſt odorabis,flores illos mirum immodum redolere percipies. Nonnulli decepti ſunt, putantes ſambucinum oleum eſſe apud Arabes oleum de gelſemino,quia Arabes non vocant illud ſambucinum, ſed ſambacinum, nomen à ſambac deductum,& non à ſambuco.

SENEX.

20 Hoc prætermiſſo de oleo de Cotoneis verba faciamus. BRASSAV. Fuit in maximo vſu apud antiquos,neque in præſentiarum ad minores eſt vſus, ab antiquis melinum

linum oleum vocabatur, non cotoneorum oleũ nominatur, faciendi ratio apud Paulũ est, vt à corticibus minimè mundetur, sed lanugo supra corticem extensa tantũ auferatur, postea cum corticibus incidi iubet, deinde tres cotoneorum vncias in olei omphacini sextarios Italicos decẽ imponit & quadraginta dierũ spacio insolat. SE. A Mesue alio modo conficitur. BRAS. Hunc Mesue modum referto. SEN. Ita inquit Mesue: Accipe carnem cotoneorum cum suis corticibus tritorum, quibus mediata accidit maturitas, & succi eorum singulorum partes æquales olei ex oliuis completis quantum sufficit in vas vitreatum imponito per dies quindecim ad Solem, posteà coque in vase duplici per quatuor horas, deinde cotoneorum & succi eorum bis, vel ter permutatio fiat vt dictum est, posteà colato ac recondito. BRA. Omnino diuersus est Mesue modus ab illo Pauli. Nonnullos vidi qui tantundem succi cotoneorum sumunt quãtum olei omphacini, posteà per viginti dies insolant, & ad succi consumptionem in duplici vase coquunt, posteà colant, ac reponunt. SEN. Modus hic haud mihi displicet. BRASSA. Tamen ex longa ebullitione aliquid nidorosi acquirit. nam opus est vt diu bulliant, si succus integrè

exinaniri debeat. SEN. Ad quos confert affectus eiuscemodi oleum? BRAS. Non ne Mesuen legisti? SEN. Legi. nam dicit stomachum, & nutrientia membra roborare, laxisque membris succurrere, & sudoris multitudinem prohibere. BRAS. Optarem vt duo de cotoneis olea conficerentur, vnũ ex cotoneis maturis, alterum ex immaturis. nam primum remissius, secũdum vehemẽtius adstringit. SEN. Vtrumq; deinceps parabo, atque seruabo. at valet ne ad alios affectus à prædictis? BRAS. Actuarius inquit adstringere, ideo stomachi, & iocinoris imbecillitatibus, ventris defluxionibus accommodatum esse. SEN. Quomodo confici iubet author hic? BRAS. Iubet accipi malorum cotoneorum exempta medulla selibram, olei omphacini sextariũ, mala particulariter tũduntur, & in oleum dimersa quadraginta dies insolantur. SEN. A' Paulo nõ magnopere differt, verum quod dicitur exempta medulla, quomodo intelligendum est? nam medulla exempta, cortex solus relinqui videtur. BRA. Codicem deprauatũ esse reor, & legi oportere exempta lanugine, quæ scilicet in pomi superficie visitur. nam quod dicit mala particulatim tunduntur, ostendit mala sumenda esse cũ carne sua. SE. Est conueniens coniectura.

BRAS.

BRAS. Posset etiã intelligi exẽpta medulla, id est seminibus exemptis cum corticibus semina ambientibus. SEN. Conficit ne eodem modo Dioscorides vt isti faciunt? BRAS. Dioscorides compositũ facit quod melinum vnguentum vocat, & dicit ita à Romanis appellari. Dioscor. verò cõficiendi modus hic est. Sumito (inquit) simúlque misceto olei sex. aquæ verò sextarios decẽ, superiniicito deinde tusi corticis palmæ triẽtẽ, rotundiq; odorati iunci par pondus, dimissáq; omnia integram diem madere, decoquito, excolatúmque oleum in patentioris oris vas aliquod coniicito, & superposita ex arundinibus crate, aut rariore storea, cotonea superponito mala, panísq; operta aliquot diebus dimittito, vsq; dum cotoneorum odorem oleum cõtraxerit, hic est Dioscoridis conficiẽdi modus. SEN. Cũ simplex non sit, illud potius conficerem quod tu edocuisti. BRAS. Et si simplex non sit, ad illos tamen confert, quos retulit affectus. SEN. Et qui sunt hi affectus? BRAS. Inquit adstringendi vis huic oleo & natura est, refrigerátque, facit ad scabies, vlcera, furfures, perniones, & quæ serpunt, instillatur idem contra muliebrium locorum exulcerationes vtiliter, & eadem vtilitate cõtra citatã vrinã infunditur. Sudores præ-

tereà compefcit, & contra cantharidas,bupreftes,& pinorum erucas vtiliter bibitur, eritq; in eo genere probatifsimum quod cotonea olebit. SEN. Si cotonea fumantur probè matura,cotoneorũ oleum facilè con trahit,fecus eft,in immaturis.BRAS.Cùm oleo ex immaturis cotoneis vtimur, tunc non indigemus odore, fed vehementiore adftrictione cum membrorum roboratione.fcito verò alium à Diofcoride referri cõ ficiendi modum,quo nonnulli fuo tempore vtebantur.SEN.Neq; modus his prætereundus eft.BRAS. Non præteribo, ita nimirum dicit,quidam mala ipfa pannis decem diebus,vt coërceatur,neq; effletur odo ris bonitas, tum biduũ cum fuis noctibus in oleo dimiffa exprimunt, & oleum feruant. SEN.Si ifti ex puro oleo confecerint, & non ex oleo illo compofito,erit fimplex cotoneorum oleum & non compofitum. BR.Nota fimplex melinum fieri debere ex fimplici cotoneorum carne & oleo,reliqua funt cõpofita.SE.Sunt ne cotonea in parua incidẽda fruftula? BR. In minima,imò non ab re effet.Cotonea magna lima in tenuiffimam fcobẽ reddere,quãdo fuccus excipiẽdus eft,plus nimirũ fucci hoc modo exprimitur,neq; cortices dimittendi funt, quare oleo odorẽ præbent.SE.Quãdo fuccus cum oleo

oleo ebullit, maximè crepitat. BRAS. Imò cùm vehemēter, vt plerūq; vas exeat, & hęc est vna ex causis quare in duplici vase confi ciendus sit. at tempus est ad alia progredi.

SENEX.

21 Oleum Myrtinum sub præsentem cōsiderationem accedit. BR. Vtinā ab omnibus eo modo cōficeretur, quo nōnunquam vi ignis, & glaciei ex ipsius myrti baccis, illud eduxi. SEN. Si conficiendi modum me edocebis illud semper ita parabo. nam persensi, & odorem, & saporem myrti ita seruare, vt nemo in ipso decipi posit. BRAS. Quomodo in præsentiarum conficis? SEN. Mesuē sequor, qui ait stomachum & cor roborare, atque neruos, fierique sicut oleum de cotoneis: propterea myrtorum baccas accipio, ac contero, succúmq; facio, posteà accipio ex pinsis baccis, & succo partes æquales, & in oliuarum completarū oleum in vitreo vase per dies quindecim ad Solem impono, deinde in vase duplici per horas quatuor, vel ad succi consumptionē coquo, posteà myrtillos, & succum permuto, térq; hoc facio: denique colo, ac ad vsus seruo. BRAS. Hic est ad libellum Mesue modus, quo cotoneorū oleum confici iubebat. Scito verò, & ex myrti baccis per expressionem oleum cōfici. SEN. Tu verò quomo-

do

do parares? BRASS. Satis mihi videretur, myrtillorum succum accipere, & in oleum pondere ad æquales partes, ac in duplici va se vsque ad succi consumptionem ebullire, posteà in hoc oleum myrtillos imponere, & per quadraginta dies insolare, denique absque expressione seruare myrti baccas in oleo sinendo, non reprobo tamen si cuipiam exprimere placuerit, & oleum absq; myrtillis seruare. SEN. Reperitur ne apud antiquos huius generis oleum? BRAS. Maximè reperitur. nam (vt ab hoc ordiamur authore) Nicolaus Alexandrinus id conficere docet, sed compositum est nõ simplex. SEN. Vt ipsius compositionem referas expecto. BRAS. Inquit Alexandrinus.

℞. Olei sextarios quinque.
Vini sextarium vnum.
Foliorum myrti tenerrimæ ℔ ij.
Croci
Oenanthes
Singulorum ℥ x.
Mastiches
Acaciæ
Singulorum ℥ viij.

Ita verò conficitur. folia myrthæ in pila sine intermissione tundantur, & in vino nocte ac die infundantur. altera verò die oleo supermisso leues ad prunas vsque ad vini

vini consumptionem coquantur, deinde fortiter colentur. ad vltimum autem puluis croci, oenanthes, masticheS, acaciæ inferatur: iterúmque lento igne tam diu exagitãdo bulliat donec optimè commisceatur, & reconditum vsui referuetur. SEN. Præter id compositum est, & non simplex, id etiam habet quod ex foliis conficitur, & nõ ex baccis. Cùm (vt reor) ex baccis efficacius esse debeat. BRASSA. In hoc ambigendum non est, licet author hic ex foliis conficiat. ego quandoque myrtino oleo confecto, & expresso iussi myrti folia in ipsum imponi, & non moueri, quare oleo odorem præstant, quem prius non habebat. SEN. refertur ne ab hoc authore quibus conueniat affectibus? BRA. Refertur quidem, sed cum diuersorum simpliciũ miscella. SEN. Quomodo hoc intelligis? BRAS. Authoris verba referam, & statim percipies, inquit, virtutem habet stypticam, & exsiccantem. & ideo putridos humores capitis, & dolorem emendat, cum mastiches, boli, & semine volatilis, singulorum vncia vna mistum, & fronti impositum, superciliorum & oculorum dolorem arcet, & lippitudinem in eis ex rheumatismo non permittit, cum camphoræ scrupulis duobus tragacanthe vno. Mammillas inũctum æstiuos sudores malè olen

olentes dispellit, easque decenter distentas pristino decori reddit, diaphoreticos sudores, & cœliacos fluxus super stomachum, & totum ventrem inunctum puluerẽ oenanthes & acaciæ superspar so adstringit, hæc sunt ad quæ conferræ dicit hoc oleum Alexandrinus. SE. Faciunt ne alij cũ isto authores? BR. Actuarius ita de hoc oleo disserit. Myrteũ oleũ refrigerat & adstringit, ideóq; cœliacis affectibus subuenit, sanat igne ambusti pustulas rumpentes, illitu emendat attritos hyeme concitulos, & intertrigines illitum corrigit, sedis rimas, cõdylomata, luxatos artus persanat, & sudores coërcet. SEN. Quomodo conficit Actuarius? BRASSA. Ita inquit, foliorũ myrti recentium vncia teritur, & in olei omphacini sextarium mergitur, & vt cętera factitatur. SEN. Et hic etiam author ex foliis conficit, & non ex baccis, cùm illud magis probem quo ex baccis cõfectum est. BRAS. Dioscorides verò tres conficiendi modos refert; & ex foliis omnes conficit, neque baccarum mentionem vllam facit. Duo modi simpliciores sunt. Tertius autem cõpositus est. SEN. Nihil effectum esset nisi modos istos conficiendi Dioscoridis referes. BRAS. Ecce iam refero, inquit ipse. Sumito nigræ ægrestis, aut satiuæ myrti tener-

tenerrima folia, tũdito ea, tusáq; exprimito, expresso deinde myrti succo parẽ acerbi, olei mensuram misceto, facitóque in carbonibus caleant, vsque dum simul cõcoquãtur, tum quod in summo fluitabit oleũ auferto. hic primus est Dioscoridis modus. SEN. Secundum audire iam expecto. BRA. Ita sequitur. Conficitur & aliter minore labore, tũdito tenerrima myrti folia, tusáque in oleo & aqua coquito, quod supernatabit oleũ colligas. SEN. Superest vt tertiũ modum referas. BRASS. Sequitur tertio. Priuatim, & per se myrti folia itidẽ in oleũ coniecta, in sole madeant. Sunt qui oleum malicorio, & cupresso, angulosóq;, & rotũdo odoratis iuncis antea spissetur. SEN. Hoc est fortè compositũ quod dicis. BRA. Hoc inquam compositum est, sed de eius efficacia ita Dioscorides dicit. Efficaciores ad agendũ vires habet, quod sapore amarescit, pingui liquore, oleosum, viridéque & translucidum est, myrti odorem referens. SEN. Percepi & Dioscoridem ex myrti foliis confecisse. BRAS. Tamen & ex baccis fieri posse, & maiorem habere efficaciam non dubito. SEN. Ad quos effectus valere eiuscemodi oleũ dixit Dioscorides? contẽplemur parũper nũ eisdẽ cõferat affectibus, qui ex aliis authoribus relati sunt BR. Dioscorid

ſcoridem audito de illo ita differentem, eſt illi adſtringendi vis, indurat, eámque ob cauſam his quæ inducendis cicatricibus conficiuntur vtiliter miſcetur, facit ad ambuſta capitis manantia vlcera, furfures, puſtularũ eruptiones, intertrigines, rimas, cõdylomata, & laxatos articulos, cõpeſcit idem ſudores, cunctiſque aliis prodeſt, quæ adſtringi aut denſari oporteat. à Galeno in primo de Compoſitione medicamẽtorum ſecundum locos, & in ſecundo de Compoſitione medicamentorum per genera notatur, hoc oleum ratione olei digerere myrtorum ratione adſtringere, nos eo vtimur in his qui venam fractam habent in thorace, vel apertam, vel à qua exudet ſanguis, et mirificè prodeſt. SEN. Cũ antiqui authores, & probi ex tenerrimis conficiãt foliis, cur illos imitari non debemus? BRAS. Imitemur ſi placet, ſed ex baccis etiam confectũ habens de oleo iſto Plinius mentionem facit, lib. 15. capite 7. & monet ex myrti baccis oleum fieri, & ex foliis. SEN. Quid putas cenſuiſſe Meſuen? BRASSA. Cum Serapio, Aliabbas, Raſis, & cæteri arabes ex foliis cõfici doceant, arbitrandum fortè eſt, & Meſuen ex foliis confeciſſe, & foliorum ſucco. SEN. Vtrunque genus parabo Plinium ſequutus, & illud ſcilicet quod ex

foliis

foliis conficitur, & illud quod ex baccis. BRAS. Non errabis, quia frequentius eo vtar, quod ex baccis confectum erit. Ad alia iam te accingere poteris.

SENEX.

22 Oleum Rutaceũ hinc non longè suam sedem habet. BRAS. Quomodo illud conficis? SEN. Vt Mesue parat, qui inquit fieri sicut oleum myrtinum. BRAS. De myrtino oleo statim locuti sumus, & tunc dicebat oleum myrtinum fieri sicut oleum de cotoneis. SEN. Hoc verum est, propterea rutaceum ita confici iubeo. Accipiantur foliorum rutæ, & succi eiusdem singulorum partes æquales, olei ex oliuis cõpletis quantum sufficit, ponãtur in vas vitreum, & per quindecim dies Soli exponãtur, deinde per quatuor horas in duplici vase coquantur, posteà permutari facio folia, & iterũ addi succum, & fieri vt dictum est, bis vel ter, denique colari iubeo, & recondi. BRAS. Eodem modo conficis, vt Mesue oleum de cotoneis conficiebat, tamen absque succo, & ebullitione ita fieri iubeo. In mense Maij teneriora rutæ folia in olei phialam imponantur, & per octo dies insolentur, posteà percolentur, & iterum alia teneriora folia imponantur, & per alios octo dies insolentur, hócq; decies fieri debet, denique expri-

mantur & ad vſus reſeruetur, hoc oleum rutæ odorem ſpirat, & omnes rutæ actiones agit. SEN. Non dubito. BRAS. Cur non accipis oleum omphacinum, ſi fieri debet ſicut myrtinum, & myrtinum ſicut illud de cotoneis? SEN. Ita me docuit præceptor meus à quo hanc artem didici. BRAS. Et non ab re, quià myrtinum, & cotoneorum olea vim adſtringẽdi habent, & in illo ſunt vſu. Rutaceum verò vim oppoſitam habet, ſcilicet aperiẽdi, & vt aperiat, ac calefaciat adhibetur. quod verò à Meſue dicitur fieri ſicut oleum myrtinum, de conficiendi modo intelligendum eſt, non autẽ de omphacini ſumptione, quia eſt aduerſus rutacei olei intentionem. SEN. Súntne aliqui antiquiores, qui de hoc oleo mentionem fecerint? BRAS. Sunt & inter alios Alexandrinus cap. 725. ſui libri, & illud Græca voce nominat oleum peganinum, huius authoris confectura eſt.

℞. Olei ℥ lxx.
Foliorum rutæ ℥ xxiiij.
Sampſuci
Cumini
Singulorum ℥ v.

Herbæ, & Cuminum ſemotim tuſa, & in oleo dies quinque macerata in vaſe dupli ci coque, exprime, & reconde. SEN. Ad quo s

affect

affectus conuenire dicit? BRAS. Inquit singulariter prodesse ad genuum dolorem, & ad podagram, conducit etiam ad capitis, & præcordiorum dolorem, ex sicco & calido ortum. SEN. Mihi oppositum videretur, quod siccum potius & calidum augeret dolorem. BRAS. Imò ita prorsus sentire debes, quia à calida & sicca causa dolor augebitur. Idcircò, cùm ita in authore legatur in codice, mendum esse ratus sum, & legi oportere ad frigidum & humidum dolorem, vel legatur valere ad præcordiorum dolorem, cùm calidum & siccum sit, scilicet hoc oleum. nam sicca & calida doloribus aduersantur, qui vt plurimùm à flatuosa materia fiunt. doloribus verò ex calido & sicco excitatis, calida & sicca haud conueniunt. vnde ab Actuario probè dictum est. Rutaceum oleum calefacere, & resiccare, propterea destillationibus auxiliatur, doloribus cum thoracis tum reliquarum partium, quæ vim caloris desiderant remedio est. SEN. Hoc conuenientius est, quòd ab Actuario scribitur, partibus, scilicet conuenire quæ vim caloris desiderant. At compositio quàm refert Alexādrinus simplex non est. ignoro verò an illa Actuarij sit simplex. BRAS. Simplicissima est. nam accipit comarum rutæ, & foliorum die, noctúque de-

coctorum vnciam, olei libram, & anethini modò Soli exponit. SEN. Quomodo anethinum Soli exposuit ipse? BRAS. Per quadraginta dies. SEN. Quomodo decoquentur, diu & noctu comæ, & rutæ folia? BRAS. Codex deprauatus est. nam legendum est noctu, diúque flaccescens, vt de anethino dictum est. nam absurdum est dicere, quòd nocte ac die coquātur. conuenit verò quod comæ, & folia noctu ac diu flaccescēt, postea in oleum ponantur & insolentur. flaccescentia verò superficialem quandam humiditatem amittunt ex aëre contractam, & à rore matutino. SEN. Melius igitur videretur siccam rutam habere, quàm flaccidam. BRAS. Fortè melius, & quinquies, aut sexties illam mutare, mirum in modum valet contra flatus, quādo ex eo calidum fit clysma & imponitur. SEN. Nullæ extāt in hoc oleo difficultates diluendæ? BRAS. Nullæ prorsus: idcirco genus aliud in medium adducito.

SENEX.

23 De Nardino igitur oleo verba faciamus. BRAS. Non ab re fuisset, si dixisses vnguentum nardinum, tamen confunduntur vocabula, vt olea nonnunquam vnguēta vocentur, & vnguenta olea. Non dubito te in huius cōpositione Mesuen sequi: propterea

ptereà Mesue cõpositionem adducito. SE. Tres refert conficiendi modos Mesue. BR. Omnes referto, vt contemplemur, quinam melior sit. SE. Id statim. Primus modus est.

℞. Spicæ aromaticæ ℥ iij.
Vini
Aquæ
Singulorum ℥ ij. ß.
Olei sesamini ℔ ß.

Decoquatur in vase duplici, lento igne per horas ferè quatuor, & frequẽter moueatur. BRAS. Hic est simplex modus. SEN. Et est ille, quem seruo. BRAS. Iam secundum modum referto. SEN. Ita inquit.

℞. Spicæ Indæ ℥ iij.
Sampsuci ℥ ij.
Xyloaloës
Enulæ
Folij Indi
Calami aromatici
Foliorum lauri
Cyperi
Schoeni
Cardamomi
Singulorum ℥ j. ß.

Antequàm conterantur, super ipsa iniiciatur vini & aquæ quantum sufficit, olei sesamini libræ sex, deinde, vt prius dictum est, conficiatur. BRAS. Quando prius? SEN. In

prima compositione. BR. Quid fecit prius? SEN. Coxit in vase duplici, iussítque horas sex coqui, & singula hora agitari. BRAS. Intellige hîc per singulam horã frequẽter, quia per vnius horæ spatium expectandum non est, sed frequenter sunt commouenda. SE. Nunc tertium Mesue modum audito.

℞. Spicæ Indæ ℥ iiij.
Styracis
Gariophyllorum
Singulorum ℥ iij.
Nucis moschatæ ℥ v.
Olei balsami ℥ vj.
Olei sesamini ℔ iiij.

Fiat sicut illud, hoc est in vase duplici bulliat igne lento, sed hoc horis quinq; percoquatur. SEN. Quæ compositio tibi magis placet? BRAS. Illa, quæ simplicissima est. SE. Erit ergo prima. BRAS. Prima sit, quia tantùm habet nardum, & nihil aliud quàm vinum, aquam, & oleum sesaminum. SEN. Conficitúrne hoc modo ab antiquis? BR. Si placet antiquorum cõpositiones in medium afferam. SEN. Imò summè placet, & nihil gratius mihi efficere poteris. BRAS. Dioscoridem igitur audito, nardinum vnguentum hoc modo cõficientem. SEN. Audiui, & multiplicẽ esse apud Dioscoridem compositionẽ. BRAS. Est multiplex, idcirco cùm

co cùm de ipso agit,ita exorditur:Multifariàm conficitur nardinum vnguentum,ma labatri folio scilicet,& sine eo.plerunq; autem ex vnguẽtaria glande aut acerbo oleo miscetur,vt spissetur quidem rotũdus odoratus iuncus,vt odoretur autẽ costus,amomum,nardus, myrrha,& balsamum. SEN. Ferrariæ confici non potest,quia costo caremus,amomo,& balsamo.BRAS. Si verum costum,& amomum,& balsamum ostenderem, quid præmij à te reciperem? SEN. Ex meo pharmacopolio quicquid placuerit,accipito. BRAS. Ego potius accipiam (liceat nunc hoc nomine vti) ex bellariopolio.SE. At quis tibi tribuit eiuscemodi rara simplicia? BRAS.Fuêre in illis locis,in quibus nascũtur collecta,& Ferrariã asportata.SE. Misit fortè Illustrissimus Dux ad hæc accipienda, vt superioribus annis statuerat? BRAS. Neminem inuenit ex his, qui simplicia cognoscere possunt,qui illuc proficisci voluerit:tamen tantam pecuniarum summam erogare volebat, quanta is esset contentus,qui illuc profecturus erat, nemo tamẽ inuentus est,qui illuc proficisci ausus sit.SEN. O' humana ineptitudo,nullus experiri voluit quanta sit dulcedo alienis expensis,orbem peragrandi! quomodo igitur ad duas manus eiuscemodi peruenêre

nêre simplicia? BRAS. Illustrissimus Dux noster ad Serenissimum Henricum Galliarum Regem literas dedit, vt dignaretur ad magnum Turcarum Regem scribere, qui alicui ex suis imponeret, vt simplicia quæ ego volueram, ex propriis locis colligerentur. hoc effecit Gallorum Rex, & curauit magnus Turcarum Rex, vt hæc simplicia haberētur, quæ nunc domi seruo. SEN. Nihil ardentius videre cupio, Deóq; immortaleis gratias ago, quòd ante hoc tempus vitalem auram mihi non surripuerit, vt eiuscemodi simplicia è fonte videre possim. BRAS. Nunc quod incœpimus, prosequamur, cras simplicia tibi libenter ostendam. interim verò magnam audias huius olei, vel potiùs vnguenti compositionem, quam ita refert Actuarius.

℞. Olei trepondo
Inulæ
Xyloaloës
Iridis
Foliorum myricæ
Aristolochiæ
Arboris thuriferæ
Frondium lauri
Cassiæ
Xylocassiæ
Iunci odorati

Costi

Costi
Amomi
Styracis
Myrrhæ
Cardamomi
Gariophyllorum
Hadi
Ladani
Assari
Zarnabi
Myrobalani
Fructus balsami
Terebinthinæ
Singulorum sextula.
Aspalati
Piperis
Cinnamomi
Singulorum duella.
Cyperi
Xylobalsami
Folij
Spicæ nardi
Spicæ Celticæ
Ligni cinnamomi
Bochi
Singulorum sexquisextula.
Balsami ℈ ij.
Foliorum myrti siccorum
Casiæ

Singulorum ℥ ij.

Frondium buxi ſextans.

Vini odorati modus, qui ſufficere videbitur. SEN. Quomodo poſteà hæc cõmiſcet ſimplicia? BRAS. Nihil aliud dicit, præterquam quòd ſimplicia refert. SEN. Fortè ſupponit nos ſcire, quæ neſcimus, ego quoque ſimplicia omnia, quæ in meo ſunt pharmacopolio, commiſcere ſcirem, & id compoſitum quomodo in mentem venerit, nuncupare. nam & ipſe hoc nardinum oleum vocat, cùm multa recipiat ſimplicia, & in maiori copia, quàm nardum. BRAS. A nardo fortè denominat, quia duplex nardus compoſitionẽ ingreditur. Reor prætereà, quòd ebullire faciat vſque ad vini conſumptionem, poſteà exprimat, inſolet, ac recondat, tamen confuſam compoſitionem eſſe, inficias minimè ibo, & talem etiam quæ multa habeat ſimplicia, quæ quid ſint nõ intelligantur, neque impræſentiarum mihi ſuppetit tempus, quid ſint, perquirere, & vaticinari: ſed alia meliora potiùs ſunt à nobis pertractanda. SEN. Súntne alij authores, qui diuerſam ſequantur compoſitionem? BRAS. Alexandrinus adeſt, qui confuſam quandam, & amplam huius olei compoſitionem attulit. SEN. Et hanc libenter audirem. BRAS. Eſt nimis prolixa compoſitio,

tu auth

tu authorem ipſum, quando lubuerit, legere poteris. SEN. Niſi impræſentiarũ illam audiuero, nunquam mihi occaſio præſtabitur illam legendi. BRASSAV. Audito igitur Alexandrinum ita dicentem:

℞. Olei Hiſpani ℥ lxxv.
Aſpalathi
Myrrhæ
Nigellæ viridis
Spicæ
Singulorum ℥ vj.
Xylobalſami
Gariophyllorum
Cyperi
Schœnanthi
Ariſtolochiæ
Enulæ campanæ
Singulorum ℥ iij.
Balſami
Cinnamomi
Calami aromatici
Folij Carpobalſami
Caſſami, id eſt, liguſtici
Cardamomi
Singulorum ℥ ij.
Nucis myriſticæ
Styracis
Coſti
Caſsiæ fiſtulæ

Laud

Laudani
Phu
Aſſari
Amaraci
Maſtiches
Faſcis Gallici
Sami
Myrrhæ Syriacæ
Singulorum ℥ ß.

Ita deinceps cõfici docet author aſpaltum, myrrham,inulam,phu, aſſarum, carpobalſamum,xylobalſamũ, ſanſucum particulatim tuſa ,& in aquæ ſextariis duobus die, & nocte infuſa oleo admiſce , & tandiu coque,donec aqua conſumatur,non tamẽ vndequaque,in oleum exardeſcat:cúmque refrigeratum fuerit,die eodem accuratiſsimè cola,& ſpecies iniice, deinde cyperũ, ſchœnanthum, ariſtolochiã, caſſamum , faſcem gallicum, cardamomũ, folium , nigellam, calamum,caſsiam,ſamum,ſeorſum contrita, & in vini ſextario vno diebus tribus infuſa,vbi decoxeris,eodem modo efferueſacito. Oleóque bene colato ſpecies extermina, tertióque phœbo ſpicam , gariophylla, cinnamomũ,nuces myriſticas,coſtum trita in vini optimi ſemina vna per biduum infunde,& ſuperiori documento ad vini conſumptionem coque, & nõ colatum ab igne depone

depone, & in parte ipsius olei, ladanũ, mastichem, styracem, cõtusa cum balsami medicamine admisce, & ad lenes prunas aliquantulum bulli, spatula assiduè agitãdo. Ab igne depositum in ampulla breui foramine prædita conde, & diligenter obtura, ne suauissimus odor expiret. SEN. Hæc videtur potiùs confusio, quàm compositio. BRASS. Non dubito compositionem hanc redolere debere, sed ita nardinũ est, vt aliquod aliud. SEN. Simpliciores compositiones potiùs semper approbo. BRAS. Simplices igitur illas conficito, de quibus superiùs mentio facta est. SEN. Quibus confert affectibus hoc oleum? BRAS. Dioscorides dicit extenuare nardinum. vnguẽtum. nam acre est, abstergere humores, rarefacere, & calefacere. SENEX. Mesue longè plura retulit, quàm à Dioscoride scriptum sit. BRASS. Quæ'nam sunt hæc Mesue? SENEX. Vocat ipsum oleum benedictum multorum iuuamentorum, & propriè ad omnes ægritudines frigidas, & flatuosas, præsertimq; neruorum stomachi, iecoris, splenis, renum, vesicæ, vteri, & confert dolori auris flatuoso, & dolori capitis, & hemicraneæ, secundum omnẽ modum administrationis eius, & si ex eo fiat caput purgium, caput expurgatur, & bonum efficit colorem, odora-

túmque

túmque reddit corpus. BRAS. In paucissimis illis Dioscoridis verbis hæc omnia cõtinentur. Sunt verò paucissima verba quatuor, videlicet extenuare, abstergere, rarefacere, & calefacere, quare hæc efficit, idcirco & illa præstat, quæ à Mesue scripta sunt. Alexandrinus verò multò plura refert, & notat fuisse Vindicianum medicum nardini olei authorem. SEN. Fortè sui nardini. BRAS. Ita intelligẽdum est. Dicit verò valere cõtra multa humanæ salutis hostilia. Vnde calefacit, ac relaxat inunctum; cephalalgicis, & hemicranicis prodest. Dolorem aurium cum pipere tritum veteratum aufert, paralyticis, & tremulis summũ remedium est, artriticis, & podagricis inũctum, furiosos dolores mitigat, antidotis & electuariis ad lapidem renum, & vesicæ, confectis admistum nõ vulgariter opitulatur. Matricis dolores, suffocationes, & tumores, pessariis adhibitum, & suppositum mirabiliter sedat, stranguriã & dyssuriam cum tertia parte succi ozimi per catheterẽ clysterizatum absq; mora soluit, & ad multa alia facit, hæc Alexandrinus. SEN. Cùm tot recipiat simplicia Alexandrini nardinum, ad tot etiã valere, nulli mirum esse debet. at libenter etiã audirem quas vires illi tribuat Actuarius. BRAS. Sed alia compositio

est

est illa Actuarij, ab hac Alexandrini. Inquit verò excalefacit, & adstringit, ideò hîc auxiliatur, quæ adstrictionem & calorem desiderant; id est, stomachicis, cœliacis, distillationis, & thoracis vitio, & obnoxiis, & suspiriosis, miscetur quoq; in emplastrorum compositionibus, hæc Actuarius. SEN. At quod nardinum oleum sum seruaturus? BRASSAV. Nullum ex his compositis, sed simplicissimum ex oleo omphacino probè loto, & nardo. Reliqua huius generis olea, sunt potiùs nuncupanda vnguenta, & magnæ compositiones, quàm olea. Antiquitus in multis conficiebatur locis, sed potissimùm Laodiceæ in Asia optimum conficiebatur, vt Galenus testatur, in sexto de Sanitate tuenda, nunc Laodicenum non habetur, sed plerunque fit ex herba vulgò nuncupata, Lauandula. Nardum Gallicum habere haud difficile est. at nardum Indicum assequi difficile quidem est, sed nõ impossibile, præsertim quæ recens fit: nã quæ habetur, sicca est. SEN. Mihi videntur Mesue compositiones valde celebres. BRASS. Imò secundus & tertius modus sunt celeberrimi, multúmque nobiles. nam vnguenta reddunt odorata, & pretiosa. Primus verò modus simpliciter est, & quem impræsentiarum seruare debes, apud nobiles

Rom

Romanos antiquitus in pretio erat.

SENEX.

24 Cùm iam nouerim quomodo nardinum oleum confecturus sim, Mastichinum oleum contemplandum venit. BRAS. Mesue duos cõficiendi hoc oleum modos edocet, quorum primus est.

℞. Mastiches ℥ iij.
Olei sesamini. kist. j.
Coque in vase duplici.

SENEX. Si sesamino oleo careremus, quid agendum esset? BRAS. Facillimè habetur sesaminum oleum. verùm in ipsius defectu, dulce oliuarum oleum esset sumendum. at ambigendum non est, quod desit sesaminum. nam sesamus in Italia nascitur, & maxima copia habetur in Apulia: secundus conficiendi modus apud Mesuen est.

℞. Olei rosacei ℥ xij.
Mastiches ℥ iij
Vini optimi ℥ viij. aliter iiij.

Decoque sicut primum, ad vini consumptionem. SEN. Hunc secundũ modum conficio, ac seruo. Arbitrórque idem efficere omnes pharmacopolas. BRAS. Tamen primus modus simplicior est, hi duo modi, vt à Mesue relati sunt, ita sunt à Serapione descripti. SEN. Ad quos valet eiuscemodi oleũ affectus? BRASS. Mesue dicit stomachum robor

roborare, neruos, iecur, & iuncturas, abſceſſúſque duros lenire, & dolores ſedare, imò & addendum eſt, pauliſper adſtringere, & in ore ſeruatum pituitam à capite educere, imò & maſtiche ipſa hoc efficit maſticata, pituitam nimirum prouocat, & à capite vehementer educit. SEN. Súntne antiquiores de hoc oleo locuti? BRAS. Omnes ferè. nam Dioſcorides dicit, ex conciſa maſtiche, maſtichinũ ſimiliter conficitur oleũ. SEN. Quomodo ſimiliter? BRASS. Similiter reor, vt lentiſcinum. lentiſcinum verò fieri dixerat vt laurinum. at laurinum hoc modo conficiebat, lauri baccas ſumebat, & in aqua decoquebat, pinguitudo quædam ex veſtiente eas cute remittebatur, quam manibus conchula exprimens, colligebat. Eodem pacto maſtiche accepta in aquam ponatur, ebulliríque ſinatur. Quod exit, eſt oleum maſtichinum, ſupra aquam natat, lingula colligitur ac ſeruatur. SEN. Eſt puriſsimũ oleum, nihil habens admiſtum. BRAS. Puriſsimum profectò, ſed & exit, & pingui maſtiche expreſſum oleum in fruſtula terenda eſt, & igne calefacienda, torcularíque exprimenda, ſimplex exit oleum, vel maſtiches liquor. nos hoc oleũ per vocatas bocias egregiè educimus puriſsimũ, maſtiches odorem, ac ſaporem, tam euidenter

A denter

denter seruans, vt mastichinum oleum esse negari nõ posſit. SEN. Ad quos cõfert affectus? BRAS. Dioſcorides inquit, omnibus conferre muliebrium locorũ vitiis, leuiter calefacere, ſpiſſare ſimul, & mollire, miſcetur ceratis, quæ ſtomacho, cœliacis, & inteſtinorum torminibus imponuntur, exterit & vultus vitia, coloríſque amabilem bonitatem illi acquirit, laudatiſsimum in Chio inſula oleum hoc fit. SEN. Quare & in eadem inſula maſtiche laudatiſsima oritur. BRAS. Hoc vulgatiſsimum eſt. Paulus autem Aegineta duplex maſtichinum cõficit, ἁπλόυςατον, καὶ ποικιλώτερον, ſimpliciſsimum videlicet, & magis varium. SENEX. Vtrunq; genus à te referendum eſt. BRAS. Simpliciſsimum hoc modo conficit:

℞. Maſtiches Chiæ ℥ j.

Olei omphacini ſextarium Italicum.

Miſce, & in diplomate coque. addit Paulus nonnullos abſinthij etiã & ſtyracis vnciam vnam adiicere conſueuiſſe. SEN. Tunc non erit ſimpliciſsimum. BRAS. Non vt videtur, idcirco vt ſimpliciſsimũ ſit, nihil aliud addatur, quàm oleum & maſtiche, tamen longè ſimplicius eſt, ſi ex ſola maſtiche conficiatur, & ex ea inquam ſola oleum extrudendo, vel per expreſsionẽ, vel ignis, vi per vocatas bocias. SEN. Adducito oleum illud, quod

quod magis variũ vocitauit Paulus. BRAS. Eſt hoc quod ſequitur:

℞. Olei Sextarios quinquaginta.
Enulæ campanæ libras quinque.
Xylobalſami ℔ x.
Florum lentiſci ℔ v.
Cardamomi ℔ vij.
Maſtiches ℔ v.
Xylomaſtiches ℔ viij.
Terebinthinæ ℔ iij.
Abſinthij comæ ℔ j.
Vini fragrantis ſextarios quinque.
Aquæ ſextarios decem.

Macerata vino arida ante tres dies commiſcentur oleo & aquę, & elixantur horis ſex, cúmque maſtiche, & terebinthina iniiciuntur, & exactè commiſcendo percolantur, & refrigerata reponuntur. SENEX. Amplè hæ compoſitiones haud mihi ſatisfaciunt. BR. Et in his præſertim, in quibus alicuius ſimplicis vis expetitur. Alexãdrinus & ipſe hoc oleum ita compoſitum conficit.

℞. Olei ſextarios duos.
Vini odorati ſext. j.
Olei nardini ſext. vj.
Celticæ
Carnium dactylorum
Maſtiches
Singulorum ℥ ij.

Abſinthij
Meliloti
Singulorum ℥ j.

Dactyli, & ſpecies ſeorſum contuſæ in vino & oleo tribus diebus infundantur, quarto deinceps die tam diu coquantur, donec vinum cõſumatur, poſteà ſuccus eiiciatur. Ad vltimum verò nardinum oleum decoctioni addatur, & abſolutum habebitur. SEN. Ad quos vſus conferre dicit? BRAS. Inquit Alexandrinus ad omnem ſtomachi dolorem accommodatum eſſe, & ſcapularum prope ignem inunctum ad dolorem hepatis, & pleuræ, cum lanis ſuccidis tepidum appoſitum, optatam ſalutem adfert. SEN. Ad multa plura valere dicit Dioſcorides. BRAS. Actuarius verò ita confici iuſsit.

℞. Olei ℔ lxx.
Xylobalſami ℔ x.
Iunci odorati ℔ v.
Xylomaſtiches ℔ viij.
Terebinthinæ tripondo
Comarum abſinthij ℔ j.
Vini odorati ℔ xv.

Arida vino macerantur, & ante triduũ oleo & vino miſcentur, mox ſex horas coquuntur, tum maſtiche, & terebinthina exactè liquefacta coniiciuntur, colatáque & refrigerata in vas transfunduntur, hoc eſt compoſitum

positum mastichinum Actuarij. SEN. Mastichem non apposuisti in cōpositione. BR. Quia in Actuarij codice, qui apud me est, non reperitur. At reor esse decurtatū, & in illa parte poni debere, vbi adest xylomastiches, primò præcedat mastiches, libras v. posteà sequatur, xylomastiches, vt in Paulo scriptum est, tamen diuersa est hæc ab illa Pauli cōpositio. Id verò ostēdit Actuarium mastichem apposuisse: quia cùm refert conficiendi modum, inquit, tum mastiche, & terebinthina exactè liquefacta coniiciātur. at xylomastiche liquefieri non potest, sed mastiche. SEN. Hoc quod dicit ante triduū esse oleo & vino miscenda, quando est? primóne die, an secundo? BRAS. Codicem, & in hoc loco deprauatū esse arbitror, vel interpretis causa, & legendum esse post triduum, vt per triduū vino macerentur, posteà misceantur. SEN. Si hoc est compositum Actuarij mastichinum, quódnam erit simplex? BRAS. Hoc, quod sequitur.

℞. Mastiches ℥ j.
Olei omphacini sexquilibram
Bulliant in duplici vase.

SEN. Eiuscemodi simplicia probo potiùs, quàm cōposita. at Actuarius nō ne refert ad quos conferat affectus suum hoc mastichinum? BR. Imò refert. nam dicit leuiter cale-

facere;sed plus adſtringere,cœliacis, ſtomachicis, dyſentericiſq; habetur ſalutare,vitia,quæ ſunt in facie illitum, delet, & cutis colorem commendat. SEN. Cur in Meſue codicibus ſcriptum eſt vini optimi vncias octo,aliàs vncias quatuor? BRA. Iſtud, aliàs vncias quatuor,abolendum eſt. nam in antiquis Meſue codicibus non adeſt, & præterea vnciæ octo exiguntur. SEN. Quódnam maſtichinum ſeruaturus ſum? BRAS. Illud,quod ſimplicius eſt, mihi magis placet. Vnde quod ex ipſa maſtiche abſque alterius olei miſcella extruditur, mihi magis placet, & pro me hoc parato. pro aliis verò medicis illud Meſue. Galenus in primo de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos libro dicit, hoc oleum recens in duplici vaſe calefactum anodynum eſſe, phlegmonas in gingiua, lingua, oris tunica & gulæ ſedare. Nunc verò,vt ad alia te conferas,hortor.

SENEX.

25 De Coſtino oleo pertractandum occurrit. BRAS. Mirificum eſſet eiuſcemodi oleum, ſi coſtum verum haberemus. quod autem impræſentiarum ex radice quadam efficitur,quæ coſtum non eſt,& quæ potiùs dulcis eſt,quàm amara. SEN. Eſt dulcis coſtus? BR. Tamen authores coſtum nigrum faciunt

faciunt,& amarũ,quale eſt illud quod nos domi impræſentiarum habemus,quod ma gnus Turcarum Rex ad illuſtriſsimum Du cem noſtrum mitti curauit. A' quo verò au thore huius olei compoſitionem deſumis? BRAS. A' Meſue,qui ita ait:

℞. Coſti amari ℥ ij.
Caſsiæ ℥ j.
Extremitatem ſampſuchi ℥ viij.
Vini odoriferi quantum ſufficit ad fundendum vicibus duabus.
Olei ſeſamini ℔ iij.

Decoquantur in duplici vaſe per ſex horas. BRASS. Mihi potiùs placeret, vt ad vini conſumptionem decoquerentur. SEN. In ſex horis debet eſſe conſumptum. BRASS. Hoc præſtare poteſt ebullitionis modus. nam ſi vehementer ebullierit, nihil penitus ſupererit vini. SEN. Quas vires habet eiuſcemodi oleum? BRAS. Nónne Meſuen legiſti? SEN. Imò legi, qui dicit neruos, & lacertos calefacere, obſtructiones aperire, quæ in eiſdem ſunt, & omnia neruoſa membra roborare, ſtomachóque conferre, ac iecori, & capillos robuſtos reddere, vt tenaciùs inhæreant, caniciémque prohibere, corporiſq; colorem, & odorem bonum reddere. BRASSA. Si caniciem prohibet, mortem etiã prohibere deberet.

SEN. Nec ego hoc dico, nec author ipse. Verùm, reperitúrne apud alios authores eiuscemodi oleum? BRAS. Apud Græcos (quod sciuerim) non reperitur, sed apud Arabes aliquæ sunt compositiones ab hac diuersæ, & aliæ quæ hîc conueniunt, pro hac re Auicennam lege in quinto canone, & Serapionem in suo Antidotario. Ego plerunque hoc oleo vsus sum in magnis rigoribus ad illos extinguēdos, & item ad frigus extinguendum in febrium initiis, collum inungendo, dorsum, & extremas partes ex eo calido. SE. Placétne tibi eiusce modi compositio? BRASSA. Mihi potiùs placeret, vt oleum ex hac radice vi ignis educeretur, & nō adhiberetur oleū sesaminum vel aliud simile. SE. Tu solus Ferrariæ hoc efficere nosti. BRAS. Et ego te edocui. SEN. Verùm instrumentis careo ad illud extrudendum: nam præter vocatas bocias igne & gelu indigemus. BRASSA. Instrumenta omnia, quæ exiguntur, tibi mutuò præstabo, aut domū meā accedito, quoniā non deerūt tibi necessaria instrumenta, & præterea carbones habebis, quos emere nō cogeris. SEN. Quid est, quòd in aliquibus manuscriptis Mesue codicibus legitur, olei sesamini libras duas? BR. Si duę tantū olei libre accipiātur, oleū exquisitius euadit

dit,putóque duas folùm libras accipiendas effe, vt faciliùs fpiffetur,quod tãto faciliùs fiet, quantò olei quantitas erit minor. SEN. Non debebat effe apud Græcos in magno vfu. BRAS. Non prorfus apud antiquiores Græcos(licet de illo quandoque mentionẽ faciãt)fed apud Arabes in magno erat vfu. SEN. Auicennæ compofitionem libẽter audirem. BRAS. Vt tuo fatisfaciam defiderio, duas referam quæ apud Auicennam funt huius olei compofitiones. Primò verò dicit in potu præberi, & ad lacertorum frigus conferre, & propriè hepatis, & ftomachi, & lacertorum obftructiones aperire,& eos roborare,colorem bonum reddere,& capillorum nigredinem conferuare.

℞. Cofti amari ℥ x.

Cafsiæ ℥ vj.

Foliorum almarmacor fextaria decem. Terantur craffo modo, & infundantur in vino per noctem, & proiiciatur fuper hæc olei fefamini libra vna, & femis, & decoquãtur in vafe duplici donec vinum refoluatur,& remaneat oleũ. SE. Habet Auicẽna minus olei,quàm Mefue. BR. Idcirco dixi, quòd in Mefue erant folùm accipiẽdæ duæ libræ:tamen & in hac Auicẽnæ cõpofitione pauca videtur effe cofti, & cafsiæ quãtitas. SEN. Adeft poftea magna Almarmaco co-

pia. BRAS. Et in hoc pondere, error adeſt, quia ſextarium ad minus decem & ſeptem vncias capit. nã vt Paulus notat olei ſextarium decem & octo vncias continet: ſextarium vini viginti: ſextarium mellis decẽ & ſeptẽ ac ſemis, tamen debet reliqua ſuperare, ſicut etiam in Meſue cõpoſitione ſaluia reliqua ſimplicia præter oleũ ſuperat. SEN. Cur ergo coſtinum vocatur? BRA. Ab eo, quod excellẽtius eſt in cõpoſitione denominatur. id verò eſt coſtum. SEN. Qui intelligit per Almarmacor? nã mihi potiùs videtur Diaboli nomẽ, quàm herbæ. BRA. Aliqui marubiũ exponũt, alij marubiaſtrũ. nõnulli verò maioranam. SEN. Cum his facio ne diſſentiat ab Auicenna Meſue. At aliud referto apud Auicennam coſtinũ vnguẽtũ. BRAS. Hoc eſt, quod ſequitur, & dicit ad hepatis dolorem valere, & ſtomachi, & ad iuncturarum dolorem ex frigiditate, & ad lateris mollificationem.

℞. Gariophyllorum ℥ j.
Calami aromatici
Spicæ Folij
Styracis
Radicis lilij cœleſtis
Dictami
Vſneæ
Singulorum ℥ ij.

Inulæ

Inulæ
Cafsiæ
Singulorum ℥ j.
Myrrhæ ℥ ß.
Tere ſimplicia craſſo modo, & in acetũ infunde in nocte, & iniice ſuper hæc.
Olei
Aquæ
Singulorum ℔ v.
Decoquantur lento igne, quoad ſit conſumpta aqua, & oleum relictum ſit, & coletur ac miſceatur cum primo. SEN. Cũ quo primo? BRAS. Cum primo ſuperiùs relato, hoc eſt ſecũdam hanc compoſitionem cum prima miſceto. SEN. Erit potiùs vnguentum, quàm oleum: nunc Serapionis modi adducendi ſunt. BRAS. Illa referre ægrè fero, quæ tu ipſe videre ac legere poteris. SEN. Verũ eſt, ſed te præſentem nõ habeo, ſi ambigua quædam contingant. BRA. At fruſtra effectum erit, ſi Serapionis compoſitiones adduxero. nam eædem precisè ſunt cum illis, quas ex Auicenna retuli. SEN. Hoc prima vice à te dicendum erat: quoniam vt illas adduceres minimè petiiſſem. BRA. Ad alia igitur oleorum genera accingamur conſideranda.

SENEX.

26 Oleum de piperibus contemplemur,

BRAS

BRASS. Et hoc oleum apud Mesuen reperitur, éstq; in maximo vsu, & vocatur oleũ de tribus piperibus. compositionem verò contemplemur. SEN. Ita ait Mesue:

℞. Trium piperum singulorum ℥ iij.
Chebulorum
Belliricorum
Emblicorum
Indorum
Singulorum ʒ v.
Radicum apij
Fœniculi
Singulorum ʒ iij.ß.
Serapini
Opopanacis
Hyoscyami albi
Singulorum ʒ ij.ß.
Turbith albi ʒ xij.
Zizi ʒ iij.
Cardis recentis
Hasech humidi
Foliorum rutæ viridium
Singulorũ quãtum manu capi potest.

Decoquantur omnia prima cõtritione earum cum aquæ libris xxiiij. vsq; ad tertiam partem, deinde colentur, & eiiciãtur super olei de cherua heminæ duæ, & coquantur vsque ad consumptionem aquæ, nonnulli sunt, qui addunt:

Irid

Iridis ʒ vj.
Thapsiæ ʒ ij.
Anisi
Cardamomi
Singulorum ʒ j.ß.
Calami aromatici ʒ ij.ß.
Spicæ Indæ ʒ j.
Expreſsionis alchaſech, ſextaria.iij.

Adminiſtrentur vbi oportet. Sunt verò qui loco olei de cherua, irinum oleum apponunt, aut oleum de cheiri, aut oleum amygdalarum amararum, aut ex omnibus partes cõuenientes. BRAS. Ad quos cõfert affectus, iuxta Meſuen? SEN. Inquit valere ad ægritudines neruorum frigidas, vt ſunt paralyſis, conuulſio, tortura, tremor, & mollificatio, confert etiam epilepſiæ. & verò coxendicum dolori & iuncturarum dolori ac dorſi, colicæ conuenit. & obſtructiones aperit: & planè verò conuenit. nam illum calefacit, & ipſius humiditatem exiccat, dolori quoque ani à frigiditate confert, & dolori renũ ac veſicæ & lapidem frangit. At quem lapidem frangat ignoro BRAS. Cùm ab authoribus ſimpliciter de lapide ſermo fit, neq; de quo lapide loquantur exprimunt, nec ex ſuperioribus illius authoris ſententiis colligi poteſt, quòd de lapide alicuius partis verba fecerit, de veſicæ lapide ſem-

per

per intelligere opus est. SEN. Tamen superius de renibus, & vesica mentio facta erat. BRAS. At vltimum erat vesica. Tamen si vesicæ lapidẽ conterit, tantò facilius renũ lapidem conterere poterit. SEN. Mihi summè placeret, vt ex solis conficeretur piperũ generibus, & oleo quocũq; ex enumeratis. BRAS. Si ex solis fieret piperibus, posset etiam accipi oleum de euphorbio. Nã tũc partim ex piperibus, partim ex euphorbio oleum fieret vehementissimè calidum, & exiccans. SEN. Ignoro cur in hac compositione hyoscyamum album addiderit. BRA. Neque ego id scio quare ad compositionis intentionẽ nihil penitus facit. Et si diceres, aliorum simplicium caliditatem mitigare, respondebimus compositionem hanc mitigatione haud indigere, sed vigere caliditate. Adde esse tã modicã hyoscyami copiam, vt cũ rebus tam calidis nihil posse efficere videatur. At quid accipis per hasech humidum? SEN. Thymum accipio. BRAS. Non est simplex, quod à compositionis intentione remotum sit. SEN. Reperiturne apud antiquos eiuscemodi compositio? BRAS. Non, quod sciuerim. SEN. Magna videtur piperis quãtitas illa, quæ compositionem ingreditur: nam erunt vnciæ nouẽ. BRASSA. Deprauatus est Mesue codex, & leg

& legi debet, vt in authore ipso manuscripto, quem habeo, videlicet trium piperum singulorum ʒ iij. SEN. Non est modicus error, vbi drachmæ erant apponendæ vncias apponere. BRASSA. Tamen posset in tanta copia fieri, vt vnciæ essent desumēdę. Nota etiam errorem alium in communi Mesue contextu, qui error ex his, quæ in nostro manuscripto habetur codice, facilè corrigi potest. Nam vbi communiter legitur, turbith ʒ xij. in meo antiquo codice legitur turbith ʒ ij. esset nimirum nimia turbith quantitas, si duodecim drachmæ sumerentur, & à turbith, non à pipere denominationem sumere deberet. SEN. Si antiqui Græci non sunt de hoc oleo locuti, arabes saltem omnes de eo mentionem fecere? BRASSA. Reperitur apud Serapionem oleum de piperibus, & apud Hali, reperitur prætereà & apud Auicennā. at Auicenna non vocat istud oleum de tribus piperibus, sed de alchechengi. SEN. Alchechengi oleum seorsum seruo ab isto de tribus piperum generibus. BRASSA. Auicēnæ placuit tali vti in hoc oleo nomēclatura, & appellare oleum alchechengi. fortè verò eiuscemodi vox deprauata est. Alchechengi loco legendum sit de piperibus. SEN. Differt ne compositio hęc Auicēnæ ab

næ ab illa Mesue? BRASS. In ponderibus saltem differunt, in reliquis magna non videtur differentia. SEN. Auicennæ compositionem adducas, & differentiam contemplabimur. BRASS. Auicennam igitur audias ita dicentem:

℞. Myrobalanorum chebulorum
Belliricorum
Nigrorum
Emblicorum
Singulorum ʒ x.
Radicum apij
Radicum fœniculi
Singulorum ʒ vij.
Macropiperis
Piperis
Gingiberis
Singulorum ʒ v.
Opopanacis
Hyoscyami
Serapini
Singulorum ʒ v.
Turbith, sextaria quatuor
Caulis recentis
Rutæ recentis
Haseich
Singulorum ℥ j.

Terantur sicca crasso modo, & incidantur olera, & reponãtur in vas, & eiiciãtur super hæc

recreat, lumborum, inguinúmque dolores mulcet, vſus eius ex melle commendatior: quoniam vehementi adſtrictione locos indurat, laſsitudines illitum diſcutit, cataplaſmatis ad opiſtotonum vtiliter adiicitur, item ad alios quoſcunque conuulſos. SEN. Aut nihil, aut modicè à Dioſcoride differt Actuarius. BR. Audias modò Alexãdrinum, qui ita de hoc oleo diſſerit. Oleum amaracinum optimè confert ad ſtranguriam, & cephalicas putredines ex chirurgia factas deſiccat, & expurgat. nam & cæteros tumores cum inflãmatione, ipſius perunctis locis, emendat, dyſuriã, & ſtranguriam ſuper pectinem inunctum ſoluit, hæmorrhoidas veteres aperit, anaſtomoſim matricis curat inſtar peſſarij ſuppoſitum, menſtrua, & ſecundas educit, lumborum, & inguinum dolores, lanis in eodem intinctis, & impoſitis tollit, & ad neruorum contractionem mire prodeſt.

℞. Olei omphacini ſextarios quatuor.
Vini odorati ſextarios duos.
Amaraci ℥ iiij.
Floris ſiſimbrij
Foliorum myrthæ
Serpilli
Abrotani
Caſsiæ

Singulorum ℥. iij.
Cinnamomi
Nardi
Cofti
Calami
Xylobalfami
Carpobalfami
Amomi
Singulorum ℥ j.

Species in fubtilifsimũ puluerem redactas, in vino die,& nocte infunde,& herbas bene cõtufas admifce, & vino permifto per totã noctem fimul dimitte: alio die mane oleũ adhibe, & cũ marcefcere cœperit per feptẽ dies define,afsiduè exagitando & cõmifcẽdó.octauo verò die leues ad prunas ad confumptionẽ vini decoque, caueas ne oleum flammã trahat accẽfum,cúmq; refrigeratũ fuerit diligẽter,& in ampulla vitrea conditum referua. habet enim virtutem calidiffimam,& malacticã, anoftomaticã,& aromaticam:& ideò appetitum excitat, digeftionẽ celebrat,& debilia cõfortat. SE. Hoc Alexãdrini ab illo Diofcoridis differt. BR. Planum eft, verùm ad alia te conferto.

SENEX.

35 Oleũ de Mentha ad fampfucinũ fequitur. BR. Ventriculo conuenit. nam illud roborat, calefacit,& cõcoctionem adiuuat. at quom

quomodo illud conficis? S E. Eodem modo, quo oleum de sampsuco. nam oleum accipio, & probè lauo, posteà menthæ folia exquisita impono, & per triginta dies insolo, posteà exprimo ac reseruo, quandoq; menthæ succum vnà commisceo. B R A S. Quam mentham accipis? S E N. Illam quæ gentile vocatur, & Florentina. B R A S. Illa est, quã apud antiquos maron esse arbitror, & est cæteris speciebus odoratior, & ex illa hoc oleum fieri debet, tamen mihi potiùs placet, vt hoc modo conficiatur.

℞. Olei probè loti ℔ vj.

Ponatur in vas vitreum capacitatis octo librarum, posteà sumitur mentha hæc odorata, quoad vas plenum sit, deinde Soli per octo dies exponatur, mentham deinde exime, & torculari exprime, & itidem impone menthæ, & per octo dies Soli exponatur, ac iterum coletur, & noua indatur mentha, hócq; quinquies fiat, vt per quadraginta dies insoletur. vltima verò mentha non eximatur à vase, sed in eo dimittatur, & ad vsus reseruetur. Si verò alicui placuerit hãc vltimã exprimere, & purũ oleũ conseruare, illi cõcedatur. nam odoratũ erit, potest hoc oleum ex amygdalis etiã excoriatis cõfici, quibus mẽtha misceatur, frequentérq; mutetur, quoad mẽthæ odorẽ bene receperit,

D 2 posteà

posteà exprimantur, & oleum referuetur quod odoratissimum erit. SE. Súntne alij, qui alio conficiant modo? BRAS. Multi etiam pharmacopolæ hoc modo parant.

℞. Menthæ
  Succi menthæ
    Singulorum ℥ iiij.
  Olei oliuarum completarum ℔ iij.

Tria hæc in vitreum vas reponantur, & per quindecim dies Soli exponantur, vasis os obturando, deinde bulliant per quatuor horas, posteà manibus colentur vehementer exprimendo, hoc ter fiat, deniq; percoletur & feruetur. SEN. Quibus cōfert affectibus? BRAS. Vt plurimùm vētriculo adhibetur. nam ventriculum imbecillum, ac frigidum calefacit, ac roborat, nauseæ succurrit, & vomitum sedat, concoctionem adiuuat, appetentiam inducit, duricies abscessum, qui in ventriculo fiunt, soluit.

SENEX.

36 Cùm hæc satis videantur, oleum de terebinthina considerandum accedit. BRAS. Antiqui terebinthina ipsa vtebantur, non oleo, tamen oleum hoc est tenuissima terebinthinæ pars, frigidis neruorum affectibus conuenit, & omnibus ægritudinibus frigidis, ac flatuosis, in asthmate, & anhelitus difficultate mirificum est, si duæ drach-

mæ

mæ ſingulo mane inſumãtur. Eſt & in empyemate proficuũ, & breui in omni praua thoracis affectione ex pituita, colicis etiam doloribus, & omnibus flatuoſis conuenit, cicatrices decorat, ac honeſtat, verùm quomodo oleum iſtud conficis? SEN. In vocatis bociis: ita enim ab Alchymiſtis fieri didici pulcherrimum exit oleum, & copioſum. BRAS. Et terebinthina eſt ferè tota oleũ, fæx pauca in bocia vocata ſupereſſe debet. SEN. Imò paucißima, quia maxima terebinthinæ pars in oleum cõuertitur. BRAS. Fit profectò pulchrum oleum chymiſticæ modo. At eo modo quo ego conficio pulcherrimum euadit. SEN. Quomodo conficis? BRAS. Vi extremæ frigiditatis, & extremæ caliditatis oleum extrudo, ſicut ex omnibus ferè rebus extrudi poteſt. SE. Chymiſtarum more facillimè aſcendit. BRAS. Meo verò modo pluſquàm facillimè: nunc verò alia proſequamur, niſi aliquod ambiguum in hoc oleo tibi ſuperſit diluendum.

SENEX.

37 Tam planè extruditur, vt nihil mihi ſuperſit dubitãdum. at in mea ſcheda oleũ de leguro ſequi percipio. BRAS. Dicẽdum eſt oleum de ſtellione. nam vox hæc, leguro, barbariſsima eſt. SEN. Satis eſt, quòd ab omnibus facilè intelligitur. BR. Ad quos

affectus conuenire ferunt? s e. Ementes plerunq; interrogaui ad quem finem emerẽt, nõnulli respondere ad strumas delinendas, alij ad aream. b r. Nullus dixit ad capillos nutriendos? s e n. Nullus quem sciuerim. b r a s. Tamen multæ mulieres ad capillos tantùm vngendos conficiunt, dicúntq; furfuribus cõferre, & capitis squamulis, & his quæ instar farinæ à capite manant, quomodo verò conficis? s e n. Hoc modo.

℞. Stelliones viuos numero vj.

Olei communis ℔ ij.

In vitreum vas ponantur, quod obturatum Soli exponatur, donec totum in vnguenti modum dissolutũ sit, posteà linteo percoletur, & ad vsus seruetur. b r. Ferrariẽses mulieres ex vno solùm stellione conficiunt, minorémq; olei copiam accipiunt, nec in Sole tantùm sinunt, quoad fuerit dissolutũ, sed etiam relinquũt, & posteaquàm fuerit dissolutum. nam breui in Sole æstiuo dissoluitur stellio, sed ipse per quadraginta dies, & per totam æstatem insolant, hoc est oleum de stellione quod in publico vsu est. Reor te modicam huius olei copiã vendere, cùm multæ mulieres illud sibi parent, & aliis etiam amicis impartiãtur. s e. Raro omnino venditur, tamẽ nõnũquam vẽditur. ego autẽ statui ne quicquã, vel minimũ in meo deesset

deesset pharmacopolio. BRAS. De hoc oleo hęc satis, quod nec ad multa valere videtur.

SENEX.

38 Oleum de Capparibus sedem suã hic habet. BRAS. De eo iam tractatum esse arbitrabar. SEN. Nullum, vel minimum verbum de illo tractatum est. BRAS. A' quo autem authore illud sumpsisti? SEN. A' nullo quem sciuerim, sed ita scriptũ est in meo libello, quem è præceptoris mei libello descripsi, ita verò conficio.

℞. Corticum radicum capparorum ℥ j.
Scolopendriæ
Tamarisci
Absinthij
Singulorum ℥ j. ß.
Olei communis ℔ ij.
Aceti albi ℥ iiij.

Misce & bulliant lento igne, vsque ad aceti consumptionem, ita perfectum est. BRAS. Alij sunt, qui ita parant.

℞. Corticum radicũ capparorum ʒ viij.
Iridis
Agni casti
Tamarisci
Singulorum ʒ iiij.
Olei communis ℔ ij.
Vini ℥ iiij.

Hæc omnia vsque ad vini consumptionem

 bull

bulliant, poſteà colentur, ac reſeruentur. SEN. Inter hoc & meum nõ eſt magna differentia. BRAS. Imò magna videtur, quia vbi tu ponis ſcolopendriã, hi ponũt agnũca ſtum: & vbi tu abſinthium, hi iridem: & vbi tu acetum, hi vinum. SEN. Acetum magis cõuenire reor. BRAS. Et ego eiuſdem ſum ſentẽtiæ, quia acetum incîdit, & magis penetrare facit. at alia longè melior eſt compoſitio, qua plerunq; vſus ſum. SE. Referre ne pigeat. BR. Nõ piget, imò illam audito.

℞. Corticum radicum capparorum ℥ j.
Scolopendræ
Abſinthij
Radicum iridis
Tamariſci Agni caſti
Singulorum ʒ iiij.
Ciclaminis ʒ ij.
Galangæ ʒ iij.
Olei communis ℔ j. ß.
Aceti fortiſsimi ℥ vj.

Miſce & bulliant ad cõſumptionem aceti. SEN. Hæc potiùs ſunt vnguẽta, quàm olea. BRAS. Tamen olea vocãtur, ſed ſimpliciſſimũ de capparibus oleum, ex ſolo oleo, & capparorum radice conficitur, capparorum radix in puluerem redigatur, & in oleũ ponatur, modico aceti addito, & nulla re alia, poſteà per mẽſem inſoletur, poſteà ad aceti conſum

consumptionẽ bulliant,colentur,& oleum ad vsus seruetur. SEN. Conueniúntne prædictæ compositiones? BRAS. Conueniunt, quoniam olei de capparibus vsus ad lienem est. vnumquodque verò quod compositionem ingreditur, lieni conuenit, & illi propitium est. Nunc alia prosequenda sunt.

SENEX.

39 Oleum de Absinthio moras rumpit, vt in examen veniat. BRAS. A' quo authore illud accipis? SEN. Neminem vnquam legi authorem, qui de eo loqueretur, sed est cõpositio cõmunis, quã ita fieri notãt nõnulli.

℞. Summitatum absinthij
Succi absinthij
Singulorum ℥ iiij.
Olei oliuarum ℔ iij.

Omnia simul misce, & in vitreũ vas pone, deinde obtura, & per quindecim dies insola, posteà per quatuor horas bulliãt, & percolato, & iterum summitatũ absinthij tantundem, & succi absinthij tantundem, itáq; hoc fiat, vltima vice coletur, & reseruetur. BRAS. Hic est ferè communis modus olea ex herbis conficiendi, cùm succus, & herba vnà sumũtur, cúmq; ebullitur, per quatuor solas horas ebulliendum non est, sed ebulliendum donec succus fuerit exinanitus. SEN. Ad quos confert affectus? BRAS. Fri-

gida mēbra roborat,ac calefacit,& præſertim vētriculum,appetētiam excitat,obſtructiones aperit, & morbis omnibus obſtructionū, à cauſa frigida occurrit,vermes interficit,ac educit,ſi in vnguentis vel emplaſtris apponatur.nōnihil etiam habet adſtrictionis, vt in alui profluuiis adhiberi poſſit.SEN.Eſt mirificū oleum.BR.Ferrariēſes mulieres id conficiunt, abſinthij cimas in oleū bene lotum ponēdo,& in Sole per dies multos dimittēdo.SE.Fortè per quadraginta.BR. Determinato dierū numero carent: ſed per totā æſtatē,vel per magnā partē inſolari permittūt.SE.Exprimúntne?BR.Nō exprimūt,ſed abſinthij cimas in oleo ſemper derelinquūt. at alij oleum de abſinthio valde cōpoſitū faciūt,ita nimirū cōponunt.

℞. Vini cretici ℔ j.
Succi abſinthij ℥ vj.
Miſce & bulliant ad conſumptionem vini,poſteà

℞. Olei bene loti ℔ ij.
Succi prædicti ℥ vj.
Menthæ
Hyſſopi
Pulegij
Origani
Singulorum ℥ iij.
Galangæ

Cinā

Cinnamomi
Garyophyllorum
Mastiches
Nucis moschatæ
Gingiberis
Singulorum ℥ j.

Misce & per quindecim dies Soli exponatur, posteà percoletur & vsui reseruetur. SE. Nunquàm audiui hoc oleum ita confici. BRAS. Deinceps hoc dicere minimè poteris, in frigidis ventriculi affectibus mirificè conducit, & in flatu qui in ventriculo cõtineatur. At alia prosequaris.

SENEX.

40 Oleum de lumbricis succedit. BRAS. Nullum est oleum, cui minus fidam isto. at quomodo illud conficis? SEN. Hoc modo.

℞. Lumbricorum terrestrium ℔ ß.
Olei oliuarum ℔ ij.
Vini ℥ ij.

Omnia simul bulliant, & oleum fiat, vt decet. BRAS. Ad infrigidatos neruos cõuenire fertur, & illos roborare, doloribus iũctu rarum vtile esse. SE. In hoc dubito, quòd ad infrigidatos neruos valere dicitur. BRAS. Et ego tecum sum. nam lumbricos calidos nõ esse plenissimè cõstat. alij verò sunt, qui ita conficiunt, tantam lumbricorum quantitatem accipiunt, quanta ipsis placuerit, posteà

posteà nigro vino potenti optimè lauant, deinde in ollam imponunt, eodémque vino illam implent & ebullire faciunt, quoad ex omnibus lumbricis vna fiat massa, & lumbrici amplius non appareāt, posteà tantum olei liliorum alborum indatur, quanta est lumbricorum quantitas, & iterū probè bulliant, quoad corpus vnum effectum fit, vel olei liliorum alborū loco, costinum oleum sumatur. nonnulli linteo massam illam percolant, & ad vsus seruant, alij non percolant, sed vt cōmistum est, sinunt, aliqui oleum sub terram ponūt cum lumbricis quousque in vnam massam, vnúmque corpus omnia reddita sint. SEN. Quid censes tu faciundum? BRAS. Ego nō multum fido in lumbricis, & ex cōsequenti neque in lumbricorum oleo, idcirco vnumquenque sino, vt id agat, quod illi magis placet. Tu reliqua oleorum genera prosequaris.

SENEX.

41 Oleum de Castoreo in medium accedit. BRASSAV. Quomodo illud conficis? SEN. Hoc modo.

℞. Castorei
Styracis calamitæ
Galbani Euphorbij
Casiæ ligneæ
Croci

Opop

Opopanacis
Carpobalſami
Spicæ nardi
Coſti
Singulorum ʒ ij.
Cyperi
Schœni
Piperis longi
Bracteos, id eſt, ſabinæ
Pyretri
Piperis nigri
Singulorum ʒ ij.ß.
Olei oliuarum ℔ iij.
Vini albi boni ℔ ij.

Omnia ſimul bulliant ad vini conſumptionem, poſteà exprimantur, & reſeruetur ad vſus. BRAS. Mihi non videtur, quòd potiùs ſit de caſtoreo, quàm de euphorbio, aut de alio ex ſimplicibus, quæ ingrediũtur. SEN. Id nomen eſt illi inditum, & omnibus neruorum ægritudinibus confert, & tremori ac tetano, & neruorũ doloribus, ac iunctuarum. BRAS. Adde epilepſiæ cõferre, atq; apoplexiæ. at nõ omnes pharmacopolæ ita parant, vt tu retuliſti. SEN. Quomodo efficiunt alij? BRASS. Simpliciùs conficiunt. SEN. Et quomodo? BRAS. Ita conficiunt.

℞. Caſtorei ℥ j.
Olei ℔ ß.

Miſce

Misce & decoquantur ad consumptionem tertiæ partis, oleúmque cum castorei puluere reseruetur, hoc est simplex oleũ. SEN. Imò simplicissimum. BRASS. Simplicissimum non dico, quia ego ignis vi, ac glaciei ex solo castoreo simplicissimum extrudo, si castoreum recens sit, facilius, & copiosius extruditur: si antiquũ, extruditur quidem. at non in tanta copia. pharmacopolam noui, qui castoreum eliquabat, vt suis pinguedo eliquatur, posteà coquebat, ac seruabat, hócque pingue loco olei de castoreo prębebat. SEN. Ad prædictos affectus conuenire arbitror. BRASS. Optimè conuenit, & est mera castorei substãtia, alij per vocatas bocias hoc oleum educunt, quod haud difficile est. Verùm alia contemplemur.

SENEX.

42 Oleum de sulphure locum hunc in ordine occupat. BRASSAV. Ipsius præparationem referto. SEN. En refero.

℞. Sulphuris citrini
Terebinthinæ
Singulorum ℥ iij.
Vini boni ℥ ij.
Olei rosacei ℔ j.

Ad vini consumptionẽ lento igne bulliant. quod relinquitur, est oleum de sulphure, oleũ est ex solo sulphure vi ignis & glaciei mirificè

mirificè extruditur. Sed optimum esset, si quis sulphuris resudationem haberet, quæ in locis sulphureis ex montibus tanquàm flos exudat, imò flos sulphuris appellari potest, & debet. nam vti ros, vel sudor saxa exit. Cùm illustrissimũ Ducem nostrũ. 1535. Neapoli ad Carolum Imperatorem concomitatus essem, Baias inuisi. & puteolana loca, vbi inter montes pulcherrima adest cõuallis, in cuius medio feruẽtissima ebullit aqua, & in angulo alia adest ebulliẽs fouea, huius cõuallis solùm cyaneum visitur, montibus vndique cingitur, aderant pueruli quidam, quos vidi montes digitis tangere, digitósque in os imponere, & lingere, quid facerẽt interrogaui, respondêre, quòd sulphur edebãt, & quòd dulcissimum erat, cœpi tunc florem illum gustare, qui à lapidibus vti ros desudabat, & dulcissimum esse reperi, eo mane nihil aliud in prandio edere volui, qui panem & florem illum sulphuris dulcissimum, hoc illud est, ex quo perfectissimum conficeretur oleum. SEN. Nónne & ex apyro sulphure, id est, ignem non experto exquisitũ oleum conficeretur? BRASSA. In hoc casu sulphur melius est, quod ignem expertũ sit. nam depuratũ est, & à lapidibus ac terra defecatũ. at quicquid sit, optimum esse ex flore sulphuris oleum,

ex

ex ſulphure ignem experto melius, ex ſulphure ignem non experto bonũ, inter conficiendi verò modos, ille quo ex glacie & igne oleum extruditur, optimus eſt. Iam verò reliqua proſequamur.

SENEX.

43 Inter olea, quæ in officinis ſeruamus, vltimam ſedem habet oleum de momordica. BRAS. Momordicam Ferrarieſe vulgus cochiã vocat. miror verò antiquos, aut neglexiſſe, aut ignoraſſe hanc tam pulchrã herbã, quæ topiario opere ordinari poteſt, & res diuerſas inducere valet, tótque habet inſignes vrium dotes. SEN. Antiqui igitur de momordica locuti nõ ſunt? BRAS. Nec illã, vel à longè ſalutarunt: aut oculis (quod legatur) conſpexerũt. ſed quomodo oleum iſtud cõficis? SEN. Deſcriptio quam habeo, & qua ſemper vſus ſum, hęc eſt. Recipe herbæ momordicæ quantum tibi placuerit, & in vitreum vas ponatur, in quo oleum adſit oliuarum optimum, antiquum, benéq; obturetur, & ſub terram defodiatur, & arena bene tegatur, itáque per integrum annum permaneat, & ſi per duos maneret annos, melius eſſet. nã balſamo æquiparari poſſet. BRAS. Ad aliqua fortè particularia efficacius eſſet, quàm balſamum: ſed aliæ ſunt in opobalſamo vires, quàm in hoc oleo, in antiqua

tiqua mea domo in cella vinaria phialam hoc oleo plenā inueni, & aderat chirographum ex pergameno, phialæ collo ſuſpenſum, quod legens, oleum hoc eſſe noui, & quòd eſſent triginta anni, quòd ibi erat defoſſum, adeò ſpiſſum effectum erat, vt pinguedo videretur & album. SEN. Ad quos conuenit affectus? BRAS. Ferunt podagræ conuenire, & totius corporis doloribus, & mammillarum ſi loca, in quibus dolores ſunt, inungantur. nonnulli volunt vterum eſſe eo inungendum, & herbam in puluerem redactam bibendam, poſteà cum muliere coëundum, ſi nondum fuerit fœta concipiet, idcirco ad conceptionem plurimum valere fatentur, ad hemorrhoidarum dolores experientia reperi eſſe præcipuum, imò omnia alia excedere preſidia, cùm phialam illam inueni, quę ſub terra tandiu permanſerat, cœpi nonnullis præbere hæmorrhoidibus affectis, qui ſtatim à dolore releuati ſunt. at tot deinceps huius olei portionem petierunt, vt breui totū ſit phialæ conſumptum oleum. SEN. Portionem aliquam pro te, & tuis filiis ſeruare debebas, ſi quandoq; in hæmorrhoidarum dolores inciderent. BRASSA. Nunquam negare poſſem præſidium, quod haberem alicui affecto, ſed vt ſemper feci, deinceps ſemper efficere ſtatui,

E omnia

omnia mea esse omnibus probis viris communia, & præsertim præsidia egregia, ac generosa. SEN. Nónne potest, & ex calycibus oleum hoc confici? BRASSAV. Nihil impedit, imò ex folliculis potius probo, quàm ex foliis, quia pinguiores sunt, & plantæ vires magis seruare possunt, si ego pararem folliculos & folia vnà commiscerem. SENEX. Ita deinceps semper agam. BRASSAV. Optimè extruditur vi ignis, & glaciei eo modo, quo ex aliis rebus oleum extrudere soleo, & perfectissimum est. Reliqua nunc prosequaris olea. SEN. Cùm hoc vltimam sedem habeat, nulla etiam alia in meo pharmacopolio seruo oleorum genera. BRASSA. De oleis igitur finitum erit? SEN. Finitum quidem, quò ad hoc examen, non tamen finitum, quo ad confectionem. BRASSA. Scio te singulis annis noua olea in omni ferè genere conficere. At interim vale, aliàs vnà conueniemus, & reliqua omnia tui pharmacopoli composita sub examen ducemus. SEN. Id quàm citius fieri poterit, expediatur.

*

TABVLA.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium decoctionum, quarum vsus est apud Ferrarienses pharmacopolas.

BRASSAVOLVS. SENEX.

BRASS. Dic mi Senex, quas seruatis vos seplasiarij in vestris pharmacopolis decoctiones? SEN. Nullas prorsus seruamus decoctiones. at illas tunc paramus, cùm à medicis indicuntur, vt sunt fructuum decoctio, tamarindorum decoctio, ex aperientibus radicibus decoctio ex frigidis seminibus decoctio, ex vrinam prouocantibus decoctio. plerunq; etiam decocta indicuntur pro abluendis nostri corporis membris, vt pro abluendo capite, pro extremitatibus abluendis, & pro fomentis aliqua in parte exercendis. nam ad fomenta ipsa & herbæ, & alia simplicia in dulci aqua, vel vino vel thermarũ

aqua decoquantur,& ſpongiis fomenta adhibentur, fiunt & decoctiones ad balnea & ſtillicidia ab alto ſupra caput, vel aliud membrũ deſtillanda. BRAS. Nónne fiunt & decoctiones ad ſyrupos liquefaciendos, & potabiles reddendos? SEN. Fiunt & ad multa etiã alia peragenda, quæ pharmacopolis à medicis,quãdo opus eſt indicuntur. Dic verò, potéſtne definiri decoctio ſeu decoctum? BRAS. Poteſt eo modo, quo huius generis res definiuntur, quæ à fine vt plurimùm definiri ſolent, cùm ſint vti medicorum inſtrumẽta ad nonnihil ad finem medicæ artis ſpectãdis aſſequendũ. Dici igitur potéſt decoctionem ſiue decoctum eſſe, aliquorum ſimplicium virium in aliquem liquorem ebulliendo receptionem. SENEX. Quæ ſimplicia ſunt illa, quæ decoqui poſſunt ac debẽt? BRAS. Omnia ſimplicia decoqui poſſe nihil impedit, tamẽ hæc potiſſimùm decoquenda veniũt, herbæ, radices, aromata, flores, ligna, cortices, ſemina, ſurculi, ſucci, lanę, liquores, reſinæ, pices, gũmi genera, metalla rarò decoquũtur, tamẽ nõnunquam decoctiones ingredi nihil impedit, ſicuti & terrea omnia decoquũtur quãdoque, & pinguedines ad vſum medicũ, & animaliũ partes, & ipſa integra animalia. SEN. Quomodo integra animalia? BRAS. Nónne

Nónne oleũ vulpinum ex viua vulpe cõfici nõnũquam vidisti? S E. Vidi equidẽ. B R. Vt autẽ vno verbo te expediã, illa verè & propriè decoctionem recipere possunt, quæ coquuntur, & alterata in substantia coctionẽ recipiũt, reliqua quæ coctionẽ non admittunt, neque in coquendo in substantia alterantur, propriè decoqui non possunt, sed in ipsis per similitudinem vocabulo decoctio vtimur. nam ferrum quandoque ebulliri iubemus, & coqui dicimus, cùm tamen verè coqui non posit, neque in substantia alterari. At hoc coqui id est, quod dicebamus, vim suam in liquorem aliquem in quem ebullierit immittere. S E N. Qui nam liquor ad decocta sumendus est? B R A S. Vt medici intentio exigit, ad aliquem assequendum finem: quãdoque enim in fontis aqua fieri debet, quãdoq; in aqua fluminis, quãdoq; in aqua pluuiali, quãdoq; in vino, quandoque in aliqua aqua ex his, quæ igne eliquatæ sunt, quandoque in thermarum aquis, quandoque in vrina, quandoque in aqua ardente, & ita de aliis, sicuti in lacte, in sero, in aceto, in hepsemate, imò & in butyro nõnunquã decoctio fit. S E. Hoc mirũ videtur, quomodo in butyro aliqua coquãtur? B R. Imò mirũ non videatur, quoniã petroselini folia, & apij in butyro quãdoq; coquunt

quuntur, posteà supra pectẽ calida extẽdun tur. Ad vrinam prouocandam, ac dolores sedandos. SEN. Nónne aliqua plus coquun tur, aliqua minus? BRAS. Cur hoc petis? SEN. Vt discere posśim, quæ'nam diutius coqui debent, & quæ breuius. BRAS. Hæc impræsentiarũ à te discenda sunt, cùm per sexaginta iam transactos annos hãc artem exercueris? SEN. Noui equidem, quæ maiorẽ ferant, & quę minorẽ decoctionẽ ex his, quæ in pharmacopolis seruamus. At abs te generales quasdam regulas scire percupio, quibus de omnibus simplicibus indiciũ fer re posśim. BRA. Mihi prorsus mirum videbatur, te impræsentiarum hæc discere velle, quæ infinities exercuisti, verùm vt tibi morẽ geram de his nonnihil agemus, quæ breuiorẽ expetũt, & quę longiorẽ decoctio nẽ, & vires nõ amittunt. Nam aliqua sunt, quæ breui tempore excocta effectum quẽpiam faciunt. diuinè verò excocta oppositum efficiũt prorsus. SEN. Hoc imposśibile videtur. BRASSA. Imò verisśimum est, en Galenus de brasśica inquit quòd modicè excocta, ventrem subducit. diutius verò percocta, adstringit. Quod & Aristo. in problematibus diu ante Galeni ortũ testatus est, idémq; de lente censet, quòd in prima coctura subducit. in secunda verò, vt in

diut

diutina ebullitione adſtringit. SEN. Hæc nunquam crediďiſſem niſi à ſummis viris tam affectatè prodita eſſent. BRASSA. Neque vlli ex authoribus in his credēdum voluerim, ſed experientia hoc comprobandum eſt. SEN. De his impræſentiarum agamus, quæ percoqui debent ac ſolent, & quę magnam, quéque paruam expetūt coctionem, contemplemur. BRASSA. Totum hoc negotium breuibus ad regulas quaſdā referam, quas ſi lubebit, memoriæ mādare poteris. SEN. Illas apertis auribus expecto. BRASSA. Dicisne hoc, ac ſi quandoque clauſas aures habeas? SEN. Et ſi aures patulæ ſint, tamen tunc clauſæ dicuntur, cùm mens ipſa his non adhibetur, quæ ab aliquo referuntur. nunc verò vt hęc addiſcam, totus aures euadā, & Midam in hoc membro ſuperare contendam. BRASS. Omnia in regulas quaſdam digeram, quarum prima erit iſta.

Omnes flores facilis ſunt coctionis neq; multam ferre poſſunt decoctionē, ſed aliquos nullā, alios modicā ferre experientia conſtat. SEN. Non me latet aliquos flores modicā, alios nullam ferre decoctionem. BR. Violæ, roſę, boraginis flores, bugloſsi, ſerpilli, mēthæ, ſaluiæ, amaraci, hyſſopi, ac ſimilium herbarum nullam prorſus ferunt

decoctionem, idcirco vel imponendi cum vltima ebullitio iam facta est, vel cum reliqua, quæ decoquũtur ab igne sunt remota. SEN. Ob quid harum herbarum flores tam modicam ferre possunt decoctionem? BRAS. Causa est substantiæ tenuitas, qua insigniti sunt, ob quam si per aliquod tẽporis spatium ebullierint, eorum vis resolueretur, ac euanesceret, hoc nimirum propriũ est simplicium, quæ tenui substantia, tenuibúsque partibus prædita sunt. SEN. De liliorum igitur floribus, qui crassam habent substantiam decoctionem perpeti dici poterit. BRAS. Patiuntur inquam, sed modicum, quoniam & ipsi tenelli sunt, & in superficie vires habent, à Galeno notatur florem hũc mistam habere tẽperaturã, partim ex tenui, partim ex terrena essentia, hinc fit, vt sit amarus si gustu percipiatur, partim est ex aquea essentia, sed hac tẽperata, vnde quia terrenus essentia, propterea decoctionẽ aliquam ferre potest. at quia tenuis, idcirco id modicè feret. SE. De punicorũ floribus quid dicẽdũ videtur? BR. Quid intelligis per punicorũ flores? SE. Balaustium. BR. At balaustiũ flos nõ est. si verò per punicorũ flores foliola illa rubra intelligas, quæ à balaustio pullulãt, dicimus foliola ista nullam ferre decoctionẽ, sicuti de

aliis

aliis dictum est tenellis floribus. balaustiũ verò maiorem fert decoctionem, ac ebullitionẽ. SE. De lauri autẽ floribus quid sentis? BR. Quod aliquam ferunt, sed modicam decoctionẽ, quoniã & vires habẽt ad profundã florũ partẽ permeãtes. SE. Multi arborũ flores extant, qui prædura substantia insigniti sunt, quid de illis sentire oportet? BR. Quòd decoctionem quampiam ferre possunt, & perforatæ flores quam ascyron vocãt, & sclareæ, quæ herba Sancti Ioãnis dicitur, modicã quidem ferre possunt decoctionẽ, tamen aliquam prorsus ferunt. SE. Herbarum folia súntne diu coquenda? BR. Nonnulla sunt, quę decoctionẽ minimè ferunt, aliqua quæ modicã, alia quæ ampliorem. SE. Hæc per regulas noscere optarem. BR. En hæc tibi sit obseruanda regula.

Herbæ quarũ folia in superficie vires habent, decoctionẽ paucã ferre possunt. Quæ verò in ꝓfundo viribus insignita sunt, maiorẽ expetũt decoctionẽ. SE. Qua arte percipiã herbarũ vires esse in superficie, & non in profundo? BR. Hic vnus est cognoscendi modus, cùm herbam quampiam manibus tractaueris, si post modicam tractationem odorem proprium amiserit, vim in superficie habere indiciũ est. si verò manibus herbam tractaueris, & quantò magis illam

tract

tractas, tantò vehemētius odorē proprium ſpirat, hæc herba, vel hæc folia (nam de foliis verba facimus) ſuas habent in profundo vires. SEN. De hac regula in re nota exemplum expecto. BRA. En, ſi ozymi folia modice tractes, odorē prorſus amittūt, & ſi violas per manus modice duces, odorē breuiſſimè amittūt, & neſcio quid herbacei redolent. ſi quis verò lauri folia pertractauerit, quantò magis pertractantur, tantò magis odorem proprium ſpirant, idem de citri folijs iudicium eſt, & de vocatæ ſpicæ foliis. SE. Hinc igitur inferēdum eſt, & ozymum, & violas ſuas habere in ſuperficie vires: ſpicam verò laurū, & citri folia in profundo. BR. Ita profectò eſt, ſed aliā regulā audito.

Folia, quæ prædura ſunt, profundiorem vim magis habent, quamuis & aliqua prædura in ſuperficie habeant, ſed hoc rarius cōtingit, & in paucioribus fortè quàm enumerari poſsit. SEN. Ad reliqua iam progrediaris. BRAS. En progredior.

Radices, ligna, fructus, ac ſemina, diutinā ferre poſſunt decoctionē, regula tamen vniuerſalis nō eſt, quoniā in his fallit, quę in ſuperficie vires habent. SE. Cortices etiā diutinam debent ferre poſſe decoctionē. BR. Et cortices, & lapides, & mineralia prædura ſunt, imò duriſsima coctu, & cum his

anim

animalium carnes numerari poſſunt.S E N. Tamen inter carnes aliquæ citiùs,aliquæ tardiùs decoquũtur, verũ quid de carnibus pertractare opus eſt? B R. Maximè quoniã ex veruccis carne fit decoctio pro clyſteriis in dyſenteria,& pro abluẽdo capite melancholicis,& iura fiunt ex caponibus, phaſianis,perdicibus medicata,multáq; medicamenta in carniũ iure inſumuntur,& ad impinguãdũ (quod eſt medici opus) carnibus indigemus,& carniũ iuribus,ac decoctis,& teſtudinis carnis decoctio,& cochlearũ hecticis tradũtur,imò & ex albo Galeni iure piſciculi decoquũtur, & ægrotantibus edẽdi præbentur, diu etiã ebulliri debent,quæ dẽſa ſunt craſſa & glutinoſa,& quę vires habẽt adſtringentes, inſuper quæ integra coquũtur, plus ebulliri debent,quàm quæ cõciſa & in minutas partes diſtincta,& adhuc minùs ebullire oportet,quæ in tenuiſsimũ puluerem redacta ſunt, pingua longiori indigẽt decoctione, & vehementer coquẽda ſunt coria.S E.Idcirco taurinum corium valde ebulliẽdum eſt,quando eo vti voluerimus,ad vulnera,vel vlcera abluenda.B R. Oſtreacea diu ebullire oportet, & omnia quæ calloſam carnẽ habẽt, & quę prædurã, & quæ aſperã.S E.Cãnarũ radicibus magna decoctio neceſſaria eſt. B R A S.Ita conſtat,
cùm

cùm illis vtimur ad capillorũ,quod ex gallico affectu cõtractum est defluuiũ, & illas in lixiuio ebulliri facimus,tamen non sunt extremè decoquenda, & aliis etiam prę̃stò sunt, quibus ob alias pili decidunt causas. SEN. Odorata decoctionẽ minus ferre vidẽtur, quàm non odorata. BR. Hoc in multis verũ est, quæ in superficie odorẽ habẽt,sed illa,,quæ in profundo habent decoctionem aliquã ferre possunt,fœtida diutius ebullire oportet(modò non exigatur in alicuius curatione fœtor)vt fœtor ipse abeat. SE. In quibus affectibus conuenit fœtor? in nullo cõuenire arbitrabar. BR. Imò in multis conuenit,& prȩsertim in vteri affectibus,ac prȩfocationibus. SE. Reliqua iã ꝓsequaris. BR.

Omnia simplicia, quæ tenuiũ sunt partium, pauca indigent decoctione. quæ verò crassarum,pluri ac longiori. SEN. Est'ne hæc regula, quæ nunquam fallere possit? BRASSA. Imò suas habet & hæc regula exceptiones, quoniam in his opus est vires non esse in superficie. nam cùm in superficie sunt, modicam decoctionem ferre constat. SEN. Mihi summopere placeret, vt negotium istud ad breuissimas quasdam regulas deduceres. BRASSA. Hoc quàm lubenter efficiam, hæc sit vna regula, & breuis.

Simpli-

Simplicia quæ vires habent maximè resolubiles, modicam decoctionem ferre possunt. SEN. Ob quas causas simplicium vires facilè resoluuntur? BRAS. Ob tres. SEN. Illas, ni piget, referto. BRAS. En,

Prima causa est, quia in eiuscemodi simplicis vis imbecilla est, ac pauca, & facilè resolubilis.

Secunda causa est, quia eiuscemodi simplex, vim illā qua insignitur in superficie habet, idcirco facilè ab ebullitione resoluitur.

Tertia causa est, quia simplex medicamentum, raram habet substantiam, vt eius vis facilè exire posit, tunc nimirum breui coquendum est, ne vis illa in raris contenta partibus exhalet.

SEN. Hæc videtur Mesue sententia. BR. Et est, quem putas fuisse Mesuen in medicis negotiis? SEN. Virum probum. BRAS. Et diligentissimum, si quis alter vnquàm diligentia vsus est in rebus medicis. SEN. Ab hoc authore scriptum est, semina maiora frigida decoctionem minimè ferre, ego sæpius hoc consideraui, & mihi semper visum est, aliquam posse ferre decoctionem eiuscemodi semina. BRASSA. Imò mediocrem ferre poterunt, quia raram non habent substantiam peponum semina &

na & cucurbitarum,ac aliorum communiũ maiorũ ſemina, neq; vires ſuas in ſuperficie habent,ſed in profundũ vſq; penetrant, neque eorum vires adeò tenues ſunt, vt in decoctione euaneſcant,propterea concedẽdum eſt ſemina maiora frigida,decoctionẽ ſi non mediocrem, ſaltem aliquam ferre poſſe. De adianto verò, violis, ac floribus verum prorſus eſt, quod decoctionẽ minimè ferũt:cùm,quia vires habent in ſuperficie ſitas, tum quia modicæ ſunt:tum quia raram habẽt ſubſtantiam,ſi violas vel pauxillum manibus tractabis odorẽ amittunt, & herbaceum quid redolent: audito verò & aliam regulam.

Vnumquodq; denſæ ſubſtantiæ ſimplex medicamentum,modò imbecillas vires nõ habeat,& in ſuperficie,magnam decoctionem ferre poteſt.

Medicamenta, quæ vires in profundo habent, modò non ſint modicæ, nec raræ texturæ ſint ipſa, diutinam decoctionem ferre poſſunt. Simplicia omnia, quorũ vis difficulter reſoluitur, diutinam ac amplã ferunt decoctionem, modò eorum vis non ſit adeò modica vt facilè reſoluatur. SEN. Iã in genere noſco, quæ ſimplicia decoctionẽ minimè ferunt,& quæ maximè ferunt. BR. Si hæc habes inter ipſa extrema cognoſcis.

opus

opus autem est, vt mente concipias aliqua esse inter hæc duo extrema, media, quæ mediocrem ferunt decoctionem, cùm aliqua sint, quæ neq; modicam, neque amplam ferant decoctionem. SEN. Maximum debet esse inter eiuscemodi extrema spatiũ. BR. Magnam habent ipsa extrema latitudinẽ, & maximum inter ipsa spatium, si ab his discedamus, quæ nullam vel modicam decoctionem expetunt, & ad illa progrediamur, quæ amplissimã ferũt & maximã decoctionem. SEN. Optarem summopere, vt hæc singulatim referres, & quæ in extremis sunt, & quæ in medio. BRAS. Singulatim? quid putares me facturũ, si hæc singulatim essem allaturus? opus esset, vt de vnoquoq; simplici medicamento verba facerem, & omnia in medium afferrem, & ex tenui ac exili libello immẽsum volumen pararem. At non sum hæc omnia in præsentiarũ tractaturus. SE. Id saltem edoceto cur simplicia decoquãtur medicamenta. BRAS. Multæ sunt huius, quam petis rei causæ. Vna est vt medicamenti vis in aliquem liquorem quo bibi possit transeũdo accommodetur, siue eo possint aliqua corporis mẽbra ablui, siue quia medicamentum aliquod nimis acre sit, vt acredinem deponat, siue vt in ipso vis aliqua, seu venenosa, seu huma-

næ vitæ aduerſa corrigatur:ſiue vt emolleſcat,& aliis rebus faciliùs cõmiſceri poſsit. Decoctiones verò plerunque cum oppoſitis fiunt, vt quæpiam venenoſa vis ab aliquo ſimplici medicamento demeretur, ebullitur nonnunquam vt maſticari facilè poſsit. nonnullos vidi,qui pyrethrum ebulliri faciebãt,vt maximã quam habet acredinem deponeret, & faciliùs maſticari poſſet. SE. In decoquendo vires amiſiſſe debuit. BR. Si non penitus ſaltem maiorem amiſerat partem,guſtaui tunc,modicum acredinis erat illi derelictum. at ſaliuam minimè excitabat,vt ſui moris eſt,& nomen habet herba ſaliuaris,aſt modicũ quid acredinis adhuc ſeruauerat,imò & pro cibis multa coquuntur,quæ aliòqui cruda minimè eſitarentur, vt de Ari radice Galenus ſcripſit, & ſucci, quos in pharmacopolis ſeruatis,niſi coquerentur diu,ſeruari nõ poſſent,& pinguedines à vobis coquuntur,vt diutius ſeruẽtur, & ne rancidæ euadant. SEN. Imò & ſyrupi ſunt decocti, & multa alia in noſtris pharmacopolis. BRAS. Verũtamen multæ ſunt herbarum decoctiones, quæ à medico pro ægrotis indicũtur. SE. Multæ quidem ſunt, ſed nullæ ſeruãtur. tũc verò fiunt, cùm medicus illas indicit. BRAS. Imò multæ mulieribus,& ægroto aſsiſtentibus indicũtur,
inſcio

inſcio pharmacopola, vt ſunt clyſmatum decoctiones, quas Ferrarienſes mulieres ſeruant, cùm quempiam habẽt ægrotum, qui minimè excernat, & illas conficiunt. SEN. Et nos pharmacopolæ multas conficimus pro clyſmatibus decoctiones. BRAS. Tamen non ſeruatis. SE. Seruamus, cùm quiſpiam ægrotus clyſmata ſępe recepturus ſit. BRAS. At Ferrarienſes mulieres decoctiones ſeruant, quæ cõmunes vocantur. SE. Ex quibus cõficiunt? BRAS. Ex maluis & violis, vel ex maluis, & violis, ac hordeo, vel ex maluis, violis, mercuriali, ac hordeo, quandoque betam addunt, quandoque braſsicarum folia, quandoque furfur ſimul ebulliunt, ſed hìc non eſt de his tractandi locus, ſat fuit decoctiones indicaſſe, quæ à mulieribus fiunt, & quas non conficiunt pharmacopolæ, neque ſeruant. SEN. Alia proſequaris. BRASSA. Fiunt & aliæ decoctiones ad diuerſas intentiones à mulieribus, quas pharmacopolæ non faciunt, vt illæ ſunt, quæ in phrenitide ad conciliandum ſomnum adhibentur, & ad vigilias inducendas, in cathoco. SENEX. Ex quibus conficiuntur? BRASSA. In phrenitide ex perſicorum foliis, lactucæ, portulacæ, nympheæ floribus, roſarum, vitium foliis ac ſalicum, & hoc decocto per multos

dies vtuntur in lethargo. fiunt ex chamæmeli floribus, meliloto, stœcade, baccara, capillis Veneris, hyssopo, & multa insuper decocta à medicis mulieribus indicuntur, quæ à pharmacopolis non fiunt, neque ipsis indicũtur. SE. Nos fructuũ decoctionẽ paramus, & alias multas ex herbis, pro syrupis aquarum vice liquefaciẽdis. BRAS. Hoc non me latet, & plerunq; aquarum loco cuiuspiam herbæ decoctum fieri iubeo, cùm frigida aqua vti voluerim. nam aquæ illæ, quæ vi ignis eliquãtur, si herba sit frigida, ipsius frigiditatem minimè seruãt, idcirco iubeo, vt ex eisdem herbis quibus indigemus decoctum efficiatur, ex quo syrupum liquefieri moneo, vt facilè bibi possit. SEN. Alias audiui te de aquis vi ignis eliquatis verba facientem, & illas haud magnopere probantem. BRAS. Imò aliquas probo huius generis aquas, calidas videlicet, alias nõ probo, videlicet frigidas. at hic locus nõ est de aquis vi ignis eliquatis pertractãdi, cùm de ipsis (vt nosti) seorsum egerimus, imò tu ipse videris in ea parte dux facti. SEN. Iam memoria habeo. at diu est quòd pertractatæ sunt, idcirco nõ mirum si nunc in promptu non sint, senio presertim obliuionem inducente, sed ad rem ipsam de qua agere cœpimus, redeamus. BRAS. In simplicib

plicibus prætereà contemplandum eſt,quæ terreæ ſint ſubſtantiæ,quæ aëreæ,& quæ aqueæ,& in his perpẽdenda ſunt illa in quibus terrea ſubſtãtia attenuata eſt,& in quibus aquea,atque aërea. nam maiorem ferrent decoctionẽ,quæ terrea ſubſtantia prędita ſunt, & non attenuata: minorem quæ aqueam,minimam quę aëream.de his verò in ſuis de ſimplicium medicamentorum libris Galenus plenè egit.S EN. Neque iſtud prætermittẽdum erat,verũ in noſtris pharmacopolis nulla decocta ſeruãtur, ſed tunc à nobis fiunt,cùm medici pro eorũ ægrotis curãdis illis indigẽt.B R A S. Neq; immeritò,quoniã hęc herbarũ decocta pro faciẽdis fomentis,ſiue lotionibus, ſiue pro catharcticis diſſoluendis medicamentis,ſi per triduũ ſeruentur,putreſcere ſolent,vt eſt fructuũ decoctio,ac ſimiles aliæ,quę breui corrumpũtur,proptereà nõ ſeruãtur,& vt ſunt clyſmatũ decoctiones, quæ per octo tantũ dies plus minus perdurare ſolent,poſteà & ipſæ corrumpũtur.S E. Vnũ eſt decoctũ nuper inuentũ,quod adeò diuerſo modo fieri video, vt ipſi diuerſi ſunt facie pharmacopolæ.B R. Quódnam iſtud eſt? S E. Indici ligni decoctũ,obſecro te vt verũ decoquendi modum mihi aperias.B R. De eo in morbi gallici curatione egimus, imò multi ſunt

decoquẽdi modi. SE. Et hos abs te ſcire ardenter exopto. BRAS. In gallici morbi curatione ſcripti ſunt, tu locũ illum legere poteris in noſtris ſupra ſecũdum Epidemiorũ Hipp. librũ Cõmentariis. SE. Optarẽ vt à te nunc repeterẽtur. BRAS. Vis ergo vt gallici morbi curationẽ repetam? SE. Quid poterit mihi gratius cõtingere, imò ſupplex, vt hoc agas oro, obſecro, ac efflagito. BR. Curationẽ igitur ab initio repetã, illã audito.

DE MORBI, GALLICI VOCATI, CVRATIONE.

NOn pauca occurrũt cõſiderãda, priuſquam ad morbi gallici curationem accedamus, quæ erunt veluti præludia ad affectum probè intelligẽdum, probéq; curandum. Primò autem nominis ratio conſideranda venit: ab Italis gallicus affectus vocatur, à Gallis autem morbus Neapolitanus: gallicus morbus à noſtris vocatus eſt, quia tunc viſus eſt in Italia à Gallis deportatus, cùm Carolus huius nominis octauus Francorum Rex maximo cũ exercitu Neapolim obſedit, & 1485. magna cum gloria cepit, tunc noua hæc lues Italiã vexare cœpit, primóq; Neapolitanos, ac Gallos inuaſit, vnde ab ipſis Gallis gallicũ affectũ Itali nominarũt Galli verò à loco in quo primò viſus eſt, Neapolitanum potiùs nuncupandum

dum censuerunt. Vel dicamus gallicũ fuisse nuncupatum, quia eodem tẽpore Italia, & Gallis, & hac lue fuit infestata. rei verò summa est, luem hanc tunc cœpisse, cùm Galli Italiam infestarũt, & Carolus octauus Frãcorum Rex Neapolim sub ditionẽ posuit, hæc est nominis ratio, & nulla alia, quanquã & nõnulli indicũ morbũ voluerint appellatũ, quia morbus est indicis peculiaris.

Nicolaus Leonicenus in libello, quẽ de morbo gallico edidit, morbum gallicũ hoc modo definire, vel potiùs describere tentauit, pustulæ sunt ab obscœnis partibus incipientes, mox totum corpus, atq; ipsam prȩcipuè faciem occupantes, præter fœditatẽ, magnum insuper cruciatum plerunq; afferentes, quæ descriptio (ne præceptori repugnare videar) Leoniceni tẽpore huic morbo conueniebat. nam cùm hic morbus vexare cœpit, statim de illo scripsit Leonicenus, idcirco modi illi affectus ac symptomatũ nondum erant perfectè noti, sub quibus oriebatur, neq; quot modis, & per quot vias homines aggredi posset, planum erat, propterea vnamquanque huius descriptionis particulam desideremus, & post Leoniceni tempora multum euariasse ostendamus. Primò igitur dicit, pustulæ sunt à partibus obscœnis incipientes, mox

F 4 totum

totum corpus, atq; ipſam præcipuè faciem occupantes. veruntamen affectus hic nonnunquam abſq; puſtulis contingit (vt vnicuique planum eſſe poteſt) vel ſaltem, quæ totum corpus nedum faciem occupent, inſuper nonnulli doloribus ſolis capiuntur, & nulla afficiũtur puſtula, alij nullam etiã habent puſtulam: tamen præduros tumores per totum corpus habẽt ſparſos, & nonnunquam in capite tantùm ſunt, neque à pudendis ſemper incipit, ſed quandoq; ab ore, quandoque à mammis, quandoque ab ano, quandoq; ab inſenſibilibus meatibus (licet hoc rariſsimum ſit) ab his nimirum omnibus partibus initium habet, vt ſuperioribus annis affectum gallicum in tres ſimplices ſpecies deſtinxerimus.

In illam, in qua aderant ſolæ puſtulæ, & cruſtæ, & hoc genus gallicam ſcabiem vocare conſueuimus.

Et in illam, in qua tantùm adſunt dolores, & hanc dolores gallicos nũcupauimus.

Et in illam, in qua ſunt tantùm præduri tumores, & hanc tumores gallicos, vel duricies gallicas nominare conſueuimus.

Hæ ſunt ſimplices huius affectus ſpecies, ex quibus tres compoſitæ reſultabant. Vna harum erat in qua ſimul puſtulæ adſunt, & dolores, quæ ſcabies gallica cum doloribus

nun

nuncupanda erat. hìc verò per pustulas vlcera etiam intelligere oportet, & crustas, tam latas, quàm arctas, & mediocres.

Alia species erat, in qua pustulæ complicabantur, simul, & duricies, vel tumores, quæ vocari poterat scabies gallica, cũ præduris tumoribus.

Tertia species erat cũ doloribus, & præduris tumoribus, quæ vocari poterat, dolores gallici, cum præduris tumoribus.

Ad tres has species illa accedit, in qua tres simplices species complicatæ sunt, videlicet dolores, præduri tumores, & quandoq; molles, & pustulæ, quę vocari poterat scabies gallica, cũ tumoribus, ac doloribus.

At à viginti annis citrà, aliæ quædã species ortum habuêre, quæ an ad declinãtem morbum sequãtur, an aliquo modo immutatum sit genus, ambigendum esset. quinque verò sunt potissimùm modi, quos referre non pigebit.

Vnus est, qui vulgò pellarola vocatur, vel defluuiũ pilorũ, ab aliquibus alopecia, sed alterius generis ab ea de qua mẽtionem faciunt authores, qui modus homines ridiculos reddit, cùm capilli deciderint, barba, cilia, supercilia, & palpebrarum pili: nullus etenim est, qui hos videat ita depilatos, & non rideat, vt nõnunquã ob risum ploratũ

ſequi viderim.nam quiſpiam expilatus ridentem vulnerauit,& obiit,ægrè ferens,vt ridendo illum derideret.

Alius eſt modus, qui vulgò dicitur dentarola,quoniam dentes patienti decidunt, & hic modus quandoq; talis incipit,quandoq; ad pilorum defluuium conſequitur.

Tertius modus, eſt vnguium caſus, qui plerunq; ad defluuium pilorum ſequitur, tamen & nõnunquã vngues ipſi decidunt, & nihil aliud mali patiuntur, quia natura venenoſam morbi gallici qualitatẽ ad has partes vti à centro remotiſsimas tranſmittit.veruntamen raro contingere ſolet,quin ad pilorum defluuiũ ſequatur vulgus,hunc modum vocat vngiarola.

Quartus modus eſt cæteris deterior & ſummè verendus, in quo homines oculos amittunt,& occhiarolam vulgò nuncupãt, modus hic quandoque incipiens fit, quandoq; ad pilorum defluuium ſequitur,quandoq; ad dentium defluuium.

Quintus modus eſt gonorrhœa,nã gallicus affectus ex gonorrhœa incipit,& poſteà pilorum defluuium ſequitur, quãdoque incipit à gonorrhœa& in gonorrhœã finit. nã nihil aliud ad illã ſequitur, quàm quod ipſa perſeuerat,neq; facilè euinci poteſt,ſed neceſſariũ eſt,ſi ſedari debeat,generoſis vti præſid

præsidiis, de quibus posteà verba faciemus.

Ante vigesimum annum hi non aderant modi, qui complicari possunt, & nonnunquam cum prædictis tribus simplicibus speciebus complicari possunt, multæ'que fient specierum complicationes, quas omnes in ordinẽ reddemus. primò simplices species enumerantes, posteà cõplicationes omnes, quæ fieri possunt annotãtes. A' simplicibus igitur ita exordiamur.

Scabies gallicæ
Dolores gallici
Tumores gallici
Defluuium pilorum
Defluuium dentium
Vnguium casus
Oculorum amisio vel peruersio
Gonorrhœa

Hæc sunt simplices species ex quibus.28. oriuntur duplices, videlicet,
Scabies gallica cum doloribus,
Scabies gallica cum tumoribus,
Scabies gallica cum defluuio pilorum,
Scabies gallica cum dentium casu,
Scabies gallica cum vnguium casu,
Scabies gallica cum oculorum amisione,
Scabies gallica cum gonorrhœa,
Dolores gallici cum tumoribus,
Dolores gallici cum defluuio pilorum,

Dolores

Dolores gallici cum dentium casu,
Dolores gallici cum vnguium casu,
Dolores gallici cum amisione oculorum,
Dolores gallici cum gonorrhœa,
Tumores gallici cum defluuio pilorum,
Tumores gallici cum dentium casu,
Tumores gallici cum vnguium casu,
Tumores gallici cum oculorũ amisione,
Tumores gallici cum gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum dentium casu,
Defluuium pilorum cum vnguium casu,
Defluuium pilorũ cum oculorũ amisione,
Defluuium pilorum cum gonorrhœa,
Dentium casus cum vnguium casu,
Dentium casus cum oculorum amisione,
Dentium casus cum gonorrhœa,
Vnguium casus cum oculorum amisione,
Vnguium casus cum gonorrhœa,
Oculorum amisio cum gonorrhœa,
Post duplices species quæ viginti octo sunt, triplices sequuntur species, quæ ex tribus simplicibus fiunt complicatis, & sunt numero quinquaginta sex, videlicet
Scabies gallica cũ doloribus & tumoribus,
Scabies gallica cum doloribus & defluuio pilorum,
Scabies gallica cum doloribus & dentium defluuio,
Scabies gallic. cũ doloribus & vnguiũ casu,
Scabies

Scabies gallica cũ doloribus, & oculorum amiſsione,
Scabies gall. cum doloribus & gonorrhœa,
Scabies gallica cum tumoribus & pilorum defluuio,
Scab. gall. cum tumoribus & caſu dentium,
Scabies galli. cũ tumoribus & vnguiũ caſu,
Scabies gallica cum tumoribus & oculorum amiſsione,
Scabies galli. cũ tumoribus & gonorrhœa,
Scabies gallica cum defluuio pilorum & caſu dentium,
Scabies gallica cum defluuio pilorum & caſu vnguium,
Scabies gallica cum defluuio pilorũ & oculorum amiſsione,
Scabies gallica cum defluuio pilorum & gonorrhœa,
Scabies gallica cum dentium caſu & vnguium caſu,
Scabies gallica cum dentium caſu & oculorum amiſsione,
Scab. galli. cum dentiũ caſu & gonorrhœa,
Scabies gallica cum vnguium caſu, & oculorum amiſsione,
Scab. gall. cum vnguiũ caſu & gonorrhœa,
Scabies gallica cum oculorum amiſsione & gonorrhœa,
Dolores gallici cum tumoribus & pilorum defl

defluuio,

Dolores gallici cum tumoribus & dentium defluuio,

Dolores gall.cũ tumoribus & vnguiũ casu,

Dolores gallici cum tumoribus & oculorum amissione,

Dolores gall. cũ tumoribus & gonorrhœa,

Dolores gallici cum defluuio pilorum, & dentium casu,

Dolores gallici cum defluuio pilorum & vnguium casu,

Dolores gallici cum defluuio pilorum & oculorum amissione,

Dolores gallici cum defluuio pilorum & gonorrhœa,

Dolores gallici cum defluuio dentium & casu vnguium,

Dolores gallici cum defluuio dentium & oculorum amissione,

Dolores gallici cum defluuio dentium & gonorrhœa,

Dolores gallici cum vnguium casu & oculorum amissione,

Dolores gallici cum vnguium casu & gonorrhœa,

Dolores gallici cum oculorum amissione & gonorrhœa,

Tumores gallici cum casu pilorum & casu dentium,

Tumores

Tumores gallici cum casu pilorum & casu vnguium,
Tumores gallici cum casu pilorum & oculorum amisione,
Tumores gallici cum casu pilorum & gonorrhœa,
Tumores gallici cum casu dentium & casu vnguium,
Tumores gallici cum casu dentium & oculorum amisione,
Tumores gallici cum casu dentium & gonorrhœa,
Tumores gallici cum casu vnguium & oculorum amisione,
Tumores gallici cum casu vnguium & gonorrhœa,
Tumores gallici cum oculorum amisione & gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum casu dentium & casu vnguium,
Defluuium pilorum cum casu dentium & oculorum amisione,
Defluuium pilorum cum casu dentium & gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum casu vnguium & oculorum amisione,
Defluuium pilorum cum casu vnguium & gonorrhœa,
Defluuium pilorum cum oculorum amisione

ſione & gonorrhœa,.

Caſus dentium cum caſu vnguium & oculorum amiſsione,.

Caſus dentium cum caſu vnguium & gonorrhœa,.

Caſus dentium cum oculorum amiſsione & gonorrhœa,

Vnguium caſus cum oculorum amiſsione & gonorrhœa..

Poſt ſpecies triplices, quę quinquaginta ſex ſunt, ſpecies quadruplices numerare oportet, hoc eſt, quæ ſunt ex quatuor paſsionum prędictarum complicatione, & ſunt numero ſexagintaquatuor, videlicet,.

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & defluuio pilorum,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & dentium caſu,.

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & vnguium caſu,

Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & oculorum amiſsione,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, & gonorrhœa,.

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, & caſu dentium,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio pilorum, & caſu vnguium,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, defluuio

fluuio pilorum,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio pilorum,& gonorrhœa,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio dentium,& caſu vnguium,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio dentium,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio dentium,& gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, caſu vnguium,& oculorum amiſsioue,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, caſu vnguium,& gonorrhœa,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis,oculorum amiſsione,& gonorrhœa,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis defluuio pilorum,ac caſu dentium,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis, defluuio pilorum,& caſu vnguium,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio pilorum,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio pilorum,& gonorrhœa,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio dentium,& caſu vnguium,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio dentium,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica , cũ tumoribus gallicis , defluuio dentium,& gonorrhœa,

Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, casu vnguium, & oculorum amisione,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, casu vnguium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, amisione oculorum, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, & vnguium casu,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, & oculorum amisione,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu vnguium, & oculorum amisione,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu vnguium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum defluuio dentium, casu vnguium, & oculorum amisione,
Scabies gallica, cum defluuio dentium, casu vnguium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum casu vnguium, oculorum amisione, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & casu dentium,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & casu vnguium,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & oculorũ amisione,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio

defluuio pilorum,& gonorrhœa,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium,& casu vnguium,

Dolores gallici, cũ tumoribus gallicis, defluuio dentium,& oculorum amissione,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium,& gonorrhœa,

Dolores gallici, cum pilorũ defluuio, dentium casu,& casu vnguium,

Dolores gallici, cum pilorũ defluuio, dentium casu,& oculorum amissione,

Dolores gallici, cum pilorũ defluuio, dentium casu,& gonorrhœa,

Dolores gallici,cum defluuio pilorum, casu vnguium,& oculorum amissione,

Dolores gallici,cum defluuio pilorum, casu vnguium,& gonorrhœa,

Dolores gallici, cum defluuio pilorũ, oculorum amissione,& gonorrhœa,

Dolores gallici, cum defluuio dentium,casu vnguium,& oculorum amissione,

Dolores gallici,cum defluuio dentium, casu vnguium,& gonorrhœa,

Dolores gallici, cum defluuio dentiũ, oculorum amissione,& gonorrhœa,

Dolores gallici,cum casu vnguium, oculorum amissione,& gonorrhœa,

Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,dentium casu,& vnguium casu,

Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,dentium casu,& oculorum amisione,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,dentium casu,& gonorrhœa,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,casu vnguium,& oculorum amisione,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ, casu vnguium,& gonorrhœa,
Tumores gallici,cum defluuio pilorũ,oculorum amisione,& gonorrhœa,
Tumores gallici,cum defluuio dentiũ,casu vnguium,& oculorum amisione,
Tumores gallici,cum defluuio dentiũ,casu vnguium,& gonorrhœa,
Tumores gallici,cum defluuio dentiũ,oculorum amisione,& gonorrhœa,
Defluuium pilorũ, cum defluuio dentium, casu vnguium,& oculorum amisione,
Defluuium pilorũ, cum defluuio dentium, casu vnguium,& gonorrhœa,
Defluuium pilorũ,cum defluuio dentium, oculorum amisione,& gonorrhœa,
Defluuium pilorum , cum casu vnguium, oculorum amisione,& gonorrhœa,
Defluuium dentium , cum casu vnguium, oculorum amisione,& gonorrhœa.

Nunc illa sequũtur,quæ species,vel modos faciũt per complicationem simul quinque simpliciũ specierum , & sunt numero quadrag

dragintaſeptem.
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & caſu dentium,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis,defluuio pilorũ,& caſu vnguium,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis,tumoribus gallicis,defluuio pilorũ,& oculorum amiſsione,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, & gonorrhœa,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, caſu dentium, & caſu vnguium,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, caſu dentium, & oculorum amiſsione,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,tumoribus gallicis,caſu dentiũ,& gonorrhœa,
Scabies gallica, cum doloribus gallicis,tumoribus gallicis, caſu vnguium, & oculorum amiſsione,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, caſu vnguium, & gonorrhœa,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, oculorum amiſsione,

& gonorrhœa,

Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,defluuio pilorũ,casu dentiũ,& vnguium casu,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio pilorum,casu dentium, & oculorum amissione,

Scabies gallica,cũ doloribus gallicis, defluuio pilorũ,casu dentium,& gonorrhœa,

Scab.gall.cũ dolorib.gallicis, defluuio dentiũ,casu vnguium,& oculorũ amissione,

Scabies gallica,cũ doloribus gallicis, defluuio dentiũ, casu vnguiũ, & gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, defluuio dentium, oculorum amissione,& gonorrhœa.

Scabies gallica,cũ dolorib.gallicis, casu vnguiũ,oculorũ amissione, & gonorrhœa,

Scabies gallica,cũ tumorib.gallicis, defluuio pilorũ,casu dentium,& casu vnguiũ,

Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,casu dentium, & oculorum amissione,

Scabies gallica,cũ tumorib.gallicis, defluuio pilorũ,casu dentium,& gonorrhœa,

Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,casu vnguium,& oculorum amissione,

Scab.gallic.cũ tumorib. gallicis, defluuio pilorum,casu vnguium, & gonorrhœa.

Scab

Scabies gallica, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, casu vnguium, & oculorum amissione,
Scabies gallica, cũ tumorib. gallicis, defluuio dentiũ, casu vnguiũ, & gonorrhœa,
Scabies galli. cũ tumorib. gallicis, casu vnguiũ, oculorũ amissione, & gonorrhœa,
Scab. gallica, cũ defluuio pilorũ, casu dẽtiũ, casu vnguium, & oculorum amissione,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu dentiũ, casu vnguium, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cum defluuio pilorum, casu vnguium, cum oculorum amissione, & gonorrhœa,
Scabies gallica, cũ defluuio dẽtiũ, casu vnguiũ, oculorũ amissione, & gonorrhœa,
Dolores gall. cũ tumorib. gallicis, defluuio pilorum, casu dẽtium, & casu vnguium,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium, & oculorum amissione,
Dolores gallici, cũ tumorib. gallicis, defluuio pilorũ, casu dentium, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, casu vnguium, & oculorum amissione,
Dolores gallici. cũ tumorib. gallicis, defluuio dẽtium, casu vnguiũ, & gonorrhœa,
Dolores gallici, cũ tumoribus gallicis de-

fluuio dentium,oculorum amiſsione,& gonorrhœa,

Dolores gallici,cũ tumoribus gallicis,caſu vnguiũ,oculorũ amiſsiõe,& gonorrhœa,

Dolores gallici,cũ defluuio pilorũ,caſu dentiũ,& vnguium,cum oculorũ amiſsione,

Dolores gallici,cum defluuio pilorum, caſu dentium,& vnguiũ,cum gonorrhœa,

Dolores gallici,cum defluuio pilorum,caſu dentium, cum oculorum amiſsione, & gonorrhœa,

Dolores gallici,cũ defluuio pilorũ,caſu vnguiũ,oculorũ amiſsione, & gonorrhœa,

Dolores gallici,cũ defluuio dentiũ,caſu vnguiũ,oculorũ amiſsione, & gonorrhœa,

Tumores gallici,cum defluuio pilorum,caſu dentium, & vnguium caſu , cum oculorum amiſsione,

Tumores gallici,cum defluuio pilorum,caſu dentium, cum vnguium caſu, & gonorrhœa,

Tumores gallici , cum defluuio pilorum, caſu dentium,cum oculorum amiſsione, & gonorrhœa,

Tumores gallici,cum defluuio pilorum,caſu vnguium,oculorum amiſsione,& gonorrhœa,

Tumores gallici , cum defluuio dentium, caſu vnguium, cum oculorum amiſsione

ne,& gonorrhœa,

Defluuium pilorum, cum casu dentium, cum casu vnguium, oculorum amisione,& gonorrhœa.

Post hos quadragintaseptem modos, qui sunt per complicationem quinque simul simplicium modorum, sequuntur vigintiduo modi, qui sunt ex complicatione sex modorum simplicium simul, videlicet,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium,& casu vnguium,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium,& oculorum amisione,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu dentium,& gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, casu vnguium,& oculorum amisione,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, pilorum defluuio, casu vnguium,& gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, oculorum amisione,& gonorrhœa,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, dentium casu, casu vn-

guium,& oculorum amiſsione,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis,defluuio dentium, caſu vnguium,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, caſu vnguium, oculorum amiſsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio pilorum, caſu dentium, caſu vnguium,& oculorum amiſsione,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio pilorum, caſu dentium, caſu vnguium,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum doloribus gallicis,defluuio dẽtium,caſu vnguium, oculorum amiſsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica , cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,caſu dentiũ, vnguium caſu,& oculorum amiſsione,

Scabies gallica , cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,caſu dentiũ,vnguium caſu,& gonorrhœa,

Scabies gallica , cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum,dentium caſu, oculorum amiſsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica , cum tumoribus gallicis, defluuio dentium,caſu vnguium,oculorum amiſsione,& gonorrhœa,

Scabies gallica,cum defluuio pilorum, caſu

ſu dentium, vnguium caſu, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu dentium, vnguium caſu, & oculorum amiſsione,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu dentium, vnguiũ caſu, & gonorrhœa,

Dolores gallici, cum tumoribus gallicis, defluuio dentium, caſu vnguium, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,

Dolores gallici, cum defluuio pilorum, dentium caſu, caſu vnguium, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,

Tumores gallici, cum defluuio pilorum, caſu dentium, caſu vnguium, oculorum amiſsione, & gonorrhœa.

Poſt viginti duos modos ex miſtione ſex ſimplicium modorum ſimul, octo ſequuntur modi per complicationem ſeptem ſimplicium modorum, videlicet,

Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, tumorib. gallicis, defluuio pilorũ, caſu dentiũ, vnguium caſu, & oculorum amiſsione,

Scabies gallica, cum doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorum, caſu dentium, caſu vnguium, & gonorrhœa,

Scabies gallica, cũ doloribus gallicis, tumoribus gallicis, defluuio pilorũ, caſu dentium

tium,oculorũ amiſsione,& gonorrhœa,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,tumoribus gallicis,defluuio pilorum,caſu vnguiũ,oculorũ amiſsione,& gonorrhœa,
Scabies gallica,cũ doloribus gallicis,tumoribus gallicis, defluuio dẽtium, caſu vnguiũ,oculorũ amiſsione, & gonorrhœa,
Scabies gallica , cum doloribus gallicis, defluuio pilorũ,caſu vnguium, dentium caſu,oculorũ amiſsione, & gonorrhœa,
Scabies gallica , cum tumoribus gallicis, defluuio pilorũ,caſu dẽtiũ, caſu vnguiũ, oculorum amiſsione, & gonorrhœa,
Dolores gallici , cum tumoribus gallicis, defluuio pilorũ,caſu dẽtiũ,caſu vnguiũ, oculorum amiſsione, & gonorrhœa.
Poſt ſpecies illas, quæ variationem habent per ſeptem, & octo ſunt ſpecies,illæ ſequũtur, quæ variationem habẽt per octo cõditiones.Verum cùm tantùm octo ſint cõditiones, quæ octo faciunt ſimplices ſpecies, idcirco erit tantùm vna ſpecies,quę omnes octo habebit conditiones , & omnes ſimplices ſpecies complectetur, videlicet,
Scabies gallica,cum doloribus gallicis,tumoribus gallicis,defluuio pilorum,caſu dẽtium,vnguium caſu, oculorum amiſsione,& gonorrhœa.
Homo ille, qui has omnes conditiones habebit

bebit, gallicum morbum exquisitissimè patietur, cui ad hoc vsque tempus nihil addi posse certum est, nisi alia de nouo emerserint, quæ variationem facere possint, sicuti de nouo citra annos viginti, pilorum defluuium, dentium casus, & vnguium, oculorum amissio, & gonorrhœa cõtigere, hæq; cõplicata vt superius annotauimus, ita distinctè contingunt, vt distinctæ species videri possint.

Erunt ergo ducẽtæ, & trigintaquatuor morbi gallici species, siue modi, octo simplices, vigintiocto per cõplicationẽ simul duorũ simpliciũ modorũ, quinquagintasex per complicationem simul trium modorũ, sexagintaquatuor per cõplicationẽ simul quatuor modorum, quadragintaseptẽ per complicationem simul quinq; simplicium modorum, vigintiduæ per complicationẽ simul octo modorum, octo per complicationem simul septem simplicium modorũ. vnicus verò est, & solus modus per cõplicationem simul omnium octo modorum. si verò vnà colligantur, erunt modi. 234. Ex his verò modis planum est Leoniceni definitionem his omnibus modis, & seorsum, & coniunctim non conuenire.

Nũc verò quid sit in genere morbus gallicus, vel affectus iste vocatus gallicus cõtẽ plandum

plandũ est, adsunt nimirũ Galeni methodi, per quas facilè in generalem vniuscuiusq; morbi cognitionem deuenire possumus, morbi dico etiã innominati, & ampliùs nõ visi, in quo genere sit, neque modus deest generales differẽtias ipsius morbi inueniẽdi, affectũ gallicũ morbũ esse, morbi definitio quæ ex Galeno sumitur in primo de morborum causis ac differẽtiis planissimè ostendit. nam morbus, dispositio est præter naturã, qua corporis actiones sensibiliter lęduntur. Affectũ gallicũ dispositionẽ esse præter naturam nemo inficias it: non enim naturalis est, sed potiùs naturæ opposita, hunc insuper morbũ operationes lædere, & actiones manifestè patet. nã & motiuæ vires, & omnes aliæ tam intrinsecæ quàm extrinsecę ledũtur. Hinc igitur facilè colligi potest affectum gallicũ morbũ esse. cùm verò morbus amplũ genus sit, sub quo species non paucæ continentur, idcirco in qua specie sit hic morbus, inquirendum venit. Tres autẽ sunt in genere vniuersales morborum species, quæ tria vniuersalia genera vocantur, videlicet praua temperies, praua cõpositio, & continui solutio. Nã opus est, si corpus sanũ esse debeat, vt bonã habeat in quatuor qualitatibus tẽperiẽ, vel illam saltẽ, quæ sibi cõueniẽs est, bonã prætereà

comp

compoſitionẽ habere debet, ſi integra ſanitate fruatur. eiuſcemodi autẽ bona cõpoſitio multas exigit cõditiones, vt Galen. monet in primo de morborum cauſis, & in arte medicinali, verũ omnes has conditiones ad quatuor reduxit, videlicet ad debitã & cõuenientẽ mẽbri cõformationẽ, ad numerum partiũ, quę tot ſint, quot exiguntur, ad perfectã mẽbri & totius ſymmetriã, & ad decentẽ quãtitatẽ, ne nimis magna ſit pars, quàm eſſe debeat, & ne nimis parua, & ad bonam diſpoſitionẽ. hę verò omnes partes, quæ in debito ſunt numero, ac debita quantitate, cõtinuæ etiã ad inuicẽ eſſe debẽt, & non ſeparatę, ſi homo ſanitate frui debeat.

Quærendum igitur eſt, in quo horũ triũ genere ſit morbus gallicus. An, ſcilicet ſit praua qualitas, vel praua cõpoſitio, vel ſolutio cõtinui, reſpondendum eſt ſi de morbo gallico in genere loquamur, fateri oportere morbũ gallicum eſſe in vnaquaq; ſpecie ex his tribus. Nã cùm vlcera adſunt, puſtulæ, cruſtæ, tumores præter naturã, ſignificatur morbũ eſſe in ſolutione cõtinui. puſtulæ verò illæ, & illa vlcera fieri nequeunt, niſi ſanguis, & corporis humores prauã habeant qualitatem, acrem, & erodentẽ, & febrem plerunque iunctã habent. Eſt ergo & in praua qualitate morbus. eſſe verò & in

comp

compositione morbum,ex hoc planum est, quia est morbus(vt omnes fatentur)in mēbris organicis. Videmus autem in nonnullis brachia præter suam naturā extenuari, & crura supra suam naturā augeri, ac intumescere, vt morbum in compositione incidāt, quæ est debita membrorum formatio, quam plasmationem vocauit Galenus. Est ergo in cōpositione morbus, quo ad figurā, quo ad membrorum quātitatem,& quo ad dispositionem, vt omnia generalia morborum genera complectatur, hecq; in genere intelligenda esse admonemus.

Si verò de morbi gallici speciebus particulariter loquamur, singulatim de vnaquaq; contemplandum erit. Sunt verò octo simplices species, quibus consideratis cōpositę omnes planę erūt,& manifestę. à scabie verò gallica incipiamus. nam ita vocatur, cùm pustulæ adsunt, & vlcera, ac crustæ, in hac adest continui solutio manifesta, quæ cum humoribus fit prauam qualitatē habē tibus, acrem, & exedentem, vnáque praua adest figuratio: nam horum figura nonnūquam adeò turpis efficitur, vt qui affectum hoc morbo viderint, ridere cogantur.

Gallici dolores nōnunquam sunt absq; vllo tumore, absq; vlla pustula, vel crusta, vel vlcere, tunc ab huius morbi praua qualitate

litate venenosa, de qua loquemur, fiunt. & hæc gallicorum dolorum species, est in praua qualitate. Si verò cum doloribus tumores adsint, vel tumores adsint absq; dolore, tunc adest continui solutio, praua qualitas, & praua compositio. nam tumores prauam figuram inducunt, & prauam compositionem in membra in quibus fiunt.

At si pilorum defluuium cõtemplemur, est morbus solùm in praua qualitate. nã est praua qualitas acris corrodens, quæ est in humoribus, quos natura ad circũferentiam expellit, in qua cùm aliquantisper immoranrur, ob eorum prauam qualitatem pilorum radices corroduntur, & pili omnes corruunt, nonnullis citius, aliis tardius.

In casu verò dentium præter prauã qualitatem, quæ ad gingiuas tendit, gingiuæ etiam vlcerantur, & continui solutio fit, & cùm dentes deciderint, deformes euadunt homines. nam os & rictum & genas magis arcta, quàm conueniat faciunt, quale pictores Diuo Bernardino os pingere solent, vt dici possit morbus in qualitate, in solutione continui, & formatione.

De vnguium casu idem ferè iudiciũ esse debet. nã humores sunt acres, qui illos decidere faciunt vnguium radices erodẽdo, vt hic dici possit, prauam qualitatẽ, solutionẽ

H contin

continui,& malam cõformationem adesse.

In specie insuper illa, in qua oculi amittuntur, vel malè tractantur. nam cùm dico amitti, intelligo praue tractari, omnia adsunt morborum genera, quippe oculos non statim amittũt, sed id paulatim sequitur, vt oculi ophthalmiam pati videãtur, & valde rubri sint, tumidásque habeant oculorum venas, vt hîc necessariò praua sit qualitas, praua compositio, & continui solutio.

Denique & illa species, in qua adest gonorrhœa, à praua qualitate dependet, quæ quandoque intrinsecas penis partes corrodit, cùm materia acris per illas transit, & continui solutio sequitur.

Breuibus ergo nulla est simplex morbi gallici species, in qua tria morborũ genera ferè non complicentur, præter illam in qua solùm adest defluuiũ pilorum: in hac enim sola praua qualitas peccare videtur. Et si dicas, esse humores qui capillorum radices, & pilorum exedunt ac corrumpunt, dicimus esse quidem humores, sed ratione, qua prauam habent qualitatem id efficere valent, idcirco erit tantùm à qualitate praua morbus gallicus, in quo solùm decidunt pili.

Post speciei inquisitionẽ in gallici morbi genere ad speciem particularem aliquã cognoscẽdã peruenire oportet, per illa, quæ in

in arte medicinali à Galeno tradũtur. Hoc verò erit considerare, nũquid in aliqua specie morborũ apud authores nominatorum reperiatur hic gallicus affectus. tria verò sunt quæ contemplanda veniunt, si hanc co gnitionẽ assequi voluerimus. Primò enim consideranda sunt illa, quæ essentialiter inhærent, secundò propria, tertiò symptomata, ex his etenim in huius morbi, speciei particularis cognitionem deueniemus, si ta men in aliqua sit denominata specie, & ab authoribus excogitata affectus gallicus.

Primò igitur cõtemplemur, in qua particulari specie superiores medici illum posue rint. nõnulli sunt qui dixerint gallicũ affectũ esse elephantiasim, alij leprã, alij lychenem, alij speciẽ illã morbi esse, quæ ab Arabibus Asafati vocatur, alij prunam esse voluerũt, alij persicum ignẽ. at morbũ gallicũ nullum horum esse elegãtissimè probauit Nicolaus Leonicenus in libello de morbo gallico, vt meritò excusati esse videamur, si de his sentẽtiis ac opinionibus, nihil pertra ctabimus. Verùm ne laborẽ penitus suffugere videamur, primò contẽplemur quibus rationibus suffulti sint, qui hũc morbũ elephãtiasim esse arbitrãtur, inquiunt hi: cùm hic morbus naturalem formã deprauet in figura, in lenitate, asperitate, in tumore, &

diminutione. nam membra craſsiora euadunt,& puſtulis plena,vnde mẽbra tantam craſsitiem contrahunt,tantámq; pellis duritiem,ac deformitatem,vt cum elephantis pelle ſimilitudinem quandam habere videantur,imò facies adeò tumida fit,vt ſatyris aſsimilari poſsit. hæc verò omnia à Galeno elephantiaſi attribuũtur,idcirco morbus gallicus elephantiaſis eſt, hoc ſuadent ex Galeni verbis in libro de atra bile, in quo monet,quandoq; ex atra bile puſtulas in corpore abſq; febre excitari,& apparere. fiunt verò in cute craſsiore reddita, vt eſt elephantiaſis,igitur elephãtiaſis (inquiũt) eſt morbus gallicus,quia cum cutis craſsitie puſtulas habet, & in medicis definitionibus Galeno adſcriptis habetur, elephas eſſe affectum,qui cutem craſſam atq; inæqualem reddit,liuor adeſt,cum cuti,cũ oculorum albis,exeduntur partes manuum ac pedum ſummæ,ex quibus ſanies liuida,ac fœtida emanat,& in introductorio ſibi adſcripto inquit,Morbus quem Gręci ἐλεφαντίασιν vocãt,ab elephanti ſimilitudine,nomen ſortitus eſt.nã qui hoc vitio laborant, cutem craſſam,duram,elephãtorum modo aſperatam habent,originem mali faciunt, pituita craſſa,& atra bilis, vel mucoſa maximè inhæreſcens:hi enim humores ferinũ
ipſum

ipſum denuntiant,quare ſolum veratrum, ſiue nigrum,ſiue album pręſentaneum elephantiaſis eſt remedium, hæc introductio ſiue medicus. Si horum ſentẽtiam contemplemur,in cutis duritie atq; craſsitie maximam vim facere videntur,addunt & Galenum in ſecũdo de morborum cauſis,in illa parte,vbi loquitur de deprauata figura dicere, quippe morbus qui elephas nominatur,planè formã immutat,itidem & tabes, etenim naſus ſimus,labia craſſa,aures acuminatæ in elephantiaſi videntur,atq; in totum, qui ſic laborant, ſatyris ſimiles ſunt. Cùm verò & his qui patiũtur affectũ gallicum, hæc cõtingant argumẽto ab his ſumpto,quæ ſubſtantialiter inhærẽt,cõcludendum volunt gallicũ affectum eſſe elephantiaſim.in libro etiam de humoribus præter naturam,ait, & ipſe elephas eſt melancholica,ſcilicet affectio, primã quidem generationẽ ex ſanguine melancholico habens. ſpatio verò temporis ipſius nigræ plus ſanguine fit,cùm malè olentes ſunt,& moleſti viſu,horũ nõnullis vlcera cõtingũt,hãc affectionẽ cùm incipit,ſatyriaſmon nominãt, quoniã ſatyris ſimiles fiunt viſu. Ex his Galeni verbis infeiẽdũ iudicãt morbũ gallicũ hunc eſſe affectũ,qui elephas dicitur,& qui in initio qñq, vocatur ſatyriaſmos. Et in

sexto de Symptomatum causis, de cacochymia inquit, vniuersi corporis colorẽ mutari, vt in elephãte, & ad tertias ferè eiusdem libri partes ait: Atra bilis si in vniuerso fuerit corpore, elephas, si in vna aliqua parte, cancer vocatur, idcirco cùm ista in morbo gallico cõtingat, videlicet, esse per vniuersum corpus humorẽ, propterea erit elephãtiasis, & hoc planius probãt ab his, quæ necessariò cõsequũtur, quia in gallico morbo deformitas sequitur, quæ etiã ad elephantẽ sequitur. is igitur antiquus morbus, qui elephas vocatur, ille est, q nũc gallicus dicitur, vel morbus gallicus est antiquorũ Elephas.

Hanc opinionẽ absurdam esse in libello de morbo gallico Leonicenus ostẽdit. supponit verò elephãtiasim apud Arabes idem esse, quod lepram nominant apud Græcos. Verùm elephas apud Græcos non est lepra, idcirco Arabes, & Græci in lepra, & elephãte dissidentes sunt, tu differentiam vide in Leoniceni libello, nisi in ipsis authoribus contemplari volueris, ne multa referre cogar, quæ ab aliis iam scripta sunt.

Nos verò impræsentiarũ probemus gallicum morbum elephãtiasim esse nõ posse. quod ita facilè fiet, morbus gallicus totius corporis cancer esse non potest. Igitur neq; est elephantiasis. antecedens planum est, quia

quia multi,qui gallico morbo affecti sunt, neq; totum corpus affectum habent,neque niger adest color,qualis est in elephante,vt in omnibus ferè citatis ex Galeno locis patet,consequentia probatur:quia elephas est totius corporis cancer. hoc autem ita esse ostendit Paulus,cùm ait,elephas est cancer totum corpus occupās,quod à Galeno accepit in sexto de Symptomatū causis, cū ait, atra bilis si in vniuerso fuerit corpore, elephas,si in vna aliqua parte,cancer vocatur, vt planum sit atram bilem in vna particulari corporis parte collectā,cancrum efficere.at si multa esset, vt per totū corpus diffundi posset, & iam esset diffusa, elephantiasis esset,quæ est totius corporis cancer.

Præterea à Paulo eodem loco docetur, sicuti particularis cancer curationē nō admittit,ita minùs vniuersalis cācer curationem admittet,sed elephas vniuersalis cācer est,igitur curationē nō admittet.verū morbus gallicus curationem admittit, vt planum est, igitur non est elephas. quòd verò cancer sanitati restitui non posit, apertissimè testatur Hippocrates.

Adde elephāta ex atra bile semp̄ fieri,ac gigni.at morbus gallicus ex vnoquoq; humore gigni potest, licet omnes qui gallico affectu cruciātur,tēporis tractu atrabilares

euadant. in principio autem à pituita esse potest, à sanguine, à bile, & ab illo humore, qui in huius corpore abundat, vt deinceps suo loco ostendemus, sed elephantiasis talis esse non potest, quia semper ab atra bile generatur, igitur gallicus morbus elephas esse non potest.

Amplius, qui elephanta patiuntur, carnẽ denigratam habent, & prædurã, vt elephantes habẽt cutim, sed qui gallico affectu deprehensi sunt, hoc minimè habent, vt experientia ostendit. Igitur gallicus morbus, elephanta esse non poterit, quòd verò elephante affecti, nigram carnem habeãt, non solùm nomen ipsum indicat, quia morbus elephanti similis esse debet, sed & Galenus ipse in sexto de Symptomatum causis, inquit, illos, qui elephante laborant, nigram habere carnem, tuberibúsque plenam, qualis est elephantum cutis. videmus autẽ non esse tales morbo gallico affectos.

Alij dixêre morbum gallicũ esse lepram, quia leprosi tales sunt, vt omnes exulcerentur, & pustulas habeant, & quandoque doleant, & cutis tota defœdetur.

At hi aberrant, quia neq; Arabum lepra est, neq; Græcorum, neq; etiam illa, de qua in sacris literis mentio fit, igitur gallicus affectus lepra esse non potest, consequentia

proba

proba eſt,quia nulli alij de lepra tractarũt, quàm iſti,& diuerſo modo illam poſuerũt. nam Arabum lepra idem eſt,quod elephantiaſis, imò elephantiaſim à Galeno deſcriptam leprã vocat Auicenna.à Galeno enim dicitur,& Paulo elephantem eſſe cancrum totum corpus occupantem,& Auicenna ait lepram eſſe cancrum toti corpori communem, vt idem ſit apud Auicennam lepra, quod apud Græcos elephas.

Prætereà Galenus dicit elephanta ex atra bile fieri,& Auicenna ex atra bile ſuam lepram fieri facit.at elephas morbus gallicus non eſt,igitur nec Arabum lepra, quæ eſt elephas morbus gallicus erit.

Probatur inſuper Arabum lepram, eſſe Græcorum elephanta,quia Paulus elephanta diuidit in vnam ſpeciem, quæ veluti à fæce ſanguinis fit,& mitior eſt:& in vnam ſpeciem,quæ à bile aduſta fit, & eſt prima deterior. Ita apud Auicẽnam duæ reperiuntur lepræ ſpecies, altera à ſanguinis fæce, quæ mitior eſt, altera à flaua bile aſſata, quæ deterior eſt,vt nulli dubium eſſe poſſit, Auicennæ lepram eſſe Græcorum elephanta.at morbus gallicus,vt ſuperiùs probatum,elephas eſſe non poteſt, igitur nec Arabum lepra eſſe poterit. Prætereo & ſuadere elephanta Græcorum,eſſe Arabum le-

pram,per curationis modũ, vel ex curationis modo,qui idẽ eſt in lepra apud Auicennam, vt in elephãte apud Galenũ,& Paulũ.

Præterea Auicennæ verba de lepra,quòd ſit plurima in Alexãdria, & quòd ſit ob aëris caliditatem, & ob cibi malitiã, & quia ſalſis veſcãtur eduliis,à Galeno integre referuntur,in ſecũdo de arte curãdi ad Glauconem,vt hæc ſit ſumma,Arabum lepram, eſſe Græcorum elephanta, & cùm elephas morbus gallicus eſſe nõ poſsit, neq; etiam Arabũ lepra morbus gallicus eſſe poterit.

Verũtamen nec Græcorum lepram morbum gallicum eſſe poſſe ex hoc planũ eſt, quia Paulus libro quarto cap.2.dicit, lepra pariter & pſora cõmunis quædam ſummæ cutis ſcabredo eſt,cui ſanè prurigo lentáq; corporis aſſumptio accedere conſueuit,ex atra bile vtraque originem trahens,verùm gallicus morbus in ſumma cute nõ eſt,neq; ſemper ex atra bile ſit,præſertim in principio.Igitur gallicus morbus lepra nõ eſt.minor plana eſt,quia gallicus morbus ad iuncturas vſq; & ad medullas pertingit,& cùm incipit hic gallicus affectus, cũ eo humore incipit,qui huic peculiaris eſt,qui afficitur.

Præterea Paulus differentiã ponens inter lepram,& pſoram,inquit,ſed lepra profundius circularibúſque eroſionibus corporis

cutic

cuticulam depaſcit,& ſquamatorũ piſcium inſtar ſquamulas ex ſe demitit. pſora verò ſuperficie tenus ſummã corporis cutẽ,varia eroſione depaſcit,furfuroſáq; magis,quàm ſquamoſa ex ſe corpuſcula edit. at in gallico affectu nullæ decidunt ſquamæ, quãuis nonnunquã cruſtæ decidere poſsint, igitur gallicus affectus Græcorũ lepra eſſe nõ poterit,vt neq; ſecundum Arabes, neq; ſecundum Græcos morbus gallicus lepra ſit.

Adde in medicis definitionibus Galeno adſcriptis ita leprã definiri, Lepra eſt cutis mutatio in habitũ, qui præter naturã ſit cũ aſperitate, & pruritibus, doloribúſq;, nonnunquam & ſquamis decidentibus, intrinſecus, plures hæc etiã corporis partes depaſcitur.at morbus gallicus non eſt cutis mutatio,ſed totius habitus,tã intrinſeci,quàm extrinſeci,Igitur morbus gallicus antiquorum Græcorum lepra eſſe non poteſt.

Adde & Hippocratẽ in tertio Aphoriſmorũ libro,Aphoriſmo 20.lepras inter Veris morbos numerare.Galenus verò eodem loco dicit, eo tempore profundum corporis expurgari vitioſis humoribus à partibus principalibus ad cutem peruenientibus,& ait,ſic igitur & lepręat morbus gallicus non ſolùm in Vere fit,ſed in quocunq; tempore, neq; in morbo gallico profunda corp

corporis expurgantur: sed tam intrinsecus, qui extrinsecus vexantur. Morbus, igitur gallicus Græcorum lepra dici non potest.

In calce libelli de cibis boni, & mali succi, ait Galenus: At quibus malus corporis humor melãcholicus fuerit, cancri, lepræq; fient. at morbus gallicus his etiam contingit (vt planum est) qui sanguineæ sunt, & optimæ temperiei. igitur morbus gallicus Græcorum lepra non erit.

In quinto de locis affectis post primum folium, inquit Galenus impetiginem trãsire in scabiem & in lepram. at impetigo in gallicum morbum nõ transit, sed in alium cutaneum morbum solum transire debet. in lepram verò transit, igitur lepra morbus cutaneus est, licet vehementior sit, quàm impetigo. Verùm morbus gallicus non est cutaneus morbus, imò maximè intrinsecus est, igitur morbus gallicus lepra esse non potest, in morbo nimirũ gallico nihil extra apparet, sed tantum adsunt intrinseci dolores, qui maximè vexant.

Galenus in 14. Methodi medendi libro, vbi de his loquitur, quæ toto genere præter naturam sunt, dicit: Porrò triplex horum omnium est differentia, quædam nanq; ex mutatione consistunt solidarum partium, sicut myrmecia, & leuce, & vitiligo, & ossis caries

caries, quam sphacelum vocāt, & elephas, & scabies, & lepra. at hæc mutatio extrinseca est. illa verò gallici morbi est & intrinseca, igitur gallicus morbus lepra minimè est.

In libro etiā de Dynamidiis Galeno adscripto scriptū est: Ruffi hieram vtilissimā scabiosis, & leprosis, vt ferè semper faciat leprā scabiei, vel psoræ propinquā. at hiera illa morbum gallicū non sanat, nedum iuuat, igitur alia res est ipsa lepra, quàm gallicus sit affectus, & in libro de medicinis expertis Galeno adscripto, vbi de his medicamentis mentio fit, quibus Achaasos vtebatur dicitur, ex lactis vsu lepras sanasse, verùm gallicus affectus ex lactis vsu sanari nō potest, igitur lepra non est idē affectus.

Deniq; superest, vt ostendamus gallicum affectū lepram illā esse non posse, de qua in sacris literis mentio fit, lepra nanq; illa, est antiquorū leuce, seu vitiligo alba, quoniā squamę albæ illis instar furfuris decidebāt. Constat verò leuce nō esse antiquorū leprā, neq; morbus gallicus leuce dici potest, quia albæ squamæ ab eo non decidunt.

Alij fuère Medici, qui arbitrati sunt morbum gallicum illum affectū esse, qui lychene apud antiquos vocatur, quos diligenter Nicolaus Leonicenus reprehendit: quia lychen morbus ille est, qui Latinè impetigo dicitur

dicitur, vulgò autem volatica. at gallicus affectus impetigo non est, vel volatica, igitur affectus gallicus lychen esse non potest.

Scito autē si lychen pro eo accipiamus, quod impetigo Latinè dicitur, & volatica vulgò, omnino absurdum erit dicere morbum gallicum impetiginem esse, vel volaticam: veruntamē hi qui dixêre morbū gallicum esse lychenē, de lychene locuti non sunt, vt impetiginē significat, quemadmodum illis imponit Leonicenus: sed de alio locuti sunt morbo, qui impræsentiarū non extat, tamen quādoque fuit, & illum lychenem vocauerunt, neque erat opus multum laborare probando lychenas impetigines esse, & esse morbū lepra minus molestū. nā sicuti probatū est morbū gallicū nō esse lepram, ita erit iam probatū morbum gallicum non esse lychenē, neque impetiginem.

Veruntamen morbus quidam extitit nouus, qui Tiberij Claudij Cæsaris tēpore ortus est, & Romę potissimùm, morbus inquam sæuus, quem Gręco nomine lychenes appellauêre, & Latinè mentagram, nō quia esset qualis mentagra, quę volatica dicitur, sed quia à mento ferè incipiebat, imò hoc nomen mentagra fuit illi per iocum inditum, sed posteà cessit in vsum, hic est morbus lychene vocatus, quē hi arbitrati sunt esse

esse morbum gallicum, & non lychenē, de qua antiqui verba fecêre, quæ impetigo est & volatica. Cùm verò de hoc morbo Plinius amplè locutus sit statim in principio 26. libri naturalis historiæ, idcirco ipsius adductis verbis facilè intelligemus nō esse lychenem illam, quæ impetigo est, & non esse etiam gallicum morbum. inquit verò Plinius, Sensit & facies hominum nouos, omníque æuo priore incognitos, non Italiæ modò, verùm etiā vniuersæ probè Europæ morbos: tunc quoque nec tota Italia, nec per Illyricum Galliásue, aut Hispanias magnopere vagatos, aut alibi quàm Romæ circáque, sine dolore quidem illos, ac sine pernicie vitæ: sed tanta fœditate, aut quæcunq; mors præferenda esset. Grauissimum ex his lychenas appellauêre Greco nomine: Latinè quoniā à mento ferè oriebatur, ioculari primùm lasciuia (vt est procax natura multorum in alienis miseriis) mox & vsurpato vocabulo mentagrā occupantem in multis totos vtique vultus, oculis tantùm immunibus: descendentem verò & in colla, pectúsque ac manus, fœdo cutis furfure. Non fuerat hæc lues apud maiores patrésq; nostros, & primùm Tiberij Claudij Cæsaris principatu medio irrepsit in Italia, quodam Perusino Equite Romano

Quæst

Quæstorio scriba, cùm in Asia apparuisset, inde contagionē eius importante. Nec sensere id malum fœminę, aut seruitia, plébsq; humilis, aut media, sed proceres, veluti trāsitu osculi maximè fœdiore multorum, qui perpeti medicinā tolerauerunt cicatrice, quàm morbo. Causticis nanque curabatur, nec nisi vsq; in ossa corpus exustū esset, nō rebellāte tædio. aduenerúntq; ex Aegypto genitrice taliū vitiorū Medici, hanc solam operam afferentes, magna sua prędа, si quidem certū est Manilium Cornutum ex prætoriis legatum Aquitanicæ prouinciæ H-S. C C. elocasse in eo morbo ad curandū sese. Hic est morbus lychene vocatus, & nō impetigo, licet aliquid cū illa haberet commune, & hic est ille, quem hi existimāt esse morbum gallicum: nō autem lychene, quæ est impetigo. Pliniúsque impetiginem cognouit, ac antiquorū lychenas, & ad ipsam diuersis in locis præsidia ponit. non autem ad has lychenas, de quibus mentionem facit præaddućto loco.

Quod autem impræsentiarum à Plinio vocatæ lychene non sint morbus gallicus, id primò suadere potest, quia inquit inuasisse sine dolore quidem vllo, & pernicie vitæ: at gallicus affectus cū dolore est, & vehementissimo & cum nōnullo vitæ discrimine

mine, cùm aliquos ob gallicum affectum mori constet.

Præterea à mento oriri dicit. at gallicus affectus à pudendis potiùs incipit, licet ab ore nonnunquam oriatur, & nonnunquam à mammis, vt suo ostendemus loco.

Adde lychenes per totam faciem apparere, oculis tantùm immunibus. descēdentes verò & in colla, pectus ac manus fœdo cutis furfure. at morbus gallicus oculos etiā afficit, nec fœdi furfures ab horū facie dimouentur, ideò gallicus affectus lychene non est. dico autem lychene, de qua mentio fit à Plinio loco præcitato.

Insuper addidit nec sensisse id malū fœminas, aut seruitia plébsq; humilis, verùm fœminæ potissimùm gallico morbo corripiuntur, & seruitia, & plebs humilis, idcirco morbus gallicus nō potest esse lychene.

Lychen osculo transibat in alium, & facili osculo. gallicus verò affectus breui osculo non transibat in alium, sed bene longo osculo ac frequentato in alium transit, igitur morbus gallicus lychen non est.

Denique Plinius de lychene ait, causticis nanq; curabatur, nec nisi vsq; in ossa corpus exustum esset, non rebellante tedio, at gallicus affectus causticis minimè curatur, imò quia nonnulli causticis vtebantur superio-

ribus annis, præsidium dimittere coacti sunt, quia in peius ruebat affectus, vnde experientia ostendit, caustica morbo gallico obesse.

Simpliciter igitur dici non potest morbum gallicum hunc esse morbum, qui Tiberij Claudij Cæsaris tempore fuit, posteà extinctus est: à Græcis lychene vocabatur, à Latinis mentagra. hoc verò morbi genus in medio principatus Tiberij Cæsaris fuit, anno post Christi natiuitatem vigesimoquinto: ab inchoante verò mundo 5224.

Alij arbitrati sunt morbum gallicũ esse morbum illum, qui apud Auicẽnam vocatur Asafati, verum Asafati apud Auicennã est impetigo, malignior tamẽ quàm impetigo sit. veruntamen impetigo non potest esse morbus gallicus, idcirco neque Asafati erit gallicus affectus, Asafati verò impetiginem esse, adeò pulchrè & clarè Leonicenus docet, vt superfluum esse videatur, quid sit, & qualisnam sit morbus, & quomodo idem sit velle edocere, cùm vnusquisq; etiã mediocriter eruditus hoc in Leoniceni libello facilè legere poterit ac intelligere.

Nonnulli dixêre morbum gallicum esse prunam, vel ignem persicũ. at Leonicenus hæc esse nõ posse ostendit, & omnia ad vnguem pertractat: docet enim quid pruna sit, &

fit, & ignis perficus, posteà ostendit morbum gallicum non posse esse prunam, nec ignem perficum, tu Leonicenũ legito, qui etiam suadet non posse esse ignem sacrum, hæc tam diligenter, támque exquisitè pertractat, vt nos ea repetere non sit opus.

Nonnulli recẽtes ita hunc morbum definire tentarunt: Morbus gallicus est mala epidemialis dispositio totius corporis, & humorũ eius, verùm hi aberrant, tum quia non est epidemicus hic morbus, vt in his quæ sequũtur ostendemus: tum etiam quia faciũt hunc morbũ solùm in qualitate peccare, cùm & in solutione cõtinui, & in mala formatione ac deprauata consistat.

Nos verò de huius morbi causa agamus, id est contemplemur quomodo cœperit, & quæ causæ illum primò excitarint. Leonicenus inquit esse morbum epidemicũ, quia passim vagatur per populum.

Verùm hec non est sufficiens causa, quòd epidemicus sit, nisi ex vi vocabuli, videlicet quia vagatur per populum, sed requiritur quòd per populum indifferẽter, & ab aëris temperie proueniat: nõ autem à contagio, & à tali contagio, quod non nisi per coitum recipitur.

At Leonicenus suadère videtur, quòd sit sufficiens causa, cum aëris dispositione, &

cum temperie humida, quæ tunc viget, idcirco ait eo tempore, quo morbus gallicus cœpit, magnam fuisse aquarũ copiam per vniuersam Italiam, Romáq; testis est, quæ prima hoc malũ sensit, cùm Tybris ita intumuerit, vt tota sit facta nauigabilis, Pomponiíq; illius temporis Poëtæ egregij carmina adducit, quę de hac inundatione confecit, & marmore scripta fuêre in publica columna, quæ adhuc etiã nostris tẽporibus extat, quãuis secundam inundationẽ prima maiorem subierint Romani. 1534. sunt verò Pomponij carmina hæc quæ sequuntur:

Tempore Alexandri sexti, Noníq; Decembris
Intumuit Tybris, bis senas circiter vlnas
Insula quæq; domus facta est, mediísq; repente
Circunducta vijs æquabat cymba fenestras.

Huic tetrasticho duo carmina addidit Leonicenus, & hexastichũ fecit. Leoniceni verò carmina sunt hæc duo quæ sequuntur:

Deucalioneo vix tantum tempore tellus
Diluuium passa est, latuit cum tota sub vndis.

Adducit & Leonicenus Blondum historicum qui pestilentiam quandam ob pluuias & fluminum inundationes ortam refert, suadétque multitudınẽ aquarũ aliquid mali semper portendere, & ad illam sequi famem ac pestilentiam, propterea Leonicenus inferendum censet ob aquarum mul-

titud

titudinem morbum gallicum eo tempore fuisse excitatum.

At mirum videretur, quòd toties anteà fuerint cataclysmata,& inundationes vehementisimæ:tamen non extiterit hic morbus, insuper si ab his humiditatibus fuisset genitus necessariũ esset, vt aliis aduentantibus humiditatibus augeretur, aut de nouo prodiret, tamen ab eo tempore quo cœpit, quo inquam tempore fuit vehementissimus, paulatim declinare cœpit, núncque adeò declinauit, ac sese remisit, vt mitissimus dici posit, defluuiũ pilorum tantùm incidere videntur,nonnulliq; quos non pudet videri glabros sponte, nulláque medicamentorum vi sanitati restituũtur,tamen & fuêre particularia cataclysmata nostro tempore,& maximè inundationes,& si vnquàm molestare deberet ob humiditatem præsenti anno 1551. fieri oporteret. quoniã totus annus 1550. humidissimus fuit, & aquæ multæ Ferrariẽse solum occuparunt, tamen in dies mitior euadit hic affectus.

Prætereà humiditates morbos quidẽ excitant, & multos, sed tales vt eodem anno vel sequẽti finire debeant.Si quispiam epidemicas constitutiones ab Hippocrate descriptas contempletur, percipiet quinam morbi ad humiditates sequantur. nam hu-

 miditas

miditas est prauorum morborũ, & prauarum putredinũ causa. quod verò annus ille fuerit humidissimus, quo cœpit morbus gallicus, esto, fateamur, & quòd humiditas tunc fecerit morbum. At cùm preter putredinem alia sint symptomata consideranda, idcirco dicẽdum est alia esse symptomata, quæ à putredine depẽdent, alia quæ ab ipso morbo. Putredo, & quæ à putredine dependent symptomata, ab aëris humiditate fieri possunt, augeri, & cõseruari. sed symptomata illa, quæ à putredine nõ depẽdent, sed potiùs ab ipso morbo, à putredine ortũ non habent, nec ab illa conseruantur. hæc dico, vt aëris humiditatẽ non esse propriã huius morbi causam ostendamus, quod tamen in pluuioso tempore generentur putredines, nulli dubiũ est. Si verò petas, in qua morbi specie sit affectus iste, vt causam faciliùs rimari possimus, quomodo fiat, simpliciter dicendum est gallicũ affectum in nulla esse morbi specie, ex his, quæ ab authoribus numeratę sunt, nec ex excogitatis: quia nullus à seculo præterquam imprӕsentiarũ de hoc morbo locutus est, tot nimirũ habet facies, quot sunt homines, qui illo afficiuntur.

Dicamus ergo morbum gallicum, esse nouũ morbum ab aliquo non descriptũ, nedum cognitũ, nisi nostris his temporibus.

posse

posse verò & nõnunquam nouos fieri morbos, planissimum est, si quis historicos legerit authores. nam morbos nouos genitos esse plerunq; testantur, qui neque priùs fuerant visi, neq; excogitati. deinceps verò iidem morbi obliterati sunt, ac delituêre, fortè huius ratione potest dici epidemicus morbus, nõ quia delituerit tam citò, vt epidemici communiter delitescere solent, sed quia nunc delitescit, & in nihilum resoluetur, cùm per aliquod temporis spatium vexauerit. fieri verò quandoq; nouos morbos Plinius præcitato loco ostẽdit, videlicet primo capite 26. libri de naturali historia, vt fuit lychene in Plinij significato. nõ autem in communi apud antiquos significatos.

Morbos autem nouos ob aliquam prauam aëris qualitatem esse ortos, nulli dubium esse debet. illa verò aëris qualitas peior est quo ad corruptionem, cùm humiditatem sequitur & caliditatẽ, quàm quando siccitatẽ, verũtamen si in siccitatibus cõtingant morbi, quo ad acutiem sunt vehementiores, & in febre caliditas ardẽrior est, idcirco cùm morbi oriuntur noui, magnas vt plurimùm humiditates sequũtur, & in præteritum secuti sunt. nã & magnę ad illas sequuntur putredines, vt in epidemiis Hippocratis planissimè patet, quoniam vt pluri-

mũ morbi ille epidemici fuêre in humiditatibus vel post humiditates. Nouorũ igitur morborũ vt plurimùm ambientis aëris humiditas causa est, & si petas vnde sit hęc humiditas, hoc est, vnde aër illã cõtraxerit: Dicẽdũ à multis pluuiis & à multis fluminum inundationibus. si verò iterum petas, vnde pluuię ortum habuerint, necessarium est ad cœlum vsq; ascẽdere, & fateri cum Aristotele superiora corpora hæc inferiora regere, in totis, scilicet qualitatibus. Hinc nõ ab re ab Astronomis scriptum est, cœlestes influxus concurrere: quoniã res hæ inferiores eodẽ modo procederent, nisi à superiori causa hoc & illo modo prosequi cogerẽtur. Epidemici ergo morbi, vt plurimùm ab humiditate generantur, dico vt plurimùm, quia & nonnunquã à siccitate fiunt, vt Anglicus sudor superioribus annis in Britãnia, qui hoc anno 1551. qui fuit siccissimus, adeò Flandros vexauit, vt multa hominum millia desiderari fecerit, núncq; dũ hæc scribo, adhuc viget, decimoquinto, scilicet Septembris die, & morbi etiã noui vt plurimùm ab humiditate ortum habẽt. humiditas verò in aëre imbibitur, vel ob pluuias, vel ob inũdationes, vel ob vtrunq; simul, adde et ad multas niues idẽ sequi. magnę verò pluuię, & magnę niues, nõ fiũt, ni-

si mul

ſi multę humidę materię attrahãtur, & ab aſtris, vel cœli motu agitẽtur, & aquarum abũdãtiã, vel humiditatẽ faciãt, vnde aſtra neceſſariò cõcurrunt ad ſuperfluam in aëre humiditatẽ, ex qua humiditate cũ aliis occaſionibus, morbi cõtingunt. fateor igitur in illo principio, cùm gallicus morbus inchoauit, magnas fuiſſe humiditates, magnáſq; inũdationes, & quòd ad eiuſcemodi humiditates ſequutæ ſint putredines, ad quas morbus gallicus ſit cõſecutus, nõ quidẽ ſpõte, ſed adueniẽte cõfrictione per mulieris vergen, vnde in gallorũ caſtris 1485. ſcortũ aderat nobiliſsimũ ac pulcherrimũ, in vteri ore putrefactum gerẽs abſceſſum. Viri qui cũ illa coibãt, adiuuãte etiã humiditate ac putredine, dum mẽbra virilia per vteri collũ perfricabant, ob loci etiã putredinẽ in eorũ virilibus mẽbris prauã quãdã affectionẽ cõtrahebãt, qua exulcerabantur, & per penẽ (molliſsimũ mẽbrũ) praua quędã qualitas ad emũctoria aſcendebat, & ad adenoſas inguinum partes ibíq; bubones excitabãt, natura nimirũ vt praue qualitati venenoſę obuiaret, materiã illuc trãſmittebat, quę & ipſa inficiebatur, & bubones excitabat, irrepebat deinde praua illa qualitas ad iecur, & ſanguinẽ cõmaculabat. in aliquib' hic ſanguis, qui pro parte ad nutriẽ

dum caput deferrebatur, caput ipsum inficiebat, & si natura fortis illũ ad circũferẽtiã expelleret, crustæ inducebãtur, sin minus, dolores vehemẽtes, & quãdoq; vtrũq;, & si hæc infecta materia ad iuncturas defferebatur, vehementes in ipsis dolores excitabat, quãdoq; tumores duri inducebantur. in his verò qui plethora afficiebantur, vel sanguine abũdabant, ac bile, per totũ corpus pustulæ crustæ've prodibant. paucæ verò erãt pustulæ in atrabilariis hominibus, & qui plethora carebãt, verùm in his præduri tumores fiebãt, hæc lues vnum primò infecit hominem, posteà duos, & tres, & centũ, quia illa erat publica meretrix & pulcherrima, & vt procax est humana natura in coitũ, multæ mulieres cũ his vitiatis viris coëuntes, lue ista infectæ sunt, quã deinde aliis viris sunt impartitæ, vt deniq; lues ꝑ totã Italiã sparsa sit, & per Gallias, & breuibus per vniuersam Europam. audiui verò & nũc esse in summo vigore, in Asia, & iã in Africa pullulare, de India nihil loquor, cũ sit ferè huic regioni peculiaris eiusce modi affectus.

Nota verò præter humiditatis putredinem, loca, in quę ingrediebãtur priapi cum cõfrictione, tertiã quandã qualitatem cõcitasse, vt ita dicam venenosam, quæ est gallici affectus venenũ, & est qualitas secunda à pri

à prima dependens:ſicut etiam in epidemi cis morbis præter morbi genus,in quo con tinetur,adeſt praua qualitas veneneſa,quæ ex primis qualitatibus non eſt, & ſi quis in morbo gallico peteret,quid ſit hęc veneno-ſitas,dicimus prauã eſſe talis generis affe-ctionẽ,quæ nomen non habet & à nullo eſt definita.dico prauã huius morbi affectio-nẽ qui excitatus eſt,tum à praua aëris qualitate,tum à frictione in loco mulieris ca-uernoſo,in quo praua adſit affectio,& mor bus eſt inter cõtagioſos numerandus. Hæc quæ retuli,ſunt de primo,qui in hunc incidit affectũ.at de aliis qui illũ recipiunt,per contagium ſatis eſt affecta mulier.aër verò nihil efficit,quoniam & in temperatiſsimo aëre,& in temperatiſsima cõſtitutione hic morbus etiam per contagiũ recipitur, éſtq; talis morbus,vt paulatim per totum cor-pus irrepat,totúmque malè afficiat.

Aliqui attribuêre huius morbi cauſam Saturno:tũc enim quãdo ortus eſt, arietem ingrediebatur cũ aliis cœli diſpoſitionib⁹.

Nos verò nõ magis Saturno, quàm aliis planetis hoc attribuimus, quia cœleſtia tri pliciter agunt,motu,lumine,& influentia, Saturnus eſſe potuit qui peſsimus iudica-tur planeta,potuere eſſe & alij ſimul,vnum eſt quòd per influentiam,lumen,& motum fuit

fuit malè dispositus aër, à corporibus cœlestibus, posteà particulari aduenientc causa, quæ fuit confrictio militis gallici cũ Thaide, quæ pudenda habebat malè affecta, hoc morbi genus excitatum est, quod contagiosam naturam habet. Vnde verò hoc recipiat, vt cõtagiosus sit, ignoratur, nisi quod est ex propria huius morbi natura.

Aliqui huius morbi causam in Deum referunt, qui hũc miserit morbũ, quoniam vult homines luxuriȩ peccatũ euitare: propterea eiuscemodi discrimina in coitu imposuit, vnde nonnulli hunc morbũ diuinũ appellarunt, alij saturninum, illi inquam, qui à Saturno excitatũ volunt. Dicunt igitur hoc esse diuinum iudicium quòd de luxuria vlciscitur. Veruntamen eiusmodi ratio in vnoquoque morbo esse potest, qui à luxuria depẽdet, & qui ob illã oritur, propterea hi omnes erũt diuini, & cur si Deus in luxuriam inuectus est, in fœneratores inuectus non est, in grassatores, in latrones, in blasphemas, in homicidas, qui seuiora mala perperrant, quàm qui coitu vtuntur, quàm si solutus cũ soluta iũgatur. nã Venerẽ exercere vnicuiq; naturale est. hanc verò vel illã sibi deligere, est cõsilio & præcepto factũ. hominẽ verò interficere, grassari furari, blasphemare, sunt à toto genere præter natur

naturam: siq; Deo tantùm displiceret, vt homines Venere vterentur, posset ilico ab ipsis tãtiginem auferre,& nullus inueniretur,qui Venere vti vellet,dic insuper,pueri quibus cõtingit in aluo materno affectus gallicus, quod mali perpetrati sunt,& qua luxuria sunt vsi?cum Hippocrate igitur in libello de sacro morbo dicamus,nõ magis sacrum esse hunc morbum. quàm alij sint.

At ambigere posses, quia si cœlestium corporum motus,influentia, & lumẽ fuère huius affectus causa,necessariũ est, vt aliâs etiam fuerit,& aliâs futurus sit.verũtamen ego non ibo inficias, quandoque fuisse, & aliâs futurum esse,tamẽ nullus est author, qui de eo pertractauerit, nullus est historicus, apud quẽ sit ipsius facta mẽtio,fatẽdum prætereà est,quòd & aliâs in futurum excitabitur. quando autem hoc futurum sit, ignotum est, sicuti Aristoteles in libris de Cœlo dicit, quòd infinities sunt mutatę & extinctę eædẽ opiniones,& si infinitũ sit tempus(vt Aristoteles fatetur)tam à parte antè,quàm à parte pòst,hic morbus infinities fuit, & infinities etiã excitabitur, hæc omnia cõcedẽda sunt, quæ ad curationem nihil faciũt.si verò vt nos Christiani putamus, mundus ortum habuerit à sex millibus sexcẽtis quinquagintaduobus annis ci

trà

trà, dici posset nũquam fuisse affectũ gallicũ, sed nostro hoc tẽpore primùm prodiisse, cùm priùs nõ fuerit ampliùs visus, tamẽ & hoc noui in mulieribus sanis ac bene dispositis cõtingere, cùm illis menses profluunt, si quis cum eisdẽ Venere vtatur, pustulas supra penem incidere, & plerunque excoriari, hoc tamen in omnibus nõ cõtingit, sed in illis solùm, quæ menses habent acriores, & viri, qui cum his coëunt, virile mẽbrum valde molle habuerint, sed huius generis pustulæ ob hanc occasionem natæ, breui sanitati instituuntur, ex solo ieiuni hominis sputo, cùm mulier non est affecta morbo gallico: secus esset, si eo affecta esset.

Ex his quæ dicta sunt quispiam petere posset, per quas partes per contagium gallicus affectus recipiatur, respondẽdum est per molliores partes recipi, mulieres etenim illum recipiunt, per os, per mammas, per vterum, & per anum, vt si vir morbo gallico affectus cum muliere coëat in illa perfrictione, qua vteri collum perfricatur, incalescit hęc pars vna & rarescit, vnde venenosam illã impreßionẽ facilè recipit, ita & semẽ quòd affectũ est calidũ exiens, in locũ calidũ ob frictionẽ rarefactũ facilè imprimit prauã illã qualitatẽ in talẽ locum, itaq; mulier gallico morbo corripitur, è contrario, si

rio, si mulier sit morbo gallico affecta, vir cõtagium recipit, primùm in penis extrema parte, & in cole, ac præputio, quia per vteri collum fricãdo incalescit, & rarescit, affectionémq; facilè recipit, quæ etiam ab agẽte facilè datur, quia ob frictionem iam dispositum est, & ad immittendũ rarefactũ, nonnunquã tamen haud recipi cõtingit, tũ ob humorũ integritatẽ, qui ad recipiẽdum apti minimè sunt, tum ob breuem in loco morã. nã ad actionẽ requiruntur agens, & patiẽs, disposita in debita distãtia; & tẽpus, quod satis sit ad actionem imprimendam. contingit verò quandoque, vt virile mẽbrũ nõ sit malè affectum, neq; mulieris vterus, sed in muliere ab ore cœperit, vel à mãmis, vel ab ano, tunc vir non tam citò recipiet à muliere hunc affectum, cùm veneream rem cum illa exercet, tamen deniq; contagium recipiet. mulier verò citius recepit, quàm vir, quia venenosum semẽ in sui vteri gremiũ recipit. à viro autẽ mulieris semẽ non recipitur, licet eo madescat, propterea mulier faciliùs recipit, quãdo vir nõ habuit primò penẽ affectũ, tamẽ sit affectus, quàm faciat vir quãdo mulier primò affectũ vterũ. Dominus Orobonus de Orobonis nobilis Ferrariensis, vxorem habet honestissimam, quę affectum gallicum per mãmas recep

recepit, vir tamen eius illam frequētiſsimè cognouit, tamen nunquam affectum recepit. per oſcula verò facilè recipitur hic affectus, quoniam vibratio illa, & linguarum conflictus caliditatem auget, linguæq; rareſcunt, quæ ſunt etiam molliores carnes, & quæ facilè impreſsiones recipiunt, ſaliua inſuper prauam affectionem augente, & hi qui affectum gallicum per os recipiunt, exulcerationem in faucibus, ac palato contrahunt. Et quandoq; pars illa putreſcit, & ad nares peruenit, & quod bibitur vinum, per nares exit, nonnulliſque naſus vlceratur, ac decidit, & in lingua puſtulæ fiunt, hoc eſt primum indicium, quod apparet, cùm per os contagium accipitur, puſtulæ primò in lingua apparent, quæ taroli vocātur, poſteà fauces malè afficiuntur, & palatum, deinde caput, denique totum corpus.

Per mammas contagium recipitur, quia puer exugendo, & attrahendo mammam calefacit, ipſiúſque os incaleſcit ac rareſcit, vt facilè ſumere poſsit ex muliere contagium, hócq; exugit lac, quod praue affectū eſt, è contrario ſi infans ſit, qui affectum habeat, mammam exugendo illam rarefacit, & facilè recipit à puero contagium. Vt Domini Oroboni vxori contingit. hæc enim vtero gerebat, & ad ſeptimum vſq; mēſem peruen

peruenerat,nutricem conduxerat, quæ nasciturum fœtum nutricaret;cui obierat infans,quem lactabat,ob hoc ex berophotrophio infantem accepere,qui gallico affectu erat imbutus. illũ enim ab vtero materno asportauerat,paupercula hęc nutrix ab hoc infante affectum recepit,interim vxor Domini Oroboni peperit, & nutrix remisso ad berophotrophiũ infante, filium Domini Oroboni nutrire cœpit. receperat verò in mamma contagium, inde ad octo dies nõ poterat nutrix ob affectum in mamma lac infanti præbere, Mater nutricis vices suppleuit,interim dum nutrix ipsa curabatur, sed non multò pòst, & mater à puero contagium accepit,fuitq; sæuissimus morbus,sed deniq; post multos labores sanitati restituta est,& multos peperit filios.

Per anum huius affectus cõtagium recipitur ex cõfrictione illa calefaciente,& rarefaciente,vnde ab ano peni præbetur,& à pene ano,& cùm hoc fieri nõ possit, nisi ex cõcubitu pręter naturam;idcirco hoc videtur diuinum in his,qui per hanc viam sumpsére,cõtagium, quòd affectus hic gallicus semper sæuissimus est, ob vindictam, quã sumit Deus de hoc nefando scelere, quãuis dici possit,magis imprimi ob loci arctitudinẽ, tamẽ vt ab eo nefando scelere homi-

K nes

nes deterreamus, dicēdū est esse Dei omnipotentis iudicium, quòd pro meritis illos ita tractat, & longè vehemētiorē morbum efficit, cùm per talem locum contagiū recipitur. Cùm verò in mulieribus sint quatuor viæ recipiēdi huius morbi cōtagium, vterus, os, anus, mammæ in viris, vnde sunt tres penis, os, anus. petes verò, nū per alias carnis porositates recipi possit, vt si quispiam cum affecto morbo gallico ederit, & in eodem vase bibat, ac cum eo dormiat, nunquid possit hunc affectum recipere? Dicimus impræsentiarum, quantum sit de re ipsa, huius possibilitatem non negādam. at addendum esse ad hoc vsq; tempus, nō esse visum, neq; cognitum, quòd quispiam nisi per coitum, vel osculum, vel per mammas hunc morbum receperit, quātum in me sit cum eo haud cubarem, qui scabie gallica affectus esset, neq; in eodem poculo biberē, aut in eadem ederem lance, neq; eadem vterer mappula ad extergēda labia, tamē nunquam aliquē noui, qui morbum hoc modo susceperit, per solam scilicet conuersationem, neque quempiam audiui, qui id viderit, verūtamen hoc obseruaui, si hi qui cum his versantur, & potissimùm cubant, in scabiem incidant, scabies illa curatu difficilima est, hoc vidi & obseruaui, vt ferè videatur

tur aliquid maligni ex mora, quam habet cum affecto, contraxisse. Consobrinus quidam meus puer, matrem habebat gallicò affectu correptam, & cum ea cubabat, quãdoq; in scabiem incidit, quæ sanitati restitui nõ poterat, & circa crura crustas habuit, & tubercula, quæ depelli non poterant, sed diu in illis perseuerarũt, tunc eram puer & coniectatus sum illud contigisse, ob morã, quam trahebat cũ matre praue affecta. non vidi autem gallicum affectum per hanc cõuersationem vnquam esse receptum, hoc tamen vidi, quod dixi, morbos in illis fieri vehementiores, idcirco laudarem vt euitarẽtur, vnde per porositates extrinsecas aliorum membrorum preter membra dicta recipi posse non videtur, quoniam hæc praua affectio confrictione indiget, & vehementi caloris excitatione, partium apertione, & petes si manus cũ manu fricaretur, aut venter cum ventre, num per hunc modũ recipi posset? Respondemus, non esse negãdum, quòd recipi posit, cùm suapte natura sit morbus contagiosus, sed difficilius est, & non visum anteà, neque partes enumeratæ molles sunt: quales illæ, per quas recipit.

Cùm morbi omnes peculiarem soleant habere humorem, cui primo inhærent, vt phrenitis bilem, lethargus pituitã, insania

atram bilem, & ita per alios discurrendo morbos, hinc quispiam de morbo gallico petet, quinā sit ipsius proprius humor. respondendum est, quādo in initio recipitur affectus nullum habere propriū humorem, sed in illo esse humore, qui in illius corpore qui affectus est, abundat, vnde si biliosus natura ægrotās sit, affectus gallicus in initio biliosus est, si sit pituitosus, morbus est pituitosus, si atrabilaris, atrabilaris erit, si sanguineus sit, affectū sanguineū esse oportet. nam illi innititur humori, qui in corpore dominatur, tamē processu ipsis atrabilaris euadit, & pituita abundat, vel sit quia morbus qui dolorē incutit, multa inducit fastidia, vt mēte quiescere nō posit, sed ob cogitationem atra bilis generetur: vel sit quia morbi natura sit talis, vt atram bilem inducat, & vnamquanq; tēperiem in atram bilē vertat, vel sit qualitas illa praua, quicquid dicatur, ad rē ipsam nihil facere videbitur. At id solùm dicamus in ipsis processu omnes gallico morbo affectos atrabilares euadere, in aliquo videtis in initio crustas adesse latas, coloris lutei, quæ bilem præseferunt, in processu verò nigræ euadunt, in aliquibus sunt rubræ, in aliis albæ, in aliis nigræ, in aliis diuersis coloribus mistæ, vt sunt & ipsi misti humores, pu
stula

ſtularum etenim colores,& cruſtarum,peccantis humoris genus oſtẽdunt. Hæc igitur cõcluſio ſit,in initio eſſe ſecundum tẽperiẽ, & humorẽ genus,qui illo , qui affectus eſt, abundat, in proceſſu verò omnes atrabilares euadunt,& pituita etiã abundant,mirè ſanguineos vidi ob gallicũ morbum atrabilares eſſe affectos . initium verò curationis ab illius humoris euacuatione incipere debet , qui in hoc ægrotante peccat , vt ſuo edocebimus loco.

At dices , cùm morbus gallicus ſit quæpiam venenoſa qualitas , & vnaquæq; qualitas per contrariam curetur qualitatẽ,quæ erit qualitas qualitati morbi gallici oppoſita? Dicimus cùm in gallico affectu duo ſint,vnum eſt humor cui innititur hęc affectio , alterum qualitas ipſa venenoſa , quæ hunc morbum in ſpecie collocat. Primum quod eſt humores , ita curandum eſt , illos euacuando,& alterando,ac illa adhibendo, quæ humoris qualitati contraria ſunt.

At hæc ſecunda gallici affectus qualitas, qualitate ſibi oppoſita remoueri debet. Verùm hæc qualitas,nõ eſt calidum neq; frigidum,neq; humidum,neque ſiccum,neq; eſt albedo,neque nigredo,neq; dulcedo , neq; amaritudo,ſed eſt qualitas quædã innominata , quæ omnino oppoſitam habet inno-

minatam qualitatem. At dices, si est innominata, igitur est incognita, dicimus consequentiam non valere: cùm multa sint innominata quæ tamen incognita non sunt, nisi vt nomine carent. At verò notas esse qualitates, quæ gallici morbi qualitati aduersantur, ex sanitate, quæ inducitur planũ est, nam nõ induceretur, nisi rerũ quæ adhibentur qualitates, morbi gallici qualitatibus essent opposite, quia omnis curatio per contrarium fit. experientia verò fuit, quæ medicamentum ostendit qualitati morbi gallici, qualitatem oppositam habẽs, vnde experientia compertum est, hunc affectum ex decocto indici ligni remoueri, hoc autẽ non facit quia calidum, cùm multa habeantur calidiora, neq; quia siccum, cùm multa adsint ficciora, quę tamẽ hoc minimè pręstant, sed fit ob quandam innominatã qualitatem, quæ per experientiam inuenta est, morbi gallici qualitati aduersari, vt pestilenti morbo etiam contingit, si cum febre sit biliosissima Theriaca sanatur, non quia frigida sit, sed quia venenosæ qualitati aduersatur, tamen ratione febris à medico frigida etiam adhibentur, ac Theriacæ commiscentur, vnde Theriaca qualitate sua pestilentiæ aduersatur, & non quia calidam, neq; quia aliquam habeat sensibus notam

qualit

qualitatem, ſed quia innominatam qualitatem habet, quæ peſtilentis morbi venenoſitati aduerſatur. Et ſi petas, quæ nam ſit eiuſcemodi morbi gallici qualitas. Dicimus oculis oſtendi non poſſe, ſed nonnulli oſtenduntur effectus, qui illam præſentem eſſe monent, vt ſunt cruſtæ, tumores, dolores, pallores, & alia multa quæ ad gallicum morbum ſequuntur, ſicuti nec multæ aliæ ſecundæ qualitates poſſunt vel oculis videri, vel aliis ſenſibus percipi, ſed per aliquos effectus percipiuntur, vt eſt peſtilentis morbi qualitas, quæ eſt venenoſitas, ob maximas cognoſcitur inquietudines, perturbationes, & mortes.

Multi gallicum affectum hoc modo definire conati ſunt, eſſe prauam epidemialem diſpoſitionem in corporis membris, præcipuè in hepate, & venis, & eorum humoribus, ex qua veluti ſymptomata dolores ſequuntur, & per vniuerſum corpus puſtulæ. Verũtamen eiuſcemodi definitio potuit fortè in huius morbi initio fieri, cùm ſemper dolores, & puſtulæ ſimul aderant, & nihil aliud. Impræſentiarum verò, vbi adſunt præduri tumores, vbi pilorum defluuium, vbi vnguium caſus, vbi dentium atque oculorum amiſsio, eſt imperfecta definitio. non conuenit inſuper quia

vult & dolores, & pustulas per vniuersum corpus semper adesse, cùm posint esse pustulæ absque doloribus, & dolores absque pustulis,& plerunque pustulæ vnam solam corporis partem vexant,vt caput,& non aliam:dolores nõnunquã in capite tantùm sunt,& non in alia parte,quandoq; neq; dolores adsunt,neq; pustulæ,cùm simpliciter pili decidunt,in quo casu plerunq; neq; dolores adsunt,neq; pustulæ,fortè verò quãdo in initio cœpit in bello Neapolitano pustulæ simul aderant,& dolores,& hoc per vniuersum corpus,nunc verò res haud ita se habet,sed octo distincti modi reperiuntur,& compositæ complicationes ducentæ & trigintaquatuor,si quis rectè computabit.

Si verò gallicum morbum nos definire tentaremus, in genere potiùs describeremus,cùm sit valde multiplex,quàm vera aliqua definitione explicaremus, vt dicendo, esse affectum multiplicem,modò qualitate afficientem,modò in cõpositione,modò in solutione cõtinui,modò cũ doloribus,modò sine doloribus,modò cum crustis,modò sine crustis,modò cũ tumoribus duris,modò sine his,modò cũ defluuio pilorũ,modò sine illo,modò cum dentiũ defluuio,modò sine illo,modò cum vnguiũ casu,modò sine illo, modò cum oculorũ amisione, modò sine

ſine hac amiſsione, modò cum gonorrhœa, modò ſine gonorrhœa, modò cũ omnibus, modò cum aliquibus, vt ſuperiùs ducentæ trigintaquatuor diſtinctæ ſunt ſpecies, contempleris quomodo poſsit vna forma, & vna definitione muniri tam diuerſus, támque varius morbus, & tot habens diuerſitates, idcirco ſatis eſſe arbitror haberi quid nominis de gallico affectu, cùm quid rei, verè haberi non poſsit.

De his impræſentiarum agendum eſt ſignis, quæ oſtẽdunt hunc tam multiplicem affectum eſſe hunc vocatum gallicũ. Cùm quempiam videbis, qui cum meretricula muliere veneream rem exercuerit, & circa præputiũ vel penis glandem paruas habeat puſtulas corrodentes, & inguina intumeſcunt, indiciũ eſt hunc recepiſſe cõtagium, nã puſtulæ illæ in glande corrodentes, quæ taroli vocãtur, indicia ſunt receptionis contagij, irrepit deinde paulatim morbus (niſi prouideatur) & totũ inficit corpus, primò inguina petens & bubones inducẽs, poſteà in iecur irrepens, denique in cor & caput, & breuiter per totum dilatatur corpus.

Cùm aliquẽ videbis, qui poſtquam cum impudicis mulieribus cubuerit in gonorrhœam incidat, etiam ſine vlcere in pene, & ſine bubonibus (quia & cũ his eſſe poteſt)

& adhibitis præsidiis minimè curetur, iudica hũc affectum esse morbum gallicum. Cùm quispiã cum impudica muliere rem veneream habuerit, & pustulas in ore incidat, & in faucibus ac gutture exulceratio fiat, & haud facilè curari possit, sed abire videatur, posteà reuertatur, indicium est hũc esse morbo gallico affectum.

Si quispiam puer à turpissimo in moribus homine fuerit subagitatus, & illi in ano & circa anum pustulæ cõtingant, quæ facilè remoueri non possint, sed potiùs vsq; ad oschreum dilatentur, & extendantur, morbum gallicum esse iudicato.

Si infans lac exugens circa os pustulas contrahat, quæ extranei coloris sint, nec curari facilè valeant, iudica hunc morbi gallici contagium à nutrice recepisse.

E contrario, si infans à berophotrophio receptus, pustulas per corpus habeat, sitque prauè affectus, & nutrix in mammis, ac papillis, pustulas incidat, quæ facilè curari nõ possint, iudica nutricem hãc ab infante recepisse cõtagium. Capitis grauitas cum dolore, qui ad humeros vsque extendatur, vt ille brachia eleuare non possit, neque sibi caput detegere, neq; quandoq; bolum sibi in os immittere, vel vini cyathum suis manibus apprehendere, hoc est gallici affectus

indi

indicium. Cùm capitis dolores, humerorum, brachiorum, & reliquarum corporis venenosarum partium vesperi fiant vehementiores, vsque ad dimidium ferè noctis, posteà dolores remitti incipiant, indicium est esse dolores ex gallico affectu, potissimùm quando multis adhibitis præsidiis, obliterari non potuerunt.

At quispiam petere posset, cur potiùs noctu, quàm interdiu vexent hi dolores. Nõnulli causam reddunt, quia humores noctu augentur. verùm æquè augentur interdiu: nam sicut vna cibatio in nocte coquitur, ita vna coquitur in die, idcirco par ratio est cremẽti humorum tam in nocte, quàm in die. Dicẽdum potiùs est, noctu dolores augeri, quia hoc tempore humiditates mouentur, & nox ipsa humida præcipitat cœlo, humores verò ab humiditate extrinseca commouentur, augentur, & agitantur: tum etiam, quia noctu naturalis calor ad intrinsecas retrahitur partes, idcirco humores cõmouet, qui commoti dolores augent. Adde materias morbum gallicum facientes, vt plurimùm esse frigidas, vel si in principio frigidæ non sint, processu frigidæ euadunt.

Cùm in aliquo videbis crustas circa frontem pullulare luteas, siue nigras, siue albicantes, siue mistas, quæ illum deforment,

galli

gallicum affectũ habere iudicato: nam hæ crustæ humorum ratione sunt coloratæ. Si verò petas, quomodo discernantur: respondemus, si crustæ sint liuidę, & hi acuto capitis dolore deprehensi sint à bile esse, ne dubitato, tum ob crustarũ colorẽ, tum ob doloris capitis vehemẽtiã, & hæ crustæ biliosæ, vt plurimùm in pyramidis formam exacuuntur. Si verò crustæ hæ dealbescant, & latæ sint, capitisq; dolor obtusus videatur, à pituita esse fatendum est. Ab atra bile verò contingent, si nigræ apparcãt, & asperæ, & dolor sit vehemens. At si dolor mitior sit, crustæ verò subrubræ sint, à sanguine esse iudicari debet. Cùm verò sunt variæ & diuersorum colorum, à diuersis gignũtur humoribus, tu verò diuersitatẽ & humorũ diuersitatem, ex colorũ diuersitate deprehendes, quia si color niger sit & luteus, à flaua bile & atrabile crustas cõfectas esse iudicabis: si albicãs & luteus, à pituita & à bile. Si subruber & luteus à sanguine & bile, & ita de aliis complicationibus dicendum est.

Si à quopiam videas capillos decidere, & barbam, & potissimùm supercilia, hunc morbo gallico affectum esse iudicato. Intelligendum verò est, modò hęc nõ sequantur ad aliquem magnum morbum, & præsertim cùm scitur hunc Venere, & cum meretric

retriculis esse vsum.

Idem iudicium de dentibus facito, de vngulis, & de oculis, nam impræsentiarum in his solis quandoq; est partibus hic affectus.

Ex pulsibus difficulter cognoscitur gallica lues, imò necesse est, vt variet secũdum humorum variationem, & vt dolores intensi sunt, ac remissi, in intensioribus enim magis frequens est, & velox, sed imbecillus: tamẽ cùm febre plerunque careant, neque etiam habent certam rationem ex pulsibus. Vnde simpliciter dicendum est, horum pulsus certum iudicium non præbere, quòd sit affectus gallicus.

Neque certum faciendum est ex vrinis iudicium, quia vrinæ humorũ ratione variæ sunt, & prætereà dolor ac reliqua symptomata vrinarum variationem faciũt, tamen si quæ vrinæ sunt ac lue affectis propriæ, sunt vrinæ crudæ, albæ, absque hypostasi, vel cum modica hypostasi: quia materia quæ per vrinam exire deberet, & hypostasim facere, ad iuncturas tendit, ad pustulas, ad caput, & ad alias partes.

Ex sputis ac similibus tuta nõ habentur gallici affectus signa, neque propria sunt ipsius signa: nisi intelligeremus, quòd sputa de affectu in faucibus iudicare possent, quia quãdoq; ephelcides, id est, crustæ expuũtur, quod

quod indicium est, exulcerationem adesse.

Qui colorem viuidum habere cõsueuerunt,& floridum,posteà pallidus efficiatur, & luteus,& macilentus,qui aliôqui erat plenus,& ita diu perseueret,neque aliquo alio affectu laboret, in morbum gallicũ hũc incidisse arbitrandum est, solet enim eiuscemodi morbus colorẽ maximè immutare, & liuidum,pallidum,ac luteum reddere.

PROGNOSTICA.

In gallico affectu crustæ & pustulæ sunt minùs malæ, quàm dolores: nam per crustas, & pustulas prauæ materiæ corpus exeunt,quæ aliôqui illud praue efficerent.

Dolores gallici qui cum crustis sunt, ac pustulis, (nam quandoque cum his fiunt) mitiores sunt,quàm dolores absq; crustis.

Dolores cũ duris tumorib. sunt vehemẽtes,sed minùs mali,q̃ dolores absq; vllo tumore:nam tumor hic aperiri põt,at si nihil adsit tumoris, difficilius est negotiari.

Omnium morbi gallici modorum minus malus est pilorum amisſio, sed hominem tantum derisui reddit.

Lentæ febres,ac longæ, cum morbo gallico futuram hecticam minimè significãt. infinitos ferè vidi, qui in tales incidêre febres, & in vrinis pinguitudo innatãs videbatur,tamen hectici haud euasere,imò gallico

lico affectu curato, & etiam per existentia, febris ipsa vnà curata est, ac abiit.

Gallicus morbus raros interficit, tamen interficere potest, & nõnunquã id facit, sed tũc potissimè est, quãdo pręter gallicũ affectum, ægrotantes se regere noluerint, & inordinatiore victu vtũtur, vt mors potiùs ad eorum errata sequatur, quàm ad morbum.

Gallicus affectus homines semper imbecillos reddit, & qui facilè in alia morborum genera incidant.

Morbo gallico affectus, si in sanitatem restituatur, & sibi digitũ, vel aliquam corporis partem leuiter incîdat, per longum temporis spatium sanitati non restituitur. nam membra prauam quãdam qualitatem amittunt, vt cùm discontinuantur, in continuationem difficulter reduci possint.

Gallica lues recẽter inducta, facilè curari potest, idcirco cùm primùm ægrotũs se tali morbo correptũ perceperit, ilico se curari iubeat. Si verò antiquior sit, difficiliùs curatur, imò ex mora tantùm intendi posset, vt curationem nunquam admitteret.

Pustulę faciliùs curãtur, q̃ dolores, & pręduri tumores difficiliùs curãtur, q̃ pustulæ.

Qui raucam vocẽ habent ac perseuerantem cũ faciei pallore inusitato, tibi de affectu gallico suspecti sint, & per os recepisse

contag

contagium indicium eſt,quanquam poſſet & illuc per alias vias irrepiſſe.

Atrabilares ad affectũ gallicũ magis parati ſunt,quàm cætera hominũ tẽperies.nã & omnes gallico morbo affecti,deniq; atrabilares euadũt,& atrabilares per aduſtionẽ illi potiſsimùm ſunt, qui facilè hũc morbũ incidunt,hoc verò intelligẽdum eſt ratione humoris,nõ autẽ ratione ſoliditatis carnis. nã hoc ſecus eſt, caro etenim atrabilariorũ cùm ſit arida & denſa,difficiliùs recipit cõtagiũ: at atrabilares humores faciliùs recipiunt ob ſymbolũ quoddam ægritudinis. Sunt ergo humorũ ratione ad hunc affectũ magis parati atrabilares, in ſecundo loco ſunt bilioſi, in tertio ſanguinei, in quarto pituitoſi, quãuis omnes in proceſſu atrabilares euadunt, & pituita inſuper abundent.

Raræ texturæ homines faciliùs incidunt in hũc affectũ,quàm nõ raræ texturæ, vnde qui ſcabiẽ facilè, & morbos cõtagioſos recipiũt,facilè etiã luẽ gallicã recipere poſſunt.

Qui prauis humoribus repleti ſunt,faciliùs, & citius in hunc affectum incidunt, quàm qui probos habent humores.

Qui inordinato victus genere vtuntur, & potiſsimùm ſi atrabilariis veſcantur cibis,in hunc affectũ faciliùs incidunt, quàm qui ſecus faciunt,& probo victu vtuntur.

Iuuenes.

Iuuenes & pueri faciliùs ab hoc affectu liberantur, quàm senes, & qui in aliis ætatibus sunt.

Qui tota nocte cum meretricula cubauerit, in hunc affectũ faciliùs incidit, quàm qui interdiu rem veneream exercuerit, & subitò recesserit.

Facillimè omnium illi in morbum gallicum incidunt, qui primò eo fuêre correpti, postea sanitati restituti, iterum contagium recipiunt, nam relicta est (etiam si sit sanus) qualitas quædam praua, quæ cum lue gallica symbolum habet.

In his edisserendis prognosticis non est opus vel Galeni vel alterius antiqui sententias quærere, quia nouus est morbus citra septuagintaquatuor annos ortus, quem antiquiores illi non cognouere autores, neque aliquem de eo priùs scribentem legêre autorem.

Qui verò solo gallici morbi modo affectus est, faciliùs curatur, quàm qui multis afficitur morbis, & ita secundum cõplicationem faciliùs & difficiliùs curatur. at verò opus est, vt omnia semper æqualiter intelligantur. nam si quispiã solis doloribus affligeretur, sed vehementioribus, alter verò crustas remissas haberet, & remissum dolorem, hic qui habet duo hæc remissa, faci-

liùs curabitur (licet duo ſint) quàm ille, qui habet ſolos inteſos dolores. Si verò æqualia eſſent, ſemper faciliùs is curatur, qui vnũ ſolùm modũ habet, quàm qui plures, & quãtò plures ſunt, tantò difficiliùs curabitur.

Qui in pilorum caſum incidunt, in ridiculum morbũ incidunt, & illi hominibus deriſui ſunt, qui hoc affectu ſunt deprehẽſi. At quibus dentes, ac vngues decidunt, in deriſum quidem veniunt, ſed miſericordia iunctum, at qui oculos amittunt, miſericordia ſolùm ac pietate digni ſunt.

Quiſpiam verò dubitare poſſet, cur à pudendis vt plurimùm incipiat hic affectus reſpõdent nõnulli, quia influxus ille pudendis aduerſabatur, quãdo hic morbus per influxum excitatus eſt, nã in pudendis cõformitas quædam adeſt, quæ eſt inter morbi qualitatẽ, & hæc membra ac cœleſtẽ influxum. At hoc videtur eſſe reddere rationem, per illa, quæ maiori indigẽt percũctatione, quærendum nimirũ eſt, cur ille influxus pudendis aduerſetur, & cur deinceps influxu remoto, qui pudendis ampliùs nõ aduerſatur, vnde cõcipiatur per illã viã affectus, & prætereà illi, qui cum muliere nõ concubabant, cur nõ incidebãt in hunc affectũ, ſi ab influxu dependebat, tamẽ nemo vnquã viſus eſt, qui in hunc affectũ inciderit, niſi re

venerea

venerea vſus ſit,aut lac exugerit,aut deoſcu latus fuerit, nec percipitur cõformitas iſta, inter morbi qualitatem,& hæc mẽbra,imò cùm multum neruoſa ſint,corruptioni mul tum repugnare videãtur, idcirco magis affi- ci non deberẽt,quàm alia membra, quæ ad curationem magis apta ſunt.

Alij dicunt in pudendis abundare magis humores , qui ſunt putrefactioni parati, ideò in illis mẽbris potiùs fit,vel ab illis po tiùs incipit. At hoc abſurdum videtur,quia ſemper nõ incipit in illis mẽbris, ſed quan- doque à mammis incipit,quandóque à lin- gua,palato,& faucibus. Prætereà ſi illa mẽ- bra plus haberent materiei ad putredinem aptæ, tunc non morbus gallicus ſolùm, ſed multi morbi in his locis orirẽtur,quãquàm negandum non ſit ad has partes tanquam ad cloacam multos deſcendere humores.

Dicendum igitur eſt ideo à pudendis in- cipere , quia illa ſunt quæ primò cõtagium recipiunt, nam perfricatio illa inſenſibiles meatus aperit, & contagiũ facilè recipitur, à pudendis ergo incipit:quia illa ſunt , quæ primò recipiunt , vel quæ primò præbent, & agitatio concurrit,quæ calefacit, & ape- rit, cõuenit etiam membri mollities, quod facilè recipit. & hæc eſt vera cauſa , cur vt plurimùm à pudendis incipiat, & non alia,

 quia

quia ſunt prima membra, quæ tanguntur, & fricantur, & incaleſcunt ac rareſcunt, ſúntque mollia membra, neq; illud etiam parui eſt momenti, quòd ad illa tanquam ad cloacam multi praui à natura illuc delegati decurrũt humores.

At quia nonnulli dixêre, ab illis etiã incipere membris, quando primùm oritur,& abſq; contagio, propterea quærendum eſt, nunquid hic affectus de nouo abſq; contagio excitari poſsit. dicimus rei poſsibilitatem eſſe quoddam aptum, & hic morbus alias fuiſſe potuit, licet de ipſo nulla ſit facta mentio,& futurũ eſſe aliâs, tamen ſemper crediderim præter influxum,particularia etiã requiri circa ſubiectũ,quod recipit, vt quod rem habeat cum aliqua muliere, quæ vteri partes malè affectas habeat, & quandoq; exulceratas, licet non ex morbo gallico:tamẽ hic rem venereã cum illa habeat,& ex illa confrictione cum cœleſti influxu fiat hic morbus. Quòd autẽ abſq; his oriatur,nunquàm crediderim. Audiui Medicos quoſdam de religioſa muliere fatentes,quòd morbũ gallicũ ex ſe cõtraxerat,& non ex cõcubitu, & ego certè ſcio matronã illã religioſam virginẽ eſſe, & probiſsimã, imò in tali eſſe loco, vt ſi prauè etiã perpetrari vellet,minimè poſſet,at ego medicos
iſtos

istos rationibus cõuinci,cũ hãc mulierẽ visitassem,& illis ostendi huius mulieris affectus esse vterinos,nõ gallicos,& illam deinceps curaui ex vterinis affectibus,& sanitati deniq; restituta est,absq; medicamentis, quæ morbum gallicũ sanare consueuerunt. Vnde arbitror morbum hunc nõ posse, vel de nouo excitari,vel per contagium recipi, nisi per coitum,vel per lactis exuctionem.

Vt autem ad superiora redeamus,Hippocrates in tertio Aphorismorum libro,in æstate dicit pudendorum putredines oriri, Galenus hoc intelligit in humida æstate, aut in ea, in qua non abundauerit ventus, aut spirauerit auster,vnde temporis humiditas in ipsis putredines excitat, quamuis Galenus intelligat hoc nõ solùm in pudendis fieri, sed in alia etiam parte,est 21. Aphorismus,ex hoc tamen non habet,quòd hæc putredo causa sit, cur in pudendis incipiat gallica affectio.

Nec dubium istud pretereundum est,cur nonnunquam cõtingat, vt aliqui atrabilares sint,& victu tali vtantur, qui tẽperiem adiuuet,tamen cum gallico morbo affectis mulieribus coëunt, & cõtagium non recipiunt,nonnulli respondent ex proprietatis indiuiduæ diuersitate hoc contingere, quæ est alia in alio,vt prima primi ex Auicenna

colligitur. Vnde aliqui temperiei sanguineæ in hunc morbũ incident, alij atrabilares, nõ incident. superioribus diebus tres vidi, qui cum quadam meretricula venere vsi sunt, & duo vehemẽtissimè affecti sunt gallico morbo & potissimùm pilorum defluuio, hiq; duo optima tẽperie præditi sunt, & optimo habitu, tertius verò, qui est prauæ temperiei contagium minimè recepit, tamen non semel tantùm, sed pluries cum eadem meretricula Venere vsus est: primi verò illi duo consocij, qui erãt bona temperie præditi, ab hoc affectu malè tractati fuerunt, & adhuc in ipsis vestigia supersunt, quãuis diu sit, quòd laborent: tamen præter hanc proprietatẽ dici posset, illum nõ incidisse in hunc affectũ propter aliquam indiuidualem proprietatẽ, sed quia obstructos meatus habebat, nam hi atrabilares (vt ille est qui praua temperie præditus est) corpora habent densiora, quæ sunt ad recipiendum inepta. Vnde ille contagium minimè recepit, quod fuit ratione intensioris carnis, & pororum occlusionis, non autem ratione humoris, qui facilè recipit.

Cùm verò gallicus affectus sub pustularum specie appareat, & sub specie dolorũ, petendũ est, quãdo cũ pustulis erit, sub quo pustularum genere contineatur, & ad quod genus

genus reduci debeat? Nonnulli recẽtes dicũt esse Auicennæ Asafati. at superiùs diximus Nicolaum Leonicenum illos optimè reprehendisse, qui censuere morbum gallicum esse Auicennæ Asafati, fortè dices illi saltem assimilari. nam Asafati inter exulceratas pustulas numerari. Dicẽdũ verò est duplex esse pustularum genus in hoc affectu, prædurum vnum, quòd vulgò gummi vocatur, alterũ quod crustam inducit, prædurum sub sclirorum genere continetur, & quãdoq; sub prædurorũ œdematũ genere, & plerunq; nodi dici possunt: quia ita sunt aliquibus membris infixi, vt natiui nodi tabulis infixi sunt, licet nõnũquam & tales viderim duricies, quæ natæ vocari poterãt, cùm per membra commouerẽtur, & veluti natarent. pustulæ verò, quæ crustas habent secundũ colorem, ad pustulas illius humoris reduci possunt, vt si sint luteæ pustulæ, biliosæ vocẽtur: si nigræ, atrabilares, si albicãtes, pituitosæ, & si rubræ, sanguineæ: & licet sanguis inflãmationẽ faciat, bilis erysipelas, pituita œdemata, atrabilis scyrrhũ, tamẽ hæc fiũt quãdo hi soli humores sunt. in crustis verò in hoc morbo non sunt puri humores, sed à superabũdãti denominatio fit. nã biliosæ crustę si à bile fuissent pura, crustã non induxissent, sed erysipelas, &

ita de aliis, vt conuenit, dicendum eſt.

In doloribus etiam dubitatio cõtingit in quo ſint genere reponẽdi gallici iſti dolores, nõnulli dicũt inter extẽſiuos dolores reponendos eſſe, qui iuxta Auicennam à flatu fiant, aut à materia, quę in neruis, aut in muſculis impacta ſit. veruntamen ſi hîc dicere intendant, quandoq; extenſiuos eſſe dolores gallicos, hoc fatebimur. ſimpliciter verò nõ fatebimur, dolores omnes gallicos ſemper eſſe extẽſiuos. nã quãdoq; ſunt pulſatiui, quandoque acuti & pungitiui, vt ferreus ſtylus in membra infigi videatur, quandoque ſunt obtuſi, quãdoq; grauatiui. Nõnulli arbitrati ſunt, hos dolores eſſe (vt Auicennæ verbo vtar) frangitiuos, ſed hoc ſimpliciter dicere, ſimpliciter etiã falſum eſt. Nã fieri quidẽ poteſt, vt aliqui ſint frangitiui, ſed omnes ita eſſe cẽſendũ nõ eſt. nã cùm frãgitiuus dolor iuxta Auicẽnã à materia fiat inter os & pelliculã tegẽtẽ os cõtenta, nõ poterit ſemper gallicus morbus vocari frãgitiu⁹: quia & in aliis à prędictis locis materia cõtinetur, quę hos dolores excitat.

Nos ergo in genere dicamus gallicos dolores in omni ferè eſſe dolorum genere, quòd inueniri poſsit, neque ad vnã certam dolorum ſpeciẽ reduci poſſunt, quia aliqui erunt in vna ſpecie, in qua alij deinde non erunt

erunt,hæcq; dicenda sunt de morbi gallici pustulis & doloribus.

Cùm in affectu gallico dolores contingant, & vt plurimùm sint circa iuncturas, idcirco dubitare contingit,propter quid in iuncturis potissimùm excitentur,nonnulli dicũt in illis excitari locis,quia & materiæ in eisdem colliguntur.at eiuscemodi solutio absurda videtur, quoniam per motum, qui in iuncturis fit, resolui deberet.nam in omni corporis motu arctus & iuncturę mouentur,& ideò humores ob motum potius resolui deberẽt,quàm colligi.at eiuscemodi ratio hoc modo soluenda est,quòd iũcturæ cauitatem habẽt, quæ materia implentur, & quæ per motũ tam facilè resolui nõ potest,imò in motu plerũq; dolores augentur,tamen si vehemẽtissimus ac diuturnus fieret motus,materię resoluerẽtur,& dolores cessarent,deniq; sunt nõnulli qui ex vehementissimo motu quotidie frequẽtato à gallicis doloribus euasêre, vt cõtingit Dono Batano Campanario,qui sæuissimis doloribus cruciabatur,sed cordas trahẽdo magnæ campanæ Episcopij Ferrariẽsis,ab eisdem doloribus euasit. Ad rem igitur, motus quilibet non est aptus,omnes resoluere materias,quæ in iuncturis continentur,sed tantùm vehementissimus motus. plerunq;

verò ex motu dolor augetur, quando materias quidẽ flatuabit, sed resoluere nequibit.

Nota insuper eos, qui crustas habent, vt plurimùm mitiores habere dolores, vel nullos, quia materia ad circunferentiã exit, & nõ ad iuncturas. qui verò doloribus absque crustis affliguntur, vehementiores semper habent dolores, hi etiam sunt vehementes dolores, qui ex praeduris excitantur tumoribus circa iuncturas.

Priusquàm verò ad gallici affectus curationem cõuertamur, scire oportet aliquem esse gallicum morbum incipientem, alium confirmatum, & nõ inueteratum, alium et inueteratum, & confirmatum. Primò de curatione gallici morbi, qui incipit, verba faciamus, id est, de eo, qui nondum mensem excesit, vel mensem cum dimidio.

DE CVRATIONE GALLICI AFFECTVS INCIPIENTIS.

Si tibi quispiam occurrat ex gallico affectu curandus, qui in initio sit, id est, non diu sit, quòd cõtagium receperit (id verò cognoscitur, quia prauae pustulae in praeputio vel cole pullulare incipiũt, & panus, vel bubo excitatur, vel pustulae in ore incipiunt) hic potest in sanitatem restitui ex sola purgatione praetermittendo maiora, vt sunt maiores inunctiones, & ligni Indici potiones

tiones. primò igitur contemplator, an hic macilentus sit, vt sanguine non abundet, an plethoram habeat. nam si sanguine non abundabit, sed eo potiùs indigebit, venæ sectio exercenda nõ est. si verò abũdabit, iecoraria dexteri brachij vena secetur, priùs tamen hoc clysteri ventre lenito.

℞. Maluæ
Violarum
Althææ
Mercurialis
Singulorum Man. j.

Misce, & bulliant in aqua secũdum artem, posteà

℞. Huius decocti ℔ j.
Olei violacei ℥ iiij.
Cassiæ nuper extractæ ℥ j.
Salis communis ʒ ij.
Misce & imponatur

Clysteri secreto, venæ sectio fiat ad sanguinis libram plus minus vt vires exigũt, posteà huius generis syrupi præbeantur, si sanguineæ sit temperiei hic, qui sequitur adhibeatur.

℞. Syrupi de cap. ven.
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

At si

At si biliosæ sit temperiei, & præcedenti syrupo vti poterit,& hoc qui sequitur:

℞. Syrupi violacei
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.
Inf.senæ ℥ iiij.
Misce.

Si verò pituitosæ fuerit temperiei, hoc qui sequitur,syrupus adhibeatur.

℞. Syrupi de hyssopo
Syrupi de cap.ven.
Singulorum ℥ j.
Inf.senæ ℥ iiij.
Misce.

At si sit temperiei atrabilaris, tunc qui sequitur syrupus,præbendus erit.

℞. Syrupi de epythimo
Syrupi de fumoterræ
Singulorum ℥ j.
Inf.senæ ℥ iiij.
Misce.

In hoc casu nũquam deserenda est senæ infusio. Vnum enim ex his est, quæ supra alia omnia affectu gallico aduersari videntur, quòd per nullã ex manifestis qualitatibus agit, vt necessariũ sit in sena ipsa dicere ratione huius affectus adesse:qualitates occultas,nobísq; ignotas, nisi quispiã arbitraretur senã huic morbo aduersari,quia educit, & præs

& præſertim atrabilares humores. veruntamen euacuare, non eſt affectus qualitatem remouere, niſi dixerimus affectus qualitatem humoribus inhærere, idcirco cùm humores euacuātur, praua etiā affectus qualitas remouetur. At hoc abſurdū eſt, quia humoribus etiā euacuatis, praua adhuc morbi qualitas derelinquitur, quæ ſolidis innititur membris. nā omnes corporis partes affectæ ſunt, præſertim quādo eſt cōfirmatus. Dum verò in initio eſt, in ſolis cōtinetur humoribus, iecore, ac viis, idcirco euacuatione curari poteſt, vnde principium hoc gallici affectus, euacuando tantùm curamus.

Cum nouem vel decē ex illis ſyrupis accepti ſunt, medicamentū præbere oportet. at prius notandum eſt, ſyrupos præſcriptos hoc modo ſumendos eſſe, ſi quiſpiam quinquies aut ſexties pro ſingulo ſyrupo deiiciat, alternis diebus inſumātur. Si verò bis, aut ter ſingulis diebus accipi poterunt, deinde vno vel duobus interiectis diebus, qui ſanguinea præditus eſt tēperie, hoc ſumat medicamentum, non quidem ſanguinem educens, ſed alios corporis humores.

℞. Pulpæ colocynthidis
Scamonij
Singulorum ℈ j.
Turbith

Helleb

Hellebori nigri
Singulorum ℈ ß.
Gingiberis. Cinnamomi
Camphoræ
Aniſorum
Singulorum Ğ x.

Miſce & infundantur in quatuor vncias infuſionis ſenæ per decem horas, poſteà exprimantur, & expreſſum zuccaro dulcoretur, vel ſequentes deuoret pilulas.

℞. Pilularum aurearum
Pilularum cochiarum
Pilularum de lapide lazuli
Singulorum ℈ j.

Miſce, & tot fiant pilulæ, quot ægrotanti placuerit. at ſi natura ſit biliofus, medicamentum iſtud recipiatur.

℞. Scammonij ʒ j.
Rhabarbari electi
Myrobalanorum luteorum
Singulorum ʒ ß.

Miſce & infundantur in quatuor vncias infuſionis ſenæ per decem horas, poſteà exprimantur, & expreſſum hora cõuenienti præbeatur, zuccaróque dulcoretur. Si quis verò pilulas magis diligat, aureas pilulas inſumat. At ſi natura ſit pituitoſus, medicamentum quod ſequitur, adhibeatur.

℞. Turbith ʒ j.

Myrob-

Myrobalanorum chebulorum ʒ j.ß.
Agarici ʒ ß.
Gingiberis
Cinnamomi.
Aniſorum
Camphoræ
Salis gemmæ
Singulorum G̃ x.

Miſce & infundantur in quatuor vncias inf.ſenæ per decem horas, poſteà exprimantur, & expreſſum hoc zuccaro dulcoretur, vel cochiæ pilulæ præbeantur. Si verò eſſet natura atrabilaris ſequẽs medicamentum præbendum eſt.

℞. Polypodij
Epithymi
Singulorum ʒ iiij.
Senæ ℥ j.
Hellebori nigri ℈ j.
Florum boraginis
Florum bugloſſæ
Florum violarum
Florum roſarum
Singulorum ʒ ij.
Gingiberis
Cinnamomi
Aniſorum
Amomi
Singulorum ʒ ß.

Miſce

Misce & infundantur in aquam fumi terrę secundũ artem, posteà exprimantur, & zuccaro dulcorentur, ac præbeãtur, vel pilulæ sumantur de lapide lazuli, vel de lapide armeno. Si verò sit mistæ temperiei, misce quæ dicta sunt, secundũ humorum temperiem, ac miscellam.

Si hic videatur sanitati restitutus, bene illi erit. hoc autẽ videbitur, per vnius mẽsis, vel duorũ spatium. nam per octo vel decem dies non est tempus valde aptum. In toto autem hoc spatio, & horum, scilicet dierũ, in quibus fit purgatio, & post purgationẽ, ægrotus in sex rebus non naturalibus conuenienter regatur.

Pullorum iura edat, & carnẽ, & vitulorum, hœdorum, paruorum auium, phasianorũ, perdicum, iuruleta euitet, salsa, acria, & aromatibus valde plena, album vinum bibat, tenue, odoratum, vel rubellum.

Corpus vehemẽter moueat. nam inuẽti sunt, qui ex solo motu vehementiore & continuo in sanitatem restituti sunt, vnde quantum naturæ satis sit, quiescant.

Euacuatus semper potiùs sit, quàm repletus, neque impleatur, sed perenniter quantum fieri potest, euacuetur.

Vigilet etiam plusquam dormiat. nam vigiliæ exsiccant, tamen opus est tantum dorm

dormire, quantum naturæ satis sit, ne imbecillitetur.

Animi passiones summopere euitare oportet, & illas præsertim quæ atram bilem inducunt, ac augent, cùm hic affectus per se homines reddat atrabilares: aër ambiens ad temperiem vergat.

Si post mensem vel duos menses integrè sanum esse deprehendas, nihil aliud agas, quàm iubere, vt frequẽter expurgetur Alexandri pilulis, de quibus mentionem faciemus, & descriptionem suo loco referemus. Si verò hũc nõ esse perfectè sanũ percipies, tunc id, quod sequitur decoctũ, fieri iubeto.

℞. Polypodij
Epythimi
Singulorum ℥ iiij.
Turbith ℈ ij.
Scamonij
Hellebori nigri
Singulorum ℈ j.
Rhabarbari electi
Agarici
Singulorum ℥ ß.
Senæ ℥ j.
Gingiberis
Garyophyllorum
Cinnamomi Anisorum
Fœniculorum Amomi

M Camp

Camphoræ
Singulorum ℥ x.
Florum boraginis
Florum buglossi
Florum rosarum
Florum violarum
Singulorum ʒ ij.
Passularum ℥ j.
Sebesten numero xv.
Prunorum Ibericorum numero x.

Misce,& bulliant in sufficienti quantitate aquæ fumi terræ secundum artem, vt quæ maiorem patiuntur decoctionem, primò insumantur, quæ minorem deinde, & quæ minimam, in vltima ebullitione. quæ verò nullam expetunt, infundantur, posteà singulo mane sex vnciæ insumãtur per viginti dies. si verò sit sanitati restitutus, & pustulæ resolutæ sint, ac bubones (si adhuc perseuerent) nihil aliud agendum superest. Verũ si nõ videatur sanitati exquisitè restitutus, vt integrè sanitati restituatur, ligni Indici decoctum eo modo exhibeatur, quo posteà dicemus, sítq; decoctũ in aqua. Tunc verò integrè sanitati restituetur, victúsq; ratio erit ita seruãda, vt posteriùs ostẽdemus.

Nonnulla verò sunt hoc loco pertractanda, quæ virile membrum, inguina, os, vteri collum, & mammas plerũq; vexare solent.

Vt plu

Vt plurimùm primum quod contingit in hoc affectu, pustulæ sunt in præputio vel in glande, vel in vtroq; , quæ ex humorũ acredine in perfrictione venerea excitatorũ , & ex praua qualitate gallica in vteri collo mulieris, vel è cõtrario excitãtur. dico autem è cõtrario, quia ex eisdẽ causis in vteri collo eædem pustulæ excitãtur, quãdo mulier nõ est affecta, & cum viro affecto cõcubitũ habet. eadẽ verò erit tam in mulieribus, quàm in viris harũ pustularũ curatio . sciẽdũ verò est, vt plurimùm priùs oriri pustulas in pene, vel in vteri ore, quæ taroli vocãtur , quã oriãtur bubones, tamẽ nõnunq̃ prius oriuntur bubones, quã pustulæ istæ: licet raró sit, & loci propinquitas, ac virilis mẽbri perfrictio in illa parte supra vteri mulieris praue affectæ collũ ostẽdũt primò fieri debere in præputio, & glãde prauũ affectũ, q̃ in inguinibus, imò & hoc pro maiori parte contingit: licet dici posset illas esse adenosas partes, in quibus bubones gignũtur, q̃ facilè recipiũt, qđ verũ esse fatemur, sed & præputij ac colis partes adeò molles sunt, vt faciliùs etiã recipiãt, q̃ adenosæ partes & glãdosæ, quæ aliquã habẽt duritiem. Et si dicas, naturam eiuscemodi officiũ adenosis partibus præbuisse, vt recipiãt: dicimus & præbuisse hoc officium, & naturã mollioribus parti-

bus,vt facilè recipiant, & ad omnia sint aptæ, cùm adenosæ partes sint magis duræ quàm molles.

Si hæ pustulæ contingant, quæ taroli vocantur, & quę pro maiori parte rubræ sunt, & in medio albicãtes, ita curari debẽt, si hic venæ sectiõe indigeat, iecoraria vena secãda est, posteà expurgandus est, vt superiùs diximus in incipiente morbo, interim supra pustulas primò hic puluis imponatur.

℞. Ros. rub.
Balaustiarum Boli armeni
Singulorum ℥ j.

Misce & fiat puluis subtilissimus, qui supra hæc vlcuscula ponatur, vt exiccentur, si hoc efficiatur, bene est: sin minus prædictis pulueribus aloën addito, si sanitati non restituatur, hoc alio vtaris puluere.

℞. Aluminis rochæ ℥ j.
Aloës ℥ ß.

Misce & fiat puluis subtilissimus. si nõ exiccentur, vnguento vocato Apostolorum vtaris, quòd si finem nõ assequeris Aegyptiaco vnguento vtaris, si adhuc sanitati non restituatur, lotionem hanc fieri iubeto.

℞. Tuciæ præparatæ
Aluminis rochæ
Viridis æris combusti
Singulorum ℥ j.

Misce

Misce & bulliant in vino albo, vel si sentiret caliditatem in aqua plantaginis, posteà locus bene abluatur, post ablutionem ex hoc vnguento inungito.

℞. Vnguenti Aegyptiaci ℥ ß.
Pinguedinis anseris ℥ iij.
Mercurij ℥ ij.

Misce, & mercuriũ priùs pinguedine mortificato, si finẽ nõ assequeris, Mercurij quantitatem augeto. interim verò cõtinuis euacuationibus, & preparationibus homo preparandus est, & vt vnguentum, quod supra ponis seruetur, linteolum super adde cocta cerussa delinitum, his effectis arbitror in sanitatem iam esse restitutum, & nulla re alia indigere. At si alia creuerint, vt dolores, vel pustulæ per corpus, aut supra caput, & hæ, quæ sunt supra colem & præputium sanitati restitutæ sint, tunc curationem eo modo prosequaris, quo dictum est, Indici ligni decoctum præbendo, vel inunctiones adhibendo, vt de illis verba facturi sumus.

Notãdum verò est in aliquibus magnas fieri per totum virile membrum pustulas, & vsque ad profundum, quandoq; tendere potissimùm, quando per aliquod temporis spatiũ ægrotans noluerit affectum suũ medico propalare, sed sese curauerit, vt contingit, tunc solet magna priapi pars, vel totus

vlcerari,in hoc casu lotione ista vtaris.
℞. Aloës
Aluminis rochæ
Viridis æris combusti
Aristolochiæ rotundæ
Antimonij
Singulorum ℥ ß.
Misce,& bulliant in vino,si non adsit in loco calor.si calor adsit,bulliant in aqua plantaginis,quãtum sufficit, posteà totus penis abluatur & præsertim vbi vlcera adsunt, quæ plerunq; maligna sunt,& cacoëthica, & veluti chironia, videntúrq; in superficie benigna:in fundo verò sunt mali moris,facta ablutione, & loco absterso adhibeatur vnguẽtum Apostolorum cum Mercurio,& pinguedine anseris, vel vrsi. Quidam sunt quibus displicent in his affectibus pinguia & oleaginea,verùm vnguẽta absq; his fieri nõ possunt. Et propterea eorũ ratio absurda est,qua illa nõ probant.est verò quia penetrare nõ sinit id quod oleagineum est,ob suam glutinositatem medicamenta.at isti adeò absurda ratione vtuntur, vt nulla reprehensione indigeãt,imò oleũ ob tenuem suam substantiã præ cæteris penetrare potest,& nihil est, vel rarò sunt oleo magis penetratiua,& cùm Galenus in methodo medendi obstructiones aperire tentat,id facit
vniuer

vniuersum corpus oleo aliquo iuungendo: inungit enim vel absinthite, vel chamæmelino, vel rutaceo, vel alio simili, propterea non sunt recipiendi, qui dicunt olea simpliciter obstruere, tamen si supra penis vlcera post ablutionem sequenti puluere vti volueris, nihil impediet.

℞. Lithargirij auri
Antimonij
Plumbi vsti
Aluminis rochæ Cerusæ
Tutiæ præparatæ
Aeris viridis vsti
Singulorum ℥ j.

Misce, & puluerizentur, posteà madescant in vino nigro styptico, deinde exiccentur, posteà iterum madescant & exiccentur & hoc sexties fiat, denique redigatur in puluerem, & adde

Aloës
Boli armeni
Terræ sigillatæ
Singulorum ℥ ß.
Mercurij vsti ℈ j.

Misce, & fiat puluis subtilissimus, qui supra maligna vlcera inspergatur. nã omnia huius generis etiam antiquissima sanitati restituit, quando vlcera sunt propè sanitatem, & tu volueris cicatricem inducere, hoc

cerato vtaris.

℞. Lythargirij auri
Cerussæ
Singulorum ʒ iiij.
Ceræ nouæ ℥ j.
Olei veteris ℥ iiij.

Misce,& bulliant quo ad cõtrahat colorem pellis leonis,hoc cerato facilè cicatrix inducetur,non tantùm in affectu gallico, sed & in omni alio vlcere sanescente.

Nota autem plerunque in initio gallici affectus præputium,& glandem valde intumescere,& preputium adeò intumescere,vt necesse sit glãdem tectam permanere,neq; posse exui præputio, & vrinarij tubi foramen clausum videtur,& plerũq; adeò sunt dura,vt doleant, iubeo vt in lacte per aliquod tempus seruentur,vt dolor sedetur,& parumper mitescãt, posteà iubeo,vt in hoc decocto lauentur,ac bene tractentur.

℞. Maluæ
Violarum Althææ
Seminum lini
Singulorum Man.j.
Pinguedinis anseris
Pinguedinis gallinæ
Singulorum ℥ ß.

Misce,& bulliant in aqua, in qua sint lotæ lanæ,posteà tumefacta pars tota lauetur,&

in hoc

in hoc decocto calido per horam seruetur, supraponendo herbas, & tractando herbis loca ista tumefacta ac duriora, veruntamen quia sub preputio, quòd cõuerti non potest, adest plerũq; dolor, & praua qualitas inducta propterea opus erit inter glandẽ & preputiũ syringa iniicere aliquod decoctum. decoctum verò fit hoc, quia & adsunt pustulæ in illa parte, licet non videantur.

℞. Maluæ
Violarum
Foliorum plantaginis
Foliorum quinqueneruiæ
Tassi barbassi
Balaustiarum
Singulorum Man. j.

Misce, & bulliant in aqua fumi terræ, & syringa per tres aut quatuor dies in locum iniiciatur, posteà acceptis sex vnciis eiusdẽ decocti, & ad hanc mensuram addito melle rosaceo, & viride æris iterũ hoc iniiciatur.

℞. Huius decocti ℥ vj.
Mellis rosati colati ℥. j.
Viridis æris vsti ʒ j.
Misce.

Cùm in hoc casu persentiũt ex medicamentis in preputio & glande teredinem, statim debet medicus iuberi, vt penem in lac vaccinum imponat, quandoq; dissolui iubeo in

prædictum decoctum vnguentum Apostolorum, quãdoq; vnguentum Aegyptiacũ & syringa iniici, extrinsecus post lotionem in hoc tumore præputij hoc liniméto vtaris.

℞. Olei antiqui ℥ ij.
Butyri bene loti ℥ j.
Litargirij auri
Antimonij Plumbi vsti
Singulorum ʒ iiij.
Viridis æris vsti ʒ j.
Misce, & fiat linimentum.

Quãdoq; etiam in pene post pustulas quæ vocantur caroli, præsertim in his qui diu voluere morbum occultare, contingunt durities, quæ vulgò gummi vocantur, tũc alio modo procedendum est. nam opus est & emollire, & resoluere, propterea fomẽtum huius generis supra locum efficiẽdum est.

℞. Maluæ
Violarum
Radicum althææ
Florum brassicæ
Singulorum Man. j.
Seminum lini
Seminum fœnugræci
Singulorum ℥ ß.
Medullæ ceruinæ
Pinguedinis anseris
Singulorum ℥ vj.

Misce

Misce & bulliant in sufficienti quantitate aquæ, in quibus lanæ ablutæ sunt, in fine coctura addantur

Aceti ℥ ij.

Vt vis prædictorum faciliùs ad profunda penetret, postquàm fuerit factum fomentum, & penis fuerit bene pertractatus in illa parte, in qua sunt præduri illi tumores, tunc hoc linimento vtaris ad emolliendas ac resoluendas durities.

℞. Pinguedinis Tassi
Pinguedinis vrsi
Singulorum ℥ j.
Olei antiqui ℥ iiij.
Radicum liliorum alborum
Radicum iridis recentis
Singulorum ℥ ß.
Mucilaginis althææ
Mucilaginis fœnugræci
Mucilaginis seminum lini
Mucilaginis psilij
Singulorum ℥ vj.
Diaquilonis nigri ℥ j.
Amoniaci præparati ʒ iij.
Misce & fiat linimentum.

Contingit verò & in illo initio simul habere bubones in inguinibus, tunc cauendum est, ne repercutientia apponãtur, quoniam ad iecur repercutiunt, & totũ corpus inficiunt,

inficiunt, vnde reprobādi ſunt, qui ceratum de Marchaſita apponunt, ac ſimilia, ſed attrahentia potiùs apponenda ſunt, & maturantia, vnde cataplaſma iſtud conficiatur.

℞. Maluæ
Violarum
Florum chamæmeli
Meliloti
Singulorum M. j.
Farinæ hordei ℥ vj.

Miſce, & cum oleo amygd. dulcium & roſaceo ob inflammationem fiat cataplaſma, quod per tres vel quatuor dies loco ſupraponatur, ſi extra trahatur, & emolleſcat, bene eſt, ſin minus, hoc aliud parari iubeto.

℞. Maluæ
Florum chamæmeli
Stœcadis
Meliloti
Rutæ
Hyſſopi
Singulorum M. j.
Althææ
Fœnogræci
Seminum lini
Singulorum M. ß.

Miſce, & ſimul bene bulliāt, poſteà in mortario pinſantur, & adde
Farinæ orobi ℥ vj.

Olei

Olei liliorum alborum quantũ sufficit.
Misce, & fiat cataplasma.

Si extra ducatur, & emollescat, bene est: si minùs, hoc parari iubeto.

℞. Althææ
Radi. liliorum alborum
Radi. iridis
Florum vrticæ Maluæ
Singulorum M. j.

Misce, & bulliant secundum artem, posteà pinsentur, & addatur

Galbani
Bdelij
Myrrhæ
Singulorum ʒ ij.
Fermenti ℥ j.
Stercoris columbini ℥ ß.

Misce, & cum oleo irino fiat cataplasma, quod supra bubonẽ ponatur. Scito columbinum stercus ac similia adhiberi, vt pellis attenuetur ac fatiscat, si hoc non effecerit, quod petitur, quid agendum est? ego non nunquàm emplastrũ de sinapi apponi iussi, quod locum mirè rubrum reddidit, & materiam ad circunferentiam traxit, deinde iussi apparari Galeni maturãs emplastrum ex triticea farina, oleo, & aqua, & breui ac facili caput fecit, & ad exituram venit.

Ambiguum verò est, nunquid immatu-

rum aperiri debeat eiuſcemodi abſceſſus, an vltima cōcoctio ſit expectanda? ego ſem per immaturū potiùs incidi voluerim, non tamē penitus immaturum, ne ob dolorem inflammatio exoriretur. imò ſi inciſio etiā fieret antequàm pus adeſſet cōueniret, nam malum non eſt vt aliquis adſit dolor, ob quem materia ad locum trahatur ac decurrat, poſteà apertum ſeruetur quantum fieri poterit vlcus, curatio verò fieri debet, vt in eiuſdem generis vlceribus fit, tamen aliqua miſcenda ſunt vnguentis, quæ hunc affectū reſpiciant, vt aliquid vocati præcipitati, vel pulueris ligni Indici ad abſtergendum, ac mundificandum: ſemper verò aliqua com miſcenda ſunt ad locum atrahentia, nihilque repulſiuū accipiatur, præterquàm prima vice, quando inciſio facta eſt, pro hoc die albuminis oui vſus conuenit: laudóque vt ſimul cum vitello fit. Cùm verò inciditur, tanta ſanguinis quātitas exire ſinatur, quanta exire poterit, ſeruetúrque quandiu fieri poterit apertū vlcus, & vnguentis vtaris ſuperiùs enarratis in vlceribus penis ma lignis, cum bubo apertus ampliùs ſeruari non poterit, claudi ſinatur. Sed hic ægrotus bene expurgetur, & per aliquas hebdomadas ac menſes Alexandri pilulis vtatur, in victúq; ratione optimè ſe regat, vt in contracta

tracta iam, sanitate confirmetur, si affectus ad iecur non irrepsit, neque per totum corpus disseminatum est, bene huic erit. si verò per totum corpus irrepsisset, hoc cognoscitur, vel quia pili decidũt, vel pustulæ, aut duricies per totam sparguntur, aut dolores excitantur, tunc eo modo curationẽ moliaris, quo superius dictum est: in posterũ verò de pilorũ defluuio dicemus, quòd cum adest affectus, iam bubonẽ prætergressus est.

Quandoque affectus hic gallicus absque bubone, & absq; vlceribus in præputio, vel cole incipit. At gonorrhœa quædam incipit, quæ contingit ob prauam affectionem vim retentricem lædentem, & expultricem ad expellendum lacessentem, quæ materias per vias proprias transmittit, & in inguinibus non colliguntur, neq; in pene, hoc verò profluuium difficulter sanatur, neq; etiam adstringi debet, sed purgãdo potiùs curandum est, vt de purgatione superiùs verba habuimus, hęc tamen nõ est vera gonorrhœa, id est, veri sanguinis defluxus: sed sunt pituitosæ materię, quãdoq; aliis mistæ acrioribus, quæ praua qualitate gallica affectæ sunt. Et si quispiã, hac gonorrhœa detẽtus, cum sana muliere rem veneream habuerit, & ipsa in hunc materiæ defluxum incidat, vt videatur ferè esse alter contagij modus,

quon

quoniam in hac ſpecie per contagium recipitur, vt gonorrhœa gonorrhœam pariat, non autem panos vel bubones, neque in pene vel præputio puſtulas, curatio fiat per purgationes ſuperiùs enarratas, & ſi intentum minimè aſſequeris, ad decoctum, & ad inúnctiones deueniendum eſt. De vera autem gonorrhœa ſeorſum agemus, & de huius generis profluuiis tam in mulieribus, quàm in viris, nam multa ſunt per penem profluuia, quæ gonorrhœa vocãtur, tamen verè gonorrhœa nõ ſunt, imò ſunt pituitoſæ materiæ, quæ exeunt. Tamen cùm plerunque cõtingat, vt in huius materiæ exitu hi vrantur, proptereà cõſiderare oportet an ſit bilis quæ exeat, an pituita ſalſa, neceſſarium nimirum eſt eſſe materiam aliquam acrem, quæ vſtionem illam parit, ſi ſit bilis, ex colore percipitur: ſi autem pituita, & ex colore indicabitur. At quicquid ſit ſemper eſt acris materia, tunc ſyringa per vrinariam fiſtulam in penem iniice hoc decoctum.

℞. Maluæ
Althææ
Corigiolæ, id eſt, polygonari
Roſarum rubrarum
Balauſtiarum
Singulorum M. j.

Bulliant

Bulliant hæc omnia in aqua plantaginis ſecundum artem. Quandoq; cogimur huic decocto miſcere lac ſiue vaccinum ſiue alterius animãtis, & quandoq; ſolùm lac iniicere, facta expurgatione, vt ſuperiùs dictum eſt, penis & partes penis, & perineum hoc linimento inungantur.

℞. Infrigidantis Galeni ſucco ſemperuiuæ ter abluti ℥ iij.
Boli armeni
Corallorum alborum
Acatiæ
Miſce
Singulorum ℈ j.
Miſce.

Ante prandium & ante cœnam ſumant ad caſtaneæ quantitatem ex hoc electuario.

℞. Zuccari roſati
Zuccari nenupharini
Singulorum ℥ j. ß.
Boli armeni
Terræ ſigillatæ
Corallorum alborum
Singulorum ℈ j.
Sandalorum rubrorũ
Sandalorum luteorum
Singulorum ʒ ß.

Miſce, & cum ſucco cotoneorũ fiat eclegma prædicto modo ſumendum, ſi ex his

N ſanit

sanitati restituatur, bene erit, sin minus, ad guaiaci decoctum deueniendum est, & ad inunctiones, de quibus posteà mentionem faciemus: scitóque ad hāc gonorrhœā plerunq; sequi defluuiū pilorū, & alias omnes gallici affectus species, licet quādoque diu perseueret, absq; aliis gallicę luis speciebus.

Veruntamen & in lingua, faucibus, ac gutture in huius affectus initio pustulæ oriuntur, quæ nonnunquàm adeò dilatantur, ac crescunt, vt palatū, fauces, vt gutturis initium corrodant, vt quandoq; cùm bibere tentant vinum, siue aqua, siue liquor is qui bibitur per nares exeat. nam cùm transglutire volunt, supra rem liquidam linguæ compressio fit, & palatū versùs comprimitur, quod cùm exesum sit, & apertū, liquor ille ascendit, & per nares exit. At qui animaduertunt neq; versùs palatum liquorem cōprimunt, sed absq; transglutionis motu descendere sinunt, his liquor descendit, & per nares minimè ascendit, quandoq; & labia & gingiuæ præter linguam sunt exanthematibus plena, quæ vulgò caroli vocantur, in medio albicātia, & circūcirca rubentia, quanquàm & alios quandoque habeant diuersos colores, vt humores sunt affecti, qui in hoc ægrotante superabundant, cùm quempiam incideris ita affectum, qui à te curandꝰ

curandus fit, purgationibus illis perfectis, quæ superius enarratæ sunt, primò hoc leui gargarismate gargarizandum est.

℞. Diamori ℥ ij.
Aceti rosati ℥ j.
Aquæ plantaginis ℔ j.
Misce.

Post hoc gargarisma istud aliud præparandum erit, atque exercendum.

℞. Ros. rub.
Balaustiarum
Boli armeni Acaciæ
Hypocysthidis
Singulorum ʒ ij.
Aquæ plãtaginis ℔ j.
Aceti ℥ ij.

Misce, & bulliant ad cõsumptionẽ duarum librarũ, posteà gargarizetur, & frequenter. Tertiò exerceto, & hoc aliud gargarisma.

℞. Aluminis liquidi.
Aluminis scissilis
Singulorum ℥ ß.
Boli armeni ʒ ij.
Aqua plantaginis ℔ j.

Misce, & bulliant ad consumptionem duarum librarum, posteà adde.

Aceti fortissimi ℥ ij.
Oxym. compositi ℥ j.
Misce & gargarizetur.

N 2 Nonn

Nonnunquàm in his gargarismatibus vnguentum apostolorum vocatum dissoluitur, nõnunquàm Aegyptiacum, quãdo affectus sunt sordidi, tamen cùm eiuscemodi gargarismata in illis exulceratis partibus vredinem quandam inducere soleant, propter eà post huius generis gargarismata, aliquo lactis genere gargarizari iubemus, & quandoq; seminum peponum expresso, vt vredo dimoueatur. imò fuit plerunque opus in hac vredine amygdalarũ dulcium olei cochlear adhibere, quod esset recenter expressum, vt paulatim deglutiretur. Nam hoc oleum vredinem leuat, neq; vlceribus obest, quandoque iussi fieri hoc decoctum.

℞. Sem. lactucæ
Endiuiæ Portulacæ
Singulorum ʒ iiij.

Misce, & bulliant in aqua plantaginis. hoc decocto gargarizato, vredo visa est abisse: interim verò aliqua semper, per os præbenda sunt, quæ si non profecerint, ad Indici ligni decoctum deueniendum est, & ad alia magna præsidia, quæ ab hoc liberant affectu, nõnulli pituitosi sanitati restituti sunt, quibus eiuscemodi vlcera fuêre ardẽte aqua frequenter contracta. nam vlcera hac aqua vehementer exiccantur, & sanitati restituti sunt, aliquibus oleo ex calchanto confecto
vitrioli

vitrioli oleũ vocato,contracta ſunt, & profecere. aliis adhibita eſt aqua fortis vocata, vel da partire, qua aurifices vtuntur, cùm aurum ab argento (cùm ſimul miſta ſunt) ſecernere tentant, hæc præſidia vlceribus cruſtas induxêre, poſteà exiccatæ ſunt, & ſunt ſanitati reſtituti, eiuſcemodi aqua ſola non adhibetur, ſed alicui roſaceæ aquæ portioni miſcetur, nonnullis talium generum vlcera palatum corroſêre, ac nares, & hominem deformem reddidêre, vt quibuſdam neceſſarium fuerit actualem ignem adhibere, & inurere, & corroſio ampliùs procederet, & ne magis deformarentur, quàm iam eſſent deformati, hæc his vlceribus adhibentur pręſidia, quæ quandoque ſunt huius affectus initium, quando videlicet per os contagium recipitur.

Cùm & hic affectus plerunq; per mammas recipiatur, & mammæ ipſæ exulcerentur, propterea purgationibus ſuperiùs enarratis præmiſsis, eo modo tractanda erunt, quæ in his partibus prodibũt, vt illa quæ in pene oriebatur, de quibus ſuperiùs locuti ſumus. Vnum tantùm animaduertendum, ne ſint in mãmis adeò aſpera medicamenta, ſed ſemper gummi generibus & maſtiche mitigentur, hæc de his, quæ in initio huius affectus contingere ſolent.

At si quispiam hunc gallicum affectum iam contraxerit, tamen nõ sit inueteratus, neque sit nouus, sed affectio iecur iam attigerit, & sanguinem affecerit, & per totum corpus diducta sit, pustulásque excitauerit, & crustas, & durities, vel dolores, vel vtrun que simul, tunc vehementiori indigemus curatione, nam homo cuius vis temperiei necessariò atrabilaris efficitur, & pituita abũdat, idcirco syrupi semper prębẽdi sunt, qui hos humores respiciant, aliis haud neglectis. Si igitur sanguineę temperiei natu raliter fuerit, syrupus hîc præbeatur.

℞. Syrupi de fumo terræ
Syrupi de hyssopo
Syrupi de endiuia
Singulorum ʒ vj.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Si verò sit biliosæ tẽperiei, vel præscriptus præbeatur syrupus, vel hic, qui sequitur.

℞. Syrupi violati
Sirupi de endiuia
Singulorum ℥ j.
Syrupi de fumo terræ ℥ ß.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

At si sit tẽperiei pituitosæ hic adhibeatur.

℞. Syrupi de hyssopo

Mellis

Mellis rosati colati
 Singulorum ℥ j.
Syrupi de epitymo ℥ ß.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce

Et si sit atrabilaris tẽperieri, hunc insumat, qui sequitur syrupum,

℞. Syrupi de epithymo
Syrupi de fumo terræ
 Singulorum ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Si quis verò sit mistæ temperiei, secundum mistionis genus syrupi commisceri debẽt, sumptis ex his syrupis ad quindecim vsq; Alexandri pilulas præberi poteris, quas in capite de Epilepsia describit, & à Mesue referuntur, cùm de Epilepsia verba facit. Ego etenim in gallico affectu his vtor pilulis, quæ maximè proficere videntur, quarũ descriptio hæc est, ne illam desideres.

℞. Aloës
Colocyntidis
Scamonij
Bdellij
Hellebori nigri
Gummi
 Singulorum partem vnam.
Euphorbij Nitri

Singulorum partem ſemis.

Miſce, & cum ſucco caulium conficiatur maſſa, ex qua poſteà pilulæ adhibeantur, quando opus erit, quantitas ſumenda eſt ſcrupulis duobus vſque ad quatuor. Si quis verò ſit, qui catapotia inſumere recuſet, aut nequeat, omnia prædicta ſimplicia, quæ in compoſitione iam dicta ſunt, in puluerem redigantur, & additis

Gingibere
Garyophyllis Cinnamomo
Galanga
Calamo aromatico.

Ad quartam partem ſingulorum

Miſce, & cum zuccaro fiāt rotulæ, quarum ſumēda quantitas eſt à drachmis quatuor, vſque ad ſex, puluis prædictus in iure ſumatur. Tamen poteſt & inſumi ex electuario quod ſequitur,

℞. Pulpæ colocyntidis ʒ j.
Tubith ʒ ß.
Scamonij ʒ j.ß.
Hellebori nigri ℈ iiij.
Salis gemmæ
Cinnamomi
Calami aromatici
Maſtiches
Gummi arabici Camphoræ
Singulorum ℈ ß.

Miſce

Misce & cum syrupo de fumo terræ, quātū sufficit fiat electuarium, cuius sumenda quantitas est à drachma vna vsque ad tres, cùm probè euacuatus fuerit (si vires constent) ligni Indici decoctum adhibeatur, cum illa ratione victus, de qua sermonem habebimus. Ex his etenim sperandum est, quòd in sanitatem ægrotans restituendus sit. At si imbecillis esset, & minimè rubustus, hoc decoctum ligni Indici in vino præbendum est, in qua sumptione tanta victus tenuitate non indigemus, quanta in aquæ sumptione indigemus: quanquàm & in aquæ sumptione tanta non indigemus victus tenuitate, quantā requiri scripsit Vtennus Nobilis Germanus.

At si morbus inueteratus sit, ac antiquatus, sic necessariò effectus est melancholicus, & multa pituita abundat, & totum habet habitū iam immutatum, dòctórésque habere potest, crustas, ac duricies simul, nūc de simplici curatione loquemur, illa deinde adducemus, quæ à crustis liberant, à duris tumoribus, & à doloribus, simplex verò curatio est ita hunc purgare, vt simul & euacues ac cōcoquas, idcirco huius generis syrupus exhibeatur.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi de epithymo

Syrupi de fumo terræ
Syrupi de pomis ſabor
Singulorum ℥ j.

Miſce, ſi hi ſyrupi multùm educant, alternis ſumantur diebus, & hoc per multos dies continuetur, poſteà Alexã. pilulæ exhibeantur, vel hæ, quæ ſequuntur pilulæ.

℞. Hellebori nigri
Turbith
Scamonij
Singulorum ʒ j.
Agarici Rhabarbari
Epithymi
Singulorum ʒ ß.
Salis gemmæ
Maſtiches Aniſorum
Cinnamomi
Gingiberis
Singulorum ℈ ß.

Miſce, & cum ſyrupo roſaceo ſolutiuo fiat maſſa, ex qua deinde pilulæ conficiantur, cuius ſumenda quãtitas eſt à ſcrupulis duobus vſque ad quatuor, vel hæc eademmet ſimplicia cum ſyrupo de fumo terræ in electuarij formam ſecundum artem reducantur, quod poſteà vel in bolos ſumatur, vel in fumi terræ aquam diſſoluatur, aut in aliam ſimilem, idem medicamentum ex zuccaro in rotulas reduci poteſt, ac in placẽ tulas

tulas, electuarij quantitas ſumenda eſt à drachmis duabus vſq; ad quatuor, in rotulis à drachmis tribus vſque ad ſex.

Purgatio bis térue reiterari debet, & in ſex rebus non naturalibus probè regendus eſt, hi in tam longo affectu in inedia ſinēdi non ſunt, & pręſertim ſi febre careant, vel ſi illa correpti ſint, ſit remiſſa, in his verò modus ſeruetur ſuperiùs ſcriptus in incipiente morbo, quáuis in cõfirmato aliqua in vino adhiberi debeant, quę atram bilem reſpiciant, & pituitam. Poſſunt enim varij pro his humoribus fieri intinctus, & ad appetentiã excitandam, quæ quandoq; adeſt. Purgationibus perfectis, quia per ipſas ab effectu non liberatur ægrotus, nam purgationes humores quidem euacuant, ſed à praua qualitate nõ liberãt, idcirco opus eſt per aliquod ingenium illũ remouere. Tria inuenta ſunt ad hanc prauam qualitatem remouendam præſidia. Vnum eſt ſuffumigium: ſecundum inunctio: tertium ligni Indici decoctum: quartum nuper additum eſt, quod eſt radicis chinæ vocatæ decoctũ, de vnoquoq; horum quatuor plenè tractandum eſt. Primò igitur de ſuffumigiis verba faciamus, commune ſuffumigium hoc modo fit, poſt expurgationẽ denudetur ægrotus, & ſub conopeum exerto capite ponatur

tur

tur, mundúsque harum rerum per totum corpus fumum recipiat.

℞. Cinnabaris ʒ ij.ß.
Thuris
Styracis liquidæ
Singulorum ʒ j.
Misce, & fiat puluis.

Huius pulueris portio sub conopeum ponatur supra ignem, & fumus recipiatur, si verò petas, quomodo locandus sit ad hunc fumum recipiendum: dicimus posse erectũ manere, & supra scamnum sedere posse perforatum, vt fumus totum corpus attingere posit, tantúmque in hoc fumo permanendum, quantum sudor exire inceperit, ac inualescere, cùm verò inualescere incipit, ægrotus in calidum lectum ponendus est, probéque tegendus, ac per vnius horæ spatium sudare sinendus: posteà stragulæ sensim remouendæ, & calidis linteis abstergendus, cúmque à sudore quieuerit, prandium adhibendum est, prandium dico, quoniã eiuscemodi suffumigium manè potius, quàm vesperi exercẽdum est, quãuis & vesperi fieri nihil impediat, in prandio pullos edat, capos, vitulinã carnẽ, hœdinã, veruecinã, oua, phasianos, perdices, & huius generis alia, vina bibat mediocria, quoniã suffumigium hoc vires resoluit. Et si petas,

per

per quot dies debeat eiuſcemodi ſuffumigiũ exerceri: dicimus per octo, vel ad ſummũ per decẽ dies, aliqui normam præbent, cùm dẽtes dolere incœperint, veruntamen nos ne doleant, vel ne tam citò fiat, ſingulo mane ſcrupulum vnum pilularũ Alexandri ſuperiùs deſcriptarũ præbemus. Et ſi dicas excernere non poſſe, quando ſudabit: dicimus pilulam eſſe prębendam quando ſuffumigandus eſt. nam hac hora præbendo, antequàm ad actionem actuetur, extra ſudorem eſt, his plerunque gingiuæ vlcerantur, lingua & fauces, tunc gargariſmatibus vti oportebit, vt in inunctionibus dicemus.

Scitóque nonnullos medicos iſtos ſuffumigaſſe capite etiam à conopeo non exerto, quod periculoſiſsimum eſt. nam quempiam vidi, qui ex hoc fumo caput petẽte in apoplexiam incidit, & ſtatim mortuus in terram corruit, idcirco laudo ac iubeo, vt exerto capite ſuffumigentur, imò papilio circa collũ ſtringatur, tum ne fumus exeat, tum ne nares feriat.

Id fuit ſuffumigium commune, quod hominem in ſanitatem reſtituere videtur, ſed omnes in ea nõ perſeuerãt, aliqui tamẽ ſanitati reſtituti ſunt, ſed longè rariores, quã ex aliis medicamẽtis, quæ in hoc caſu exercẽtur. nõnũquàm ex aperiẽtibus herbis & ro

& roborantibus suffumigia tentaui, quæ sudorem quidem induxere, sed exulcerationes in ore minimè fecere, & affectũ prorsus diminuere, sed penitus non leuarunt, vt compositionem aliquam habeas suffumigiorum ex herbis odoratis, ac roborãtibus factorum. Hoc quod sequitur audito.

℞. Hyssopi
Saluiæ Iuæ
Roris marini
Foliorum lauri
Ros. rub. Pulegij
Calamenti
Carthami
Cardi benedicti
Amaraci
Arthemisiæ
Rutæ
Polij montani
Millefolij
Chalendulæ
Singulorum M. j.
Anisorum
Amidis
Fœniculorum
Gingiberis
Seselidis Amomi
Carui Cumini
Singulorum ℥ ij.

Misc.

Misce,& fiat puluis qui supra prunas po natur,eodem modo,vt dictum est fiat suffumigium,quod quidem blandum erit, sudorem prouocat,& resoluit,affectúmq; mitigat,sed penitus non liberat nam materiæ quidem pars resoluitur,sed non tota,& praua affectus qualitas non remouetur .nunc suffumigium addam,quo quandoque vsus sum,cùm essem iuuenis,quinquies,inquam, aut sexties. at posteà neglexi suffumigia, cùm certè ab affectu non liberent,nisi rarò, videbantur in principio liberasse, posteà ad duos vel tres mẽses redibat affectus.

℞. Cinabaris ℥ iij.
Mastiches
Gummi arabici
Colophoniæ
Styracis calamitæ
Singulorum ʒ iij.
Antimonij ʒ ij.
Misce,& fiat puluis subtilissimus.

Alij sunt,qui alijs vtũtur suffumigijs. at omnia in similia incidũt,quippe alij cyparissi gallas adiiciũt,alij gallas omphácitidas, & alij alia simplicia,nonnulli sunt qui addunt etiã aromata,vt nucem moschatã,gingiberem,ac similia.omnes verò cinabarim accipiunt,tamen & nonnulli vocatũ precipitatum adhibent, in quo, & in cinabari

tota

tota vis reducendi in ſanitatem fixa eſt.

Ego nonnunquam ligni Indici ſuffumigium tentaui, quod prorſus contulit. at affectum pœnitus nõ exhauſit, tamẽ cum cinabari miſtum, duo agit, prauam cinabaris vim mitigat, & affectui valde cõfert. Eligẽdum autem eſt lignum, quod pinguiſsimũ ſit. quid verò cinabaris ſit, & quomodo ab hydragyrio diſtet, in noſtro ſimpliciũ examine diſcuſſum habetur.

Illos non probo, qui bis in die ſuffumigium faciunt, mane, ſcilicet & veſperi: ſed illos probo, qui ſemel tantùm hoc efficiũt, & mane: licet alicui non negarim, qui magis commodum veſper haberet, vt veſperi id efficeret, & non mane, quia vires imbecillitantur, ſi bis in die fiat.

Neq; mihi etiam illi placent, qui volũt hos ſudare per integram horã antequam à ſuffumigio remoueantur. at ne imbecillitẽtur, vt in magno ſint ſudore ſatis eſt, poſteà in calidum lectum ponantur, & probè tegantur, & vnius horæ ſpatio ſudare ſinãtur, denique abſtergantur, imò bis vel ter interim abſtergi poſſunt. nam hac abſterſione magis ſudabunt.

Illi inſuper mihi diſplicent, qui ſtatim cibum præbent, vel potum, ſed per trium horarum ſpatium à ſuffumigio & à ſudore dimit

dimitti debent, vel saltem per duas horas.

Denique rarissimos vidi, qui fuerint per suffumigiũ ab affectu gallico penitus absoluti, licet aliqui plus temporis intermiserint, alij minùs à recidiuatione, sed pro maiori parte illos vidi in recidiuam incidere, de inunctionibus ac ligni Indici decocto secus est, hæcq; sint satis de suffumigiis in hoc affectu.

De inunctionibus impræsentiarum loquendum est, verùm sub inunctionibus cerata cõtineri videntur. nam illis propinqua sunt, idcirco priusquã de inunctionibus verba faciamus, de ceratis agendum duximus. fit verò communiter hoc modo ceratum.

℞. Pinguedinis suis ℥ xij.
Argenti viui ℥ viij.
Styracis
Theriacæ
Singulorum ℥ j.

Misce, & cum cera & resina pini fiat ceratum, aliqui ceratum hoc supra linteum extendebant, & à genibus infrà applicabant, & per octo vel nouem dies applicatum dimittebant, hócque in vtroque crure faciebant. Magnæ verò fiebant in ore exulcerationes, & in gingiuis ac palato. alij cum minori hydrargirij copia conficiunt, & cum aliis simplicibus. Verùm quia nõ sum alio-

O rum

rum modos relaturus, sed proprios, idcirco id tantùm referã quòd effeci; cùm vsus sum ceratis in hoc affectu. Primò ceratum, quòd sequitur confici iubebam. id verò secũdum ætates alterabam, secũdum anni tempora, & secundum temperies, in sanguineis natura huius generis ceratum parari iubebã, vel (vt vno ac simplici verbo vtar) in calidis ita confici monebam.

℞. Hydrargirij ℥ iiij.
Pinguedinis anseris ℥ vj.
Misce, & hydrargirium probè mortificetur, posteà adde
Gummi arabici
Masticheś
Colophoniæ
Singulorum ʒ ij.
Camphoræ ʒ j.
Mucilaginis psilij ℥ j.
Olei rosati omphacini
Ceræ
Resinæ pini
Singulorum quantum sufficit.

Misce, & fiat ceratum, hoc ceratũ medium est. Quando vehemẽs confici volebam, hydrargyrij ℥ vj. sumi iubebam. In frigidis verò naturis eadem compositione vtebar, camphora, mucilagine psilij & oleo rosato omphacino prætermissis, & quæ sequuntur

tur

cur additis,

Styracis liquidæ
Styracis calamitæ
Singulorum ℥ ij.
Olei laurini quantum sufficit.

Et in hoc genere vehemẽs quandoq; faciebam, quãdoq; mediocre, quãdoq; imbecillum, hydrargirij quãtitatem mutãdo. nam ipsum est, quod vehemẽs, mediocre, & imbecillũ reddit medicamẽtum, vehemẽs sex recipit hydrargyrij vncias, mediocre quatuor, imbecillum duas, postea supra nouum linteum, vel supra corium extẽdi iubebam, quod esset latitudinis quatuor digitorũ, & tãtæ longitudinis, vt membra ambire posset, itaq; supra vtrũq; talum ceratũ apponi iubebã, quod totũ ambiret talum, & supra vtrũq; genu, & supra vtrasq; coxendices, & etiã supra vtrũq; carpum imponebam, & supra cubitum, & supra humerum, & per tres dies hoc modo seruabam, posteà noua alia cerata imponebam, quæ per alios tres dies adhuc seruabam, iterũmq; mutabã, & per alios tres dies in illis locis dimittebam, interim singulo mane Alexãdri pilularũ scrupulum præbebã, ne gingiuæ, palatũ, & fauces exulcerarẽtur, scitóq; tot debere esse cerata, quot sunt membra, quibus applicãtur, aliqui per nouẽ integros dies cerata prima

dimittunt,& nunquam mutant.verũtamen neque multum probo eiuscemodi cerata, quoniam fallacia sunt.nam & si vnũ quandoque in sanitatem restituãt, decem erunt qui sanitati minimè restituentur, idcirco horum ceratorum vsum prætermisi.

Inunctiones impræsentiarum cõsiderari debent,quæ ad hunc affectum valent,& homines ab eo proculdubio liberant. hæ verò inunctiones secũdum temperaturas variari debẽt,& anni tempora,ac ætates,idcirco necessarium est multas adducere compositiones, quæ secundum harum cõditionum diuersitatem, variæ esse debent. hæc quæ sequitur communis inunctio est,qua multi in omnibus vtuntur absque delectu.

℞. Axungiæ suillæ neque recentis,neque antiquæ ℔ j.
Butyri recentis ℥ iij.
Theriacæ quæ sit in decimo anno ℥ j.ß.
Mitridati ℥ j.
Argenti viui ℥ ij.ß.
Cinabaris ℥ ß.
Lythargirij auri
Salis communis
Singulorum ℥ j.
Masticbes
Colophoniæ
Singulorum ℥ v.

Olei

Olei laurini quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum, aliqui non accipiunt oleum laurinum, sed aquam fumi terræ & scabiosæ ad tantam quãtitatem, quòd omnia simul commisceri posśint, mihi tamen potiùs arridet, vt oleum recipiatur. aliqui sunt, qui ita conficiunt vnguentum, sed est vehementisśimum.

℞. Pinguedinis suis liquefacti ℥ iij.
Argenti viui ℥ iiij.
Styracis liquidæ
Theriacæ
Singulorum ℥ ß.

Misce, & fiat linimẽtum secundum artem. Nos verò aliis vtimur vnguentis, quorum compositiones ne quispiam illas desideret, impræsentiarum adducemus, si sit medium tempus, vt Ver vel Autumnus, hoc vtor vnguento.

℞. Vnguenti Aragon ℥ vj.
Butyri recentis bene loti ℥ iiij.
Axungiæ suillæ ℥ ij.
Argenti viui ℥ iiij.
Mastiches
Colophoniæ
Camphoræ
Gummi arabici
Singulorum ʒ iiij.
Olei laurini ℥ ij.

Myrrhæ Styracis
Bdellij
Singulorum ʒ vj.
Misce, & fiat linimentum molle.

Hoc vtor in mediis temporibus, & in temperaturis neque calidis, neque frigidis, tamen ex perseuerante affectu frigidi efficiũtur huius morbi ægrotantes, & hæc est mediocris compositio, inter vehementem, & imbecillem media. compositio enim vehemens sex recipit hydrargyrij vncias: imbecilla verò duas, vel tres. in ęstate verò sequẽti vtor linimento, & in calida temperie.

℞. Vnguenti Aragon ℥ vj.
Axungiæ suillæ aqua rosacea lotæ
Butyri eadem aqua loti
Singulorum ℥ iiij.
Hydrargyrij ℥ iij.
Olei rosati omphacini ℥ iiij.
Camphoræ ℥ ß. Bdelij
Styracis Myrrhæ
Singulorum ʒ iij.
Mastiches
Gummi arabici
Colophoniæ
Singulorum ʒ ij.
Olei nenupharini ℥ iij.
Misce, & fiat linimentum.

Si verò sit hyemale tempus, & temperies frigida

frigida, hac vtor inunctione.

℞. Vnguenti Aragon ℥ viij.
Butyri loti cum aqua saluiæ
Pinguedinis equinæ
Singulorum ℥ iiij.
Olei laurini ℥ v.
Myrrhæ Aloës
Croci Styracis
Bdelij
Singulorum ℥ j.
Mastiches ℥ j. ß.
Mitridati
Theriacæ
Singulorum ℥ ß.
Hydrargyrij ℥ iiij.
Petrolei ℥ ij.
Sulphuris ℥ ij.

Misce, & fiat linimentum: quod fieri potest vehementius, si sex vncias hydrargyrij recipiat, & minus vehemēs imò imbecillum, si duæ vnciæ tantùm sumantur, vel tres. Nota verò in æstatis linimēto nunquā esse faciendum vehementius linimētum, quàm quod quatuor vncias recipiat hydrargyrij, quia ob æstatis calorem vires vehementer resoluuntur. Si verò sit temperies frigida, & tempus æstiuum, simplicia contempero, & si sit temperies calida, & hyemale tempus. nam necessarium est medicum

ex præſcriptis hiſce formulis ſecũdum varias,& temporum,& temperierum cõplicationes,cõpoſitiones,quæ cõueniunt ſibi parare,& magis ac minus addere,vt opus eſt.

De inungendi autem modo diuerſi inter ſe videntur authores. Nam aliqui à genu infrà inungũt,& à cubito infrà, idq; faciũt bis in die. mihi verò potiùs placet,vt ſemel tantùm in die inũgatur,& hoc modo ſummo mane brachia inungantur,ac crura,brachia inquam ab humeris ad extremas manus,apud ignem fricando, & penetrare faciendo,& à coxis ad extremas pedis partes, apud ignem etiam fricãdo,poſteà quatuor faſciis & crura vinciantur, & brachia,& in calidum lectum ponatur,calidiſq; pelliceis veſtibus contegatur,vt ſudare valeat,& per integram horam probè tectus remaneat,vt prorſus ſudet, poſteà bene abſtergatur, & per aliam horam cum minori ſtragularum copia ſinatur, vt à ſudore quieſcat, poſteà per aliam horam adhuc quieſcat abſq; ſtragulis, quæ ſudorem excitare poſsint. poſt has tres horas è lecto ſurgat, ſi voluerit,& prãdeat,in hoc caſu quia vires ab hac inunctione reſoluuntur,faſciæ auferantur,& induat ſe interula alba, quam deinceps non mutabit, niſi poſteaquam fuerit lotus, cibóſque probi nutrimenti ſumat,vt phaſianos

nos, perdices, auiculas, capos, pullos gallinaceos, & columbaceos, oua, hedos, vitulos, optimáq; vina bibat, & si è lecto surgere voluerit, surgat: síque hyems sit, in calido cubiculo maneat. si verò æstas, in frigido minimè præstet, sed in tẽperato. Et ita in mediis temporibus, in his tamen temporibus mediis, ad calidum potiùs inclinet. ante inunctionẽ debuit insumpsisse pilularum Alexandri scrupulum vnum, hócq; singulo mane fiat, vsque in inunctionis finem, quæ per dies nouem perdurabit, nisi tantum excerneret, quòd nõnunquam pilulas prætermittere cogeremur, quia octies vel decies & copiosæ, per tres aut quatuor dies successiuè excreuisset, vesperi hora conuenienti cœnet, & cibis iam dictis vescatur.

Secunda die summo mane eodem modo inungatur, eodémq; in omnibus tractetur modo, & tertio die, & quarto, vsque in nonum diẽ. Nota verò, quòd secunda & tertia die ægrotus peiùs habere videbitur, posteà quarto die dolorum remissionem vel crustarum manifestè sentire incipiet. & hoc in his, qui de recenti contagium recepere. in his verò, qui morbo antiquo laborant, ad sextum vsque diem peiùs habere videntur, posteà in sanitatem restituuntur, imò medicus animaduertere debet, cùm in nona

sunt inunctione, nunquid sanitati restitutus esse videatur, si adhuc hæsitet, decima vice inungi faciat,& vsq; ad duodecimam, si opus est. Notādum verò est in forti inunctione non esse pertranseundum nonum diem,in mediocri decimum, in imbecilla duodecimum.

Solent quarto die dentes,& gingiuæ dolere,atq; exulcerari,tunc hordeū sumatur, cùm aliquibus plantaginis foliis ac myrtillis,bulliántque simul, & ex hoc decocto os frequēter abluatur, posteà si aliquæ paruæ fiant exulcerationes, mel rosaceum addatur,deinde alumen,& frequētissimè abluatur,cùm probè expuit decoctum istud fiat.

℞. Caricarum
Passularum
Sebesten
Singulorum ℥ ß.

Misce,& bulliant in aqua, posteà melle rosaceo addito,os abluatur, ac gargarizetur. hoc vtor decocto,quandoque ex vlcusculis pus excitandum est;quādoq; æstiuo tēpore coactus fui sinere, vt hi in ore cucurbitæ succum seruarent,vel cucumeris,vel portulacæ,& quandoq; oleum amygdalarū dulcium in ore seruandum iussi, quod recenter expressum esset. Nota verò inter illa, quæ in hoc casu magnum faciūt ardorem,

potiss

potissimum esse vinum, quandoque lacte ablui iussi, quandoq; iure pingui, vt magis commodum videbatur ægrotāti, in nouem inunctionum fine sequenti die iubeo, vt vino albo potenti, in quo rosæ ebullierint, crura ac brachia linteo madefacto probè lauentur, & alba interula induantur, sequēti die iubeo, vt aquæ dulcis balneum ingrediantur, in qua sequētes herbæ ebullierint, neque opus est, vt tot sint, vel pauciores, vel plures, sed illæ ex his sumantur, quæ haberi possunt.

℞. Saluiæ
Menthæ
Roris marini
Rosarum rubrarum
Florum chamæmeli
Stœcadis Meliloti
Foliorum lauri
Rutæ Pulegij
Calamenti
Hyssopi
Arthemisiæ
Absinthij Iuæ
Singulorum M. iij.

Misce, & bulliant in sufficienti quantitate aquæ, & ægrotās hyeme, ac in mediis temporibus lauacrum huius decocti ingrediatur, & optimè lauetur, vt nihil inunctionis

supra

ſupra carnem relinquatur. Si verò ſit æſtas, ex ſequentibus herbis balneum cõficiatur.

℞. Roſarum rubearum
Violarum
Cap.ven.
Florum nenupharis
Florum chamæmeli
Singulorum Man.iij.
Myrtillorum
Nucum cypariſsi
Balauſtiarum
Singulorum Man.ij.
Meliloti
Baccaræ
Singulorum Man.j.

Miſce, & bulliant in aqua ſecũdum artẽ. Poſtquã fuerit bene lotus, inungatur oleo de roſetis vocato totus, ac in lectum ponatur, vel oleo de floribus citranguli. lectus verò ſit albis linteis odoratis ſtratus, & alba induatur interula nitida, & odorata, & hoc nitido lecto parumper fruatur, poſteà cibũ ſumat, quia ſanitati reſtitutus eſt, tamen ab re nõ erit, ſingulis hebdomadibus per mẽſem ſcrupulos duos pilularũ Alexandri exhibere, in hoc etiam caſu dum inunctio ſit principalia mẽbra roboranda ſunt: cor igitur hac inunctione perungatur,

℞. Olei de citrangulis ℥ iij.

Boli

Boli armeni
Terræ sigillatæ
Singulorum ʒ j.
Theriacæ ℥ ß.

Misce, & cum cera fiat linimentum molle, quo in hyeme vtaris, & in temporibus mediis. in æstate verò non misceatur Theriaca, sed theriacæ loco apponantur,

Sandalorum rubrorum
Sandalorum luteorum
Singulorum ʒ ij.

Post inunctionem epithema cordi supraponatur, si hyems sit, ita confici debet.

℞. Aquarum rosarum
Aquarum citrangulorum
Aquarum melissæ
Singulorum ℥ iiij.
Galliæ moschatæ
Corticum citrorum
Singulorum ℥ ß.
Garyophyllorum
Cinnamomi
Singulorum ʒ ij.
Aceti ℥ j.
Vini cretici ℥ ij.
Musci
Ambracani
Singulorum G̃ ij.
Croci G̃ vj.

Hæc

Hæc omnia ſimul miſceantur, deinde linteum madeſcat, & ſupra cordis regionem extendatur. ſi verò ſit æſtas hoc fiat, quod ſequitur epithema,

℞. Aquarum roſarum
Aquarum citrangulorum
Aquarum boraginis
Singulorum ℥ iiij.
Specierum triaſandalorum
Succi limonis.
Singulorum ʒ iiij.
Succi nenupharis ʒ ij.
Aceti ℥ ij.
Muſci
Ambracani
Singulorum G̃ j.
Croci G̃ iij.
Miſce.

Iecur inſuper infrigidante Galeni inungendum eſt, cui nonnihil vnguenti ſandalini hoc modo addatur,

℞. Infrigidantis Galeni ℥ ij.
Vnguenti ſandalini ℥ j.
Miſce.

Ante prandium atq; cœnam ſequẽtis eclegmatis ad auellanæ quantitatem inſumendum eſt, ſi hyems ſit, aut medium tempus.

℞. Zuccari roſati
Zuccari boraginati

Sing

Singulorum ℥ ij.
Lœtificantis Almanforis
Diamufci dulcis
Singulorum ʒ j. ß.
Theriacæ magnæ ʒ j.
Boli armeni
Terræ figillatæ
Singulorum ℈ j.

Mifce, & cum fyrupo de corticibus citri fiat electuarium. Si verò fit æftas, ex his eclegma conficiatur.

℞. Zuccari rofati
Zuccari boraginati
Singulorum ℥ iij.
Lætificantis Almanforis
Diamufci dulcis
Singulorum ʒ j.
Camphoræ ʒ ß.
Sandalorum rubrorum
Sandalorum luteorum
Singulorum ℈ j.

Mifce, & cum fyrupo de acetofitate citri fiat eclegma. Si verò ægrotum reficere tibi placuerit, quia ipfius vires haud robuftæ fint, tunc fequentes morfellos (vt communi vtar nomine) fieri iubeto.

℞. Pulpæ caponũ, vel phafianorum ℥ vj.
Nucleorum pineorum
Piftachiorum

Amygd

Amygdalarum dulcium
Singulorum ℥ iij.
Cinnamomi ℥ ß.
Gingiberis Garyophyllorum
Singulorum ʒ j.
Musci Ǧ ij.
Ambracani Ǧ iij.

Misce,& cum zuccaro quantũ sufficit, fiant vocati morselli,quorũ vnusquisq; sit quãtitatis semiunciæ,& vnus singulo mane ante prandium accipiatur, ac vnus ante cœnam.

His omnibus ex ordine peractis arbitrãdum est hũc ægrotum esse in sanitatem restitutum, tamen post inunctiones ad abundantiorem cautelam, iubeo, vt per viginti saltem dies, ligni Indici decoctum sumatur, hoc etenim est id extremum, quod sanitatem exquisitè confirmat.

Contingit nõnunquam dum aliqui inunguntur, vt duros habeãt in capite tumores, aut in aliis corporis partibus,sed presertim supra tibia spiculum,in eo,in quo sunt loco prędicto linimento inungendi sunt, aut cerotum hoc parandum, ac loco intumescenti supraponendum, cùm illud prius supra corium extenderis.

℞. Mercurij ℥ ß.
Diaquilonis maioris ℥ j.
Ammoniaci præparati ʒ vj.

Misce

Misce,& fiat ceratũ. Si verò in eisdem locis adessent crustæ,eodẽ modo essent inungendæ,& prædictũ ceratũ apponendum,tamen ex sola inunctione ad brachia & ad crura crustæ in quocunq; sint loco,decidunt.

Dum inunguntur ægroti, euitandum est, ne testium bursa inungatur. nam pelle exuitur cum maximo pruritu, id tamen nihil est:præter incommodum pruritus ea noua pelle induitur bursa.

Denique, ne aliquid prætermittamus ex his,quæ fieri possunt in hoc affectu,vel quæ fieri consueta sunt, nonnulli hac inunctione vtuntur.

℞. Olei chamæmelini
Anethini Laurini
Iridis Rosacei
Singulorum ʒ ij.
Terebenthinæ ℥ j.
Axungiæ suillæ recentis ℔ ß.
Lythargyrij auri Cerussæ
Sublimati puluerizati
Singulorum ʒ ij.

Bulliant simul vna ebullitione, & cum ab igne remouentur,adde simul,
Cineris vitis Thuris
Masticħes
Singulorum ℥ ß.

Omnia simul misceãtur, & conficiantur ad

formam vnguenti, posteà accipe,

Argenti viui extincti ℥ iij.

Styracis liquidæ ℥ j.

Misce omnia simul, & in mortario bene pinsantur, quoad fuerint probè simul mista, & in vnguenti formam redacta. hæc est aliquorum inunctio, qua in omnibus differenter vtuntur tam in calidis, quàm frigidis, tam in æstate, quàm hyeme, & medijs temporibus, & est nō valde efficax vnguentum, sed illud addere volui, ne quicquā prætermitteretur, quod desiderare posses.

Dubium verò contingit, cur in hac vnctione, morbus per os ferè expurgari videatur, & quantò magis expuūt, tantò magis in sanitatem restituuntur, nonnulli hoc referunt in proprietatē quandam, ad quam habet argentū viuum, vt ipsius natura sit ad os transmittere materias, quæ in corpore cōtinentur. at mihi insulsum videtur ad has proprietates, quarū rationes reddi non possunt, confugere velle. Alii dicunt esse calidissimæ naturæ, nam ad quartū ferè ordinē attingit, idcirco materias crassas liquefacit, & ad os trāsmittit. At dices, cur ad alias partes non transmittit, & cur ad os potiùs, quàm ad illas? Alij dicunt ad os illas solùm materias transmitti, quæ in capite sunt: & experientia oppositum ostendit, quoniā & reliquæ

reliquæ materiæ,quæ in corpore sunt,ad os transmittuntur. nam tanta materiæ copia quandoq; exit,vt ad illam recipiendam sex capita nõ essent satis. Calidum verò esse argentum viuũ ex Paulo colligere volunt,sed de hac posteà,nos potiùs arbitramur frigidæ esse,& tenuiũ partiũ naturæ,cùm & ipsa intensissimi hyemis frigiditas, dum subiit nostra corpora, illa penetrat, & necessariò est tenuiũ partium, aëri nimium innititur, qui per cutaneos meatus ad ossa vsq; penetrat, ita argentũ viuum, & si frigidũ sit, tamen tenuiũ est partiũ, cùm sit aqueæ naturæ.hoc verò ita ostenditur, si in crassissimi corij marsupium argẽtum viuum imponatur, & bene comprimatur per solidas corij partes,exit hydrargyriũ:nam sua tenuitate nouit insensibiles illius corij meatus inuenire,quos fortè aqua ipsa nõ inueniret, vel non tam citò: quia aliquid habet sulphuris admisti in sua substantia. Vnde dicendum est argentum viuum sua frigiditate membra omnia comprimere, & ad locum illum comprimere,per quem natum est,naturam humores trãsmittere.Cùm verò os vnus sit locus ex illis, non mirum si ad os materiæ repercutiantur, tamen & in aliquibus ad anum tendunt, & per anum exeunt,qui est alter locus, per quem natura solet trans-

mittere humores,& ideò ad expulsionis loca repercutit. hic verò locus, qui os vocatur, materias facilè recipit, quæ à capite, thorace, & aliis partibus ab aliquo violento medicamento repercutiuntur. itaq; hanc arbitror esse causam, cur materias ad os trãsmittat, sua insuper tenui natura crassas materias attenuat, vt illas ad os facilè repercutere posit. Quempiã vidi, cui ex hac inũctione anus ita erat exulceratus, vt sunt gingiuæ, ob harũ scilicet materierũ trãsmisionẽ ad anũ, vt causa cur ad os trãsmittit, sit quia repercutit, & cũ vehemẽtia, ad vnã expulsionis viã materias trãsmittit. Vna autẽ via est os, quæ facilior est, quàm anus, cùm plures partes sint ori magis propinquæ, quàm ano, ex his inquam partibus, quæ in corpore sunt humorũ capacibus, hæcq; vehemẽs expulsio per venas fit, quæ ad os expressè transmittunt, fortè ita dicendum est de repercusione per hydrargyrium, facta ad os.

Aliâs sentire solebam esse calidæ temperiei hydrargyriũ, & tũc facilius erat rationem reddere, cur materiæ ad os decurrant. mouebátq; ad sentiendũ, quòd esset calidũ ex quodam Galeni loco, in quarto de Simpliciũ medicamentorũ facultatibus, cap. 19. vbi incidenter de hydrargyrio tractat, & inquit, esse crassarum partium, & potestate

calid

calidum, ſicut ferrum. nam illud ferro comparat: & dicit ventrẽ exulcerare, non aliter quàm ferrum ignitũ ac lapidem. Sequitur verò, tum exurunt, cùm ſcilicet in corpus diſtribui præ grauitate haud poſsint, ſed Galenus in hoc mihi parcat. Nam experientia oſtẽ ſit per corpus mirè diſtribui argentum viuum, & maximè penetrare. nam ſolis inũctis manibus vnguẽto, in quo argentum viuum receptũ ſit, per totũ corpus penetrat, egomet cùm nonnunquam ſcabie affectus eſſem, & inungi renuerem, argentum viuũ ſuillæ axũgiæ miſcui, poſteà manuum carpum tantum deliniui, & vniuerſi corporis ſcabies trium dierũ ſpatio tota exhauſta eſt, hinc colligi poteſt: an penetret, & per corpus diſtribuatur, an nõ. Præterea, quæ ſuperiùs dicta ſunt de argento viuo in defunctorũ capitibus in ſepulchris repertũ, tamẽ brachia tantùm & crura inuncta ſunt, dici inſuper Galenũ illud facere calidũ potentia ſicuti ferrum, quoniã igniri poſsit & incaleſcere, ſed in actuali ſua natura frigidum eſt. veruntamen de argento viuo hoc dici nõ poteſt, quoniã vt igniatur minimè expectat. nam totus euaporat, cùm ignẽ ſentit, niſi ſit alicui rei miſtum, & mortificatũ, vt cùm aduritur. antiquitus verò vtebatur etiã, & per os prębebatur ad nonnullos alui

dolores,Paulo teste lib.7. At dices Galenum dicere igniri in humano corpore,& in animante accipere mutationem, non aliter, quàm lapis ferrúmque ignitum, tum exulcerant, tum exurunt, verùm hoc non videtur,quòd exulceret viuum argentum exurátue. Aliàs arbitratus sum Galenum modicam habuisse hydrargyrij cognitionem. nam in 9.de simplicium medicamentorum facultatibus apertè dicit hydrargyriũ non esse ex sponte nascentibus medicamentis, sed ex iis quæ præparantur, veluti psimithium, ærugo, psoricum, lythargyros. at hydrargyros quandoque est vomica terrenis, quæ à minera exit, fortè Galenus intelligit quòd postquam collectum est expurgatur, sed hoc non aufert quin sit sponte nascens medicamentum. id verò confirmat meam sententiam, quòd Galenus haud probè cognouerit argenti viui naturam, quia statim sequitur: nullum autem eius feci periculum, neque quòd interimat si deuoretur, neque vbi foris admota sit, vt planè videas Galenum haud probè hydrargyrij naturam nouisse. Sed aliud etiam me commouebat, vt putarem esse calidæ temperiei, argentum viuum, Pauli videlicet sententia à Rasis adducta, qui expresse fatetur (iuxta Rasim) calidum

dum esse hydrargyrium, veruntamen Paulum diligenter considerans, nullum inueni locum in quo hoc fateretur Paulus. tamen bis de hydrargyrio verba facit, & libro quinto capite lxiiij. & libro vij. in litera *v*, & tamen neque in vno neque, in alio loco mentionem facit quod calidum sit, nedum quòd tali qualitate, vel tali, ex primis sit præditum. Et Aristoteles calidum esse suadere videbatur in iiij. Meteor. lib. cùm de his quæ coagulari nõ possunt, agit, & inquit, Incoagulabilia autẽ sunt, quæcũque aut humiditate aquosa carent, aut non aqueæ sunt, sed plus calidi & terræ, puta mel, & mustum, aut plus aëris, sicut oleum, & argentum viuum, hìc supple, iterum aut plus calidi & aëris, vt notetur in argento viuo adesse plus calidi & aëris, propterea nõ posse coagulari, hũc addiscant chymistę quomodo fixum reddere posint suum mercurium, quod tantopere quærunt, & quæsiuere, nunquam tamen inuenerunt, neq; (vt arbitror) inuenturi sunt. At hæc esset via remanere ab ipso aëream naturam, & calidam, tunc enim fixum redderetur, sed ampliùs non esset viuum argentum, neque etiã argentũ. Ad rem verò redeuntes, Aristoteles argentum viuum calidum facere videtur, & aëræ substantiæ, ob quam naturã

perenni motu agitatur, at liber hic quartus Meteororũ Aristotelis tali autore dignus non videtur, multæq; in eo imperfectiones sunt, neque ad tres meteologicos præscriptos libros aliquid commune habet, imò ad ipsos nihil penitus sperare videtur, idcirco si non recipiatur vt Aristotelis liber, non erit magni mométi erratum, tamẽ argentũ viuũ áqueum facit, & monet esse vti aquã, quæ cũ terra valde tenui miscetur sulphurea, & est horum mistio vehementissima, hinc perenniter mouetur, album esse dicit, ex aquæ albedine, & tenuissima terra mista, cùm verò partes aqueæ magis appareãt in ipso quàm sulphureæ, frigidum potiùs censendum est, quàm calidum. At Haliabbas ac Rasis in vltimo cõtinẽtis illud faciũt non tãtũ calidum, sed & adurentis naturæ, quanquam alij calidum tantum in secundo esse fateantur, tamen simpliciter nos potiùs frigidum esse dicendum iubemus, at argumentantur recentes quomodo illud potest esse frigidũ, quod corrodit ac mordicat? id profectò quod huius generis est, frigidum esse non poterit. at argentum viuũ corrodere ac mordicare Dioscorides testatur, igitur calidum esse oportet, ac eiuscemodi argumentatio non vno errore scatẽt, sed pluribus, cùm prima propositio, cui

cui tota ratio innititur, absurda sit, non enim omne, quod corrodit, & mordicat, calidum est. nam hyemis tẽpore frigidus aër corrodit, ac mordicat: tamen nulla caliditate prẹditũ est, sed simpliciter frigidum, neque etiam Dioscorides aliud dicit, quàm intestina erodere suo pondere, illa inquam non qualitate aliqua calida, sed suo põdere lædit, ac perforat. At hoc non facit in parua copia sumptum, quoniam pondus tale non est, vt intestina perforare, ac penetrare possit. At iterum argumẽtantur, cùm in rebus symbolum sit, si argentum viuum statim in aërem conuertatur, quis negabit illud esse aereæ naturæ? in aërem verò statim conuerti id ostendit, quòd si igni applicetur, in fumum conuertitur, qui statim aër euadit, ad quantum ratio hæc conueniat, tibi ostendere potest aquæ in aërem cõuersio per ignis applicationem, nã cùm ignis aquæ applicatur, statim in vapores conuertitur, qui aër mox efficiuntur. tamen non sequitur, ergo aqua calida est. ita neq; sequi debet in fumos conuertitur, qui statim aër efficiũtur, igitur argẽtum viuum est calidũ quoniam & id symbolum quod dicunt, nõ facit, vt habeat qualitates illius in quod habet symbolũ, nã aqua habet ad aërẽ symbolũ, tamẽ nõ sequitur, quòd aqua aëris quali-

 tates

tates habeat, vt in genere ego potiùs arbitrer esse frigidæ temperiei, tamẽ ob põdus maximum, quod habet, tũ quia cũ eo aliqui delinuntur naturalis calor retrahitur, ac ad interiora retruditur: tum quia iuxta Auicẽnam ægritudines frigidas inducit, vt paralysim, stuporem, epilepsiam, apoplexiam, & similes ægritudines. Prætereo impræsentiarũ argumẽtũ à nominis ratione, quoniã hydrargyros vocatur, ac si dicatur aqueum argentum, vt notetur eius naturam esse de aquæ natura, quanquam hoc attribui posset suæ mobilitati, vt aqueum dicatur, non quia sit de aquæ natura, sed quia motũ habeat, albedinem ac luciditatem, vt aqua, imò nonnulli ex mobilitate sumere volũt, quòd calidum sit, quoniam res calidę motu magis præstãt quàm frigidæ, sed friuolum est argumẽtũ, cũ aqua ipsa quæ frigida est, si in plano ponatur, discurrat, nec sistere posfit, ita argentũ viuum in plano positum discurrit, cùm verò terminum habet, ibi sistit, neque ampliùs mouetur, vt in summa inferre voluerim argẽtũ viuum esse potiùs frigidum, quàm calidum, tamen & aliquas partes habere calidas, nõ enim est simplex corpus elementare, sed ex elemẽtis compositum, aqueo elemẽto superante, cùm aërei miscella terra potifsima ac tenuifsima, quę

sulph

fulphurea eſt cũ ignis portione vehemẽter cõmiſta, planũ verò eſt ſulphuream ſubeſſe naturã, ſi quis illud tractet, nam manus ſulphur olẽt. Cõciliator in ſuis differẽtiis duobus modis conatus eſt 151. differentia autores in tãto diſsidio conciliare. Vnus eſt modus, quia ex duabus cõficitur partibus viuũ argẽtũ, ex aquea inquã parte, et ſulphurea, ratione aqueę frigidum dici poteſt: ratione verò ſulphureæ calidũ. Alter cõciliãdi modus eſt, quòd triplex reperitur argenti viui ſpecies. Vna, quæ (iuxta Dioſcoridem) ex minio fit, & cinnabari, nam hæc in teſteum cacabũ ponũtur, & ferreo cooperculo exquiſitè tegitur, & igni exponitur, poſt tres aut quatuor horas ab igne remouetur, & quod operculo inhæret, colligendum, aliud eſt huius argenti genus, quod decurrit per montes, & eſt (Plinio teſte) veluti vomica, quæ perenniter illud emittit. Extat & tertium genus, quod ex montis lapidibus extruditur, ſicut & alia extruduntur metalla, hócque vi ignis efficitur, tunc monet hoc tertium genus eſſe calidum, reliqua duo frigida: vt ex harum ſpecierum diſtinctione inter autores differentia ſtatuat, & cõueniẽtiã, & illos haud diſsidẽtes reddat.

Sed vt huic negotio finem imponamus, dicendum eſt argentum viuum eſſe diuer-

ſarum

ſarum partium calidarum inquam & frigidarum, at frigidæ calidas ſuperant, itaq; diuerſitatem partium ponẽdo, faciliùs ratio redditur, cur ad os materias trãſmittat, nam pars calida penetrat, & frigida illã ſequitur, calida attenuat, frigida repercutit, & ad propinquiora loca repellit. Vnde cùm materiæ quæ in capite, thorace, ac ſimilibus partibus ſunt, ori potiùs, quàm ano propinqua exiſtant, idcirco ad os faciliùs trãſmittuntur, & per illud exeunt. Cùm verò experientia oſtendat eos, qui inunguntur, in oris fœtorem incidere, cùm inunctiones hydrargyros ingreditur, ſecus verò eſt, ſi aliis inungantur inunctionibus, in quibus abſit hydrargyros. idcirco petendũ videtur cur oris fœtorem inducat viuum argentũ, nonnulli reſpondent hanc eſſe argenti viui naturam, nam ſua proprietate oris fœtorẽ inducit, arbitror eſſe materias iſtas, os petẽtes, quæ oris fœtorem pariunt, tamen cùm experiẽtia oſtẽdat, nõ paucas mulieres hydrargyro vti ſputo extincto, ad mactandos in puerulis pediculos, & compoſitio huiuſmodi ex ſputo, ſcilicet & hydrargyro fœteat, arbitrãdũ eſt & nõnihil etiã ad fœtorẽ addere viuũ argẽtũ: in inunctione verò corpora penetrat, & ſputo miſcetur, per inſenſibiles verò meatus corpora penetrare, planũ

fiet

fiet, si quis inunctorum capita, cùm mortui sunt, inspicere tẽtet, ego nõ semel in sepulchris argẽtũ viuum in mortuorũ capitibus reperi, vidi & quẽpiã, qui ter fuerat in brachiis solũ de more, & cruribus inunctus, tamen cùm nõnũquã latrinæ insideret, argẽti viui paterã ferè euomuit, rei quã euomuerat pondus persensit, vxorẽ acciuit, quæ lumẽ (nã nox erat) afferret. nimirũ quid euomuisset, inspecturus erat, arbitrabatur ipse crassam pituitam se inuẽturum, in terram aspiciens nihil prorsus inuenit, at prope loci parietes argẽti viui, quod euomuerat, magnam quantitatem reperit, vt planum sit à brachiis & cruribus in ventriculũ per occultos meatus penetrasse, referebat verò quòd antequàm euomuisset, multi erant dies, quòd in ventriculo pondus quoddam & miram angustiam sentiebat. Mirum tamen videtur quomodo in ventriculo permanere potuerit, & ad intestina nõ descenderit: fortè quia erat in ventriculi cauitate, & ob pondus ad pyloron ascendere non poterat, at magno naturæ nixu facto illud euomuit.

Petes iterum, cùm venenum sit, cur hunc non interfecit, qui tanta Mercurij copia plenus erat? Dicimus naturam fuisse paulatim illi veneno assuetam, vel dicamus Dioscoridem

ridem & alios autores dicere esse venenũ suo pondere. At inquies in tanta copia cur ventriculum non perforauit? fortè dicendũ naturã sue qualitati suóq; põderi paulatim fuisse assuetam, secus esset, si statim bibere tur, & per os ventriculum ingrederetur. Nota insuper multa esse, quæ homini venena sunt, cùm verò homo aliud veneni genus receperit, cui illud sit aduersissimum, hoc non esse amplius venenum, sed magis antidotũ aduersus primum venenum. hoc elegantissimè ostendit Ausonius Gallus in epigrammate, in quo refert vxorẽ quãdam veneno virum suũ necare voluisse, & cùm venenũ temperasset, visum est illi non esse decentem copiam, & huic primo veneno addidit argentum viuum, quod fuit viro suo aduersus primum venenum antidotũ, ita verò cæcinit poëta:

Toxica Zelotypo dedit vxor Mœcha marito
Nec satis ad mortem credidit esse datum.
Miscuit argenti lethalia pondera viui,
Cogeret vt celerem vis geminata necem.
Diuidat hæc si quis, faciunt discreta venenum
Antidotum sumet qui sociata bibet.
Ergo inter se se dum noxia pocula certant,
Cessit lethalis noxa salutifera.
Protinus & vacuos alui petiêre recessus,
Lubrica deiectis qua via nota cibis.

Quam

Quàm pia cura deum prodest crudelior vxor:
Et cum fata volunt, bina venena iuuant.
Eodẽ pacto gallicus affectus venenũ quoddam est humano corpori, cui argentũ viuũ aduersatur. Vnde homini gallica lue affecto nõ est venenum, sed potiùs antidotum, tamẽ nec homini venenum esse argentum viuum dici potest. nam per os nõnunquam puerulis pro vermibus adhibui, & sanitati statim restituti sunt.

At hîc dubium non mediocre occurrit diluendum, quia in lue gallica nerui, vt plurimùm afficiuntur, at argentum viuum neruis obesse communis omniũ consensus asserit, & paralysim inducere testatur Auicẽna. Conueniens igitur non erit ad luẽ gallicam medicamentum hydrargyros, cùm & neruis, ac iuncturis obsit, quæ partes à morbo gallico maximè infestantur, dicendum est esse communem sententiam, & veram, quòd neruis obsit, ac iuncturis, imò & dentibus etiam obest, sed quod medicamentum est, quod alicui nõ obsit parti? tamẽ multò minus argenti viui nocumẽtum est, quàm id sit, quod prestat vtilitatis, nã ex tã feuo affectu in sanitatem restituit, quanquam læsio quædam neruis illata sit, atque iuncturis, sed tãtum excellit sanitatis præstantia, vt hæc minima nocumenta digna non

non ſint, vt conſiderentur. imò & læſio iſta palam non ſentitur.

Nota etiam, cùm quiſpiam ex hac lue inungitur ſecunda ac tertia die, & vſque ad quartam, dolores ac affectũ ſupercreſcere, poſteà remitti incipere, nam cùm primis illis diebus homo inungitur, magna fit materierum commotio, ob quã dolores augẽtur, at in inũctionis perſeuerantia reſoluũtur humores, & iam omnia miteſcere incipiunt, per óſque expuuntur, imò vidimus hos nonnunquam febre correptos eſſe, & dùm inunguntur à febre immunes euadũt, vt quandoque quarto vel quinto die febres ac dolores penitus ceſſent.

Cùm verò in gallico affectu dolores potiſsimùm circa iũcturas homines exerceãt, ac perturbent, quærendum fortè erit, cur aliæ partes æquè non moleſtantur, dicendum eſt in iunćturis adeſſe cauitates, quæ materia implentur, & ideò partes illæ potiùs, ac magis quàm aliæ, quæ nihil recipiunt dolẽt. ſi verò dicas, & ſi in iunćturis materiæ coadunentur, tamen & in eiſdem iunćturis fieri motus, qui materias in ipſis contentas reſoluere poſſunt, dicendum eſt motum non eſſe tantum, vt materias omnes quæ in iunćturis cõtinẽtur, reſoluere poſsit, imò nouæ ſemper in ipſis aggregã-

tur

tur,nunc de communi motu, quo vtimur loquor,non de violento,& cõtinuo,ac vehe mente,quoniam nonnullos vidi à lue gallica abſolutos, per ſolum vehementem mo tum,ac continuum.

Petes inſuper, cur inungi hoc modo ab omnibus ferè euitetur. Reſpondemus hanc ſolam eſſe cauſam, quia omnes exulcerationem illam oris verẽtur,tamen inunctio ipſa ſalutaris eſt à diis potiùs,quàm ab hominibus inuenta.

At petes etiam,quæ cauſa ſit, cur argentum viuũ ita profit & nihil aliud ſit, quod æquè prodeſſe poſsit? in hoc caſu neceſſariũ eſt ad occultas recurrere proprietates, quia nulla alia videtur poſſe aſsignari cauſa,quàm iſta, quòd argenti viui proprium ſit hoc efficere,& quòd aliorũ medicamentorum nõ ſit hoc proprium,Vnde proprietas manifeſta eſt hoc efficere argentũ viuũ, occultum verò eſt propter quòd,& per quã qualitatem hoc efficiat, niſi ſi perſiſtamus in illa repercuſsione ex frigido cum parte calida,quæ ingreditur,& attenuat,per quas qualitates humores ad os repelluntur, & oris partes exulcerant,& per illud exeunt.

Fortè petes,nũquid per eiuſcemodi inunctionem omnes ſanitati reſtituantur: reſpondemus nos rariſsimos vidiſſe,qui per hanc

inunctionem non sint sanitati restituti, vel pro parte saltem ab ægritudine absoluti, quàuis nõnulli sint, qui inunctiones reprehendant, & dicãt argẽtum viuum epilepsiã, paralysim, & apoplexiam inducere. At ego neminem vidi, qui ob inunctionem, in aliquod horum inciderit: tamẽ aurifices vidi, & nonnullos qui aurum purificant, & qui alia metalla auro deliniunt, qui ob argenti viui fumum, in epilepsiam incidêre, paralysim, & apoplexiã, & breui, quos etiam curaui, & aliquos vidi ab eodem fumo resolutos, ac curaui, imò qui ferè stupidi euasêre, & iuxta Auicennam, tremorem inducit, & recta membra flectit, auditum obtundit, ac visum, & oris fœtorem parit, & omnibus animalibus eius obest fumus, iuxta Dioscoridem: prauum colorem efficit, & oris putredinem, cerebrúmque offendit, & Plinius lib. xxxiij. cap. tertio, & sexto, dicit esse vomicam liquoris æterni argẽtum viuum, & esse omnium rerum venenum, aurum insuper corrumpit. Nam si aurum in viuum argentum imposueris, liquescit ac destruitur, Auicenna iubet à stomacho & à membris nobilibus esse illa remouenda, in quibus recipitur argentum viuũ extinctum, tamen nihil horum efficit in vnguento ad hunc morbum receptũ, ipsius verò fumus omnia,

quæ

quæ prædicta sunt, efficere poteſt, quando igne exagitatur.

Petes præterea, nunquid ſit aliqua præparatione muniẽdum, ne tantopere lædat, Dicimus nõnullos ita illud præparaſſe, acetum recepiſſe, & in eo viuum argentum im poſuiſſe in teſtea olla, poſteà lẽto igne ebul liri feciſſe, quoad acetum fuerit cõſumptũ, ſempérq; baculo miſcebant, vt ad minimas partes diuelleretur, poſteà toties aceto laua bãt, quòd cærulei eſſet coloris, ita magnus Chymiſta Geber præparari docuit, híq; fatentur huius ita diluti vnciã plus valere, quã duas nõ diluti, alij verò ſunt, qui hoc modo præparãt, argentũ viuum abſq; alio liquore in vitreo vaſe ponũt, poſteà vas aliud vitreũ obtortum ſupraponũt, & luto occludunt, & igni lento ſupraponũt, tenues ipſius partes vti fumus eleuãtur, & vaſis vitrei lateribus inhærent, poſteà vaſa aperiuntur, & quæ lateribus vaſis inhærent, ſunt argentum viuum præparatum, quod in vſu eſſe debet.

Fortè petes, quid per hanc præparationẽ efficiãt? reſpondent ab argento viuo omnẽ ſulphuris partem auferri, & omnem plumbeam partem, ac terream, at hoc abſurdum eſſe arbitror, quia amplius non eſſet viuum argentum, Nos verò ita præparamus, vt cùm eo nihil ſit pulueris, nihil craſsi

Q 2 miſtum

miſtum,iubemus vt in denſum coriũ impo natur,ac probè exprimatur, ſtatim è corio exilit purificatum, hoc vtimur abſque alia præparatione, hæcque ſunt illa,quæ de his inunctionibus in gallico affectu fieri conſueuerunt. Duo modi gallicum morbum expellẽdi iam pertractati ſunt,ſuffumigia, ſcilicet & inunctiones, & ſub inũctionibus tertiũ quendam ſubintelleximus modum, qui erat per cerataria illud abigere, nunc modum alium, & ſaluberrimum adducemus,quo hic affectus non ininſtrenuè repel letur. Fit verò per decoctum Indici ligni in aqua, vel in vino, primò decocto in aqua, poſteà de confecto in vino verba faciemus. ego primus Ferrariæ ligni Indici decoctũ in aqua illuſtri Aeneæ Pio 1525. exhibui, qui affectu gallico vehementiſsimè afficiebatur,videbatur tunc Ferrariæ inſomnium eſſe eiuſcemodi lignum, imò nonnulli ex nobilioribus illius temporis medicis hoc decoctum deridebant,& ego etiam primus decoctum in vino Ferrariæ adhibere cœpi 1534. peruenerat ad me libellus quidam ab Hiſpania allatus,in quo modus præſtabatur præbendi huius ligni decoctum in aqua, eodem modo præbui illuſtri Aeneæ Pio,& egregiè ſucceſsit,deinde verò multa iam inuentis addere cœpi,vt nunc commo diùs

diùs,ac faciliùs,quàm anteà præbeatur.

Triplex huius ligni Indici genus noui, quod indica lingua Guaiacũ vocant.Vnum eſt cõmune hoc,quod paſsim vẽditur,quod in extremis buxeum ferè colorem habet, ſubalbidum etenim eſt, meditulium verò nigricat,& ſplendidam quandam duritiem habet,vocatur & lignum ſanctũ, & palum ſanctum, nõnulli crucis lignum nominare cœperunt. Aliud genus noui,quod peculiariter nõnulli pharmacopolæ palum ſanctũ vocare cẽſuerũt,ac ſi primùm nõ ſit eodem nomine inſignitum,hoc lignũ magis albicat,quàm primũ,& ad luteum quẽdam colorem vergit,paruũ habet meditulĩũ ac pellucidum. Nõ pauci decepti ſunt rati,lignũ hoc eſſe primi ligni Ramos. Verũ & ſi hoc genus non ſit nimis craſſum, tamen diuerſum colorem habet, Luſitanóſq; allocutus ſum,qui Indiam perluſtrarũt, mihi retulerunt hoc eſſe diuerſum arboris genus à primo,in genere inter hebani ſpecies numerari poſſunt,color inſuper oſtẽdit eſſe diuerſa,& odor,Imò huius ſecundi ligni Indici decoctum longè acrius eſt,quã primi decoctum. At ſi primũ lignũ eſſet trũcus,& hoc ſecũdũ rami, opus eſſet trunci decoctũ,eſſe longè acrius,quã ramorũ decoctũ.oppoſitũ verò experientia oſtendit,imò cùm Genuæ

nonnunquã essem 1528. lignũ hoc vidi lon gè amplius quã primũ relatum Indicum lignum, hoc indiciũ est, si secũdum hoc lignũ sint rami, quòd suæ propriæ arboris rami sint. Vidimus & tertium genus ab aliis diuersum Venetiis, in pharmacopolio egregij viri Caroli, qui pro insigni campanam suspensam habet. Rubebat hoc lignum, & videbatur vti cornu rubrum in meditulio, imò lignum hoc est ferè totũ meditulium, tantũ margine quodam minùs rubro cingitur, deniq; extrinsecus adest cortex, eodem cum aliis corticibus colore insignitus, de hoc nullum habui exprimẽtum, nullámq; notitiã, imò neq; bonus Carolus, qui ostendebat hoc lignũ, aliud referre sciebat, quã esse aliud Indici ligni genus, quod breuius in sanitatem restituit quã alia faciant. Primum & secũdum ligni genus in vsu habui: primo autem frequentissimè sum vsus, bis verò aut ter secundo. idcirco de his duobus verba agemus, tertio posthabito. A' secũdo verò incipiemus, veluti ab eo, in quo modicũ permansuri sumus, ac immoraturi, quoniam diu est, quòd illud in Italia non vidimus, ipsius verò vsus hic est, in primis is, qui affectus est expurgatur, posteà sequenti die vel altero victum remittere incipit, & minus edi, quàm esset assuetus, secundo die adhuc

adhuc minus edat,& tertio minus,quartóque adhuc minus,ſemper quotidie minuendo,quouſq; nonum attingat diem,tũc verò tribus panis vnciis in prandio ſit contẽtus, & duabus in cœna,cum coriádrorum cõditorum vncia,vel paſſularum mane,veſperi autem ſemiuncia ſit,& in hoc victus genere per nouem dies perſeueret, & ſingulo mane poſt ſeptẽ horas à cœna ſex decocti huius ligni vncias inſumat,poſt quinq; horas ab huius ſyrupi ſumptu prandeat, poſt ſeptem à prãdio horas,iterum ſex alias huius decocti vncias ebibat, poſt quinque ab hoc decocto horas cœnet,in potu verò dum pradet ac cœnat,ſecũdum bibat decoctum, tertium,quartum,& quintũ, quibus etiam vtatur,ſi interdiu vel noctu ſitierit,cùm decoctũ ſumit,in lecto ſit,& iubeat ſe tegi,vt ſudet,vel ſi à lecto ſurrexerit,calidum lectũ ingrediatur, in quo per horã cum dimidia, vel per duas horas iaceat, poſteà ſurgat,& ſi ſudauerit,abſtergatur,ſi hyems ſit,vel frigus adhuc vigeat,in cubiculo maneat calido,ſi æſtas ſit,& vehemẽtiſsimus calor, feneſtras aperire poteſt, & domũ etiã exire, vento autem inualeſcẽte occluſus maneat.

Decoctum verò iſtud eo modo conficietur,vt explanabimus,quando modum conficiendi decoctum ex cõmuni ligno edocebimus

bimus,& eodem modo de ſecundo decocto intelligito,tertio, quarto, & quinto, quoniam fieri poſſunt quinque decocta,quādo opus eſt,& non plura.

Poſt nouem hos dies quibus decoctum ebibit opus eſt paulatim cibum augere,vt primo die nōnihil plus ſumatur,tertio die augere,quarto,quinto,vſq; ad nonum,quo die in naturalem cibi quantitatē peruenire debet,& conſuetudinem ſibi propriam,interim verò dum cibus augetur, paucifero vino vtatur, dum verò decoctum ſumit, ſi non excreuerit, alternis ſaltem diebus huius generis clyſma imponendum erit.

℞. Braſsicarum Man.j.
Senæ Polypodij
Epithymi
Singulorum ℥ ß.
Saluiæ Maioranæ
Roris marini Iuæ
Foliorum lauri
Singulorum Man. ß.
Aniſorum Fœniculorum
Amidis
Singulorum ʒ ij.
Pulpæ colocynthidis ʒ j.
Agarici ʒ j. ß.

Miſce,& bulliant in ſufficienti quantitate aquæ ſecundum artem, poſteà

℞. Hu

℞. Huius decocti ℔ j.
Olei anethini Olei rutacei
Singulorum ℥ ij.
Hieræ picræ ℥ j.
Hieræ logadij ʒ ij.
Mellis rosati colati ℥ j.
Salis communis ʒ ij.
Misce,& imponatur.

Deinceps lignum hoc luteum non vidi amplius in Italia, cuius adhibitio vigintiseptem dierũ spatio perficitur. nam diebus nouem victus minuitur,diebus nouem decoctum sumitur,cũ victus ratione tenuissima & diebus nouem cibus augetur,quoad ægrotus in suã naturalem victus rationem deuenerit,post hos vigintiseptem dies hoc ordine peractos ægrotũ sanitati restitutum esse censendum est,nõnulli verò hunc ordinem per triginta dies seruarunt, vt diebus decẽ victus rationem diminuerẽt,& diebus decem decoctum præberent,& vltimis decem diebus victus rationem augerent.cùm verò diu sit,quòd lignũ hoc in Italia nõ viderimus,de illo iã satis dictũ esse putemus.

Nũc ad exhibitionẽ decocti Indici ligni cõmunis in aqua sermonẽ cõuertam⁹, superiorib⁹ annis huius decocti sumptio,nimis arcta esse videbatur,ac difficilis,nunc adeò plana,adeóq; facilis relicta est,vt qui æstiuo

tēpore id ſumūt, domum etiā exire poſsit.

Scito autē huius ligni decoctum, & ſimplex fieri poſſe, & cōpoſitū, ſi ſimplex fiat, hoc modo cōficiēdum eſt, duodecim aquæ libræ ſumantur, & vni libræ ſcobis Indici ligni miſceātur, & per vigintiquatuor horas in infuſione dimittātur, poſteà pēdenda eſt aqua, quę nō eſt in ligni ſcobe imbibita, ſi ſex libras ęquet, ſatis eſt: ſi nō æquet, quia ſcobi illa multū aquæ in bibendo cōſumit, tantū aquæ ſuppleatur, quod ad ſex librarū pondus attingat, & ſupra ligni ſcobem huius aquæ tres libras iniice. Si verò in olla, quæ duplæ ſit capacitatis harum rerū, quas receptura eſt, ſcobis ſcilicet & aquæ, ſitque noua olla vitro delinita, poſteà cùm tres aquæ libras inieceris, paruum quendam baculum accipito, & in ollæ fundum immergito, poſteà baculum in illa parte ſignato, qua vltimò ab aqua madeſcit, deinde alias tres libras aquæ iniicito, quas à primis tribus diuiſeras, quæ ſi tres nō eſſent, tantum aquæ adiicito, quòd tres efficiantur, & bulliri facito, quoad tres libræ fuerint cōſumptæ, Id verò erit, quādo tantum aquæ fuerit conſumptum, quòd aqua ad ſignum vſq; in baculo factum cōſumpta ſit, tunc tres aquæ libras quę in vaſe ſunt, per denſum linteum percolato, & pro ſumendis ſyrupis reſeruetur

tur

tur,si quispiam voluerit simplex decoctum accipere,& nihil aliud,hoc insumat ita simpliciter cōfectum, verūtamen primò ægrotans purgandus est,vt suæ cōpetit tēperiei, & humorū abundantiæ,quā habet, purgatione perfecta statim sequēti die per quinq; horas ante prandium quatuor,quinque vel sex vncias sumat huius decocti,vt diligenti videbitur medico,qui illum curat,De quātitate verò sumēdi decoctum posteà verba faciemus,mox bene tectus dormiat, quantum illi lubuerit, vt si fieri posſit, sudet, post quinq; horas prādeat,in prādióq; quatuor panis vncias sumat,& pugillū coriandrorū,siue passularū,siue seminū peponum conditorum,siue nucleorū pineorū,siue pistachiorum,siue amygdalarū, siue vuarum exiccatarū ex Illyrio Ferrariā allatarū,siue lactucæ cōditæ,siue cucurbitæ cōditę.Secūdum verò decoctū,tertium,quartū,& quintum vini loco bibat, ita verò conficitur secundum decoctum,supra prædictam ligni scobem,sex aquę libras iniicito,& bulliant ad consumptionem trium librarum, posteà percolentur, & seruentur, & secundo & tertio & quarto & quinto eodem fiat modo, non est autem opus quintam cocturam excedere, quoniam nihil virium haberet aqua. Rari etiam sunt,qui secundum

coctur

coctùram attingant, quoniã rari inueniuntur huius aquæ potatores, post septẽ à prandiô horas primi etiã decocti sex vncias insumat, & probè tegatur, & si fieri posſit, sudet, post quinque horas à sumpto decocto cœnet, tresque panis vncias edat, & ex prædictis rebus quæ in prandio sumpsit, pugillum edat, posteà dormiat, & per septem horas à cœna iterum decoctum insumat, & ita pro cõmuni more vsq; ad quadraginta dies perseueret. Nota primũ decoctum esse libras tres, cuius si sex vnciæ sumãtur per tres dies supplebit, vnde secundo die opus erit noui ligni scobem in infusionem imponere, eodem modo quo dictum est prius, & ita in finem vsque semper prosequi.

Nota verò, si vires defecerint, vt hic videatur inediam ferre non posse, pullorum iure vescatur, & loco secundi & tertij decocti vinum bibat, hanc ob causam medicus quotidie huius pulsum tangere debet, qui in hac tenui victus ratione seruatur, vt noscat an imbecillior euadat, quanquam & decoctum hoc nutriat, cùm pingue sit.

Quia plerunque aluus adstricta efficitur, propterea præscriptus clyster bis in hebdomada imponi debet, & frequentiùs, etiam si necesſitas exegerit: neque ab re erit singula hebdomada casſiã adhibere, aut manam

nam

nam, quæ cùm exhibeatur, non est opus illi mane decoctum præbere, potio hæc conuenientissima est in hoc casu.

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
 Syrupi de pomis sabor.
 Syrupi de epythimo
  Singulorum ℥ j.
 Misce.

Vel hoc insumatur.

℞. Diacatholiconis ℥ j.
 Syrupi de pomis sabor ℥ ß.
 Inf. senæ ℥ iiij.
 Misce.

Decipiuntur illi, qui arbitrantur medicamenta debere esse decoctioni propria, & nihil ab ea euariare: at potiùs debent esse humoribus qui euacuantur propria.

Nonnulli arbitrantur decoctũ istud hyeme bibi non posse, neque debere, imò quòd post Septembris mensem nõ sit bibendum, sed tantùm sumatur Vere aduentãte. at nos dicimus hyeme etiã præberi posse, quando opus est, etiã si profunda esset hyems, & frigidissima, quoniã cùm maximè affligit affectus, sit quæcũq; anni pars, ægroto prouidendum est, neq; per menses expectandum. hyeme verò opus est cubiculi aërem tepidũ reddere, vel parumper supra tepiditatẽ calidum, idcirco rimæ omnes quę in fenestris

sunt.

ſunt & quæ in oſtiis, ac parietibus, occludendæ ſunt, ne ventus ingredi poſsit,& caliditas exire. vnde Ver aptiſsimum eſt tempus ad huius ligni decoctũ ſumendum, ſecundò autumnus, quia hæc tẽpora ad temperiem magis vergunt, poſteà æſtas, deniq; hyems, & niſi eſſet reſolutio caloris æſtiui, præ omnibus temporibus æſtatẽ eligerem, quoniã domũ exire poſſent egroti, & publicè ſpatiari, quod aliis tẽporibus fieri nõ poteſt, neq; opus eſt calidariũ parare, quia totus aër ſpõte calidus eſt, & totus noſter orbis calidariũ eſt, imò & quandoq; æſtuariũ.

Idq; animaduertito decoctum in eodem fieri cubiculo, in quo ægrotãs degit, ac moratur, præſertim primum decoctum, & debet ſini frigeſieri in eodem cubiculo, vt vapores per aërem ſpargantur, qui ab ebulliente decocto eleuantur, & cubiculi aërem impleant. nam aër ipſe hoc modo fit ægrotanti opportunus. ollæ verò operculum in qua decoctum cõficitur, in ſummitate præparatũ eſſe debet, dum feruet, vt fumi paulatim per aërem ſpargi poſsint.

Hinc, qui decoctum ſumpturus eſt, quando expurgatur paulatim, minus ac minus comedere debet, vt victui tenui (quando incœperit) ſit ferè aſſuetus.

Dum decoctum iſtud paratur, expumandum

dum eſt, & ſpuma illa ſeruanda. nam vbi adſunt puſtulæ, ſiue dolores, ſiue duricies, hac ſpuma locus inungẽdus eſt, quæ in hoc caſu mirificè prodeſt, & ſi ſpuma colligi nõ poſsit, vt plerunque in hac ebullitione contingit decoctum ipſum ſpumæ officio fungetur.

Nota inſuper primis duobus diebus, quando decoctũ bibi incipitur, non eſſe penitus à carnibus abſtinẽdum, ſed pullorum carnes comedendę, ſemper paulatim diminuendo, vt tertio die ſolo pane & rebus pręſcriptis pro obſonio veſcatur ægrotans.

Et ſi quatuor panis vnciæ mane ſumi dictum ſit, & tres veſperi, hoc pro certa regula ac determinata accipiendũ non eſt, quoniam nõnullis minùs præberi cõuenit, aliis plus. At hoc de quatuor ac tribus vnciis pro exemplo tantum poſitum eſt, in quo tamen exemplo multi conueniunt. pro panis verò quãtitate exhibenda ætas cõſideranda eſt, vis, cõſuetudo, ac eiuſdem generis reliqua. an verò panis biſcoctus eſſe debeat, an ſemel tantùm coctus haud magnifacio: tamẽ exiccat magis biſcoctus panis, quàm nõ biſcoctus, & ſua ſiccitate decoctũ hoc magis retineri in ſtomacho creditur, quàm ſi eſſet panis nõ biſcoctus: quia natura ſicci eſt detinere humidum, ne defluat. veruntamen ſi panis

ſi panis ſemel coctus ederetur, faciliùs ligni decoctum ad iecur tranſiret, & in ſtomacho nõ coqueretur. At eniti debemus, vt hoc decoctum perfectè cõcoquatur, priuſquàm ad iecur tranſeat, ſed nos præbemus, & panem non biſcoctum: nec veremur, quòd in ventriculo nõ retineatur decoctum, quia naturæ opus eſt non emittere à ventriculo quicquam, niſi poſteaquam eſt coctum, vt etiã in potatoribus planũ eſt, modò ſupra vires naturæ non potauerint, natura id, quod in eorum ventriculo eſt, non tranſmittit, licet fluidum ſit, priuſquàm coctum fuerit. Adde biſcoctũ panẽ ſemel cocto pane difficiliùs concoqui, ego ſino ægrotantes id panis genus ſibi ipſis eligere, quod magis placuerit.

Nonnulli ſunt Medici, qui iubent, vt ad nonum vſque diem, panem abſq; obſoniis edat. A nono autem vſque ad decimumoctauum diem volunt præbenda eſſe obſonia ſuperiùs enumerata, verũ medicus frequenter ægroti vires luſtrare debet, & cibum iuxta illas augere ac minuere.

Hoc eſt animaduerſione dignum neminem vnquàm in hac ligni ſumptione obiiſſe, quod indicium eſt decoctum ipſum nutrire. nam niſi nutriret, impoſsibile eſſet nonnullos in tanta victus tenuitate perdurare poſſe, & qui decoctum bibit, videtur

ferè

ferè ex decocto sumpto fieri satur, ac imple ri, temporéque indiget, vt coquatur, & pinguedo, quam habet nutrire posse ostendit.

Illi etiam audiendi non sunt, qui dicunt ægrotos ex victu tenui in sanitatem restitui. non autem ob ligni vim. at hoc absurdum esse constat, quoniã plures ægroti per multos dies in tenuissimo victu perstiterunt, tamen in sanitatem restituti nõ sunt, in quam ex hoc decocto restituũtur. miráq; videtur huius ligni natura, ex his, quas habet qualitatibus. nam pingue est, odoratũ, densum, ponderosum, oleagineum, multáque alia habet dona, vt lenitatem, & ad Solem relucere, quæ omnia vim aliquam esse in hoc ligno medicamẽtariam ostendunt, ac excellentem, si ardeat aromatum odorem reddit, & non ingratum.

In huius decocti sumptione vinũ bibendum non est, sed secundum, tertiũ, & quartum decoctum. nam hi melius euadunt, qui hæc decocta bibunt, quàm qui ceruicosi vinum bibere volunt: tamẽ si sint aliqui delicatuli, qui huiusmodi decocta bibere nequeant, cogantur saltem per nouem aut decem dies illa bibere, vel per quot fieri potest, posteà vinum bibere.

Nonnulli decocta ista vino miscẽt. nam vinum ipsis diluũt, sed hoc valde molestum

ægrotis videtur, & fortè perniciosum, nec minus hi errant, quàm Staphyllus ille primus vini iugulator fecerit, neque illos probo, qui syrupos & medicamenta hoc decocto perfundunt, intelligo iam facta medicamenta, Secus est de medicamentosis simplicibus, quæ in hoc decoctũ infunduntur.

Post prãdiũ dormiẽdũ nõ est, nisi illa hora qua secũda vice decoctũ insumitur, tũc si dormire posit, optimũ est. nam sudor fortè prodibit, qui in hac actione optimus est.

Totum diem in delitiis trãsigat, ac gratis confabulationibus, musicis instrumentis, & reliquis similibus, quibus tempus sine perceptione consumitur.

Nonnullos insuper in initio sanitati restitui, qui primis tribus diebus panis vnciã insumebant, & semiunciam passularũ, post tertium diem Solis passulis ægrotum nutriui. at rari hanc vltimam inediam ferre possunt, propterea vt superius dictum est cibare opus est.

Sex diebus ab initio elapsis, ab re non est, imò maximè cõuenit huius ligni pulueris scrupulũ singulis syrupis esse iniiciẽdũ.

Post statutum tempus, cùm ægrotus amplius nõ bibit, primis diebus cibi sunt paulatim augendi, vt hoc modo procedendo in propriam consuetudinem deducatur.

Præs

Præterea, à calidario in tepidariũ transeundum est, & à tepidario in locum minùs calidum, quousq; in aërem deueniat omnibus hominibus communem ac consuetum. nam locus calidus eligẽdus est, qui ad meatus aperiendos decoctũ adiuuet, & eosdem meatus apertos seruet. hoc autem frigore minimè efficitur, notandúmque hunc locum debere esse magis & minùs calidum, ratione temperierum ægrotantium, & vt morbi sunt magis antiqui, vel recentes.

Hic est simplex modus sumendi decoctum ligni Indici ex aqua.

Si cui verò placeret nõnihil medicamentosi aquæ miscere, id illi concedatur: semilibra huius ligni in aquã infundatur, postea aqua bulliat (cùm lignum in infusione fuerit per vigintiquatuor horas) & dimidium ebulliẽdo resoluatur, deniq; hæc quæ sequuntur, in hoc decocto infundantur.

℞. Senæ ℥ iiij.
Polypodij ℥ j. ß.
Florum boraginis Florum buglossi
Florum rosarum Florum violarum
Singulorum ℥ j.
Gingiberis Cinnamomi
Singulorum ʒ j.

Misce, & infundantur in prædictum decoctum secũdum artem, postea eodem modo

ſumantur quatuor aut ſex vnciæ,vt dictum eſt bis in die,eodémq; edatur modo. Nota, quòd primis ſex diebus hoc infuſum ſumi poteſt,& ægrotus erit à purgatione excuſatus, poſteà per ſex alios dies ſimplicis ligni decoctũ ſumat, abſq; rebus prædictis infuſis, poſt hos ſex dies per tres dies infuſionẽ ſupradictã ſumat,& deinde per ſex dies decoctum,& ſecundũ hunc ordinẽ,quouſq; in ſanitatẽ peruentũ ſit, perſeuerato,nonnunquàm per tres dies infuſum accipitur,& per tres decoctum,quouſque ad ſtatutũ tempus perueniatur,nonnulli contenti ſunt diutius in hoc potu perſeuerare, & ſolùm vna vice in die infuſionem prædictam bibere.

Mihi etiã illi ſummè diſplicẽt, qui ligni cortice potiùs vti volunt, quàm ipſo ligno, quia & ſi cortex magis ſiccus ſit,quia etiam magis terreus eſt, tamẽ odore caret, pingui tudinem nõ habet, neq; aliquã qualitatem ex his,quę oſtendunt ſimplicia aliqua vires habere, quæ medicamentariæ ſunt. neque etiã illos probo, qui corticẽ cum ligno miſcent. nam cortex lignum potiùs impedit, quàm adiuuare poſsit,quia eſt res arida, nõ pinguis, abſque odore, terrea, à natura facta, vt ſolùm arborem ſuam ab imminentibus extrinſecis periculis tueatur.In genere igitur illos non probo, qui huius ligni

cortice

cortice vtũtur,licet ficcior ſit,quàm arbor.
Si verò petas per quot dierũ ſpatiũ ſumi debeat eiuſmodi decoctũ:dicimus præfixũ tẽpus minimè adeſſe,ſed tãtũ tẽporis ſumi debere, & nõnihil etiã plus,quoad ægrotãtes ſanitati reſtituti ſint. Vnde ſi quiſpiam decimooctauo die ſanus euaſerit,per vigin ti dies vel vigintiduos decoctũ bibat.Si verò ſanitatẽ trigeſimo tantùm die enãciſcatur, per duos aut tres dies adhuc inſumat, deinde quieſcat.At ſi quadrageſimum diẽ excedat, & nondũ ſit ſanitati reſtitutus, ad quinquageſimum pertingat,vel ad ſexageſimũ:tamen cõmunis terminus eſt quadraginta dies,& rariſsimi inueniuntur,qui in quadraginta dierum ſpatio nõ ſint ſanitati reſtituti, idcirco hunc diem pro ſanitatis termino accepere , imò & multa medicamẽta apud antiquos per quadraginta dies exercebantur, & in hoc ſpatio opus ſuum perficiebãt,hoc planiſsimum eſt apud Pli. lib.2.c.9.qui braſsicæ ſuccũ præbet in vino albo per dies quadraginta ſpleneticis , & li.26.c.8.inquit:Ciſſanthemusdrachma bis die ſumpta in vini albi cyathis duobus per dies quadraginta lienem dicitur paulatim emittere per vrinam , & decimo eiuſdem libri capite inqiit, ventrem in totum adimit Nymphæa Heraclia eadem ſemel po-

ta in 40.dies,& lib.27.cap.5.de Asplenio loquens ait, huius foliorũ iure in aceto decocto per dies 40. poto lienem absumi aiunt, & octauo eiusdem libri capite inquit: Sunt qui florem cratægoni bibẽtes mulieres intra quadragesimũ diem concipere tradunt, & lib. 28. cap. 12. ait talum candidi iuuenci quadraginta diebus noctibúsq; donec resoluatur in liquorẽ decoctum, & illitũ linteolo, candorem, cutísq; erugationẽ præstare, & 15. eiusdem libri capite inquit, Calculos expellũt lichenes equini ex vino aut mulso poti diebus quadraginta,& cap.16. de asinis agens inquit, Sunt, qui è mare nigróq; cor edendũ cum pane sub dio prima, aut secunda Luna præcipiũt, alij carnem, aliqui sanguinem aceto dilutũ per quadraginta dies bibendũ ob morbũ comitialem, & 19.cap. Scriptũ est, iecur asini admista modico panace instillatum in os à comitialibus morbis,& aliis, infantes tuetur, hoc quadraginta diebus fieri præcipiũt, & Dioscorides de altera ciclamino, quæ cissanthemos dicitur ait, acini huius drachma sumpta in vini albi cyathis duobus per quadraginta dies lienem paulatim emittũt per vrinã & aluũ, & cappare dicit, semẽ ipsum duabus drachmis in vino haustis per quadraginta dies lienẽ obliterat, & de syluestri ruta scripsit propter

pter coxendicum morbos diebus quatuordenis bibenda præbetur,& de Aspleno ait, huius foliorum iure in aceto decoctæ per quadraginta dies poto,lienē absumi cōtingit, & de hyperico inquit semine diebus continuis quadraginta poto coxendidum dolores dissoluit, & de peristereo supino ait,morbū regiū folio drachma, cū thuris polline obolis tribus ex vini veteris hemina quadraginta diebus continuis ieiunis dato, de chamæcisso insuper scripsit, cuius bibāt Ischiadici folia tribus obolis in aqua cyathis tribus quadragenis,aut quinquagenis diebus.Cùm igitur t t reperiātur apud antiquos medicamenta, quæ quadraginta dierū spatio opus suū perficiūt, nō mirum, si & nostro tempore recentiores medici in hoc ligni Indici decocto quadragesimū diē perfectionis suæ actionis inuenēre, qui est terminus acutorū morborū, & initiū diuturnorū. At re vera prefixus dierū numerus esse non debet,sed dies tūc erunt satis,cùm ægrotus in sanitatem restitutus erit.nam haud rarò quadragesimus dies nō est satis, sed diutius perseuerare opus est.

Cùm etiam hoc decoctum prębetur per aliquos dies ex sena,obseruādum est, quod vltimæ potiones ex illis sint, quæ senam recipiunt atq; euacuant.At nonnulli sunt,

qui à principio in finem potiones euacuantes semper insumunt.

Cùm è Roma Ferrariam rediissem.1535. his qui gallico affectu laborabant, huius ligni decoctum in vino præbere cœpi,& in primis solovino potẽti vtebar,posteà expertus sum magis proficere,si nõnihil aquę adderetur,pręsertim,cùm hi sumũt qui natura sunt calidiores.in vino autem simplex decoctum fieri potest, quod nullũ recipiat simplex medicamentum, & fieri potest ex simplicibus,si ex solo fiat indico ligni decoctũ, huius ligni in scobẽ redacti libra insumatur,& in decẽ libras vini albi potẽtis, & in duas aquæ per vigintiquatuor horas infundatur, posteà põderãdũ,an liquor qui in ligni scobe imbutus non est, sex sit libræ.si hoc liquoris pondus reperiatur cũ scobe simul ebulliat,semper spumando,quoad tres libræ euadant,spumáq; reseruetur, ad corporis partes delinendas, si liquor ad sex libras non accesserit,tantundẽ vini adiicito, quod sex libræ efficiãtur.(nã scobs illa multum imbibit)posteà bulliant ad dimidias. At si vinũ plus sit,quàm sex libræ id, quod superexcedit auferatur, & sex illæ, quæ supersunt libræ ad dimidias bulliẽdo resoluãtur,& tres hæ vini libræ,quę superſunt percolentur,ac reseruẽtur pro syrupis mane & vesp

vesperi ad quatuor, vel sex vncias insumendis, secundúmq; fiat & tertiũ & quartũ decoctum, vt de aqua dictum est, & vsque ad quintum, si is, qui sumit vehementer biberet. eodem verò modo accipiatur hoc in vino decoctum, & eisdem horis, vt superiùs de decocto in aqua dictum est.

Scito autem alternis diebus, nisi excreuerit, clysma imponendum esse superius enarratum, singuláq; hebdomada lene præbendum est medicamentum, quale cassia, manna, vel hoc quod sequitur,

℞. Inf. senæ ℥ iiij.
Syrupi de epithymo
Syrupi de pomis sabor
Singulorum ℥ j.
Misce. Vel hoc sit,

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Inf senæ ℥ iiij.
Misce.

Id prætereà notandum est, in vini sumptione, consuetum esse plenius nutrire, quàm in aquæ sumptione, cùm tamen aqua minùs nutriat, quàm vinum, idcirco nos dicimus & in vini decocto ita simpliciter sumpto victus rationem debere esse tenuiorem, & fortè tenuiorem, quàm cùm præbetur aquæ decoctum, secus est, cùm vehementia simplicia vino commiscentur.

Nonnulli prohibent hoc vini decoctum simpliciter in febre. at nos dicimus, si febris esset intensa, à vino prorsus abstinendum esse. si verò remissa sit præberi posse. nam vinum hoc & si potens sit, ebulliendo tamen imbecillius efficitur, quia tenues & calidæ vini partes exeunt, & duæ aquæ libræ commistæ vinum mitigant, neque potens esse sinunt.

Quando vini decoctum simpliciter confectum sumitur, corpus prius expurgare necesse est, posteà vinum præscripto modo præbere, quod necessarium non est, cùm aliis simplicibus inungitur.

Si quispiam in cœna & prandio, decocta illa secunda & tertia ferre non possit, vinum bibat mediocre, album, lympidum, & odoratũ, quòd etiam decocta aqua diluat.

Decocto sumpto tegi se iubeat, vt dictũ est de decocto in aqua & sudare tentet.

Si verò ligni decoctum cum aliis simplicibus præbere voluerimus, & quod euacuet, hoc duobus modis fieri potest. Vno modo per medicamenta ac simplicia vehementia, alio modo per imbecilla, si per vehementia fiat, hic egregiè comedere debet, capones, phasianos, perdices, vitulos, hœdos, modò coquere possit, & secunda bibat tertia & quarta decocta, vel si hæc ferre nequeat

queat, vinum bibat potens, quod optimè nutriat, & modicè dilutum sit, oua absorbeat. Si verò simplicia sint non vehementia, sed imbecilla, tam vehementer edendum non est, sed mediocriter.

Hæc quæ sequuntur sint vehementia simplicia, quæ in vinum ebulliri debent.

℞. Senæ ℥ iiij.
Polypodij ℥ ij.
Ros. rub. Florum violarum
Florum boraginis Florum buglossi
Singulorum ℥ ß.
Gingiberis Cinnamomi
Singulorum ʒ j.
Turbith Hermodactylorum
Singulorum ℥ j.

Misce, & infundantur, vt dictum est de infusione in aquæ decocto facta, hæc verò sunt imbecilla simplicia, quæ in hac infusione ponuntur.

℞. Senæ ℥ iij.
Polypodij ℥ j.
Epithymi Thymi
Singulorum ℥ ß.
Florum violarum Florum rosarum
Florum boraginis Florum buglossi
Singulorum ʒ ij.
Gingiberis Cinnamomi
Singulorum ℈ j.

Ani

Aniſorum Fœniculorum
Maſtiches Gummi arabici
Singulorum ℨ j.

Miſce,& eodem modo infundantur, vt de aqua dictum eſt. Nonnullos vidi circumforaneos,qui hæc quæ ſequuntur ſumebant ſimplicia,quæ vehementiſsima ſunt,

℞. Hellebori nigri
Turbith Hermodactylorum
Scamonij Colocynthidis
Singulorum ℥ j.

Deinceps hæc omnia in vinum infundebãt, alij ebullire faciebant, itaque abſque vlla præparatione hoc decoctum præbebant, tamen & hic eſt facilis huius vini modus, ſi ex his quæ ſequuntur fiat.

℞. Senæ ℥ ij.
Polypodij Epithymi
Singulorum ℥ j.
Mirabolanorum Indorum
Mirabolanorum luteorum
Mirabolanorum chebulorum
Singulorum ℨ iiij.
Agarici Rhabarbari electi
Singulorum ℨ vj.
Florum boraginis Florum bugloſsi
Florum roſarum Florum violarum
Singulorum ℨ iij.
Gingiberis Cinnamomi

Gar

Garyophyllorum
Singulorum ʒ j.
Passularum ℥ j.
Misce,& eodem modo infundantur. hæcq; de Indici ligni decocto, & in vino, & in aqua,& simpliciter, & cum aliis simplicibus mistis.

Quispiam verò ambigere posset, quódnam potiùs sit decoctũ,an illud,quod ex vino fit,an quod ex aqua,respondemus vtrũq; ad diuersa conuenire, in morbis nouis, calidisq; naturis aqua potior videtur,quàm vinum, in antiquis verò morbis, & in quibus magna ac profunda indigemus penetratione,vinum potiùs quàm aqua eligendum est.Nam vinum est vti vehiculum, quod medicamẽta ad illa ducit loca,ad quæ profectura sunt, & antiquiores etiam in medicamentis præstandis vino vsi sunt,& multa vinorum genera medicata à Dioscoride scripta sunt.Nã vinũ vires roborat, simúlque est medicina ac nutrimentum, & naturalem calorem, ac spiritus auget, & per omnes artus facilè recipitur.In frigidis igitur & humidis, in longis morbis,in imbecillibus ventriculo, & vi concoctrice, vino potiùs vtamur, quàm aqua, in calidioribus natura, in incipiente morbo, in robustis, aqua potiùs vtamur,quàm vino.

Fortè

Fortè etiam petes de vini ſumendi ad decoctionem natura, dicimus, vinũ (apud nos) debere eſſe antiquum, flauum, potens, odoratũ, ſubdulce, tenuium partiũ, & quod facillimè penetret, dixi verò de vino apud nos antiquo: quia Ferrarienſia vina diutius nõ ſeruarẽtur, antiquũ nos vinum dicimus, quod ſecundum expleuit annum, cauẽdum à vocatis albanis, quæ potiùs frigidæ ſunt, quàm calidæ, acerbæ ſunt, & adſtringentis naturæ, optima habentur ad hoc negotium vina Mutinę & Regij Lepidi, & apud ſancti Felicis caſtrum hoc vinum ad huius ligni decoctum ſumendum eſt.

Dices verò, ſi in vini ſumptione alicuius ægrotantis iecur ſupercaleſceret, quid agẽdum eſſet? reſpõdemus hoc minimè contingere, quãdo aqua additur, imò ſi etiã abſq; aqua ſumeretur non contingeret, quoniam tantum frigidis præbetur abſq; aqua decoctum, & ebullitio reddit vinum imbecillius & minùs calidũ: tamẽ ſi cõtingeret, iecur Galeni infrigidãte inũgatur, & in decocto, endiuia ebulliat, portulaca, atq; lactuca, quãquam hoc minimè cõtingere ſoleat.

At dices, nónne ſunt ratione mẽbrorum patientium hærbe ac ſimplicia addenda decocto? Scito vniuerſam actionẽ in ligni vi reperiri, qua vnumquodque membrũ in

affect

affectũ lapſum corrigi debet, idcirco cùm ſimpliciter inſumitur decoctũ, vel ex aqua ſit, vel vino nihil addendũ, ſed ligni Indici ſolius actio expectanda. Ita enim & indi obſeruãt, neq; aliquod vel minimũ ad dũt: cùm tamẽ frequentiſsimè ac ferè ſpõte hũc morbũ incidãt, huius nimirũ ligni natura eſt omnibus affectis membris accommodata, & ex vino per totum corpus defertur, & etiam ſi ex aqua confectũ ſit, ex ſui natura totum permeat corpus, & in illas agit potiſsimùm partes, quæ ſua indigẽt actione: ſi in aquæ decocto calido indigeamus, vinũ aquæ addatur, potiùs quàm aliquod aliud ſimplex, tamẽ ſi cupiã placeret ſaluiã adiicere, mentham, libanotim, hyſſopum, ac ſimilia non prohibeamus, ſed nobis magis placent hæc decocta ſimplicia, quàm compoſita, quando non ſunt euacuatiua.

Multi conati ſunt ex aliis lignis decocta conficere, vt experirentur nunquid ex illis finem aſſequerẽtur, ſed res minimè ſucceſſit, ego primùm pinguem accepi, & in vino atq; in aqua decoctum prebui, nõ profecere in ægrotis, quamuis viſi ſint pro parte leuati, & meliuſculè habere, ſed in exquiſitam ſanitatem minimè redacti ſunt.

Nonnunquam vſus ſum iunipero, neque exquiſitè profecit, ſicuti nec pinus: tamen meliuſ

meliuſculè habuêre.

Expertus ſum & præbere ex ligno cornu decocta,neq; etiã exquiſitè profecere ægrotantes,licet omnes qui accepere,meliùs habere viderentur, in idem tamen redibãt,& iterum vexari cœperunt.Alij inſuper medici alij ſunt vſi lignis,nullus tamẽ lignum inuenire potuit, quod(nõ dico æquè)propè huic morbo obſiſteret,vt Indicum lignum facit, licet in aliorum vinorum decoctis victus ratio fuerit tenuiſsima.hócq; argumentum eſt non eſſe victus tenuitatẽ, quæ in ſanitatem redigat, ſed eſſe vim medicamenti, hoc eſt Guaiaci, quod eſt pingue, ponderoſum,odoratũ,tenuium partium,& talium,quæ huic gallico veneno ſuapte natura obſiſtunt,tamen & tenuis victus ratio ad opus perficiendum nõ modicè adiuuat.

Fertur lignum hoc Indicum Guaiacum ab accolis nuncupatum fructum quendam ferre, inter prunum, & ficum, nam prunũ non eſt,neq; ficus:vtriq; tamẽ aſsimilatur. inſularũ nuper repertarũ incolæ hoc fructu veſcũtur,& in ſanitatem reſtituũtur,à morbo tali, qualis eſt gallicus affectus, nam in illis locis gallica vocata lues eſt morbus ferè patrius, quamuis & per contagium etiã recipiatur,faciũt inſuper ex ligno decocta, fertur autem & præter contagium hunc affectum

fectum apud ipsos oriri, ficuti apud nos oriuntur morbi abſq; cõtagio,ſed ex intrinſecis humoribus.Luſitani qui illuc nauigarunt, genus morbi videntes affectioni gallicæ ſimile,& quomodo in ſanitatem reſtitueretur,lignũ hoc in Hiſpaniã attulerunt, deinde per totã Italiã ſparſum eſt,& ab hoc affectu optimè liberare nemo non nouit.

Ex fructus eſu incolæ ſanitati reſtituuntur,illos verò ſolùm abſq; pane edunt, quo plenè nutriuntur.Vnde fructus octo in prãdio præbent, & octo in cœna, poſteà nihil aliud edere ſinũt, & ita in triginta vel quadraginta dierum ſpatio,à doloribus, à puſtulis,à cruſtis,& à duris tumoribus liberãtur,vtinã hos fructus in Italia haberemus, qui ſapidi eſſe dicuntur. Nam ægrotantes haud magno labore à tam ſæua ægritudine vindicaremus.

Cruſtæ verò,quæ habentur,& vlcera,vel vlcuſcula,vel puſtulæ,& præduri tumores, cocturæ primæ ſpuma delinantur, ſiue in vino ſit,ſiue in aqua decoctum,ſi eiuſcemodi ſpuma non profecerit, ex ligno oleum fieri iubeo,quod per alambicum educitur, vel per noſtrum vſitatum modum,ſi etiam oleum iſtud non profecerit(quod tamen proficit) hoc linimẽto ſupra cruſtas vti ſoleo,vel ſupra puſtulas, vel ſupra vlcuſcula,

& etiam supra duros tumores.
℞. Butyri recentis ℥ ij.
Pinguedinis anseris
Pinguedinis gallinæ
Singulorum ℥ j.
Gummi Arabici Colophoniæ
Myrrhæ Bdelij
Singulorum ʒ j.
Argenti viui ℥ ß.
Probè misce, vt hydrargyriũ non appareat, posteà affectæ partes inungantur: & hoc, quod sequitur, pro duriciebus potissimùm est, & modis, qui in hoc morbo cõtingũt, id quod superiùs dictum est, præparato, adde
Mucilaginis althææ
Mucilaginis fœnogræci
Mucilaginis seminum lini
Singulorum ʒ iij.
Ex his, quę dicta sunt, sperandum est ægrotum in vnaquaq; huius affectus gallici specie esse in sanitatem restituendum.

Præscripto modo, vt plurimùm vlcera sanãtur, crustæ, dolores, & tumores præduri, tamen nonnunquam adeò sunt sanitati rebellia, ac cõtumacia, vt præscriptis etiam paratis aboleri non possint, propterea de vnoquoq; horum, quando ita rebellia sunt, & inueterata nunc agere oportet, ab vlceribus verò & crustis exordiamur.

Cùm

Cùm vlcera,& crustæ curationi aduersan tur,& illa, quæ superiùs facta sunt, nihil profecere, tunc ad vehementiora recedendum est: cùm verò hæ pustulæ sint ratione humorum diuersæ, nam atrabilares subnigricant, flauescunt biliosæ, sanguineæ in ru borem vergunt. Sunt verò albicãtes,& pallentes pituitosæ, si pustulæ fuerint sanguineæ, faciliùs curantur,& si biliosæ etiam fa cilè recipiunt curationem, difficiliùs curan tur pituitosæ,& difficillimè omniũ atrabilares, à sanguineis,& à biliosis inchoemus, si exiccandæ sunt hac aqua probè lauentur.

℞. Balaustiarum
Ros. rub. Sumachiorum
Mastiches Thuris
Tartari Sandarachæ mineralis
Singulorum ℨ ij.
Aluminis liquidi Cerussæ
Singulorum ℨ j.ß.
Argenti sublima ℈ j.
Aquæ plantaginis ℥ iiij.
Aquæ ros. ℥ ij.
Succi limonum ℥ iij.

Misce,& bulliant semper baculo circunducendo,& is, qui circunducit caueat, ne fumus ipsius nares pertingat, cùm ebullierit ad cõsumptionem sextæ partis, ab igne remoueatur, & per linteum excoletur, ac

seruetur, hoc enim vlcera (si profunda non sint) & crustæ madefaciēdæ sunt: quoniam mirè exiccātur. Si verò essent vlcera, & crustæ pituitosæ hac aqua abluendæ sunt.

℞. Tartari Thuris
Sandarachæ mineralis
Galangæ Gingiberis
Singulorum ʒ ij.
Aluminis rochæ Cerussæ
Singulorum ʒ j. ß.
Argenti sublimati ℈ j.
Aquæ Saluiæ ℥ vj.

Misce, & bulliāt eodem modo, & idē fit huius decocti in his crustis ac vlceribus vsus. At si atrabilares sint crustæ, & vlcera atrabilaria non profunda, tunc hac alia ablutione vti oportebit.

℞. Mastiches
Thuris Gummi Arabici
Myrrhæ Bdelij
Sandarachæ mineralis Tartari
Singulorum ʒ ij.
Aluminis liquidi Cerussæ
Singulorum ʒ j. ß.
Argenti sublimati ℈ j.
Aquæ fumi terræ ℥ iiij.
Aceti ℥ ij.

Misce, & eodem modo ebulliant, & percolentur, vt dictum est.

Si ex

Si ex his in ſanitatem reſtituãtur,bene illis erit,ſin minus, ſaponem facito, & cõmuni ſapone,& ſublimato in hac proportione.
℞. Saponis optimi ℥ ij.
Argenti ſublimati ℈ j.
Miſce,priùs ſapone liquefacto, poſteà loca omnia puſtulis plena, cruſtis, ac vlceribus non profundis,ſapone iſto abluãtur. aliqui idem efficiunt ex oui albumine probè agitato,& augeto ſublimato.

Tamen quia cruſtæ cùm abolentur, ſolent in facie maculas derelinquere, quæ ægrotis maximè diſplicent, vt neceſſarium ſit & medicum eiuſcemodi maculas delere, id fit ex oleo de vitellis ouorum, cum aluminis confecto,vt de eo locuti ſumus in noſtro de oleis libello,nonnulli vtuntur oleo tartari,quod poteſt alambico educi,tamen videtur efficacius, ſi fiat in loco ſub terra excauato,ſumatur tartari quantum lubuerit,& comburatur, ac in puluerem redigatur,poſteà in linteum ponatur,vt ſub terra ſuſpendatur, vitreo vaſe ſuppoſito, in hoc vas oleum deſtillabit,& ſi locus eſſet etiam humidiſsimus,quanquã non eſſet ſub terra reconditus, exiret oleum, hoc oleo vel de ouis cum aluminibus facies mane,& veſperi vbi maculæ ſunt inungatur.

Cùm nonnunquam vlcera in his affecti-

bus ſint profunda, tunc his nō ſunt curāda, ſed curatio adhibenda eſt ratione vlcerum, ſemper verò in vnguentis argētum viuum addendum, vel argētum ſublimatum, nam hæc videntur aptiſsima ad hanc gallicam luem medicamenta, vnguenta verò ſint, vt vlceribus cōueniant ratione humorum, qui in homine ac in vlcere ſuperabundant. Præduros verò tumores, qui in affectu gallico ſunt, hoc cerato remouere oportet.

℞. Mucilaginis althææ
Seminum lini Seminum fœnugræci
Singulorum ʒ ij.
Myrrhæ Bdelij
Singulorum ʒ j.
Pinguedinis anſeris
Medullæ ceruinæ Axungiæ ſuillæ
Singulorum ℥ ß.
Argenti viui ʒ vj. Ceræ
Reſinæ pini Olei liliorum alborum
Quantum ſufficit.

Miſce, & conficiatur ceratum, quod extenſum ſupra corium duris in hoc affectu tumoribus adhibeatur, ſi etiam tibi placuerit, priùs duritiē aliquo decocto fouiſſe ab re nō erit, idcirco fomentū iſtud præbetur.

℞. Maluæ
Violarum Althææ
Florum chamæmeli

Folior

Foliorum brassicarum
Singulorum Man.j.
Oesipi cerati ℥ ß.
Myrrhæ Bdelij
Gummi Arabici
Singulorum ʒ ij.
Pinguedinis anseris Butyri recentis
Singulorum ℥ j.

Misce,& bulliant in aqua, in qua lana lota est,vel in aqua,in qua pelles sunt aptatæ,& fiat fomentum supra locum, posteà supraponatur ceratum,& hæc quæ prędicta sunt, fieri debēt, etiam dum homo decoctum in vino vel in aqua sumit,quando ex ipsorum spuma non abolentur,quandoq; in crustis, vlceribus paruis, & tumoribus, iubeo, vt simplex hoc adhibeatur linimentum.

℞. Vnguenti Aragon ℥ iiij.
Argenti viui ℥ j.
Misce.

Et ex hoc crustæ,vlcuscula, & tu mores remouentur ab ægrotante,sed in particularibus tantùm locis adhibentur, vbi illa fuerint,quæ prædicta sunt.

Maxima solent fieri in ore vlcera,quæ pala tum perforāt,& ad nares vsq; pertingūt,hęc pertractāda sunt, vt superiùs à nobis de his vlceribus dictū est,q̄ & guttur etiā,& fauces exulcerare solēt,& erodere,nisi prouideat.

Nonnunquã in hoc affectu, quãdo veterascit, ossa corrũpuntur, & denigrescunt, & corroduntur, & hoc tã in capite, quã in cruribus, & in aliis corporis partibus, & potissimùm putrescũt partes illæ ossiũ, quæ sub duris tumoribus cõtinentur, tunc quãdo os putrefactum est, cõsiderandum, an sit detectum carne, vel sub carne, & cute, si detectũ sit planissimè apparet, ad oculum putredo, tunc opus est considerare, an sit ossis superficialis pars, quæ putrida sit, an etiam profonda, & si quidem superficialis sit pars, pulueres sequentes supra os spargendi sunt.

℞. Aristolochiæ rotundæ
Sarcocollæ Aloës
Singulorum ʒ j.
Aluminis liquidi ʒ ij.
Argenti sublimati ℈ j.
Misce, & fiat puluis subtilissimis. Quãdoq; hoc vsus sum.

℞. Aluminis liquidi ʒ ij.
Cerussæ ʒ j.
Euphorbij Argenti sublimati
Singulorum ℈ j.
Misce, & fiat puluis subtilissimus.

His potissimùm pulueribus vtaris, quando os nõ est totũ putrefactum, si verò totũ putrefactum esset, necessariũ esset totũ auferre, in aliquibus tota fibula ablata est. Plerunq;

runque partes ofsis putrefactæ hoc modo remouentur.

℞. Præcipitati ʒ ij.
Calchanti vſti Sulphuris viui
Singulorum ʒ iij.
Miſce,& fiat puluis ſubtiliſsimus.

At inter generoſa,quæ poſſunt adhiberi in hoc caſu præſidia,vnũ eſt ignis actualis, ex candenti ferro,hoc præſidiũ egregiè in ſanitatẽ reſtituit,quandoq; iuſsi adhiberi quadrageſima , & quinquageſima ignis ictus, ſupra aliqua oſſa, quæ nõ poterant auferri per alia medicamenta,& ſtatim igne adhibito tabula illa oſsis ablata eſt, quæ putrida erat & denigrata.

Ignis eſt pręſidiũ,quod maximè roborat, pręſertim in tabulis oſsis capitis remouendis,videtur nõnunquã in capite oſſa veluti carie corroſa & perforata,quæ omnia ignẽ corrigũtur,emẽdantur,& ſanitati reſtituũtur.Et vt res ſuo ordine ſuccedant,cùm oſſa putrida apparent, medicamentis primò emendari curentur. Quòd ſi medicamentis id fieri non poſsit,ferro abradantur, ſi ferrum nihil iuuerit ignem adhibeto,ſi etiam ignis nihil proficeret, inſanabilia eſſe iuxta aphoriſmum inferrendum eſt.

Si verò oſſa ſint carne,& cute tecta negotiari difficilius eſt,cùm vides tumores cum

doloribus nũc abire, nũc redire, & iam esse inueteratos, suspicãdum est de ossis corruptione, in capite potissimũ, & in cruribus, & brachiis, vexare solent, cùm medicus de osse suspicatur, etiã si id certè nesciat, tumori illi causticũ capitelli vocati apponi iubere debet, & tumorẽ durũ aperiri, quousq; ad os perueniatur, & oculis an putridum sit an nõ putridũ intueri, si putridũ sit, vt dictum est prosequi, si minimè putridũ melius est, neq; ab re fuit tumorẽ durũ aperire, quoniã tunc facilius est illum sanitati restituere.

Imò hoc notato præduros tumores, quãdo non possunt dissolui esse causticis aperiendos, nam deinceps faciliùs corrigũtur, in nõnullis huius generis inueteratis tumoribus iussi omnes causticis aperiri, quòd citius ægrotantes in sanitatem redigerẽtur. Nam plerunque omnibus etiam prædictis ad vnguem obseruatis emolliri minimè possunt, tam rebellis est dissolutioni hæc materia, at per caustica scyrrhi hi aperti curationem faciliùs recipiunt, hæcq; de præduris tumoribus sint satis.

Dolores verò & noui, & inueterati, inunctionibus, ceratis, suffumigiis, ligni Indici decoctis, tam in vino, quã in aqua resoluuntur, & abiguntur. at si per potiones illos remouere tẽtemus, interim dũ bibũtur eiuscesmo

cesmodi decocta pro abolendis doloribus, vel mitigandis, modò absint scyrrhi, & crustæ, membra quæ dolent hoc linimento inungantur.

℞. Saluiæ
Menthæ Roris marini Stœchadis
Iuæ Perforatæ Maioranæ
Singulorum M. j.
Misce, & bulliant in vino albo potenti posteà

℞. Huius vini ℔ j.
Olei costini
Olei liliorum alborum Olei rutacei
Singulorum ℥ iiij.
Misce, & bulliant ad vini consumptionem posteà adde Galangæ
Thuris Mastiches
Singulorum ʒ iiij.
Terebinthinæ ℥ ij.
Styracis calamitæ ℥ j.

Misce, & cum modico ceræ fiat linimẽtum mollissimũ, è quo dolorosa membra inungantur, nam roborantur, & dolores mitiores redduntur, interim potest ægrotus ferre decocta, & expectare, quòd à morbo penitus liberent, quod effectura sperandum est.

Dum hæc in publicis haberem scholis, excellentissimus vir Alexander Fontana Mutinensis, medicus, nulli nostra ætate in medica

medica facultate secũdus lectiones nostras frequẽtauit, & quindecim de ligno Indico quæsita interrogauit, obsecrans, vt illa in eius gratiã dissoluere tentarẽ, quod me facturum spopõdi, imò cùm multa alia essem de hoc ligno dicturus, illa in his enodandis interrogationibus referam. inter has verò à celeberrimo viro propositas questiones, sex sunt vniuersales. nouẽ verò circa ligni naturam, quas omnes in tã celeberrimi viri gratiam singulatim referam ac dissoluam.

EXCELLENTISSIMI Alexandri Fontanæ.

QVAESITVM I.

Quis primus modum exhibendi hoc decoctum, conficiendíque, & in hoc morbo vires eius explicuerit.

BRASSAVOLVS.

Duo in hac questione cõtineri video. Vnũ de huius ligni decocti inuẽtore, alterum de huius ligni decocti virib. aduersus hũc morbum, primę parti ita satisfaciẽdũ putamus.

Cùm gallicus affectus, vel similis quidã sit ferè peculiaris incolis, qui Indicas nuper repertas insulas inhabitãt, Lusitani viri ingenio perspicaces, qui frequẽter illuc appellunt, homines Indicos videntes tali affectu præditos, talibúsq; symptomatibus, quali-

bus

bus in Hiſpania ac Luſitania illi afficiũtur, qui lue gallica laborãt, quomodo Indi illi curarentur, ac facilè in ſanitatẽ reſtituerentur animaduerterũt, & curandi modum in Luſitaniã ac Hiſpanias attulerũt, & vnà ſecum lignũ hoc Indicum cõportarunt, tamẽ primus omniũ Conſaluus quidam fuit Hiſpanus morbo gallico ſæuiſsimè affectus, qui rei fama cõmotus. (nam omnibus ferè aliis expertis præſidiis ſanitati reſtitui non potuerat) vnà cũ aliis ad inſulas nuper repertas nauigauit, ſéq; curari fecit, ac ſanitati reſtitui, poſteà in Luſitaniã rediens, medici officio fũctus eſt, & eodẽ modo gallico morbo affectos curare cœpit, quo & ipſe ab Indo quodam medico curatus fuerat, ligni ſcobem ſimpliciter decoquendo, vt primis etiã annis fieri cõſueuerat, nunc 1551. vigintiſex anni aguntur, quòd in Italiã deuectum eſt eiuſcemodi lignũ. At paulatim res proceſsit, quod in omnibus aliis cõtingit rebus, & ars ſemper iam inuẽtis addit, vt his modis impræſentiarum paretur, quò ſuperius dictũ eſt. Conſaluus ſemel tantùm in die decocta præbebat, nũc bis prębentur magno ægrotãtium cõmodo, multíq; ſunt anni, ex quo bis præbetur, vt author quidã Hiſpanus teſtatur, qui de hoc ſcripſit, antequàm lignum eſſet in Italiã conuectum, &

Vtennus

Vtennus nobilis Germanus, à lue gallica (si quis vnquàm alter fuerit) pessimè tractatus, bis in die decoctũ istud præbendũ scripsit, fortè hic gallicus affectus fuit in Italiã ab Indis partibus asportatũ, sicuti & lycheне Romæ quandoque fuit allata, in diuersis deinde Italiæ vrbibus, & totius Europæ, diuersi fuêre primi, qui hoc decoctũ præbuere, ego primus Ferrariæ hoc decoctum prębui Illustri Aeneæ Pio, in dulci aqua 1526. cum omnibus aliis medicis, nouum ac inusitatum videretur (vt verè erat) medicamentum, multiq; idipsum deridebãt, quousq; videre Illustrem virũ sanitati restitutũ esse. Ego etiã primus Ferrariæ 1535. decoctum in vino adhibui, in aliis Italiæ vrbibus, alij fuêre primi, nunc res adeò facilis reddita est, vt nemo sumẽdi laborẽ subterfugere videatur: cùm prius omnibus minùs molestum videretur, ad Indias nauigare, quàm decoctũ istud ebibere. est verò lignũ hoc ebeni species. At ad nos prius nõ afferebatur, quia nigrũ nõ est. Ebeni verò vsus in Italia est tantùm ad capsas & tabulas variegandas, & opere vermiculato pingendas, sunt nanq; multę ebeni species. nam aliqua est rubra, aliqua alba, aliqua lutea, & diuersis coloribus affecta. nulla verò ebani species supernatat, sed vnaquæq; ad ima flumi

nis

nis deſcendit, neq; illud eſt cõueniens argumentum, nõ eſſe ebanũ, quia nigrũ non eſt. nam multæ ebani ſpecies reperiuntur, quæ nigræ nõ ſunt, minus illud arguit, quòd ſit ebanũ, quia nõ ita maceratur in aqua indicum lignũ, ſicut ebanũ, quoniã ſunt diuerſę ſpecies, idcirco neceſſe eſt, vt diuerſis etiam proprietatibus ſit inſignitũ. nam longè durius eſt Indicũ lignũ, nec tam facilè recipit ignẽ admotum, vt ebanũ nigrũ, & ob denſitudinem quam hoc habet lignũ, non adeò redolet, vt ebanũ nigrũ, tamen & ipſum redolet. Verùm hęc diſputare, ſunt huius affectus curationi inutilia, vel ſit ebani ſpecies, vel minimè ſit, cùm tamẽ eſſe nõ dubitem. de huius verò ligni perfectione, ſi loqui voluerimus, dicamus poſſe perfectionẽ ſumi, & ex loco, in quo ortum habet, & ex ipſius dotibus, ex loco inquam, quoniã vt in aliis ſimplicibus, aliqua ſunt in vno loco perfectiora, quàm in aliis, vt maſtiche in Chio Inſula, mel hybleũ, æs Cypriũ, ita cùm hoc lignũ in diuerſis naſcatur locis, in inſula tamen Sancti Ioannis. (ita enim vocatur vna inſularũ Oceani maris, è qua eiuſcemodi lignũ defertur) egregius oriri Guaiacũ lignũ exiſtimatur, quã in tota oriatur India. multę verò ſunt inſulę in Oceano mari, in quib. naſcitur eiuſcemodi lignum, vt inſula Cor-
terati

terati,insula Sancti Benedicti, Hispaniola, insula Sanctæ Crucis,& multe aliæ sunt insulæ,è quibus defertur,tamen nos ex patria lignũ hoc cognoscere nesciremus:neq; fieri potest,vt cognoscatur ex loco, quoniã onustæ hoc ligno naues afferũtur in Hispaniã, Genuam,Venetias,& neq; vnus est,qui certè sciret, è qua insula esset conuectus, propterea opus est ex aliis iudiciis lignum eligere, quàm ex eo, in quo nascitur solo.eligatur verò ex ipsius dotibus, id quod pinguissimum est, & oleagineũ,densum, ponderosum, quod in medio nigricat, ac relucet,circuncirca sublutei coloris est, vel subalbidi, & quod aromatum odorẽ spirat, & si igni admoueatur, oleum ab eo resudat, his notis cognoscitur optimum Guaiacum, quod nonnulli palum sanctũ, alij Indicum lignum,alij alio modo vocant.

Ad secundam quęsiti partem,dicimus lignum hoc aduersus hunc affectum per nullam manifestam qualitatẽ valere,imò cum ipsius vsus ad multos alios sit morbos,præter gallicũ, potissimùm aduersus cõtagiosos morbos conuenire videtur. nam & ipso per decoctum nonnullos à scabie liberauimus,qui inungi abhorrebãt,sed potiùs contenti fuêre per. xv. dies huius ligni decoctũ bibere,& ita sanitati restituti sunt. Cur verò ad

rò ad omnes valeat affectus, nulla alia po-
test reddi ex euidentibus causa, quàm quòd
in actiuis ac passiuis qualitatibus non mul
tùm excedit, vnde ratione qua tale, & cali-
dis,& frigidis cōuenit affectibus, sed & tali
preditū est à cœlo dotibus,vt sanguinē cor-
rigat, & prauos omnes humores resoluat,
& mēbra omnia roboret, ac in pristinū vi-
gorem deducat. de actiuis verò & passiuis
qualitatibus dicimus esse calidū ac siccum
in secundo ordine remisso, esse calidum in
secundo id ostēdit,quia planè ac sensu per-
sentitur esse calidum,nec caliditas est acris,
vt tertiū attingat ordinē,tamen humidita-
te quadā pingui nō destituitur,qua corpora
nutrit, imò si ipsius decoctū nō nutriret, vt
iura faciūt, & oleagineorū iura, nō possent
ægroti tantā inediam ferre. Decipiūtur ve-
rò,qui putāt eius caliditatē accedere ad ter-
tium ordinē, quod absurdum est: quia ne-
cessarium esset,vt caliditatem induceret,ex
vsu vehementē. At quantūcunque sumatur,
nunquàm supra modum corpora calefacit,
quod indiciū est,tertium caliditatis ordinē
minimè attingere, sed in secundo tantùm
esse, & qualitatum remissionem quandam
habere, vt morbis frigidis, calidis, humi-
dis,atq; siccis,aduersetur, neq; hoc mirū sit,
cùm à Galeno edoceamur, multa esse sim-

plicia, quæ ex diuersis partibus contraria agũt, insuper indicum lignũ nõ tantùm humana corpora nutrit, & in substantiã ipsorum cõuertitur, verùm & nutriendo omnes corrigit, qui sunt in corpore prauos affectus, nonnulli cõparant in nutriendo huius ligni vires ad ius pulli perfectè cocti, quibus nõ solùm cõsentimus, sed fatemur etiã magis robustũ esse hoc nutrimẽtũ, quod ex ligni decocto habetur, quàm quòd ex pulli iure, hecq; de huius ligni viribus, & quomodo huic morbo aduersari iure dici possit.

QVAESITVM II.

Quibus ętatibus magis cõferat, & si tutò pueris, senibúsque exhiberi possit.

BRASSAVOLVS.

Cùm Indici ligni natura, ac vires sint tã mites, tam benignæ, támq; ad iustã tẽperiẽ accedentes, omni ætati conueniet, vtrique sexui, & omni tẽperiei, Nobili Cęsari Orobono sex annorũ puero huius decoctũ præbui, & à sæua lue gallica, quam ex nutrice conceperat, egregiè absolutus est, nihílque dispẽdij penitus vnquàm persensit, & viginti iam anni à curatione illa absoluti sunt, fertur apud Indos infantes à manis vtero prodeũtes, plerũq; discrimẽ hoc gallicę luis secũ afferre, & per totũ corpus pustulas spargi. matres verò huius ligni radicis decocto illos

illos sanitati restituere. in his verò ętatibus illud obseruandũ cẽseo, puerulis ac iuuenibus aquã potiùs, quàm vinũ esse adhibẽdã. cõsistẽtibus verò ac senioribus, vinũ potiùs, quàm aqua præbeatur, tamẽ tanta est huius ligni benignitas, vt vini vel aquæ decoctũ vnicuiq; cùm indiget, in quacũq; sit ætate, præberi possit. Nam si puer sit vel iuuenis, qui huius ligni decocto indigeat, cùm ex prędictis aquã potius sumere deberet, tamẽ si morbus sit diutinus, vt diu sit, quòd ægrotet vinũ potius prębeatur, quã aqua, & è cõtrario cũ senex, vt dictũ est, vinũ potius sumere debeat, tamẽ si morbo hoc recẽter correptus sit, decoctũ in aqua potiùs bibat, quã in vino, & ita de aliis intelligẽdũ est. mulierculis etiã præbui, quibus egregiè profecit, vnde vtrũq; decoctũ vnicuiq; potest prębe-ri ætati, & naturæ, vt ipsi exigũt affectus, & à senib. tutissimè ac puerulis insumi potest.

QVAESITVM III.

AN maribus, fœmellisue plus prosit.

BRASSAVOLVS.

Ex his quæ statim superiùs dicta sunt, huic quęsito satisfactũ esse videretur. Nunc verò repetimus vtrasque naturas ex his decoctis in sanitatẽ restitui, vnde ad naturæ mollitiẽ videretur potiùs aqua mulieribus esse præbenda. vinum autem viris, aut è

contrario, si exiccationem respiceremus. at experiētia ipsa ostendit vtrunq; decoctum vtrisque cōferre naturis. fateor verò me plu ribus viris hæc decocta exhibuisse quàm fœminis, quoniam & plures viri sunt hoc morbo affecti, quàm mulieres, quoniā facilius est mulierē vnā multos inficere viros, quàm virū vnū mulieres multas, tamē vtrūque possibile est. Verùm huius ligni decocta vtrisque naturis prodesse exploratū est.

QVAESITVM IIII.

QVibus morbis præter gallicum præsentaneum sit hoc lignum.

BRASSAVOLVS.

In genere dicendum est nullū esse morbi genus, cui nō conferāt huius ligni decocta, tamē nos peculiariter illis in his affectibus vsi sumus, & perfecisse experiētia ostendit, ad podagrā valere expertus sum, ad chiragram, ad artritim, ad ventriculi dolorē, ad ilij ac coli dolorē, ad phthisim, & ad vniuersum malum habitū, & ad omnes frigidas, ac humidas ęgritudines, ad antiquū capitis dolorē, ad hemicraneā, ad cæphaleā, ad longa intestinorū tormina, & ad lōgas omnes ægritudines, ad perennē tussim, ad pituitæ abundantiā, ad hydropem, & ad omnia in quibus opus est exiccare, ad frigidas ac humidas ventriculi intemperies, & omnium memb

membrorum, ad destillationes, & ad peripneumoniam, multósq; post sumptum decoctum pinguefecimus, qui aliòqui nõ poterant ex plenissimis dapibus pinguescere, & in summa cùm ad temperiem vergat, ad omnes ferè ægritudines conuenit.

QVAESITVM V.

SI fieret ex hoc ligno poculum, sicut ex tamarisco lienosis, án opem conferret.

BRASSAVOLVS.

Ita gallico affectui cõfert hoc poculum, vt lienosis confert ex tamarisco poculum, quod nunquàm prodesse percepi, vel si profuit, nõ fuit sensu perceptum, imò nonnunquàm iussi, vt Guaiaci frustula in vino, quod bibituri essent submersa seruarẽt. tamen nihil (quod viderim) profecêre. Verùm credendum est aliquid conferre posse, sed tam minimum est, vt vel vix nullo modo percipiatur. ratio verò dictat aliquo modo conferre posse.

QVAESITVM VI.

SI decoctum in thermarum aquis fieret, an magis proficeret, vt in doloribus ac tumoribus scyrrhosis in balnei porretani aqua, in crustis & vlceribus, in aquis lucanis, quæ de villa dicuntur.

BRASSAVOLVS.

In cachexia prębui huius ligni decoctum

in aqua Aponensis fontis,& in triginta dierum spatio ægrotans hæc in sanitatem restituta est. Erat verò religiosa mulier, quæ ad leucophlegmatiã ferè deuenerat, idémq; de porretano balneo iudiciũ faciendum est, si in affectu gallico exiccare sit opus, & si ferro pro crustis & vlceribus sanandis indigeamus, in fontis villæ balnei aqua, vel caldarij fontis decoctum fieri poterit: tamẽ nihil æquè humanã naturam adiuuat vti vinũ, quod vires roborat, nutrit, penetrat, & alia sibi cõmista penetrare facit, resoluit, & exiccat, verùm neque in thermarum aquis decocta despicienda sunt, præsertim cùm vehementer exiccandum est.

Nouem sequuntur quæsita circa ligni naturam ab eodem excellentissimo Alexandro Fontana nobis proposita.

QVAESITVM PRIMVM.

QVomodo extrahatur oleum eius, & quibus morbis conferat.

BRASSAVOLVS.

Ex hoc ligno oleũ duobus modis exprimi potest, & cùm pingue sit, facilè extruditur. vnus est modus per impositionẽ in duplex vas, vt ex iunipero oleũ educitur, ignẽ supra vas excitando, alter est modus vt chymistæ ex diuersis rebus per vocatas bocias oleum educunt, adest & pulcherrimus modus

dus,quo nos ex igne & glacie ex omnibus rebus oleũ extrudimus, poteſt & quarto feſtuca quædam huius ligni aut parua portio accendi,& iuxta cõuexam tegulam applicari,vel iuxta pateræ concauum,tunc oleũ circa paterã breuiſsimè defluit. hoc indici ligni oleum durities in gallico affectu diſſoluit,cruſtas exiccat,dolores mitigat,ſi affectæ partes inungantur, mirificum eſt in his,qui affectu gallico correpti ſunt in faucibus,& in vtero,omnibus frigidis & humidis affectibus confert, & reliquis omnibus ſuperiùs enumeratis affectibus.

QVAESITVM II.

AN meditullium eius ſit reliquis partibus efficacius,cum ſit ipſius centrum, an è contrario diſtantiores partes propinquioribus ſint maioris virtutis.

BRASSAVOLVS.

De cortice ſuperiùs locuti ſumus, & diximus eſſe quidẽ ſiccisſimã huius ligni partem. At cùm odore careat,põdere,ſapore,ac pinguitudine,ineptiorẽ partẽ eſſe iudicauimus,& potiùs eſſe abiiciendã, quàm ad opus medicum exercendam. De ligno autem ipſo locuturi, primò illud notare debemus,inter ligna omnia,& omnes radices,aliqua eſſe quæ præter ſuperiorem corticem,carnẽ habent à meditullio diſtinctã,

vt est cichorei radix, quę superiorem habet corticē, quo in acetariis vescimur, & meditullium amarissimum quod abiicitur, & in nucis ligno cortex adest superior niger, & meditullium fistulosum, & inter superiorē corticem et meditullium adest lignū veluti caro, & cichoreum etiam supra carnē, qua vescimur, hymen habet quod abraditur, antequā edatur. Extant verò aliqua ligna & radices, quæ superiorem quidē corticem habēt, sed meditullio carent, quod à ceteris partibus natura distinctum sit, vt est inter radices rapa, atque rheubarbaricum. nam corticem quidem superiorem habent, sed meditullium nō habent à reliqua carne distinctum. in lignis verò lignum hoc Indicū corticē quidē habet, sed meditullio caret, à reliquo ligno pręterquā colore distincto. & buxus corticem habet, sed meditullium non habet à reliquo cortice distinctum, in his, quæ meditullium habēt à reliquo corpore distinctum, media inter corticem, & meditullium pars, semper potior est, & in vsu, nisi contingat meditulliū esse densius, quàm medium inter corticem & meditulliū corpus, quādo meditullium densius est, caro media ad cibos magis apta est. quo verò ad medicamētilias vires minus, vt in cichoreo cōtingit, & in apio hortulano, quod

petr

petroselinũ vulgò vocatur, & in aliis similibus, sed quæ meditullio carent, semper centrum versus exquisitiora sunt, vnde cùm hoc Indicum lignum distincto careat meditullio, vt inter radices & rhabarbarũ, idcirco dicendum est versus cẽtrum esse perfectiora, & quòd vires in centro vehementiores existunt, & licet in hoc Indico ligno pars quædam media videatur nigra, à parte alia versus corticem quæ subalbida est colore distincta, tamen hoc solum est, quo ad colorem, non autem quo ad substantiæ continuationem, & ideò distinctum non habet meditullium à parte, quæ inter centrum sit & ipsum corticem, idẽ de rhabarbaro iudicium faciẽdum est, quod efficaciorem vim habet versus centrũ, quàm versus circunferentiã, licet quãdoq; in pauperibus cortice sim vsus, & egregiè subduxerit. efficacior igitur Indici ligni pars est centrũ versus. in reliquis verò in quibus meditulliũ varium est & harundinaceum, vt in nucis baculis, caro quæ inter meditullium & corticẽ continetur, semper melior existit, & ad rẽ medicamentariam magis apta.

QVAESITVM III.

SI lignum viride haberetur, an magis prodesset quàm id siccum, quo communiter vtimur.

BRASSAVOLVS.

Cùm lignum hoc magis recens eſt, tantò odoratius eſt, ac pinguius, idcirco tanto melius lignum eſt, quod recẽtius eſt, quàm quod inueteratum, experientia nimirum oſtendit, quòd tẽporis proceſſu & odorem, & pinguedinem amittit, tamen magis amarũ redditur, cùm magis exiccatur, veruntamen nunquam habere poſſumus recentiſſimum, quoniam & ſi citiſsimè ex India ad nos afferatur, citius afferri decẽ & octo menſium curriculo non poteſt.

QVAESITVM. IIII.

AN lignum ponderoſius eligibilius ſit, cùm Galenus quinto Aphoriſmorum libro Aphoriſmo 26. electionem aquæ ex pondere reprobet.

BRASSAVOLVS.

Rerum naturas diuerſas eſſe conſtat, vt aliqua pondere probentur, alia leuitate, aqua improbatur ponderoſa, quia talis per humanum corpus minus permeare poteſt, quod eſt optimæ aquæ proprium, ſcilicet corporis partes facilè penetrare. Plinius verò præ cæteris oſtendit non probari ſtatera aquas, quoniam fruſtratur diligentia, cùm nulla ſit magis alia ponderoſa, ſed aqua illa apud Hippocratem leuis intelligitur, cæteríſque melior, quæ humanum

num corpus faciliùs permeat, & partes minimè obſtruit.illa verò intelligitur eſſe grauis, quæ corporis partes non permeat, ſed illas potiùs obſtruit.Indicũ verò lignũ, quod elemẽtũ nõ eſt, ſed ex elemẽtis cõpoſitum, in quo adſunt terreæ partes aqueis vehementer miſtæ, denſum eſſe debet, & quantò magis dẽſum eſt,tãtò habet ponderoſiores partes,itaq; dẽſitate probari debet, ac pondere,quę vires ipſius vehementiores eſſe oſtendunt,ſicut & id rhabarbarum effi caciores vires habet, quod ponderoſius eſt: & ita de aliis multis rebus dicere oportet. alia verò raritate probantur, & leuitate, non autem denſitate, ac pondere, ſicuti agaricum.

QVAESITVM V.

QVid potius in ligno indagandum ſit, an pondus, an gumoſitas, an aromaticitas, an aſpredo illa oliualis immatura.

BRASSAVOLVS.

In compoſitis medicamentis, in quibus multa inſunt ſimplicia, quæ ad vnam formam rediguntur,non dicitur per hanc formã agere,ratione huius,vel illius ſimplicis, ſed omnino ſimul miſtorũ ratione agere,licet membrũ, quod vno indiget, illud ad ſe traheret,& aliud mẽbrũ quod alio indiget, hoc etiam ad ſe traheret, ita in ſimplicibus dicere

dicere oportet ex quatuor elementis cōpositis, ex quibus multæ secundæ resultāt qualitates, secundum omnes illas agunt, & nō secundum vnā particularē, quanquam dici etiā posset ex aromatica illa qualitate cor ipsum roborari, & cerebrū, & ex cōsequenti neruos, ex gummea illa substantia & pingui præduros tumores & pustulas emolliri; ex pondere substātiæ densitas ostēditur, qua notatur vires etiam in ipso magis intensas, itaq; secundum diuersas qualitates secundas diuersa agit. In hoc igitur Indico ligno hæ omnes qualitates secūdum diuersas intentiones cōsiderandæ sunt, & secundum quod ex ipsis tertia quædam vis resultat, multis aduersandi affectibus apta.

QVAESITVM VI.

SI Indicum lignū cōbureretur, an ipsius cinis alicuius esset roboris gummea natura, & aromatum odore exhaustis.

BRASSAVOLVS.

Vt diuersorum lignorum cineres viribus diuersi sunt, nā roboris cinis efficacior est, ac vehementior salicum cinere: ita huius ligni cinis, est roboris cinere ad exiccādum, ac roborandū vehemētior, & quāuis aromatum odor, & gūmea natura per adustionē auferantur, tamen nō aufert, quod exiccet, & membra roboret, hoc cinere vsus sum ad

ciner

cinerē conficiendum ad alopecias,& ægrotantes ſanitati reſtituti ſunt.

QVAESITVM VII.

AN puluis ipſius debeat exquiſitè in pollinē redigi,vt de pipere & colocynthide ambigunt practici.

BRASSAVOLVS.

In tenuiſsimum puluerē redigendus eſt, vt vires omnes integrè in decocto ſpargantur.nam ſi in maiora fruſtula redactū eſſet lignum,cùm duriſsimum ſit,vis ipſius in aquam,vel vinum haud facilè reciperetur,& ideò cōmodiſsimus modus hic fuit,lima in tenuiſsimam ſcobem lignum illud reducēdo,neq; illa ambigua,quæ in pipere & colocynthide dicuntur,in hoc ligno cōtingere poſſunt,quia piper partes quibus inhæret adurit,& colocynthis exulcerat. At huius ligni pollen ſi inteſtinis inhæreat, illa roborat,& vna ventriculi vires auget, idcirco in tenuiſsimum pollinem conteri debet.

QVAESITVM VIII.

SI puluis hic bibatur,an conferat cùm indigeſtibilis ſit, vt aurum & ceraſorum ſemina.

BRASSAVOLVS.

Et ſi puluis hic cōcoctionē nō admittat, tamen cùm ipſius qualitates à naturali calore actuantur, in humanum corpus agunt, vt rel

vt reliqua agunt medicamenta, quæ concoctionem non admittunt, tamen à naturali calore in actum agendi redacta, vel alterãt vel subducunt, neq; hoc scilicet non posse concoqui à medicamentis aufert, quin agere possint. at neq; aurum medicamentum est, nec cerasorum semina, quamuis de auro dici possit, quod secundum vires, quæ illi ab authoribus attribuuntur, agit.

QVAESITVM IX.

AN huius pulueris vis post aliquot menses exoluatur, vt probi medici de aliorum simplicium pulurizatorum fatentur, quòd scilicet tempore fatiscant.

BRASSAVOLVS.

Huius pulueris vim exolui, non quidem post aliquot menses, sed post aliquot dies planissimè cõstat, idcirco singula vice quo decoctum paratur, iubeo, vt tanta huius ligni quãtitas lima in scobẽ reducatur, quanta ad coctionẽ illam satis sit. Nam aromatum odor expirat, pinguedo consumitur, quæ omnia in ligni soliditate cõseruantur, & breuius etiã huius ligni vis, quæ in soliditate continetur, quàm aliorũ vis euanescit.

Hæc sunt quindecim quæsita, quæ excellẽtissimus vir Alexãder Fontana Mutinẽsis medicus, mihi proposuit enucleanda. at optassem potiùs, vt ipsemet interfuisset, quàm

quàm abſens hæc legere. nõ dubitamus etenim, & hunc doctiſsimum virũ prædictis ſolutionibus aliquid egregij addidiſſe, hęcq́; de Indici ligni exhibitione ſint ſatis.

NOn diu eſt, quòd ex India in Italiã radix quædã aduehitur, quã chinam vocãt, quæ noſtratũ cannarũ radicibus ſimilis eſt, imò & cannarũ Indarum radicẽ eſſe nõ dubito, neq; multùm adhibeo ipſi chinæ fidem, quoniã nullas videtur habere qualitates, ex his quæ oſtendunt medicamenta educere, aut vires aliquas habere medicaméticias. nã neq; odorata eſt, neq; pinguis, neq; põderoſa, neq; dẽſa, neq; amara, neque pellucida, neq; dulcis, ſed penitus inſipida eſt, leuis, rara, abſq; vlla pinguedine, & abſq; vllo odore, idcirco chinæ fidẽ nullã adhibemus: quanquam planum ſit chinã ipſam exiccare, cũm ſit ſicciſsima radix, tamen ne ipſius decoctum, & ſumendi modum prætereamus, ita decoctum conficere oportet.

Recipe radicis vocatæ chinæ ℥ vigintiduas, quas in vigintiquatuor partes diuidito, vt vnaqueq; pars vnoquoq; die ſumi poſſit, túncq; portionẽ ſumendã de die in diem in minimas partes, ad quadrãtis quantitatẽ diuidito, & ad ignem ſuſpẽdatur, vel ſupra tripoda vas ponatur, vt ebulliat in tribus aquæ bocalis (ita enim impræſentiarum

me

me loqui liceat,& vti vocabulo bocale)vas
autē in quo ebulliturum eſt, mera ſit olla,
vitro delinita, ſex bocalorum capacitatis,
ollámq; probè tegito,& lēto igne coquito.
tandiu verò coquito, vt duæ ex tribus partibus
ſuperſint,poſteà ab igne remoueto,&
tectam ſemper ſeruato.ſingulis diebus hoc
modo facienda eſt decoctio, qua eodē die
vti debes.nam vlterius bona nō eſt, ſi quiſpiam
ſit naturaliter adſtrictæ alui,in decoctione
prædicta imponatur ſemiūcia radicis
apij, & ſimul bulliat, is qui affectus eſt
ſingulis diebus in aurora,paruam phialam
accipiat huius decocti,tantum calidi, quan
tum ferri poſsit, & ſi integrè phialā exhaurire
non poterit, maiorem ſaltem partem
exhauriat,& id quod facilè inſumere poterit,
in lectóque ſit, & probè tegatur, vt ſudor
euocetur.nam quantò vehementius
ſudabit,tantò melius erit, è lecto interdiu
ſurgere poterit.domū verò minimè exeat,
imò à vento caueat,primorum ſaltem octo
dierum ſpatio. Si interdiu ſitiret è decoctione
bibat,& ſi biberit illam ſemper cali
dam, quandoque frigidam bibat, tamen
melius eſt, illam valde calidam ſumere.

Horum cibus per primorum quindecim
dierum ſpatium ſit pullus elixus, nō autem
aſſus, à ſalſis cauere oportet, dum hic ordo
ſerua

seruatur, ab acetosis, & acribus.

Si delicatulus sit, qui mane & vesperi gallinas, & gallinaceos pullos semper edere nequeat, perdices edat, phasianos, hœdos, veruecis carnem, & similes, in chynæ insula perdices semper non edunt, sed nonnunquam, quia (vt ferunt) infernam aluum ad excernendum prouocant.

Scito autem in insula chynæ in qua lignum istud oritur, medios pisces non cohibere, neq; vinum si affectus sit imbecillus, in illa etiam insula hec in vniuersum prohibent, coitum, acetum, res acetosas, res salsas, hircinam carnẽ, caprinam, & gallorum carnes, reliqua hœdi permittũt, tamẽ præcipuus eorum cibus est pullorum caro, & castratorum elixa.

Si is pauper sit & ligni impensas euitare cupiat, idmet lignum, qui bullierit, accipiat, & in frustula adhuc minora, quàm essent, incidat, & secundam faciat decoctionem, hócque ter & quater fieri potest, & adhuc decocta sunt vtilia.

Si ægrotus vlceribus scateat, tenuia accipienda sunt lintea, & in decoctũ immergẽda, & supra vlcera imponẽda, quæ neq; ligãda sunt, ex his madefactis linteis proficiet.

Scito à septem diebus vltra, ad quintumdecimũ videlicet diem, in affectis partibus

dolor augebitur, posteà melius habere incipiet, vt vigesimo die in sanitatem restitutus sit, etiã si magnis vexaretur vlceribus.

Si quispiam decoctum istud supra vigesimumquartum diem insumere voluerit, hoc illi sponte concedatur, & quod illi placuerit perseueret. Id autem sit, cùm viderit se sanitati exquisitè restitutum, si aluus adstricta sit, clysteriis alternis saltem diebus vtatur, sint verò clysteres vocati cõmunes, vel fiat hic, qui sequitur clyster.

℞. Maluæ Violarum
Boraginis Buglossi
Singulorum Man. j.
Hordei ℥ j.
Misce, & fiat decoctio secũdum artẽ, posteà
℞. Huius decocti ℔ j.
Olei communis ℥ iiij.
Zuccari rubri ℥ j.
Salis communis ʒ ij.
Misce, & imponantur.

Nota etiam, si vires constent, & ægritudo in inferioribus mẽbris occulta sit, hic ægrotus ad septimum vsq; diem tenuissimo victu vtatur, nihil verò aliud in hoc temporis spatio edat, quàm passulas, amygdalas, & panẽ neque etiam in magna copia, nota insuper huius radicis vsum, nõ solùm esse ad morbũ gallicũ, sed & ad alios affectus. alij verò

verò affectus, qui chynæ decocto sanãtur, sunt hydrops, obstructio, & potissimũ ventriculi obstructio, iecoris, & lienis, venenosis medetur morbis, hæmorrhoidibus succurrit, paralyticis conuenit, capitis dolori cõtinuo, siue sit ob gallicũ affectum, siue ob id, quod dum sit alsciosus, siue ab aliis humoribus, & ab alia causa cõuenit, & iunctu rarũ doloribus potissimùm à causa frigida excitatorũ, quartanæ aduersatur, & vnicuique cõtinuę febri obstructioni iũctæ, modò diutina sit, neruorũ doloribus à frigida causa succurrit, dentiũ doloribus opitulatur, si decoctũ calidũ in ore sumatur, valet etiam ad hydropas, & ad vrinæ difficultatem, lapsum ventriculum rectificat atq; roborat.

MODVS BREVIOR PRAEBENDI DECOCTVM LIgni vel radicis chynæ.

ALij alio vtuntur modo ac breuiori. nã huius radicis vnciam accipiunt, & illam in tenuissimas incidunt partes, ita vt singula pars non sit maior quadrante, posteà in tribus aquæ boccalis in noua olla in infusione ponunt, & per vigintiquatuor horas dimittunt, posteà igne lento ebullire faciunt, olláque sit probè tecta, ne fumi extrà euaporẽt, quoad fuerit coctum, & dimidia pars resoluta, posteà colantur, &

in vitreũ vas, vel in fictile vitro delinitum reponuntur, vâſque per ſeptem dies apud ignem feruãt, vt ſemper tepidum maneat, lignum verò, quod poſt primam hanc decoctionem relictum eſt, in vmbra exiccant, & ita ſingulo die decoctionem fieri iubent: & cùm decoctio vna facta fuerit, ſtatim lignũ aliud in infuſionem ponunt, in qua per vigintiquatuor horas immorari volũt, poſteà vt dictum eſt decoqui monent.

Ex præſcripto decocto ſemiampulla aduentante aurora accipiatur, quod, vt ferri poſsit, calidũ ſit, & ſtragulis vt ſudet probè tegatur. nam totis viribus excitãdus eſt ſudor, poſt ſudorem linteis calidis perfricetur, & exiccetur, interuláq; mutãda, ac lintea, poſteà per aliquod temporis ſpatium in lecto quieſcat, itaque hora noctis prima eandem decocti quãtitatem accipiat, & tegatur, in hócq; permaneat loco vſq; ad ſequentẽ diem, cibi ſint pulli gallinacei abſq; ſale elixati, tamẽ nõnihil croci in iure ebulliatur, & coriãdrorum, prãdij hora ſit integra ante meridiem hora, ex prædicta aqua quantum lubuerit bibatur, paſſulæ edendæ ſunt, & recens panis, poteſt etiã ex omnibus cõſeruis edi, ſiue ex melle cõfectæ ſint, ſiue ex zuccaro, & hoc tam in cœna & prandio, quàm aliis temporibus, cœna ex paſſulis

erit, amygdalis, auellanis, & pane. & de prædicta aqua quantò plus bibitur, tantò melius esse existimatur, vnde si id totum quod singulo die fit bibatur, melius est.

Interdiu domum exire poterit, & supra omnia flatus, frigus, nocturnum tempus, & præ cæteris coitum euitare oportet.

Per vigintiquatuor dies hic ordo absque intermissione seruandus est.

Si radix hæc tibi deficeret, duas vncias ex illo recipito, quod ex prædictis decoctionibus exiccare fecisti, nã duę vnciæ iam ebulliti pro vna non ebulliti satis erunt.

Si ægrotus iste vlceribus scateret, lintea in decoctum madefactio, & supra vlcera ponito, & cùm exiccantur alia madida indantur, & deinde alia.

Postquam per vigintiquatuor dies hunc ordinem seruauerit ægrotus, per subsequẽtem mensem victus ratione moderata vtatur, ne recidiuet.

Scito verò priùs, quàm decoctum istud recipiatur corpus vniuersum purgandum esse, vt humores, qui in illo superabundant exigunt: hi sunt modi sumendi huius radicis chynæ decoctum.

Ego huic radici non fido, licet nonnunquam illa in meis ægrotis, qui ita voluêre vsus sim, quoniam neq; odorem habet, neq;

ſaporem,neque pinguedinem,neque colorem,neque pondus,neque leuitatem, quæ oſtendere poſsint per aliquas manifeſtas vires actionem ſuam perficere, idcirco illam neglexi,imò ſi illi fiderem, iam ex vino illam exhibere cœpiſſem,& ſenæ commiſcere,polypodio & aliis rebus,quæ in Guaiaci decoctum nunc reponuntur.

Scito etiam in hoc chynæ decocto, ſi vlcera adſint vel durities,quę per decocti impoſitionem,non aboleantur, ſuperioribus linimentis vti debemus.

His omnibus præſcriptis modis gallicus affectus in ſanitatem reſtituitur; per ſuffumigia,per cerata,per inunctiones,per Guaiaci decoctum in vino, vel in aqua & inſuper per decoctum.

Nonnulli potentiali cauterio in hoc affectu vtuntur,& dicunt ex his,quæ hunc affectum in ſanitatem reſtituunt cauterium eſſe præcipuum.nota verò,ſi in gallico affectu durities adſint,quæ difficulter,vel nunquam remolliātur,tunc ſupra duritiē hanc cauterium poni poteſt,& ſcyrrhum exulcerare,quoniam hæc via eſt ducendi in ſanitatem,ad quam hæ durities nunquā peruenirent,verūtamen exercere cauteria in cruribus & in brachiis, vt nonnulli fecere, ad materiam aduertendam longè peius eſt,

quàm

quàm talium generum cauteria non adhibere, nam plerunque vlcera fiunt, quæ sanitatem nũquam admittunt, & periculo non vacant. Et si dicas talia etiam fieri oportere, quando supra durum tumorem ponuntur, dicimus quando supra durities adhibẽtur, duritiem ipsam dolorem inferre, neque hominem dormire sinere, at cùm per cauteria aperiuntur, exhalant, & dolores cessant, vnde si cauteria nihil aliud fecissent, quàm auferre dolorem hoc non modicum esset, sed vlcera quæ per cauteria fiunt, vbi praua affectio nõ est, neq; vlla exulceratio, neque scyrrhos, prauã affectionẽ in eum inducunt locum, in quo nõ erat, propterea in aliis locis à duritiebus cauteria faciẽda non sunt. quanquam nõnulli scriptum reliquerint in hoc affectu cauteria maximum esse secretum, arbitror hos præsidium hoc imaginatos esse, quia Plinius de lychene nouo morbo apud antiquos, dicit Romam cõfluxisse medicos, qui actualibus cauteriis lychenẽ sanabant, & pulchrum addit fœdiore cicatrice, quàm morbo. nam cicatrix ab igne inducta erat multò fœdior, quàm ipsa hychene, vt etiam in morbo gallico contingeret, si actuali igne curaretur.

Notáq; ad nouos morbos & præsidia, & medicos ab India in Italiam confluxisse, vt

etiam ex India nunc ad gallicam luem medicamenta sunt in Italiam translata, fortè quia huius generis morbi sunt illis regionibus proprij,& per cōtagium fuêre per totam Europam sparsi,sed vtinam neque indica medicamenta, neque indicos morbos cognosceremus.

Nonnulli etiam sunt,qui alio modo hūc affectum sanare conantur, quem modum ego expertus sum, & neminem in sanitatem reperij restitutum,neque ex eo restitui posse arbitror. At ne modum hunc desideret,hic est qui sequitur, in primis corpore diligenter expurgato hoc modo stuffa (vt eorum vocabulo vtar) fiat.

℞. Aquæ dulcis quantum videbitur
Maluæ Florum chamæmelini
Bis maluæ Meliloti
Rof.rub. Lapatij
Fumi terræ Senæ
Polypodij Stœcadis
Epithymi
Singulorum Man.j.

Misce,& bulliant secundum artem,vt quæ sint difficilioris coctionis prius, quæ verò facilioris, posterius imponantur, & ægrotus in stuffa sudet, postquam sudauerit aquam quæ sequitur bibat.

℞ Fumi terræ

Lupin

Lupinorum Lapatij
Althææ Enulæ
Hyssopi Cap. Ven.
Singulorum ℔ ß.
Vini cretici ℔ iiij.

In hoc vino hæc infundantur ad emolliendum per diem, & noctem, posteà addatur theriacæ Andromachi ℔ j. ß. & in alambicum ponatur, ac destilletur, aqua quę descēdit & colligitur, post sudorē ad tres vncias insumatur, & duabus aquæ boraginis vnciis misceatur, & ita singulis sex diebus fiat stuffa, & aqua ista bibatur. arbitrantur hi hoc modo peragendo gallicum morbum exire. at nos dicimus neque etiam si singulis diebus sumatur, posse hoc efficere.

Nonnulli sunt circulatores, qui profitentur se hunc morbum sanaturos ex sumptione tantùm pilularum, & præbent pilulam vnam ex vocato præcipitato, quod ex vino argento conficitur, pilula hæc summopere exagitat corpora & vehemētissimè educit, nulli tamen integrè sanitati restituūtur, licet post summā illam euacuationē leuiores esse videātur. sed cùm pilula illa vires deiiciat, ac perturbet, propterea deinceps in deterius delabi, ac ruere videntur, & aliis indigent præsidiis, quàm sit vna ex præcipitato pilula. quempiam vidi, qui hanc pilu-

lam imbecillo ægrotanti prębuit,& ſtatim ante prandium deſideratus eſt.

Hi ſunt modi,qui ad hoc vſque tempus in vſum deuenêre, vt hi in ſanitatem reſtituantur,qui morbo gallico affecti ſunt,tamen inunctio,ac decocti Guaiaci potio illa ſunt,quæ potiſsimùm ac verè in ſanitatem deducunt, nunc verò quædam particularia occurrunt conſideranda,quæ in hoc affectu contingere ſolent.

Nonnulli neque doloribus infeſtantur, neq; puſtulis,neq; duritiebus, neque re aliqua ob quã dici poſsit,quòd gallico morbo affecti ſint,hoc ſolo remoto, quòd illorum pili decidunt, tamen prius vel bubone in inguinibus correpti fuêre, vel exanthematibus in præputio,& cole, vel in ore, breui verò ex his in ſanitatem reſtituti ſunt, aut etiam aliquis horũ affectum perſeuerauit, in hoc caſu capillorum, & pilorũ defluuio prouidendum eſt, ac cùm huius curationis propoſitum à capillorum profluuio incæperit,idcirco in genere de capillorum profluuio,& alopecia,tractare incipiemus.

DE CAPILLORVM, PILLORV'MVE DEFLVuio, & Alopecia.

DE pilorum defluuio,& Alopecia in genere loquemur, vt exquiſitè ſint pertract

tractata, antiqui medici de omnibus defluuij capillorũ causis locuti sunt, præterquàm de vna, quæ est defluuium capillorum à lue gallica. nam sicuti antiquitus gallica lues non extabat, ita neque capillorum defluuium ab hac causa, tamen necessarium erit interesse humores etiam in defluuio capillorum à lue gallica.

Galenus in primo capite primi libri de compositione medicamẽtorum secundum locos, capillorum defectus duplicem causam asignat. Vnam ab humorum inopia, aliam ob corruptos humores, qui capillorum radices, & pilorum vitiant. ex his verò causis tres possunt cõtingere pasiones, quæ sunt alopecia, caluities, & ophiasis.

Capillos verò plantis comparat, sicut enim plantæ ob nutrimenti inopiam exiccantur, & pereũt, ita capilli ob nutrimenti inopiam decidunt, & caluitium fit, propterea in senibus fit, quia iam cœperũt non transmittere nutrimentum ad nutriendos capillos, caluitium igitur simpliciter fit ob humorum inopiam, & cùm ex ætate contingat, non resarcitur, propterea de caluitio nihil dicimus, tamen si in iuuentute contingeret, corrigi posset, & antequàm superueniat, retardari posset, caluitium igitur præteribimus.

Plantæ

Plantæ nonnunquam exiccantur non ratione defectus nutrimenti,& humoris, sed quia vitiatus humor ad illas pertingit, vt cùm arbores exiccãtur ad cuius radices feruens aqua pertigerit, ita circa capillos ob vitiatos humores duo contingunt,alopecia videlicet, & ophiasis. Est verò alopecia capillorum defluuiũ,quo homo vulpibus assimilatur, quibus è cauda pili decidere,inde verò nomen sumpsit hic affectus, quia vulpibus frequenter contingit. at ophiasis cutem serpentibus similem facit,tamẽ vtraq; affectio in causa cùm alia conuenit,quæ est vitiatorũ humorum abundãtia. Scito autẽ in alopecia pilos cũ aliquibus cutis maculis decidere,in ophiasi autem pellem etiam excoriari.Sunt verò humores qui capillorũ radices adeò vitiãt, vt capillorũ defluuium contingat, quod est symptoma ab affectu præter naturã,qui in capite est depẽdẽs,cui medendũ est,& nõ capillorũ defluuio. propterea à Galeno in primo capite primi de cõpositione medicamẽtorũ secũdum locos libri dicitur, oportet enim veluti in aliis, sic & his affectioni mederi, cuius accessio siue symptoma est vitiatus capillus, si verò petas,quinã humor hic sit,Auicẽna respondet,à bile fieri posse,à pituita,ab atra bile, & à corrupto sanguine.Galenus verò ita hu mores

mores nõ exprimit, tamẽ & ipſe dicit, quales autẽ tandem ſint corrupti humores, ex cutis capitis colore cognoſces, aliquibus enim mutata albidior apparet, aliquibus nigrior, aut pallidior, quare in iſtis primũ totius corporis purgationẽ adhibebis, aut pharmaco pituitam ducente exhibito, aut quod bilem pallidam, aut nigrã trahit, coniectura redundantis humoris, ex colore cutis facta, vt tres humores à Galeno referuntur, qui poſſunt eſſe alopeciæ cauſa deprehendatur. de ſanguine verò nihil dicit, quia ſi ſanguis ſit, neceſſariò corruptus eſt. verũtamen apud Galenũ ſanguis cùm corrũpitur, amplius nõ eſt ſanguis; ſed ſtatim in bilem cõuertitur, & in alios humores, idcirco neq; diceret ſanguinẽ corruptum eſſe cauſam, ſed humorẽ illum, in quo cõuerſus eſt ſanguis. alopeciẹ igitur, & defluuij capillorum cauſæ ſunt acres humores putrentes, qui ſiue huius generis, ſint ſiue alterius, cutem inficiunt, in qua capilli infixi ſunt, vt herbẹ in terra, & cute ob hos acres & putridos humores affecta, capillorũ radices corroduntur, & decidunt. Idem faciendũ eſt in pilis iudicium, qui in reliquo corpore ſiunt, hæ ſunt alopeciæ cauſæ, iuxta Galenum.

Veruntamẽ in capillorũ defluuij reddendis cauſis, Auicenna negligendus minimè eſt, à

est, à quo hæc desumuntur, capillorum defluuiũ (& quod de capillis dicimus de aliis etiam intelligatur pilis) vel capillorum diminutionem, aut ipsorum penitus ablationem, contingere vel per causam, quæ est in materia, ex qua capilli fiunt, vel contingere per causam, quæ est in membro in quo nascuntur. De vtroque horum à nobis diligenter tractandum est de causa, quæ à materia prouenit, dicamus, quòd vel materia penitus abest, vel modica est. si penitus absit, caluitium sequitur, si verò pauciores euadant capilli, vel est materia pauca, quæ in membro continetur, in quo capilli generantur, vel adest quidem multa materia, sed ad superficiem nõ pertingit, imò latitat in profundo, itaq; ad cutem nõ mouetur, vt exire posśit, & in capillos cõuerti, vel fortè multa quidem est, & ad circunferentiam peruenit, ac cutem. sed cùm ibi adest à præsente in loco humiditate obtunditur, nam materia hæc quæ capillus fieri debet sicca est, sed humiditas in loco præsens, videlicet in capitis cute, huius humoris siccitatem ad humidum alterat, & in capillos conuerti non potest, vtpote qui materiam exigunt siccam, hoc pueris contingit, mulieribus, & eunuchis, qui barba carent, non ob id quia materiam ad barbam idoneã non habeant, sed

ſed quòd antequàm ad illum determinatum locum in quo pili fieri debent, perueniat, ſiccitatem amittit, & ita in pilos conuerti nõ poteſt: puero autem paulatim creſcente, quia ſemper exiccãdo procedit, barbam emittere incipit, hoc verò neq; eunuchis contingit, neq; mulieribus, quia nunquàm exiccantur.

Poteſt etiam contingere capillorum defectus, ex temperiei frigiditate, quia ſcilicet homo ſit ita frigidus, vt multa non fiat effumatio, idcirco frigidi paucos habẽt capillos, & modicam barbam.

Si verò cauſam petas, cur in aliquo humano corpore pauca ſit pilorum materia, dicimus hoc poſſe contingere, & per ſe, & per accidens. Per ſe quidem, vt cùm in corpore adſit materia, ex qua pili generantur, quæ eſt materia fumoſa ſicca, per accidens verò contingit paucam eſſe materiam ad pilos gignendos aptam, quia materia oblongam ægritudinẽ exiccatur, vel ob hecticam, vel ob phthiſim, natura ob ſiccitatẽ ab his morbis inductã, non relinquitur in corpore materia, non tantùm ad generandos capillos, ſed neque ad illos, qui adſunt nutriendos, hoc idem in hominibus cõtingit, qui venenũm potarũt, ſi ſuperuixerint, & in his, qui ſunt à vipera cõmorſi. tauri qui à vipera in

pede

pede, vel in aure commordentur, non moriuntur, sed pili omnes illis decidūt, posteà sanitati restituūtur, hoc fit, quia illud exiccatur, quod pilorum nutrimentū esse deberet, & pili ipsi decidunt, hoc in arboribus æstiuo tempore cōtingit, quando non irrigantur, & nutrimento carent, quo folia nutriantur, ac decidant, quia in folis calore nutrimentum illud consumptum est, imò à nonnullis notatur, quod si caput & totum corpus frigido linimento inungeretur, capilli non generarentur, nec pili, quia materia ex qua fiunt intus, ad alia partes repercutitur, quæ non sunt cutis, & in quibus neque capilli, neque pili nascuntur.

Quandoq; non est materiæ defectus, sed potiùs in loco est, in quo pili fiunt, & capilli. Auicenna tres modos assignauit ex loci parte, in quo pili nascūtur, vnus modus est, quia ad hūc locū capillorū, materia nō penetrat, hoc verò cōtingit, quia locus est obstructus, alter modus, quia locus nō est quidem obstructus, imò potest materia per illum permeare, sed cùm est in loco, ob eius nimiā latitudinē nō retinetur, sed exit. tertius modus est, cùm hec materia in loco retinetur, sed in eodē etiā corrūpitur, & qualitatem requirit, quæ ad pilos generandos inepta est, imò in hoc loco dissoluitur, vt

videas.

videas membrũ hoc, in quo capilli gignuntur, posse habere meatus nimis arctos, nimis latos, & praua qualitate affectos. Recẽtiores medici tres distinctos affectus in capite facere videntur, Thiriam, Alopeciã, & Tireã. ita verò differũt, quia Thiria serpentis formã in capite facit, Alopecia hanc non facit, sed expilationẽ reddunt, qualẽ vulpes quandoq; habere solẽt. Tirea verò absq; pilis vestigium relinquit, & in eodẽ loco pili nunquàm nascũtur, at de his tribus nõ erat faciẽda mentio, quoniã tertium hoc, quod Tireã vocãt, ab his longè distinctũ est, & ab antiquis area vocatur, de qua Galenus seorsum ab his morbis locutus est, idémq; Græci omnes fecère, simul verò de Thiria, & Alopecia locuti sunt, vnde Area & hæc alia distinctè sunt pertractãda, hæc verò Alopecia, scilicet & Thiria, quia in materia cõueniunt, & sola differunt forma vnà sunt pertractãda, nam ab vnoquoq; humore prauo, corrodente, & acri, vel salso fieri possunt, & ideò Galenus in primo de cõpositione medicamentorũ secũdum locos, dicebat, ambo hæc, scilicet Thiriã, & Alopeciã esse vnũ malum secũdũ morbosam affectionẽ, nomina autẽ iuxta figurã tãtùm diuersa. Et si petas, quomodo serpẽti assimilẽtur, id nõ est credendum, quod nõnulli dicũt, assimilari, sci-

licet ſerpenti in colore, & in figura, at hoc abſurdum eſt, ſed tantum aſsimilantur (vt dicit Aetius lib. 6. cap. 55.) in tortuoſitate, quia tortuoſè capillorum caſus incedit, vt ſerpens facit, qui tortuoſè ſerpit. nonnullos vidi, quibus à capitis vertice in imum, quędam expilationis tortuoſa linea, totũ ferè caput circundans apparebat, & ita incedebat, vt ſerpẽs prorſus videretur, vnde & Galenus pręcitato loco dicit, ſerpenti enim ſimilis læſa capitis pars in ophiaſi apparet, hæc ſimilitudo in tortuoſitate tantũ intelligenda eſt, alopecia verò dicitur, nõ tantùm quia ſit affectus, qui vulpibus frequẽter contingat, quantũ quod deformãtur, vt vulpes illæ deformari vidẽtur, quæ huiuſmodi deſtillationem patiuntur, præſertim cũ cauda ipſis expilatur, & Paulus lib. 3. cap. 1. inquit, ophiaſim, & alopeciã ſolo ſchemate differre, hæc enim (ſcilicet ophiaſis) tortuoſis & obliquis ſpatiis ad inſtar anguis locũ deglabrat, comámq; vario colore tinctam oſtendit, alopecię verò quòd eo mali plerũq; vulpes corripiãtur, vt Paulus velit ineſſe coloris diuerſitatẽ, in ophiaſi præter tortuoſitatem, at ſi intelligat hunc colorẽ eſſe ratione humorũ, ſecum facimus, verùm & alopecia eandẽ habet in colore diuerſitatẽ. Eſt verò color hic ſecũdum diuerſos humores, qui

qui alopeciam,& ophiasim faciũt diuersus. Nam vt Galenus notat, quales sunt corrupti humores, talis est color, imò corrupti humores ex cutis capitis colore cognoscuntur. aliquibus enim mutata albidior apparet,aliquibus nigrior,aut pallidior,idcirco dicamus cum pili decidunt, & cutis capitis alba appareat, pituita est quæ ophiasim, & alopeciam parit, si pallida sit, vel lutea, bilis est: si subnigra, atrabilis: si rubra, sanguis. Cùm verò posint esse misti humores,propterea & varij erunt in cute colores, hi verò & illi esse deprehendentur ex colorum diuersitate,qui oculis præsentantur.

Quandoque imaginatus sum alopeciam ab ophiasi in hoc differre, quare alopecia semper sit ab vno humore facta, vt à bile, siue à pituita,siue ab atrabile,siue à sanguine, ophiasis verò à diuersis sit facta humoribus, & ideò nõ tantùm capilli in ipsa decidunt, sed & cutis ipsa maculatur, vt serpentes diuersis coloribus aspersi sunt, & tantò magis erit ophiasis, quantò plures erunt colores, tunc verò plures erunt, si ex omni humorum genere conficiatur, nam ex omnibus humoribus cutis capitis varia fiet,vt nigra,alba,pallida,lutea,rubra.

Galenus in secundo methodi libro, vbi nominum ægritudinum vnde sumantur

rationē ponit ait, nōnūquàm fumi nomina à fimilitudine ad aliquid extra pofitum, & exēplū præbet de ophiafis,& alopecia,multa etiā de his affectibus fcripta funt in libello Galeno adfcripto de remediis paratu facilibus, in quo loco ita definitur, alopecia eft pilorū denudatio,qua locus affectus apparet colore prorfus exangui, Galenus in xiiij. Methodi medendi libro dicit ophiafim,& alopeciā ex eo effe morborū genere, in quibus naturale aliquid eft amiffum. hęc funt ꝓpè libri calcē. Paulò poft ait, At prorfus quidē prodito eo qui pilos alit fucco,caluities oritur,eodē vitiato,tum quas ophiafes Græci vocāt, tum alopecia proueniunt.

A recentioribus verò alopecia definitur, effe capillorum cafum cum vlceribus, fine fquāmis,& furfuribus,veruntamē de capillorum cafu,& abfque furfuribus,& fquammis ita effe conftat. At hoc ambiguum eft, nunquid neceffarium fit in alopecia vlcera adeffe, dicimus de ipfius effentia non effe, quòd capitis cutis vlceribus fcateat, quoniā & cum vlceribus & abfq; vlceribus inueniri poteft alopecia, tamē turpem habere colorem plerunque conftat, & talem, qui humorem, qui abundat, fequitur, idcirco in alopecię definitione vlcera ponere neceffarium non eft, imò fi vlcera adfint, erit potiùs

tiùs

tiùs area, quàm alopecia: quia in area capilli decidunt, & cutis relinquitur vlcerata, in alopecia verò vlceratam esse non est opus.

Nota, cùm de alopecia verba facimus, & de curatione, semper vnà & de ophiasi intelligimus, quia ab eadem fiunt materia, & sola differunt forma.

Alopecia esse certissimo cognoscitur signo, quādo capilli decidunt absq; plana, & manifesta causa, & in capillorum radicibus materia adesse videtur, quæ radices corrosit, hæc fortè illa sunt, quæ à recētibus vlcera vocātur: quia si capilli defluere debeant, opus est vt adsit causa, quæ est aliquis acris humor & corrodēs qui circa capillorū radices versans illas corrodit & obtrūcat, vnde necesse est vt decidāt, interímq; humores hi acres nōnihil eleuāt epidermidis, vt effectæ videantur exulcerationes, nam huic materiei satis fuit, vt extimam pellem eroderet.

Ad curationem verò deueniemus, si primò edocuerimus diuersas esse ratione humorum huius affectus species: humores verò per cutis colorem cognoscuntur, vt alopeciæ quatuor species esse constet, biliosa, atrabilaris, pituitosa, & sanguinea. de harum vnaquaque sermonem habebimus, & integram curationem moliemur, si à pituita sit, cutis capitis alba apparet, & tali

albedine, quæ in pallorẽ quendam tendere videtur. In hoc casu Gal. in primo de cõpositione medicamentorũ secundũ locos, hieram præbet Diacolocynthidis, quã exacutã vocat, at nobis videtur materiam esse priùs concoquendã, quod hisce efficietur syrupis.

℞. Syrupi de hyssopo Syrupi de cap. ven.
Singulorum ℥ j.
Aquarum hyssopi Aquarum saluiæ
Singulorum ℥ ij.
Misce.

Post syrupos cũ materia vniuersalis, quæ in corpore cõtinetur attenuata fuerit, & apta reddita, vt facilè à medicamento educi possit, medicamẽtũ præbẽdũ est, ꝙ sit vel hiera diacolocynthidis, vel hoc sit, ꝙ sequitur

℞. Pulpæ colocynthidis Turbith
Singulorum ʒ ß.
Agarici ℈ ij.
Cinnamomi Gingiberis Anisorum
Singulorum ℈ ß.

Misce, & infundantur in aquam hyssopi, vel saluiæ secundum artem, posteà exprimantur, & in expressione dissolue.
Myrobalanorum chebulorum ʒ j.
Misce & propinetur.

Si verò quispiam sit, cui catapotia magis arrideant, hæc conficiantur, & conuenienti hora præbeantur.

℞. Pulpæ

℞. Pulpæ colocynthidis Turbith
Singulorum ℈ ß.
Agarici ℈ j.
Myrobalanorum chebulorum ℥ xv.
Aniſorum Fœniculi Cinnamomi
Singulorum ℥ ij.
Miſce,& tot fiant pilulæ quot ægrotãti placuerit. Galenus præcitato loco notat poſt vniuerſalẽ purgationem caput particulariter eſſe purgandum,& monet apophlegmatiſmatibus vtendum,idcirco ita procedendum erit: Hic,qui erit vniuerſaliter purgatus,pyretrũ maſticet, vt pituitam quãtum poteſt per os trahat, & oleum amygdalarum amararum in aures imponat, & intra nares taurinũ fel ex agarico & aceto admoueãt. ſint verò in hac portione ſimplicia.
℞. Fellis taurini ʒ ij.
Agarici ℈ j. Aceti ʒ j.
Miſce,& nares intus inungantur,vel primò amaraci ſuccus exorbeatur, ſiue hyſſopi, ſiue ſaluiæ,& deniq; anagallidis rubros flores habentis,vel duo fiant hoc modo balani,qui naribus imponantur.
℞. Agarici Pyretri
Singulorum ℈ j. Euphorbij ℈ ß.
Miſce,& cum melle vel ex tragacãtho fiant duo parui balani in nares imponẽdi,conuenit etiã gargariſmatibus vti,quale hoc eſt.

℞. Myrobalanorum chebulorum ℥ j.
Saluiæ Hyſſopi
Rutæ Amaraci
Singulorum M. ß.
Aceti ℥ ij.

Miſce,& fiat decoctio in aqua faluię,poſteà gargarizetur, poſt hæc localibus indigemus medicamētis,de quibus deinceps agemus,nota verò eiuſcemodi pituitā eſſe poſſe vniuſcuiuſq; generis vitiatā,& tali vitio, quod putrefacit,& capillorū radices corrodit,vt mox decidāt,vnde humor hic euacuari debet,& inſuper probis cibis nutriendus eſt,vt probus etiā ſanguis generetur,& non corrūpatur,neq; pituitoſus gignatur, idcirco in hoc caſu oua edātur,pullorum iura,& pulli ipſi, capi phaſiani, perdices,& calida olera,quæ in pituitā minimè cōuertātur,ſupra omnes dapes puluis ſequens ſpargatur.

℞. Gingiberis
Cinnamomi Aniſorum
Garyophyllorum Piperis nigri
Singulorum ℈ j.
Zuccari ad duplum ponderis omnium.
Miſce,& fiat puluis ſubtiliſsimus.

Galenus in hoc caſu cōcoquentes potiones præbuiſſe nō videtur,ſed ſemper euacuādo proceſsit.nam cuiuſpiam adoleſcentuli,qui bonā habebat habitudinem caſum refert,

&

& multi erat exercitij. expleuerat autẽ ſeſe quotidie ferè per tres aut quatuor menſes fungis, vt arbitrãdum ſit, quòd ex victus genere alopeciam ex pituita contraxerit. nam ex fungis pituita gignitur. Galenus verò ait, quòd illum purgauit ſola hiera ex colocynthide, bis in quinq; diebus, & in prima purgatione quatuor ex ea drachmis, in ſecũda quinq; exhibitis. verũtamen hunc præparaſſe videtur Galenus, quia priuſquàm his purgationibus manũ imponeret, catapotia ex aloë ei vndecim præbuerat, ciceribus ferè magnitudinem parem habentia. Et ſi quis quæreret quomodo catapòtia huiuſmodi ex aloë conficiebat, dicimus hũc fuiſſe eius conficiendi modum.

℞. Colocynthidis partem j.
Aloës Scamonij
Singulorum partes ij.
Succi abſinthij partem j.

Miſce. Hæc ſunt ex aloë catapotia, quibus in hoc caſu vtebatur Galenus. priusverò his catapotiis chiã maſtichen addebat, & bdeliũ, quia & hæc addebat Quintus. poſteà verò iſta reiecit Galenus, ſpopondítq; ſe aliàs edocturum, cur illa impræſentiarũ prætermiſerit. Tres ergo fuêre purgationes, quas in hoc adoleſcentulo Galenus exercuit. At vna videbatur præparatoria, quando ex

 aloë

aloë catapotia adhibuit, posteà bis in quinq; diebus hierā diacolocynthidis præbuit, cùm Gale. huic adolescētulo iussit vti apophlegmatismis, vt pituitā à capite euacuaret, contingit, vt peregrinari coactus esset. profectus igitur est, & per viginti dierū spatiū absens, posteà reuersus est, tamen cibis vsus est, quos Gale. illi laudauerat, cùm reuersus fuit, liber erat ratione victus conueniēti solùm vsus, & hoc modo multos se curasse dicit. At in ophiasis principio & alopeciæ Galen. inquit repellentia conuenire, & prohibendū esse, ne fiant. at alopeciæ principiū vel ophiasis nō sunt dicēda alopecia, vel ophiasis, sicut nec psorā aut lepram iam appellamus, quę ex lychene oritur. sed de iam factis alopeciis loquēdo Gal. inquit nos vti debere discussoris pharmacis. discussoria verò pharmaca calida sunt, notátq; aliquos ex alopecia sola purgatione & euacuatione curasse, neque adhibuisse apophlegmatismata, aut talia topica præsidia.

Si verò quispiam alopecia ex bile vexaretur, Galenus materiam præparare non videtur, sed hieram prębet ex scamonio, nam dicit, si amara bilis purganda est, adhibendum scamonium.

Nobis verò in hoc casu videtur materiā primò syrupis esse præparādam, posteà per

omnes

omnes vias educendã, præsertim cùm sit iã factus morbus, idcirco syrupo isto vtaris.

℞. Syrupi de endiuia
Syrupi acetosi simpli.
Singulorum ℥ j.
Aquarum endiuiæ ℥ iij.
Acetosæ ℥ j.
Misce.

Post syrupos medicamentum præbendum est, quod vim habeat bilem educendi, quale hoc, quod sequitur.

℞. Hieræ simpl. Galeni ʒ j.
Scamonij G x.

Misce, & in iure propinetur, vel in aqua endiuiæ, aut in catapocia reducatur, poterit & hoc aliud præberi.

℞. Myrobalanorum luteorum
Rhabarbari electi
Singulorum ʒ j.

Misce, & infundantur in sex vncias aquæ capillorum Veneris per decem horas, posteà exprimantur, & in expressione dissolue.

Scamonij G vj.

Pro his qui nõ possunt amara bibere medicamẽta, syrupus rosaceus solutiu⁹ aptissim⁹ est, diaprunis solutiuus, diamãma, diacassia & similia, imò cũ rosæ capiti conferãt, ab re non erit in hoc affectu talibus vti medicamentis, euacuatione perfecta illa per nares attrah

attrahēda sunt, quæ bilem educere possunt. Hoc igitur decoctum ita conficiatur,

℞. Rof.rub. M. ß.
Sebesten numero x.
Prunorum ibericorum numero vj.
Aloës lotæ ℈ j.

Misce, & bulliant in aqua cap.ven.& secundum artē decoctum fiat, quod per nares attrahatur. nam bilem educet, imò quia aloë ita insumpta vehementem in ore amaritudinem parit, ob hoc potest & absque aloë confici, & nihil amari ad os penetrabit.

Poterunt & ex sequenti linimento nares inungi. nam & per ipsas bilis educetur.

℞. Aloës ʒ ß.
Scamonij ℈ j.
Olei rosati omphacini ℥ j.

Misce, & ex cera fiat linimentum, vt magis inhæreat, & bilem educere valeat, adhibeātur & huius generis gargarismata.

℞. Sebesten Caricarum
Tamarindorum Passularum
Prunorum Ibericorum
Singulorum ʒ ij.

Misce, et fiat decoctio in sufficiēti quātitate aquæ, secundū artē, posteà gargarizetur.

Intra nares rosaceum oleū imponere cōuenit, & masticare sebesten, & pruna Iberica, ac tamarindos, nōnulli sunt, qui rhabarbarum

barũ masticare possunt, his præbeatur masticãdum, & myrobalani citrini, & si essent cõditi recentes, hos optimos existimarem.

At si ex atra bile sit alopecia, Galenus præcitato loco hierã præbet ex veratro nigro. at ego priùs voluerim materiam syrupis esse præparatam, quales hi sunt.

℞. Syrupi de corticibus citri
Syrupi de epithymo
Singulorum ℥ j.
Aquarum boraginis Acetosæ
Singulorum ℥ ij.

Misce. Posteà præbendum est huius generis medicamentum iuxta Galenum.

℞. Hieræ picræ ʒ j.
Hellebori nigri ℈ j.

Misce, & in catapotia conformentur, vel in potu sumantur, ex infusione senæ in tanta copia, vt hæc dissolui possint, vel pilulæ præbeantur de lapide lazuli, vel de lapide armeno, vel hoc quod sequitur.

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Inf. senæ ℥ iiij.
Misce.

Posset & medicamentum istud præberi.

℞. Myrobalanorum Indorum ʒ ij.
Hellebori nigri ʒ ß.
Senæ ℥ j.
Polypodij ℥ j. ß.

Misc

Misce,& infundantur in aquam fumi terræ secundũ artem,deinde exprimantur,posteà

℞. Huius infusionis ℥ iiij.
Lapidis lazuli præparati ʒ ß.
Misce.

Fumi terræ succum per nares attrahere conuenit,vel eiusmodi decoctum.

℞. Myrobalanorum Indorum ʒ ij.
Epithymi ʒ j.
Polypodij ʒ ß.

Misce,& bulliãt in sufficiẽti quãtitate aquę fumi terræ secũdũ artẽ,posteà per nares attrahatur,niger helleborus masticandus est, polypodiũ, & similia. optimũ verò esset,si myrobalani Indi conditi haberentur, epithymum insuper masticandum est.

Potest & gargarisma fieri ex illo decocto,quod per nares attrahi debere diximus.

Amararũ amygdalarũ oleũ auribus instilletur.Scito verò posse fieri secundũ recẽtes & alopeciã ex sanguine,de qua Galen. mentionẽ nõ facit,quia alopecia fieri nõ potest, quin humor qui illam facit,putrefactus sit. At cùm sanguis putrescit, sanguis amplius nõ est,verùm quomodocũq; sit, ex putrefacto sanguine fieri potest, siue sit sanguis, siue nõ sit sanguis,prius tamẽ erat sanguis. curatio autẽ hoc modo mollienda est, primò huius generis clysma imponendum.

℞. Mal

℞. Maluæ
Violarum Hordei
Singulorum M. j.
Misce, & fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ, posteà
℞. Huius decocti ℔ j.
Olei violati ℥ iiij.
Salis communis ʒ ij.
Misce, & imponatur.

Imposito ac secreto clysteri, venæ sectio fiat, si multo abundent sanguine, ex cõmuni vena primò fiat, & sex aut octo sanguinis vnciæ educãtur, posteà dies vnus interponatur, & ex cephalica vena sanguis, iterũ ad alias sex aut octo vncias educatur, si modò nõ abundaret sanguine, semel venã secare esset satis. at cephalica ipsa secãda est, & illius partis cephalica, in qua caput est magis affectũ. Vel si vtrunq; sit æquè affectum ex dextera parte, & sex vel octo sanguinis vnciæ sunt educẽdæ, nec minor copia educi debet. intelligito verò, quòd cõditiones omnes adsint, quæ ad sanguinis subductionẽ requiruntur, secta vena syrupi præbendi sunt, qui materiam præparẽt, qualis in hoc casu hic est, qui sequitur.

℞. Syrupi de cap. ven.
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.

Aquæ

Aquarum cap. ven.
Aquarum endiuiæ
Singulorum ℥ ij.
Misce, Post sumptos syrupos medicamentum hoc præbendum est.
℞. Myrobalanorum luteorum
Myrobalanorum chebulorum
Singulorum ʒ j.
Misce,& infundantur in quatuor vncias infusionis senæ per decem horas, posteà exprimantur,& in expressione dissolue.
Agarici trochiscati ʒ j.
Misce,& conuenienti hora præbeatur.
Vel accipiat aggregatiuas pilulas, vel hoc aliud, quod sequitur medicamentum.
℞. Diacatholiconis ʒ iiij.
Syrupi rof.sol. ℥ ij.
Inf.senæ ℥ iij.
Misce.
Illa masticāda sunt, ac in os seruāda, quæ superius in illa, quę à bile facta est retulimus.
Notandum verò est alopeciā nōnūquam fieri ab acribus ichoribus, qui capillorū radices adeò corrodunt, vt ipsi decidant. Cùm verò ichores possint esse vniuscuiusque humoris ichores, idcirco sit cuius vis humoris ichor is, qui alopeciam facit, erit curanda, vt de alopecia ab illo humore dictum est, imò videbitur difficilior curatu illa, quæ

ex ichoribus, quia Galenus præcitato loco dicit. difficulter enim eluuntur in his cuti impacti serosi humores. sunt verò ita impacti in inueteratis alopeciis.

Nota verò non solùm alopecias inueteratas difficulter curari, sed & illi difficulter curantur, in quibus cutis ipsa ad malum habitum peruenerit, neq; hi possunt solis medicamentis curari.

De præsidiis modò topicis, quæ ad alopeciam competunt iam dicēdum est, Galenus in primo de Compositione medicamentorum secūdum locos cap. 1. notat, debere esse euacuatiua medicamenta, illa quæ huic affectui conueniunt, nihilq; euacuare posse, quin vi discussoria præditum sit. nihil verò discutere potest, quin calidum sit. at duplex est calidum, vnum vehemens, aliud non vehemens, si ex vehemēter sit calefacientibus, cutem exuret, si ex non vehementer calefacientibus, in principio præclarè iuuabit, sed temporis processu cutis capitis exiccabitur, qualiter in caluis videmus. Vnde opus est medicamentum ad Alopecias esse calidum, nō in extremo, sed cùm mediocritate, & esse tenuium partium, vt penetrare possit, & ad illam peruenire partem, in qua capillorum radices nascuntur, & tale etiā esse debet, quia capitis cutis est durior, vt vehe-

menti indigeat penetratione medicamentum,quod illàm penetrare debet. vnde medicamentum quod alopecias ſanat, prauos humores diſcutere debet,& bonum ſanguinem ad locum trahere,vt bene nutriatur.

Inter pręſidia verò à Galeno enumerata, primum eſt thapſia, quæ cùm nimis calida ſit,& exulceret,ac tumores inducat inflammatos,idcirco Galeno nõ placet quòd ſola Thapſia accipiatur,ſed ait inungẽdum eſſe cerato ex oleo. Ego Thapſia vſus ſum ex oleo roſaceo omphacino,& iuſsi in profluuium capillorum patiente, vt ſupra caput extenderetur, huic breuiſsimè capillorum profluuiũ ceſſauit,& qui deciderant,capilli tam breui creuerũt,vt nullus pręuiderit capillorum defluuium eſſe paſſum. Galenus verò pro cerato ex oleo vult ſumẽdum eſſe oleum tenuium partium,quale Sabinum. at nos Sabino caremus,tamen ſanitati reſtituuntur,non dico ex alopecia ſolùm,ſed & ex capillorum defluuio. Thapſiæ inſuper multam aquam admiſcuit Galenus, ne læderet.at nos nihil magis aptum inuenimus oleo roſato omphacino,hoc nimirum prohibet,ne thapſia exulceret,& aliquid habet penetrantis naturæ, quanquã ad hoc peragendum nõnihil aceti quandoq; admiſcuerim,ſcitóque hoc de thapſia præſidium eſſe

apud

apud omnes cõmunissimum. nam Dioscorides de thapsia dicit, quapropter alopecias succo inducto aut radice, cùm recẽs est affricata cohonestat eas pilo, ac densat. Miscui nõnunquã thapsiæ lac, & caput ablui ac deliniui cuipiam, qui vehemẽtem patiebatur alopeciam. vtitur & Galenus cicino oleo cũ thapsia, monétq; oleum moderatæ ætatis esse oportere, vt videlicet sit moderatè vetustum, iussi nonnunquã irato cuipiam homini, ac desperato, qui profluuiũ capillorũ nullo modo ferre volebat, vt thapsiæ radicẽ supra caput perfricari faceret, quod cũ executus esset, tota capitis cutis exulcerata est, & cõquerebatur quòd caput ardere persentiebat, & veluti ardentem fornacem videri, tũc iussi, vt linteum in oleum rosaceũ omphacinum imponeret, & frigidum supra caput extẽderet, id effectum est, ter & quater successiuè, quia prima & secunda vice incalescebat oleum, & ab eo incõmodo solutus euasit. Sed hoc boni habuit, quòd deinceps nõ decidêre capilli, & breui in locum à quo deciderant, subcreuere alij, Dioscorides (vt planum est) nihil thapsiæ miscet. hoc verò in thapsia animaduertendum est, an recens sit; an antiqua. nam Galenus recenti plus aquæ admiscet, antiquæ verò minus, primo anno recens est, secundo vete-

Y 2 rascit

rascit,tertio vim habet extinctam,tamē & tertio anno caue,ne illa abuti volueris.

Vtitur etiā Galenus in hoc casu post thapsiam euphorbio, & laurino siue oleo,siue vnguento,ego quandoq; ita commiscui.

℞. Olei laurini ℥ vj.

Euphorbij ℥ ij.

Misce. Hoc linimento alopecias inungi iussi,& per totam noctem supra caput seruari, posteà mane caput lixiuio lauari, in quo hæc quæ sequuntur,ebullierint.

℞. Laudani Adianti

Seminis nasturtij

Aloës Myrrhæ

Singulorum Man. ß

Misce. Vesperi iterum prædicto linimēto inungatur,& iterū mane lauetur, hócq; per decem dies obseruet, hæc etenim vim habent ad trahēdum sanguinem ad cutem, Galenus euphorbio vtitur, in oleo,scilicet oliuarū leuigato, & laurino oleo seorsum vtitur, arbitror apud antiquos alopecias fuisse mitiores,quàm nostro tempore.nam Galenus cum vna olei oliuarū libra euphorbij vnciam commiscet. At ego oleum laurinum ad vncias sex,& euphorbium ad vncias duas commiscui, fortè euphorbiū erat antiquum,& multorum annorum, tamen Galeni tempore alopeciæ nō aderāt scabiei

gallicæ

gallicæ coniunctæ, vt nunc adſunt, propterea tantis vtebatur correctionibus in medicamentis.

Naſturtium inſuper & ſinapi ſunt iuxta Galenum ad alopeciam medicamēta, iuſsi nōnunquam capiti ſinapiſmum apponi, & alopecias curauit, quandoq; hoc modo medicamentum confici iuſsi.

℞. Sinapi ℥ j.
Naſturtij ℥ j. ß.
Sulphuris viui ℥ ij.
Nitri ℥ ß.
Olei laurini ℥ viij.

Miſce, & cum cera fiat linimentū molle. Veratrum præterea, & adarcæ, & erucæ ſemen ad alopecias à Galeno valere dicūtur, & alcyonium, & pix liquida, & cedria, murium ſtercus, & vrſinus adeps.

Paupercula quædam filiā habebat, quæ alopecia affecta erat, illi inſtitui, vt caput filiæ muſcerda, & vrſino adipe deliniret, poſteà quam in lixiuio ex radicum cannarum cinere facto hæc ebullirent.

℞. Seminis erucæ
Seminis naſturtij
Seminis ſinapis
Singulorum ℥ ß.

Miſce. Poſteà iuſsi, vt caput hoc lixiuio lauaretur, alia multa ſimplicia ad alopeciā

refert Galenus,& poſt ſimplicia compoſita etiam adducit, quæ erant in vſu, apud antiquos. de his verò nihil à nobis agẽdum eſt, ſed quiſq; Galenum legãt, cui antiqua compoſita ſcire placuerit. nam omnia ad vnum refert. de ſimplicibus verò ab authoribus poſitis primò agemus, poſteà compoſita, quibus vſi ſumus in medium adducemus.

EX DIOSCORIDE.

CANNAE communis cortex alopecias emendat, vſtus & in aceto perlitus.

Iuglandis putamen crematum, tritúmque in oleo atque vino infantium puerorum capite perunctо capillum nutrit, & ad alopecias eo ſic vtuntur.

Auellanæ tritæ cum ſuo cortice comburũtur, exceptæque axungia vel ſarpo vrſino alopecias pilo reſtituunt.

Erinaceus terreſtris cute vſta, & impoſita cum pice liquida inanitates alopeciarũ frequenti pilo adobruit.

Hippocampinus cinis alopecias replet cum pice liquida miſtus, aut ſincerus ex poſca amaracinóve vnguento.

Cinis ranarum vſtarum alopeciis cum pice liquida illinitur.

Caprarũ vngues cremati alopecias ex aceto inuncti conueſtiunt.

Adeps vrſinus fertilis pilo ad alopecias emend

mendandas illitus.

Cinis cremati fimi caprarum cum oxymelite, aut aceto, si quis illinat, alopeciæ adoperiet areas pilo.

Cortex raphani cum aceto mulso alopecias explet.

Betæ foliis illitis implentur alopeciæ, sed scalpello prius exasperatæ.

Cepæ & alopeciæ confricantur succo fœcunditatem capilli celerius, ita quàm alcionio consequi solitæ.

Allium alopecias curat, & in iis cũ nardino vnguẽto, & oleo, & sale pustulas erũpẽtes.

Sinapi vtuntur ad alopecias cum rubrica.

Ciclamẽ sincerũ aut cũ melle mistũ.i.ipsius succ^9 molestias in facie, & alopecias tollit.

Asphodeli radicis crematæ cinis, alopecias ad pilum reducit.

Batrachion alopeciis imponunt, celeriter remouet.

Laserpitium alopecias cum vino, pipere, aceto, illitum curat.

Nymphææ radix alopecias densat cũ pice.

Alopeciis & ambustis illinere conuenit cynoglossi succo & adipe suillo.

De Thapsia ait, quapropter alopecias succo inducto, aut radice, cùm recens est affricata, cohonestat eas pilo ac densat.

Aerugo ferri alopecias pilare cogit.

Sandaracha alopecias cum resina terebenthina tollit.

Alcyonium vstum & illitum cum vino, alopecias conuestit.

Cotes alopecias inunctum pilis explet.

Hæc ex Dioscoride collecta sunt.

EX PLINIO.

CARDVI florem purpureũ emittentis illito succo alopecias replet, lib. 20. cap. 33

Rosa syluestris cum adipe vrsino alopecias mirificè emendat, lib. 21. cap. 19

Chorcoron Alexandrini cibi herba est, alopeciis vtilis, lib. 21. cap. 32

Caryinũ oleũ alopeciis vtile est, lib. 23. ca. 4

Cotonea alopeciis capillum reddunt, libro 23. cap. 6

Folia ficuũ perfricanda alopeciis, li. 23. ca. 7

Roboris pilulæ ex adipe vrsino alopecias capillo replent, lib. 24. cap. 4

Glandes fagineæ illinuntur cum melle alopeciis, lib. 24. cap. 5

Sicca pice vtuntur ad alopecias, lib. 24. ca. 7

Harundo Cypria cortices cinere alopecias emendat, lib. 24. cap. 11

Ruborum rosa alopecias cũ axungia emendat, lib. 24. cap. 13

Linguæ herbę radix combusta, & trita cum adipe suis, alopecias emendat, vngẽtium in sole, lib. 24. cap. 19

Spong

Spongiola quæ in mediis ſpinis cynorrhodi naſcitur, cinere cum melle alopecias capitis explet, lib. 25. cap. 2

Rannuculum alopeciis imponũt, li. 25. ca. 13

Trichomanes ſuccus alopecias denſat, tritum, & in oleo illitum, lib. 27. cap. 13

Crocodili pellis cinis alopecias explet, lib. 28. cap. 9

Alopecias felle taurino cum Aegyptio alumine tepefactis illinunt, lib. 28. cap. 11

Alopecias replet fimi pecudum cinis cum oleo cyprino & melle, lib. 29. cap. 6

Alopecias replent vngulæ muli vel mulæ cinis ex oleo myrteo. ibidem

Alopecias replet muſcarda. ibidem

Alopecias replent muſcarum capita recẽtia priùs folio ficulneo aſperatas. ibidem

Alopecias replet ſanguis muſcarum.

Alij decem diebus cinerem muſcarum illinunt, cum cinere chartæ, vel nucum, ita vt ſit tertia pars è muſcis. ibidem

Alij lacte mulierum cum braſsica cinerem muſcarũ ſubigunt, alij melle tantũ. ibidẽ

Alopecias cinis è muriũ capitibus caudíſq; & totis muribus emendat. ibidem

Idem facit erinacei cinis cum melle, aut corium combuſtum cum pice liquidà. ibid.

Alopecia præparari debet nouacula & ſinapi, ibidẽ, & multa alia refert ad alopecias.

Pellium viperinarum cinis alopecias celerrimè explet. ibidem

Gallinarum fimum recens illitum alopecias explet, lib.29. cap.6

Aliqui alopecias cantharide trita illinũt cũ pice liquida nitro præparata cute. ibidẽ

Cerebrum cornicis in cibo sumptum, palpebras gignere dicitur. ibidem

Sanguine testudinum alopeciarum inanitas sanatur. lib.32. cap.4

Alopecias replet Hippocampinus cinis nitro & adipe suillo mistus, aut syncerus ex aceto, lib.32. cap.7

Cyprij verò, qui etiam donax vocatur, cortex alopeciis medetur vstus, lib.32. ca.10

Hac sunt, quæ ex Plinio colliguntur, multa verò prætermisimus, quia ex Dioscoride erant enarrata, ne bis idem repeteretur.

Tamen cùm hæc potius confusa videantur, quàm per methodum pertractata, impræsentiarum composita illa adducemus, quibus in hoc casu vsi sumus, nihil illorum repetentes, quæ superius dicta sunt. Si igitur à bile fit alopecia, caput nouacula abradendum, posteà linimentũ hoc superaddendũ.

℞. Radicum nenupharis
Rosarũ syluestrium   Foliorum myrti
Corticis cannæ communis
Cineris corticis iuglandis

Cineris

Cineris corticis auellanæ
Glandium faginearum
Singulorum ℥ ß.
Picis naualis Olei myrtini
Singulorum quantum sufficit.

Misce,& fiat linimentum,è quo totum caput inungatur,posteà lixiuium facilè fiat, in quo hæc ebulliant.

℞. Corticum auellanarum
Corticum nucum iuglandium
Rosarum syluestrium
Cyclaminis Myrtillorum
Singulorum Man.j.

Misce,& bulliãt in prædicto lixiuio,posteà quando caput à prædicto linimento mundare volueris,hoc decocto vtaris,nam linimentum debet per totam noctem supra caput seruari,posteà mane caput probè abluatur,& vesperi iterum linimentum suprapo natur , quoad hic affectus sit in sanitatem restitutus.

Si verò sit corruptus sanguis, qui alopeciam fecerit,tunc abraso capite,linimẽtum quòd sequitur supraponatur.

℞. Corticum cancrorum
Catoneorum
Radicum nymphææ
Cotis Cynorrhodæ
Cynoglossæ Myrtillorum

Radi

Radicis asphodeli
Cardui florem purpureum habentis
Ciclaminis
Singulorum ʒ vj.
Terebinthinæ Olei myrtini
Singulorum quantum sufficit
Misce, & fiat linimētum molle, quo totum caput noctu tegatur, mane ad linimentum auferendum prædicto decocto vtaris.

Si verò sit pituita, quæ alopeciam fecerit, linimento isto ad sanitatem vsque vtaris.

℞. Thapsiæ Aeruginis
Sandaracæ Laserpitij Ranunculi
Sinapis Adianti Myrrhæ
Laudani Seminum nasturcij
Corticis raphani
Singulorum ʒ v.
Fellis taurini Succi cynoglossi
Singulorum ℥ iij.
Adipis taurini quantum sufficit
Misce, & fiat linimentum molle, è quo caput totum inungatur, posteà sequenti lixiuio bene lauetur.

℞. Corticis cannarum communium.
Seminis nasturtij Adianthi
Corticis raphani Vnguium caprarum
Laserpitij
Rosarum syluestrium
Singulorum M. j.

Misce

Misce, & bulliant in lixiuio dulci, & caput lauetur, quādo linimētum auferendum est. At si atra bilis sit, quæ alopeciam induxerit, caput delinendum est hoc, quod sequitur linimento.

℞. Adianthi

Myrrhæ	Laudanī
Seminis nasturtij	Aloës
Lapidis armeni	Senæ
Polypodij	Fumi terræ

Radicis asphodeli
Corticum auellanarum vstarum
Corticum iuglandium vstarum
Vnguium caprarum vstarum

Sinapis	Ciclaminis
Cineris cancrorum	Corticis raphanī
Laserpitij	Sandaracæ
Aeruginis	Thapsiæ
Rosarum syluestrium	Myrtillorum

Singulorum ʒ iij.
Fellis taurini ℥ vj.
Terebinthinæ ℥ viij.
Adipis vrsini ℔ j.
Olei de euphorbio quantum sufficit

Misce, & fiat linimentū molle eiusce modi alopecia vehementissimo indiget medicamento, quia & ipsa est vehemētissimus affectus, nā difficulter euellitur, si caput lauare volueris, & à prædicta inunctione quādo q; emundi

emundare,decoctũ iſtud fiat,& quãdo opus eſt caput abluatur, videlicet quãdo tibi videbitur, auferendum eſſe medicamentum.

℞. Lixiuij facilis ℔ xv.

Senæ Polypodij
Radicum cannarum
Fumi terræ Seminum naſturtij
Corticis raphani Cynogloſſæ
Epithymi Myrtillorum
Singulorum M. j.

Miſce, & bulliant ſimul ſecundum artem, poſteà caput quando opus erit, abluatur.

In hoc caſu quandoque totum caput ſinapiſmo deliniui, quo remoto linimentum appoſui.

Quandoque totũ caput ſcilla deliniri iuſsi, & poſteà linimentum adhiberi.

Quandoque ante linimentum euphorbio deliniui, & oleo ex oleaſtro.

Si verò ex ichoribus fiat alopecia, ichoris genus conſiderandum eſt, & ſecundum genus in quo eſt, curatio mollienda, vt ſi ſitললbilioſus ichor, vt alopecia ex bile curanda, ſi ſit pituitoſus, vt alopecia ex pituita curanda, & ita de aliis.

Cùm de alopecia ſatis dictum ſit, quæ ratione deprauatorum humorum ſemper fit, alia eſt affectio pertractanda, quæ defluuium capillorũ vocatur ab alopecia diſtin-

cta

cta, de qua Hippocrates in secundo Epidemiorum libro intellexit, cùm dicit capillorum defluuium, & hanc etiam speciem ponit Galenus in primo de compositione medicamentorum secundum locos, capite secundo. Est verò distinctus hic capillorum casus ab alopecia, quia alopecia fit ex vitiatis humoribus: & si capilli abstrahantur, capillorum radices purulentiam semper ostendunt.

At capillorum defluuium ab his non fit vitiatis humoribus, neq; si capilli euellantur in eorum radicibus aliquid purulentiæ apparet.

Adde in alopecia capillos citò defluere, in capillorũ verò defluuio paulatim, & ideo à Galeno notatur diuersam esse alopeciæ curationẽ à capillorum defluuij curatione: quia in alopecia scopus est, vitiatũ humorẽ cõsumere, in defluuio autẽ capillorũ scopus est, capitis habitum roborare, & boni succi allationẽ procurare, cutémq; ad raritatem, ad densitatem moderatam reuocare.

Huius capillorum defluuij duæ causæ à Galeno prædicto loco redduntur. Vna est, cutis raritas, & sub raritate densitatẽ etiam intelligit. Alia est substantiæ pilos generantis inopia, itaque tres erunt defluuij capillorum causæ.

Vna

Vna eſt, cutis raritas

Secunda, cutis denſitas

Tertia materiæ affectus, ex qua capilli oriuntur.

Contingere poteſt, vt ſit tam rara cutis, vt materiæ quæ capillos gignunt, exeant, & ob nimiam pororum latitudinem contineri nō poſsint. hæc verò latitudo contingere poteſt, vel ob prauam temperiem calidam, vel ob laborem calefacientem, & dilatantem, vel ob balnea calida, in quibus quiſpiam verſatus ſit, vel ob vnguenta calida, cùm ita ſunt dilatati meatus, vapores condenſari non poſſunt, ſed exeunt.

Cōtingit quādoq; meatus nimis adſtringi, & ob frigiditatē obſtrui, & ita vapores exire nō poſſunt, vnde nec capilli oriuntur.

Capilli nōnunquàm defluunt, quia nulla adeſt in corpore materia, quæ illos nutriat, & hoc plerunque in hecticis cōtingit, & in his, qui longos morbos perpeſsi ſunt, recentiores addunt hoc idem cōtingere ieiunantibus religioſis, quod noſtro hoc tempore vix contingere poteſt, vel nullo modo poteſt, ſi quis religioſorum ieiunia contempletur. Galenus monet, in hoc capillorū defluuio ab his cauſis facto ſcopum eſſe capitis habitū roborare, & ad capitis cutim bonos ſuccos mouere, & cutem ad denſitatem,

ac raritā

ac raritatem moderatam reuocare.

In genere verò dicit ad pharmaca hume ctantia aliquid moderate adſtringẽs addendum eſſe, quale eſt ladanũ, quod mediocrẽ habet caliditatẽ, mediocrémq; humiditatem, & mediocrẽ adſtringẽdi vim. Vnde ladanum oleo miſtũ linimentũ facit, quod ad defluuiũ cõmodiſsimum eſt. ſcito autẽ hoc quòd adſtringens eſſe debet, tũc adhibendũ eſſe, quando pori fuerint nimis dilatati.

Vehementer adſtringentia minimè conueniunt, nam refrigerãt, & capillis alimentum auferũt, imò nimis occludere poſſunt, oleum verò hiſpanum ladano miſcet, non autem Sabinum, ad caput inungendum, & cæteris oleis lentiſcinum vehementius eſſe dicit, idcirco inter præſidia illud præ cæteris præfert, quod ex lentiſcino oleo & ladano cõſtitutũ eſt. Vult verò raſo hoc craſſum ſupraponendum medicamentum, non raſo verò tenue, tamen ſit tonſum. monet verò neminem mentem capillis adhibere debere, priuſquàm fuerit ſanitati reſtitutus, ſed ſinere ſe tundi ac abradi, vt erit opus.

Nos verò huius affectus curationem per vnãquanque cauſam diligentiùs cõtemplemur, ſi capillorũ defluuium ob cutis raritatem contingat, id cognoſcitur: quia eſt rara texturæ homo, & ipſius caput ab omnibus

Z qualit

qualitatibus facilè læditur,& è capite perenniter materia defluit, neque condensatur, tūc releui caput densandum est. Nam materiæ,quæ facilè in pilos cōuertūtur, ad caput tendunt,sed cùm meatus nimis lati sint exeunt, & in capillos non condensantur. Primò igitur corpus expurgetur & hi insumantur syrupi.

℞. Syrupi myrtini
Syrupi rof.de rosis siccis
Singulorum ℥ j.
Aquarum rosarum
Aquarum plantaginis
Singulorum ℥ ij.
Misce

Post aliquot syrupos syrupi rosacei solutiui vnciæ quatuor præbeantur,deinde caput abradatur, & linimētū istud supraponatur.

℞. Olei myrtini ℥ iiij.
Ladani ℥ ij.
Misce,

Deinceps caput hoc decocto lauari poterit.

℞. Ros.rub.
Balaustiarum Myrtillorum
Copularum glandium
Radicis asphodeli
Singulorum M. j.

Misce, & bulliant insufficienti quantitate aquæ rosaceæ secundum artem, posteà caput

put abluatur,& vesperi iterum præscriptum linimentum supraponatur, & deinde manè lauetur, itáque fiat quoad capillos oriri percipiatur.

Si verò capillorũ defluuium ob nimiam meatuum adstrictionem contingat, meatus aperire opus est, ob hanc verò causam esse cognoscitur, quia à meatibus nihil effluit, & aliqui exeunt tenuissimi capilli, ac breues, qui consistentiam non habent, sed citò defluũt, primò is qui afficitur, purgandum est, hoc syrupo imprimis sumpto.

℞. Syrupi de hyssopo.
Syrupi de cap.ven.
Singulorum ℥ j.
Aquarum hyssopi Aquarum saluiæ
Singulorum ℥ ij.
Misce

Post aliquot syrupos medicamentum istud præbeto.

℞. Inf.Senæ ℥ iiij.
Electuarij de dactylis ʒ iiij.
Misce

Posteà totum caput, priùs tamen abrasum, terebinthina tegito, & ita per diem ac noctem permaneat, deinde caput hoc decocto abluatur.

℞. Myrrhæ
Bdelij

Seminis nafturtij
Sinapi Thapfiæ
Singulorum ℥ ij.
Saluiæ Roris marini
Hyffopi Baccaræ
Foliorum lauri
Singulorum M. ß.

Mifce, & bulliant in vino albo potenti fecundum artem, capútq; lauetur, & ita procedatur quoad meatus dilatati fint, & capilli prodierint.

At fi ob fubftantię pilos generãtis inopiam capilli deciderint, contingit, vel quia hic acuta ægritudine vexatus fuit, quæ illum extenuauit, ac exhaufit, vel ob longam ægritudinem, quæ idem effecit. Vnde non adeft ferè nutrimentum, quo corpus nutriatur, nedum capilli.

In hoc cafu purgatione aliqua non indigemus, fed potiùs refectione, idcirco probis cibis nutriendus eft ægrotus, & qui tales fint, vt illum reficiant, poftea caput fricandum eft, vt vapores attrahantur, & hac lotione lauandus.

℞. Ladani
Corticis cannæ communis
Corticum auellanarum vftarum
Corticum iuglandium vftarum
Adianti

Cineris

Cineris cancrorum
Singulorum M. ß.

Misce, & bulliant in vino albo potenti, capútque abluatur, posteà sequenti linimento inungatur.

℞. Ladani Sinapi
Laserpitij Thapsiæ
Singulorum ℥ ij.
Terebinthinæ ℥ ij.
Olei veteris quantum sufficit.
Misce, & fiat linimentum molle.

Hi refectione tantùm indigent, & materiæ pilorum ad capitis circunferentiam attractione.

Nunc simplicia addenda sunt, quæ aduersus capillorum defluuia faciunt, & primò ab his, quæ à Dioscoride referuntur, exordiamur.

De ladano dicit vino accepto, myrrha, & oleo myrteo capillũ fluentem continet.

De myrrha verò idem dixerat ad capillum fluentẽ, cũ ladano, vino, & oleo myrteo.

Idem dicit, vinum fit è myrti granis quod fluentibus capillis conuenit.

Succus brasſicæ satiuæ capillũ capitis fluentem detinet.

Semẽ nasturtij capillum in capite defluum continet.

Aloë capillum fluentem continet, cũ vino.

Adiantum capillum cum ladano, & oleo myrteo, & liliino, aut cum hyssopo, & vino defluentem confirmat, ac densat.

Decoctum spicæ nardi pilorum defluuia in genis coercet adstringendo eos obiter, farciendóque.

E limacibus saliua quędam lenta, & sequax colligitur, quæ protinus applicata, intempestiuos genarum pilos reglutinat.

Pilo genarum defluenti medetur œsipum.

Chondrillæ succi natura inordinatos palpebrarum pilos regendi.

Armenius lapis ad pilos vtique alendos in palpebris natura fertili cognoscitur.

A Galeno particulariter fit mentio de loto, quòd fluentes capillos cohibeat.

Et de piceæ fuligine ad superciliorũ pilos.

DE PLINIO.

BRASSICA fluentes capillos detinet, cũ alumine rotundo ex aceto. Plinius lib. 22.cap.9

Iasion infantium capiti illita nutrit capillum, tenerioremq; eius cutẽ efficit. ibid.

Foliorum myrti arentium farina capillis fluentibus succurrit, lib. 23.cap.9

Humor è medulla tiliæ castratæ capillum reddit capiti, lib. 24.cap.8

Echites infantibus illita capillum alit, lib. 24.cap.13

Polynica

Polynica defluentem capillũ confirmat, & densat, lib.25.cap.9
Lingulata idem facit, ibidem
Trichomanes succ°, cohibet capillos defluẽtes, aut si effluxerunt reparat, alopeciásq; densat, tritum & in oleo illitũ. lib.27.c.13
Caprini cornu farina, vel cinis, magísq; hircini addito nitro, & tamaricis semine, & butyro oleóq; priùs capite raso mirè cõtinet, ita fluentẽ capillum lib.28. c.2
Vngularum caprinarũ cinis cum pice fluentem capillum continet, ibidem
Herinacei caput vstum per se etiam cicatricibus, pilos reddit. lib.29.cap.6
Cancri marini cinis cum cancrorũ fluuiatilium cinere, pilos restituit. lib.32.c.10
Omnia bituminis genera incõmodos oculorum pilos replicant. lib.35.cap.15

Extat impræsentiarum aliud pilorũ defluuium antiquis medicis ignotum, nam ex affectu gallico constat, & vulgò pellarola vocatur, si cuipiam placuerit in vnã defluuij pilorum superius nominatã speciem hoc gallicũ defluuiũ deducere, ad alopeciã potiùs deducendũ erit, quàm ad simplex capillorũ profluuium, quoniã ob nimis latos meatus minimè fit, nec ob nimis arctos, nec etiã fit ob alimenti defectũ, idcirco dici non potest capillorum defluuium, vt de

eo superiùs locuti sumus. At ab humoribus fit capillorũ radices putrefaciẽtibus, ac erodentibus, vt in alopecia cõtingit. Differẽtia tamen est, quia alopecia à putrescẽtibus fit humoribus cõmuni putredine, vt humores putrescunt, & vim quandã erodẽtem ex putredine acquirunt. sed in gallico pilorũ defluuio humores necessariò aliã putredinem nõ acquirunt, quam morbi gallici affectionem, & dispositionẽ quandam, quæ est secunda qualitas, ratione cuius pilorũ radices exarescunt, & capilli decidũt, barba, supercilia, & palpebrarũ pili, vt homines deformes ac ridiculi euadant, hícque affectus in minus malum, quàm in istud deuenire non potuisset, vt, scilicet pili tantùm deciderẽt, & capilli, & nihil aliud dispendij paterentur, potest verò & vnà contingere, quòd humores communem illam putredinem contrahant, & tunc erit gallica alopecia.

Nota insuper defluuium istud quandoq; ad bubonẽ sequi, siue ad vlcus in pene, siue ad vlcus in ore. at vlcus in pene, in ore, & bubo sanitati restituuntur, & defluuium perseuerat. Nam praua qualitas derelinquitur, quæ pilorum radices arefacit, nec eos nutrire finit, & decidunt, necessariúmq; est prauam hanc qualitatem in humoribus esse, quæ ad circunferentiam mouentur; nam

quand

quandoq; videmus in vna capitis parte fieri defluuium,& non in alia,vt quandoq; in quatuor digitorum ſpatio tota cutis appareat,nec vnus adſit pilus. Eſt verò magna pars illius affecti humoris,qui ad locum illum peruenit, & minor ad alias partes,idcirco in pilorum caſu inæqualitas fit. Non eſt opus ſigna edocere, quibus cognoſcatur,quia ſeipſum pandit hic morbus, nam vna in parte pili rareſcere videntur, vt in capite,in ſuperciliis,in barba.notandum tamen eſt,quandoque in capite fieri,& nõ in aliis partibus , ſed tempore procedente in aliis etiã decidunt pili partibus. Experientia nimirum oſtendit capillos quandoque decidere,& non barbam, neque ſupercilia, quandoque è conuerſo.poſteà & hi decidere incipiunt,qui in his ſunt partibus, nonnunquam ſimul partes omnes depilari incipiunt,plerunque perſeuerant adeò penis vlcera,& oris,ac bubones,vt vnà cum illis pilorum incidant defluuium.Cùm dictum ſit omnes,qui gallico morbo affecti ſunt,temporis ſucceſſu atrabilares effici, in hoc tamen pilorum defluuio, homines atrabilares fieri neceſſarium non eſt,at in ſua vnuſquiſque,vel pars maior perſtat natura,cùm aliquis tibi occurrit ob affectum gallicum ex pilorum defluuio curandus, primò pur-

gandus est, & si sit natura biliosus syrupus hic exhibendus est.

℞. Inf. senæ ℥ iiij
Syrupi ros. sol.
Syrupi de endiuia
Singulorum ℥ j.

Misce. si plurimum educat, alternis diebus præbeatur, posteà medicamentum hoc exhibendum est.

℞. Syrupi ros. sol. ℥ iij.
Electuarij de succo rosarum ʒ ij.
Inf. senæ ℥ ij.
Misce

Nota, & si sena ac senæ infusio atram bilem euacuare videantur, semper tamen conuenit, in omni affectionis gallicę specie senam adhibere, nã huic morbo ex quadã naturæ proprietate conferre videtur, & ideò (si vires constent) sena semper adhibẽda est, si ex syrupis sanus esse videretur, bene illi esset. Si verò adhuc perseueraret affectio, Guaiaci decoctum in aqua, vt superiùs dictũ est, præbere oportet. Vt autem capilli ac barba seruentur, & illi qui non sunt affecti, non decidant, & noui renasci procurentur, caput, barba, ac supercilia sequenti lixiuio abluantur.

℞. Lixiuij ex cannarum radicibus ℔ iij.
Adianti Ladani

Cineris

Cineris cancrorum
Radicis nymphææ
Rosarum syluestrium
Foliorum myrti
Singulorum M. j.

Misce,& bulliant ad quartæ partis cõsumptionem, posteà caput lauetur, & sequenti linimento inungatur.

℞. Adipis vrsini ℥ ij.
Myrrhæ Ladani Aloës
Copularum glandium
Corticum iuglandis crematorum
Corticum auellanarum crematorum
Singulorum ℈ j.

Misce,cum oleo ex oleastro, vel omphacino(si illud desit)& fiat linimentum molle, supercilia insuper & barba sunt eodem linimento abluenda, at eodem linimento (in bilioso homine)inungenda,& multos dies perseuerandum, non enim credendum est, quòd tribus vel quatuor vicibus in sanitatem restituatur.

At si hic pituitosus sit,qui in eiusce modi pilorũ defluuium inciderit,vena secãda nõ est,sicuti neq; in bilioso,nisi plethora correptus esset.Verũ hoc modo purgãdus est.

℞. Inf.senæ ℥ iiij.
Syrupi byzantini Oxy.simp.
Singulorum ℥ j. Miscè.

Post

Post aliquot syrupos medimentum sequẽs præbendum est.

℞. Diaphiniconis ʒ vj.
Inf. senæ ℥ iiij. Misce.

Vel cochiæ pilulæ adhibeantur, posteà sequenti decocto caput abluatur.

℞. Lixiuij ex radicibus cãnarũ facti ℔ vj.

Adianti	Myrrhæ
Ladani	Seminum nasturtij
Aloës	Sinapis
Radicis asphodeli	Ranunculi
Thapsiæ	Myrtillorum
Hyssopi	Corticum raphani
Aeruginis	Laserpitij

Singulorum ℥ ß.

Misce, & bulliant secundum artẽ ad tertiæ partis consumptionem, posteà colentur, & caput abluatur, barba, supercilia, ac cilia, deinde sequenti linimento inungantur.

℞. Adipis vrsini ℥ iiij.
Fellis taurini ℥ ij.
Laserpitij Sandaracæ
Singulorum ʒ ij.
Sinapis Myrrhæ
Ladani Aloës
Singulorum ʒ j.
Terebenthinæ ℥ j.

Olei ex oleastro vel olei omphacini, quantum sufficit.

Misce,& fiat linimentum molle.

Si verò vlteriùs progredi sit opus,ligni Indici decoctum in aqua præbeto, vel dimidia pars sit aqua,& alia dimidia vinum.

Si quis verò sit atrabilaris tēperiei,hoc modo curādus est.Primò hos syrupos insumat.

℞. Inf.senæ ℥ iiij.
Syrupi de epithymo
Syrupi de fumo terræ
Singulorum ℥ j.
Misce.

Post hos syrupos,qui alternis sumātur diebus,quia ventrem subducent, sequens præbendum est medicamentum,

℞. Diacatholiconis ℥ j.
Inf.senæ ℥ iiij.
Misce,& conuenienti hora præbeatur.

Deinde si opus sit,quia in hac temperie vehementioribus indigemus medicamentis, ligni Indici in vino decoctum præbeatur. semper verò notato si febris adsit, frigida esse addenda,sin minus,non addenda.

Post purgationem caput,barba,cilia, & supercilia sequenti decocto lauanda sunt.

℞. Lixiuij ex cannarum radicibus ℔ vj.
Senæ ℥ j.
Polypodij ʒ ij.
Ladani Myrrhæ
Seminis nasturtij Corticis raphani
Myrt

Myrtillorum Laſerpitij
Radicis aſphodeli Batrachij
Singulorum ʒ iij.

Miſce, & bulliant ſecundum artem, poſteà caput lauetur, mentum, cilia, ac ſupercilia, deinde ſequenti linimento eædem partes inungantur.

℞. Adipis vrſini ℥ vj.
Terebenthinæ ℥ iiij.
Fellis taurini ℥ ij.
Laſerpitij Ladani
Aloës Thapſiæ
Singulorum ʒ iiij.
Sinapis Radicis aſphodeli
Batrachij
Singulorum ʒ ij.
Roboris pilulæ
Glandium faginearum
Singulorum ʒ j.
Lapidis armeni ʒ j. ß.
Olei myrtini ℥ iiij.
Olei ex oleaſtro quantum ſufficit.

Miſce, & fiat linimentum molle, his opus eſt vti, quoad capilli, ac pili creuerint. Quandoq; in vnaquaque ſpecie hoc decocto vti ſimpliciter ſolebam.

Recipe cannarum radices & illas exure, ac cinerem facito. intellige verò cannarum Ferrariæ græcarum vocatarum, poſteà ex hoc

hoc cinere lixiuium vt cõuenit facito, quod tamen facilè sit lixiuium, in quo hæc ebullire facito.

℞. Ladani ℥ ß.
spicæ nardi Hyssopi
Singulorum ʒ iij.
Acaciæ Boli armeni
Mastiches Balaustiarum
Thuris
Singulorum ʒ ij.

Misce, & bulliant secundum artem, posteà iubebam omnia lauari loca, in quibus pili ac capilli nascuntur, & diligenter exiccari, neque alio vtebar præter lotionem linimento, quandoque hoc sequente vsus sum, purgatione perfecta prædictum lixiuium accipi iubebam, & in eo ardentem calybem frequenter extingui, prædictis deinde additis modò plus, modò minus, ac percoctis easdem partes lauari iubebam.

Dubium verò contingit, an capilli atq; pili abradi debeant? respondendum est, si abradantur, faciliùs applicari posse medicamenta, tamẽ expertus sum quòd difficiliùs & tardiùs capilli nascuntur, si caput abradatur. At crescunt faciliùs, si omnes non abradantur, quia non omnes decidunt, sed aliqui etiam seruantur, idcirco potiùs probo non abradere caput, quàm abradere.

Si verò abradatur, tunc octies, aut decies in octo aut decẽ dierum ſpatio abradi debet. Vt autem citius creſcerent, ac renaſcerẽtur, iuſsi quandoque vt abraderentur, poſteà terebenthina capiti ſupraponeretur, & ita ad alteram vſque diẽ ſeruaretur, ſequenti autem die hoc decocto ablueretur.

℞. Lixiuij ex cannarum cinere ℔ vj.
Hyſſopi
Spicæ nardi
Naſturtij
Aſpodeli
Singulorum M. j.
Ladani
Myrrhæ Aloës
Singulorum ℥. j.

Miſce, & bulliant ſecundum artem, poſteà caput abluatur, & iterum terebenthina ſupraponatur. Itáque fiat per octo aut decem dies, caput quotidie abradendo, & terebenthinã reiterando, poſt octauum aut decimũ diẽ, vt dierum numerus mihi videbatur explendus, abraſiones dimitti iubebam, & eo modo inũgi ac lauari, vt ſuperiùs dictũ eſt.

Mirificum vidi in hoc caſu, ablutionem ſcilicet ex vino cretico potenti fieri, poſteà terebenthinam, & thapſiam ad hanc menſuram ſupraponi.

℞. Terebenthinæ partem vnam.

Thap

Thapſiæ partem quartam.

Miſce. Quandoq; iuſsi taurinum fel capiti ſupraponi,eo modo quo per illos octo dies aut decem terebenthina vſus ſum, & ita bene,ac breui finis ſucceſsit optatus.

Pauperculos hoc modò curaui, iuſsi vt caput illis abraderetur, poſteà probè vrina ablueretur,deinde acciperetur

Calcis viuæ ℔ j.

Olei roſ. omph. ℥ vj.

Miſce,& fiat globus,qui ſupra cutim extendatur,& per quatuor horas ſeruetur,poſteà caput vrina lauetur, hoc citiſsimè capillos creſcere facit, neque arbitreris calcem ita compoſitam exulcerare, ſed à roſaceo omphacino corrigitur, & minimè exulcerat, verùm pilorum materiam ad circunferentiam trahit.

Superioribus diebus mulierem quãdam curaui,quæ nec vnum habebat capillum,& capitis cutis alba erat,ac lucida, vt caro videretur,infinita ferè præſidia & ab aliis medicis, & à me ipſo huic mulieri adhibita ſunt. nam fui ego vltimus ad hanc curationem vocatus, denique percepi eſſe maximam cutis obſtructionem,qua mulier hæc afficiebatur,primò iuſsi, vt illius caput nigro ſapone tegeretur,& nihil effectum eſt. nam nonnullos nigro ſapone quandoq; ſa-

nitati restitueram, posteà iussi vt cantharides supra caput apponerentur, quæ cutem exulcerarunt, & inde ad quinq; vel sex dies capilli apparere cœperũt, & se prodire velle ostenderunt, cùm prius minimè prodirent, & ita breui tempore creuerunt, arbitror cantharidas exulcerando capillorum materiam ad se atraxisse, & capillos tam citò obstructione remota prodiisse.

Nonnunquam ad hoc propositum sinapismo supra caput vsus sum, cùm capilli prodire non poterant, & in mento quando barba non exibat.

Nonnunquam laserpitio & laurino oleo totum caput deliniui, eiusdémque lotionibus laui.

Hæc est curatio, quando solùm adest capillorum defluuium.

At si cuipiam dentes etiam deciderent, & vocata vulgò dentarola correptus esset, huic succurrendum est, ne omnes penitus amittantur. solet hic dentium casus ad pilorum defluuium sequi, quandoque ad bubonem simpliciter sequitur, & ad illas primas enarratas affectiões, quæ in pene sunt, atq; ore, fortè ab eadem materia dentium casus contingit, à qua fit defluuium capillorum, si eiuscemodi materia ad gingiuas progrediatur, & dentiũ ligamenta relaxet, ac fran

ac frãgat, dentes absq; vlla macula decidũt, hoc est nõ corrosi, neq; cariosi, neq; putridi. Cùm hoc percipitur statim decoctum ligni Indici in vino præbeatur, præsertim cùm ad capillorum defluuium sequitur. At cùm incipit, decoctum in aqua potiùs conuenit. interim verò ne dentes corruãt, & materia illa consumatur, quæ iam gingiuas occupat, hæc aqua conficiatur, è qua dentes frequenter abluantur.

℞. Aquæ plantaginis ℔ iiij.
Aluminis rochæ ℥ viij.

Misce, & adhibito alambico vi ignis eliquetur, postquam eliquatum fuerit in ore seruetur: nam vim habet materiam illam resoluendi, & repercutiẽdi. Et si magis penetrare volueris, nõnihil aceti addito, posteà iubeto fieri & hanc aliam lotionem, quæ magis resolutiua est.

℞. Vini cretici ℔ j.
Aluminis rochæ ℥ j.
Boli armeni ℥ ß.
Misce, & in ore seruetur.

Tertiò autem ad vehementissime resoluendum hoc quod sequitur vtitor.

℞. Aquæ ardentis ℔ j.
Boli armeni ℨ j.
Aluminis liquidi ℥ ß.
Acaciæ Thuris Mastiches

Singulorum ʒ j.ß.

Misce,& os abluatur,ac in ore seruetur. Deniq; hoc vehementissimo nonnunquam vsus sum,quod vim tantùm resoluendi habet,& nonnihil roborandi,& in sanitatem restituit.

℞. Aquæ ardentis ℔ iij.
Saluiæ
Roris marini
Baccaræ Hyssopi
Rof. rub.
Singulorum man.ß.
Aluminis liquidi ℥ ij.

Misce,& per noctem ac diẽ vnà madescant, posteà alambico iterum vi ignis eliquẽtur.

Interim verò medicus prosequatur ligni Indici decoctum præbendo,vt superius dictum est,quò praua qualitas auferatur,hæc est curatio in solo dentium casu, & non in aliis partibus.

Nunc parumper ad capillorũ defluuium redeamus, nonnulli sunt qui infelicissimè hoc decocto vsi sunt in capillorũ defluuio.

℞. Senæ Man.j.
Radicis lapatij acuti ℥ j.
Florum roris marini Man.j.ß.

Misce,& simul decoquantur, sed tantũ obstat capillorum defluuio hoc decoctũ,quantum id quod nihil obstat. Alij hoc vsi sunt.

℞. La

℞. Ladani
Succi myrtillorum
Singulorum ℥ j.
Papaueris nigri
Spicæ nardi
Cap.ven.
Singulorum Man.j.
Cyperi
Corticis pini
Seminis apij
Singulorum ℥ ß.
Olei ſeſamini
Olei myrtini
Singulorum ℔ j.
Miſce,& bulliant in duplici vaſe, & colentur,ac ſeruentur.

Aliqui vtuntur fœnogræci decocto, ſed præſidio nimis leui.

Contingit & in hoc gallico affectu vnguium caſus,quem vngiarolam vulgus vocat,affectus potiùs fœdus,quàm doloroſus. nam decidunt vngues,vt capilli, & dentes faciunt,& hic affectus nonnunquam ad capillorum caſum ſequitur, nõnunquam antecedit,tamẽ ſemper illum præcedunt, aut bubo,aut penis exulceratio, aut oris exulceratio, aut aliqua ex his ſimul, quantum ſit de his,quæ per os adhibentur, ita hi curandi ſunt,vt illi, quibus pili decidunt, ac

dentes. vngues verò hac ablutione lauandi.

℞. Myrtillorum
Acaciæ
Balaustiarum
Corallorum alborum
Mastiches
Thuris
Singulorum ʒ ij.

Misce, & bulliant in aqua plantaginis, secundum artem, posteà digiti in hoc decocto per semihoræ spatium immittendi, deinde hoc linimento perungantur.

℞. Olei myrtini ℥ ij.
Pinguedinis tassi ℥ ß.
Picis hispanæ
Gummi arabici
Mastiches
Singulorum ʒ j.

Misce, & cũ cera fiat linimentum molle.

Cùm verò deciderint vngues, vel fuerint perfracti, & scissi, fiat hoc ceratum, quod ipsis supraponatur.

℞. Ceræ nouæ ℥ ij.
Resinæ pini
Olei myrtini
Quantum sufficit.

Misce, & fiat ceratum.

In hoc verò affectu pessimum omnium est oculos amittere, & hunc affectum vulgus occhia

occhiarolam vocat, propterea & de hoc agemus, quanquam neminem Ferrariæ viderim, qui oculos penitus amiserit. Romæ autem, & Venetiis nonnullos vidi, qui oculos ac visum prorsus amiserant. at Ferrariæ in ophthalmiam incidunt, quæ difficulter quidem curatur, sed denique sanitati restituitur. prouidendum statim est huic Ferrariensi ophthalmiæ, imprimis venæ sectione cucurbitulis, & euacuationibus, vt superiùs dictum est.

In principio autem materia repellatur, dolórque hoc modo remittatur.

℞. Aquarum rosarum
Aquarum plantaginis
Singulorum ℥ ij.
Tutiæ
Antimonij
Singulorum ʒ j.

Misce. Posteà aliud colyriũ fiat, partim repercutiens, partim resoluens hoc modo,

℞. Aquæ rosatæ ℔ ß.
Tutiæ ʒ ij.
Aloës lotæ ʒ j. ß.
Misce.

Deinde hoc lene fiat resolutiuum.

℞. Meliloti
Fœnogræci
Singulorum ℥ ß.

Aquæ fœniculi ℥ vj.
Misce & modice simul bulliant,
Denique hoc valde resoluens conficiatur.
℞. Aquarum fœniculi
Aquarum rutæ
Singulorum ℥ iij.
Myrrhæ
Bdelij Meliloti
Fœnugræci
Sarcocollæ
Singulorum ʒ j.
Misce,& nonnihil bulliant.
Sanguisugæ post aures applicentur, & in occipite scarificatio fiat.
Quandoque ex solo aloë & zuccaro quãdo resoluere opus fuit nonnullos in sanitatem restitui,his videlicet in puluerem redactis, & in oculorum angulis positis.
Inter mirifica verò, quæ ab hoc oculorum morbo liberare solent, sunt setarum tractiones,quæ in occipite fiunt, postea quam locus fuerit ignitus,& per foramen ab igne factum ligula ex equina seta trahatur.
Conuenit & ad nares sanguisugas apponere,& sanguinis copiam educere.
Posset & duabus spongiis suprà oculos positis fomentũ fieri,quod ex his esset cõfectũ.
℞. Maluæ
Violarum Meliloti

Fœnu

Fœnugræci
Singulorum Man.j.

Misce, & bulliant in aqua padana, posteà collyrium vltimum resolutiũ adhibeatur. Hic verò semper euacuandus est, & decoctum ligni Indici in aqua sumere debet, & tenuiori victus genere vti, & quali debemus vti, cùm aqua insumitur, tamen intelligendum est, si vires ipsæ constent.

Si verò simul complicentur capillorum, & dentium casus, vel vnguium, vel ophthalmia, complicentur etiam simul & pręsidia, quæ in his affectibus conuenire dicta sunt, & si sit casus dentium, vel vnguium cum ophthalmia eodem modo curationes complicentur. idémque de omnibus aliis complicationibus intelligendum est, quando, scilicet simul aderunt dolores, tumores, scabies, & reliquæ species de quibus superius pertractatum est.

Contingit quandoque, vt ex his quæ dicta sunt, nihil accidat ægrotãtibus, sed tantùm gonorrhœa afficiantur. hi ex ligni Indici decocto in pristinum statum reducẽdi sunt, & illa agẽda quæ superiùs cum de hac gonorrhœa tractaremus annotauimus, nã quandoque lues gallica ab hac incipit gonorrhœa, & in ea perseuerat. Nota verò nõ esse adstringendam, nisi post multas eua-

cuationes,& ſumptionem decocti, in aqua ſi recens ſit:vel in vino,ſi antiqua.

Vnum inſuper conſiderandum eſt in hoc affectu,cùm aliqui ex hoc affectu in ſanitatem reſtituuntur contingere, vt in æſtate, vel aliis quibuſdam tẽporibus in manuum ac pedum ſciſſuras incidant, & duritias vti callos,ac exulcerationes, hi cùm in hæc incidunt, purgandi ſunt, ratione temperiei adhibita & peccantis humoris, vt ſuperiùs dictum eſt, poſteà iubeto vt manus in hoc decoctum imponat,mane,& veſperi,& per ſemihoram ſaltem in illo immoretur, ad ſummum verò per horam.

℞. Maluæ
Violarum
Althææ
Foliorum caulium
Singulorum man.j.
Pinguedinis hirci
Pinguedinis anſeris
Singulorum ℥ j.
Seminum lini
Seminum fœnugræci
Singulorum ℥ ß.

Miſce,& bulliant in aqua ſecũdum artem, poſtquam manus per prædictum tempus in hoc decocto probè calido ſeruatæ fuerint,filtro bene perfricentur, vt rubeſcant.

poſteà

posteà sequenti linimento deliniantur.

℞. Pinguedinis anseris
Agungiæ suillæ
Singulorum ℥ j.
Mercurij ℥ ß.
Masticbes
Gummi arabici
Colophoniæ
Singulorum ℈ ß.

Misce, & cum oleo laurino fiat linimētum molle. Nonnunquàm in delicatioribus hoc sapone sum vsus ad manus abluendas, & sanitati restituti sunt.

℞. Saponis vocati fini ℥ iiij.
Argenti viui extincti ℥ ß.
Argenti sublimati ʒ j.

Misce, & sapo in massam reducatur, quandoque hoc modo tantùm confici iussi, quia argentum viuum deturpat.

℞. Saponis ℥ j.
Argenti sublimati ℈ j.
Misce

Hoc est aliud linimētum, quo etiam quandoque vsus sum.

℞. Ol. amygd. dulc.
Olei liliorum alborum
Singulorum ℥ iiij.
Polypodij triti ℥ ij.
Radicum althææ ℥ j.

Misce,

Misce, & bulliant probè simul, posteà colentur deinde :

℞. Lithargyrij auri
Plumbi vsti
Tutiæ præparatæ
Antimoni
Cerussæ
Alcionij
Singulorum ʒ iij.
Succi radicum althææ
Succi rumicis
Succi chelidoniæ
Singulorum ℥ j.

Misce, & omnia hæc cum prædictis oleis probè agitentur quoad vnguenti formam contraxerint, denique adde

Argenti sublimati Ǧ xv.

Si manus hoc linimento inungãtur, omnia obliterantur, quæ ob gallicum affectum in manibus fiunt, & scissuras ac callos delet, quando vesperi, aut mane vnguentum hoc à manibus erit remouendum, manus hoc decocto calido abluantur.

℞. Aquæ padanæ ℔ iiij.
Vini albi ℔ ij.
Rof. rub. Cap. Ven.
Aluminis rochæ
Singulorum ℥ ß.

Misce, & bulliant ad consumptionem duar

duarum librarum.
Hæcque sint satis de omnium specierum morbi gallici curatione, si denique notauerimus, hũc morbum inueteratum, vel nunquàm, vel rarò in sanitatem restitui. Rarò dixi, quia nonnullos vidi, qui ex antiquissimo huius generis morbo, & cum summis cruciatibus, tandem sanitati restituti sunt, & in ea perseuerarunt. Quod ab hoc affectu malè tractati fuerunt, tamen sanitatem adepti sint, quemcunq; inciderint in morbum, semper morbus ille in quacunque sit specie, vehementior efficitur, quàm esset si hic non fuisset morbo gallico affectus.

Si quispiam vulneretur, qui morbo gallico affectus sit, vel aliâs fuerit morbũ gallicum perpessus, sanitati tardiusculè restituitur. imò si quispiam cultro sibi digitum inciderit, panem incidendo, qui aliôqui in vigintiquatuor horarum spatio consolidatus esset, quadraginta dierum spatio in sanitatem haud restituitur, tam vehemẽtem ex lue gallica qualitatem prauam in carne contraxit, vt difficulter minimæ etiam incisiones consolidari posint, imò vnusquisque etiam breuissimus morbus sanitati sit rebellis, & ad eam acquirendam longa indiget mora, vnusquisque igitur in hunc morbum incidere caueat.

Si podagrici dolores cum gallico affectu contingant, vehementissimi efficiuntur, & hic, qui affectus est, non minùs vehementer molestatur, & angitur, neque breui sanitatem recuperare potest.

Morbus gallicus est in declinatione vniuersali, nam remitti cœpit, & adeò remittetur, vt penitus abeat, neque ampliùs aliquẽ vexabit, satis enim per octuaginta ferè annos vagatus est, hoc nimirum modo morbi omnes noui, & qui nonnullis solùm temporibus visi sunt, deinceps delituerunt, & absoleti sunt.

Et si oculorum perturbatio sæua videatur affectio, tamen parua est, quia vnum solùm occupat membrum, & id etiam paruum, licet nobilissimum sit, secus est cum oculi ipsi amittuntur. SENEX. Cùm Indici ligni decocta, & radicis vocatæ chinæ iam nouerim, huic sermoni de decoctionibus finis imponendus est, presertim cùm in nostris pharmacopoliis nullæ seruentur, non ab re autem videbitur si de infusionibus verba faciamus. BRAS. Cùm hoc tibi gratum sit, de infusionibus agere non recusabo.

FINIS.

INDEX HVIVS OPERIS ANTONII MVSAE BRASSAVOLI.

*

Pul.

Phleb

genti

Quib

FINIS INDICIS.

Lugduni,

EXCVDEBAT
IACOBVS
FAVRE.